گەنجینەیا زمانێ کوردی

بەرهەمێن کوردێن یەکیتیا سۆڤیەتێ

بەرگی شەشەم

ئەم زنجیرە کتێبە مافی لەچاپدانەوەی
تەنیا بۆ دەزگای ئاراسە لەبەرئەوەی ئەرکمان پێوە کێشاوە.
هیچ کەس و دەزگایەک بۆی نییە بەبێ پرس لەچاپیان بداتەوە.

گەنجینەیا زمانێ کوردی

بەرهەمێن کوردێن یەکیتییا سۆڤیەتێ

بەرگی شەشەم

ب سەرپەرشتییا:

تۆسنێ ڕەشید

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس

هەولێر – هەرێمی کوردستانی عێراق

هەموو مافێک هاتووەتە پاراستن ©
دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس
شەقامی گوڵان – هەولێر
هەرێمی کوردستانی عێراق
هەگبەی ئەلیکترۆنی aras@araspress.com
وارگەی ئینتەرنێت www.araspublishers.com
دەزگای ئاراس لە ٢٨ تشرین (٢) ١٩٩٨ هاتووەتە دامەزران

گەنجینەیا زمانێ کوردی – بەرگی شەشەم
ب سەرپەرشتییا: تۆسنێ ڕەشید
کتێبی ئاراس ژمارە: ١٣٤١
چاپی یەکەم ٢٠١٢
تیرێژ: ٦٠٠ دانە
چاپخانەی ئاراس – هەولێر
ژمارەی سپاردن لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ٢٥٨٣ – ٢٠١٢
نەخشاندنی ناوەوە و رازاندنەوەی بەرگ: ئاراس ئەکرەم
هەڵەگری: عەلی شێخۆ

ژپنک:
ژمارەی پێوانەییی ناودەوڵەتیی کتێب
ISBN: 978-9966-488-11-6

سەرەجەما پەرتووکان

مۆریێ نەنێ. خەلیل موورادۆڤ	7
گولا گێلی. سمۆئێ شەمۆ	89
هکیات دەرهەقا باچێمکدا. سمۆئێ شەمۆ	181
دەنگێ دل. ئەمەریکێ سەردار	193
ئووسڤێ نەبیا. فێریکێ ئووسڤ	313
لیریکا. فێریکێ ئووسڤ	395
دەستێ دێ. ئەمەریکێ سەردار	453
گولا ئەلەگەزێ. فێریکێ ئووسڤ	535
نارێ. فێریکێ ئووسڤ	607

مۆریێ نەنێ

خەلیل مووورادۆڤ

نەشرەتا "هایاستان"
یێرێڤان ١٩٧٦

МОРИЕ НӘНЕ

Нәширәта „Һайастан"
Ереван 1976

مۆرییێ نەنێ

رۆژەکێ، وەختێ خەبەردانێد کوردی یێد رادیۆیا یێرێڤانێ ئەلام کر، کو دەقەکێ شووندا رادیۆکۆمپۆزیسیا سەرهاتییا ڤ. پاپازیان یا "لوور – دە – لوور" ببهێن، نەبییێد نەنێ – قازێ و سێڤدین قرار کرن رادیۆهلدانۆکێ بتەمرینن، دەنگێ وێ دەرنەخن، چمکی هەر جارەکێ، وەختێ پیرکا وان ڤێ سەرهاتییێ دبهێ، ژ دەستپێبوونا وێ هەتا کوتا دبە، دگری.

قازێ دبێ: – سێڤدین، خوەدێ هەبینە، پیرکا مە چما وەختێ ڤێ سەرهاتییێ دبهێ، دگری؟ وەرە ئەم هێڤی ژێ بکن، برا ئەو نەینەسییا گرییێ خوە مەرا بێژە، هلبەت چما ئەو دگری.

سێڤدین دەمەکێ خووشکێ دنهێرە و دبێژە:

– قازێ جان، لێ گەلۆ پرس – پرسیارێ مە وێ ب دلێ پیرێ بن، لێ ئەمێ ب وێ یەکێ دلێ پیرکێ نەکەڤن، دەردێ وێ، هەچی هەیە، تەڤ رانەکن؟

– سێڤدین جان، ئەمێ ئوسا فەسال ژ پیرێ پرسکن، وەکی کێفا وێ نەکەڤن.

– لێ تو زانی، قازێ، هەر مەریک خەمەکە وییە خەولە هەیە، دبە ئەو ژی خەما پیرێ بە و دەرهەقا وێ یەکێدا تو تشتی مەرا نەبێژە.

– وەکی نەبێژە، خوە زۆرەکە مە پیرکێ تونە، برا نەبێژە، ئەمێ لێخن بێن.

– قازێ جان، – سێڤدین دبێژە، – وەکی ئوسانە، وەختێ ئەم چوون جەم پیرکێ، تو ژێ پرسکە، چمکی ئەو گەلەکی تە حز دکە، دبە ئەز بێژم، ئەو بێژە نا و سەر گلییێ خوەدا بکەڤە.

ئەوانا ئوسا هەڤرا پەڤ دکەڤن و دچنە جەم پیرکا نەنێ. قازێ مینا هەرجار دەستێ خوە ستوییێ پیرکێرا دبە و رادمووسە.

– چیە، دیسا هاتی لەفەکییا دکی، دبە دیسا دخوازی هەری کینۆیێ؟ پاک، هەرە، لێ تە دەرسێ خوە گشک حازر کرنە؟ – پیرێ دپرسە.

– نا، پیرکێ جان، ئەز ناخوازم هەرم کینۆیێ، ئەز و سێڤدین بۆنا پرسەکێ هاتنە جەم تە، هەرگێ تەرا زەهمەت نینە، تێ بەر خوە نەکەڤی، مەرا بێژە، خێر کو تە خوەش نەهات، تەنێ بێژە نەلازمە، ئەمێ هەرن.

– بێژن، لاوۆ، – نەنێ دبێژە، – هوون زانن، وەکی ئەز روحێ خوە ژی ژ وە تەخسیر ناکم، چاوا دقەومە، وەکی ئەز پرسا وە تەخسیرکم.

– نها ب رادیۆیێ رادیکۆمپۆزیسییا سەرهاتییا پاپازیانە "لوور – دە – لوور" ددن. مە قرار کر، وەکی دەنگێ رادیۆهلدانۆکێ دەرنەخن و بێنە جەم تە، ژ تە پرسکن، گەلۆ تو چما وەختێ ڤێ سەرهاتییێ دبهێیی، دگرییی؟

نەنێ خێلەکە خورت دەنگێ خوە ناکە، ئاخینەکە کوور رادهێلە و دبێژە:

– لاوۆ، هوون زانن، وەکی مەرییێ بێ دەرد ناگری، وەکی ئوسانە دەردەکی من ژی هەیە، کو وەختا ئەز ڤێ سەرهاتییێ دبهێم، دگریم. لێ گەلۆ هوون زانن، وەکی وەختێ مەرڤ کولا دلێ خوە یەکی دنێرا دبێژە، تەمامییا کول و دەردێ مێرڤ دیسا تەزە دبن.

– پیرێ جان، – قازێ دبێژە، – بباخشینە، وەکی مە تو عاجز کری، هێڤی دکن تو نەخەییدی، ئەمێ ڤا هەرن.

– روونن، لاوۆ، ئەز ژ وە ناخەییدم، ئەز ژ بەختێ خوە دخەییدم، بەختێ من ئەز کرمە خوەیێ ڤان کول و دەردا. وەکی وەرا هەواسکارە، ئەزێ نەینەسییا گرییێ خوە بێژم.

ئەڤ سەرهاتییا "لوور – دە – لوور" سەرهاتییا منە، بۆنا وێ یەکێ ژی وەختێ ئەز وێ دبهێم، بێ هەمدی من گرییێ من تێ.

– پیرێ جان، – سێڤدین دبێژە، – ئەو چاوا سەرهاتییا تەیە، نە ئاخر زەلخێ و هەسۆ مرنە.

– بەلێ، مرنە، لێ هەما فرقییا من و زەلخێ ئەوە، وەکی ئەو مرییە، لێ ئەز ساخم. دە، نها گوهـ بدنێدا، ئەزێ وەرا سەرهاتییا خوە بێژم، کی زانە، دبە یەک ڤێ سەرهاتییێ پاشێ بکە کتێب، چاوا سەرهاتییا هەسۆ و زەلخێ کرنە کتێب و رادیۆیێدا دبێژن:

ئەمە هەلا ل ئێلێ بوون، باڤێ من – ئەمەر دەولەتیکی ئێلێ بوو، هەتا ١٠ گوندا بن قۆلێ ویدا بوون، ب کەری – سووریا پەز، گارانا دێوێر، چەند نیر گا و گامێش دهاتن بەر دەرێ مە. بۆنا خوەیکرنا ڤی هەیوانی و بۆنا هلانین – دانینا ئەکن – تیکن باڤێ من چەند خولام خوەی دکرن. خولامەکی مە ژی ناڤێ وی شکری بوو. شکری ئانجاخ ١٤ – ١٥ سالی هەبوو. هێ ئەوی ٩ – ١٠ سالی بوویە، دێ – باڤێ وی ژ خۆلۆرێ مرنە، باڤێ من ئەو ئانیبوو مالا مە و خێرا ئیمانا خوە خوەی دکر. وەختێ ئەو ئیدی ١٤ – ١٥ سالی بوو، شاندە بەر بەرخا.

ئەز ژی ئانجاخ ٩ – ١٠ سالی هەبووم. ئێڤارێ، وەختێ شکری ژ بەر بەرخا دهات، منرا کولیلک، کەت، خەنجەلیسک دانی، وەختێ بەنیشت گرتنێ منرا بەنیشت دگرت، ب گلیکی، ئەو تو ئێڤارەکێ دەستەڤالا سەر مەدا نەدهات. ئەز ژی ئوسا هینی وی ببووم، وەختێ من ئەو نەددیت، من ترێ من تشتەکی خوە ئوندا کرییە، مە بێ هەد، بێ هەساب مێلا خوە دابوو سەر هەڤ. سال دهاتن دەرباز دبوون، ئەم ژی مەزن دبوون. ٧ – ٨ سالا شووندا شکری بوو خۆرتەکی ب گۆتنا وە، ئەز ژی ئیدی قیزەکە گهیشتی بووم.

ئەم بەرێ دلێ ساخ هینی هەڤ بووبوون، لێ نها ئەو هینبوون بوو بەنگیتی. قە ئەم ژی پێ نەهەسیان، کەنگێ سەر هەڤ بەنگی بوون. ئەز و ئەو بوونە نۆتلا ماشۆقێ سورێ، بوونە لەیل و مەجنوون.

ئەو چەند سال بوو، کو باڤێ من ئەو ژ بەرخڤانییێ کربوو شڤان، مالەکە بچووک ژی قەراخێ گوند ژێرا دابوو چێکرنێ.

ئەز هەر نیڤرۆ و بەرێڤارێ هێڤیا شکری بووم، چکا ئەوێ کەنگێ پێز بینە دەنا، وەکی ئەز ژی هەرمە بێرییێ، ئەم دیسا ب دەستا و چاڤا هەڤرا خەبەردن و شابن. لێ پاشی دەنێ ئێڤارێ ئەوی پەزێ خوە دانی سەر کانییا بناتارا گوند، فێزا کانییێ، جیکی بلند روودنشت و ل بلوورێ دخست. وەختێ من دەنگێ بلوورا وی دبهیست، دەنگ ل قیز و بووکێد ئۆبێ دکر، مە جێرێد خوە هلدان و ئەم دچوونە سەر ئاڤا کانییێ. وەختێ شکری چاڤ مە دکەت، دهاتە ناڤا مە، مە خەبەر ددا، هەتا گشکا جێرێد خوە دادگرتن، دەم خاترێ خوە ژ هەڤ دخوەستن دچوون،

خـولەسـە، هەر رۆژ هـالێ مە ئەڤ بوو. ژ ڤـیـزا تەنێ ڤـیـزاپا من – شـەرێ دەرهـەقـا بەنگیتییا من و شکریدا پێ زانبوو، یێد مـایین نێزیکبـوونا من و شکری ب وێ یەکێ شیـرۆڤە دکرن، وەکی شکری مالا مەدا مـەزن بوویە، وەک کورێ مـالێیـە. هـەلا گەلەک ڤیـزا ژی ژ من دپرسـین: گەلۆ چاڤێ شکری سەر کیژان ڤیزێ هـەیە، ڤـەت ئەوی تەرا تشتەک دەرهـەقا وێ یەکێ دا نەگۆتییە، نە ئەو شـەڤ – رۆ مالا وەدا نە.

من تەنێ ملێ خوە هلدکشاند و ددا کڤشێ، وەکی ئەز هـاژ پێ تونەمە.

چڤـاس رۆژ بـوو هالێ من و شـکری ئەو بوو، لێ حـوبا مـە ژی چڤـاس دچوو گـور دبوو. هـەرگێ بـەرێ مە رۆژێ جارەکێ، دو جـارا هـەڤ ددیت، لێ نـهـا ئیـدی رۆژێ ب مەنیییێد باشقـە – باشقە مە چەند جارا هەڤ ددیت. پێلەکێ شووندا ئیدی هەڤال و هۆگرێد من و شکری ژی سـەر هـەسـا – هـەسا کەتن، وەکی ئۆرتا من و ویدا تشـتـەک هـەیە. چاوا دهـاتە کڤشێ، گلی گـهیشـتبوو دێ و بـاڤێ من ژی، ئەوانا ژی ئیـدی ب جـوورەکی منرا خەبەر ددان، وەختێ ئەز دچوومـە جیکی، چاڤێ وان ل سـەر من بوو. هـەتا هنگێ ئەز ژ کو ژی بهـاتاما، پرس و پرسیار ژ من نەدکرن، لێ نها دپرسـین: تو کودا چووبوویی، تەڤ کێ چووبوویی، چما دەرەنگی کەتی؟ و گەلەک گلیییێد مـایین. ئەوان گلیـیـێد وانا ئەز ژی ددامـە سـەروەختکرنێ، وەکی ئیدی ب فـەسـال راسـتی شکری بێم، یانێ نا دکارە هـەر تشت خـراب بە و دەسـتێ مە هـەتا – هـەتایێ ژ هـەڤ بڤەتە.

رۆژەکێ ژی دیا من گـازی من کر، منرا دەرهـەقا ئـاغـا، بەگـا، مـەرییێد رێنجبـەردا گلی – گـۆتن کـرن، پاشـێ ئەز سـەرڤـا چووم، وەکی ئەوێ دخـوەست ئەز بدامـا سـەرواختکرنێ، وەکی ڤیزێد ئاغا گەرە کورێد ئاغا بستیـنن، لێ ڤیـزێد کەسیبا، کەسـیب – کووسیبا بستیـنن. بۆنا ئەز وێ شکبەر نەکم، من ژی دگۆت، وەکی گلییێ تە راستـە، کەسـیب چنە، وەکی مـەری کەسـیـبا بسـتینە. لێ هەمـین یا دلێ من دلێ مندا بوو.

سـەرێ پاییـزێ، وەختـێ شکری هـەڤێ خـوە ژ باڤێ من سـتـەند، چوو باژار خـوەرا کنجا بکرە، ئەوی ڤەتە مۆرییێن کاربار و هەڤەک تێلێ هەڤرمش منرا ئانی.

من ئەو کـاربار، تێل، دزیڤا کربوو خـورجا خـوە، وەکی دێ و باڤێ من نەبینن. لێ،

کۆلەقەدێرا رۆژەکێ، نزانم دیا مـن ل چ گەرییـا بوو، خورجـا من نهێری بوو، کـاربار، تێل تێدا دیتـبـوون. ئەوێ گـازی من کـر و گـۆت: "قـیـزا من، تـه ئەڤ کـاربـار، تێل ژ کیدەرێ ئانینـە؟" من نزانیبوو چ بگۆتا، ئەز سۆرۆمۆرۆ بـووم، من ئانجاخ گۆت، وەکی ئەو یێد هەڤالا منن.

لێ چاوا دهاتـە کڤشێ، ئەو ژ تەڤـهەڤـبـوونا من دها شکبـەر بوو، هاتە سـەر وێ نێتێ، وەکی یەکی دایە من، لەما ژی من ژی وێ سەپە کرییە.

– قیزا من، ئەڤا جارا ئەولنه، وەکی تشتێ خەلقێ جـەم تە دبینم، دبە باڤێ تە ژی ببینە، وێ ل تە هێرس بە، یێ کێ نە، ڤێ سەهەتێ ببە، بدێ.

– پاک، – من جابـا وێ دا و ئەز بەرب خورجێ چووم، من ئەو ژ خـورجێ دەرخستن و ژ دەریڤـا دەرکەتم. ئەز چووم مـالا ئاپێ خـوە و من دا قـیـزاپا خـوە، ژ بەر کـو ئەوێ سورا من ب زیارەتی ڤەدشارت.

باڤێ من مـەریکی گەلە بەرک بوو، گـۆتنا وی ژی گـۆتن بوو، ئەوی بـگۆتا: رەشـە – رەشـە، سـپییـە – سپییە، وەکی ئەوی تشتـەک بگۆتا، نەفـەرێد مالێ نکاربوون گلییێ وی دوتا بکرانا. گەلۆ ئەگەر ئەو دەرهـەقا من و شکریدا پێ هـەسییایە، چما ناخوازە وێ دەرهـەقێدا منرا گلیکی بێژە، – ئەز دلێ خوەدا فکریم.

رۆژەکێ ژی، وەختـێ ئەز هـاتمە مـالێ، من دینا خـوە دایێ، وێ ئەو و دیا من شـەر دکن، ژ ناڤ – ناڤـارا ژی ناڤێ من هلددن. ئیدی من تورش نەکـر هـەرمـە مـالێ، من خـوە دا بـەر دێری و گوهێ خـوە دا سـەر وانا، چکا شـەرێ وانا سـەر چی یە؟ ئەو ل دیا من هێرس دبوو و دگۆت:

– ئەڤا بێناموسییا ئاوا، کـو ئیرۆ قیزا تە تینە سەرێ من، گشک روویێ تەدا نە، وەکی تە بهیشتـا مـە ئەو بدا کـورێ برێ من، خـوە ئیرۆ ژی ئەڤـا یەکا نەدبوو. تە دگۆت: "نا، ئەز قیـزا خـوە نادمە کوراپێ وێ، کوراپ و برا یـەکن، دیا گەدە بەدە" و هـەزار و یەک تشـتـێـد ئاوا تە دکـرە مـانە، دە نـهـا بێـژە: ئەو یەک پاکـە، یانێ ئەڤ بێـئـەدەبیـیـا نـها. بـرا من و تەرا قـرار و قـەسـەمێ مـێـرێ بەرێ بە، هـەمـا قـیـزا تە تشتەکی ئوسا کر، گەدەرا رەڤی، ئەزێ تە و وێ تەڤایی بکوژم.

دیا منا بەلەنگاز سووجکار ببوو سـەکنیبوو، کرین ژ کـەڤر دهات، ل وێ نەدهات،

تەنێ جار – جارا ئیسکە – ئیسکا وێ ل من تەسەلە دبوو.

دوورا باڤێ من گۆت: "دە ئەز ڤا چووم، زوو گازی وێ کە، پێرا خەبەردە، یانێ نا وەی ل وەلێکا سەرێ وێیە. ئەزێ سبێ وی ئێتیمیرا ژی خەبەردم، هەرگێ ئەو زەعف لنگێ خوە ل گوهێ خوە خە، ئەزێ وی بشینمە جیێ هاتن – نەهاتنێ، تەنێ ئەز ناخوازم دەستێ خوە د خوونا ویدا بهەرمینم".

وەختێ من ئەڤ گلی دەرهەقا شکریدا بهیستن، چرکین ل دلێ من کەت، من ترێ چیایێ جوودێ ل سەر سەرێ مندا هاتە خوارێ، من ژ هەر گۆتنەکە باڤێ خوە باوەر دکر، چمکی ئەو مەریکی بێرەحم بوو. پاشی چوویینا باڤێ من ئەز چوومە هوندور، چ بنێرم: دیا منا بەلەنگاز وێ دەڤەروو کەتییە سەر جلکا بەر تەندوورێ و دگری. وەختا من دیا خوەیە بەلەنگاز وی هالیدا دیت، من تەموول نەکر، من خوە ئاڤیتە سەر وێ و ئەم سەر هەڤدا گرییان. ئەوێ بەلەنگازێ ژی ژ دەردێ من فەم دکر، دکەتە هالێ من، لێ چ دەستێ وێدا هەبوو. پاشی خێلەکێ، وەختێ هەڤەکی پارچا دلێ وێ دانی، ئەو دیسا کەلۆگری بوو و منرا گۆت: "تو زانی، وەکی باڤێ تەرا دەرهەقا تە و شکریدا هەر تشت گۆتنە، هێژا ئەوی یا بوویی – نەبوویی ئانی سەرێ من، یەکێ ژی، وەکی تو و شکری دەست ژ هەڤ نەکشینن، ئەوێ گەدە زاییکە، تو باڤێ خوە زانی. ئەز ژی بەرێ ل تە هێرس دبووم، لێ من تەخمین کر، کو هوون ب دل ژ هەڤ حز دکن، حزکرن ب هێرسێ و ترسفراندنێ بەتال نابە، لێ چارەکە دنێ تونە. دو سال بەرێ، تێ بیرا تە، کێ دهاتە خوەزگینییێ تە، ئەوی پاشدا ڤەدگەراند، لێ ئیرۆ سەرێ خوە دخە، وەکی تو چما نەدایی مێر، نها ناڤێ تە ب ڤی ئێتیمێ بێ مال و هالرا دەرکەتییە، تەخمینا ئەز دکم، ئەو دخوازە تە بدە کورێ کوراپێ تە.

وەختێ من ناڤێ کورێ کوراپ بهیست، چاوا تاسا ئاڤا سار سەر سەرێ مندا کن، ئەز چوومە دنیا والن. نە ئاخر کورێ کوراپێ من و برێ من یەکن، یەکێ ژی ئەز تو جار خێنژ شکری نکارم یەکی مایین حز کم. یا دنێ، خوەدێ وێ چاوا قەبوول بکە، وەکی من بدنە وی هرچی.

– لاۆ، خوەدێ کو هاتیە، وەکی خوەدێ هەبوویا، وێ ئەز راستی ڤی باڤێ تە بانییاما!؟ دنهێری، وێ سبێ هەتا ئێڤارێ سێلێ سەر سەرێ من دقەلینە، هەلا ئەز

هندکم، ئیـجار کـەتییـە پێسـیرا تـە تفالێ. هـەلا تە چاڤێ خوە ڤـەنـەکرییـە، دخـوازە بەخـتێ تە ژی رەش بکە، چیە، وەکی ئەو ئاغـایە، دخـوازە تە ژی بدە کورێ ئاغـاکی، نزام سـەریکی زێدا ڤـان ئاغێ پاپاخگەنیڤا نـە، مەرڤ راستییا خوەدێ بێژە، قلیچکا شکری هـەزار کورێ ئاغا و بەگا هێژایە.

ئەو چەند رۆژ بوون، مالا مەدا هـەر رۆژ شـەر و دەعو بوو. باڤێ من دیا منرا و منرا خـەبەر نەددا. مـالدەرکەتنا من ئیـدی هـاتبـوو قـەدەخـەکرنێ، تەنێ بەرێڤـارێ، ئەو ژی قیز و بووکارا دچوومە ئاڤێ، وەکی دنێ مالدا بووم. وەختێ هـەڤالەک دهـات بۆنا ئەم هـەرنە پنجارێ، من مـەنیک دگرت و نەدچووم. قیزاپا من هـاژ هـەوالێ مـالا مە و هـالێ من هـەبوو، چقـاس رۆژ بوو خـوە دگیـهـاندە شکری و ژێرا یەکۆ – یەکـۆ گلی دکرن. شکرییێ بـەلەنگاز ژی رێ ژ ریا دەرنـەدخـست، گونددا قـەت پزمـامـەکی وی تونەبوو، وەکی دەردێ خـوە ژێرا بگۆتا. چەند هـەڤـالێد وی یێ شـڤـان هـەبوون، ئەوانا ژی مـینا وی کورێ کـەسیب – کووسیبا بوون، دەسـتێ واندا چ هـەبوو، کو دەردێ وی دەرمان بکرانا، خـولەسـە، ئەز ل مـال خـوە دا دشـەوتیم، مـینا چراکێ ڤـێدسـییـام، ئەو ژی د چۆلێ خوەدا دکەوگری.

هـەرگێ بـەرێ مـن جــــار – جــــارا ئەو ددیت، پـارچـا دلێ مـن داتـانـی، لێ رۆژێد ئاخـرییێ ئیـدی من نکاربوو ئەو بدیتـا، ئەو ژی ئیـدی بەرب مـالا مـە نـەدهـات، چاوا دهـاتە کڤشێ ئەوی ژی هـەڤسا خوە ژ باڤێ منی بێ رەحم دکر.

ئێڤارەکێ ژی من دیت چەند ریسـپییێد گوندێ مـە، کوراپێ باڤێ من وێ هـاتنە مـالا مــە. وەخــتێ ئـەز چاڤ وان کــەتم، چرکین ژ دلێ من هـات، مـن برە مــسلەتێ، وەکی ئەوانا بۆنا من هـاتنە. خێلەکێ شووندا باڤێ من ژ ئۆدێ دەرکەت، گازی دیا من کر و ب هێرس گۆتێ:

– ڤێ سـەهـەتێ گـازی خولامەکی بکە برا بێ، بشـینە پەزەکێ بینە، مێڤـانانرا حـازر بکە. بێژە قیزا خوە ژی برا کنج – منجێ خوە تەزە وەرگرە، چاوا تێ کڤشێ بۆنـا وێ هـاتنە.

وەخـتێ من ئەڤ گلی بهیسـتن، هـندک مـابوو من بێ هـەمدی خـوە بکرا قـیرین، لێ من خـوە زەڤت کـر، بەر چاڤێ مـن رەشـەڤـە هـات و ئیـدی نزانم چ سـەرێ من قـەومـی،

هەر من دیت، وێ سەر من بەرەف بوونە، دیا من دگری، سەر چاڤێ من، بەر و پێسیرێ من ژی ئاڤێدا مانە.

دیا من، بۆنا بەر دلێ مندا بێ، پارچا من داینە، گۆت: "قیزا من، هەلا سەبر کە، دبە ئەو سەبا تە نەهاتنە، دبە ئەوانا پەڤنەکەڤن، هەلا رۆژێ خوەدێ ژی گەلەکن، تە چما نهادا دەست بەر خوە هلدایە. ئەزێ نها مەریکی بشینم جەم خوەزگینییا، بێژم کو قیزا من ناخوازە، کوتا بوو چوو."

نەنێ هم قسە دکر، هم ژی پێرا دکەوگری، پێ دەزمالێ چاڤێن خوە تەمز دکر، ئوسا دکر، وەکی نەبی نەبینن.

نەبییا دیت، کو هەلا سەرهاتییا وێ گەلەک مایە، سەهەتا چوویینا وانا ئینستیتووتێ ژی نێزیک دبە، ژ پیرکێ هێڤی کرن، وەکی پەیهاتنێ وانرا ئێڤارێ بێژە.

پیرێ وانرا رازی دبە و ئەوانا دچن. ئێڤارێ دیسا نەبی تێن دۆرا پیرێ روودنن و ئەو قسا خوە دکە.

– من هەتا کیدەرێ وەرا گلی کر، قەدا ل کالتی – پیرتیێ کەڤە، هەتا بیرا مەرڤ ژی سار دبە.

ئەوانا بیرێ دخن، ئەو دیسا قسا خوە پێشدا دبە.

وێ هەلەبەلێدا ئەزیدی نەکەتبووم دەردێ خوە، کەتبوومە دەردێ شکری، وەکی نشکێڤا ئەو ببهێ، کو هاتنە خوەزگینییێ من، گەلۆ هالێ وی وێ ببە چ، وێ بەر وێ دەربا گران تەیاخکە؟ گەلۆ نشکێڤا تشتەکی ب سەرێ خوە نەکە؟ قیزاپا منە بەلەنگاز ژی کێلەکا من روونشتبوو، ئەوێ ژی دلنی ددا بەر دلێ من، لێ من تو تشت سە نەدکر، نەددیت، دنیا ل سەرێ من بووبوو دۆژەه. هەلا ئەم ناڤ وێ قەرەبالخێدا بوون، چاخێ جینارێ مە – قەرۆ و خالێ باڤێ من – میرزۆ هاتنە هوندور و ملێ من گرتن. ئەز ژ عەردێ راکرم و بەرب ئۆدێ برم. من ئیدی هەر تشت فەم کر، وەکی ئەو من دبن نیشانکن، من ئیدی خوە زەڤت نەکر و کرە قیرین: "ئەز وی ناخوازم، ئەو برێ منە". وەختا باڤێ من ئەڤ گلی بهیستن، ژ ئۆدێ رابوو هات، سەر مندا ئوسا قیرییا، وەکی من خوە ئوندا کر، ئەز بێ هەمدی خوە رابووم. وان

دەستێ من گرتن و ئەز برمە بنپییا ئۆدێ. من بالا خوە دایێ یەک ژ ناڤا مێرا رابوو، گوستیلکەک ژ بەریکا خوە دەرخست، کرە تلییا من. هەفترەنگەک ژی ئاڤیتە ستوویێ من، هاتە سەرێ من و ئەز دیسا برم ئالییێ مالێ.

وەختێ ئەز چەعڤ هێسرێد دیا خوە کەتم، ئاگرێ من هێ گور بوو، من گوستیلک ژ تلییا خوە دەرخست – وێدا ئاڤیت، هەفترەنگ ئالییێ دنێدا ئاڤیت و دەڤەروو کەتمە سەر جی – نڤینا. نزانم چقاس ژ شەڤێ چووبوو، من دینا خوە دایێ ئەز گەرمێدا ڤەدقەپچم، دیا من دەزمالێ شل دکە، ددە سەر ئەنییا من. پاشی وێ یەکێ ئەز ژ کەربا ٢٠ رۆژی کەتمە ناڤا جیا، چەعڤێ من ل ریا شکری قەرمی، ئەو مالخراب ژی نەدهات، وەکی من بدیتا.

رۆژەکێ دەرگیستییێ من – خلێ چووبوو شەهەر، هنە ئێمیش کریبوو، خوەستبوو سەر مندا بێ، لێ دیا من هەما بەر دەری ئەو ڤەگەراندبوو، گۆتبوو قیزک ناڤ جییادا نە، برا پاک بە، پاشێ وەرە. دیا من زانبوو، وەکی ئەو بێ و ئەز ڤی هالیدا وی ببینم، نەخوەشییێ هێ ل من گران بە.

دیا من کو نەهشتبوو دەرگیستییێ من بێ مالێ، ئەو هوورمووری وی پاشدا دابوون، ئەو ژی کربوونە گلی، گلی گهیشتبوو باڤێ من، ئەو ژی بوو مانەکە شەرێ باڤێ من و دیا من. ئەز چ سەرێ وە بێشینم، پشتی ٢٠ رۆژی ئەز ژ جی – نڤینێ رابووم، لێ ئیجار من رۆژ ئیدی تەنێ کولەکێرا ددیت. ئەگەر بەری نیشانکرنێ ئەز قە نا جارەکێ دچوومە ئاڤێ، لێ نها ئیدی نەدهیشتن ئەز هەرمە ئاڤێ ژی. من هەڤە کنج – منجێ خوە یێ خلمەت ل خوە کربوون، مینا مەریکە شین سەردا بێ، ژ قولا مالێ دەرنەدکەتم.

رۆژەکێ ژی هەواری ل مالا مە داکەت، وەکی کالکێ من، باڤێ دیا من، مرییە. مالخالانێ من ژ مە وێدا ریا دو قۆناخا دوور دمان، باڤێ من دو هەسپ زین کرن، ئەو و دیا من، چەند مەری ژی رەخ وانا کەتن، چوون. ئەوانا قیزاپا من ئانینە مالێ، ئەم دانە بەر مالێ.

نزانم قەت شکری چاوا پێ هەسییا بوو، وەکی دێ و باڤێ من نە ل مالن، ئێڤارێ من دیت وێ هات مال، مینا زارەکی بوو کوورینا وی گرییا و خوە ئاڤیتە پێسیرا من.

ژ دیتنا وی، ژ ئەشقا، هندک ما ئەز دیسا بخەرقم، لێ من هنەکی خوە بەرەڤی سەر هەڤ کر و تەنێ کاربوو بگۆتا: تو چما هاتی، نە نها خەلقێ تو دیتی، نە وێ سبێ بێنە پێشییا تە. ئەوی جابا من ئاوا دا: کەسەکی ئەز نەدیتم، برا من ببین ژی، ئیدی ساخییا من پاشی تە چرانە، ئەز ببینم، وەکی تو بوویی بەرمالییا یەکی دنێ، ئەزێ جی ب جی بتەقم، – دگۆت و ئەز ژ همێزا خوە بەرنەددام.

راستە، ئەز و ئەو دو – سێ سال بوو سەر هەڤ بەنگی بوون، مە گەلەک جارا هەڤ دیتبوو، خەبەر دابوو، لێ ئەوی تو جارا ئەز پاچ نەکربووم.

چاوا دهاتە کڤشێ، وەختێ قیزاپا من چاڤ شکری کەتبوو، کو ئەو هاتە مالێ، چووبوو خوە دابوو بەر دێری، وەکی نشکێڤا مەری نەیێن مالێ.

پەی خێلەکێرا ئەوی دەستێ خوە ژ ستوویێ من بەردا و گۆت:

– عەزیزا من، وانا یا خوە کر، تو نیشان کرن، لێ نها تو چ دبێژی، چ گلی ددی دەستێ من، وەرە ئەم سەرێ خوە هلدن، ل ئالیکیدا هەرن.

وەختێ من سەرێ خوە ژ بەر خوە دەرخست و ل وی نهێری، چ بنهێرم: من ژ چاڤێ خوە باوەر نەدکر، وەکی ئەو شکری یە، رەنگ لێ چووبوو، چاڤێ وی کۆردا چووبوون، شکرییێ بەرێ چووبوو، یەکی دنێ هاتبوو.

وەختێ من ئەو ڤێ رۆژێدا دیت، ئاگرێ دلێ من هێ گور بوو، ئەز لێلێبووم ببهەجییاما.

– شکری جان، تو دبەژی وەرە ئەم سەرێ خوە هلدن ئالیکیدا هەرن، ئەمێ کودا هەرن، ئەم هەردو ژی جاهلن، رێ – دربا نەناسن، خوەیی – خودانێ مە ژی کەسەک تونە، کو ئەم خوە لێ بگرن، هەرن. تو زانی باڤێ من یەکی چاوانە، وێ چارقولبە تێلێ سەر تێلێ بکشینە. وێ مە بگرن، بدنە دەستێ وی، ئەز مەرووما خوەدێ ببمە سەبەبا سەرێ تە، یا من ئەز بەر خوە ناکەڤم، برا هەما تشتەک نەیێ سەرێ تە.

– لێ گلیێ تە چیە، – شکری گۆت، – دبە تە تەمێ خوە خراب کرییە، کو هەری ببی بەرمالییا وی کودکێ هرچا.

پەی ڤان گلییێن ویرا من ئیدی خوە زەڤت نەکر، کەلۆگری بووم و من خوە ئاڤیتە ستوویێ وی، همێزا ویدا بوو ئیسکە – ئیسکا من، ئەز گرییام. پەی وێ یەکێ ئەو ژ

وی گلی پۆشمان بوو و گۆت: – نەنێ جان، خوە من نەگۆت تو ژ قەول و قرارێ خوە پۆشمانی، من ئەو گلی هما ئوسا گۆت...

– شکری جان، – من گۆت، – هشێ تە چ دبرە، خێن ژ تە ئەزێ ئیجار یەکی دنێ حزکم، دەستێ خوە یێ مۆری – مرجان بدمە بەر سەرێ یەکی دنێ؟ برا بەر دەستێ تە ئاد و قرار بە، ئەز کو نەبمە بەرمالییا تە ژی، تو ژنتییێ ژ یەکی دنێرا ناکم، بمینم – ژ تەرا مە، نەمینم – ژ عەردێرا مە. لێ هەلا هنەکی ژی سەبر کە، چکا خوەدێ چ دکە، هەلا قەول و قرارێ وان و باڤێ من هەیە، وەکی وێ من پاییزا دەرەنگی سیارکن، هەتا وی چاخی هەلا سێ – چار مەه هەنە.

– نەنێ جان، – شکری گۆت، – چقاس ئاڤ گۆلادا دمینە، هەقاس بین دکەڤێ، سبێ تو چ زانی وێ چاوا بە، دبە کو ئەو بۆنا مە تەلەکە دنێ ژی داین.

– قەت تشتەک ژی نابە، شکری جان، – من گۆتێ. – خولەسە، پاشی خێلەکە خورت ئەو چوو، پەی چوویینا ویرا هێژا ئەز بوومە ئاگر و ب خوە کەتم، من دوا ژ خوەدێ دکر، وەکی روحێ من بستینە، من جارەکە دن ژی شکری وێ رۆژێدا، ئوسا بەلەنگاز، سەخیر نەدیتا.

رۆژەکێ ژی جابەکە نە خێرییێ ژی منرا ئانین، وەکی شکری ئەڤا دو رۆژە بێ سەر و بەرەتە ئوندا بوویە. وەختێ من ئەڤ گلی بهیستن، د جیدا گێژ بووم، کەتم. هەر وەختەکێ من چاڤێ خوە ڤەکر دیت، وەکی دیا منە بەلەنگاز، وێ سەر چاڤێ خوە پەرتاندییە، سەر من تژی مەری بوونە. وەختێ من سەر خوەرا خلێ دەرگیستییێ خوە و مالێرانێ خوە ژی دیتن، ئەز دها هێرس کەتم، من خوەست ئەز وانا بێهورمەت کم، لێ من دیسا خوە زەڤت کر.

خێلەکێ شووندا، وەختێ خەلک ئیدی بەلا ببوو، باڤێ من ژی هاتە هوندور، وەختێ ئەو چاڤ سوورەتێ دیا منە خوون کەت، دیت، وەکی ئەز بوومە قۆنجک، گۆت: – چیە، دبە هوون شینا مێرێ دیا خوە، شینا شکری دکن، قەت شینێ نەکن، ئەوێ سبێ – دوسبە بێ، هوون هەردو تەڤایی هەرن وی بستینن، برا پێسیرا من وە هەردا ژی خلاز بە سەبا وی بەیتوویی ئەز ناڤا ئێل و عەشیرێدا کرمە سۆسرەت.

دیا منە بەلەنگاز تەنێ کاربوو چەند خەبەر بەر خوەدا بگۆتا:

– چیـه، هـەلا دلێ تە وی ئێـتیـمێ بەلەنگاز رەهـەت نەبوویە، وێ بێ سـەر و بەرەتە ئوندا بوویە، ئیدی چ دخوازی؟! لێ گەلۆ خـەلکێ چ تەرا بێـژە، وێ بێژن ئانین پاری نانێ خوە دانێ، مەزن کرن، ئێژار ژی بێ سەر و بەرەتە ئوندا کرن.

– لۆ وەللە تو و قیـزا خـوە وێ نها وی ناڤـی ژی پەی من خن، من بکنە سـەرێ گلی – گۆتنا.

– لێ تـو زانبـە، – دیا من گـۆت، – ئـایکێ مـامـنا زالمانرا نامـینە، وەکی تـو دبی سەبەبێ بەخت و مرازا، تە ترێ وێ نەیێ پێشییا تە.

هـەرگـە بـەرێ قـەت باڤێ مـنرا خـەبەردان نـەدبوو، دیا من قـەت نکاربوو گلیک بەر بگۆتا، لێ ئیرۆ دیا من جولەت ببوو، لێ باڤێ من ژی هنەکی هۆپۆپا هاتبوو خوارێ، مەرڤ ترێ سووجەک سەر ویدا هاتبوو و ئەو هنەکی هەیف ببوو.

ئەم رابوون، رازان. لێ خـەوا من نەدهات، تەمـامـیـیا شـەڤێ شکری بەر چاڤێ من بوو، من دلبنی ددانە بەر دلێ خوە و دگۆت: – مێرە، ئەو جیکیدا چوویە، وێ بێ. – گەلە تشتێن دنێ دلێ منرا دەرباز دبوون.

ئەز چ سـەرێ وە بێشینم، – پیرکێ دبێژە، – رۆژ دهاتن و دچوون، لێ شکری ببوو هیڤـا بن عـەور، تونـەبوو و تونەبوو، چاڤێ مـن بەلەنگازا خـوەدێ ئـیدی ل رێ – دربا قەرمی بوو. مینا مـەریکە گێژ ل من هاتبوو، من نزانبوو ئەز ل ڤێ دنێ مە، یان ل وێ دنێ مە، سەر چ مە، بەر چ مە.

دیا منـە بەلەنگاز ژی سـەڤـا من دکـەوگـری، دفکری، گـەلۆ کـەربا تـشـتـەکێ نەیێ سـەرێ من. رۆژەکێ ژی جاب دانـە باڤێ من، کو کـارێ بووکێ بکن، وەکی مـەهـەکـە دنێ مـن بڤن. وەخـتـێ من ئەڤ جـابا نـەخـێـرییێ بـهـیـست، هەڤت خـوەزییـا رۆژا نیـشـانکرنـا من، رۆژا ئوندابوونـا شکری، نە ئەڤ جـابا هـانە نەبخـێـرییێ. تو چاوا نەفتێ سـەر ئاگرەکیدا کی، ئوسا ئاگرێ دلێ من هێ گور بوو، پێل دا. گومـانا من ژۆر مـابوو خـوەدێ، عـەردێ مـابوو شکری، وەکی ئەوێ شـەڤـەکێ بێ و من ببـە، خلازکە. لێ ئەو مـالخراب ژی من ببوو قاتی، سـەر – بەراتێ وی تونە بوو. من سـەرێ خـوە دخست، خـوە گونەکار دکر، وەکی وەختێ ئەو هاتە مـالا مە، گۆت، وەرە ئەز تە برەڤینم، مـن چمـا گوهدارییا وی نەکـر، من گۆت سـەبر کە، من ئـەو دا ترسـاندنێ،

وەکی وێ تە بکوژن، نها ژی مامە ئۆرتا دو کەڤرادا و رێ ژ ریا دەرناخم.

من قرار کر، وەکی شکری هەتا برنا من نەهات و ئەز نەرەڤاندم، ئەزێ رۆژا بەری برنا خوە عەجێبەکێ بینمە سەرێ خوە.

لێ ئەز پێرا ژی دەرهەقا دیا خوە یا بەلەنگاز فکریم، وەکی ئەز تشتەکی بینمە سەرێ خوە، وێ هالێ وێ ببە چ، ئەو مەروومێ دین ببە، بکەڤە چۆلا. خولەسە، رۆژ دەرباز بوون، ئیدی وێ سبێ من سیارکن، لێ من نکاربوو تشتەک بانییا سەرێ خوە، هم بۆنا دیا خوە، هم ژی چ ژ وە ڤەشێرم، چ ژ خوەدێ، ئەز ژ مرنێ دترسییام. ب کورتی، سبێ بەر دەرێ مە بوو تنگە – تنگا دەف و زورنێ، ئەزیدی سەر هشێ خوە نیبووم، وەختێ سیارکرنێ ژی من نزانبوو چ سەرێ من دقەومە، من کودا دبن.

هەتا دەقا کوتاسییێ ژی ئەز هێڤیبا شکری بووم، لێ ئەو وێ رۆژێ ژی تونە بوو. خولەسە، نزانم ئەز چاوا سیار کرم، چاوا برم، هەتا ئیرۆ ژی نایێ بیرا من.

ئیدی چارا من هاتبوو برینێ، ئەو چەند رۆژ بوون ئەز مالا مێرێ خوەدا بووم، لێ چاوا مالا وان، ئوسا ژی مێرێ من خلێ نۆتلا مەعرێ رەش بوون بەر چاڤێ من، وان ژی زانبوون، وەکی ئەز نە وانا، نە ژی کورێ وانا حز ناکم، لێ وان ئەو یەک بەر تشتەکی هەساب نەدکر و منرا نەدگۆتن گولێ گرانتر.

لاوۆ، وەعدە دەردێ مەرڤ سڤک دکە. پەی سالەکێرا باڤێ وە کەتە دەستێ من، پەیرا مەتا وە ئەیشان ژ من را بوو، لێ هەزار قیز و کورێ من یێد گوهزێرین ژی ژ کالکێ وە – خلێ هەبوونا، دیسا کول و کەسەرا من شکری بوو، چاڤێ من ریا وی بوو، وەکی بهاتا، قە نا من ئەو ساخ و سلامەت بدیتا، هەمی ئیدی دەستێ مە ژ هەڤ ببوو.

چەند سالا شووندا دنیا لەڤ کەت، چاوا دبێژن، بوو تارا بێژنگێ، دەست ب شەر بوو، مالا باڤێ من، تەڤ مالا مێرێ من و قەوم – پزمامێ مە ژ دەستێ زولما رۆمێ رەڤینە بەرب ڤی ئالی، هاتنە. رێدا جەردێ ئاڤیتە سەر مە، مێرا وانرا کرە شەر، ژن و زاراڤا رەڤین، تەرق ل مە کەت، هەر یەک ئالیکیدا چوو. پاشی شەر مەرا تەنێ سێ – چار خۆرت ڤەگەرییان، یێد ماین هەمووشک هاتنە کوشتنێ، باڤێ من و کالکێ وە ژی هاتنە کوشتنێ، هێژا ئەز ستوخار مام. ژ خۆرتێ ڤەگەریان، یەک ژی برێ مێرێ

من – ئەسەد بوو.

خـوەدێ ئەسـەد بهـێلە، ئەوی کـۆمـەک دا من و دیا من، ئەم زۆر و دو بەلا هـاتن دەرکەتنە ئەرمـەنیسـتانێ، چوونە ناڤا مـالخـالانێد دیا من. دە، هەبوونا مە پری – هندکی مـابوو، هنە زێر جەم دیا من هەبوون، مە ئەبوورا خوە پێ کر، هەتا دنیـایێ بوو عـەدلایی. ئەرمـەنیسـتانێدا ژی بوو بۆلشـێڤیکی، هێدی – هـێدی هـالێ مە ژی خوەش بوو، باڤێ وە و مـەتا وە ژی فرا کەتن، چوونە خوەندنێ و شکر، دنهێرن، یەک دۆخترە، یێ دنێ ژی ئینژێنێر. من جانییا خوە دا سـەر هەردو تفالێد خوە، ئیرۆ ئەز ژ قەدەرا خوە رازیمە. هوون دنهێرن هەردو ژی من ناڤـا هەڤرمشدا خوەی دکن، لەما جمعەت دبێژە: "برا ئاخرییا مەرڤ خێر بە.."

لێ ئیرۆ، وەختێ ئەز چاڤ ل وە – نەبێد خوە دکەڤم، ئۆرتا من و خوەدێدا دمینە بوهوستەک. شکر، هوون ژی ئیدی مەزنن، سالەک – دو سالێد دنێ شووندا هوونێ ژی ئینستیتووتێ خلاز کن.

قازێ ژ پیرکێ پرسی:

– پیـرکێ، لێ ئاخـرییـا شکری بوو چ، قـەت کـەسـەکی تو سـالخ – سـوولخ تەرا نەدان؟

– نا لاوۆ، ژ وێ رۆژێ هەتا نها من تو سالخ – سوولخەک هلنەدا، نزام ب نەمـامی کوشـتن ئاڤیتنە جیهەکی، نزام ئەوی سـەرێ خوە هلدا جیکیدا چوو، وەکی مێرکرنا من نەبینە، هەتا نها ژی چوویینا وی ل من بوو خەونەک.

– پیرێ، لێ تە نها دخوەست بدیتا؟

– ئەرێ، وەللە، لاوۆ، من دخوەست بدیتا، راستە یا مە ئیدا چوویە، لێ بەری مرنا خوە من دخوەست ئەو بدیتا، چکا ئەو چ هالیدا نە.

– خوەدێ دەورا بەرێ خراب کە، قەت مە نکاربوو شکلێ خوە ژی بکشاندا، قە نا هەما شکلێ وی چاوا بیرانین جەممن بما.

بیرانینا وی، لاوۆ، وەللە ئەڤ مۆرییێ ستوویێ منن، کو ئەز وانا ب زیارەتی خوەی دکم، شەڤ و رۆژ ستوویێ مندا نن. من گونێ خوە کرییە ستوویێ ئەولەدێد خوە: ئەز کو مرم، ب منرا ڤان مۆرییا ژی چەعلکن.

نا، ئەز گونەکار نینم!

(قەوماندنەکە زوودا)

هەنە قەوماندن، کو ب سال و زەمانا ژ بیرا مەرڤا ناچن، لێ وەختێ دەرهەڤا پرسێد ئوسادا گلی ل گلییا دکەڤە، تو ژی دخوازی دەرهەڤا وێ قەوماندنێ دا جمعەتێ پێ بدی هەساندنێ.

ئەز ژی ئیرۆ دخوازم دەرهەڤا قەوماندنەکە عەجێب خوەندەڤانارا بێژم، کو من خۆرتانییا خوەدا بهیستییە.

ئەز ئانجاخ ١٦ – ١٧ سالی هەبووم، تەزە نەهییێدا کەتبوومە سەر خەباتەکە سڤک. رۆژەکێ ئەز چوومە گوندەکی کوردا. ئەز ناڤێ گوند نادم، چمکی ئەو گوندا نها سەر خەریتا ئەرمەنیستانێ تونە، بنەجییێد وییە بەرێ نها هاتنە دەشتا ئاراراتێ، خوەرا گوندەکی تەزە چێکرنە. ئەز چوومە نڤیسخانا شێورا گوند، من کارێ خوە خلاز کر و دخوەست ژ نڤیسخانێ دەرکەتاما، پزمامێ مە – ئەفەندی نێزیکی من بوو، گۆت: "برێ ئاپێ خوە، کەرەمکە ئەم هەرنە مالێ، هنە نان بخوە، هێسا بە، پاشێ لێدە هەرە، کو سبێ براکێ من پێ بهەسە کو تو ژ گوندێ مە بێ عەزەت و قولخ چوویی، وێ چ مەرا بێژە؟"

ئەز پێرا رازی بووم، و ئەم ژ نڤیسخانێ دەرکەتن. هەلا ئەم چەند گاڤا ژ نڤیسخانێ دوور کەتبوون، مە دیت ژنەکە سەرە بەرب مە تێ و وێ چەند گلییا ژی، کو مە تەسەلە نەدبوو، سەر هەڤ دوەکلینە. ژ رەڤاچوویین و گلیێ وێرا دهاتە کڤشێ، کو ئەوە نە سەر هشێ خوە بوو. پۆرێ وێیی سپی، کو سەر سەری ببوو گژک، کەتبوو سەر چاڤێ وێ، بەر و پێسیرێ وێ ڤەکریبوون، هنە کنج – منجێ پەرتی لێ بوون، جۆتە شمکێ قول – قولکی لنگادا بوون.

ئاپێ ئەفەندی مەریکی زانە بوو، ئەوی برە مسلەتێ، کو ئەز جاهلم، دبە ژ ڤێ کولفەتێ فکارا بکم، یانێ بترسم، بۆنا وێ یەکێ ژی هەتا ئەوێ رانێزیکایی ل مە

کر، ئاپێ ئەفەندی منرا گۆت:

– ئەڤا کولفەتەکە بەلەنگازە، ناڤ گوند دگەرە، لێ تو زیانێ نادە کەسەکی.

وەختێ ئەو نێزیکی مە بوو، کەتە سەر چۆکا و هاتە لاڤایا – دیلەکا، گۆت: "نا، ئەز گونەکار نینم، من قەستیکا نە کر، بەنێ من قەتییا، نەچن، ئەزێ ژی بێم..."

ئەوێ ئەڤ گلی سەر هەڤ چەند جارا وەکلاند. پاشی ڤان گلییا ئەوێ هێرسا خوە راکر، کەف ل دەڤ کەت، چەنگوویێد خوەیە بێ دران ل هەڤ بر – ئانی. خێلەکێ شووندا رابوو، ب مەلوول ریا خوە گوهاست و چوو.

– بەلەنگازا خوەدێ، – ئاپێ ئەفەندی گۆت، – ئەڤا ٣٠–٤٠ سالە، کو ئەو ڤان خەبەرا دوەکلینە، کێ زانە هەلا ئەوێ چەندک –چەند سالا ژی ڤان خەبەرا بوەکلینە.

من تشتەک نە ژ گۆتنا وێ هورمەتێ، نە ژی ژ گۆتنا ئاپێ ئەفەندی فەم نەکر، لێ من تەنێ تشتەک بر مسلەتێ، کو دەردەکی گران ئەڤ بەلەنگاز کرییە ڤێ رۆژێ، لێ گەلۆ چیە؟ ئاپێ ئەفەندی ئیدی هیڤییا پرسا من نەسەکنی، ئەوی خوەخوا دەستب سەرهاتییا ڤێ هورمەتێ، نەینەسییا دینبوونا وێ کر.

– کی تێ گوندێ مە، چاڤ ڤێ بەلەنگازێ دکەڤە، یێد سەرهاتییا وێ زانن، گونێ خوە لێ تینن، لێ یێد دەرهەقا وێدا نزانن، هنەک ژی پێ دکەنن.

ئاپێ ئەفەندی قولاپەکە کوور ل مشتکا دەستێ خوە خست و گلییێ خوە دیسا پێشدا بر. لاوۆ، یا هاتییە سەرێ ڤێ کولفەتێ، برا نەیێ سەرێ گورێ چیا، گور ژی گونەنە.

هەلا ئەم ل ئێلێ بوون، ل وەلاتێ کال و باڤێ خوە بوون، مهاجر نە بووبوون، نەهاتبوونە ڤرا. گوندێ مە هاقاس مەزن نیبوو، وەکە ١٠٠ مال تێدا هەبوو. خوەدێ خراب بکە عەدەتێ بەرێ و ئەڤ بەر و قەبیلێد مەیە کورمانجییێ، وی گوندێ مەیی بچووکدا ٣ – ٤ قەبیل و چەند بەر هەبوون. تو وەرە بنهێرە، کو ئەو هەمو بەر، یەک دژمنێ یەکێ بوون، وان سەر تی – تونە شەر دکرن. هەلا گەلەک جارا ژی مێر ژ هەڤ دکوشتن. ئەو دژمنایا وان ب سال و زەمانا دکشاند. لێ زارا و جاهلا ئەو دژمنایی چ فێم دکرن، ئەو هەڤرا مەزن دبوون، دلیستن، مێلا خوە ددانە سەر هەڤدو، لێ گەلەک جارا ژی خۆرت و قیز ژی سەر هەڤدو بەنگی دبوون. قیز و خۆرتێ وان

بەرا و قەبیلا ب یا دێ و باڤێ خوە نە دکرن، کینا دژمناتییێ نە دکشاندن. لێ باڤێد قیزا تو جارا رازی نەدبوون، کو قیزا خوە بدنە دژمنێ بەرا خوە، لێ باڤێ کور ژی قیزا دژمنا کورێ خوەرا نەدخوەست. ئا ب ڤی جوورەیی ئەڤ عەدەتێ کەڤن دبوو سەبەبێ گەلە – گەلە بەخت و مرازا.

– ئەڤ عەدەتێ کەڤن بوو سەبەبێ بەخت و مرازێ ڤێ بەلەنگازا خوەدێ و هەڤالێد وێ ژی. بهارەکێ ئەز وەختێ تەیی نهارا بووم، – پسمامێ من گۆتنا خوە پێشدا دبە، – ئەڤا هورمەتا ژی، کو ناڤێ وێ زۆزانە، ئیدی گهیشتی بوو، وەختێ وێ و مێرا بوو. زۆزان نۆتلا هیڤێ دچوورسی، مەرڤ هەیر و هژمەکار بوو ل بەژن و بالا وێ بنهێرییا. چاڤێد گەلە خۆرتا لێ بوو، لێ ئەوێ تو یەک بەگەم نەدکر. لێ وەختەکێ دلێ زۆزانێ و دو قیزێد بەرەکا وان دکەڤە سێ خۆرتێد بەرەکا دژمنێ وان. چاوا قیزا، ئوسا ژی خۆرتا زانبوون، کو دێ و باڤێ وانا قاییل نابن، لێ گەلۆ حزکرن بەرا و دژمنایێ دپرسە؟ پشتی کو ئەڤ یەک ناڤ گونددا دبە شارەوار، کو دلێ هنەک خۆرت و قیزا کەتییە هەڤ، دێ و باڤێ قیزا وان دزێرین، هەتا ناهێلن، کو ئەوانا هەرن پنجارێ ژی. ئەو هەرسێ قیز، کو ژ بەرەکەکێ بوون و مێلا خوە دابوونە سەر هەڤ، هەرتم بەرەڤ دبوون، گلی – گازنێ خوە هەڤرا دکرن، سەر هەڤدا دگرییان، لێ تو یەکێ چارە ل دەردێ یا دنێ نەدکر.

من گلیێ ئاپێ ئەفەندی بری، گۆتێ:

– ئاپۆ، ئەگەر وانا ئوسا ژ هەڤ حز دکر، برا سەرێ خوە هلدانا، جیکیدا بچوونا، دێ – باڤێ وان وێ چ بکرانا؟

– لاوۆ، تو سەر بێگا نها دچی، جاهلێد نها هەموو رێ و دربا زانن، هەر دەرا دکارن بخەبتن و سەرێ خوە خوەیکن، لێ جاهلێد وی چاخی هاژ ژ بایێ دنیایێ تونەبوون، دەڤگرێدایی بوون، نە زار و زمان زانبوون، نە ژی رێ و درب، وێ کودا بچوونا؟ ئەم بێژن نها ژی کو خۆرتەک نەزانییێ بکە قیزەکێ برەڤینە، دو جامێر دکەڤنە ئۆرتێ، ل هەڤ تینن، کوتا بوو چوو. لێ وی چاخی، ئەو ژی بەرێد دژمنێ هەڤ، کو قیز ژ هەڤ درەڤاندن، مێر دهاتن کوشتنێ. بۆنا وێ یەکێ ژی جاهلا کو ئەڤ یەک بەر چاڤێ خوە ددیتن، تشتێ ئوسا ژ هەزارا یەکی دکر. لێ هەر تشت

قەدەرا وێ هەیە...

ئاپێ ئەفەندی دیسا ئاخینەکێ رادهێلە و گلییێ خوە پێشدا دبە.

– چاوا مەسەلا جمعەتا مە دبێژە: "ئاڤ ل گەورییێ، گەوری خەنقی". ئەڤ هەرسێ قیزک دنهێرن دێ و باڤێ وان وێ وانا بێ دلێ وان بدنە مێر، حزکرییێ وان وێ هەرە بەر چاڤێ وانا یەکە دنێ بستینە، یەک هلتینە یا دنێرا دبێژە:

– گەلی قیزکا، وەرن ئەم عەجێبەکێ بینن سەرێ خوە، کو ئەم هەتا – هەتایێ ببنە سەرێ گلی – گۆتنا و ئەم ببنە سەبەب، کو یێ پەی مە ب دلێ خوە مێر بکن.

– خوونا مەرییێد جاهل هەڤراز داڤێژە، ئەوانا کن دفکرن، – ئاپێ ئەفەندی دەستێ خوە ل ملێ من خست و دیسا خەبەردانا خوە پێشدا بر. – ئەو ئوسا ژی دکەڤنە بەر بایێ هەڤ و قرار دکن خوە بخەنقینن. بەری ڤێ یەکێ قرار دکن، کو راستی حزکرییێد خوە بێن، دەما خاترێ خوە ژ وان بخوازن و پاشێ ڤێ بێدادییێ بکن. ئەو جابێ ددنە حزکرییێد خوە، کو سبێ فلان سەهەتێ بێنە دەشتا فێزا گوند، ئەو ب خوە ژی خوە ژ مالێ ڤەددزن و دچنە ورا.

ئەو راستی هەڤ تێن، ب هەڤ شا دبن، دلیزن، لاقردییا دکن، لێ یەک هلتینە هەرسێ خۆرتانرا دبێژە:

– هوون زانن، کو ئەم نکارن بگهیژنە مرازێ خوە. بۆنا کو ئەم نەبنە سەبەبێ خوونرێتنێ، مە گازی وە کرییە، کو ئەم خاترێ خوە ژ هەڤ بخوازن، ئەم خوەرا، هوون ژی خوەرا، هەرن بزەوجن، ئەم دەستوورا وە ددن، دبە خوەدێ ل ئەنییا مە ئوسا نڤیسییە.

هلبەت، خۆرت باوەر ناکن، دبێن ئەڤا خوەشییێ خوە ل مە دکن. خێلەکێ ژی هەڤرا خەبەر ددن و ئەو خۆرتان ب رێ دکن، دبێن هوون زوو هەرن، ئەمێ پەی وە بێن، برا کەس مە نەبینە. پشتی ڤێ یەکێ ئەو دچن دەرێ هۆلکەکێ دشکێنن، بەنێ پشتا خوە ڤەدکن، کەڤرا ددنە بن لنگێ خوە، بەن بەر کێرانێ هۆلکێرا دکن، خاترێ خوە ژ هەڤ دخوازن، هەڤ ماچ دکن، دیسا سەر هەڤدودا تێر دگرین و رادبن هەڤرا بەن داڤێنە ستوویێ خوە، خوە دخەنقینن. وەختێ خەنقاندنێ بەنێ زۆزانێ دقەتە، ئەو نیڤخەنقی دکەڤە عەردێ، لێ پاشێ وەختێ سەر هشێ خوە دا تێ و هەڤالێد

خوه خەنقی دبینە، هەما قژکا خوەدێ ب خوه دکەڤە. وەک کو ئەو بوویە سەبەبێ وان، پشت واناڤا مخەنەتی کرییە، خوه نەخەنقاندییە و هەرتم ڤان گلییا دوەکلینە، لاڤایی مەرڤا دکە، کو وێ گونەکار نەکن. چاوا تێ کڤشێ، ئەڤا خەبەرا بەری دینبوونێ کەتنە سەرێ وێ و ئەڤا ٣٠ - ٤٠ سال دەرباز بوویە، خەن ژ ڤان خەبەرا تشتەکی بیر نایینە و تو کەسی ناس ناکە.

ئاپێ ئەفەندی قسا خوه کوتا کر و چاوا مەریکی بارەکی گران ژ پشتا خوه داینە، کەسەرەکە کوور راهیشت.

ئەز ژ ڤێ قەوماندنێ بوومە رساس، ئیدی زارێ من نەدگەرییا، من ب زۆرەکی ئەڤ پرسا دا وی:

– لێ پاشێ چاوا ئەو دیتن؟

– ئەم ب گوند – گوندیتی چەند رۆژ ل چیا و بانییا گەرییان، مە ئەڤ قژکا ل چیا، بەر زنارەکی دیت، لێ هەردێ مایین ژی درداکری، هۆلکێدا دیتن.

– لێ گەلۆ دێ و باڤێ وان قیزکا ژ کرنا خوه شەرم کرن؟

– وێ ژ چ شەرم کرانا، لاوۆ، وی چاخی دەوران ئوسا بوو، عەدەت بەرک بوو، گۆتنا مەزنا ژی گۆتن بوو، کو ئەوانا دگۆت، ئیدی گلییێد وانا نەدهاتە دوتاکرنێ. وەختێ مە مەیتێ وانا ئانی گوند، شینەکە گران کەتە گوند. دە گوندینە، هنەکا کن دگۆت، هنەکا دریژ، هنەکا هەیفا خوه ل وان دانی، هنەکا نفری ل وی عەدەتێ کەڤن دکر، هنەکا دێ و باڤێ وان گونەکار دکر، هنەکێن ئەرنووس ژی دگۆتن، کو ئەڤا ریا وانە کو تێ دا چوون، چما ئیدی زلام سەرێ واندا قەلییا بوون، گەرەکە عەسە کورێ دژمنێ باڤێ خوه بستەندانا، چ یە. لێ خوەزل دەردێ دێ و باڤێ هەردو قیزکا، نە خوەزل دەردێ دێ و باڤێ زۆزانێ، کو دین بووبوو. دێ و باڤێ وێ هەرتم دگۆتن، خوەزلا ئەو ژی نۆتلا یێد مایین بخەنقییا، ژ دنێ خلاز بوویا، نە کو بووبوویا رۆبەت، بکەتا دنێ. دێ و باڤێ بەلەنگاز هاقاس چەرچرین، برنە سەر دۆخترا، بەر شەخس و زیارەتا، بەر مالا، سەر مەللا، لێ تشتەک ژێ چێنەبوو. دیا وێیە بەلەنگاز پشتی چەند سالا ژ کەربان مر.

هەتا باڤێ وێ ساخ بوو، باڤێ خوەییتی لێ دکر، پشتی باڤێ، برایێ وێ خوەی

دکر، لێ برایێ وێ ژی چوو شەر، نەهات. نها ئەو وەهید مایە، رۆژێ مالا گوندیکیدا رادزێ، هەر یەک خێرا دێ و باڤێ خوە کنجەکێ لێ دکە یان هنە نان ددێ. خوەدێ بوهوستەک ئاخ نادێ، کو هەرە خوەرا خلاز بە.

پاشی قسا خوە ئاپێ ئەفەندی مەرا هورمەت کر و سەر نان مەرا گلیکی دنێ دکر، خەبەر ددا، لێ وەک کو من تشتەک نەدبهیست، هەلا دەنگێ وێ هورمەتێ، لاڤایێ وێ گوهێ مندا بوون: "ئەز نە گونەکارم، بەنێ من قەتییا، بسەکن، ئەزێ ژی بێم..."

ڤیزا گێنێرال

هاڤین بوو. ئەز و هەڤالێ خوە ئەم ل ئۆتۆبووسەکێ سوار بوون و چوون مالا هێسابوونێ. ئەم هەردو ژی ئانجاخ ١٨ – ١٩ سالی هەبوون. ئەم هێ ئازەپ بوون. مالا هێسابوونێ ل بەر دەڤێ بەهرا رەش، ل کێلەکا باژارێ سۆچییێ بوو. ل رەخ مالا مە چەند ساناتۆرییا ژی هەبوون. ئەوانا ب سوور ژ هەڤ دهاتن جوداکرنێ، هەر ساناتۆریەکێدا رەز و بەخچە، جهێ سپۆرتێ و لیستکێن جودا هەبوون و هەوزا سۆڤەکارییێ ژی جهێ بوو. لێ گاڤا مەرڤ هنەکی ژ کەڤییا بەهرێ دوور دکەت، ئێدی تو سوور و چەپەر تونەبوون. خەلک تەڤایی دکەتنە بەهرێ، مەلەڤانی دکرن، شا دبوون. رەخ جییێ مە سانەتۆرییا گێنێرال بوو. کی ل کێدەرێ دخوەست ل وێدەرێ ژی دکەتە ئاڤێ – چ گێنێرال، چ ئەسکەرێن سادە – فەرق تونەبوو. ل ور تەک – تووک ژی ژن خویا دبوون، چاوا دهاتە کفشێ ئەو ژی کەچ و ژنێن گێنێرالان بوون. رۆژەکێ ئەز گەلەکی ئاڤێدا چووبوومە پێش، من دیت کولفەتەک ژ ئالییێ ساناتۆرییا گێنێرالان سۆڤەکارییێ دکە و بەر ئالییێ منڤە تێ. گەلەکی هات، ژ من دەرباز بوو و چوو جهێ کووردا وندا بوو. وێ وسا رند سۆڤەکاری دکر، مرۆڤ ترێ کا مارەکە ناڤا ئاڤێدا دشوولکە. وەختا ئەو کێلەکا منرا دەرباز بوو، سەر ملێ خوەرا زیڤری و ل من نەهێری. من ژی ل وێ نەهێری. من دگۆت قەی ئەو ملیاکەتەکە ناڤ بەهرێ یە، کو من ژ چیرۆکان بهیستبوو، من دگۆت قەی ئەو عەڤدا خوەدێ وێ نها دیسان نقۆیی ناڤ بەهرێ بە. حوبا وێ یەکسەر فری دلێ من. راستییەکە زوودا من بەر چەعڤێد خوە دیت: گاڤا کنجێن ژنان نە لێ بن، ئەو ب هەموو بەدەوییا خوەڤا ل بەر چاڤێن مرۆڤ دسەکنە. ئەڤا کولفەتا ژی قاسی دەقیقەکێ ب پۆرێد خوەیە قیچک، ب مل و لاشێ خوەیە نۆتلا بەرفا یەکشەڤی، ب چاڤێن خوە یێن سووتڤا ل بەر چاڤێن من سەکنی. ئەز ژ بەدەوییا وێ، ژ بەژن و بالا وێیە تیتال، کو ناڤا ئاڤا بەهرێدا هێ بەدەو دخویا، شاش بووبووم. من نزانیبوو پاشدا ڤەگەرم یان ل پەی وێ

هەرم. هینا ئەز ناڤا متالادا بووم، خێلەکێ شووندا گاڤا من سەرێ خوە ژ ئاڤێ بلند کر و ل ڤیزکێ نهێری، من دیت کو ئەو گەلەکی ژ من دوور کەتییە و تەنێ سەرێ وێ خویا دبە. من قرار کر ل سەر ریا وێ بسەکنم هەتا ئەو ڤەگەرە، جارەکە دنێ ژی وێ هۆری و پەرییێ ببینم، پاشێ هەرم. خولەسە، ئەز هەتا هنەکی ڤردا، وێدا چووم و هاتم. من هەو دیت ئەو ڤەگەرییا. ئەز ژی ئالییێ وێدا چووم، کو باش ببینم. ئەوێ تێ دەرخست، کو ئەز ژ بۆ وێ دچم. وێ ریا خوە گوهەرت و ب لەز هات ژ من دەرباز بوو و چوو، لێ من ئەو رند نەدیت.

ئەز پۆر – پۆشمان ژ ئاڤێ دەرکەتم، من کنجێن خوە ل خوە کرن و ئەز چوومە جهێ خوە. بەدەوییا وێ تەمامییا شەڤێ ژ بەر چاڤێن من نەدچوو. من دگۆت: "گەلۆ خوەدێیۆ، ئەزێ جارەکە دن وێ ببینم، ئان نا".

سبەترێ من ب لەز و بەز هەبەک تشت خوار و بەرێ خوە دا بەهرێ. وەختا ئەز گهیشتم جهێ سۆڤەکارییێ، من دیت کو گەلەک مرۆڤ ئێدی بەرەڤ بوونە: هنەکان خوە ل بەهرێ دخستن، هنەکان ژی خوە ل بەر تاڤێ دقەملاندن، هنەکان ژی ل بەر سییێ کاخەز دلیستن، هنەکان پرتووک و رۆژنامە دخوەندن، هەر یەک تشتەکیڤە مژوول بوو. ستوویێ من ئالیێ ساناتۆرییا گێنێرالدا خوار بوو، کا ئەو ڤیز کەنگی دکەڤە ئاڤێ. ژ دوورڤە ئەڤقاس ژی هێسا نیبوو کو مەرڤ بێ ناسکرنێ، ناڤا ئاڤێدا ناسکرن زەهمەت بوو. من خوە وەکە دوه ل ئاڤێ خست سۆڤەکاری کر، چوومە جهێ کو ئەم بەری رۆژەکێ راستی هەڤ هاتبوون. من ددیت کو ژ وی ئالی هنەک ڤیز دهاتن، لێ گاڤا ئەو نێزیکی من دبوون، من ددیت کو یەک ژ وان ژی نە ئەوە. هەرچی دچوو ئەز بێسەبر دبووم، ژ ئالیکی دچوومە ئالییێ دنێ. خولەسا، من دیت کو ژنەک سۆڤەکاری دکە و ناڤا بەهرێدا کوور دبە. گاڤا وێ رێنێزیکایی ل من کر، من ئەو ناس کر. ناڤا ئاڤێدا ئوسا دلکێ من دکوتا، باوەر بکن من دەنگ دبهیست. ئەز دفکریم: "گەلۆ ئەوێ من ناس بکە، کو ئەز خۆرتێ دوهومە، هیڤیا وێ سەکنیمە، دخوازم گلیکی ژێرا بێژم".

وەختا وێ نێزیکایی ل من کر، ل من نهێری، کەنییا و دیسا ب بایێ خوە چوو. من دخوەست تشتەک بگۆتا، کو چما هوون تەنێ سۆڤەکاری دکن، هوون ناترسن، کو

ئەوقـاس دوور دچن، لێ زمـانێ من نەگـەرییا. هـەتا کـو من هنـەکی خـوە بەرەڤی سـەر هەڤدو کر، ئەو ئێدی ژ من گەلەکی دوور کەت و من جولەت نەکر ژێرا تشـتەکی بێژم، ئیلاهـی، وەختـێ ئەو کەنییا، ئێدی ژ شـەرما خـوە ئەز نەسـەکنیم، هـەتا ئەو ڤەگـەرییا، ئەز ژ بەهـرێ دەرکـەتم و بەر ب هـەڤالێ خـوە چـووم. هـەڤـال ژی تەخـمین کـر، کـو ئەز هنەکی خـەمـادا مـە، خوەسـتن پێ بهەسـن مەنییا خـەمگینییـا من چیـە، لێ من وانرا نەگۆت.

وێ شـەڤێ ئەز دهـا پر بێسـەبر بووم، باوەر کە هـەتا سبە سـافی بە ئەز دەه هشیار بووم. من خـوە گونـەهکار دکـر، پاشـێ دلنی ددا بەر دلێ خـوە: "خـوە مـەیدان گـورا نەخـوارییـە، کـو ئەز مـێـرەکی زۆرم، ئەزێ سـبـێ بێـژمـێ"، – من دلێ خـوەدە گـۆت. خـولەسـە، من ئـەو شـەڤ ژی ب خـێر و خـوەشی سـافی کـر، مـینا هـەر رۆژ چوومـە وەرزاندنێ. من هنە سپـۆرت کر، کنجێد خوە یێن سۆڤەکارییێ هلدان و بەر ب جهـێ خوە یێ حزکری چووم. کەڤییا بەهرێ تژی کـەس بوون، لێ من ترێ ئەو دەر خالیـە، چمکی هـەرتم ئەو کەچک ل بەر چاڤێن من بوو. هـەتا من کنجێ خوە ئێخستن، کەتمە ئاڤێ، من دیت ژ وی ئالیڤـا دیسا ژنەک ب تەنێ کەتە ئاڤێ. منێدی وەخت وندا نەکر، کـەتمە ئاڤێ و بەر ب وی ئالیڤا لڤییام. وەختـا وێ رانێزیکایی ل من کر، وێ ژی ئەز ناس کرم و تەخمین کر، کو ئـەز ل هیڤیا وێ مـە، ئیجار ب بەشـەرەکە خوەش هات، سلاڤ دا من. من سلاڤا وێ ڤەگرت، دخوەست تشتەک ژێرا بگۆتا، لێ دیسا دلێ من زوو – زوو لێ خـسـت، زمـانـێ من گـران بوو و دەنگ ژ من دەرنەکـەت. چاوا دهـاتە کـفشـێ وێ هـالێ من تەخـمین کـر و وێ ب خـوە گۆت: "دە بلڤـە، چیـە، تو نەوێری ژ کەڤییا بەهرێ دوورکەڤی؟ بلڤە، ئەز تەرامە، مەترسە".

پاشـی ڤـێ یەکێ چاوا تو ژ جیکی تەنگ دەرێیی، زمـانـێ من ڤەبوو، ئەم ل رەخ هـەڤ کەتن، ب سـۆڤەکـارییێ چوون گهیشتنە ئالا سـۆر. ئەو سـەر ملێ خـوەدا ڤەگـەرییا، ل من نـهـێـری و گـۆت: – ئیـزنا مـە هـەتا ڤـرا هـەیە، کی ژ ڤـێ ئالایێ دەربـاس بە، سووجکار دبە، ڤەدەخە یە، ژ ڤر شووندا مەرڤ دکارە بخەنقە.

منێدی تشـتـەک نە گۆت و ئەم ڤـەگـەرییان. ئەم ئێدی مـینا ناسـێد کـەڤن کێلەکا هـەڤدا دچوون، من ژی جـەهد دکر ئوسـا باش سۆڤەکـارییێ بکم، کو ئەو کێمـاسیکێ

مندا نەبینە، لێ ملێد من زوو دوەستیان.

راستە، ئەز دچووم، لێ نێت – مەرەما من ئەو بوو، کو دەرهەقا وێدا پێ بهەسم، کا ئەو کی یە، ژ کیدەرێ یە، کەنگێ هاتییە، وێ کەنگی هەرە، ب مێرە یان نا؟ وێ ژی تەخمین کر کو ئەز دخوازم تشتەکی ژێرا بێژم. وێ سەرێ خوە ژ ئاڤێ بلند کر و نێزی من بوو. من ژێ پرسی:

– هوون زوودا ل ڤر ن؟

– ئەڤا چەند رۆژە، – وێ بەرسڤ دا.

– لێ هوون کەنگی هاتنە؟ – ئیجار وێ پرسی.

– ئەز ژی ئەڤا چەند رۆژن هاتمە.

– بباخشینە، هوون ژ کی دەرێ هاتنە؟

– ئەز ژ ئەرمەنیستانێ هاتمە، لێ هوون چما تەنێ دکەڤنە ئاڤێ؟

ئەو کەنییا و گۆت:

– لێ تەڤ کێ بکەڤمێ، باڤێ من مەزنە، ئیزنا وی تونە ئەوقاس دوور هەرە.

هەما دەردێ من ژی ئەو بوو، کو پێ بهەسم، چکا گەلۆ ئەو ل ڤر ب تەنێ یە. ئەم ب پرس و پرسیاران گهیشتن جهێ کو ئەمێ ژ هەڤ بقەتن. ئەوێ دەم و خاترێ خوە ژ من خوەست و بەر ب ساناتۆرییا خوە چوو. وەختا ئەو هنەکی ژ من ب دوور کەت، دیسا سەر ملێ خوە زیڤری، دەستێ خوە جارەکە دنێ منرا هەژاند و چوو.

سبەترێ ئەم دیسا وێ سەهەتێ راستی هەڤدو هاتن، ڤێ جارێ ئێدی چاوا مەرڤێد ناس. مە سلاڤا شیرین پەڤ گوهاستن، دەستێ خوە دا هەڤ.

چڤاس دچوو ئەو ل بەر چاڤێن من دها بەدەوتر دبوو، لێ ئیرۆ ئەو هێ بەدەوتر بوو. من زەهف کوور لێ نهێری، کو کێماسیکێ لێ ببینم، لێ تونەبوو. مەرڤ دگۆت قەی شکلکێشەکی ئەو ب فرچا خوە نتراندییە. ئەوێ دیسا نۆتلا هەرۆ دا پێشییێ، پێل قەلاشتن و بەر ب ئالا لڤیا، ئەو ئوسا ب لەز دچوو، کو من پێرا نەدگیهاند، چمکی من وەک وێ باش سۆڤەکاری نزانبوو. وەختێ ئەز پاش دکەتم، ئەوێ دزیڤری ل من دنهێری، هنەکی دسەکنی، هەتا ئەز دچووم، دگهیشتمێ. ئەوێ دیت ئەز هنەکی زەهمەتێ دکشینم، ئێدی پێشدا نەچوو، ڤەگەرییا و منرا گۆت:

– ئیرۆ ئەوقاس بەسە، ئەم ڤەگەرن.

ئەز ژی پێرا رازی بووم، ئەم دیسا بەر ب کەڤییێ ڤەگەرییان. هم ئەز رازی بووم، کو ئەم ڤەگەرییان، هم ژی هەیفا من هات، کو ئەمێ زوو ژ هەڤ بقەتن. ئەم ب خەبەردانا شیرین گهیشتنە جهێ خوەیی بەرێ، مە جارەکە دنێ ژی ب کنێزایی ل هەڤ نهێری. وێ ب دەستێ خوە یێ مۆرمۆرکی هنەک ئاڤ رەشاندە سەر چاڤێن من، خاترێ خوە ژ من خوەست و چوو. وەختێ وێ ئاڤ رەشاندە من، ئێدی پەر و باسکێ من تونەبوو ئەز بفرییاما، من ترێ ئەوێ ب دەستێ خوە ئاڤا ئاڤلهەیاتی سەر چاڤێ من رەشاند. ئەو دەه رۆژ بوو ئەم راستی هەڤ دهاتن، ئەم ئوسا هینی هەڤ بووبوون، کو مە باوەر نەدکر، کو ئەمێ ژ هەڤ بقەتن. گاڤا ئەم دکەتنە بەهرێ، هەرکێ خەلک چەند دەقیقان تێدا دمان، لێ ئەم ب سەهەتا دمان، مە هەنەک دکرن، ئاڤ درەشاندە هەڤ، تێدا تۆپ دلیست.

تو جارا ژ بیرا من ناچە وەختا من جارا پێشین ئەو رامووسا. هەتا نها ژی ئەو یەک بیرا مندا یە. لێ ئەز سەر تشتەکی عەجێب مابووم، وەختێ من ئەو تەگلیفی سینەمایێ دکر، یانێ ژی من دخوەست ئەم هەڤرا ناڤ باژێر بگەرن، ئەو هەرتم مەنی دگرت و نەدهات. ئەز بۆنا ڤێ یەکێ گەلەکی دکەتمە ناڤا متالا، من رۆ دکر، دپیڤا دیسا تو سەرەدەری ژێ دەرنەدخست، کو ئەو چما قاییل نابە منرا بێ ناڤ باژێر. هەرگە حزکرییێ وێ هەیە، لێ چما ل سەر من بەنگی بوویە. ئیجار ئەڤا یەکا منرا بووبوو دەردێ سەر دەردا. رۆژەکێ، وەختێ ئەز بەر دەرییێ ساناتۆرییا وانرا دەرباس دبووم، من دیت کو ئەو ب تەنێ ل سەر کورسیکێ روونشتییە. ئەز وەختێ چاڤ پێ کەتم، گەلەکی شا بووم و من دلێ خوەدا گۆت: "من تو گرتی، ئێدی تو ژ دەستێ من خلاز نابی، هەرگێ ب خاتر بە، ئەگەر ب لاڤا بە، ئەزێ تە ببمە سینەمایێ، ئان ژی ئەمێ قاسەکی ناڤا باژێردا سەیران بکن". لێ وەختێ ئەوێ ئەز دیتم، سۆرۆ – مۆرۆ بوو، مادێ خوە تەل کر، سەرێ خوە کرە بەر خوە و نەخوەست رووچکێ من ژی ببینە. گاڤا وێ ئوسا ئەز قەبوول کرم، ئێدی ئەز نێزیکی وێ نەبووم، من ژی سەرێ خوە کرە بەر خوە و ژێ دەرباز بووم. پێی ڤێ ئەز هاتمە سەر وێ فکرێ، کو یارێ وێ هەیە، ئەگەر نا، ئەوێ چما ئەز ئوسا قەبوول کرم و قەت

سلاڤ ژی نەدا من.

ئەز هەبەکی ژ وێ دوور کەتم، لێ دل و دینێ من بەر هەڤ نەدا، ئەز دیسا ڤەگەرییام، من خوە دا تالدەکی و لێ نهێری، کا ئەوێ راستی کێ بێ و وێ کودا هەرە. من ژ کەربا دکر ببهەجیاما، گەلۆ ئەوا کو ئوسا حز ژ من دکر، ئیرۆ چما ئەز ئوسا بێ قەدر کرم. من بریار دا کو وەختێ ئەو یەکیرا چوو، ئەزێ گازیکمێ، دو گۆتنا ژێرا بێژم و ژێ دوور کەڤم. پاشی چەند دەقیقا من دینا خوە دایێ ئەو مەلوول رابوو و بەر ب ساناتۆرییێ چوو. چووینێدا سەر ئالیکی دلکومی. گونێ کافرا پێ دهات، مەرڤ دگۆت: وێ نها ل سەر ئالیکی بکەڤە. گاڤا من ئەو وی هالیدا دیت، هێسر ژ چاڤێن من هاتن خوارێ و تەمامییا شەڤێ ئەو ژ بەر چاڤێن من نەچوو...

سبەترێ ئەز دیسا چوومە بەر بەهرێ، هیڤییێ بووم، کو ئەوێ دیسا دوورڤە دەستێ خوە منرا بهەژینە و بەر ب منڤە وەرە. لێ ئەو نەهات.

تۆتکا شۆر

زەعف زوودا هەڤالێ منی ئووسف سەرهاتییا قەوماندنەکێ منرا گلی کر. سەرهاتییا ڤێ قەوماندنێ من بێ کێمکرن و زێدەکرن نڤیسی.

رۆژێد خدرنەبی نێزیک دبوون. گوندییا گشکا کارێ خوە دکرن، کو عەید – ئەرەفاتا خوە رند دەربازکن. ڤان رۆژا چوویین – هاتنا گوندییا مالێد هەڤ دها گەلەک بوو. لێ خۆرت و قیزێد بەنگی دها زەعف هیڤییا رۆژێد ها بوون، کو مەنی چێ بە راستی هەڤ بێن.

ئەز و پۆرسۆر ژی هیڤییا ڤان رۆژا بوون.

مالا باڤێ پۆرسۆرێ – ئۆردی، نە ئەوقاسی دووری مالا مە بوو. باڤێ من و باڤێ پۆرسۆرێ دەستەبراکێ هەڤ بوون. چوویین – هاتنا مە مالێد هەڤ گەلەک بوو. چقاس ئێڤار بوو ئۆردی و کورێ وی دهاتن ئۆدا مە، شەڤبهێرییا خوە دکرن. وەختێ دێ و باڤێ من دخوەستن ب خزمەتەکێ یەکی بشینن مالا ئاپێ ئۆردی، بەری هەموویا من خوە بەرا دکر، کو هەرم. دێ و باڤێ من سەر هەسا – هەسا کەتبوون، کو تشتەک ڤێ ئۆرتێدا هەیە، کو ئەز ئەوقاسی بوومە ماشۆقێ مالا ئۆردی.

شەڤا رۆژیا ئەولن بوو. ب عەدەتێ کال و باڤا، وەختا رادبوونە پاشیڤێ، هەر یەکی گازی جینارێ خوە، یانێ مەرییێ خوەیە پێش دکر. ئەم تەزە رابووبوون پاشیڤێ، وەختا دەنگێ دەرێ مە هات. ئەو کورێ ئۆردی بوو، هاتبوو پەی باڤێ من. من گەلەکی دخوەست باڤێ خوەرا بچووما، لێ کورێ ئۆردی قەت هیڤییا خەبەردانا باڤێ من نەسەکنی، ل چەعڤێ من نهێری، گۆت:

– ئاپۆ، برا ئووسب ژی بێ، تو و باڤێ من هەڤالن، ئەز و ئووسب ژی هەڤالێ هەڤن.

باڤێ من بن سمێلاڤا کەنییا، چاوا نیشانا رازیبوونێ سەرێ خوە هەژاند، و ئەم لڤییان. ئۆردی هەلا بەر دەری پێشییا مەدا هات، ئەم تەگلیفی مالێ کرن. کەڤانی،

قـيـز و بووكـێـد مـالێ گـشـكه سـەر پـیـا بوون. من چـەعـقـێ خـوه دگـەراند، كـو زوو پۆرسـۆرێ ببینم.

ئۆردی عەمری سەر كەڤانییێ كر، گۆت:

– دە زوو بكن، ئـەمـەک مـەرا بینن، ئەم پاشـیـڤـا خـوه بخـون، هـەلا سـبـە سـافی نەبوویە، یانێ نا رۆژییا مەیێ بەتال بە.

خـولەسـە، هـەتا مـە خـوار – ڤـەخـوار، ئیدی دیكـێ بەربانگێ بانگ دا. من چـەعـقـێ خـوه ل پۆرسـۆرێ نە دبری، ئەوێ ژی بـن چەعـقـارا ل من دنـهـێـری. من پۆرسـۆر ئەوقـاس بەدەو نە دیتـبـوو. ئەوێ كنجـێ بەدەوە رەنگ – رەنگی ل خـوە كـربوو، تەمەزیكە گەڤەز دابوو سەرێ خوە، جۆتە كۆندەرێد پەنی بلند پێ كربوو. مـە خوار – ڤەخوار، ئەم رابوون هاتنە مالێ.

ب گلیكی، هـەرسـێ رۆژێد رۆژییـا ژی یان ئەم دچـوونە مـالا ئاپێ ئـۆردی، یانێ ژی ئەو دهـاتنە مـالا مـە. ئەڤـا ژی بوو مـەنـی، كو من و پۆرسـۆرێ هـەر رۆ هـەڤ ددیت، ب دەست و چەعڤا هەڤرا خەبەر ددا.

ئێڤارا عەیدێ دها هەواسكار بوو. هەر خۆرت و قیزەک بێ سەبر هیڤییا ڤێ رۆژێ بوو. ب عەدەتێ جمعـەتێ جاهل وێ رۆژێ پاشی فتارێ تۆتكا شـۆر دخون و رادزێن، كـا خـەونێدا كـی وێ ئاڤێ ددە وان. سـبـەترێ پـاریكی وێ تۆتكێ داتیننە سـەر جیكی بلند، كـا چڤیک یانێ تـەیرەدەكە مـایین وی پـارییێ وانا كودا دبە. ب گـۆتنا گۆتـیـیـا چڤیک پارییێ شۆر كـی ئالیدا ببـرا، وێ ژ وی ئالی بزەوجییـانا، یانێ بچـوونا مێرا. جارنا ژی نە چڤیک سەر پاریدا دهات، نە ژی تەیرەدە.

ئێڤارا رۆژا عەیدێ قیز و خۆرت هاتنە مالا مە. پۆرسۆر ژی هات.

مـە دەسـتـب گـۆڤـەندێ كـر: دو قـیـزا كـلام دگۆتـن، دو خـۆرتا ژی لێ ڤـەدگـەراندن. خـولەسـە، مـە خـوەرا لـیـست، كێف كـر، هـەتا خـێلەكە شـەڤێ چوو. چقـاس ژ شـەڤێ دچوو، ئەوقـاسـی تیـبـوونێ ل مـە زۆر دكـر، چمكی خـۆرت و قـیـزا گـشـكا تۆتكا شـۆر خوەربوون.

كەربا تیبوونێ، ئەم زوو ژ هـەڤ بەلا بوون، كـو رازێن، تیبـوونێ ژ بیر بكن. راسـتـە، ئەز كـەتبـوومە نـاڤـا جییـا، لێ ژ تیـبـوونا خـەوا من نەدهـات. ئەز چەرچریم هـەتا نیـڤێ

شەڤێ و ئوسا ژی کەسەک نەهات خەونا من و ئاڤ نەدا من. من دیت چارە تونە، ئەز رابووم چووم بەر کورنێ ئاڤێ، من ٤ – ٥ فینجان ئاڤ ڤەخوار، پاشێ رازام. هەلا سبە سافی نەببوو، وەختا دیا من ئەم ژ خەوێ هشیار کرن. ئەوێ تەندوور دادا، ساڤار، قەیسی چێکرن بۆنا عەیدێ. هەلا تەزە کەو کەتبوو سبێ، لێ گوندی قەلفە – قەلفە دگەریان و عەیدا هەڤ بمبارەک دکرن.

وەختێ ئیدی سبە زەلال بوو، زارۆ رابوون سەر خانییا دۆلیدانگ گەراندن. خێلەکێ شووندا مە جاهلا ژی هەڤ گرت و ئەم ناڤا گوند گەریان. ل هەر جیکی مە کاسە ئاراق، یانێ شەراڤ ڤەدخوار و دەردکەتن. وەختا ئەز و هەڤالێ خوە چوونە مالا ئاپێ ئۆردی، خێنژ پۆرسۆرێ و زارێد هوور کەس ل مال تونەبوو. هەڤالێ من، کو ژ ئاراقێ کێفخوەش بووبوو، ب زارارا خەبەر ددا و هەنەک دکر. من تێ دەردخست، کو کێڤا پۆرسۆرێ تونە، ئەو دەرهەقا تشتەکیدا دفکرە. ئیدی دل و دینێ من بەر هەڤ نەدا، من ژێ پرسی.

– خودێ خێر کە، تو چما ها مەعدەکرییی؟

ئەو هنەکی تەڤهەڤ بوو و گۆت:

– تو زانی، کو خەونێدا تە ئاڤ نەدا من، لێ پارییێ، کو من دانیبوو سەر بانێ ئاڤایی، چڤیکێ ئالیکی دنێدا بر...

ئەز بەر دلێ وێدا هاتم. من ئەو دا باوارکرنێ، کو گەلەک جارا خەونێدا مەرییا ئاڤ دایە هەڤ، لێ هەڤ نەستەندنە، یانێ ژی چڤیکە، کێڤا وێ کی ئالی خوەست، وی ئالیدا ژی دچە، بۆنا تشتێ ئوسا بەر خوە نەکەڤە.

راستە، من ئەو ددا باوارکرنێ، بەر دلێ وێدا دهاتم، لێ خوشووشی کەتبوو دلێ من ژی. ئەو چەند رۆژ بوون ئەو گلی قەت ژ بیرا من نەدچوو.

چەند سالا شووندا باڤێ من پۆرسۆر ژ منرا خوەست، مە هەردا تەڤایی ئوونیڤێرسیتێت خلاز کر و نها بوونە خوەیێ کۆمی – کولفەتا. وەختا ئەز جار – جارا گلییێ پارییێ وێ، چڤیکێ، تۆتکا شۆر تینمە بیرا وێ، ئەو سەر هشێ مەیی جاهلتییێ دکەنە، کو مە وی چاخی چاوا ژ هەر تشتی باوار دکر، قەدەرا خوە ب تۆتکا شۆر، خەونا شەڤێ و فرا چڤیکێرا ددا گرێدانێ.

دیا ئەسکەر

تەڤی ب هەزارا خۆرت و مێرا، بنەلییێ گوندێ کارڤانسەراییێ (نەحییا ئاراگاسێ، ل ئەرمەنیستانێ) سەهیدێ عەگیت ژی چوو شەرێ وەتەنییێ و ڤەنەگەرییا...

دیا وی – جەمیلێ، دەوسا هاتنا کور، کاخەزەکە رەش ستەند. ئەوێ ژی نۆلی یێد دن خەملا خوە دانی، کنجێ رەش وەرگرتن، هێسر باراندن و چقاس – چقاس شەڤ ب ئاخین و ئۆفین، بێ خەو ساڤی کرن. ئاها رۆژ دهاتن و دچوون. رۆژەکێ ژی جەمیلێ ژ کۆمیسارییاتا نەهییێیە ئەسکەرییێ نامە ستەند، کو وێ تەگلیفی جەم خوە دکن.

ئەو ئەوقاسی لەز کەت و خوە ئوندا کر، کو تەندوورا دادایی ژی ڤێنەساند، خورەکێ نیڤکەلی ژی سەر تەندوورێ هیشت و بەرێ خوە دا مەرکەزا نەهییێ.

جەمیلە چقاس نێزیکی مەرکەزا نەهییێ دبوو، دها زەعف بێسەبر دبوو و فکرا وێرا هەزار و یەک نێت دەرباز دبوون. ئەوێ دلێ خوەدا دگۆت: "گەلۆ وی سەبا چ گازی من کرییە، دبە دەرهەقا سەهیدێ مندا وێ جابەکە خێرێ بێژە؟ گەلۆ دبە بێژە، کو ئەو کاخەزا رەش، کو تە دەرهەقا کورێ خوەدا ستەندییە، نە راستە. سەهیدێ تە ساخە و ل روو – هەواتا دنیاییێیە."

ئەو هەلا ناڤا ڤان متالادا بوو، وەختێ ئاڤتۆماشینا وان ناڤا مەرکەزا نەهییێ سەکنی. جەمیلە زوو – زوو ژ ئاڤتۆماشینێ پەیا بوو، بەرێ خوە دا کۆمیسارییاتا ئەسکەرییێ. ئەوێ تێ دەرنەخست، کو چاوا گهیشتە جی و بەر دەریکی سەکنی. دلێ وێ ئوسا لێ دخست، مەرڤ دگۆت قەی چڤیکەک د قەفەسا وێدا نە، دخوەزە ژێ دەرێ و بفرە. ئەوێ هنەکی بینا خوە ستەند، خوە بەرەڤی سەر هەڤ کر، دەری نەرم ڤەکر و چەعف ئۆفیسێرەکی کەت. وەختێ قوماندار کولفەتا کنجێ رەش وەرگرتی دیت، تەخمین کر، کو ئەو ل مەریکی دگەرە، دخوەزە تشتەکی پرس بکە. ئۆفیسێر گازی وێ کر، بەر وێ رابوو پییا و ب دلۆڤانی گۆت:

– دایێ، بێژە، تو ل کێ دگەری؟ دبە شوخولەکی تە ب مە هەیە؟

جەمیلێ دەوسا جابێ، کاخەزا کو وان شاندبوو، درێژی وی کر و دها بێ سەبر بوو.

ئۆفیسێر کاخەز ژ دەستێ وێ گرت، تەڤهەڤبوون و بێسەبرییا وێ تەخمین کر، کورسی ژێرا ئانی، دا روونشتاندنێ، کاخەزا وێ خوەند.

– ڤێ سەهەتێ دایێ، – ئۆفیسەر گۆت، – ئەزێ نها تە ببمە جەم وی مەرڤی، کێ کو گازی تە کرییە.

ئۆفیسێر دەستەکا تێلێ هلدا، مەریکیرا خەبەر دا و دەرهەقا هاتنا جەمیلێ ژێرا گۆت.

ئەو پێشییا جەمیلێ کەت، هلکشییانە قاتێ ژۆرێ و بەر دەریکی قاییشکری سەکنی. وەختێ ئۆفیسێر دەری ڤەکر و خوەست ئەشارەتییێ بدە کۆمیسار، کو هاتنە، کۆمیسار ژ جییێ خوە رابوو، هەیلۆ هات بەر دەری، دەستێ خوە کرە دەستێ جەمیلێ، ئەو بر سەر روونشتەکا کێلەکا تەختێ خوە دا روونشتاندنێ، ب بەشەرەکە خوەش هال – وەختێ وێ پرسی و گۆت:

– من ئیرۆ گازی تە کرییە و ئەز دخوەزم مزگینیکێ بدمە تە.

وەختێ جەمیلێ ناڤێ مزگینییێ بهیست، هندک ما بکە قوورین، خوە باڤێژە سەر دەست و پییێ کۆمیسار.

کورێ تە سەهید مێرانیکە ئوسا کرییە، کۆمیسار گۆتێ، – کو ناڤێ وی ب هەرفێد زێرین ناڤا تەریقا شەرێ وەتەنییێدا هاتییە نڤیسارێ. ئەوی پاشی ڤان خەبەرا کلیت هلدا، بەرب کاسا هەسنی چوو و کاخەزەک ژێ دەرخست.

– مەرا نڤیسینە، کو سەهید ٢٧ئێ ئاڤگووستێ (تەباخ) سالا ١٩٤٤ئا وەختێ شەرەکی گران ٧ فاشیست کوشتن و چەند تانکێ دژمن ژی ژ جێرگێ دەرخستن، ئەو ب خوە ژی ب مێرخاسی هاتە کوشتنێ. بۆنا ڤێ مێرخاسییێ پەی مرنێرا ئەو ب ئۆردێنا "شەرێ وەتەنییێیە دەرەجا دوداڤا" هاتیە رەواکرنێ. ئۆردێنا وی بۆنا بیرانینێ وەرا شاندنە.

ئەوی دەستێ خوە کرە دەستێ جەمیلێ و ئۆردێن دایێ. پاشی ڤان گلییا هێسر

نۆتلا بارانا باهارێ سەر سوورەتێ جەمیلێدا هاتنە خوارێ. ئەوێ ئۆردێنا کور هلدا، رازیبوونا خوە دا کۆمیسار و دەرکەت.

ئەو چەند سال بوو، کو جەمیلێ ئەو بیرانینا کور نۆتلا رۆنایا چەعڤێ خوە، سەر دلێ خوە خوەی دکر، پێرا شا دبوو، کوبار دبوو، نیشانی برا – پزماما، دەر – جینارا ددا، کو سەهیدێ وێ چ مێرانیکە مەزن کرییە.

نها جەمیلە تونە، ئەو مرییە. ئەوێ بەری مرنێ ئەو ئۆردێنا تەسلیمی قیزا خوە کر و گۆتێ:

– هانێ، هلدە لاوۆ! ئەڤا ناڤ و هورمەتا برێ تەیە، کوبارییا مە گشکانە!..

نەینکا شکەستی

ئەو چەند رۆژ بوون، کو ئەڤ بەهسا نەبخێرییێ ل تەمامییا وەلێت بەلا بووبوو: فاشیستێد ئالمان ب نەمامی ئێریشی سەر وەلاتێ مە کرنە.

چقاس رۆژ بوو ژ هەر گوندا خۆرتێد تووره، مالخوێد مالا دبرنە ئەسکەرییێ.

پەی دەستپێکرنا شێرا چەند رۆژ دەرباز بوون و مەجیت ژی کاخەز ستەند، کو سبەترێ هەرە کۆمیسارییاتا نەهیییێ بۆ ئەسکەرییێ.

ئەو چەند مەهـ بوون، کو خەزال ب مەجیترا نیشان کربوون، گەرەکێ پاییزێ ئێریک – بێریکێ مالێ دەواتا وی بکرانا.

ئەوی نزانبوو چاوا دەرهەقا چوویینا خوەیە ئەسکەرییێدا دێ و باڤێ خوە، پیرکێ و خەزالێ ئاگاهدار بکە. لێ بخوەستا – نەخوەستا گەرەکێ خەبەر بدا وانا. وی پێشدا ئەو خەبەر دێ و باڤێ خوەرا گۆت، پاشێ بەرێ خوە دا مالا باڤێ خەزالێ – هووتێ. وەختا ئەو چوو مالا باڤێ خەزالێ، ئەوانا عەجێبمایی مان. مەجیت پاش سلاڤ – کلاڤارا گۆت:

– ئاپێ هووتێ، هوونێ ڤێ رووداننییا من بباخشینن، من گەرەکێ پێشییێ روویێ خوە ژ عەرف – عەدەتێ دنیایێ ڤەکرا، پاشێ بهاتاما مالا وە، لێ چاوا دنهێری شەر هەموو تشت، هەتا عەرف – عەدەتێد مە ژی تەڤلهەڤ کرنە. ئەز هاتمە دەمخاترێ خوە ژ وە بخوەزم، ئەزێ سبێ هەرمە ئەسکەرییێ.

هووتێ، کو مشتکەکە گێلازە درێژە دێستدا جخارە دکشاند، قولاپەک ل جخارا خوە خست، دەمەک سەکنی، ژ سەری هەتا لنگا ل مەجیت نهێری و گۆتێ:

– خودێ ئۆخرا تەرا بە، لاو، بلا ب خێر هەری، ب شایی ڤەگەری. وەلاتێ مە ناڤا چەتنایێدا یە، گەرەکێ هەر یەک ژ مە کۆمەکێ بدێ. دە بلا ئاپێ تە کال نیبوویا، ئەمێ سبێ تەڤایی بچوونا.

دیا خەزالێ، کو هەتا هنگێ خەبەردانا مەجیت و هووتێ دبهیست، نێزیکی مەجیت

بوو، گۆتێ:

– وێ تە ژی ببن، ئەرێ؟ بەلکی خودێ دەستێ وان خوونخوران دەڤێ وان خە، چاوا ڤان جاهل – جووهلێد مە دشینە بەر تۆپ و تڤنگا.

خەزال ل بەر دیوێر هشک بووبوو، سەکنیبوو. بێی وێ یەکێ ژی ئیزنا وێ تونەبوو خەبەر بدا.

ئاپێ هەووتێ زڤری سەر ژنێ، گۆتێ:

– عەڤدا خودێ، رابە کارێ ریا مەجیت بکە، ژێرا چەند مریشکا سۆرکە، کادا لێخە، هەولێ چێ کە.

– عەڤدێ خودێ، – ژنێ گۆتێ، – تو تەنێ منرا مریشکا سەرژێ بکە، ئەزێ نها هەر تشتی حازر بکم.

هەتا ئەوانا چوون کار بکن، مەجیت و خەزال ب تەنێ مان.

مەجیت نێزیکی خەزالێ بوو، گۆتێ:

– عەزیزا من، قەت خەما مەکە، ئەمێ فاشیستا زوو بهنجرینن، تو زانی دەولەتا مە چقاس قەواتە، ئەمێ بەلا هیتلێر بدنێ.

– ئەز کو خەما بکم، وێ کێری چ بێ؟ – خەزالێ گۆتێ، – خودێ ئۆخرا تەرابە، تەنێ مەرا زوو – زوو ناما بشینە.

ئەو نێزیکی خورجا خوە بوو، دەستمالەکە ریشیکرییە گولگولی، نەینکەکە گولۆڤەرە بچووک ژێ دەرخست، درێژی مەجیت کر و گۆتێ:

– هانێ ڤێ دەستمالێ و نەینکێ هلدە ل بەریکا خوە کە، جار – جارا دەرخە، من بیر بینە.

مەجیت ژی ل خوە دخورجلە، کو تشتەکی پێشکێشی خەزالێ بکە، لێ خێنجی شە و نەینکەکە بچووک یا چارگۆشە، تشتەک ل بالێ تونەبوو. دبینە چارە تونە، ئەو وی شەیی و وێ نەینکێ ددە خەزالێ و دبێژە:

– هان، تو ژی ڤی شەیی و ڤێ نەینکێ هلدە.

مەجیت نێزیکی خەزالێ بوو، خوەست کو ماچ کە، لێ رەقە – رەقا دێریرا ئەوانا ژ هەڤ دوور کەتن. دێ و باڤێ خەزالێ کەتنە هوندور. پاشی خێلەکێ مەجیت خاترێ

خوه ژ وان خوەست و ڤەگەرییا مالێ.

بەهسا چووینا مەجیت ل سەر دلێ خەزالێ نۆتلا گوللەکێ هنگافت. پەی چووینا مەجیت ئەو وەک دیزکەکە کەل کەلژی، چوو کەتە تەولێ، تێر گرییا. نفر ل بەختێ خوە کر. باڤێ مەجیت جخارە ل سەر جخارێ دکشاند، نیڤێ مالێ ژ دوویێ جخارا وی تژە بووبوو. دیا وی کنجێد وی قات دکر، کارێ وی دکر، پێرا ژی لووبە – لووبا وێ بوو، دگرییا. وەختێ باڤێ هاتنا مەجیت تەخمین کر، گۆتێ:

– لاوۆ، جا وەرە کێلەکا مە روونێ، ئەم قاسەکێ هەڤرا خەبەردن، نە ئاخر ئیرۆ رۆژا چووینا تەیە.

گاڤا دێ ئەو گلییێ کالەمێرێ خوە بهیست، هێ کەلۆگری بوو، خوە ئاڤیتە ستوییێ کور و بوو کوورینا وێ، گرییا.

دلێ مەجیت ژی تژە بوو، لێ ئوسا کر، کو دێ وێ یەکێ تەخمین نەکە. بۆنا بەر دلێ ژنێدا بێ، مێر ل ژنێ هێرس بوو، گۆت:

– ژنک، بێئوومدییا مەکە، سەر ئۆخرا گەدەدا مەگری. یا دنێ ژی، خوە تەنێ کورێ تە ناچە ئەسکەرییێ؟ تو وێ دنهێری، کو ناڤا سێ رۆژادا ژ گوندێ تە نێزیکی ٢٠ مەری برنە ئەسکەرییێ. تو تەنێ ژێرا ئۆخرێ بخوەزە، برا ب خێر هەرە، سلامەت ڤەگەرە.

پاشێ باڤ ڤەگەرییا سەر کور، ژێ پرسی:

– لێ تو چوویی مالا خەزوورێ خوە، تە دەمخاترێ خوە ژ وان ژی خوەستییە؟

– ئەرێ باڤۆ، ئەز نها ژ وێدەرێ تێم، ئەوێ ژی سبێ بێن من ڤەرێ بکن.

خێلەکێ شووندا برا – پسمام ژی هاتن، هەر یەکی ژ ئالییێ خوەدا پەرە دانە مەجیت و چوون.

سبە هەلا تەزە رۆن بووبوو، ئیدی تەمامییا گوندییا سەر پیا بوون. وێ رۆژێ دیسا وەکە ٢٠ – ٣٠ خۆرتێد ژ ڤی گوندی دچوونە ئەسکەرییێ. گشک رابووبوون، کو برا – پسمامێ خوە ڤەرێکن. خێلەکێ شووندا بەر نڤیسخانا گوند تژە مەرڤ بوون. سەروێرێ گوند، کو چەنتەکی قاییش ستوودا بوو، هات ناڤا جمعەتێ دە سەکنی، دەستێ خوە هلبری، ئیشارەت دا، کو بێدەنگ بن. کاخەز ژ چەنتێ خوە دەرخست و

ناڤێ وان لاوکا خوەند، کو وێ رۆژێ گەرەکێ هەرنە ئەسکەرییێ.

وەختێ ئەوی دیت، کو لاوک گشک هاتنە، ب دەنگەکی بلند گۆت:

– گەلی خۆرتا، دە بلڤن، ئەم دەرەنگی دکەڤن.

پەی ڤان گۆتنارا زیوین کەتە ژن و زارۆکا، کولفەتا هەرچی خوە ئاڤیتبوون پێسیرا کورێ خوە، یێد خوە ئاڤیتبوون حەمێزا برێ خوە، زارۆکان خوە ئاڤیتبوون ستوییێ باڤێ خوە، دەم و خاترێ خوە ژ هەڤ دخوەستن. مەجیت ل کێلەکا دێ و باڤێ خوە و خاسی – خەزوورێ خوە بوو، وانرا خەبەر ددا، لێ چەعڤێد وی ل خەزالێ بوون، کو ناڤا قیز و بووکادا هنەکی وێدا سەکنیبوو. وەختا ئەو چەعڤ ل خەزالا خوەیە ستوخار کەت، ئاگرێ دلێ وی هێ گور بوو، هندک ما بگری، لێ خوە زەفت کر، بەرێ خوە ژ خەزالێ گوهارت، کو خەزالێ وی هالیدا نەبینە.

جارا کوتاسییێ سەروێرێ گوند کرە گازی. گشکا جارەکە دنێ ژی دەمخاترێ خوە ژ هەڤ خواستن و لڤیان. مەجیت جارەکە دنێ ژی پش خوەڤا زڤری، دەستێ خوە ب ستوکورا خەزالێرا بر، خاترێ خوە ژێ خوەست و مەشییا.

ژن، کور، کەچ، کال و پیر هەتا نیڤێ رێ وانرا چوون. هنەک ڤەگەرییان، یێن مایین ژی هەتا مەرکەزا نەهییێ وانرا چوون.

مەرکەزا نەهییێدا، ل بەر دەرێ کۆمیسارپاتا ئەسکەرییێ، وەک دبێژن، تە دەرزی باڤیتا – نەدکەتە عەردێ. گشک ل جێرگێ سەکنین. خێلەکێ شووندا، گاڤا مەرڤێد ژ هەموو گوندا بەرەڤ بووبوون، سەرۆکێ نەهییێ ڤەگەرییا سەر وان و گۆت:

– گەلی هەڤالێد عەزیز، گەلی عەگیت و مێرخاسێد مە! وەک هوون زانن، ئەڤا ئیدی رۆژا چارانە، کو فاشیستێد ئالمانیاییێ ب نەمامی ئاڤیتنە سەر وەلاتێ مە. ئەو گوند و باژارێد مە ددنە بەر بۆمبا، وێران دکن، جمعەتا مەیە ئام و تام قر دکن. ئەوانا رۆژ ب رۆژ ناڤ ئاغا وەلاتێ مەدا کوور دبن، گوند و باژارێد مە دشەوتینن. لێ هوون زانن، کو ئەو ل هەر دەرێ راستی دەربێد مێرخاسێد وەک وە تێن. ئەسکەرێد وەلاتێ مە هەر تشتی دکن بۆنا وان دەڤبخوونان ژ وەلێت راڤەتینن. بۆنا وێ یەکێ لازمە، کو هەر باژارڤانەکی وەلاتێ سۆڤیێتێ چ ژ دەستێ وی تێ بکە بۆنا ئازاکرنا وەلێت. ژ ئیرۆدا هوون ژ خەباتا عەدلی دەربازی کارێ ئەسکەرییێ دبن. ژ وەرا

هورمەتەکە بلندە، کو هوونێ تڤنگێ هلدن و وەلاتێ خوە بپارێزن. برا وەرا ئۆخر بە، هەڤالێد عەزیز! برا هەر گوللەکە وە بادلهەوا نەچە، برا ئەو د کەڤچکا دلێ فاشیستا کەڤە.

پەی ڤێ یەکێرا بۆرییا ئەسکەرییێ تێ لێخستن، قوماندار ددن پێشییا وان و بەرب هێورگەهێ دچن.

ئەو چەند رۆژ بوون، کو مەجیت کنجێن ئەسکەرییێ وەرگتبوون، ب هەڤالێد خوەرا تەڤایی تەلیما ئەسکەرییێ دستەند. لێ کەلا حزکرنا خەزالێ چقاس دچوو ئەوقاس گور دبوو. هێسرێد چەعڤێد وێ و ستوییێ وێیە خار هێ بەر چەعڤێد وی بوون. ئیرۆ ئەوی ناما خوەیە پێشن خەزالێرا نڤیسی. چەند جارا نامە قەلشاند و ئاڤیت، جارەکە دنێ دەستپێ کر، چمکی نزانبوو چاوا دەستپێ بکە. خولەسە، ئەوی خەتێد پێشن نڤیسی: "عەزیزا من، خەزال، ئەڤا چەند رۆژە ئەم گهیشتنە جی، شەڤ – رۆ هینی کارێ ئەسکەرییێ دبن. ئەز سەرکارێ دەستەیێ مە. ئەزێ زووترەکێ وێنەیێ خوە ب کنجێ ئەسکەرییێڤا تەرا بشینم. گوهێ تە ل سەر مالا مە بە، تو زانی بشکۆرییێ دێ و باڤێ من تونەنە. ئیزنا خوە ژ دێ و باڤێ خوە بخوەزە، هەرە مالا مە – وەرە، بەسە ئەم پەی عەدەتێد کەڤن هەرن. تو شەڤ و رۆ بەر چەعڤێ منی، دلنییا بەر دلێ من هەر دەستمال و نەینکا تە مانە. هێ بینا تە ژ دەستمالێ تێ، لێ نەینکێدا وێنەیێ تە تێ بەر چەعڤێد من".

مەجیت هەر هەفتێ نامێد ب ڤی ئاوایی خەزالێرا دشاند. رۆژەکێ ژی خەبەرەک گهیشتە پارەسکەرییا کو مەجیت تێدا بوو، کو هەر کەس گەرەکێ کارێ خوە بکە بۆنا جیگوهاستنێ. هەر کەسی فەم کر، کو وانا دشیننە پێشەنییێ.

مەجیت پێرا نەگیهاند، کو چوویینا خوە ب نامەکێ بنڤیسە، تەنێ چەند رۆژا پاشی شەرا نامەکە ئاوا ژ خەزالێ را نڤیسی:

– خەزال جان، بباخشینە، کو من ڤێ جارێ ناما تە دەرەنگی خست. لێ تو زانبە، کو ئەزیدی ل پێشەنییێ ناڤا شێردامە. شەرەکی گرانە، چار – چارنکال دەنگێ تۆپ و تڤنگا تێ. مە زۆرا وان برییە، ئەمێ کۆکێ ل وان بقەلینن. کو ئەز بێم کوشتنێ ژی، خەم تونە. نەینکا تە بەریکا کنجێد منە ئەسکەرییێیە چەپێدانە، سەر دلێ منە،

لێ ئەز سەر وێ فکرێ مە، کو تو گولله نکاره ڤێ نەینکێ قول که و دەربازی دلکێ من بە. ئەز ناما پێشن ژ پێشەنییێ بەری گشکا تەرا دنڤیسم. برا دێ و باڤێ من پێ نەهەسن، بەلکی بەر خوە کەڤن.

ئەڤێ نامێ مینا گوللەکێ دلێ خەزالێ هنگافت. ئەو چەند رۆژ بوون خەو لێ بووبوو هسرەت، هەرچی دچوو خلماش دبوو، دکەتە خەوێ، ب ترس بانز ددا سەر خوە، بەر پەسنا خەبەر ددا. خەزالێ رۆژا دودا مەجیترا نامەک نڤیسی: "مەجیت جان، ئەو چەند رۆژ بوون من تو خەونێدا ددیت، تو بەر سەرێ من نەدچوویی. خویا دبە، کو خەونا من راست دەرکەت، لێ شکر، خەونێد من خێرن. بلا خودێ تەرا بە، برا نانێ کال و باڤا بێ پێشییا تە. بەری چەند رۆژا سەروێرێ گوند گازی من کر، ئەز بوومە چێلەکدۆش. تو رند زانبە، کو مە ژی رۆژ و شەڤ ل خوە کرییە یەک. تەنێ کێلەندیکێشێن مە کێم بوون، مە چەند کەچا کۆمکەک چێ کر، ئەم کێلەندییێ ژی دکشین. مە، وەک دبێژن، تو سملەک ل عەردێ نەهیشت، بۆنا هوون ل پێشەنییێ کێماسییێ نەبینن. ئەم گەرەکێ هەڤرا وەلاتێ خوە بپارێزن".

ئەڤێ ناما خەزالێ تە قەی دگۆت پەر و باسک دانە مەجیت، کو ئەو دها ب مێرخاسی شەر بکە.

وەختەکێ نامێد مەجیت هاتنە برینێ، بوونە قاتی. چاڤێد دێ و باڤێ وی، ئوسا ژی چەعڤێد خەزالێ ل رێ قەرمین. ئەو کرن ناڤا خەم و خییالێد گران. ژ دەرەنگبوونا نامێد کور دیا وی – شمێ گران نەخوەش دکەڤە، دکەڤە ناڤا جی و نڤینا، داناڤی دبە و دمرە.

رۆژەکێ ژی خەزال نەینکا مەجیت دەردخە و سەردا مێزە دکە. ژ مژوولبوونێ سەرێ وی گێژ دبە، نەینک ژ دێست دکەڤە، دشکێ. گاڤا ئەو سەر هشێ خوەدا تێ و نەینکا شکەستی دبینە، دبە گورەکە هار، ب خوە دکەڤە، کو ئەوێ چاوا پێشکێشا دەرگیستییا خوە شکێناند. لێ خوە ژ خوەرا دبێژە، کو ئەڤ نیشانا نەبخێرییێ یە و نەبخێری ژی – مرنا خاسییا وێ بوو. پەی شکەستنا نەینکێرا خشووشی دکەڤە دلێ وێ، چمکی ب گۆتنا گۆتییا: شکەستنا نەینکێ نە باشە، خەم، شەر و دەوا ب خوەرا تینە. شکەستنا ڤێ نەینکێ دەردەک ل سەر دەردێ خەزالێ زێدە کر.

ئەو سالەک بوو نامێد مەجیت نەدهاتن.

رۆژەکێ ژی نامەبر ب لەز و بەز بەرب مالا باڤێ مەجیت دچوو. گوندییا زانبوو، کو ب رەڤا ویرە تشتەک هەیە، لێ نزانبوون چ یە. هێ نامەبر نەکەتبوو مالێ، بەر دێری کرە قێرین.

– ئاپۆ، مزگینییا من ژ تەرا، ناما مەجیت هاتییە.

باڤێ کال نزانبوو ئەو راستییە، یان خەونە. نامە ژ دەستێ نامەبر گرت و چەند جارا سەر هەڤ ماچ کر. باڤێ مەجیت دچە گۆمێ، هۆگچەکی دەردخە، ددە نامەبر و دبێژێ:

– ها، ئەڤا ژی مزگینییا تە.

نامەبر پێشکێشێ دهێلە، دبێژە، کو ئەوێ پاشێ هلدە. ئیجار ئەو بەرب مالا خەزالێ درەڤە، دگهیژە بەر دێری و دکە گازی، مزگینییا ناما مەجیت ددێ. ئەوێ چاخێ دەستنڤیسارا مەجیت ناس کر، هندک ما ژ شابوونا بفرە، بکە قیرین، لێ ژ شەرما خوە زەفت کر. کەن و گرییێد شابوونێ هندک ما وێ بخەنقینن. نامەبر مزگینی ددە خاسی – خەزوورێد مەجیت ژی، مزگینییا خوە ژ وان ژی دستینە و دچە.

خەزال زوو – زوو نامێ ڤەدکە، دخوونە. مەجیت تەنێ نیڤ رووپەل نڤیسیبوو، ئەو ژی چاوا ژ نڤیسێ دهاتە کڤشێ، ب لەزۆ – بەزۆ نڤیسیبوو. خەزالێ خوەند: "خەزال جان، ئەز زانم دەرەنگیکەتنا ناما من هوون کرنە ناڤ خەم و خییالا. شەردا هەر تشت دقەومە. ئەز دەربازی پشتا دژمن بووبووم، مە ب پارتیزانی شەر دکر. ئەم نها دیسا گهیشتنە ئەسکەر و بەرب مالا دژمن دچن. بباخشینە، کو من هندک نڤیسییە، مەجال ناکەڤە مە، ئەزێ پاشێ ب هوورگلی بنڤیسم. ب سلاڤێن شیرن – مەجیتێ وە".

ئەو چەند دەقە بوون، کو خەزالێ نامە خوەندبوو، لێ هێ سەر هشێ خوەدا نەهاتبوو، تە دگۆت قەی خەونە.

خێلەکێ شووندا تەمامییا گوندییا تژی مالا باڤێ مەجیت بوون، چەعڤرۆنایی ددانێ، لێ هەیفا خوە دانین بۆنا مرنا دیا مەجیت. هنەکا دگۆت: "دە بلا ئیرۆ شمێ

ساخ بوویا، ئەڤا بەرسیڤا ببهیستا".

باڤێ مەجیت هێسرێد چەعڤێد خوە، کو ژ شابوونا سەر سوورەتێ ویدا دهاتنە خارێ، پاقژ دکرن، دگۆت:

– من ئەوقاس ژ کولفەتا خوەرا دگۆت: – عەڤدا خودێ، بەر خوە بدە، بەر رەحما خودێ بسەکنە، کاخەزێد مەجیت وێ بێن، لێ وێ گورا تو کەسی نەدکر، هەتا داناڤی بوو، مر. دە بلا ئەز و وێڤا قوربانا مەجیتێ خوە بن.

باڤێ مەجیت دیسا شکرییا خوە ژ خودێ ئانی، کو ئەو بێ زورەت نەما، دیسا وێ دوویێ مالا کال و باڤێ وی بکشە.

دو سال دەرباز بووبوون، هیتلێرییا ئیدی کەتبوون بەر نقە – نقێ. ئۆردییا سۆر بەرلین کربوو ناڤا هەسارێ. چەند مەها شووندا رادیۆیا سۆڤێتێ دەنگ ل دنێ بەلا کر، کو ئەسکەرێد فاشیستا هاتنە رایێ، ئەسکەرێد مە ب سەر کەتن، شەر خلاز بوو.

هەموو دەرا بوو کێف و شایی، لێ بۆنا هنەکا هێ شەر بوو، هێ چەعڤێد وان ل ریا خەریبێد وان بوو.

ئەسکەر بەرە – بەرە ڤەدگەرییانە مالێد خوە. چقاس رۆژ بوو ژ گوندەکی ٣ – ٤ مەرڤ دهاتن. پێلەکێ شووندا مەجیت ژی هات. مالا باڤێ مەجیتدا ژی بوو کێف و شایی. لێ مرنا دیا وی – شمێ، ژێرا بوو کەدەرەکە گران، کو ئەوی دیا خوە ب ساخی نەدیت. چووینا وی و نەهاتنا نامێد وی بوونە سەبەبێ مرنا دێ.

دبێژن، کو وەخت دەردا دەرمان دکە و ددە ژبیرکرنێ.

پەی چەند مەهارا بەر دەرێ باڤێ مەجیت بوو تنگە – تنگا دەف و زورنێ. خەزال مەجیترا ئانین، هەردو ب مرازێ خوە شا بوون. ئەو چەند رۆژ بوون خەزال بووبوو بەرمالییا مەجیت.

رۆژەکێ ژی مەجیت هوور – مووڕێن خوەیە ئەسکەرییێ ددانە هەڤ، نەینک و دەستمالا پێشکێشێد خەزالێ دیتن. گازی خەزالێ کر، گۆتێ:

– خەزال جان، ئەڤ نەینک و دەستمال بیرا تەدا نن؟

خەزالێ بەرسیڤا وی دا، گۆت:

– چاوا نە بیرا مندا نن؟! نە من ئەوانا دابوونە تە؟! تو دبێژی قەی بیرا من چوویە؟ لێ تو ژی ڤێ نەینکێ و ڤی شەیی ناس دکی؟

گاڤا مەجیت چەعڤ ل نەینکا شکەستی دکەڤە، دبێژە.

– خەزال جان، دنهێری، من بن تۆپ و تڤنگادا پێشکێشێن تە ساخ و سلامەت ئانین، لێ تە پێشکێشا من شکێناندییە.

خەزال نەینکا دەستێ مەجیت دنهێرە، دبێژە:

– راستە، تە نەینکا من نە شکێناندییە، لێ دلکێ من شکەستییە. نەینکا تەدا مەرڤ نکارە ل خوە بنهێرە، چمکی رەنگێ وێ چوویە، بەترەنگ بوویە، بوویە شووشەکە سادە. لێ نەینکا من دا مەری دکارە خوە ببینە.

– خەزال جان، – مەجیت دبێژە، – شەر نە تەنێ نەینک شکێناندن و خلمەت کرن، لێ دلێ گەلەک مەرڤا شکێناندن، کو هەتا – هەتایێ ناجەبرن...

دو دلێد بەنگی

هەلا ل وەلێت، گوندێ بالووردا دو بەگێد کوردا هەبوون. ناڤێ یەکی مەمەد بوو، یێ دنێ عەلیخان بوو. ئەو هەردو بەگ دژمنێد هەڤ بوون. سال تونەبوو، کو قەبیلێن وان هەڤرا شەر نەکرانا، مێر ژ هەڤ نەکوشتانا. چقاس ئاغا و مەرڤێد ناڤ و دەنگ دکەتنە ناڤبەرا وان، لێ ئەو هەڤ نەدهاتن. یەکی ژ یێ دن دانەدخوار.

قیزەکە عەلیخانە بەدەو هەبوو. چەعڤێد هەموو خۆرتێد ئێلێ ل وێ بوو. گەلەک گرەگرێد ئێلێ مەرڤ دشاندنە جەم باڤێ وێ، کو قیزا وێ – جەمیلێ کورێ خوەرا بخوەزن، لێ عەلیخان سۆز نەددا تو کەسی، دگۆت، کو کەچا وێ هێ تفالە، چاخێ وێ و مێرا نینە.

کورەکی مەمەد ژی هەبوو، ناڤێ وی زوربە بوو. زوربە ژی خۆرتەکی ب گۆتنا تە بەدەو و ئاقل بوو.

وەختەک دەرباز دبە، دلێد زوربە و جەمیلێ دکەڤنە هەڤ. ئەوانا ئوسا ل سەر هەڤ بەنگی دبن، کو خەوا شەڤا ژی ل وان دبە هەسرەت، ل وان دهەرمە.

خووشکا زوربەیە ئاخرەتێ – زەیتوونێ ژی ناڤبەرییا وان دکر، هەلا جار – جارا ژی زوربەرا پەڤ دکەت، کو ئەو و جەمیلە کیژان ئالیدا هەرنە پنجارێ، کو ئەو پەی وان هەرە. گاڤا زوربە دچوو دگهیشتە وان، ئەوێ ئەو و جەمیلێ تەنێ دهیشتن و دچوو، کو ئەوانا قاسەکێ هەڤرا خەبەردن.

رۆژ ئاوا دهاتن و دچوون، ئەو زێدەتر ل هەڤ گەرم دبوون، سەر هەڤ بەنگی دبوون، ئاگرێ ئەڤینتییێ دلێ واندا فوور ددا.

لێ هم جەمیلە، هم ژی زوربە رند زانبوون، کو ئەو چقاس دووری هەڤن. زوربە زانبوو، کو باڤێ وی قیزا دژمن ناخوەزە، ناینە مالا خوە، لێ جەمیلێ ژی زانبوو، کو باڤێ وێ قیزا خوە تو جارا نادە دژمنا. لێ گەلۆ دلێ بەنگی دکارە ئەڤ تشتانا ببینە؟ دلێ بەنگی نە دوورایێ، نە دژمناتییێ ناس ناکە، ئەو ریا خوە دقەدینە.

رۆژەکێ ژی گاڤا زوربە و جەمیلێ ل دەشتێ هەڤدو دبینن، خولامێ مالا عەلیخان ئەو یەک تەخمین دکە، تێ ئاغێرا دبێژە. ئەڤا یەکا گەلەکی ل سەر ئاغێ حوکوم دکە، کو ڤیزا وی ل بال دژمنێ وی دیتنە. بەگێ بێئیساف گازی ڤیزا خوە دکە، یا بوویی – نەبوویی تینە سەرێ وێ. داڤێژە بن لنگا، وسا دکوتە، کو ڤیزکا بەلەنگاز مینا مەیتەکی ژ بن لنگێ وی دەردخن.

پاشی ڤێ یەکێ عەلیخان عەمری ل سەر ژنا خوە دکە، کو جەمیلێ تو جییادا نەشینن. ب کورتی، کەچکا بەلەنگاز ئیدی رۆیێ تەنێ ژ ڤولا کولەکێرا دبینە. ئەوانا کو تەخمین کربوون، کو ڤیزا شێخێ وان – زەیتوون ناڤبەرا گەدە و ڤیزا واندا دچە و تێ، لنگێ وێ بەلەنگازێ ژی ژ مالا خوە ددن برینێ.

زوربە ئیجار تەنێ ب کۆمەکدارییا کەچێد جینارا ب هال – هەوالێ جەمیلێ دهەسییا و جار – جارا ژی خەبەر ژێرا دشاندن.

پەی چەند مەهارا ڤەوماندنەکە نەبینایی تێ سەرێ جەمیلێ، ئەو ئەوڤاس خوەدا دشەوتە و خەما دخوە، کو رۆژەکێ ژی خوەڤا دچە و چەند سەهەتا خەرڤی دمینە. ئەو نەخوەشی ئیدی ژێرا دبە دەرد و کول. ئەو هەفتێدا چەند جارا دخەرڤە و چەند سەهەتا ژی مریتی دمینە.

هەر یەکی خوەرا دەرهەڤا نەخوەشییا جەمیلێدا تشتەک دگۆت. هنەکا دگۆت، کو یا مالێ کەتییە، هنەکا دگۆت ملیاکەتا لێخستییە و هەزار ناڤێد دنێ پەی وێ دخستن. تەنێ دێ و باڤێد وێ و زوربە زانبوون، کو نەینەسییا نەخوەشییا وێ چییە.

زوربە ژی وەک موومەکێ دشەوتی، هێدی – هێدی دتەمری. دێ و باڤێ زوربە ژی پێ دهەسن، کو ئەو سەر ڤیزا عەلیخان – جەمیلێ بەنگی بوویە، ئەڤینداریێ وێ یە. زوربە گاڤا پێ دهەسە، کو ئەو بەتهال نەخوەشە، ئەو هێژا دبە گورەکی هار و ب خوە دکەڤە. ئەو خوە گونەهکار دکە، کو روویێ ویدا ئەو بەلەنگاز نەخوەش کەتییە. جارنا ژی دلنی ددانە بەر دلێ خوە، دگۆت:

– پاک، ئەز چ نەهەڤم؟ گەلۆ هەڤێ من تونە ئەز ژی وەک خۆرتێن هەڤالێد خوە ژ یەکێ حز بکم، ب دلێ خوە بزەوجم؟... باش، باڤێد مە دژمنێد هەڤن، ما گەلۆ گونەهکارییا مە چییە، خوە ئەم ژی نە دژمنێد هەڤن؟

وەختەکی شووندا زوربە ژی ژ کەربا نەخوەش دکەڤە، دکەڤە ناڤ جی – نڤینا. دێ و باڤێ وی دنهێرن، کو ها نابە، کورێ وان ژ دەست دچە، مەرڤێد مەزن دکنە ئۆرتێ، کو هەرن باڤێ جەمیلێ ببینن بۆنا ئەوانا هەڤرا پەڤ کەڤن هەرنە خوازگینییا جەمیلێ.

مەرڤێد، کو دچنە جەم باڤێ جەمیلێ، تو سەر و بەرا لێ نابینن. دبێ، – نا کو نا، کەچا من هەما ڤێ سەهەتێ ژی بمرە، تو قیزا ئەز بدم کورێ مەمەد، تونە! هێ سالەک ژی تونە وانا دو مێرێد ژ عەشیرا مە کوشتنە، هەلا خوونا مە ستویێ واندا نە، هەلا مە هەیفا خوە هلنەدایە، هەلا ئەز سەردا ژی قیزێ بدمە کورێ وی. لێ ئێل و عەشیر وێ چ ژ مەرا بێژن، مەرڤێد من وێ ل من بکنە قار. ئەز سەبا قیزەکێ دەستێ مەرڤێد خوە ژ خوە ناکم.

وەختا دیا جەمیلێ پێ دهەسە، کو ئەو مەرییێد مالا زوربە نە هاتنە مالا وان، کو وان ل هەڤ بینن و سۆزێ قیزا وانا ژێ بستینن، ئەو دچە جەم مێرێ خوە و دبێژە:

– مێرک، تارق – فارقا مە ئەو قیزە، تو وێ دنهێری ئەو بوویە نیڤ مەرڤ، رۆژێ جارەکێ دخەرقە، شەڤ – رۆژ ئاخین – ئۆفینا وێ یە، کو وا هەرە، ئەمێ وێ بکنە ئاخ – بەرێد سار. وەرە یا من بکە، وانارا ل هەڤ وەرە، قیزا خوە ژی بدە وی خۆرتی، بلا هەرە، ئەڤا دژمناییی ژی بلا ناڤ وە دەرێ، هەرە.

عەلیخان سەر ژنێدا هێرس دبە، دبێژە:

– نە قیز تەنێ، تو ژی پێرا، ئەگەر نها ژی بمرن، ئەز تو جارا ڤێ یەکێ ناکم. تشت ناکە، بلا ئەو چەند جارا ژی بخەرقە، وێ وەخت دەرباز بە، ئەوێ هەر تشتی ژ بیر بکە، وێ پاک بە ژی، ئەمێ بدنە خۆرتەکی باش.

خولەسە، مەرڤێد مەمەد پۆسی – پۆسیدە دچن، گشکی زوربەرا دبێژن. پاشی ڤان گۆتنا هێژا ئاگرێ زوربە و جەمیلێ گور دبە، ئەوانا دبنە گورێد هار و ب خوە دکەڤن.

جەمیلە ئەگەر بەرێ هەفتێدا جارەکێ ئان دودویا دخەرقی، ئیجار ئەو ناڤا رۆژێدا ئیدی ٢ – ٣ جارا دخەرقە.

دیا جەمیلێ بەر قیزا خوە دبە نۆتلا پەپووکەکێ، شەڤ – رۆژ ژ کێلەکا قیزێ دوور

ناکەڤە، دەردێ دلێ خوەرا دبێژە و دلووبینە.

رۆژەکێ ژی جەمیلە دخەرقە و هەو چەعقێد خوە ڤەدکە. رۆژەک سەردا دەرباز دبە، لێ ئەو رانابە. حەکیم و مەرییێد زانە تێن لێ دنهێرن و تەخمین دکن، کو ئەو مرییە. هەواری تێن، دەر – جینار، برا – پسمام ب عەرف – عەدەتێ دنێ جەمیلێ چەعل دکن. وەختێ چەعلکرنێ زوربە دوورڤا رەنگ و روویێ جەمیلێیە زەنانەکی دبینە، کو ب مەها نەدیتبوو و ب خوە ژی جی ب جی دخەرقە. هەڤالێد وی ئاڤێ درەشیننە سەر چەعقێد وی، ناڤ هەڤرا دکن، تیننە مالێ. ئێڤارێ هەڤال – هۆگرێد زوربە تێنە دۆرێ، وی مژوول دکن، دلنییا ددنە بەر دلێ وی.

پاشی خێلە شەڤ دەرباز دبە، هەڤالێد وی دچنە مالێد خوە، تەنێ هەڤالێ وییی نێزیک – جمشید دمینە. زوربە خێلەکێ دکەڤە ناڤا متالا و جمشیدرا دبێژە:

– جمشید، ئەڤا چ دنیاکە بێرەحمە، لێ حزکرییا مەرڤ بمرە و مەرڤ ل جەم نەبە، قەت مەرڤ دەم و خاترێ خوە ژی ژێ نەخوازە. تو زانی، کو ئەڤا چەند سالە، کو دلێ مە هەڤدا هەبوو، ئەم گەلەک جارا راستی هەڤ هاتنە، مە هەڤرا خەبەر دایە، لێ من قەت جارەکێ ئەو رانەمووسایە. ئەز گەرەکێ ئیشەڤ هەرم، ئەوێ ژ مەزەل دەرخم، دەم خاترێ خوە ژێ بخوەزم، ئەنییا وێیە سار پاچ کم و بێم. پاشێ چ دبە، بلا ببە.

جمشید ڤێ پرسێدا دودل دبە، دخوەزە زوربە ژ ڤێ فکرێ ڤەگەرینە، لێ دبینە، کو ئەو نەچە ژی، زوربەیێ ب تەنێ هەرە. دنهێرە، کو چارە تونە، ئەو ژی پێرا قاییل دبە، تەڤر و بێرا هلددن و بەرێ خوە ددنە گۆرستانێ.

ئەوانا مەزەل ڤەدکن، کەفەنێ قیزکێ ژ ستو تیننە خارێ. زوربە گاڤا دخوەزە ئەنییا جەمیلێ راموسە، دنهێرە، کو ئەنییا وێ گەرمە. دەستێ خوە ددە دەستێد وێ، دنهێرە، کو دەستێد وێ ژی گەرمن. ئەو ئیدی ژ شابوونا هندک دمینە بفرە، دبێ:

– جمشید، مالا تە خراب نەبە، زوو بکە ئەم جەمیلێ ببن، ئەو ساخە، بنهێر دەستێ وێ چاوا گەرمن.

– جمشید کو قەڤزا کەچکێ دگرە، دنهێرە، کو ب راستی ژی ئەو گەرمە، وێ

تامارێد وێ ژی داڤێژن.

– نها ئەم چاوا بکن، جمشید؟ – زوربە ژێ دپرسە.

– ئەمێ چاوا بکن، ئەم هەرن خەبەر بدنە دێ و باڤێد وێ...

– نا خێر، ئەم تو خەبەر نادنە وان، – زوربە دبێژە. – وەرە ئەم ببنە مالا وە، خێنژ پیرەدیا تە ئیدی بلا تو کەس پێ نەهەسە، ئەم بنهێرن چکا ئەمێ پاشێ چ بکن.

ئەوانا ئوسا هەڤدورا رازی دبن، کەچکێ ژ گۆرێ دەردخن، کنجێد خوە داڤێژنە سەر، مەزەلێ دیسا مینا بەرێ چێ دکن، قیزکێ دگرن تینن مالا جمشید. دیا جمشید ژ دەربێرا جی – نڤینا داتینە، جەمیلێ دکنە ناڤ، زوربە کێلەکا وێ روودنێ، هێدی – هێدی دەست و لنگێد وێ مز ددە، ملێد وێ دبە – تینە، یەکجار ئاخینەکە کوور ژێ تێ، پاشێ دبە ئیسکە – ئیسکا وێ، ئەو چەعڤێد خوە ڤەدکە. وەختێ ئەو چەعڤێد خوە ڤەدکە، دنهێرە جیکی نەناسدا نە و تەنێ زوربە کێلەکێ یە. ئەو دخوەزە چەعڤێد خوە جارەکە دن بگرە، زوربە ناهێلە و پێرا خەبەر ددە.

– جەمیلە، عەزیزا من، چاڤێ خوە ڤەکە، منرا خەبەردە، ئیدی تو کەس نکارە مە ژ هەڤدو بقەتینە.

– ئەز تشتەکی فەم ناکم، – جەمیلە دبێژە، – ئەڤا خەونە، یان راستییە، دبە رەش – پەش تێنە بەر چەعڤێد من. یا خودێ، ئەڤ چ یەکە تێ سەرێ من، دبە ئەز دین بوومە؟

– نا، عەزیزا من، جەمیلە، تو دین نەبوویی، من و هەڤالێ خوە مە تو رەڤاندی. ئەم نها مالا جمشیددا نن، دخوەزی گازی جمشید کم.

– ئەگەر تە ئەز رەڤاندم، لێ چما بیرا من نایێ، لێ کانێن کنجێد من، ئەز چما ناڤا جییادا مە؟

– کنجێد تە نە ل تە بوون، ئەزێ نها ژ تە را کنجا بینم.

دیا جمشید زووزووکا ژێرا کنجا تینە، ئەو ل خوە دکە، رادبە سەر خوە روودنی.

– زوربە، چما تە ئەز رەڤاندم؟ نە باڤێ منێ پێ بهەسە، وی دیسا ئۆرتا وی و باڤێ تەدا خوون برژە.

– ڤێ جارێ ئیدی خوون نارژە، عەزیزا من، جەمیلە...

زوربه هێدی – هێدی، فەسال، چ هاتییه سەرێ وێ، چاوا ئەو چەعل کرنه، چاوا ئەو چوویه ژ مەزەلێ دەرخستییه، گشکی جەمیلێرا دبێژه.

– لێ چما ته یەکسەر منرا نەگۆت. ته دگۆت قەی ئەزێ بترسییاما. نها کو ئەز جەم ته مە، ئیدی ژ تو تشتی ناترسم، ئەز ژ مرنێ ژی ناترسم، ئەزیدی تو جارا ناخەرقم، ئەزێ ئیدی قەنج بم. لێ تو نها چ دفکری، تێ چاوا بێژی دێ و باڤێ من؟ نها تو ژ وان بترسه، کو ئەوانا نشکێڤا چەعڤ ل من کەڤن، وێ ژ ترسا بتەقن.

– تشت ناکه، عەزیزا من، ئەمێ چارەکێ ژی وێرا ببینن، دبێژن: "را ل هەمـوو تشتی دبه، تەنێ ل مرنێ نابه".

– ده ئیدی پاش نەخە، زوربه جان، نها دیا منه قرک – قژک ژ دەست خوه چوو، ئەز باوەر ناکم ئەو پەی منرا ئەبوور بکه.

پەی ٢ – ٣ رۆژارا، ئێڤارێ زوربه تەک – تەنێ بەرێ خوه دده مالا عەلیخان. وەختێ ئەو ل دێری دخه و دچه هوندور، دێ و باڤێ جەمیلێ عەجێبمایی دمینن، کەلا وان تژه دبه، دگرین. ئەو ژی روودنێ وانرا دگری. پاشێ وەختـا پارچا دلێ وان داتێ، ئەو دبێژه:

– قەت مەگرین. ئەگەر ئەز قیزا وه ساخ – سلامەت بینم بدمه وه، هوونێ وێ بدنه من؟ خوه هوون ڤێ جارێ ژی تەخسیر ناکن، نابێژن: "هوون و باڤێ من دژمنێ هەڤن".

سەر ڤان گۆتنێد زوربه، هێژا دبه کوورینییا دیا جەمیلێ، دگری، دبێ:

– هەلا بنهێر چ هاته سەرێ مه، هم قیزا مه مر، هم ژی ئەڤ گەدێ بەلەنگاز دین بوویه. نها خەلقێ مەرا چ بێژه؟ وێ بێژن: "هم قیزا خوه کوشتن، هم ژی کورێ خەلقێ دین و هار کرن. ده نها بێژه، مێرک، ئەڤا یەکا باشه، یان سەرهشکییا ته؟ ته دگۆت "نا بوویه و نابه، ئەز قیزا خوه نادمه کورێ دژمنێ خوه".

– عەڤدا خودێ، تو ژ من چ دخوەزی؟ دخوەزی ئەز ژی وەکه وی دین ببم. ئەگەر من زانبوویا یەکه ها وێ بێ سەرێ مه، منێ ژی مالا خوه خراب بکرا، منێ قیزک بدایێ، کێ چ دگۆت، بلا بگۆتا.

– ئاپێ عەلیخان، مەتا قەرقاش، – زوربه دبێژه، – ئەگەر ئوسانه، ئەگەر هوونێ

قیزا خوه بدنه من، ئەزێ ڤێ سەهەتێ هەرم قیزا وە ب پەر و باسک بکم، بدمە وە، پاشی وێ یەکێ ژی هوون و بەختێ خوە...

پاشی ڤان گلییا ئەو ب لەز دێریڤا دەردکەڤە، دچە.

– خودێ، ئەڤا چ عەجێبە، ئەمێ هێژا ناڤ ئێل و عەشیرێدا ببنە رۆبەت، ئەمێ بکەڤنە ناڤ دەڤ – درانا، – دیا جەمیلێ دبێژە و دلۆرینە.

زوربە تێ ب لەز کنجێد خووشکا جمشید ل جەمیلێ دکە و بەرێ خوە ددنە مالا باڤێ وێ.

وەختێ ئەوانا دگهیژنە بەر دەرێ مالا باڤێ جەمیلێ، زوربە دبێژە:

– جەمیلە، تو بەر دەری بسەکنە، ئەزێ بکەڤمە هوندور، وانارا بێژم: "قیزا وە وێ نها بێ...". ئان نا، ئەگەر ئەو بێ گۆتن، نشکێڤا چەعڤ تە کەڤن، دووری وان بە، وێ دلکێ وان بتەقە.

ئەوانا ئوسا هەڤرا دشێورن، قاییل دبن و زوربە دچە هوندور، دبێژە:

– هوونێ نها بێژن: "کولا مە نە بەسی مە یە، ئەڤێ دین ژی پێسیرا مە بەرنادە". دە رابن، من قیزا وە ئانییە، وێ ل بەر دێری یە، دە رابن، لێ بنهێرن.

دیا وێ دکە رابە، لێ مێر سەر دا دقیرە، دبێ: "هەلا بنهێرە، وێ نها ل بەر بایێ ئەڤی دینکی کەڤە، وێ هەرە بەر دێری. مالا تە خراب نەبە، کێ بهیستییە، کو مرییێد مەزەلا رابن؟

– ئەز دینم، ئەرێ؟ – زوربە دبێژە و بەرب دێری دچە، دەستێ جەمیلێ دگرە و تینە ناڤ مالێ، دبێژە:

– ها، ئەڤا ژی قیزا وە!

گاڤا ئەو قیزێ دبینن، بێ هەمدی خوە دکنە قیرین و دخەرقن.

زوربە و جەمیلە ئاڤێ تینن، ل سەر وان دکن، ئەوانا بەرە – بەرە سەر هشێ خوەدا تێن و قیزێ ژ دەست هەڤ درەڤینن. دێ قیزا خوە حەمێز دکە، پاچ دکە، ئیجار باڤ حەمێز دکە.

خێلەکێ شووندا، گاڤا کەلا دلێ وان داتێ، ئیجار ژی ڤەدگەرنە سەر زوربە و وی ژی حەمێز دکن، پاچ دکن.

عەلی بەگ، کو نۆتلا زارۆکا دگرییا، ژ زوربە هیڤی دکە، کو دەرهەقا ڤێ عەجێبێدا ژێرا بێژە.

دیا جەمیلێ خوە داڤێژە سەر دەست و پییێ زوربە، لێ ئەو ناهێلە، دبێ:

– دایێ، تو من گونەهکار دکی.

چاوا قەومییە، زوربە یەکۆ – یەکۆ وانرا شرۆڤە دکە. دیا جەمیلێ چەند جارا ب خوەڤا دچە، لێ باڤێ وێ مینا زارۆکەکێ دگری.

زوربە دەستپێ دکە:

– وە مالا خوە خراب کربوو، وە قیزا خوە ساخە – ساخ چەعل کربوو.

وەختا زوربە گۆتنا خوە کوتا دکە، عەلیخان ب زۆرەکێ رادبە سەر پییا و دبێژە:

– ئەزیرۆدا ئەڤێ قیزا پێشکێشی نەفسا تە دکم. دژمنیا کو ناڤبەرا من و باڤێ تە دا هەیە، ژ ئیرۆدا ئەز هەموو تشتی ددمە بن لنگێ خوە. تو دکاری ڤان گۆتنێد من باڤێ خوەرا ژی بێژی.

هێ نیف سەهەت ژی دەرباز نەبووبوو، مالا عەلیخان بەگێ ب مەرڤاڤا کمکمی بوو. هەوارییێد، کو چەند رۆژ بەرێ هاتبوونە سەر شینا جەمیلێ، ڤێ جارێ هاتنە چەعقرۆنایێ.

گممینا دەف و زورنێ ئەو دۆر – بەر هلدابوو...

چاوا گایێ مه ژ تاکرنێ خلاز بوو

دەربهار بوو. ناڤا گوند ئیدی رەش بووبوو. تەنێ د تەلدێ مالا، بەر سوورا جی – جینا شەپێن بەرفێ مابوون. لەیلان کەتبوو عەردێ. بەلەکی کەتبوونە دەشتێن تەزە، ل سەر قووچا، جییێ بلندجی رەش بووبوون.

گوندییان کارێ خوە و چاندنییا بهارێ دکرن. باڤێ من ژی عەرەبا مە تەزە کربوو، گیسنێ جۆت بربوو دابوو زۆتکرنێ. ئەوی و جیناریێ مە – کۆرەنگ نیڤەکاری تاپانەک چێ کربوون و هاجەتێن ماین دەست خستبوون. دیا من و خووشکا من هەر رۆژ جەهێ تۆخم پێ بێژنگێ تەمز دکرن. جۆتە گایێن مەیە نیرا هەبوون، ناڤێ یەکی قازاخ بوو، ناڤێ یێ دنێ مارال بوو. قازاخ یەکی ئاشقۆرکی یەکتا بوو، لێ مارال یەکی خورتی دوتا بوو. ئەوانا ملێ هەڤرا بوون. باڤێ من گەلەک مقاتی ل وان دکر، کو ئەوانا کۆک دەرکەڤنە بهارێ، کو کاربن ئەکن – تیکن بکن. ئەو چەند رۆژ بوون مە گا دەرخستبوون، نیر ڤالا ددا سەر ستویێ وانا، دگەراندن، کو خامییا وانا بشکێ، چمکی رۆژا خەباتییە پێشن ئەو دکاربوون خام بوونا و چەند رۆژا چاندنییا مە ب پاش کەتا.

رۆژەکێ باڤێ من چوو زەڤییا مەیە خاما نهێری، گۆت کو ٥ – ٦ رۆژێن دنێ مەرڤ دکارە بچینە. ئەم بەر ڤێ تڤدیرا خوە بوون، رۆژەکێ ژی گایێ مەیی قازاخ ئالف نە خوار، ئاڤ ژ دێڤ دچوو، خوە زوو ب زوو داڤیتە عەردێ، ناڤا خوە دخست. باڤێ من قەت بەر سەرێ گێ دوور نەدکەت، ئاڤ ددا بەر، گیهێ کۆدا دکرە ئافرێ وی، لێ ئەوی زلکەک ژی ژێ نەدقەتاند. باڤێ من جخارە سەر جخارێ دکشاند، دیا من لووبە – لووبا وێ بوو، دچوو – دهات. ئەم مالێڤا دۆرا قازاخ جڤییا بوون. گوندێ مە دا تەنێ شکری ژ نەخوەشییا دێوێر فەم دکر. باڤێ من شاندە پەی شکری. ئەوی ژی ڤردا – وێدا ل گێ نهێری، پێ نشترێ خوون ژێ بەردا، هنە دەو سەر ویدا کر، لێ تشت ژێ چێ نەبوو. چڤاس دچوو، هالێ گێ خراب دبوو. چەند سەهەتا شووندا

ئەوی خوە ئاڤیتە عەردێ و ستوییێ خوە درێژ کر... باڤێ منی بەلەنگاز نۆتلا مەریکی سووج سەردا بێ، تەڤ هەڤ بووبوو، نزانبوو چ بکرا. ئۆردییێ کوراپێ من ئیدی فەسال نەدایێ، کێرا خوە دەرخست، ئاڤیتە ستوییێ گێ، سەرژێ کر، کو قە نا مرار نەبە. دیا من گاڤا چەعڤ ل گایێ سەرژێکری کەت، دەستێن خوە ل چۆکێن خوە خست و بوو کوورینا وێ، گرییا. ئەم زارۆ ژی پێرا گرییان. ئۆردی خوەست بەر دلێ دیا مندا بێ، گۆتێ:

– دایێ، تو چما بێئوومییا دکی، نە تو خوەدی کور و قیزی، چ قەزییا تێ – برا بێ سەرێ مال.

دیا من پێ پێشا خوە چەعڤێن خوە پاقژ کر، گۆت:

– راستە، چ قەزییا تێ برا بێ سەرێ مالێ دنیایێ، لێ تو زانی، کو ل ڤێ بهارێ سەرێ نەفەرێ من هاتە برینێ، ئەمێ پێ چ ئەکن – تیکن بکن، تو ژی زانی کو قەواتا مە تونە، کو ئەم گاکی بکرن، وێ ئەڤا چەند سالە چێلەکەکە مە یە، ئەمە نکارن تێنە دودا، نها ئەمێ گا ژ کیدەرێ بکرن؟

باڤێ من، کو هەتا وی چاخی کار – لال ل سەر ئافرێ قازاخ روونشتبوو، جخارە ل سەر جخارێ دکشاند، تەڤی خەبەردانا دیا من و ئۆردی بوو، گۆت:

– ئەم بێژن، کو پەرێن مە ژی هەنە، یێ کو گایێ خوە هەتا بهارێ خوەی کرییە، وێ چاوا تەک بهێلە و تەکەکی بفرۆشە.

– قەت نەفکرە، ئاپۆ، – ئۆردی گۆت، – خوە ئەم – برازییێ تە نە مرنە، ئەمێ پێشییێ بێن زەڤییا تە باڤێژن، پاشێ یا خوە.

چەند دەقێن دنێ دەر – جینارێن مە هاتن، گا پۆست کرن، ژ هەڤ دەرخستن، گۆشت سەر چەرمێ وی هوور کرن. وان دەمان دا پەرێن خەلقێ تونەبوون، ژ بەر وێ ژی بریار کرن چار کیلۆ گۆشت بدنە پووتەک جەهێ سەر بێدەرا.

مێزینەکە ب دەستا چێکری، چەند گرڤانکە و کەڤرێ بەر گرڤانکا گرتی ئانین هاتن و دەستب فرۆتانا گۆشت کرن. هەر گوندەکی باهێ پووتە جەهـ، نیڤ پووت جەهـ گۆشت دبرن. برێ منی مەزن کاخەزەک دانیبوو سەر تەختێ نان و ناڤێن گوندییا یەکۆ – یەکۆ دنڤیسی، کا کیژان مەرییی باهێ چڤاس جەهـ گۆشت بر. باوەر

بکی گونددا تەک – تووک مـال هەبوون، کو گۆشت نەبرن. گوندییا ب ڤێ یەکێ ئوسا ژی قـەنجی مـەرا دکرن، کو گـۆشت سـەر مـە دا نـەمـینە. چەند رۆژێن دنـێ باڤێ من چەرمێ وی ژی کـره زوهـێل – زوهـێل و زوهـێلەکـه وی ژی دا کـۆده جـەهـ. خـولەسـە، گۆشت و چەرمێ وی ئانجاخ کره ٥٥ کۆد جـەهـ. مـۆزکەک تەنێ ب ڤی جـەهی دهات.

رۆژترا دنێ جیناریێ مە – مراز هاتە مالا مە و باڤێ منرا گۆت:

– ئاپۆ، ئـەز زانم، کـو مـەرەمێ تـە و کـرینا گـا تـونە، تو زانی، کـو ئەز ژی سـەرێ گاکی مە، وەره ئەم تەڤایی جۆت گرێدن و سرێ – دۆر ئەکن – تیکنێ خوە بکن، چکا خوەدێ چ دکە.

– وەللە، تو جامێری، لاوۆ، – باڤێ من گۆت، – قەت ل بیرا کێ دهـات، کو گایێ تە ژی تەک مایە.

خولەسە، باڤێ من و مراز ل هەڤ کرن، پاشێ پشک ئاڤێتن چکا گا پێشییێ کێرا دکەڤە. ڤێ جارێ ژی بەختێ باڤێ مـن لێ نەخست، چمکی بـۆنا چاندنییا زەڤـییا ئەولن پشک مرازرا کـەت. باڤێ من هـەساب دکر، کو بەرێ ئەکن – تیکنێ مە هـەرگێ ٢٠ – ٢٥ رۆژا دکشاند، لێ ئەوێ ئیسال مەهـ – مەهنیڤەکێ بکشینە، کو ڤێ بناتارا چیایێ ئەلەگەزێ چاندنی هاقاس درێژ کشـاند، ئیدی گەرەکێ مـەری گومانا خـوە ژ ئەکن ببرییا.

رۆژەکێ ١٠ – ١٥ جینارێن مـە هـاتن، ب گا و نیرێ خـوەڤا بـەر دەرێ مە سـەکنین، تۆخـمێ مە زووزووکا بار کرن، ئەز و باڤێ من هلدان و ئەم چوونە بەرب زەڤـییا مـە. دو – سێ مـەرییا شـالک دانە بەر خـوە، تۆخم رەشـاندن، ١٠ – ١٥ جـۆتا رێزێ دانە پەی هـەڤ و بوو هـۆکـە – هـۆکا وانا. د ناڤا دەنەکیدا زەڤی راکرن، ئاڤیتن. باڤێ من رازیبوونا خوە دا وانا و ئەو چوون. ئەڤێ یەکێ بینا باڤێ من گەلەکی فرە کر، گومان دا مە، کو ئەمێ قە نا چەند بار نان بستینن.

ئەو دو رۆژ بوون، کـو مـراز پێ گـایێ مـە خۆزانا خـوە رادکر و داڤیت. رۆژەکێ ژی باڤێ من ئەز شـاندم، کو بنهێرم چکا مـراز زەڤـیـا خـوە خـلاز کرییە، کو سـبێ ئەم جۆت بیننە خۆزانا مە.

مـراز تەخـمین نە کـر ئەز چاوا نشکێـڤـا پێـڤـا دەرکـەتم. وەخـتێ ئەوی ئەز دیتم،

تەڤھەڤ بوو، گا دا سەکناندنێ و خوە نیر دا مژوول کر، گڤا مالوخ راست دکە. من بەری وێ یەکێ ھەر تشت دیت، کو تایێ جۆت تەمام ئاڤیتبوو سەر گایێ مە. گایێ مە خوودانێدا رەش – شین بووبوو، لێ قەت تالاشا گایێ وی نیبوو. من ئوسا دا کڤشێ، کو تشتەک تەخمین نە کر و ژێرا گۆت:

– ئاپێ مراز، باڤێ من ئەز شاندمە، کو بنھێرم چکا ئیرۆ چاندنییا زەڤییا تەیێ خلاز بە، کو سبێ ئەم زەڤییا مە راکن.

ئەو ب لەوکایی ھاتە من، گۆت:

– برێ ئاپێ خوە، تو وێ دنھێری ئاپێ تە وێ سەرھەڤدا ئانییە، باوەربکی دەنێ سبێ ئەزێ خلازکم. بێژە باڤێ خوە برا کارێ خوە بکە، پاشی نیڤرۆ ئەزێ جۆت و گا تەسلیمی وی کم.

من خاترێ خوە ژ وی خوەست و ڤەگەرییامە مالێ. راستە، ئەزی ١٣ – ١٤ سالی ھەبووم، لێ من قەلپییا ئوسا تەزە بەر چەعڤێ خوە ددیت. ئەز رێدا دفکریم: "بێژمە باڤێ خوە، یانێ نا، کو نەبێژمێ، ئەوێ تەمامییا سالێ گایێ مە بچەرچرینە، ئەم مانە – ئەو گا، ئەوێ وی ژی ژ دەستێ مە بکە. لێ کو بێژمە باڤێ خوە، باڤێ من مەریکی ب ھێرسە، تو وەرە ویرا بکە شەر و ئەکن – تیکن بمینە. خولەسە، من قرار کر، کو بێژمە باڤێ خوە، کو ئەو پێشییا وێ یەکێ بگرە. وەختێ ئەز ڤەگەرییامە مالێ، باڤێ من گۆت:

– تە مراز دیت، وێ کەنگێ زەڤییا خوە خلاز کە؟

ھەلا خوودانا گایێ مە بەر چەعڤێ من بوو، من ب کەلۆگری و ب ھێرس جابا وی دا، گۆت:

– ئەو خێرێ ژ خوە و زەڤییێ نەبینە، وێ دەنێ سبێ خلازکە. دگۆ: – برا باڤێ تە بێ پاشی نیڤرۆ گا ببە.

– لێ تو چما ئوسانی، ئەو ل تە ھێرس بوویە، خاترێ تە کەتییە؟ – باڤێ من ژ من پرسی.

من گۆت: – ئەوێ چ منرا بێژە؟ ئەز چووم، من دیت، کو ئەوی گایێ مە تا کربوو، گایێ مە ناڤا خوودانێدا رەش – شین بووبوو، لێ گایێ وی قەت تالاشا وی نیبوو.

– ده، کو مه سبێ گایێ وی ئانی، – باڤێ من گۆت، – ئەوێ بنهێره ئەز گایێ وی چاوا تا دکم، کو ئەو زانبه "دەو برێ ماست".

من تێ دەرخست، کو باڤێ من ژ نەمەردییا مراز گەلەکی بەر خوه کەت، رەنگەک چوو، رەنگەک هاتێ. بۆنا بەر دلێ مندا بێ، ئەوی گۆت:

– تشتەکی ناکه لاۆ، برا گونەهێ وی روحبەرێ بێ زار و زمان ل ستویێ وی بە، ئەو خێرێ ژ وی گایی ژی نەبینه. ئەم خوه ناگهیژنه دەرەجا وی. هەیوانێ بێ زار و زمان چ کرییه، کو ئەم تا باڤێژنه سەر وی.

ب تەخمینا من، باڤێ من تو جارا ئەو خێرنەخوازییا وی نەدا روویێ وی.

مه چاندنی خلاز کر و دەوارێ سووبه و گا شانده زۆزانا. چەند رۆژا شووندا جاب هاته گوند، کو ئاڤی ل گایێ مراز کەتییه، گا تەقییایه. راسته، باڤێ من گونێ خوه ل مراز ئانی، لێ من دلێ خوەدا دگۆت: "ده هەره و بگره خوه، ته گایێ مه تا دکر، لێ ئیژار بێ گا مایی. مەرییێن قەلپ ئوسا ل سەر بەلا خوه ڤەدبن".

خولەسه، زەڤی گهیشتن، هات وەختێ دروونێ، ئەم ئیدا مانه لاپ ل هەوا، هەلا باڤێ من مەریک ب عەرەبا ویڤا کرێ کربوو، کو ژ زەڤییا ساپێ مه بگوهێزه، لێ بۆنا کوتانا وی مه نزانبوو چ بکرا. باڤێ من دیت بۆشه، ئانی چێلەکا مه رەخ گادا گرێدا. گلییێ گۆتنێ نینه، کو چێلەکێ چ دانی سەرێ مه: ددا مۆزا، نیر ستویێ خوەدا دزڤراند، خوه ب نیرڤا کاش دکر، لێ وەختێ دوەستییا، خوه داڤیته عەردێ، دێ کوشتی، باڤ کوشتی رانەدبوو. مه پۆچکا وێ دگرت، ژ عەردێ رادکر، ئەو سەر بێدەرێ دو – سێ فتلا دچوو – دهات، دیسا خوه داڤیته عەردێ، خولەسه، هەتا ئەوێ مێلا خوه دانی رەشک – سپیکێن مه بوو یەک.

بۆنا چێلەک نەوەستە و خوه نەڤێژه عەردێ، ئیژار باڤێ من گا تا کر، چێلەکێ ئانجاخ نیرێ ڤالا گارا دکشاند.

وان رۆژا دیا من گازنێ خوه دکر، کو چێلەک هندکی شیر ددە. راستی ژی، ئەوێ بەره – بەره شیرێ خوه کێم کر، هەتا کوتاسییێ بێدەر لاپ ستەور بوو، ئەم دەڤزها – لێڤزها مان.

خولەسه، ب زۆر – بەلا مه بێدەر کوتا کرن.

مۆزکێ مە، کو مە پێ جەیێ هەڤێ گۆشتێ قازاخ کریبوو، بهارێ ئیدی کاملک بوو. باڤێ من دیسا کەتبوو هەڤ، کو ئەمێ بهارێ پێ وی گایێ گەودە و وی کاملکی چاوا ئەکن – تیکن بکن. خولەسە، رۆژ و مەھ هاتن دەرباز بوون، بهار ل مە هات...

باڤێ من ئیژار گا و ئەو کاملک تەڤ هەڤ گرێدان. خوەزلا گرێدانا چێلەکێ، نە خوەزلا گرێدانا ڤی کاملکی، ئەوی دها خامی دکر، نە کو چێلەکێ. باڤێ من دیت بۆشە، دیسا گایێ بەلەنگاز تا کر، چاتووک ئاڤیتە ستویێ کاملک و گێ، مەریک دا پێشییێ و ب وی جوورەیی زەڤی زۆرێ – شەرێ رادکر. ئەم بێژن ناڤێ وێ راکری بوو، چمکی کاملک خوە ڤر دا – وێ دا داڤیت، تەمام دبوو ڤێرە، یا دنێ ژی، کو هنەکی جۆت عەردێدا دچوو، کاملک کرت دسەکنی، نکاربوو بکشاندا. باڤێ من هاقاسی سەرا – بەرا زەڤی رادکر، کو قە نا خۆزان نەمینە.

خولەسە، مە وێ سالێ ژی ب زۆرەکێ ئەکن – تیکن کر، پاییزێ هاسلەت بەرەڤ کر، پری – هندکی زمێرێ زڤستانێ دا سەر هەڤ.

هەما وێ سالێ، پاییزێ گوندێ مەدا کۆلخۆز هاتە سازکرنێ. باڤێ من بێ دودلی بەری هەمووشکا کەتە کۆلخۆزێ و گا و کاملکێ مە ژی تەڤی هەبوونا کۆلخۆزێ کر. ژ وێ رۆژێ ئەم ژ زەلوولییێ خلاز بوون، گایێ مەیی مارال ژی ژ تاکرنێ.

ژ وان رۆژا ئیدی چەند مەھ دەرباز بووبوون، وەختێ ئەز رۆژەکێ چوومە گوند. وێ رۆژێ باڤێ من تراکتۆرا کۆلخۆزێ ئانیبوو و خوەلییا بەر دەرێ مە رادکر. تراکتۆرێ ناڤا سەهەتەکێدا عەردێ دۆر مالا مە راکر، چاند، پشتا خوە دایێ، چوو.

وێ دەمێ مرنا گایێ مە، تاکرنا گایێ ماین، زەلوولییا باڤێ من هاتە بەر چەعڤێ من و ئەو رۆژێن بوهوری نۆتلا قەیتانا کینۆیێ بەر چەعڤێ منرا دەرباز بوون.

وێ رۆژێ خەبەردانا من و باڤێ من بوو ئەو عەمرێ مەیی بەرێ و رۆژێن ئیرۆ. باڤێ من ناڤ خەبەردانا خوەدا گۆت:

– کورێ من، وێ تو ژ باژار تێیی، خوەندییی، لێ مەرڤێن بەرێ هاژ ژ بایێ دنیایێ تونەبوون. ئا ژییانا بەرێ یا ب جۆت و یا نها یا ب خوەندن هەموو سەردەستییێن جوورێ ژییانا مە تینن بەر چەعڤان.

جەیران

ناڤێ هەسپا مە جەیران بوو. باڤێ من ماکا وێ چەند سالا پێشدا ژ ئازریکی کریبوو، دو گایێن نیر دابوو هەقێ وێ. خوەیی ب مهینێ را کاخەز ژی دابوو باڤێ من، کو تێ دا ناڤ و نیشانێن هەسپێ هاتبوونە ئیزباتکرنێ: تێ دا هاتبوو نڤیسار، کو ئەو مهین ژ جسنێ کهێلانە. وەک کو ناڤ گەلدا دگۆتن – "تووخت و بەراتێن مهینا فلانکەسێ هەنە".

قەول و قرارەکی باڤێ من و خوەدییێ مهینێ ژی هەبوو، کو باڤێ من سۆز دابوو خوەدییێ مهینێ ناڤا ١٠ سالادا جەنیکی مهینی وەک تونییا وی بدێ. پاشی چەند سالان مهینێ بانزدا بوو: جانیکی نێر و یەکی مێ ژێ مابوون. ناڤێ جانییێ نێر هرچۆ بوو، ب شیرنایی ناڤێ هەسپێ جانگیر ئاغا لێ کربوون. لێ ناڤێ جەنییا مێ دانیبوون جەیران. راستی ژی ئەو نۆتلا جەیرانا بەدەو بوو.

باڤێ من هرچۆ پێشکێش دابوو کوراپێ خوە – مەجیت.

پاشی سێ سالان باڤێ من دەستپێ کر ئەو هینی زین کر. لێ جەیران ژ زین سل دبوو و نەدهەملاند. لێ وەختێ مەرڤ لێ سیار دبوو، سیار دبێژم، کو بکاربوویا خوە ل سەر پشتا وێ بگرتا. ئەو ب گەما هەسپەکی نێر ئانجاخ دهاتە زەفتێ. پاشی چەند سالان، وەختا ئەو هینی زین – بووساتا بوو، مەرڤ هەیر و هژمەکار بوو لێ سیار بوویا، ئەو ئوسا ب بایێ بەزێ دچوو، مەرڤێ لێ سیار هەو زانبوو ماکینە یە بندا دچە. باڤێ من ژ هەسپا خوە گەلەکی حز دکر. تو برا – پسماما، دەر – جینارا ژ وی هەسپ نەدخوەستن، چمکی زانبوون، کو ئەو هەسپا خوە هەتا ژ برێ خوە ژی تەخسیر دکە.

– هەسپا کو کەتە بن چەند سیارا، – باڤێ من دگۆت، – خراب هین دبە. گەرەکێ سیارەکی هەسپێ هەبە.

ئەوی ژ مە – کورێن خوە ژی هەسپ تەخسیر دکر، لێ هەرگە یەکی ژ مە هەسپ

برچی بهیشتا، یانێ رند گوه نەدایێ، ئەوی پێلەکێ نەدهیشت، کو ئەو پیێ خوه باڤێژن زەنگوویا هەسپێ.

باڤێ من هەرتم ژ مه – کورارا دگۆت: – جمعەتا مه دبێژه. "ل هەسپێ سیار به وەکه دژمنا، لێ وەختێ لێ پەیا بوویی، وەکه برێ خوه خوەیکه".

لێ وەختێ گوندێ مه یان ژی د گوندەکی دندا شایی دبوو، پرانی سیارێ جەیران بەلگی دانی و دەزمالا هەفترەنگ داڤیتنه ستوییێ وێ. وەختێ ل دەفێ دخستن، ئەوێ ژ ئەشقا بن مەرڤادا درەقسی.

ئا ب ڤی ئاوایی ناڤ و دەنگێ جەیرانا مه د تەمامیيا ناڤچێ دا بەلا بووبوو، بۆنا وێ ژی ژ هەموو گوندا دهاتن ژ باڤێ من هیڤی دکرن، کو ئەو جەنییا مهینا خوه بده وانا.

رۆژەکێ ژی سەرۆکێ گوند ئەلامی گوندییێن خوەیهەسپ کر، کو سبێ ئەو گەرەکێ بەرەڤی سەر هەڤ بن و هەسپێن خوه ببنه ناڤچێ بۆنا هەسابکرنێ، کو سەرۆکاتییا ناڤچێ بزانبه، کا کیژان گوندی خوەدی چەند هاسپانه. باڤێ من هەسپ زین – بووسات کر، دا من، ئەم هەڤالاڤا چوونه ناڤچێ. وەختێ خەباتکارێن کۆمیساریاتا ئەسکەرییێ چەعڤ ل مهینا مه کەتن، وەک دبێژن، ئاقل ژ سەرێ وان فری. بلندایی و درێژایا هەسپا مه پیڤان، قەفەسا وێ چاپ کرن و کاخەز دانه من، کو هەسپا مه بەر هەسابکرنێ کەتییه، ئانگۆ هاتییه قەیدکرنێ.

بەرێڤارێ ئەز ڤەگەرییامه مالێ، من دەرهەقا وێ یەکێدا باڤێ خوەرا گۆت. باڤێ من گۆت: – تشته ناکه، لاۆ، هەسپا مه وێ وی چاخی بێن، گاڤا خوەدێنەکری شەر دەستپێ ببه. نها هاقاس هەسپێن دەولەتا مه هەنه، کو ئەو هەوجێ هەسپا مه نینه.

هەلا سالەک ژی دەرباز نەبووبوو، وەختا دەستب شەرێ وەتەنییێ بوو.

پێلەکێ شووندا چەند زلامێن گوندێ مه ژی چوونه بەر شێر. هەلا چەند رۆژ ژ شەر دەرباز نەبووبوون، وەختێ دیسا سەرۆکێ گوند گازی خوەدییێن هەسپان کر، گۆت:

– هەسپێ کێ هاتییه قەیدکرنێ، گەرەکێ سبێ سەهەتا دەهان ببنه کۆمیساریاتا ناڤچێ یا ئەسکەرییێ.

ئێڤارێ نۆتلا هەر جار باڤێ من مەهەس و فرچە هلدا، جەیران ب دلێ خوە تیمار کر، چاڤێن وێ رامووسا...

سبێ شەبەقێ باڤێ من جەیران زین و بووسات کر، دێلا وێ گرێدا، کو پەی بارانا ئێڤارێرا دێلا وێ نەبە هەری. وەختێ باڤێ من هەسپ دەرخستە بەر دێری، کو لێ سیاربە هەرە، نەفەرێن مالا مە گشک دۆرا جەیرانێ بەرەڤ بووبوون، یەکی ئەنییا وێ مز ددا، یەکی توونجکا وێ گرتبوو، لێ برێ منی بچووک، کو ژ گشکا زەعفتر مقاتی ل مهینێ دکر، لێ سیار دبوو، دەستێ خوە ستوییێ وێرا بربوو و کەلا گری دابوو قرکێ. ئەو هیڤییا گۆتنەکێ بوو، کو دەرەڤەبە و بگری، کو کەلا خوە برێژە.

باڤێ من مەلوولییا برێ من تەخمین کر، گۆتێ:

– لاۆ، چما هوون بەر خوە دکەڤن، ئەزێ هەسپا وە ببم، وێ نۆتلا جارا دنێ لێ بنهێرن و ئەزێ پاشدا بینم.

دیا من جارا کوتاسییێ چەعڤێن جەیرانێ رامووسا، و باڤێ من ب رێ کەت.

هەتا هاتنا باڤێ من چەعڤێن مە ل رێ قەرمین، ئەم ب سرێ دەردکەتنە سەر خێنی و چەعڤنهێرییا جەیرانێ بوون. هەتا ئێڤارا دەرەنگ باڤێ من ژ ناڤچێ ڤەنەگەرییا، لێ زار ژی رانەدزان، هیڤییا وی بوون، گەلۆ جەیرانێ پاشدا بینە، یان نا.

خێلەکە شەڤێ چووبوو، وەختێ باڤێ من ل دێری کوتا. ئەم ب نەفەران ڤا چوونە پێشییێ. وەختێ دیا من دەری ڤەکر، مە دەوسا هەسپێ د دەستێ وی دا زینێ ڤالا و هەڤسارێ وێ دیت.

برێ منی بچووک ئیدی قە تشتەک نە گۆت، ل سەر لنگەکی زڤری و بەرب خێنی چوو. دیا من تەموول نە کر، گۆت:

– جەیران برن، نە؟

– برن، برا ژێرا ئۆخر بە، – باڤێ من گۆت، – خوەدێ مالا وانا خراب بکە، کو وا ئانینە سەرێ مە...

– لاۆ، قەت دلێ خوە نەکن، – باڤێ من گۆت، – هەسپەکە – برا قوربانا وەتەن بە، نها رۆژێن ئۆخرمێن گرانن، کێ ب چ دکارە گەرەکێ ئالیکارییێ بدە وەتەنێ خوە، گەرەکێ خوە نەهێڤشینە، یا دنێ ژی وێ جەنییا جەیرانێ مالدانە، ئەوێ سبێ وەرا

ببه جەیران.

لێ باڤێ من چقاس خوەست دیا من، مە بدە سەروەختکرنێ – نەبوو. مە زانبوو کو ئەو ژی وەک مە، بەلکی زێدەتر ژی، ژ بۆ جەیرانێ خەمگینە.

برنا جەیرانێ مەرا ببوو دەردەکی گران. مە دگۆت قەی وێ رۆژێ مەرڤەک ژ مالا مە کێم بوو.

ئانەمەت

ئەو چەند رۆژ بوون، کو گەڤەز نەخوەش بوو، لێ ئیرۆ هالێ وێ گەلەک خراب بووبوو. دەر – جینار سەردا دهاتن، دلنایی ددانە بەر دلا، لێ ئالیکیدا ژی ئاقلێ وان نە دبری، دگۆتن: – وەللە، باڤێ گەڤەزێ خوەدێ بە ژی، هەتا سبێ ناکەڤە، سبە لێ سافی نابە.

گەڤەزێ ژی تێ دەردخست، کو هالێ وێ بەرە – بەرە خراب دبە، بەرتەرەف دبە. ب نەخوەشییێرا تەڤایی خەمەکێ ژی تابەتی نەددا گەڤەزێ. بۆنا وێ یەکێ ژی ئەو گازی نەبییێ خوە دکە، دبێژێ:

– لاوۆ، ڤێ سەهەتێ هەرە پەی قاسم، بێژێ: "وەرە، پیرکا من گازی تە دکە".

خێلەکێ شووندا قاسم تێ، دچە کێلەکا گەڤەزێ روودنی، هال – هەوالێ وێ پرس دکە، خوەشییا پێ دکە، کو هەڤەکی بینا وێ دەرێ.

گەڤەز سەرێ خوە هلدبرە، دەمەکێ ل قاسم دنهێرە و دبێژە:

– لاوۆ، پاکە تو زوو هاتی، گلیکی منی فەرز ب تە هەیە.

– بێژە، مەتێ، خەلاتە، یان جەلاتە، کو تە ئوسا ئەجەلە گازی من کرییە، – قاسم دبێژە.

– لاوۆ، خوەدێ جەلاتێ نەدە، خەلاتە. تو دنهێری هالێ من گەلەکی خرابە، کێ زانە هەتا سبێ چ بقەومە... ئانەمەتەکی باڤێ تە جەم من هەیە، ئەز دخوازم بەری مرنا خوە تەسلیمی تە کم.

– مەتێ، تو چما گلییێن ئوسا دبێژی، هەما کێ نەخوەش دکەڤە قەی دمرە؟ شکر تو هەلا جاهلی، چ تە هاتییە!؟ – قاسم ب دلۆڤانی دەستێ وێ دگرە، دوورا گەڤەز دبێژە:

– لاوۆ، مرن ل مەزناییێ و بچووکاییێ ناپرسە، کو رۆژا مەرڤا هات، مەجالێ نادێ.

ئەو پاشی ڤان گلییان دەستێ خوە دکە بنێ بەلگییێ خوە، بۆخچەکە گرێدایی

دەردخە و دبێژە:

– قاسم لاۆ، وەختێ باڤێ تە برنە شەرێ وەتەنییێ، تو بچووک بوویی، لێ دیا تە ژی چووبوو رەحمەتێ. ئەوی ئەڤ ئانەمەت تەسلیمی من کر و گۆت: "هانێ ڤان هوور – مووریێن هانا خوەیکە، هەرگێ ئەز هاتم – ئەزی هاتم، هەرگە ئەز نەهاتم – بدە کورێ من – قاسم". ئاها ئیرۆ ئەز دخوازم ئانەمەتێ باڤێ تە تەسلیمی تە بکم. نها شکر تو مەزنی، بنهێرە، کۆر – پووچ نەکی. ئەڤا چەند سالە، کو ئەز ئەڤی ئانەمەتی نۆتلا رۆنایا چەعڤێ خوە خوەی دکم. من ئەڤا مالا ئالیکی گرتییە، ئەڤا ئانەمەتا – ئالیکی. جمعەتا مە دەرهەقا ئانەمەتادا ئاوا گۆتییە: "ئانەمەت – هەتا رۆژا قییامەت". ئەڤا هوور – موورا هەتا رۆژا ئیرۆ من نیشانی زاریێن خوە ژی نەدایە.

ئەو بۆخچە ددە قاسم، هێسریێن چەعڤێن خوە پاقژ دکە و دوومایی دکە: – نها ئەز بمرم ژی، ئیدی تو خەما ناکم.

قاسم هوور – موورێ باڤێ هلددە رادمووسە، جانساخییێ مەتا گەڤەزێرا دخوازە و دچە.

سبەترێ هەوار ل گوند داکەت، کو مەتا گەڤەز مرییە.

وێ رۆژێ تەمامییا گوند دەرهەقا ئانەمەتێ باڤێ قاسم و هەلالییا گەڤەزێدا خەبەر ددا.

قسا ئاپێ زوربه

ئەز و هەڤالێ خوەیی عەلی هەلا زڤستانێ پەڤ کەتبوون، کو پاشی سالا خوەندنێ تەڤایی هەرنە گوندێ مە و هێسابوونا خوە یا هاڤینێ ل وێدەرێ دەربازکن.

مەه و رۆژ هاتن دەرباز بوون، مە ئینتاما خوەیە کوتاسییێ دا، خاترێ خوە ژ هەڤال، دەرسدار و لێکتۆرێن خوە خوەست، سبەترێ ژ باژارێ یێرێڤانێ دەرکەتن.

قاما نیڤرۆ بوو، وەختێ ئەم گهیشتنە گوندێ مە. ناڤا گونددا هەما بێژە مەرڤ نەدخویان، چمکی ژن و زار چووبوونە زۆزانا، لێ مێر ل دەشتێ بوون، گیها ددرووتن.

ئەم چوونە مالا مە، مال دا کەس تونەبوو، دەری دادایی بوو. نەفەرێن مالا مە ژی چووبوونە زۆزانا. ئەم قاسەکێ سەر چاییرا بەر دەرێ مە روونشتن، هەتا برێ من ژ دەشتێ هات. پاشی سلاف – کلاڤا ئەوی شیف حازر کر، مە شەڤبهێرییا خوە کر و ئەم رازان. من بەری رازانێ تەمی دابوو برێ خوە، کو سبێ مە ب هەسپا بشینە چیێ. سبێ شەبەقێ، کو ئەم هەلا خەوا شیرندا بوون، دەنگێ برێ من کەتە گوهێ مە. مە ئانجاخ چەعڤێ خوە ژ خەوێ ڤەکر، چمکی پاشی گەرما یێرێڤانێرا ئەم هێنکایا گونددا ئوسا کوور رازابوون، کو مە قەت نەدخوەست رابوونا.

– دە رابن، – برێ من دبێژە، – هەسپ ئیدی حازرن. پاک دبە، کو هێنکاییێدا رێکەڤن، چمکی رۆ کو بلند بوو، هوونێ گەرمێدا عاجز بن.

ئەم هاهانگا رابوون، مە سەر چەعڤێ خوە جان کر، پاری قەوەتی کر و رێکەتن.

مە چقاس ژی لەزاند، کو زوو رێکەڤن، لێ هەتا ئەم ژ گوند دەرکەتن، رۆ ئیدی بەژنەکێ بلند بووبوو. ئاڤییا کو ئێڤارێ کەتبوو، ژ دوورڤا بن تەڤا سبێدا دچوورسی. لێ وەختێ پییێ هەسپێ مە ل چاییرێ دکەت، دلۆپێن ئاڤێ دەربەکێرا ژ سەر شینکاییێ گلۆل دبوون، دکەتنە عەردێ، هەسپێ مە هەتا چۆکا ئاڤییێدا مابوو. ئەم ریا پێگێرا دچن، ژ بەر کو ریا ماکینا و فرخوونا دوور بوو.

خێلەکێ شـووندا ئەم ژ راسـتێ دەرکـەتن و گـهـیشـتنە بەرپالا چییێ. من هـەڤـالێ خوەرا گۆت، کو ئەمێ ڤر هادا ب چیارا هلکشن، لازمە ئەم هـەسـپا بەروار بگرن، کو هـەیوان کاربن ب هێسانی هلکشن. راسـتـە، هـەسـپێ من یێ فرخوونێ بوو، لێ قەوات بوو، ئەوی ئوسـا دکر فرین و هـەڤرازرا هلدکشـیـیا، تەیێ بگۆتـا قەی راسـتێرا دچە. لێ هـەسـپـا هـەڤـالێ من گاڤا ژ چیا هلدکشـیـیا، بینا وی زوو دما، دسـەکنی، هێـسـا دبوو، دیسا ب لەز هلدکشییا.

ریا مە هـەلا گەلەک مابوو، لێ دهـاتە کڤشـێ، کو هـەسـپـا هـەڤالێ من وەسـتـیـیا بوو، چمکی ئەو ئیدی پاشدا دما. هـەسـپ خـوودانێدا مـابوون، خـوودان نقتک – نقتک ژ بنزکا وانا دنقتی و بن تەنگێ هـەسـپێدا بووبوو مینا کەفێ. وەختا هـەسـپا بینا خوە هلدکشاند – دادکشاند، مەرڤ دگۆت قەی دوویە، ژ فرنێ وان دەرتێ.

چاوا خـویا دبوو، هـەڤـالێ من ژی ئیدی عاجـز دبـوو، چمکی ئەوی زوو – زوو ژ من دپرسی: "ئۆلۆ، ریا هـەتا زۆزانێ وە گـەلـە مـایە؟". من ژی جـار – جـارنـا درێژایا رێ کێمـتـر دگۆتێ، کو عـاجـز نەبە، لێ باوەر بکـی ریا مـە هندک مـابوو، مـە ئیدی سـەر هـەڤ دا ئانیبوو.

ئەم چەند جارا ژ هـەسـپـا پەیا بوون، مـە دەسـتکێش دکر، پاشێ دیسـا لێ سـیـار دبوون. خولەسـە، دەنێ پەزێ نیڤرۆ ئەم گهیشتنە ئۆبا گوندێ مە. چمکی ئیسال ئەز جارا ئەولن دچوومە زۆزانا، من ژی نزانبوو کۆنێ مە ل کیدەرێ لێ دانە. ئەم ب پرس – پرسـیـارا چوونە بەر کۆنێ مـە، هـەمـا وی چاخی خـووشکا من ئەلب دێسـتـدا بەرب ئاخل دچوو، کـو پێـز بدۆشـە. وەخـتـێ ئەوێ ئەم دیتن، ئەلبـا شـیـر دانی و ئەم برنە ئالییێ کۆن، کولاڤ ژ ستێر ئانی، راخست، بەلگی دانی بەر پالا مە و ئەم روونشتن. هـەڤـالێ من عـەمرێ خوەدا سـەر کولاڤا روونەنشـتـبوو، ئەوی بن چەعڤـارا دینا خـوە ددا من، چکا ئەز چاوا سـەر کولاڤ روونشتمە، کو ئەو ژی ئوسـا روونی. لـێ وەختـێ دجێرباند مینا من روونی، لنگێن وی زوو دقـەرمین و ئەوی دیسـا ئەنیشکا خـوە ددا سـەر بەلگی... خێلـەکێ شـووندا خـووشکا من ئەلبێرا سـێل کـوچ کـر، نـانێ سـێلێیی تەزە مـەرا لێخست و قەلییا سێلێ چێ کر. راسـتـە، عەلی کورێ کـورمانجا بوو، لێ کێم جارا هـاتبوو گوندا، عەمرێ خوەدا جارا ئەولن بوو، کو هـاتبوو زۆزانا، کۆن، نان

و خوارنا سێلێ، دەوكلان تەزە دیتبوو، بۆنا وێ یەكێ ژی ئەوی هەما بێژە دەرهەقا هەر تشتیدا سەر هەڤ پرس ددانە من.

– چما كەسپک، مۆرییێ شین، زەنگل سەر دەودا داردا كرنە؟ چما نان سەر سێلێ لێ دخن و قەلییێ چێ دکن؟ گەلۆ ئەو زەنگ نادە خوارنێ؟ چما دەرێ كۆن تونە؟ شەڤ دەبە نایێن ناكەڤنە كۆن؟ كۆن وەختێ بارانێ دلۆپ ناكە؟ – ئەوی گەلە پرسێن ئاوا ددا من، من ژی چقاس زانبوو، ویرا شرۆڤە دكر. پاشی نانخوارنێ مە سەر كولاڤ پال دا و ئەم هەردو ژی ئوسا خەورا چووبوون، كو هەتا هاتنا پەزێ ئێڤارێ ئەم ژ كالینا پێز و بەرخان هشیار بوون.

بەرێڤار بوو. رۆ ئیدی پشتا چیادا خار بووبوو و پەنجێن خوە یێن زێرین ئاڤیتبوو سەر بەلەكییێن بەرفا سەرێ چیایێ ئەلەگەزێ. بەرف بن تەڤێدا دچوورسی، مەرڤ دگۆت قەی زیڤە. مژا سپی مینا لهێفەكێ خوە بەردابوو سەر بنەتارا چییێ و بەرە – بەرە بەرب ژێرێ دهات. ئەوێ چیا و بانی دكرە بن خوە، لێ تۆپكێن چیا جار – جارا ناڤ مژێدا نۆتلا گەمیا ناڤا بەهرێدا دهاتە خانێكرنێ و دیسا ئوندا دبوون. بایێ مژێیی هێنک دهات و ل سوورەتێ مێرڤ دخست.

ژ كۆنێ مە وێدا فێرما كۆلخۆزێ بوو. بۆنا ئەم هنەكی ل وان دەران بگەرن، ئەز و عەلی بەرب فێرمێ چوون. هەلا ژ دوورڤا دەنگێ كلامێن قیزا تەڤی خوشە – خوشا ئاڤێن بەلەكییان دبوون و ناڤا هەوێدا بەلاڤ دبوون. وەختێ ئەم گهیشتنە فێرمێ، مە دینا خوە دایێ، كو چێلەكدۆش خەلاتێن سپی لێ، خوەرا شیرن – شیرن خەبەر ددن و هیڤیا هاتنا چێلەكا نە. ل سەر عەرەبێن كۆلخۆزێ دەڤۆیێن شیر سەكنیبوون، كو شیرێ تەزەدۆتی زوو بگهینە كارخانا شیر، كو گونددا بوو.

وەختێ ئەم چوونە فێرمێ، دۆخترێ هەیوانان حازر دبوون، كو رۆژنامە و كۆڤارێن نوو ژ هەیوانخوەدیكرارا بخوونە. لێ كۆما هەیوانخوەدیكرا ئیدی پێ رادیۆهلدانۆكێ گوهدارییا رادیۆیا كوردی دكرن.

وەختێ ئەم ژ فێرمێ دەركەتن، هەڤالێ من ب شابوون ژ منرا گۆت: – وەختێ ئەز هاتمە ڤرا، تشتەک نێتا منرا دەرباز بوو: گەلۆ مەرییێن سەرێ ڤی چیایی هاژ ژ بایێ دنێ هەنە ئان نا. لێ هەما من ب خوە دیت، كو تەنێ دووردیتنۆک

(تێلێڤیسیۆن) ژ وان کێمه. گاڤا من بالا خوه دا خەباتکاران، من تەخمین کر، کو روویێن وانا گشکه سۆره – فیتن. ئیجار چما وێ مەرییێن شەهەرا و گوندا ببنه یەک؟ بۆنا وێ ژی یێن چیایی ساخلەمن و درێژ دژین.

وەختێ ئەم ژ فێرمێ ڤەگەرییان، تارییێ ئیدا عەرد هلچنی بوو، ژێرا ئۆبێ ئاگرەکی گور خانێ دکر، دەنگێ هۆکه – هۆکا شڤانا دهات.

هەڤالێ من گۆت، کو هەلا زوو یە، وەختێ رازانێ نینە، وەرە ئەم هنەکی ژی بگەرن. ئەم بەرب ئاگر و وێ قالە – قالێ چوون. سەیێن شڤانا گاڤا دوورڤا ئەم دیتن، هاتنە مە. شڤانا دیت، کو ئەم مەرینە خەریبن، پێشییا مەدا هاتن، سە دانە ئالیکی، و ئەم چوونە جەم وانا. ئەوانا شڤان و گاڤانێن کۆلخۆزێ بوون، پەز و دەوارێن خوە کربوونە ئاخلێ و ژ خوەرا شەڤبهێری دکرن. زۆربە ئۆرتا واندا روونشتبوو، مەسەلە دگۆتن. زوربە مێرەکی خورت بوو، چوخ – چەرکەزی لێ، پاپاخەکی کەڤنی پرچا وی ژێ چوویی سێریدا، جۆتە ساپۆکێن ئەسکەران لنگادا، وەکە ٦٥ – ٧٠ سالی هەبوو. ئەو دو سال بوون، کو من ئەو نەدیتبوو، لێ هەما بێژە ئەو وەک خوە بوو، تو تشت ژێ نەهاتبوو گوهاستنێ، هەتا کنجێن وی ژی یێن بەری دو سالان بوون. پاشی سلاڤ – کلاڤان، کو لاوکێن دۆرێ دانە مە و پاشێ ئەوی ئەز ناس کرم، رابوو هاتە روویێ من و هەڤالێ من، ئەم برن سەرێ ژۆرێ، کێلەکا خوە دانە روونشتاندنێ.

ئەوی گلییێ کو بەری چوویینا مە دکر، ئیدی ژ بیر کر و قسا خەبەردانا وی بوو چوویینا مە. ئەوی سەر هەڤ پرس – پرسیار ژ مە دکر، دەرهەڤا هال – وەختێ دنیایێدا و یەک ژی دەرهەڤا وێدا، کو کا گەلۆ گۆشت ل یێرێڤانێ چ باهاییە، گەلۆ زوو تێ فرۆتان، هری ب چ دچە. لاوکێن دۆرا وی بن پۆزێ خوەدا دکەنیان و لاوکەکی گۆتێ: – ئاپێ زوربە، خوە لاوکە نە توجارن، کو تو دەرهەڤا باهێ گۆشت، هرییێ ژ وانا دپرسی. جامێرا مەرینە خوەندکارن، دچنە سەر خوەندنا خوە. وێ باهێ هوور – موور چ زانبن؟

ئاپێ زوربە گۆت: – ئەز خوە نابێژم ئەو توجارن. چما ئەو قەت ناچنە بازارێ، چما گۆشت ناکرن، روون ناکرن، کو باهێ وان نزانبن؟

لاوکەکی جارەک دن خەبەرا کالێ بری و گۆت:

– ئاپۆ، ئەوێ چما گۆشت و روون بکرن، خوارنێ چێکن؟ ئەوانا دچنە خوارنخانێ و خوارنا حازر دخون.

ئاپۆ دیت، کو پرسێن وی نە ل جی بوون، خەبەردانا خوە گوهاست و ئیجار پرس – پرسیارا نڤیسکارا، رۆناکبیرێن کوردا دکر، دەرهەقا خەبەردانێن رادیۆیا کوردی یا یێریڤانێ دا پرس دکر. پاشی وێ یەکێ ئەو ڤەگەریا سەر من و گۆت: "لاوۆ، بباخشینە، ئەڤ هەڤالێ تە ژ کیژان گوندی یە، ژ چ بەرێ یە، کورێ کێ یە؟".

لاوکێن وێدەرێ گۆتنێ، کو ئەو کورێ خودۆ یە.

ئەو دەقەکێ کەتە ناڤا متالا، پاشێ بەشەرا وی خوەش بوو و گۆت:

– پەیی...، ئەڤا کورێ خودۆیێ مەیی رزگۆ یە. – پاشێ بەربری وی بوو و گۆت: – کورێ من، ئەز و باڤێ تەیی رەحمەتی دەستەبراکێ هەڤدو بوونە. دە برا ئیرۆ دێ و باڤێ وە ساخ بوونا، گەلۆ وێ وەرا چقاس فرناق بوونا، کو هوون گەهیشتنە چ دەرەجێ.

ئەوی گلییێ خوە دیسا بەردەوام کر و گۆت:

– لێ تو زانی، کو باڤێ تەیی بەلەنگاز هەتا هوون مەزن کرن چ جەفا وەرا دیت؟ تو جارا ئەو رۆژ ژ بیرا من ناچە، وەختا ئەم ژ یێرێ رەڤین، هەما وێ سالێدا ژی دیا تەیە رەحمەتی وەفات بووبوو و تۆقێ شەش زارێن هووره بنبێژنگ کەتە ستوییێ باڤێ تە. ئەوی بەلەنگازی نزانبوو دەردێ زاران بکشینە، دەردێ خەلایێ، یانێ دەردێ رەڤ و بەزێ.

سالا ۱۹۱۸ئا بوو، وەختێ مە مال و هالێ خوە، ئۆجاخا کال و باڤێ خوەیە ب سال و زەمانا هیشت و ئەم رەڤین. خوەدێ خراب کە، کەد شیرنە، دەستێ مەرڤان زوو ب زوو ژێ نابە. وەختێ رەڤێ مە هەر یەکی پیرەک، کالەک سەر مالێ هیشت، کو پاشی چوویینا رۆما رەش ئەم دیسا ڤەگەرنە سەر مال و هالێ خوە. لێ پاشی رەڤێ جاب گەهیشتە مە، کو رۆمێ مەرییێن کو گونددا مابوون، هەموو کربوونە مەرەکەکێ، گیها سەر رەشاندبوون، ئاگر بەردابوونێ و دابوونە بەر نزا ژی. هەما وی چاخی ژی خووشکا تەیە تفال، کو پیرکا شمێرا گونددا مابوو، ب چەند نزا

هاتبوو بریندارکرنێ و مربوو. وەختێ باڤێ تە ئەڤ یەک بهیست، نزانبوو چ بکرا، ژ کەربا هەو مابوو دین بوویا.

پاشێ زوربە قولاپەکە کوور ل جخارا خوە خست، هەجام کر، کەسەرەکە کوور هاتێ و گۆت:

– حەیران، دەرەوە، کو چەرخا مەرڤا چەپ زڤری – دزڤرە. شەڤەکێ ژی، وەختا ئەم ناڤا مێشێ لۆرییێرا دەرباز دبوون، باڤێ تەیی رەحمەتی نشکێڤا کرە قیرن و گۆت: "کا کورێ من و قیزا برێ من مەرا نینن؟ ئەو ل کیدەرێ نە، وە نەدیتییە؟". ئەم گشک نۆتلا مەریکی سووج سەردا بێ، شاش مان و کەتنە تەفەکوورییا وی جامێری.

باڤێ تەیی بەلەنگاز ب کەلۆگری زار تەسلیمی مە کر و وێ شەڤێ دیسا پاشدا زڤری. هەلا باڤێ تە نیڤ سەهەت تونەبوو، کو ژ مە دوور کەتبوو، نشکێڤا پێشبەری مە بوو تەقە – تەقا گوللا، جمعەت تیش – تیشی بوو، هەر یەک ئالیکیدا ناڤا مێشەدا بەلا بوون. ئەو مەرییێ کو گڤا بەلەدییا مە دکر، ئەو ژی بەر چەعڤێن مە بەتاڤەبوو. پاشێ ئەم سەر هسە – هسا کەتن، کو ئەو بەلەدێ مە مەرڤ شاندبوونە پێشییا مە، کو ئەم تالان بکرانا، لێ وانارا ل هەڤ نەهات. سبەترێ مە ناڤا مێشەدا هەڤ دیت و ئەم دیسا رێکەتن.

ئەوە، ئەم ئیدا سەر ریا تلبیسێدا خار دبوون، باڤێ تەیی رەحمەتی زارانڤا خوە ب مەرا گیهاندن. وی چاخی تەمامییا جماعەتێ شا دبوون و دۆرا وانا دچوون – دهاتن. مەرڤ دگۆت قەی مەریکی وانا ژ سرگوونییێ ڤەگەرییایە.

قاما نیڤرۆ بوو، وەختێ ئەم گهیشتنە پایتەختێ گورجستانێ – تلبیسێ. خوەدێ شەهەرێ تلبیسێ شێن بکە. راستە، شەر بوو، لێ دیسا نان و خوارن دەست دکەت. جامێر، جماعەتا گورجا ژی جماعەتەکە رەحمە، ئەوانا زێرزەمینێن خوە دانە مە، ئەم کەتنێ، هەر کەس کەتە سەر کارەکی، لێ زارێن مە کەتنە بەر دەستێ خەزێنا و مە ئەبوورا خوە یا رۆژێ دکر.

چەند سالێن دنێ شووندا ئازادی سەر مەدا هات، دیوانا سۆڤێتییێ ب سەر کەت. دە، مە ئیدی رۆژا خراب نە دیت، ئەم بوونە مال و هال.

جامێر، تەیێ بگۆتا قەی ئەو دەولەتا بۆلشێڤیکا ئەینی ژ بۆ مە – کوردا هاتبوو.

هەلا چەند سال دەرباز نەبوون، مەرا مەکتەب ڤەکرن، کتێبێن ب زمانێ مە نەشر کرن. کێ ب ئاقل بوو، زارێن خوە شاندە خوەندنێ. ب تەخمینا من برایێن تە یێن مەزن ژی کەتنە سەر خوەندنێ. برا خوەیکرێن خوەدێ بن، مێرێن باش ژ وان دەرکەتن. لێ گەلەک بێئاقلا زارێن خوە ژ مەکتەبێ دەرخستن و کرنە هەمبال، نها ژی ل سەرێ خوە دخن، لێ ئیدا ژ دەستێ وان چوویە...

پاشی وێ یەکێ لاوکەکی گلییێ وی بری و گۆتێ:

– ئاپۆ، گلییێ تە ب شەکر دبرم، کو وە تلبیسێدا ئوسا رند دەرباز دکر، هوون چما دیسا هاتنە گوندا، چما شەهەر نە خوەش بوو؟

ئەوی دیسا هەجامەکە کوور ل جخارا خوە خست و گۆت:

– کورێ من، هەلا تییی جاهلی، خێر و شەرێن دنیایێ ژ هەڤ دەرناخی، خوونا تە ژی هەڤراز داڤێژە. مەری کو هینی راتییێ بوو، دکارە شەهەردا بژی؟ ئەم هینی پێز، دێوێر، خوەلییێ بووبوون، ژن – زارێن مە هینی سپیکایێ بووبوون، یێن مینا مە نکارن شەهەردا بژین. پەی هاتنا دیوانا سۆڤێتییێرا هەما مە بهیست، کو خوەلییێ ددنە گوندییا، ئیدا ئەم شەهەردا نەمان. مە لێ خست، ئەم هاتنە گوند، دیوانێ مەرا خان – مان چێ کر، مە خوەرا پەز – دەوار کری و ئەم دیسا بوونە خوەدی مال و هال، دیسا دوویێ کال و باڤان ژ ئۆجاخا مە کشییا. شکر ژ ڤێ رۆژا مە یا ئیرۆیینرا. برا ئەو رۆژێن بوهوری هەرن، قەت ڤەنەگەرن. برا شەر و دەو ژی ژ رووبارێ دنیایێ بێنە هلدانێ. من دەردێ رەڤ و بەزێ، شەر و دەوا دیتییە، لێ برا باڤکوشتییێ من ژی نەبینە.

ئاپێ زوربە قسا خوە کوتا کر، ئیدی خێلەک ژ شەڤێ چووبوو، من و هەڤالێ خوە خاترێ خوە ژ وانا خوەست و بەرب کۆنێ مە هاتن. من کو دیت مسلەتا کالێ هنەکی کێفا هەڤالێ من کەت، من گلییێن تەزە ئانینە ئۆرتێ، کو ئەو وان گلییان ژ بیر بکە. راستە، ئەوی دەنگێ خوە نە دکر و ددا خویانیکرن، کو گڤا ئەو گوهدارییا من دکە، لێ ئەو هەلا بن حوکومێ قسا ئاپێ زوربەدا بوو. من دلێ خوەدا دگۆت، کو ئەگەر من زانبوویا کو ئەوێ دەرێ گلییێن کەڤن ڤەکە، کێفا هەڤالێ منێ بکەڤە، ئەز نەدهاتمە ڤرا. ئیجار عەلی خواست من بدە خەبەردانێ، ئەوی ژی دخواست بدا کڤشێ، کو

ئەو بەر خوە ناکەڤە. بۆنا وێ یەکێ ژی ئەوی دەستێ خوە درێژی راستا بناتارا چیا کر و گۆت:

– هەلا بنهێرە، ئەڤ راست و بەستێن هانا بەرێ ناڤا تاری – تاریستانێدا بوون، لێ نها هەر گوندەک وێ نۆتلا باژارەکی بچووک تێ خانێکرنێ، لێ چما تەنێ ب شەڤ، ئەو ئوسا ژی ب رۆژ نۆتلا باژارێ بچووک تێنە خانێکرنێ.

دبێژن: "هیچ بەخترەشییەک بێ بەختەوارییێ نابە". ئەم ژ وەلێت رەڤین، رەوشا مە هێلا ئابۆریدا خوەشتر بوو، هەر یەک ژ مە بەرختییار بوو. لێ ژییانا ل وەلێت یا نیڤ تێر، نیڤ برچی، ب شەر و دەو، ب ئێریشێن ترکۆڤا ل بەر دلێ مە عەزیزتر ن... ژ بەر کو ئەم ل وەلێت بوون...

دایکا ناتاشا

سالا ١٩٧٢ـا ب رێنەما تووریستییێ ئەم – کۆمە رۆژنامەڤانێن ئەرمەنیستانێ چوونە کۆمارا چێخۆسلۆڤاکییایێ. ئەم ل گەلەک گوند و باژاران گەرییان، چوونە گەلە تەماشەگەها، مال – مووزێیان، جی – وارێن لاییقی دیتنێ، راستی پالا، وەکیلێن رۆناکبیرییا وەلێت هاتن.

ب وێرا تەڤایی، چاخێ ئەم ل باژارەکی دقەسدین، دچوونە سەر مەزەلێد ئەسکەرێد سۆڤێتییێ، کو بۆنا ئازاکرنا جمعەتا چێخۆسلۆڤاکییایێ شەرێ وەتەنیيێیی مەزندا سەرێ خوە دانینە.

ئەو مەزەل ب خەمخوری، جییێ لاپە باشدا هاتبوونە چێکرنێ، هەر مەزەلەک ئوسا هاتبوو هلدانێ، قەی بێژی پێشەوتییێ وان ئەو مەزەل چێکربوون. مەزەلەکی گران کێلەکا باژارێ پراگایێ بوو. مە هەر تووریستەکی باقەک گول هلدان، ئەم چوونە وی مەخبەری. ئۆرتا مەخبەردا مەزەلەکی سپیی قوبە هەبوو، ئەو مەزەلێ گێنێرالەکی بوو، کو خەدار بریندار ببوو و ل ڤرا ژی مربوو. رۆژا بوهوری یە، ناڤ و فەمیلا وی گێنێرالی نایێ بیرا من.

بەر سەرێ هەر مەزەلەکی گولەکە مەزن نکاندبوون، لێ سەر هەر مەزەلەکی مەرمەر ناڤ و فەمیلا ئەسکەر، یانێ قوماندار هاتبوو نڤیسارێ. ناڤ مەزەلدا ئەم راستی پاشناڤێن هەر ملەتەکی دهاتن، ناڤا واندا ئەم ئوسا ژی راستی گەلەک ناڤێن ئەرمەنییا هاتن.

هەر تووریستەکی ب دلەکی کۆڤان ئەو ناڤ دخوەندن، دکەتن متالا و دفکرین چکا ئەو راستی ناڤێ ناس نایێن. من دلێ خوەدا گۆت: "دبە ناڤ ڤان شەهیداندا کورد هەبن؟" و من یەکۆ – یەکۆ پاشناڤێن وانا دخوەندن. من چەند پاشناڤ ئوسا خوەندن و تەخمین کر، کو هنەک ژ وان مینانی یێن کوردا بوون. ژ بۆ نموونێ: سەمەندۆڤ، ئیبۆیەڤ، میرزایەڤ و یێن دن. چمکی رەخ پاشناڤێن وان تەنێ هەرفێن

پێشن یێن ناڤ و ناڤێ باڤێ وان نیسیبوون، بۆنا وێ یەکێ ژی مەرڤ نکاربوو تێ دەرخستا چکا ئەو کوردە، ئووزبێکە، ئازری یە، قازاخە یان تاجیکە.

ئەز ل ڤرا ب کرنا کولفەتەکێرا ژی بوومە هەیر و هژمەکار.

ناڤا مەخبەردا کولفەتەکە ناڤسەرە، کو کنجێن هەزنی لێ بوون، نۆتلا دایکا هەلال دۆر – بەرێ مەزەلا پاقژ دکر، گولێن بەر سەرێ وانا ئاڤ ددان، مەرمەرێ سەر مەزەل ب پینەکی پاقژ دکر و کارێن مایین دکر.

هەواسکارییا من بەرب وێ هورمەتێ هاقاس زێدە بوو، کو من قرار کر نێزیکی وێ بم، بزانبم چکا ئەڤ دایکا رەحم کێ یە، کو هاقاس دۆرا ڤان مەزەلان دچە – تێ، مقاتییێ لێ دکە. ئەز ژ کۆمێ قەتیام و بەرب ڤێ کولفەتێ چووم. وەختێ ئەوێ تەخمین کر، کو ئەز بەرب وێ دچم، ئەوێ مێزەرا بەر خوە داوشاند، دەستێ خوە پاقژ کر، ل سەر کەڤرەکی روونشت. ئەز گهیشتمە وێ و چمکی من زمانێ چێکی نزانبوو، من ب رووسی سەلام دایێ. چێک و سلۆڤاک پری – هندکی ب رووسی زانن. ئەو ژ جییێ خوە رابوو، دەستێ خوە کرە دەستێ من، ب رووسی سلاڤا من ڤەگرت و ناڤێ خوە و باڤێ خوە گۆت: ناتاشا ئیڤانۆڤنا.

من ژی ناڤێ خوە گۆت و پێرا کەتمە مسلەتێ. ئەوێ ژ من پرسی:

– هوون ژ ئوورسێتێ نە؟

من بەرسڤا وێ دا و گۆت:

– بەلێ، ئەم ژ ئوورسێتێ نە، ئەم وەک تووریست هاتنە ڤرا.

– سەر چەعڤارا هاتنە، لاوۆ.

– دایکا قەنج، لێ تو ژ چ ملەتی یی، تو چاوا ئوسا رند ئوورسی زانی؟

– ئەز ژ ئوورسێتێ مە، کورێ من، ئەز ب خوە ژی ئوورسم.

– لێ ل ڤرا چ دکی، کەنگێدا ڤرا دمینی؟

– لاوۆ، بەختێ من ئەز ئانیمە ڤرا، ئەز ژ وەتەنێ من قەتاندم، مێرێ من و برێ من شێردا هاتنە کوشتنێ، مالا مە کەتە بن بۆمبەیێن فاشیستان، دێ و باڤێ من ژی هاتنە کوشتنێ، ئەز وەهید مام. ئەز وی چاخی قیزەکە خلفکی بووم، من تەزە مێر کربوو، چقاس نێت و مەرەمێن من و مێرێ من هەبوون، هەمووشک نیڤجی مان.

شێردا گەلەک قیز گرتن، ئانینە ڤرا. پەی کوتابوونا شێرا من ب یەکی چێکیرا مێر کر، و هەتا نها ژی ل ڤرا مە.

من گلییێ وێ دیسا بری، گۆتێ:

– نها چەند زارۆکێن تە هەنە، مێرێ تە چ کاری دکە؟

– زارێن من تونەنە، لاۆ، خوەدێ زار نەدانە من، ئەڤا چەند سالە، کو مێرێ من مرییە، ئەز فەقیرا خوەدێ قولچێ مالێدا دیسا ب تەنێ مامە. دلنییا بەر دلێ من ڤێ دنیا بێسەرۆبندا ئەڤ مەزەلێن وەتەنوارێن من مانە. ئەز سبێ زوو رادبم تێم ڤرا، هەتا ئێڤارێ تۆزا سەر مەزەلا پاقژ دکم، گولێن بەر مەزەلان ئاڤ ددم. وەختێ ئەز سبێ زوو تێمە ڤرا، سلاڤێ ل ئەولەدێن خوە دکم، ئەز دبێم قەی ئەز هاتمە وەتەن – ئوورسێتێ، د ناڤا گەلێ خوەدا. تو عەجێبمایی نەمینە، کو ئەز گشکارا دبێم ئەولەدێن من، راستە، ئەز و ژ نیڤێ ڤان ئەسکەران زەعفتر ئەم، وەک دبێژن، بەرخێن سالەکێ نە، د سالێن ٢٠ئی دا بوونە، ئەز نها وەکە ٦٠ سالی مە، لێ ئەوانا ٢٥ – ٣٠ سالی مانە، عەمرێ وانا خۆرتانییێدا قورچمی یە و ئەو جاهل مانە.

ئەز هەر سال مەزن دبم، لێ ئەوانا دیسا جاهل دمینن. وەختێ رۆژەکێ ئەز نەخوەش دکەڤم، یانێ جیکیدا دچم، نایێمە ناڤ ئەولەدێن خوە، ئەز دبێم قەی من تشتەک ئوندا کرییە و هەتا سبێ تابەتی ناکەڤە من. من سۆند خارییە، کو هەتا قودووم چۆکێن مندا هەبە، رۆنایی ل بەر چاڤێن من هەبە، ئەزێ بێم و خزمەتی ئەولەدێن خوە بکم. نە ئاخر دیا وانا نە ل کێلەکا وانە، نایێن سەر مەزەلێن وان، نەگرین، ب هێسرێن چاڤێن خوە گولێن سەر مەزەلێن وانا ئاڤ نادن. ل پراگایێ گەلەک کەس دەرهەقا من و ڤان مەزەلان دا زانن، گەلەک جاران دەرهەقا مندا رۆژنامەیادا نڤیسینە، ب رادیۆیێ خەبەر دانە. چەند سال پێشدا من ئەرزەک دابوو سەروێرییا باژارێ پراگایێ، کو وەختێ ئەز بمرم، من ڤی مەخبەریدا چەعل بکن، کو دیسا دێ و ئەولەد کێلەکا هەڤ بن. سەروێرییێ ئەرزا من هلدایە سەر هەسێب، کو داخازا من پێک بینن.

من نهێری هەڤالێ من ئیدی بەرەڤی سەر هەڤ بوونە و دخوازن هەرن، ئەز رابوومە سەر پیان، من خواست رازیبوونە خوە بدمە ڤێ دایکا قەنج، دەستوورا خوە

ژێ بخوازم و هەرم. ئەوێ ژی ئەڤ یەک تەخمین کر و گۆت:

– کورێ من، تو دخوازی هەری؟ هەیف، کو من بزانبوویا تێ ئیرۆ بێیی ڤرا، منێ نامەیێن وان دێ و باڤان، پسمامێن ڤان شەرڤانا خوەرا بانییا، کو من ژ ڤانا ستەندییە. چڤا سالە گەلەک دێ و باڤ، قەوم و پسمامێن ڤان شەهیدان تێنە سەر مەزەلێن وانا، منرا دبنە ناس و پشترا نامەیان دشینن. گەلەک ژی ب دەستی من پێ هەسیانە، کو مەزەلێ کورێ وانا ڤی مەخبەریدا نە. نها ل بال من دەرهەڤا خوەدییێن هەر مەزەلەکیدا نڤیسار هەیە، ناڤێ وی، پاشناڤێ وی، ناڤێ باڤێ وی و ئەو ل کو ژ دیا خوە بوونە.

د ناڤا ڤان چەند سالان دا هەتا ٢٠ – ٢٥ مەرڤان ب ئالیکارییا من پێ هەسیانە، کو مەرڤێن وان ل ڤر هاتنە چالکرن.

من نێتەکە دن ژی دانییە پێشییا خوە و نزانم ئەزێ کاربم هەتا سێری پێک بینم یانێ نا. من قرار کرییە وێنەیێن ڤان شەهیدان، سەرهاتییا وانا بەرەڤ کم و ئالبۆمەکێ حازر بکم، کو کێ بێ سەر مەخبەر، وێنەیێن وان ژی ببینە، ژینەنیگارییا وانرا ژی ببە ناس. من هەتا نها گەلەک وێنە و نامە بەرەڤ کرنە و ژ خوەدییێن یێن مایینرا ژی نامە شاندنە.

من رازیبوونا خوە دا ڤێ دایکا هەلالە خەمخور و رێ کەتم. ئەو چەند سەهەت بوون، کو ئەز بن حوکومێ کرنێن ڤێ دایکا قەنجدا بووم. هەتا نها ژی ئەو بیرا مندا مایە.

ڤێ دەمێ بەیانتییا فاشیستێن ئالمانییایێ هاتە بیرا من، کو وانا چاوا ب نەمامی و نەهەقی ژن و زار، کال و پیر، بنەجییێن ئام و تام ب گازێ دخەنقاندن، دەڤێ شوورا دەرباز دکرن. لێ مەرییێن وەک دایکا ناتاشا ژی هەنە، کو ب کرنا خوە یا قەنجڤا تو جارا نایێ ژبیرکرنێ.

دەوسا شڤکێ - دەفتەر

نەفەرێن مالا مە گران بوون: دێ و باڤێ من بوون و چار زار. ئەم - زارۆ، وەک دبێژن، گشکە بنبێژنگ بوون. خەباتکارێ مالێ تەنێ باڤێ من بوو. دو گایێ مە یێن قۆرەدە و چێلەکەکە مە هەبوو. چقاس تێ بیرا من، نە گایێن مە زێدە دبوون، نە ژی چێلەکێن مە.

ناڤێ چێلەکا مە ئوورتێ بوو. ئوورتێ یەکە سۆرە خشت بوو. راستە، ئەو نە گەودە بوو، لێ شیرۆ بوو. رۆژێ باوەر بکی ٧ - ٨ لیتر شیر ددا، پاییزێ ژی دەرەنگ ستەور دبوو. ژ بەختێ مەرا ئەو تو سالەکێ ستەور نە دما. مەرڤ دگۆت قەی ژ هالێ مە فەم دکر و قەی بێژی دگۆت: "قەت شاییشا نەکشین، ئەز وە دەڤزوها - لێڤزوها ناهێلم".

هاڤینا گەلەک گوندییێن خوەیمال دچوونە زۆزانا، لێ یێن کو چێلەکەک، یانێ چەند پەزێن وان هەبوون، گونددا دمان.

ئەم - زارۆ، گەلەکی د هسرەتا زۆزانان دا بوون، چمکی ئەم تو سالا نەچووبوونە ورا.

دیا منە بەلەنگاز دەستێ وێ چێلەکێ و مەدا کەتبوو بەلایێ، ئەوێ نە کاربوو وێ هاڤینا رەشە درێژ مە رژی بهێلە، نە ژی هەڤە سەرهەسان بۆنا زڤستانێ هلدە. بۆنا وێ یەکێ ژی ئەوێ هنە شیر دکرە ماست، کو مە بێ سپیکایی نەهێلە، لێ شیرێ بەر دما ژی ب دەین ددا جینارا جینارا مە. جینارا مە - مەیۆ ژی هالێ مەدا بوو، چێلەکەکە وان ژی هەبوو، ئەو ژی دقاجقجی، کو هنە شیر پاش خە و ژ زارێن خوەرا هنە زوهم هلدە.

یەکێ سەر پانزدەه رۆژا شیر ددا یا دن. پاشی پانزدەه رۆژا دۆرا شیر دهاتە سەر یا دنێ. خولەسە، ئەوانا ئوسا شیر ب دەین ددانە هەڤدو هەتا پاییزێ، وەختێ ئیدی چێلەک بەرە - بەرە ستەور دبوون. وەختێ سرییا شیر دهاتە سەر دیا من، ئەم

گشک شا دبوون، چمکی مەیێ پانزدەھ رۆژا نە کو تەنێ دەو و قاتخ، لێ ئوسا ژی روونێ نڤیشیک، تۆ بخوارا.

دیا من وەختێ شیر دبرە مالا مەیۆ، ئەوێ خێنژ شیر قربیک ژی خوەرا دبر و ب وی قربییی شیر دەین ددانە هەڤ. هەتا ڤێ ئاخرییێ ژی ئەو قربی مالا مەدا بوو. وەختێ ئەز چەعڤ ل قربی دکەتم، رۆژێن بوهوری و شیرێ کو دیا من و مەیۆ ددانە هەڤ، دکەتە بیرا من.

دیا من وەختێ شیر دبرە مالا مەیۆ، ئەوێ خێن ژ قربییێ، گەرمۆشڤەکە بچووک ژی خوەرا دبر. پاشێ ئەز پێ هەسیام، کو ئەوێ و مەیۆ هەق – هەسابێ شیرێ خوە سەر شڤکێ دکرن. هەر رۆژ دیا من چەند قربی شیر ددایێ، هاقاس ژی کەرت ل شڤێ دکرن. پاشی پانزدەھ رۆژان ئەوان تەمام هەساب دکر، ئیژار مەیۆ ب شڤا خوە دهاتە مالا مە و کەرت ل شڤا خوە دکرن.

رۆژەکێ ژی، ئێڤارێ، وەختێ برنا شیر، دیا من ل شڤکێ گەریا – نەگەرییا – نە دیت. وەک دبێژن، شڤ بوو برق و برووسک. ئەوێ ژ مە کیژان زارێ پرسی، مە ئینکار کر. دیا من گەلەکی هێرس کەت و خوە ژ خوەرا دگۆت:

– ئەزێ نها چ جابا ژنکێ بدم؟ ئەز بێژم – شڤ ئوندا بوویە، دبە کو ئەو تشتەکی دنێ ببە دلێ خوە. ئەز بێژم – من ٢٠ قربی شیر دایە تە، دبە ١٥ قربی بە. وی چاخی وێ گونێ وێ بکەڤە ستویێ من. ئەز بێژم – ١٥ قربی نە، دبە ٢٠ قربی بن. وی چاخی شیرێ منێ سەر وێدا هەرە. حەیران، ئەڤ زارێن من چ تینن سەرێ من، روویێ واندا ئەز بەر خەلقێ ب شەرمی دمینم.

خولەسە، دیا من ب هێرس و مەدەکری شیر بر و دەرهەقا ئوندابوونا شڤێدا ژ مەیۆرا گۆت.

مەیۆ کولفەتەکە هەلال بوو، تو قەلپی – قوولپی ل بال وێ تونەبوو. ئەو بەر دلێ دیا مندا هات و قرار کرن کو شیرێ خوە ب هەسابێ ١٥ رۆژێن دەربازبوویی هەساب کن، چمکی شڤکا مەیۆ یا ١٥ رۆژی بەری وێ هەلا سلامەت مابوو. وەختێ مالا مەدا گلی دهاتە سەر هاسلەتا چێلەکەکێ، دیا من هەرتم ئەڤ مەسەلا کوردا یا هانا دگۆت:

"رۆژەکێ دو مێڤان دچنە مالەکێ. خوەیا مالێ ساڤارێ چێ دکە و ددە بەر مێڤانا. مێڤانەک هلددە مێڤانێ دنێرا دبێژە:

– تو زانی، کو رەجەبی بێ چەکە؟

خوەیا مالێ ژی ژ وانا نە کێمتر بوویە، ئەو ژی جابا وانا ددە، دبێژە:

– براڤ، راستە، رەجەبی بێ چەکە، چمکی ئینەکە یەکە.

پاشێ ئەوێ دەستپێ دکر شرۆڤە دکر: – مێڤان ب ئەرفی هەڤالێ خوەرا خواست بێژە، کو ساڤاری بێ روونە، لێ ژنکێ ژی جابا وی دا، گۆت، کو ساڤاری بۆنا وێ یەکێ بێ روونە، چمکی چێلەکە یەکە".

باڤێ من بەر گلییێ دیا مندا دهات، دگۆت:

– وەللە، تە مەسەلەکە رند دەرهەڤا چێلەکا خوەدا بهیستییە، کێ کو تێ مالا مە، تو نان ددی بەر، بەری نانخوارنێ ڤێ مەسەلا خوە بێژە، کو زانبن چێلەکا مە یەکە، دەوا دۆن – دۆناڤێ نەکن.

سەر ڤان گلییان دبوو پیرقە – پیرقا وانا، دکەنییان. باڤێ من بەر دلێ دیا مندا دهات و دگۆت:

– ژنک، قەت دلێ خوە نەکە، رۆژەکێ ژی ئینەکا تەیێ ببە دودا – سییا، لێ وی چاخی تێ چ بێژی؟

تێ دنهێری وێ دەولەتا مە تەزە چێ بوویە، وێ خوەلی دایە گوندییا، کۆمەکێ ددە هەیوانخوەدیکر و رێنجبەرا، ژ وانارا دێوێر دکرە، تۆخم بەرددە. ئەم کو تەنێ خوەلییا خوە هلدن – داین، ئەمێ ناڤا چەند سالاندا خوەرا هەر تشتی بکرن.

وەختەک دەرباز بوو. ئەم گشک مەزن بوون، باڤێ خوەرا گهیشتن، کەتنە سەر کار، هالێ مالا مە ژی خوەش بوو. ئەم ئیدی خودانێ چەند چێلەکا، ٣٠ – ٤٠ پەزی بوون.

رۆژەکێ، وەختێ ئەز ژ باژار ڤەگەرییام، من دیت دیا من ئەلبەک و دەفتەرەک دێستدا ژ جیکی تێ. پاشی سلاڤ – کلاڤا من گۆت:

– دایێ، تو ژ کو تێیی؟

– دایێ قوربانا تە بە، ئەز ژ کارخانا شیر تێم، من شیرێ چێلەک و پەزێ مە بر

چوو تەسلیمی کارخانێ کر. هوون هەر یەک ژ وە خوەرا چوونە باژارا، سەر نان – خارنا حازر، وە ئەڤ مالێ هزێمەتی ژی ستویێ مە هەردادا هشتییە. ئەز نکارم هاسلەتا وی هلدم – داینم، بۆنا وێ یەکێ ژی باڤێ تە ب کارخانا شیرا پەڤ کەتییە و ئەمێ شیرێ هەیوانێ خوە هەتا پاییزێ تەسلیمی کارخانێ بکن، لێ پاییزێ روون و پەنێر ژێ بستینن.

ئەوێ دەڤتەر درێژی من کر و گۆت:

– ئەڤا ژی دەفتەرا مە یە، کو کیژان رۆژێ مە چقاس شیر تەسلیمی کارخانێ کرییە.

پەی نهێراندنا دەفتەرێرا ب دەین داینا شیرێ دیا من و مەیۆ، ئوندابوونا شڤکا هەسابێ وان دیسا کەتە بیرا من و من دیا خوەرا گۆت:

– دایێ، مقاتی دەفتەرا شیرێ خوە بە، ئەو ژی مینانی شڤکا دەینێ تە و مەیۆ ئوندا نەبە.

سەر ڤان گلییا ئەو گەلەکی عەجێبمایی ما، کو ب چ تەهەری ئەو قەوماندنا زووڤا ژ بیرا من نەچوویە. ئەم گەلەکی کەنییان و کێفخوەش بوون.

– نا لاوۆ، کو ئەز دەفتەرێ ئوندا بکم ژی، جەم وان هەر تشت نڤیسارە، ئەو مینا هەسابێ من و مەیۆ نینە.

سەرەجەم

مۆریێ نەنێ 11
نا، ئەز گونەهکار نینم 25
قیزا گێنێرال 31
تۆتکا شۆر 37
دیا ئەسکەر 40
نەینیکا شکەستی 43
دو دلێد بەنگی 52
چاوا گایێ مە ژ تاکرنێ خلاز بوو 60
جەیران 66
ئانەمەت 70
قسا ئاپێ زوربێ 72
دایکا ناتاشا 80
دەوسا شڤکێ – دەفتەر 84

خەلیل مووورادۆڤ
مۆریێ نەنێ
نەشرەتا "هایاستان"، یێرێڤان، ١٩٧٦
رێداکتۆرێ جاڤدار جاسمێ جەلیل
شکلکێش ئێ. گ. سارگیسیان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ڤ. ت. داکێسیان
کۆرێکتۆر ل. ئەمەر

گولا گێلی

سمۆئیٚ شەمۆ

نەشرەتا "سۆڤێتاکان گرۆخ"

یێرێڤان – ١٩٧٩

عەدلایی

جماعەتا من دلێ شا
کلاما عەمر دڤێ،
ئەو چێدکە تەڤ پێ شا،
رۆژا ئیرۆ، یا سبێ.

تەڤ میلیۆنا دهوونە
تەڤنا عەمرێ کو وێ بێ،
چاوا راستی دبینە،
رۆژا ئیرۆ، یا سبێ.

ئەو چێدکە، رێنگێ راست،
ئەولەدرا شا نۆلی دێ،
چ کو کالکێ من دخاست:
رۆژا ئیرۆ، یا سبێ.

سەر زندانیا کو میلیۆن
شا قال دکن عەدلایێ،
جماعەتا من چێدکە
رۆژا ئیرۆ، یا سبێ.

بشەوتم، بشەوتم

ئوو ببمە خوەلی،
ئاڤادا هەرم، چەمادا هەرم،

ب کەن و گری،
قنیاتێ بدمە سملێ گەنمێ دور،
قەواتێ بدمە
کەڤرێ ئاشێ هور،
کو ببمە قنیات
کو ببمە قەوات،
و تەختێ شایێ،
ب هەزار مراز بێمە دانینێ
بۆنا عەدلایێ
تۆپا دنیایێ.

١٩٧٧

دەورا من

دەورا مندا،
دەورا مندا،
تو کول تونە
دلێ مندا.
من چەل کریە
ل بن ئاڤا،
کولێد کالا،
کولێد باڤا.

کال–باڤێد من
ئوو پێشیێد من،
کولێد وان وەک
بەرێد بێ بن،

وەکە قووما
دەشت و راستا
وەکە کەڤرێد
کەلەبەستا.
ئەولەدێ وان،
ئەولەدێ وان،
هاتمە بەر
مەخبەرێ وان،
دفکرم: – رۆکێ
چا مێر
وان دەست نەدا
سەر زکێ تێر.
تمێ قوول و
تمێ وەستی،
تمێ سەخیر
و بندەستی،
کول و برین
دەست و لنگا،
لێ ئاڤرێد وان
ئێ پلنگا.
ئاخ لێ وانا
ئەو رۆ نەدیت،
کو تەڤ دەرکەت
شەوقێ ئاڤیت،
سەر ملەتێ

بندەست، سەخیر،
ئێد نۆلی وان
تمێ بن نیر.
دەورا مەدا
دەورا مەدا،
کولەک هەیە
دلێ مەدا،
ئەوە: کوردێد
وەلاتێد دن
هەموو بژین
نۆلانی من.

کالک و نەڤی

کالک، نەڤی بەر چەڤێ من،
سۆقاقێدا تێنە خار،
ئەوان ئوسا ل هەڤ دکن،
چا زڤستان و بهار.

کالک کالە، زەفی کالە،
سال بوونە بار سەر پشتێ،
بەر جاهلتیێ ئەوی لالە
مرن پێ–پێ: نەرم پەی تێ.

بارێ گران، بارێ سالا،
ئاخ، مێل کریە پشتا وی،
بەرفا سپی زوودا سالا

باراندیه سەر پۆرێ وی.

لێ نەڤی هێ گوله، گەشه،
گول دبارن کەنێ وی،
خوه بهارا عەمرێ تەزه،
بهار چیه بەر عەمرێ وی.

یەک چا شەدێ عەمرێ تەزه،
دلدا هەزار کلام، کەن،
ئێ دن شەدێ عەمرێ بەرێ
عەمرێ چەتن، رەشی دەن.

– کالکۆ ئەڤ چیه، – نیشان دده
نەڤی تامەکی بلند،
کال شڤکا خوه خوه تین دکه،
و دنهێره تامێ رند.

– لاۆ، ئاخریا گەش یا تەیه،
لێ عەمرێ من زەف پووچ چوو،
ئەڤا تاما پارا تەیه،
لێ پارا من هۆلک بوو.

بەر زاڤۆدا، بەر مەکتەبا،
ها دسەنین کال، نەڤی،
و تم نەڤی ب ڤان پرسا
دسەکنینه ئەوی.

کالک خوه ژی ئینا ناکه،

وان ئەجێبێ ور بوون،
– دوه ئەڤ تام ڤر تونەبوون،
نۆلی کاریا چا شینبوون؟

بەر چەڤی من ئەو هەرد عەمر
سۆقاقێدا تێنە خار،
چقا فرقی، چا گول–کەڤر،
چا زڤستان و بهار.

گوندێ مە

ئەوقا سالا تو قوول مایی،
ناڤا عەمرێ دەورادا،
ئەوقا سالا تو لال مایی
ناڤا چیا و دەورادا.

ڤێ دەورێدا تو دکەنی،
تە وەرگرتیە کەسک و سۆر،
عەمر ل تە شا و شێنی،
تە چەلکریە قوولتیا کۆر.

ئەوان سالا کی قەتلچی
ل تە نەکر شێن و خوون،
ئەوان سالا تەزی، برچی،
کەن و شابوون تونەبوون.

لێ ڤێ رۆژێ گولی، گەشی،
تو ئەزیزی دلی من،

بەختەواری و گولەشی
بژی، بژی گوندێ من.

باگەرە دەرڤا

با دکە گوژژین،
مالێدا ئەزم ئوو
هەرد زارۆکێ من،
لێ ئەز ناترسم
ژ باگەرا دین،
چمکی ژ وان هەر یەک
بهارە، مزگین.

زارێ دنیایێ

زارێ دنیایێ گ مینا هەڤن،
گ مینا هەڤن کەن، گرییێ خوەڤا،
زارا نێگرا ژی وەختا شا دبە
ئەو ژی دکەنە نۆلانی تەڤا.

قەی بێژی ب کەن هەڤدو فەمدکن،
قەی ب زمانێ تەزە چێدکن،
زمانێ ئوسا، ناڤ کیژانیدا
گلیێ شەر و خوون توجار تونەبن.

زارێ دنیایێ گ مینا هەڤن،
مەزنا باشتر هەڤدو فەمدکن،
زمانێ تەزە ئەوێ چێکن
رێنگا لێنیندا، وەکی مەزنبن.

و وێ مەزنبن چمک تەنێ رێکە،
وەکی عەدلایێ دنێرا دکە،
کێ وێرا دچە شا و بەختەوار
ئەو کۆچکا قەتلێ دەست خراب دکە.

زارێ دنیایێ گ مینا هەڤن،
هەلا بچووکن هەڤدو فەمدکن،
لێ هەیف، وەختا ئەو لاپ مەزن دبن،
ئەوی زمانێ زیارەت بیر دکن.

١٩٧٣

*

بهار دیسا هات
مێرگ نوور خەملین،
زۆزانا وەرگرت،
کراسێ هێشین.

چەم گور، شێلوو بوو،
کۆت کەنەرێ خوە،
پێل لەڤخست و چوو
بەرب نێتا خوە.

کانیێ سترا
کلاما دلا،
بلبل ڤەگەریا
بەرب سۆرگولا.

دنێ بوو جنەت،
هەموو جیا شابوون،
عەمر بێ منەت،
هەموو جیا هەبوون.

هایە بهارا
ل وەتەنێ من،
بهارا ئاها
نایێ جیکی دن.

هۆزۆ

١

دەرس خلازبوون،
زار رابوون،
دۆرا دەرسدار
بەرەڤبوون.
هەڤرا چوونە
دەڤ ئەرەز،
چاوا گولێ
ناڤا رەز.
چا منمنیک،
رەنگ و رەنگ،
هەڤرا لیستن
شا و دەنگ،
مێرگ و چیمان

جی و وار،
زارۆتیا خوه
بەختەوار.
قەی بێ ئەرەز

ب پێلا
دگۆته وان
سۆرگولا:
– بەختەواربن،
هوون شابن،
خازل زار
گ ئوسابن.
دەستەکی من
گولا گەش،
دەستێ دندا
مەرێ رەش.

٢

تەڤێ قڗلاند،
هۆزۆ بەرخ ئانی،
ل دەڤێ ئەرەز
هەبان خوه دانی،
چارخێ خوه ئێخست،
وی کره ئاڤێ،
کو نەرمبە هەتا
وەعدێ دەنا بێ،

نانێ هشک دەرخست،
ئاڤێدا شلکر،
وییالی نهێری
ئاخینەک کشاند،
دلێ وی قولکر.
ئاخینەکە کوور
قەی بێژی وێرا
روحێ خوە کشاند.

دیت زارێ وەک وی
هەڤرا دبەزن،
چاوا منمنیک
هەڤرا دلیزن،
هەر زارەکێرا
کتێب و دەڤتەر،
و بەختەواری
بال وانە هەردەر..
ئەوە وەرگرتی،
نۆلا گولێ سۆر،
لێ ویرا دبێن:
"پسپۆربە، پسپۆر".
کر هەرە والی
هزینەک راهیشت،
چارخا خوە هلدا،
لێ سینۆر نەهیشت.
نان بەردا نەچوو،

چارخا خوه پێکر،
ب ئاخ و واخین
بەرخێ خوه راکر.
بەرخ ئاژۆته مال
و باڤێرا گۆت:
(نه دەرد و کولا
دلێ وی دسۆت)
کو ژێرا بینه
وان کنجێ دەلال،
هەره خوەندنێ
کو نەمینه لال،
نۆلا وان زارێ

وی بەری ئەرەز،
کو ئەو ژی ببه
خوەی بەخت و مراز.
باڤێ گۆتێدا:
– لاۆ، ئەو نابه،
رۆژا کەسیبا
ڤرا شا نابه،
ل والی ئەرەز
جنەتا راسته،
عەمر گشتارا
ورا سەربەسته.
ئەم ڤالی ئەرەز
بندەست و هێسیر،

ئەم کو، خوەندن کو
شەڤ و رۆ بن نیر.
و هۆزێ زارۆک
وێ شەڤێ رازا،
خەونێدا ئەو ژ
گوڤە دبەزیا،
قەلەتکەکە سۆر
ستویێ ویدابوو،
نۆلا وان زارا
بەختەوار، شابوو.
گوڤە باڤێ وی
ئاخێ نەدزێراند،
بەرخێ ئاخێ ژی
ئەوی نەدچێراند.
ئەڤا خەونێدا
باڤێ گازیکر،

وەکی زوو رابە،
خەلقێ بەرخێ خوە بر.

٣

ڤیالی ئەرەز
زەنگل خستن،
زار شکۆلێ
دەرەکەتن،
ویالێ ئەرەز

ژ وی دەنگی
بەرخێ هۆزۆ
لەڤ کەتن.
ب ئەڤینتی
هۆزێ تفال،
دوورڤا زارا
نهێری،
ئاخ و واخا
کوور، کەر و لال
دل و جەگەر
دبرین.
کر کو هەرە،
بدە بن پێ
سینۆر: ئەرەزرا
گهیشت،
لێ ئاخ، دیسا
چا نەمامی
سینۆر، سینۆر
ئەو نەهیشت.

و وێ رۆژێ
ئەرەزی شا،
دچوو، پێل هەڤ
نەدخست،
ئاخ، لێ هۆزێ
بندەستی، قوول

بەرخ ژ ئەرەز
دوور نەخست.
قەی بێ ئەرەز
دگۆت: – هۆزۆ
دلێم تەرا
رێ و وار،
وەرە توژی
هەرە والی
توژ ببە
بەختەوار.
بەرێئێڤارێ
هۆزۆ ئیدی
تەیامیش نەکر،
ئەو رابوو
بەرخ و هەبان
گ بێخوەیی هیشت
و ژ ئەرەز
دەربازبوو.
چوو گهیشتە
وێ شکۆلێ
کیژان ویرا
تەک خەونبوو،
قاسەکە کن،
چا خەونێدا
ئەوژی زارارا

شابوو.
دیسا سینۆر
نەهیشت وەکی
ئەو عەمرێ شا
ببینە:
هات، ئەو بر، چوو
ئاخایێ وی،
کو بێ بەرخڤان
نەمینە.
هەتا نها
ب ئاخ و واخ،
هۆزۆ چەڤی
زارانە،
یێد هیندبن
ڤالی ئەرەز،
لێ ئەو ئیدی
شڤانە.
و ئەو هەرتم
گلی دکە
بۆی وێ رۆژا
جنەتی،
و پێرا ژی
کوور ئاخ دکە،
کو عەمردا
تەک ئەو دی.

١٩٧٤

تەميا من ل وە

تەميا من ل وە
کو چ ژی ببە،
هزبکن وەتەن.
ئەو ئاڤ و نانە،
شیرێ دایکانە،
دەنگێ کانیانە،
بەیتا چەمانە،
گولا مێرگانە،
کێ کو هزنەکە
ئەو بێ ئیمانە.

تەميا من ل وە،
کو چ ژی هەبە
عەمرێ خوە بدن،
روحێ خوە بدن،
هەبوون، تونەبوون،
تەمامی بدن،
لێ وەتەن، توجار
توجار هوون نەدن.

تەميا من ل وە،
کو چ ژی هەبە،
هز بکن وەتەن،
برا تم هەبە،
کێ بێ وەتەنە:
پاکە تونەبە.　　　　　　　　١٩٧٣

سالا شایێ

ئەڤ سالە گولە،
ئەڤ سالا دلە،
تێ شا و شابوون،
ئەڤ سالا سازە،
ئەڤ سالا نازە،
ب عەمر و هەبوون.

سەر چەڤا ئەو بێ،
سەر تەختێ شایێ،
ب هەزار گولا،
وێ ببە مێڤان،
ببە دلۆڤان،
بۆی هەموو مالا.

ئەو خوە شابوونە،
ئەو شایێ تینە،
عەدلایێ پێرا،
گۆشێ دنیایێ،
هەتا هەتایێ
ناخازە شەرا.

برا زار شابە،
شا کولیلک ڤەبە،
ل هەموو دەرا،
ئەڤ سالا تەزە

بەخت و مرازە،
کەس نەکە شەرا.

عەدلایی برا
ئیسال هەر دەرا
رها درێژکە،
ور کەڤۆتکا چیل
ئەو نەمینە دیل،
هێلینێ چێکە.

١٩٧٢

ئەو چ دەستە

گەلۆ چ دەستە
خرابیێ دکە؟
گەلۆ چ دەستە
زولمێ رادکە،
گەلۆ چ دەستە
ناخازە وەکی،
تەڤ زەلال
بدە سەر جماعەتەکێ؟
گەلۆ چ دەستە،
وەکی دخازە
زارا کورد تمێ
برچی بزارە!
گەلۆ چ دەستە
دخازە ئەردا

ببە چەم، سوولاف،
هێسرێ دایێد کوردا؟
گەلۆ چ دەستە،

ئەوقا نەمامە؟
گەلۆ چ دەستە
ک نە تەمامە؟
کانێ ل کویە،
ل کیژان ئەردا،
گەرە ببرن
ئەوی لاپ بەردا.
وەکی بزانبە زنێکاری
چیە،
وەکی بزانبە:
ئەو جماعەتا تییە،
وەکی ئەو خوەیێ
هورمەت، سیانەتێ،
لێ خوە هێ تییە
بەخت و جنەتێ.
وەکی بزانبە
هەلا دەورادا،
چقا هاتنە
سایا، عەورادا،
کورد تم هەبوونە
نۆلا چیایێ خوە
و تم نهێریە

رێنگا بەختێ خوە،
وەکی هەڤرابن
سەربەست و ئازا،
وەکی بکەڤنە
ناڤا کاخەزا،
کو ئەو ژی نۆلا
جماعەتێ جینار،

ببنە خودان مال،
خودان جی و پار.
کا، کویە ئەو دەست
بدنە من، ژێکم
ناڤا دنێدا
ئەوی ئەدو کم،
کو، کو ژی هەبە،
سلسلەتا وی،
کوردا بیر بینن،
کو بدینە وی.

١٩٧١ – مۆسکڤا

دلێ من بهارە

بهارەکە چێ،
دەورا من، گەورا من
رەوشا خوە دانێ،
لێ تەڤێ، وێ گاڤێ
دل و هەواسی

خەملاند، نتراند
هەزار ئاوازی.
دلێ من کولیلکە،
کولیلکەکە خاس،
بهارا وەتەنرا
ئەوا تمێ ناس.

رەوشێڤا، گەشێڤا
ئاها دلێ من
بەخشیلا وەتەنە:
حوب و رەزێ من.

کورد خەبەردده

بەس نینە دنێ، چڤا زولم تە کر؟
بەس نینە، چڤا عەمرێ تەر تە بر،
بەس نینە، چڤا تە کر هێسیری،
کوردارا ئانی، تەزیبوون، گری؟
بۆنا چ بێژە هەتا نها ژی،
دلێ زەف کوردی هێ کولن تژی؟
بۆنا چ هلبەت، بۆنا چ تە کر؟
وەکی کورد مێرە، ئەرێ، بۆنا وێ؟
وەکی مرنێ ناکشینە ساوێ،
وەکی خوەی نانە، خوەی نامووس، هورمەت،
وەکی نەیارا ناکشینە منەت، ئەرێ، بۆنا وێ؟
ئیدی بۆنا چ، بۆنا چ دنێ،
وەکی کوردارا تو دکی زنێ؟

چا کولە گارس تە ئەو گرتە خوە،
و بەلا کرە هەرچار قولبێ خوە.
ناها دقووژە، یێ کو تەزیبیە،
یێ کو سەخیر و هێسیر، برچیبیە،
یێ کو نەدیتیە رەڤ ئۆخرمادا،
(لێ تە خایینی ملێ وی بادا).
یێ کو فکرێدا تم کەن و شابوون،

لێ چەڤێ گری، دێستدا تنەبوون.
جابا من بدە، خەبەردە دنێ،
بۆنا چ هلبەت تە کرە زنێ؟
ناها ئەو نینە، نە کوردێ بەرێ،
ئیدی نە منەت بێ، یان باگەرێ.
خەبەردە دنێ، جابا من بدە
تو رند بزانبە کورد خەبەرددە.

س. ١٩٦٧

دەستێ نەقەنج

چاوا نەگریم، نەلووبینم،
چاوا هێسرا نەبارینم،
چاوا دلێ خوەیی تژی،
ئەز ژ کولا نەکمە رژی.
ئاخ، لێ دبە کو ئوسابە،
بەر ب تاسا ئاڤێ کێمبە؟
یانێ تۆفان ب مەشکە با،
قاسەکە کن بسەکنە؟

چاوا نەگرییی وەختا برا،
ئەوێ سالا دەورا گورا،
برا دکوشت بۆی مالێ وی،
سەخیر دهیشت ژن، زارێ وی.
سەڤا پرتی نانێ تسی،
مۆڤک–مۆڤک دلەرزین.
دلەرزین، لێ نە گشتبوون:
ئەولەد سەخیر، بێ مال، جیبوون،
ئەوێد کەسیب و بێ ستار،
وان تنەبوو جی و ستار.
وەکی زارۆک ب زارەزار،
پێخاس، سەرقۆت ل سەرێ ریا
نان نەخاستا هەموو رێویا.
چاوا نەگریم، نەلیلینم؟
چاوا هێسرا نەبارینم.
شێلوو دبوون ئاڤێد زەلال،
دهەرمی سختێد هەلال،
برا هەڤدو قر دکرن،
خوونا هەڤدو فر دکرن.
ئیدی کو ما ملەتێد دن،
وەکی هەڤدو ئوسا نەکن.
نەدپرسین، ئەڤ کێیە، کێ؟
خوون رادبوو داڤی زەنگوییێ.
چاوا بیرکم گیهادینێ،
ئەلەگەزێ، یان مێردینێ؟

ل کیدەرێ خوونێ پێل دا،
ملەت خوە–خوە دکر ئندا.
هەرد ژی کورد بوون، ژ خوونەکێ،
کال–باڤێ وان ژ مالەکێ،
هەڤرا ژیبوون، هەڤرا شابوون،
کەن و گری جیکی دیبوون.
خەبەر ددان زمانەکی،
نە مالەکێ، لێ هالەکی،
زولم کو دهات هەردارا ژی
تێرێد دلا دکر تژی.
هەرد ژی کۆچەر، هەرد ژی برچی،

تم پەی هەیوێن، پێخاس و تی.
لێ دەولەتیا تم بیر دانین:
"ئاڤا شێلوو مەسی دانی".
دەستێ نەقەنج شوور چێدکر،
و کەرەمی برا دکر
– هانێ تەرا، تو سورمانی،
ئەو ئێزدییە، تو رند زانی.
یانێ زۆرێ تێکە سورمان،
یانێ ژێرا بینە فەرمان.
ها قردبوو ملەت هەڤدا
و خوونا سۆر پێل ڤەددا،
جینێر ئاها جینار دکوشت،
هەڤال ئاها هەڤال دکوشت.
زمانەکی بەری دەربێ،

دگۆتنە هەڤ، چەڤ مرنێ:
"دەربا من هات، چێ بسەنە
مرنا تە دەستێ منە".
و لێدخست بێئیسافی،
لێ دایکێد وان وی زاراڤی،
سترابوون بەر جۆلانا،
وەکی بینن خەوێد وانا.
نەگۆتبوون بۆنا دەربێ
وەکی رابە بکوژ برێ،
دەولەتیارا وێ کار دکر،
ئەو ژی وانا ئەوان هینکر.
ها دکرە دژمنێ هەڤ،
رۆژێد وانا دکرە شەڤ.
سورمان، ئێزدی هەرد ژی برا،
هەڤ ددانە بەر خەنجەرا.

وانا ئاها هەڤدو دخست،
شێخ و مەلا گوهو دادخست،
نەدگۆتن "گ دەرەوە،
هەڤ قر نەکن، راستی ئەڤە".

یەک تو، یەک حوبا مە و
یەک ژی ئەز

زارۆتیا من چاوا خەون چوو،
کەن و _ کلام دەرباز بوو لەز.
هۆلماشک دلیست، تم بال هەڤبوون:

یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

ریا کانیارا ئەز زەف چوومە،
رەخدا هەزار گولێ گەڤەز،
کەن و کلام تم هەڤرا بوون:
یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

تێ بیرا تە؟ رەخ کانیا مە،
حوب تەرا گۆت، من، گەدێ نەس.
وێ دەرێ بوون ئەڤ شەدێ مە:
یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

تە دوورکەتم هێسر و لال،
وەتەن، دیا من گازی کر لەز
و هەڤدورا قال بوون مەرتال:
یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

ریا بێرلینێ من گرت و چووم،
سەر رێ هەزار مرن و بەز،
ناڤ کوورێدا تم هەڤرا بوون:
یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

دژمن ئالت بوو تۆلانێدا،
دیسا ڤەبوون گولێ گەڤەز،
شابوون هەڤرا بێرلینێدا:
یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

ئەز ڤەگەریام کەن و کلام،

ئیدی نیبووم ئەز گەدێ نەس،
دیسا دلشا ڤا هەڤرانن:
یەک تو، یەک حوبا مە و یەک ژی ئەز.

س. ۱۹۷۲

هەرکێ تویێ بێیی

هەرکێ تویێ بێیی، خوەرا بینی
بینا گولێ وەتەنێ من،
دلێ مندا تویێ ببینی
کانیا زەلال، ئەڤینا من.

هەرکێ تویێ بێی چاوا خەزال،
خووت خەزالا وەتەنێ من،
نۆلا وێ ب چەڤێ زەلال،
وەرە، یارێ سەر چەڤێ من.

هەرکێ تویێ بێیی، چاوا کانی
چاوا کانیا ئەلەگەزێ،
نۆلانی وێ شا و شێنی
دلێ خوە تەرا جەوکم ئەزێ.

هەرکە تویێ بێیی چاوا ئەسمەر،
چاوا قیزێ وەتەنێ من،
نۆلا وانا نوور و نەدەر
تەرا رەوا دل، عەمرێ من.

وەختا تویێ بێیی بێ کەن، کلام،

بینا وەتەن خوەرا نەینی،
نە ئوسابی چا قیزا کورد،
نەئێ، نەئێ، چی مرانی.

چژی بکی

چژی بکی،
نابە، نا،
دلێ برین
قەنج نابە،
پرا ئۆرتا
دو دلا
کو هەدمی
چێنابە.
سالارا تە
هۆلماشک لیست
چەوا خەون

چوون سالێ تە،
نەفکری جارەکێ
وێ چاوابە
ئاخریا تە؟
چ ژی بکی،
شاشی-شاش،
ئیدی فری،
چوو وەدە،
تە نەپرسی

رۆژێد باش،
ئیدی چ سۆند،
چ شەدە؟

١٩٧٤

ئەزی تیمە

ئەزی تیمە،
نە دینم،
تو دڤێژی
دینی تو،
ئەز بەنگیمە
نە کینم.
قە ناڤێژی:
–کویی تو؟
رۆ من دچە
بێ گومان،
تو ناپرسی
جارەکێ،
ل ڤی ئاگرێ
دلێ من،
کا، قە ناکی
چارەکێ.
ئەزی تیمە،
نە دینم
لێ دڤێژی

تو دینی
دلێ من
ته دا سەر ئێگر،
دشەوتە:
نابینی.

١٩٧٤

من چ زانبوو

من چ زانبوو
تویێ من بیربکی؟
من چ زانبوو
تویێ ها تیر بکی
بێخەم دلێ من؟
من چ زانبوو
تویێ قەبوول بکی

سۆزێ یەکی دن؟
لێ ته ئیناکر،
لێ ته خرابکر
کۆچکا حوبا مە،
کو چێ کربوو،
نتراندبوو،
هەواس من و ته.

١٩٧٢

عەمرێ من تەمام بوو، رست و چوو
ئیدی تشت نەما،
بێخەم دلێ من؟
ئیشقا چەڤێ خوە من گ دا تە،
تە نەگۆت چما؟

دلێ خوە تەرا من کرە پێ،
ناڤا کەلەما،
خەلقێ ژی هات ئەو پێپەسکر
تە نەگۆت چما؟

حوبا من چاوا گولەکە سۆر
دنێ لێ تما،
تە ئەو ئاڤیتە ناڤا ئێگر
نەگۆت چما؟

١٩٧٢

وەکی

وەکی خالا رەشبووما،
ل سەر سینگێ تە بووما،
منێ شەڤ–رۆ بکرا یەک
و مەمکێ تە شابووما.

پێ شابیاما هەر وەدە،
ژۆر خوەدێیە من شەدە،
من نەدگۆت هەڤتێدا
ئەڤ چارشەمە، ئەڤ لەدە.

ئەزێ تمێ ور بووما،
هەتا رۆژا کال بووما،
ئانجاخ ئەوی عەمریدا
راموسانا تێر بووما.

١٩٧١

خەزالا وە ئیرۆ دلساخ
کەتە مێشێ مە،
و راموسان وێ و گولێ
چاوا من و تە.
چەم و کانیا تەڤ ستران
حوبا وان هەردا،
شا بەلا بوو کلاما دل
ل ئەرش و ئەردا.

١٩٧١

بەدەوی، زانم

چقاسی باشی،
لێ زانم شاشی،
تو ڤێ پرسێدا،
راستە بەدەوی،
لێ تو ناتەوی
کێماسیێ خوەدا.

بەدەوی تاسە،
تاسەکە خاسە،

ناز نتراندی،
لێ ئاقل رەوشە،
رەوشەکە گەشە،
دۆرێ ئالاندی.

بێی رەوشێ ئەو تاس
کەس لێ نابە ناس،
چمکۆ ڤالایە،
و تاسا ڤالا،
دەستێ هەڤالا،
هەموو ئالیایە.

١٩٧١

چەڤێد بەلەک

چەڤێ بەلەک مەرا تەیار،
ئەز وان بەنگی، ئەو من نەیار،
وانا مدا خشیمیێدا،
دشەوتم ها ئەز هەرجار.

دێمێ قەرقاش شیرێ سپی،
لێڤ بەلگ گولان ناڤدا کەتی،
ئەزی زار بووم من ئەو دیتن،
پەی وانارا من کەس نەدی.

بەژنا بلند دارا چینار،
تم خەملی پاییز، بهار،
ژ حوبا وێ ئەزی وەستی،

من ناکه سی ئەوا توجار.

چەڤێ بەلەک مەرا تەیار،
ئەز وان بەنگی، ئەو من نەیار.

١٩٧١

گول کو هەیە، حوب ژی هەیە،
بۆی گولێ بلبل ژی هەیە،
ئەو بەختەوار ل رەخ واندا
دبە چەڤێ شل ژی هەیە؟..

هەڤ شا دبن گول و بلبل،
کوور دنەلن لێ چەڤێ شل،
ئاخ، کێ زانە ئەو دنەلن،
حوبا گولێ، یان یا بلبل؟

١٩٦٧

شەڤێ حوبێنە شەڤێ بهارا،
ریا کادزێیە جۆت گولیێ یارێ،
سفەتێ وێیە ئەڤ هیڤا چاردە،
ستەیر خال و خەت، شرکێ بەردا.

حوبا یارێیە سورا تێ نازک
بینا ئەوێیە گولا تبەرک.
کێلما وێیە کلاما کانیێ،
کو دەقێ، دەقێ ل من تێ مەنیێ.

شەڤێ حوبێنە، شەڤێد بهارێ

ریا کادزێیه جۆت گولیێ یارێ،
ریا کادزێیه جۆت گولیێ یارێ،
و ها خالفیم ریا کادزێدا.

رۆ چوو ئاڤا

هیڤ دەرکەت
شەوقا هیڤێ
باخچە کەت،
ژ سورا نوور
ئوو نازک،
بەلگەکە گولێ
نەرم کەت.
و کەسەکی دەنگ
نەبهیست
و کەسەکی ئەو
نەدیت،
تەک بلبلێ
دل ئالاڤ،
دوورڤا هەم دیت
هەم بهیست.

١٩٦٧

رەڤاندن

دیک بانگ دا، بەربانگ بوو،
من بانزدا ژ خەوێ،

جەم کانیا دەڤ گێلی
سۆز دابوو من و وێ.
رێ کەندال، رێ کەڤر،

لێ دچووم کەل و بین،
دلێ مدا ئالاڤ،
ئەز چاوا یەکی دین.
ئەز گهیشتمە کانیێ،
ل بال من حوب–هەواس،
چەڤێ منە تیبوون
ل دێمێ مرا ناس.
ئاخ لێ چ؟ من ور دیت
خووشکا وێ، یەکە دن،
وان هەردا ب گری
گۆتنە من: رەڤاندن.

تو نە یاری

تو نە یاری، تو نەیاری
بۆنا من
کەسەرا کو تێ ژ ئۆرتا
دلێ من،
ناڤێ تەیە، ناڤێ تەیە
شەڤ و رۆ،
کانێ زەریێ ئەوا سۆزێ
کو تە گۆ.
کوورا حوبێ، کوورا حوبێ

ڤێناسه
تفالتییێدا حوبا ته
مرا ناسه،
ئەز مەزن بووم، ئەز مەزن بووم،
ئەو مرا

چاوا سیابەند ئەز ئاڤیتم
ناڤ دریا.
سەر لێڤێ من، سەر لێڤێ من
ناڤێ ته،
دنێ تەمام زانه بۆنا
حوبا مه.
تو شەرم دکی، تو شەرم دکی
هێ ژ وێ،
کانێ خوەدێ، گەره ئاگر
ژۆردا بێ.

بهار ژی هات

بهار هات گول ڤەبوون،
تونەیی هێ ل ڤر،
چەڤێ من قەرمین،
ل ریا ته بووم کەڤر.

رێنگا ته خالییه،
خالییه شەڤ–رۆژێ،
پێشییا من گەلییه،

ئەز تمێ ناڤ دۆژێ.

بلبل ژی ڤەگەریا
جەم گولێ دستریێ،
کو دبهێم دەنگێ وی
ئەو تویی من ترێ.

تە دگۆت، – ئەزێ بێم،
بمینە هیڤیا من،
دبە تە بیرکرم،
یان تە دیت یەکی دن.

ئاخ لێ نا، ئاخ لێ نا،
ناخوەزم وێ ببهێم،
دبە تو بێ کێفی،
جیێ خوە بێژ ئەزێ بێم.

ئەزێ بێم عەمرێ خوە،
چا مەلهەم بدمە تە،
کو دنێ تەمامی
بێژە بۆی حوبا مە.

رێنگا تە خالییە،
بهارێ، هاڤینێ،
خەلق شایا ڤا دکە،
لێ بۆی تە: ئەز–شینا.

ئەز دگریم تو نابهێی،

تو نابهێی دەنگێ من،
دلێ تە کەڤرە
کەڤرە بۆنا من.

وێ دڤێ رێنگا تە
خالییە شەڤ، رۆژێ،
پێشییا من گەلییە،
دلێ من ناڤ دۆژێ.

*

بەرفا چیایێ مە دهەلە،
ئەو هەمدێ خوە نەرم تێ خارێ،
تەڤ دەرکەتیا و دکەنە،
نازک، چاوا دێمێ یارێ.

قالچیچەکا ب ترسە–ترس،
بن بەلەکیێرا نهێرین،
چیا و بانیێ کو مرا ناس،
کراسێ خوەیی کەڤن گوهێرین.

بهارێ شا ل مە کارکر،
ب کەن، کلام، ئاوازێ خاس،
زڤستانێ جەم مە بارکر،
مە بوو مێڤان سۆرگولا ناس.

کەن و کلام سەر هەر لێڤا
دل ڤەبوونە چاوا بهار،
چاوا بهار، بهارێرا

خەمل کەنیا مەرا ناز یار.

*

سینگا زنێر
کانی نخامت،
شکلێ یارێ
لێ ئوندابوو،
گولا نارین
بێرا هەڤ هات،
جیدا رەقاس،
نازک شابوو.
کانییێ قەرچماند
دێمێ خوە،
پێلێ هوورک
کەڤیا خوە کۆت،
نزام هێرسبوو
ئەو سەر تەڤێ
یان گولێرا:
بێ کو سۆز گۆت؟

١٩٧٧

بەسە

بەسە چڤا من سترا،
حوبا چەڤ و بوریێ بەلەک،
بەسە چڤا من هەرمین
خەوێ شەڤا و خەونێد هەق.

هەڤال، هۆگر من دوورکەتن،
ژ من رەڤین هەموو یالا،
گ زەوجین، بوونە خوەی مال،
لێ ئەز مامە ڤک و ڤالا.

زڤستانێ ل من کارکر،
من سپیکر پۆر و گولی،
ب کلاما من تشت نەکر،
ئەز تەنێ مام ژ هەر یالی.

بەسە ئیدی، ئەز ناستریم،
حوبا یارێ، دلێ تژی،
ئێ، فەلەکێ، دل ناپرسم،
گەلۆ بێ حوب ئەزێ بژیم؟

١٩٧٦

ئوسا

ئوسا گەشە،
ئوسا خوەشە
کەنێ تە،
هەری کو ژی،
عەمرێ تژی،
تەمام
دۆر و بەرێ تە.

سالا، مها،
چەمێ زها

روح دستینه
ژ کەنێ تە،
کانیا سار دل
دبە بلبل،
کو سبێدا،
نەینکا وێدا،
خوە دبینە
دێمێ تە.

١٩٧٦

ئەلەگەزا من
(چیایێ ئەلەگەزێرا)

ئەلەگەزا من،
حوب و سازی تو،
ئەلەگەزا من،
بەخت، مرازی تو،
ئەڤی عەمریدا
چێ، قەواتی تو،
چا دلێ جهال
بێ منەتی تو.
تە چەلکر تەنێ
دەرد و کولێ کال،
تە چەلکر تەنێ،
بێدەنگ، کەر و لال،
تە مل دا کۆمێ

چەوا برێ خوە،
عەمرێ بەختەوار
ئیرۆ ئانیە مال.
ئەلەگەزا من
تم بهاری تو،
ئەلەگەزا من،
تو بەختی، مراز،
ئەلەگەزا من،
دیا نانداری تو.

١٨٧١

چقا باشە

چقا باشە،
وەختێ یار،
خەمل ئەیلێ
دکە کار،
پێز ددۆشە
ل بێریێ
ژۆردا تێ خار
چەڤ کێریێ،
کوبار، چاوا
قیزا میر،
خوەرا تینە
بینا شیر
چقا باشە...

١٩٧٦

شیرێ دێ

شان–شیرنە شیرێ دە
ئیدی شەربەت چی مرا؟
هەرکە هەیە حوبا دێ
گول–گولستان چی مرا؟

عەمر و حوبە لزڤێ دێ،
بەیتا بلبل چی مرا؟

هەرکە هەیە پاشلا دێ
ئیدی جنەت چی مرا؟

لال و دورە هێسرێ دێ،
بێ وێ عەمر چی مرا؟
هەرکێ هەیە سۆندا دێ
شەمس و زیارەت چی مرا؟

١٩٧٧

باران دبارە

عەور گران بوونە،
باران دبارە،
دلێ من لێدخە،
یازخ بێ چارە.

باران دبارە
گول کەر مێل دبن،
دلێ من تژی بیە

هێسرن چەڤێ من.

باران دبارە
عەورا زەرد هنگاڤت،
روحێ من شەرە،
یار چرا نەهات؟

باران دبارە،
چڤیک ژی ڤا چوو،
بن باسکێ وێدا
جووجووک هێسا بوو.

دلێ من لێدخە
چەڤێ من تژی،
کەنگێ ئەوێ بێ
هێسابم ئەز ژی؟

١٩٧١

ئوسا، ئوسا

ئەز هزدکم سورا سبێ،
یا کو سملا دڤە، تینە،
یا کو یالێ گۆلا سۆر تێ،
و بینا وێ خوەرا تینە.

کو رادمووسە نوور و دەلال،
ناز گەردەن و دێمێ یارێ،
و من ترێ ئەزم هەلا

رادمووسم ئەوێ جارێ.

ئەو کو ب دەنگ ل من دخە،
ئوسا نازک، ئوسا–ئوسا،
و من ترێ یارا منە،
چەم گولێ هات ئەز رامووسام.

١٩٧٠

یار و بهار

یار و بهار،
ناز و نازدار
واختا هاتن،
چەم و کانیا،
دەشت و بانیا
حوب نڤاتن.

یار و بهار،
ناز و نازدار
واختا هاتن،
شەوق و شەمال،
شەمس و شابوون
من بوو دیهار.

لال و مرجان،
عەمر و جان،
قەی بێ ئانین،
هەزار سازا،

و مرازا
رەخ من دانین.

١٩٧٢

وەرە، وەرە

دلێ من دڤێ وەرە، وەرە،
گولێد من دڤێن وەرە، وەرە–
ب کەن، کوبار و ب شابووم
دیسا رێنگا چیارا وەرە.

جیێ مالا مە برجا تەزە،
دۆرا کانیێ تەمام رەزە.
یەک کانییە چاوا بەرێ،
یەک دلێ من: دلەرزە.

دارا گولێ هەلا هەیە،
سالەوەختێ تمێ ڤەیە،
ناز و نازدار منرا دڤێ:
وەکی وەدێ حوبا مەیە.

١٩٧٣

*

منرا دل و زاری تو،
ئەز رێویمە، کاری تو،
شەڤێ، رۆژێ مرا تێی
و ناپرسی دچی کو؟

ئەز کو تیمە، ئاڤی تو،

کولیلکەکە کاوی تو،

روحێ منرا دلیزی
هێ حوبی، نە ساوی تو.

سالا هەسابناکی تو،
کو بەرفا چیا هاتیە کو،
هەڤالێد من خوەی زارن
سەبەبا من تویی، تو.

١٩٧٣

خەون بووما

خەونا تەیە شیرن بووما،
شەڤەک، شەڤێ پاییزا،
سەر بەلگیێ تە دانی بووما،
نازک نۆلا ئەزیزا.

من رامووسا دەڤ، لێڤێ تە
قە نا، قە نا، خەونێدا،
من بیرکرا ئەوێ دەقێ
خەم-خیالێ دنێدا.

نیڤێ شەڤێ هشیار بیایی
گەلۆ تەئێ چ بگۆتا؟
خازل، خازل بکەنیایی
و لێڤا خوە بکۆتا.

١٩٧٤

*

سورێرا ب رجاف،
رجفی گولا بین،
بلبل دی دل ئاڤیت
شەوتی چا بەنگی.

وی ترێ دلێ وی،
رجفی سورێرا،
لەرزی چاوا بی
باگەرێ، بەرفێرا.

وی ترێ دۆرا وی،
هەموو بوو هەژ، دۆژە،
قەی بێژی دلێ وی
یەکی گرت دگوڤێشە.

١٩٧٤

چەڤێ من

چەڤێ من دگەرن،
دگەرن شەڤ و رۆ،
ئەو تینە، برچێنە
ل سۆزێ کو تە گۆ.

لێ کانە تونەیی
برچینە چەڤێ من،
وان ترێ تویێ بێیی

بۆنا من، بۆنا من.

وەستیانە چەڤێ من
وان ترێ تویێ بێیی:
فەم ناکن دلێ من:
کو دڤێ تونەیی.
١٩٧٤

*

ئێ، چ بێژم
دینی، دینی،
تەنێ رندیا
خوە دبینی،
تو جهالی،
تو بەدەوی،
لێ کەسەکی
ناهەبینی.

لێ فەم بکە،
وەرە یۆلێ،
گوهو بدە
دەنگێ ئێلێ،

سالێ هەرن،
ڤەناگەرن،
تویێ ژی ببی
وەک ئاهلا،
رندیا تەیێ
هەرە چا خەون،

توێ بمینی
ڤک و ڤالا.

١٩٧٤

ئینا ناکی

دلێ خوه تەرا دکمە رێ،
نزام چما ئینا ناکی،
مۆڤک–مۆڤک ددی بن پێ
دیسا–دیسا ئینا ناکی.

عەمرێ خوه تەرا دکمە قوربان،
زانم دیسا ئینا ناکی،
دنێ بێژە، هەموو زەمان،
دیسا، دیسا ئینا ناکی.

حوبا دلا چا گولا سۆر،
ئەز ددمە تە ئینا ناکی،
و سۆند دوخوم؛ خالقێ ژۆر
دیسا، دیسا ئینا ناکی.

ئینا ناکی، ئینا ناکی،
ئەز چ دڤێم، ئینا ناکی،
هەرکە بێیی سەر تربا من:
گەل دیسا ئینا ناکی؟

١٩٧٤

برا بێژن

برا بێژن
تو دینی،
برا بێژن
تو شینی،
چەڤێ مرا
بنێرن
لەیلێ، خەجێ
و زینی.
برا بێژن
تو رەشی،
و ب شورەت
نامەشی،
چەڤێ منرا
بنێرن،
تو خەزالا
ناز مەشی.
برا بێژن
تو لالی،
برا بێژن
شێست سالی،
چەڤێ منرا
بنێرن
تو خەزالا

جهالی.
خەلقە، برا
ئەو بێژە،
دەخەسیا خوە
برێژە،
چ دڤینە
چەڤێ خوە،
برا بۆی
من نەڤێژە.

١٩٧٥

هەرکە توێ بێئی

هەرکە تویێ بێئی،
ئەزیزا من، زوو وەرێ،
هەرکە تویێ بێی،
وەرە دیسا جیێ بەرێ.

چەڤێ من تم
ل دەرگێ تە قەرمین،
کەن، لاقردی
باخچێ مدا هەرمین.
دلێ نەخوەش
بەسە، ئیدا تاب ناکە،

بەر هەمووشکا
دەرد و کولا رۆناکە.

نۆلا خەونێ
دبە بیرکر تە قرار،
ڤان سالادا
و من دکی گونەهکار؟

هەرکە نەهەقم
ئەزیزا من، زوو بێژە،
دلێ برین
برا کەربا ناڤێژە.

١٩٧٥

سۆزێ من و تە

سۆزێ من، تە
خازل تمێ یەکبوونا،
عەمر برا
تەڤنا خوە نەرم بهوون.
چاوا کانیا
ئەلەگەزێ شا و شێن،
کلامێ مە
بەرب دلا بچوونا.
مە بیرکرا
دەقەکە کن دەرد و کول،
تە ڤەکرا
لێڤێ خوەیە سۆر چا گول.
و بگۆتا:
– تویی، تویی دلێ من،

ئاخ، راموسا
من ژی چەڤێ تەیە شل.

١٩٧٥

وەرە

تو منرا خەونی،
برینا کەڤنی،
ناهێلی رازێم،
کەنجا جەگەرێ،
ئێشا هەر دەرێ،
دڤێیی ئەزێ بێم.

نان–ئاڤ من تونە،
هێسابوون، گونە...
بوومە رۆژی کار.
کەن من ئندابوو،
رەشبوون پۆرێ من چوو،
من تونە تو چار.

ئیمان و ئاخرەت،
عەمر و جنەت،
وەر بهارا من،

خوەی بەژنا نارین،
رەزێ گول بارین.
وەرە یارا من.

١٩٧٥

*

ئەز و توڤا
دلاڤا
یەک بوونا،
برا سال
پەی هەڤدو
بچوونا،
و عەمر
تەڤنا خوە
چێکرا،
رەشایا
پۆرێ مە
ببرا.
پەی وێرا
ئێ، جنەت
چی مەبوو،
نە جنەت
عەمردا
مە دابوو.

١٩٧٢

*

بۆی حوبا من قورنە چیە،
دەقەکە کنە، کن.
نە سەبرێ، نە تەبرێ
ئەو توجار نادە من.
باشقەیە چەند قورنە

کو هەڤکی تێربم ئەز
رامووسم ئەسمەرێ
چەند جارا لەزۆ-بەز.

١٩٧٢

چیا

بەرفێ دانی، چاوا ئۆرخان
نخامت تەمام زۆزان و بان،
چیا ژی کەتە بن ئۆرخانێ.
هەتا بهارێ و بارانێ
دفکرە چکا چ بکە؟
کو تەماما رازی بکە
وەختا هەزار ئاوازە لێ،
بهار دیسا خێر-خوەشی بێ.
چ چەم بسترێ کیژان دەنگی؟
چ مێرگ خوەکە کیژان رەنگی؟
کانی کیژان بەیتێ بێژە؟
رها کییالی تا باڤێژە؟
قالچیچەک چا، ل کو ڤەبە؟
شڤان وەستیا، کو هێسابە؟

فکر لێ ها بەرن هەر دەم،
خوودانا وی لێ دبە چەم
و خوششە-خوشش چەم ژۆردا تێ
کۆژێ ئۆرخانێرا دەرتێ.

١٩٧٦

*

رۆژێ کێڤر تشت نەبر،
سالا ژی تو کار نەکر،
دەورێ هەڤەکی ماشاند
لێ قورنێ لاپ زراڤکر.

قورنا ئەو یەک کر ب بێ،
کەڤر هەلیا، هەلیا تێ،
قورنە چوون لێ کەس تونە...
بێژە–کەڤر هەبوو وێ؟

١٩٦٧

بهار کو تێ

بهار کو تێ بهارێرا
دلێ من دبە گولا سۆر،
بهار کو تێ بهارێرا
دلێ من دبە تەیرێ زۆر.

بهار کو تێ ژ قەفەسێ
ئەو دخازە بفرە،
چاوا بهار، بهارێرا
وەلاتێ من بگەرە.
کو شابوونا چیا و چەما
بهارێرا ببینە،
کو خەملێ مێرگ، زەڤیارا
تەڤ بهارێ بگینە.
چکا چاوا، چا دلکەتی

بهار ئوسا هەمدێ خوە،
ئەلەگەزا من هەزار رەنگی
خەمل دکە دەستێ خوە.
بهار کو تێ، بهارێرا
بفرە نوور و دەلال،
کو بچینە گول، سۆسنا
ل دنیایی هەموو یال.

١٩٧٣

ئاڤ و کەڤر

ئاڤ تم دکشە خوللین–خوششین،
پێلا دجوو کەڤیێ خوە،
کەڤر رەخرا دەورا دژی،
ئەو قە ناکە دەنگێ خوە.

ئەو ناڤێژە بۆنا ئاڤێد
پەی هەڤ هاتنە، چوونە،
شەدێ قورنا، هەموو ئاڤا،
ئاڤ ناپرسە، نادینە.

و ئەو دکشە خوللین–خوششین،
پێلا دجوو کەڤیێ خوە،
چرا گەلۆ ئەو ناپرسە،
جارەکێ ژی پێشیێ خوە.

١٩٧١

*

چەم دكشە
هێسا هێدی
ئوسا نازک
ئوسا نوور،
نۆلانی وێ
خەونا من دی
ئەوێ شەڤا
دوورە، كوور.
ئاڤ ب پێلا
رادمووسە
كەڤیا چەمە
نتری،
كانیكە سار
ژۆرێ، قێشرا

بەرژێر دبە
دگری.
چەم تێ ئەوێ
هەمێز دكە
چاوا دایكا وێ گۆری،
و ب پێلا لووری دكە
وەكی ئیدی
نەگر.

چڤیکێ چووکە-چووکە

چڤیکێ چووکە-چووکە
باران دبارە،
جووجکا وێ زەفی چووکە،
و داییک لێ بێ چارە.

بانزددە ژ ڤر، ورا،
وەکی رێکێ ببینێ،
ئێ، نە باڤە، نە ژی برا،
کێ کۆمەکێ بگهینێ؟

کەڤکانیێ مستێ نەس بوو،
باڤ ژ دارێ ئانی خار،
ئیدی چ بکە، چرا هەبی؟
نە گومان ما، نە ژی چار.

چڤیکێ چووکە-چووکە،
هێ باران زۆر دبارە،

جووجکا وێ زەفی چووکە،
لەیلێ دیت؛ بێ ستارە.

لەیلێ نخامت هێلینا وێ،
جووجک ناکە چووکە-چووک،
لەیلا ئاقل چا جووجکا وێ،
هەلا زارە، چووکە، چووک.

١٩٧١

تو چوویی شێر

تو چوویی شێر، زەڤی زەر بوون،
گول کەنەرێ، خوناڤ سەربوو،
و بسکا من بەدەوە هوون،
سۆرگولەکە دەلال لێبوو.

تە گۆت بمین سێ سال تەمام،
ئندا نەکە بسک و گولێ،
ئەز پێنج سالا هیڤیا تە مام،
چا کولیلکا ناڤا ئێلێ.

ئندا نەکر من بسک و گول،
رۆژ پەی رۆژا هاتن و چوون،
چەڤێم ریا تە چاوا بلبل،
خەو و سەبر من ئوندا بوون.

کاخازەکە نەخێر رۆکێ،
یەکی ئانی دا من و چوو،

وەختێ من خوەند، ژ وێ یەکێ،
بسک و گولڤا تەڤ سپیبوون.

تو چوویی شێر، زەڤی زەر بوون،
گول کەنەرێ، خوناڤ سەربوو،
بسکا منە رەشە بهوون،
سۆرگولەکە نازک رەخبوو.

١٩٧١

خازل دیسا زاربووما

خازلا دیسا زار بووما؛
پێخاس و تەعزی بووما،
ل هەمێزا چیایێ مە،
تەنێ، تەنێ زار بووما.

و شڤکەک هەسپا من،
ببەزییا مێرگێرا،
منێ هەزار زمانی
شا بسترا گشتارا.

برا زیپکێ مخستا،
برا چەڤێم دەرخستا،
تەنێ رۆژێ زارۆتیێ،
کەسی من دوورنەخستا.

خازل دیسا زار بووما،
برچی و سەرقۆت بووما،
ستارا من کراسەک،
ئاخ، تەنێ ئەز زار بووما.

بەیتا کانیێ دیسا شا،
چاوا زار من فەمکرا،
وەختا قولخایێدا
بووکا بارانێ ببرا.

خازل دیسا زار بووما،

بێ جی، بێ ستار بووما،
لنگ تەرکی، تم برچی
نە کو ها کال بووما.

١٩٦٩

دلێ دێ

بزنێ مکە – مکە،
کارکا خوە ئندا کریە،
کەربا هێسرا رۆدکە،
گەلۆ کێ کارک بریە؟

دگەرە ڤرا، ورا،
کو کارکا خوە بڤینە،
دپرسە خووشکێ، برا،
دلبرین کو نەمینە.

ئاخ، ئاهایە تم دلێ دێ،
دلەرزە بۆی ئەولەد،
پێل و بەرا حوبا دێ،
وەکە وێ تونە تو دەر.

بزنێ مکە–مکە،
کارکا خوە ئندا کریە،
کەربا هێسرا رۆدکە،
گەلۆ کێ کارک بریە؟

١٩٧٤

*

ئەز چڤیک بیاما،
و بفریاما،
بەرب گوندێ مە.
بەرب گوندێ مە.
و من کەر دانیا
ل سەر وێ دارا
ناڤا هەوشا مە،
ناڤا هەوشا مە.
و من بنێریا،
ب چەڤێ تیا،
پیرە دایکا خوە
پیرە دایکا خوە.
گەلۆ چ دکە،
دیسا چێدکە؟

نەخشێ تەڤنا خوە
ئوسا هەمدێ خوە،
ئوسا هەمدێ خوە.
یانێ چەڤی ریا
دەشتا و بانیا
ئەو دگەرینە
ئەولەد بڤینە.

١٩٦٧

*

عەمر تەرا چاوا دەقە
تێ و دچە نۆلا خەونێ،
تو نزانی کیژان هەقە،
وەکی راستی رۆکێ وێ بێ.

وێ بێ ئەسە تەرا بێژە،
وەکی خەونە تەک عەمرێ وە،
تو خەونێڤا ناڤا دۆژێ
و ناپرسی کرنێ خوە.

١٩٧٥

*

خازلا من هۆز باژۆتا
بچووما رێنگا چییێدا،
زارۆتیا خوە بدیتا،
ناڤا هۆزا بەرخادا.

برا کارک دیسا نەس
برەڤیانا کرارا،
منێ کارک بهیشتا
برەڤیاما ناڤ زارا.

١٩٧٤

ئاڤ

ژ ئاڤێ خوەشتر
ژ ئاڤێ باشتر،
تەک ئاڤە، هەیە،

ئاڤێ گرانتر،
ئاڤێ وێرانتر،
تو جیا تونەیە.
جارنا بلبلە،
رەوش و سۆرگولە
دڤێژی ئەڤە،
جارنا ژی هورە
چیارا دفرە،
قەتلە تەڤا.
لێ دیسا ئاڤە،
مەرا دێ، باڤە،
تینا عەمرە.
برا ئاڤ هەبە
تمێ تەمزبە
عەمر نەمرە.

١٩٧٧

*

چ ژی بکی
تەمام یەکە،
تەرا بێکەدە، – دڤێژن،
دەستێ خوەدا
قەلیێ چێکی:
دڤێن– تەلە، –
درێژن.

ئاخ، نزانی
تو چ بکی
وەکی بێژنە تە ـئێوەلە،
وەکی بووزا
نەخوەستنێ
ژ سەر دلێ تە بهەلە
ئاخ، نزانی تو چ بکی...

دڤێن وەکی

دڤێن بەرفێ گول ڤەنابە،
دڤێن گەرمێ ناقەرمە
ئاڤا چەم.
دڤێن کو خەو دهەرمە،
دڤێن چەڤ رێ دقەرمە،
کو رەخ یارێ یارە کێم.
دڤێن بلبل دەنگبرییا،
دڤێن گولە نیڤمرییە،

وەخت ژی هەیە قەفەس، کێر،
دڤێن دیکەک سەد مێرییە،
دڤێن مەرکەب ژی نێرییە
کو بیر دکن ناڤێ شێر.
١٩٧٦

چەم

گێلیدا شەڤ و رۆژ
قوورین چەم دخوششە،
چەوا زیا بریندار
ب فتلا دکشە.
پێل پەی هەڤ تا دبن،
کەف ددە زنارا،
قەی بێژی ژ هێرسێ
دکۆژە کەنەرا.
دخازە ببرە
ئەو قەید و چیدارا،
کو هەرە چا کهێل
هەر یالی بێی سیارا.
ها دچە گەف و گور
چەم–پێلێ نەمری،
لێ بەر زانگ دسەنە
چا کهێل گەمکری.

ئەو دلێ منە
دەستێ کەتیارا،
سینگا وەستیارا،
باسکێ بۆ تەیرا،
مێرگا بۆی سەیرا،
چارا بۆی نەخوەش،
خەوا بۆی سەرخوەش،

حوبا بۆنا دل،
گولا بۆی بلبل،
ریا خەریبارا،
دایکا سێویارا،
قەواتا پالا،
قنیاتا کالا،
کانینگا زەلال،
کولیلکا دەلال،
سەوتا ژ دل تێ،
چاوا حوبا دێ،
ئەو دلێ منە.

سورا مە خوەیکە

سورا مە خوەیکە نۆلا زییارەتێ،
برا ئەو بەسا کەسە نزانبە،
برا تەمزبە نۆلا حوبا دێ
و نۆلا ئەوێ هەر وەدە هەبە.

لێ وەختا ئیدی نکاری خوەیکی،
دها باش دبە تەڤی ئاڤێکە
برا ئەو هەرە بەرب مێرگا تی
برا ئاڤێرا گولا ڤەبکە.

هەرکە ئاڤ تونە، بسپێرە بلبل،
برا بسترێ ب ئاخێد حوبێ،
ئەز کو ژی هەبووم و نەخوەشێ دل،
هێسایا شیرن وێ سەر مەدا بێ.

سورا مە خوەيكە، ئەوا نەبرە،
ئەوا ئالاڤا ژ كوورا دلە،
بۆ تيا چەم، بەرا ئەو ناتەمرە
هەيفە وەكى ئەو دەڤۆ–دەڤ هەرە.
سورا مە خوەيكە...

*

بەلگا دارێ ئاڤێ بر،
ئوسا هێسا بێ منەت،
قەى بێ تشتە بێ نەكر،
قەى بێ تشتە ژۆر نەكەت.

لێ دارا بيێ كوور ئاخ كر،
بێرا هێدى كەر خششيا،
دبە بەلگا كو ئاڤێ بر:
دەوسا برينا وێ ئێشيا؟

چەم دكشە

چەم دكشە
دۆر نقشە،
كوليلك پێرا شادبن
پێل رادبن،
پێل بادبن
هەڤدو دگرن تادبن.

ب هەزار دل،
ب لێڤا شل،

رادمووسە کەڤیێ کال،
و دستریێ
نۆلا بەریێ
کلاما خوە هەزار سال.

یار شیرنە

کانی دکشە شا کوبار
دەردێ حوبێ ئەوە دینە،
و دستریێ هەرۆ، هەرجار،
– یار شیرنە، یار شیرنە.

شڤان بلوور ل سەر لێڤا
شەڤ–رۆ چۆلێ حوب لێ تینە،
خوە چا پاتشێ چیا و ئاڤا
ئەو ژی دستریێ،– یار شیرنە.

چا ماشۆقێ حوبا بەنگی
دەنگێ بلبل ئاخا تینە،
ئەو ژی دڤێ: دنیا رەنگین
یار شیرنە، یار شیرنە.

دنێ ئالەم ئەوێ دڤێ:
رەوشا دنێ گولا بینە،
لێ گول بەنگی ئەو ژی دڤێ:
– یار شیرنە، یار شیرنە.

هەرکێ

هەرکێ جماعەتا خوەرا تشتەکی بکم
وەکی عەمردا کێری ئەوێ بێ
برا ئەز هەبم.
هەرکێ ژ تلیا وێ پووشەکی دەرخم،
یان زڤستانێ ژێرا ستاربم،
برا ئەز هەبم.
لێ هەرکە ئەزێ پۆلێ بێکێربم،
بۆی جماعەتا خوە برەک و کێربم.
باشە تونەبم.

مێرگ

بهارێرا مێرگ خەو رابوو.
گەرمێرا شینبوو، شابوو،
کانیێ دێرێ قوتنی لێکر،
چڤیکا چیێ کاو، کوبارکر،
منمنیکێ ئێلەکێ خاس
ئانی لێکر ب هەزار ناز.
بلبل ئانی هەمدێ خوەدا
شالکا تلووکی کاو گرێدا.
کەسکەسۆرێ کمبەرا دور
دا ناڤکێلکا چا کوورێ گور.
تەڤێ هەڤترەنگا خوە ئێخست،
سورێ بسک و گولی شەکر،

دوومەقەسکێ برەوو چێکر.
ستەیرک بوونە مرجان، مۆری
هەزار رەنگی سەردا بارین.
لێ نزام کێ گوهێ گوند خست؟
کێلەندیکێش هات گ ئێخست.

پشۆ نەخوەشە

پشۆ، پشۆ مەنالە،
هەڤەکی تەیاخ بکە،
برینا تە نە تەلە،
بەسە، بەسە، شەرم بکە.

چرا تە چوو دزیکر،
ئەز چ بێژمە تە چلێ،
ئەڤا قەزیا ل خوە کر،
روورەش بوویی ناڤ ئێلێ.

– پشۆ، پشیکا دزەک، –
گوندێ تەرا ها بێژە،
پۆچا تەیە نەخش، خەلەق،
دیزک سەردا کەت، دێشە؟

پشۆ، پشیکا دزەک،
ئاخ، تە سەرێ خوە چکر،
بۆنا کەڤچی قاتخ تە
ناڤێ خوەی زێر خرابکر.

١٩٧٠

چەم و زانگ

چەمی لەزە،
چەم دبەزە،
چیێ تێ خار،
ئەو دنەلە،
ئەو دکۆلە،

چاوا دێوێ بریندار.
هەموو گاڤێ،
هەر دەرا،
پێل رادبن،
پێل تادبن
هەمێز دکن کەنەرا.

ڤەی بێ دکە،
ژ جی راکە
زانگێ کال،
یێ کو دەورا
تەڤی وارا
تم سەکنیا کەر و لال.

– رەنگ ناڤێژە،
خوە نەکوژە،
هێرسێرا.
گورینا تە،
قوورینا تە،

زانگ دڤێژە:
چ مرا.

بهار دینە

بهار دینە،
بهار تینە،
ئەوقاس کولیلک،
ژ کو تینە؟
کو چەم کانیا،

چیا و بانیا
رەنگۆ–رەنگۆ
دخەملینە.

– بهار، دە بێژ،
عەمر درێژ،
ژ کو تینی
سازێ پر بێژ؟
کو چیا، مالا،
زار–جهالا،
هەتا کالا
دکی دەنگبێژ.

– بهار، دەنگی،
گەنج و بەنگی،
ژ کو ئەوقا
حوبێد رەنگین؟

کو میا بێریا،
مەیموون، مەریا،
هەتا نێریا
دکی بەنگین.

١٩٦٤

دلێ من

لێدخە، لێدخە
شەڤ و ڕۆ دلێ من،
نزانم چ دکە
هوندوردا ئەو بێی من؟

چ دکە نزانم،
دهوونە، چێ دکە؟
یان ورا ئەو بێی من
چ کریە، هێچ دکە.

جابا من ئەو نادە،
چڤاسی دڤێژمێ،
هەرک دەنگێ دەربێ وی،
ئەز دبهێم هەر ئێمێ.

لێدخە، لێدخە
شەڤ و ڕۆ دلێ من،
قە نزام چ دکە
هوندوردا ئەو بێی من؟

١٩٦٠

گولا گێلی

گولا گێلی،
چرا سلی،
تو ژ من؟
ئەز دخوەزم
تە بچنم
تو قول دکی
دەستێ من.

تە، نەدەرێ
ئەز هەر دەرێ
مۆتاجم،
لێ تم برچی،
حوبا تە تی،
ئەز ژ گێلی
کەر دچم.

گولا نازک،
چا تبەرەک
وەرە، نەکە ڤێ یەکێ،
دل–جەگەرێ من
خراب بوونە،
بکە مەلهەم
بەلگەکێ.

کانیا قوول

(پۆئێم)

١

ئەلەگەزێ، دەڤێ گێلی،
کانیکە سار زەلال–زەلال،
شەڤێ رۆژێ دوخول–خولی
نۆلا حوبا دلا هەلال.

با، باگەرێ ئەلەگەزێ،
نەدبرین کلاما وێ،

و بهارێ ئاڤێد وێرا
نازک دلیست بەلگێ گولێ.

رێویێد ل ریا، تی، کەسری،
ل سەر کانیێ هێسا دبوون،
ئاڤا زەلال وان پێ دانی
و بۆی کانیێ دواچیبوون.

قیز و خۆرتێد تەرە، توونجین،
حوبا خوە ور دگۆتن تەڤ،
چاوا شەدە گولێد رەنگین،
لێ دخستن پێسیرێ هەڤ.

ئەلەگەزێ، دەڤێ گێلی،
ئاوا سەربەست کانیا زەلال،
شەڤێ، رۆژێ دوخول–خولی،
بۆی موهبەتا دلێ هەلال.

٢

شەڤ دەرباز ببوو، نیڤێ شەڤێ بوو،
گەلی، چیا، بانی زوودا رازابوون،
شڤێن ژی ئیدی بلوور دانیبوو،
کوور دهێنژی کۆپ گران ببوون.

تەنێ کانیبوو دەڤێ گێلیدا،
کلاما شەڤێ دسترا بێ دەنگ،
و دچوو شەوقا هیڤێ پاشلێدا،
بەرب کولیلکێ هەزار–هەزار رەنگ.

ها دەقە دچوون، کانیا لەرزی،
ئەینا وێ هەڤکەت، رەنگ لێ شێلووبوو،
ئەوێ دیت وەکی دەستەکی دزی،
کەتە پاشلا وێ، دێستدا مۆریبوو.

*

قوول مهۆ هەبوو زۆما شەرەفدا،
وی رند زانبوو کێیە دەولەتی،
ب قوولتیێ ئەوی چەڤ گرێددان،
ئەبا خوە توجار نەدانی جیێ سی.

وەختا دهاتە جەم وی نەخوەشەک،
قوول دگۆت زۆرێ قوربانا بکە،
و زراڤ، درێژ وی دگۆت سۆزەک
یانێ ب وێڤا نەخوەش قەنج دکە.

لێ پاشێ وەختا نەخوەش بمرا

قوول دگۆت، وەکی عەمرێ خوەدێبوو،
یەک، وەکی زەفی کەتبوو بن گونا،
یا دودا وەکی قوربان هندکبوو.

چەندی چەند جارا وی ها دخاپاند،
و دکر هەزار بەنک و بەنتار،
جماعەتا دلساخ گ ئینا دکر،
وەکی وێ دنێ نەبە گونەکار.

٣

گممینا دەفێ، رنگینا سیارا،
ل ئەلەگەزێ تەڤی هەڤ ببوو،
و دەنگێ زورنێ بەر زانگا دکەت
دنڤات شیرن دوور و دوور دچوو.

ناڤا زۆمێدا گولەشبوون و شا،
و کمکمیبوو گۆڤەندا گران،
کمبەرێد بووکا، گوهارێد زەریا،
شەوقا تەڤێرا شەمال ڤەددان.

ئۆرتا گۆڤەندێ، سەر دۆشەکا خاس،
تاهار بەگ چاوا عەورەکی گران،
پال دابوو، دۆرێ تەمام بەگێد ناس،
و هەڤرا تاسێد شیرن هلددان.

دەواتا کورێ بەگی مەزن بوو،
شا دبوون هەتا خودانێد وی ژی،
بەگ تشتە ئیرۆ نەهێڤشاندبوو،

وەکی تەختە تام بمینە تژی.

قوول مهۆ چاوا قوولەکی ئەیان،
کێلەکا بەگدا، قورە پال دابوو،
و تزمیێد کار-بار، هەب-هەب دکشاند،
لێ ب فکرا خوە ئەو جەم مۆریا بوو.

- دە بێژ قوولێ من، - ها گۆت تاهار بەگ،
خەبەردە دەرهەق بەختێ کورێ من،

گەلۆ ئەوێ ژی، ئاها هەزار رەنگ
عەمر دەربازکە مینا من شیرن؟

جماعەت چووک، مەزن هاتنە دۆرا قوول،
قوول کو دەست پێ کر، دەنگ بری دەفێ،
وەکی رند ببهێن، بۆنا بووک، زەڤێ،
چکا چ دڤێ قوول مینا بالوول.

و بووک ژی ئانین ب دلێ مەلوول،
خێلی سەر چەڤا، چەڤە ب گری،
دانە سەکناندن کێلەکا خەزوور،
چاوا رەخ هەڤدا گول و سترین.

مهۆ ڤەلەزیا ل سەر دۆشەکێ،
چەڤ لێ قولبین، دەست مهکێ کر
دنێ خراب کر ئاڤا هەلەبێ،
ئیران و تووران تەمام تەڤهەڤ کر.

- ئۆ، بەختەوارن، هەم بووک، هەم زەڤا،

مینا پێشیێ خوه بن ستەیرا گەش،
خۆرتێ ئوسابە، وەکی تو ئاخا،
نۆلا وی نەبیە بەختەوار، گولەش.

رابن، جمعەتڤا هەرنە سەر کانیێ،
سەلەکی سۆرە ئۆرتا کانییێدا،
چاوا نیشانا بەختەواریا وان
عەمرێ رەبێ من: مۆریکە بندا.

ئاهل و جاهلێ ئەوێ زۆمێدا،
ب دەف و زورنە گهیشتنە کانیێ،
دەرخستن مۆریا ل بنێ سێلدا،
رامووسان، دانین ل ئۆرتا سنیێ.

و ئانین دانین ل بەر تاهار بەگ،
دەستێ شابوونێ دلێ وی دسۆت،
چمک زێدە دبوو دیسا خوونخورەک،
ناڤێ کورێ وی–مۆریێ ئەو دگۆت.

چاوا پێشکێشا قوول و وێ مۆریێ
تاهار هەلال کر: سێ گا، سێ دەلوول،
و چاوا رەوا ئەوی خێن ژ وێ،
ناڤێ وێ کانیێ دانی کانیا قوولع.

ئێ، کێ دکاربوو دەنگ بگۆتا "نا"،
و کێ هاژ پێبوو وان فەن و فێلا،
کێ رابیا بەر وان چا خورێ تەیرا،
مەیتێ وی بێخوەی وێ بما ورا.

٤

ئەلەگەزێ، دەڤێ گێلی،
دەنگەک دهات مەلوول، مەلوول،
ئەینی مینا دەنگێ گری،
دهات ژ ور، ژ کانیا قوولع.

شەڤێ، رۆژێ ئەو دگریا،
هێسرێ زەلال وێ رۆدکر،
دەردێ دلێ خوە ب هێسرا،
چیا، بانیارا گلی دکر.

کانی چاوا نختا هەلال،
دەنگێ گری گلی دکر،
دەرهەق شوخلێ قوولی رەشدا،
دەرهەق دلێ وییی کەڤر.

سەرەجەم

عـەدلايى 91
بشـەوتم 91
دەورا مـن 92
كالك و نەبى 94
گوندێ مە 96
باگەرە دەرڤا 97
زارێ دنيايێ 97
بهار ديسا هات 98
هـۆزۆ 99
تەميا من ل وە 107
سالا شايێ 108
ئەو چ دەستە 109
دل من بهارە 111
كورد خـەبەردده 112
دەستێ نەقەنج 113
يەک تو، يەک حوبا تە، يەک ژى ئەز 116
هەركێ تويێ بێيى 118
چژى بكى 119
ئەزى تيمە 120
من چ زانبوو 121
عەمرێ من تەمام بوو 122
وەكى 122
خـەزالا وە 123
بەدەوى، زانم 123
چەڤێد بەلەک 124

گول کو هەنە 125
شـەڤێ حوبێنە 125
رۆ چوو ئاڤا 126
رەڤـاندن 126
تـو نـە یـاری 127
بهار ژی هات 128
بەرفا چیایێ مە 130
سینگا زنێر 131
بەســە 131
ئوســا 132
ئێ، وێ بێ؟ 133
ئەلەگەزا من 134
چڤا باشـە 134
شیـرێ دێ 135
باران دبـارە 135
ئوسـا، ئـوسـا 136
یار و بـهــار 137
وەرە، وەرە 138
منرا دلی 138
خەون بووما 139
سورێرا ب رجاف 140
چەڤێ مـن 140
ئێ، چ بێـژم 141
ئینـا ناکی 142
برا بێژن 143
هەرکە توێ بێـئی 144
سـۆزێ مـن و تە 145
وەرە 146
ئەز و توڤـا 147
بۆی حوبا من 147

چیـا 148
رۆژێ کەڤر تشت نەبر 149
بهار کو هات 149
ئاف و کەڤر 150
چەم دکشـە 151
چڤیکێ چووکە–چووکە 152
تو چوویی شـێر 153
خـازلا دیسـا زار بووما 154
دلێ دێ 155
ئەز چڤیک بیاما 156
عەمر تەرا چاوا دەقە 157
خـازلا من هـۆز باژۆتا 157
ئـاف 157
چ ژی بکـی 158
دڤـێن وەکی 159
چـەم 160
ئەو دلێ منە 160
سـورا مە خـوەیکە 161
بەلگا دارێ ئاڤێ بـر 162
چەم دکشـە 162
یار شـیـرنە 163
هـەرکە 164
هـەرکە تویێ بێیی 164
مێرگ 164
پشۆ نەخـوەشـە 165
چەم و زانگ 166
بهـار دینە 167
دلێ من 168
گـولا گـێلی 169
کانیا قـوول 170

سمۆئێ شەمۆ
گولا گێلی
نەشیرەتا "سۆڤێتاکان گرۆخ"
یێرێڤان – ١٩٧٩
رێداکتۆرێ جاڤدار جاسمێ جەلیل
شکلکێش   ڤ. س. ئابراهامیان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ڤ. گ. ئاڤاکیان
کۆرێکتۆر   کەرەمێ سەیاد

هکیات دەرهەقا باچێمکدا

سمۆئێ شەمۆ

نەشیرەتا "هایاستان"
یێرێڤان ١٩٧١

СЬМОЕ ШӘМО

Һ'ЬК'ЙАТ ДӘРҺӘԚА БАЛЧЕМКДА

НӘШИРӘТА "ҺАЙАСТАН"

ЕРЕВАН 1971

هکیات دەرهەقا بالچێمکدا

بالچێمک بەرێ هەبوو،
رەوشا زۆزان و چیابوو،
بەژنێ، بالێ، خەملا وی،
ل هەموو جیا پەسنێ وی.

پەر و باسکێ لال و دور،
نزام لێ کێ کر نفر،
وەکی کەتە ناڤ دۆژێ،
هەتا نها ناڤێژێ.

***

بالچێمک رۆکێ برچی بوو،
رابوو بەرب مالا چوو،
چوو مالەکێ شەرمە–شەرم،
ل کو بینا نانێ گەرم.
پیرەکێ نان لێدخست،
ژ تەندوورێ دەردخست،
و دەرس دکر ل سەر هەڤ،
بێن کەتبوو ناڤ گوند تەڤ.

بالچێمکێ گۆت: – پیرێ جان،
تو نادێ من هەڤە نان؟
پیرێ گۆتێ: –

نان من پەتیە بۆی خورەک،
کێ کو بخوە مرا یەک.
تەنێ بێژە تو کێیی،
چ تەیرەدە، ژ کویی؟
ئەسل–ئەساس کو هاتی؟
ناندایین نە چەتنە.

بالچێمک تشتە نزانبوو،
چ تەیرەدە، ژ کو بوو؟
ڤر خەییدی خوە خوەرا،
پێشیا هاتە نفرا:
چاوا، خوە ڤێ رەوشا خوە،
ئەو نزانبە خزمێ خوە؟
نها شەرما چ بکە؟
مرن ویرا هندکە.
گۆت:– باش پیرێ، ئەزێ ڤا
دنێ تێمە دو گاڤا،
تویێ بزانبی ئەز کێمە،
چ تەیرادە، ژ کومە.

رابوو ب هێرس چوو جەم تەیر،
تەیر ل ئەزمان دکر سەیر.
گۆتێ: – هەلا وەرە ڤر،
ئەز ژی تەیرم، خوە نە گور؟..
تەیر هات ل وی نهێری،
دۆرێ گەریا زڤری،

نهێری وی، درانا،
گۆتێ: – ئەڤ یەک، برا، نا!
مشکی، گوری، چ هەیی،
لێ رند زانم نە ژ مەیی.

بالچێمک رابوو چوو جەم گور،
روونشت هوور–هوور ژێ پرس کر.
گۆتێ: – گورم، ئەز ژ وە،
برا بوونە پێشییێ مە.
گور نێزیک بوو نهێری،
دۆرە چوو–هات، زڤری،
نهێری باسک و لێڤا،
گۆت: – ئەڤ یەک نا، مالاڤا،
مشکی، هرچی، چ هەیی،
لێ رند زانم نە ژ مەیی.

دلێ برین جەم گور چوو،
چوو جەم هرچا رازایبوو،
ب هالەکی هشیار کر،
و ژ وێ ها پرسکر:
– دڤێن وەکی ئەز هرچم،
و ریا هرچادا دچم،
گەلۆ راستە، بێژە من،
ئەز هرچم یان یەکی دن؟
هرچ رابوو لێ نهێری،
دۆرێ چوو–هات، زڤری،

نهێری دەڤ-درانا،
گۆتێ: - ئەڤ یەک، برا، نا،

مشکی، فیلی، چ هەیی،
لێ رند زانم نە ژ مەیی.
ور رابوو چی جەم مشکا،
ژێ ساو کشاند هەمووشکا،
- وەرن جامێر، مەترسن،
ئەز ژ وەمە، نە ئێ دن.
ئەز ژی مشکم هاتمە ڤر،
بەر چەڤێ وە بوومە گور؟
ئەز ژی مشکم خووت ژ وە،
کال-باڤێ من خزمێ وە.
مشک نێزیک بوون ترس و لال،
میرێ مشکا لاپ چوو بال.
بەژن و بالێ نهێری،
دۆرێ چوو، هات، زڤری،
نهێری باسک و لێڤا،
گۆت: - ئەڤ یەک نا، مالاڤا،
گوری، هرچی، چ هەیی،
لێ رند زانم نە ژ مەیی.

تەیر، تەرەول کەس نەمان،
گشتا پرسی، چوو زەمان،
ما تی، برچی، دلبرین،
کراس و کوم رتلین،

چوخێ قاوە رەنگ-رەنگی،
کو دنێ بوو سەر بەنگی،
زۆل-زۆلی بوو ژێ وەریا،
ئیدی نەچوو ناڤ مەریا.
شەرما ئەوێ رۆژێدا
ئەو دگەرە تەرییێدا.
شەڤ دگەرە کێ زانە،
دبە بزانبە کیانە؟

چڤیک و رەشێلە

چڤیک رەشێلە بوونە برێ هەڤ،
وەدەکی درێژ ئەوان ژین ل تەڤ.
چ کو دەستکەتا، هەڤرا دبرن،
لڤا گارس ژی نیڤی دکرن.
ئێ، دنێ ئازا، پەر و باسکە لێ،
دەقەکێ دەشتێ، یا دنێ ل چیێ.
هەردو ژی جهال، سەرخوە، بەدەو بوون،
هەموو جییا وانرا شیرن و شابوون،
بێ خەم و خیال، دنیا ئازادا،
حوبێ وان بال هەڤ، مۆتاجێ هەڤدا.

لێ ڤێ ژی بێژم، ئەڤا ژی هەبوو،
رەشێلە هەلا وی رەنگی نیبوو.

ڤژکێ بهیست، ئەڤ یەکا، ئانی
دەخەسیا دلا تەلکەک دانی:

ناڤا ئێلێدا ئەوێ بەلاکر،
وەکی چڤیکێ تشتەکی ها کر:
سەرێ رێ لڤا گارس وێ چەڤکر،
و بێ رەشێلێ وێ تەنێ تەمکر.
وەدە چقا چوو، گلی مەزن بوو،
رەشێلێ دەرەو راستی ئیناکر،

یا خوە چڤیکێ پەیرا تۆبەکر.
براتی وی هیشت، چوو جەم قژکێ،
تۆبەکر، نەدا ناڤێ چڤیکێ.
زەوجی پێرا، گوهێری کراس،
وەدەکی کندا هۆگر بوو نەناس.
چەند سال دەربازبوون، ئاخریێ پۆشمان بوو،
کەتە زەف ئاڤا لێ رەنگ ژێ نەچوو.
ئاخ و واخ کشاند، چا هلدا-دانی،
براتیا بەرێ ل شووندا نانی.
هەتا نها ژی چەڤ دگەرینە،
وەختا پیر هەوشێ کووت درەشینە،
چڤیک تێ دیکرا براتیێ دکە،
رەشێلە ژی تێ گوڤە تۆپ دکە،
قەستا تێ هەرجار دڤێ چڤیکێ:
- بباخشینە من تو ئەڤێ یەکێ...
دەرەوا دنێ من راست ئیناکر،
ئەڤا عەجێبا ل سەرێ خوە کر.
لێ چڤیکێرا هەموو ژی یەکە،
وی کراسیڤا برێ ناسنەکە.

رووڤی رووڤیتیا دکه

رووڤیک هاته هەوشا مە،
چەڤ ل مریشکێ مە.
من گۆتێدا: – رووڤی تو
ڤێسبێ ها زوو دچی کو؟
سەکنی، چەڤ جووجووکا،
بێ ترس ئاها جابا من دا:
– کەڤانیا چووک بباخشین،
ئیرۆ چەندە بال مە شین،

برێ منی قەمە–قایش،
تەنێ رابیە چوویە ئاش،
نها دلێم برینە،
وی دگەرم، ڤر نینە؟

....

سمۆئێ شەمۆ هکیات دەرهەقا بالچێمکدا
رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. باکۆئێڤا
شکلکێش گ. یا. یارالیان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ ئا. ڤ. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیە ئۆ. س. پانیکیان

دەنگێ دل

دودو بوون ..

ئەمەریکێ سەردار

نەشرەتا "سۆڤێتاکان گرۆخ"

یێرێڤان ١٩٨٥

ӘМӘРИКЕ СӘРДАР

ДӘНГЕ ДЬЛ

НӘШИРӘТА "СОВЕТАКАН ГРОГ"
ЕРЕВАН — 1985

پێشکێشی بیرانینا قەومێ خوەیی نێزیک – مرازێ سەهید دکم، کو تەزە چەعڤێ خوە ڤەکربوون و گۆتی عەمر بدیتا، لێ قەزیا گران هاتە سێری، ژ ڤێ دنێ چوو و ئەم، پێشەوتی، گشک مانە دلشکەستی.

ئەڤا بەرەڤۆکا سەرهاتییێد ئەمەریکێ سەرداره سیانە. ناڤا وان سەرهاتیادا عەمرێ مەیی ئێرۆیین، مەرڤێ رۆژێ مە ب خەم و خیالێد خوەڤا، ب شوخول و روحێ خوەڤا تێنە نیشاندایینێ. رۆمانۆکا "دەنگێ دل" ئەفراندنا نڤیسکاره پێشنە مەزنە.

ترس

ئۆدا ئاپێ جمشیتدا مێر تژی بووبوون. سەر پیێ ئۆدێ چارمێرکی روونشتبوون، دوو دابوون قەلنا و قسە دکرن. فێزێدا بەخیرە بوو، کەرمێ پێز کربوونێ، ئاگر سۆر دکر. دەستێ چەند مەریادا تزبی هەبوون، دکشاندن، پاشێ رابەری جیناری خوە دکرن. جینار دگۆت "یاهێ"، تزبی ژ دێست دگرت و دکشاند. مێرێ مەزن سەرێ ژۆرن روودنشتن، بنەتارا واندا مێرێ ناڤسەرە بوون. ژێرێ جاهل بوون. لێ زارۆ بنپیا ئۆدێدا یان دسەکنین، یانێ ژی سەر عەردێ روودنشتن. شەڤێ دەرهەقا تشتەکیدا خەبەر ددان، شەڤبوهێریا خوە دکرن. وێ ئێڤارێ مالا ئاپێ جمشید ئۆدێدا شیڤ دانیبوو: هنەکا پاریک – دودو لێخستن، لێ یێ دنێ قە نێزیک نەبوون. شیڤ هلدان و مێرا دیسا دوومایی دانە خەبەردانا خوە هەتانی نیڤێ شەڤێ. پاشێ رابوون، ژ هەڤ بەلا بوون، هەر یەک چوو مالا خوە.

وێ شەڤێ گلی هاتە سەر گۆرنەپشیکا. مێرا گلیێ خوەش دکرن، مە، زارا ژی، بنپیا ئۆدێدا، چاوا وانا دگۆت، گوهێ خوە تووژ کربوون، گوھ ددا سەر خەبەردانا وان. وانا گلیێ ئوسا دکرن، وەکی سزی جانە مەرا دچوو و وەکی یەکی بگۆتا دەرێ دەرڤا، باوەر بکی مەئێ قوتار نەکرا ئەو یەک بکرا. و چ گلی دهاتنە کرنێ، تەمام دەرهەقا گۆرنەپشیکا یانێ ژی ساوا واندا بوون.

– هوون زانن، وەکی سەر پرا نیشۆکێ گۆرنەپشیک هەیە؟ – ئاپێ بەدۆ ژ هازرا پرسی. چەند مێرا جابا وی دان، وەکی ئەرێ، زانن.

– جارەکێ، شەڤ – نیڤەکا شەڤێ، ئەز سیاری دهاتم. ئەزی جاهلم، منەتا خوە تو تشتەکی ناکشینم. من دزگینا هەسپێ بەردایە، ئەو هێدی – هێدی تێ. ئەز هاتم سەر پرا نیشۆکێ. نشکێڤا ساوێ من گرت. "یا خوەدێ، تو خێرکی، – من دلێ خوەدا گۆت. – ئەز قە کولێ نەدترسیام، ئەڤ چرا وا ساو کەتە سەر من؟" من هەسپ زەنگو کر، لێ ئەو ژی جیدا بوویە سندیان، سەکنیە، دکم – ناکم پێشدا

ناچە. من تو وەختا مهینا مە قامچی نەدکر، دەستێ من نەدچوویێ، ڤێمیشی وێ نەدکر. لێ ڤێ جارێ من چەند قامچی شەلپاندنێ. هیرە – هیرا وێیە، لنگێ خوەیە پێشیێ هلتینە، عەردێ دکۆلە، لێ پێشدا ناچە، – ئاپێ بەدۆ قوتیا خوە دەرخست، جخارەک پێچا، قوتی درێژی ریسپیێ روونشتی کر، جخارا خوە ڤێخست، جارەکێ – دودا کوور هەجام کر، پاشێ خەبەردانا خوە پێشدا بر. – هەیران، ئەڤ چ عەجێبە؟ ساوەکە مینانی ساوا مێرێ کولێ من گرتیە. ئەز ترسا نەوێرم ژ هەسپێ پەیابم. دووری من پێکەتی، ئەو بێخوەیا – بێخوەیی ژی جیدا سەکنیە، نالپتە.

هەرنەیسە، چ سەرێ وە بێشینم، وەختەکێ من دینا خوە دایێ، هاشا حزوورا ماقوولێ روونشتی، تشتەکی مینانی تەژیا وێ پێشیا هەسپێ سەکنیە.

– هاشا گۆتیا، – چەند مێرا لێ ڤەگەراندن.

– بێ مەنە، من تبست کرێ، من ترێ تەژییە. لێ ڤە تالاشا وێ نینە، خوە دایە سەر هەردو ڤچێ پاشن، پێشیا هەسپێ سەکنیە. من سەر سەرێ هەسپێرا قامچیک داوشاندێ. چنگ کر، هەڤەکی وێدا چوو. من هەسپ قامچی کر. هەسپ کو جی لپتی، تێرماشا – تێرماش بانزدا، پش منڤا هەسپێ سیار بوو. ئەڤێ کو ها کر، من پێرا – پێرا تەخمین کر، کو گۆرنەپشیکە. نها ئەز دخوازم تێکم گازی، لێ دەنگێ من دەرنایێ. پێرا – پێرا زار – زمان کەتم. ئەو بێخوەیا – بێخوەیی ژی هەی بانزددە تێ تەرکیا من، هەی سەر ملێ منرا بانزددە بەر من. من ئیدی دزگینا هەسپێ بەردایە، ئەز نزانم ئەو کودا دچە. جارەکێ – دودا ژی بانزدا سەر ملێ من. ئوسا گران بوو، تێ بێژی هەڤت پووت خوێ دانینە سەر ملێ من. ساو کەتیە سەر هەسپێ ژی، چاوا دچە! تێرماشا – تێرماش تەرکا من نادە، هەی بانزددە سەر ستوێ هەسپێ، هەی تێ من سیار دبە. ڤە نزانم، ئەڤێ یەکێ چڤاس وەعدە کشاند. وەختەکێ من لێنهێری، ئەم گهیشتنە بەر چەمێ گوندێ مە. نشکێڤا گۆرنەپشیک ئوندا بوو. ڤیالی، ویالی دنهێرم، گۆرنەپشیک تونە.

– تو چێم دەرباز بووبوویی یانێ نا؟ – مێرەکی ناڤسەرە ژ ئاپێ بەدۆ پرسی.

– ئەرێ، لێ چاوا، ب تەخمینا من، هەتانی بەر چێم پش منڤا هەسپێ سیار بوو، – ئاپێ بەدۆ گۆتێ، – لێ وەختا هەسپێ ئاڤ قەلاشت، دەربازی وی ئالی بوو، بەتا ڤەبوو.

– گۆرنەپشـیک ئاڤـێ دەرباز نابە، – یەکی ریسـپی گـۆت. – دبێن، چاوا ژ ئاڤێ دەربازبە، وێ ببە مەیت. یانێ نا، وی چاخی وەکی مەرەک تەرا هەبوویا، تە مەر دانیا سەر ستو، وێ پێرا – پێرا بووبوویا مەیت بسەکنیا.

– ئەرێ وەللە برا، وێ شەڤێ گۆرنەپشیکێ ئوسا ئانی سەرێ من، – ئاپێ بەدۆ خەبەردانا خوە سەر هەڤدا ئانی. – ئەز هەمین زار – زمان کەتبووم، دەستێ من ست بووبوون، نکاربوون دزگینا مهینێ بگرتانا، هەسپێ ئوسا مریتی ئەز ئانیم، گیهاندمە مال.

– ساوا گۆرنەپشیکێ زۆرە، برا نەیێ سەرێ باڤکوشتییێ من، – یەکی ریسپی گۆت. – چقاس جارا قەومیە رووێ وێ یەکێدا مەری بزدیایە، مێر ژ مێرانیێ کەتنە. گۆ وێ سالێ گوندەکیدا یەک شەڤێ دەرتێ دەرڤا، دچە خربێ پش مالێ. گۆرنەپشیک خوە پارا دگهینە، دخەنقینە. ئەڤێ تە خوە عەردێرا کاش دکە، بەرب کولەکا خێنی دچە. خوە ئانجاخ دگهینە سەر خێنی، دەڤێ خوە دکە کولەکێ، دکە گازی، وەکی ئەڤێ میراتێ ئەز خەنقاندم. هەتانی نەفەرێ مالێ دەرتێن، خوە پێرا دگهین، گۆرنەپشیک مێرکێ بەلەنگاز دخەنقینە. بەدۆ، بەختێ تە رند لێدایە، وەکی تشتەک نەئانیە سەرێ تە. وەکی دن ژی – ئەفەرم تەرا، قورساخێ تە زۆرە، یانێ نا دکاربوو عەجێبەک بهاتا سەرێ تە.

مێرا دەرهەقا گۆرنەپشیکادا ها گلی دکرن، مە، زارا ژی، خوە قنجلاندبوون سەر هەڤ و بووبوونە پەپووکێ گلیێ وان. وەختا یەکی گلیک دکر، گشکا خوە کەر دکر، هەر تەنێ دەنگێ ئەوی کو خەبەر ددا، دهاتە بهیستنێ. گلیێ وانا هەڤدو نەدوەکلاندن. هەر یەکی عەسە تشتەکی تەزە، قەوماندنەکە هەواسکار دانی ئۆرتێ. لەما، وەختا یەکی دەستب خەبەردانێ دکر، گشکە باوەر بوون، وەکی ئەوێ گلیکی خوەش بکە.

– ئەز ژی دخوەزم وەرا گلیکی بکم، – سەفۆیێ کەلۆ گۆت.

– کەرەمکە، سەفۆ، کەرەمکە، – ژ هەردو پیێ ئۆدێ گۆتنێ.

سەفۆ کولنا خوە بر بەر دەڤێ خوە، جارەکێ، دودا کوخیا، کیسکێ تتوونێ ڤەکر، جخارە پێچا.

– وێ سالێ ئەز ژ شەهەر دهاتم، – سەفۆ دەستپ خەبەردانێ کر. – ماشینێ پەیا بووم، ئیدی تەعری کەتبوو عەردێ. من پێشیێ خوەست هەرم مالا دۆستێ مەیی سپیتاکێ، شەڤ وێدەرێ بمینم، سبەترێ بدمە سەرێ رێ بێم. لێ پاشێ من فکرا خوە گوهاست. "ئەزێ ڤێ شەڤێ مالا دۆستادا بمینم، چ بکم؟ – ئەز دلێ خوەدا فکریم. – هەڤە عەردە، ئەزێ بدم سەر رێ، هەتانی نیشەڤ بگهیژمە مالا مە".

سەفۆ ناڤبری دا خەبەردانا خوە، جخارە ڤێخست، قولاپەک، دودو دانێ. گشکا خوە کەر کرنە، گوهێ وانا سەر سەفۆیە. وەکی ئۆدێدا مێشەک بفریا، ڤنگینیا وێ وێ بهاتا بهیستنێ. ئەم گشک هیڤیێ بوون، چکا چ تشتەکی عەجێب هاتیە سەرێ سەفۆ.

– ئەرێ، من دا سەرێ رێ، – سەفۆ خەبەردانا خوە پێشدا بر. – سەرێ باهارێ و هاڤینێیە، هیڤەرۆنە، وەکە رۆیە. ئەز هاتم، هاتم، هاتم...

دیسا گلیێ خوە تەمام نەکر، ڤەگەریا سەر جاهلەکی ئو گۆتێ:

– جا فرەیا سەهەتا خوە، شەلبکە ئاڤ بدی ئاپێ خوە؟

ئەلبا ئاڤێ، شەلبک کێلەکێ بنپیا ئۆدێدا بوو. ئەوی خۆرتی شەلبک تژی ئاڤ کر، بر دا سەفۆدا. ئەڤێ تە ڤەخوار، پێ دەستمالێ سمێلێ خوە تەمز کر، دووێ جخارێ هێ گور کر.

– سەفۆ، دە تێ بێژی، بێژە، تە ئەم کامچۆیی کرن، – بەدۆ گۆتێ.

سەفۆ دووێ قەلنێ فنجێ خوەرا بەردا، قە ئالیێ وی ژی نەنهێری.

– ئەرێ، ئەز هاتم، هاتم، گهیشتمە سەر پرا نیشۆکێ.

– نها میراتێ پێڤا دەرکەڤە، – یەکی بلند گۆت. سەفۆ گوهـ نەدا سەر گۆتنا وی. مە، زارا ژی، ترێ ئەو گوهیشتیە جیێ لاپی هەواسکار. گشکا خوە کەر کربوون. هەر تەنێ شەقە – شەقا تزبیا بوو.

– ئەز کو گهیشتمە سەر پرا نیشۆکێ، ساوەکە من گرت. ئەز هەڤەکی جیدا سەکنیم، من جخارا خوە ڤێخست، چەند قولاپ دانێ و رێکەتم. هاتم، هاتم، دەرکەتم بەر دەرێ مە. من دەری کوتا، کولفەتا من دەری ڤەکر، ئەز چوومە هوندور.

سەفۆ خوە کەر کر، سەرێ خوە بەرژێر کر، سمێلێ خوە بادان. خێلە وەخت گشکە

کەر بوون، هیڤیێ بوون، وەکی سەفۆیێ گلیێ خوە تەمامکە. لێ سەفۆ دەنگێ خوە نەدکر، سمێلێ خوە باددان.

– پاشێ؟ – یەکی ژ سەفۆ پرسی.

– پاشێ من کنجێ خوە ئێخستن، کەتمە ناڤا جیا، رازام.

– چاوا؟ دێمەک، گلیێ تە ژی هەما ئەڤ بوو؟ – بەدۆ ژێ پرسی.

– ئەرێ، وەللە، گلیێ من ژی ئەڤ بوو.

– وەیلێ خوەدێ مالا تە ئاڤاکری، مە ژی ترێ تێ مەرا ڤێ ئێڤارێ گلیکی خوەش بکی!

– چرا کێم گلی بوو؟ – سەفۆ ب خەید گۆت.

– قە قوسوورا گلیێ تە هەبوو؟ – بەدۆ ب ئەکس گۆتێ. بوو پیرقینیا هازرا کەنیان. هنەکا دەستپێ کرن خوەشیێ خوە سەفۆ کرن.

– سەفۆ، تو بدی خاترێ خوەدێ، تێ مەرا دیسا گلیکی نوسا بکی، – یەکی گۆت و گشک هەڤرا کەنیان.

– بۆ سەفۆ ترسیایە، وییا ترێ وێ مە ژی ترسا خوە بدە هەساندنێ.

– وەللە، مێرک گلیکی "خوەش" کر: "ئەز هاتم، هاتم، گهیشتمە مالێ".

دگۆتن و دکەنیان. لێ سەفۆ زوور دبوو چەعڤێ وان دنهێری، مەریا ترێ عەجێبمایی دمینە، وەکی ئەو چاوا وی گلیێ وییی خوەش بەگەم ناکن، هەلا کێم – زێدە ژی خەبەر ددن.

رۆژترا ماین ئەڤا گلیێ سەفۆ تەمامیا گونددا بەلا بووبوو.

– لێ تو ناڤێژی سەفۆ شەڤێ دنێ ئۆدا ئاپێ جمشیتدا چ گلیکی خوەش کریە، – هەڤدورا دگۆتن، خەبەرێد وی دوەکلاندن و دکەنیان. لێ وەختا سەفۆ وان دەرا بوویا، قەستیکا بلند – بلند دگۆتن "ئەز هاتم، هاتم، گهیشتمە مالێ" و بن چەعڤارا وی دنهێرین. سەفۆ دبهیست، سەرێ خوە دکرە بەر خوە، کەرەکەر ژ ناڤا مێرا دەردکەت و بەرب مالا خوە دچوو.

هەتانی سەفۆیی ساخ بوو، گونددا ئەڤ گلیێ وی دکرن.

س. ١٩٧٩ – L

مێرخاسی

(قەوماندن)

دو قەبیلێد کوردا زەعف زوودا دژمنێ هەڤ بوون. سال تونەبوو، وەکی وانا مێر ژ هەڤدو نەکوشتانا، تالانێ هەڤدو نەبرانا.

جەمال ئێتیم بوو. سەرەکێ قەبیلێ ئەو بربوو مالا خوە و خوەیی دکر. دە، دبێژن، زارا ئێتیم زوو مەزن دبە، تەعلی – تەنگاسی وی زوو مەزن دکن. جەمال گەلەکی سەر خوە بوو. ئێتیمیێ ئەو قال کربوو، تو کەسی نکاربوو ملێ وی بادا. چقاسی سەر خوە بوو، ئەوقاسی ژی ملووک بوو، جیێ بادلهەوا، چاوا دبێژن، کشی مریشکا خەلقێ نەدکر. خۆرتەکی گەلەکی تەیاخ بوو. دگۆتن، هەلا وەختا زارۆ بوویە، جارەکێ مێڤان تێنە مالا سەرەکێ قەبیلێ، ئۆدێدا روودنێن، نان دخون، قسە دکن. جەمال پیێ ئۆدێیی ژێرن سەکنی بوویە. کەرمێ پێز کربوونە بەخیرێ، گورە – گورا وان بوویە، شوخولینە. ژ مێڤانا یەک شڤقەلنا خوە دادگرە و ئاگر دخوازە، وەکی ڤێخە. خوەیێ مالێ دبێژە جەمال، وەکی پێ ماشێ ئاگر بینە داینە سەر شڤقەلنا مێڤان. جەمال دچە، نێزیکی بەخیرێ دبە، شەلە ئاگرێ گور دەردخە، ددە سەر دەستێ خوە و تێ پێشبەری مێڤان دسەکنە. مێڤان دنهێرە، شەلێ ئێگر سەر دەستێ وییە و قە تالاشا وی ژی نینە. مێڤان قەستیکا خوە ئەگلە دکە، تەیاخێ وی دجێربینە. جەمال جیێ خوەدا دسەکنە، وی دنهێرە. مێڤان دبینە، کزینیا دەستێ وییە دشەوتە، هێسر ژ چەعڤا تێن، لێ تەیاخ دکە، نە ئاگر داڤێژە، نە ژی دەنگێ خوە دکە. مێرێ ئۆدێدا روونشتی سەر تەیاخێ وی عەجێبمایی دمینن. مێڤان شڤقەلنا خوە درێژ دکە. جەمال شەلێ ئاگر ددە سەر. مێڤان هلتینە هازرارا ها دبێژە:

– ئەز ژ مریا، هوون ژ زێندیا، مێرەکی ئوسا ژ ڤی کوری دەرێ، وەکی وێ ئۆم – ئۆم گلیکن. هەیفا ڤی کوری، رند خوەیتیێ لێ بکن، مێرەکی چێ وێ ژێ دەرێ.

***

مێرەکی قەبیلا جینارە ب ناڤ و دەنگ دمرە. تەمامیا مێرێ قەبیلا جەمال هەسپا سیار بوونە، چوونە هەوارییێ. هەر تەنێ ژن، زارۆ و چەند جاهل ئۆبێدا مانە. قەبیلا دژمن پێ دهەسە، وەکی مێرێ وێ قەبیلێ تەمام چوونە هەوارییێ، قرار دکە وێ رۆژێ باڤێژە سەر وێ قەبیلێ، تالانێ وێ ببە.

نیڤرۆ بوویە، پەز، دەوارێ قەبیلێ چۆلێ بوونە، کولفەت ژی شوخول – ئەمەلێ مالێڤا مژوول بوونە. وەختەکێ دینا خوە ددنێ – شڤان، گاڤان وێدا درەڤن، تێن. ناڤا خوونێدا مەوجینە. تێن، دگهیژنە جی، جابێ دادخن، وەکی چەند سیارێ قەبیلا دژمن ئاڤیتنە سەر وان، ئەو رند کوتانە، بریندار کرنە، پەز، دەوار تالان کرنە، برنە و هەلا سەردا ژی گۆتنە:

– هەرگێ مێرێ وە مێرن، برا بێن تالانێ خوە پاشدا بن. ئەمێ ئوسا بکن، وەکی وە ببە خەلایا مێرا.

دبە قووژینیا کولفەت، زارا. رادبن، جاهلەکی، دودا سیار دکن، دشینن پەی مێرا. جەمال، کو ئیدی خۆرت بوو، هیڤیا وان ناسەکنە، ئاپلتاخ هەسپێ سیار دبە، رمێ هلتینە و ددە پەی تالان.

رانێزکاییێ وانرا دکە و دکە گازی:

– هەیران، خوە نەهەقیێ نەگرن، مێرێ مە چوونە هەوارییێ، تالانێ مە نەبن.

سەرکارێ قاچاخا دو سیارارا دبێژە:

– کورۆ، ئەمێ تالان بن، هوون بسەکن، دەنگێ وی جەورکی بدنە کەرکرنێ.

ئەو هەردو سیار گەمێ هەسپا دکشینن، جیدا دسەکن، لێ سیارێ ماین پێز، دێوێر شڤکوت دکن، دبن.

جەمال تێ دگهیژە وان هەردو سیارا. دخوەزە ژ وان دەربازبە، بدە پەی تالێن، لێ ئەو هەردو سیار رما راست دکن و رکێفی سەر جەمال دکن. جەمال خوە ددە ئالیکی، دکە چەمێ رمێ کەڤچکا سنگێ یەکیدا گوت دکە، وی ژ سەر هەسپێ تینە خوارێ، ڤەدگەرە سەر یێ ماین. ئاتارا یێ پێشن تینە سەرێ وی ژی، جارەکە ماین هەسپێ زەنگوو دکە و ددە پەی تالێن.

وەختا سەرکارێ قاچاخا دبینە، وەکی ئەوی هەردو سیارێ وی ژ سەر زین ژۆردا

ئانینه خوارێ، ڤێ جاره چار سیارا دهێله. ئەو و سیارێد ماین تالان داژۆن.

جەمالێ تە دگهیژە ڤان هەرچار سیارا. دیسا ناخوازە بکە شەر، لێ یاخا خوە ژ وان خلاز ناکە. جەمال وان ژی ستو هەسپادا تینە خوارێ، بایێ هەسپێ تژی دکە.

– کورۆ، ئەڤی کۆکا مێرا مە ئانی، – سەرکارێ قاچاخا دبێژە، – رما خوەشکن، مە و وی مالەکە خوەش، یان ئیرۆ دیا وی بگری، یانێ دیا مە. لاموکەک رابە ڤی جوورەیی بینە سەرێ مە، شەش مێرێ مە زیاییکە؟ ماینا مە ئیدی چرانە؟

تەرکا تالان ددن. پەز، دەوار وان دەرا بەلا – بەلا دبە، سیار دزگینا هەسپا دکشینن، دبە هیرە – هیرا وان، رادبن سەر قچێ پاشن. سیار رما دەستێ خوەدا خوەش دکن. جەمال دگهیژە وان، لێ ناخوازە بکە شەر.

– تەرکا تالێن بدن، ئەم پاکی ژ هەڤ دوور کەڤن، – جەمال دبێژە وان.

– چاوا تەرکا تالێن بدن؟ هەلا تو من و ڤی لاموکی دنهێری؟ تە کۆکا مێرا من ئانی، تێ تەزە دەستێ من خلاز ببی، – سەرکارێ قاچاخا دبێژێ، رمێ جارەکێ، دودا هلدقۆشینە و هەسپێ زەنگوو دکە، خوە درێژی جەمال دکە. رمێ دگرە، بایێ خوە تێ. جەمال گەمێ دەڤێ هەسپێ دخە، خوە بەر ددە ئالیکی. دەربا وی پست دچە. وەختا جارا دودا ڤەدگەرە، جەمال رمێ سنگێ وی دخە، پشتا پیلرا ددە دەر. قاچاخ سەر پشتا هەسپێ ئالیکیدا خار دبە. هەسپ ناسەکنە، بایێ خوە دچە.

– دە، پێشدا وەرن! – جەمال دبێژە سیارێ ماین. – ئەزێ وە ئیرۆ تێکمە پسۆن. من گۆ کارێ وە من نەکەتیە.

گاڤا سیار ڤێ عەجێبا جەمال بەر چەعڤێ خوە دبینن، سەرێ هەسپا دزڤرینن. جەمال ئیدی نادە پەی وان، پێز، دێوێر تۆپ دکە، ددە بەر خوە، پاشدا تینە. دگهیژە جیێ – جی. شڤان، گاڤان، ژن و زارۆ پێشیێدا تێن.

– من تالان تەمام پاشدا ئانی، نەهیشت، وەکی ئەو گوهێ کەرەکێ ژی خوونکن. – جەمال جابا پرسێ هازرا ددە.

مێر هەلا ژ هەوارێ نەهاتبوونە. دەنگ تەمامیا ئۆبێ بەلا دبە، وەکی جەمال تەک – تەنێ لێدایە چەند مێرێ وێ قەبیلا دژمن کوشتنە و تەمامیا تالان ژی پاشدا ئانیە. ژن دوا جەمال دکن، قیزێ جاهل دوورڤا ب چەعڤەکی هسرەت وی دنهێرن. لێ

جەمال وەستیایی، کەسری، سەرێ وی بەردا بەر سەلێ پەزخوێدانێ روودنێ.

ئەسرێ مێر ڤەدگەرن. ب کەل و بین هەسپا داژۆن، تێن، وەکی پەی تالانێ خوە کەڤن. وەختا تێن، دگهیژنە جی، پێ دهەسن، وەکی جەمال نە کو تەنێ تالان پاشدا ئانیە، لێ ئوسا ژی لێدایە چەند مێرێ وان کوشتنە.

– ئەز هەیرانا چەعڤێ مێرێ چێمە، – سەرکارێ قەبیلێ دبێژە. – چرا ئەوی نانێ چ مالێ خوەریە، وەکی عەجێبێ ئوسا نەکە؟

تەمامیا سیارا تێن بەر دەرێ سەرکارێ قەبیلێ پەیا دبن. جەمال رادبە، دزگینا هەسپێ سەرکارێ قەبیلێ دگرە، دەستێ خوە داڤێژە زەنگوویا وی و ئەو پەیا دبە. چاوا پەیا دبە، ئەنیا جەمال رادمووسە. سیارێ هاتی ژی دچنە ئەنیا جەمال.

– ئەفەرم، تو ئەینسی کورێ باڤێ منی، – سەرکارێ قەبیلێ دبێژە. – لێ هەلا نیشانی ئاپێ خوەدە، چکا تە چاوا ب رمێ چەند مێرێ وان کوشتن.

– ئەزێ چاوا نیشاندم، ئاپۆ؟ – جەمال عەجێبمایی ژێ دپرسە.

– ئەمێ ڤێدەرێ بسەکنن، تو دوورڤا، چاوا تە ل وان دایە، رما خوە ل دارێخە. ئەز دخوەزم فەسلا تە ببینم.

جەمال هەڤەکی پاشدا دچە، رمێ دەستێ خوەدا خوەش دکە و کەوکی دارێ دکە. رم لێددە دارێ قولدکە، ئێپێجەیی تێدا گوت دبە. جەمال دخوەزە هەرە رما خوە ژ دارێ بکشینە، لێ سەرکارێ قەبیلێ ناهێلە.

– رمێ دەرنەخە، – دبێژێ، – گلیکی من هەیە، ئەز دخوازم ئیرۆ لاوکارا بێژم. گەلی برا – پسماما، – ڤەدگەرە سەر مێرێ ور سەکنی. – جەمال ئیرۆ مێرانیکە ئوسا کر، وەکی وێ هەتا کورێ – کورا بێ گلیکرنێ. مە تەزە ئیرۆ مێرانیا وی نەدیتیە. کێ بەرێ خوە دایە وی، روورەش بوویە. ئەو ب دەربەکێ مێرخاس نەبوویە. هەتا نها هەلا تو کەسی ملێ وی بانەدایە. گومانا من شەمسێ منە، وێ ڤرهادا ژی بانەدن. راستە، جەمال هەلا جاهلە، لێ مێرەکی مێرخاسە. ئیرۆدا ئەز وی هەساب دکم چاوا مێرخاسێ قەبیلا مە. ئەز ب ڤان رووێ سپی بەر مێرخاسیا وی تەمەنە دبم و بەر ڤێ جمعەتا هازر بن رما ویرا دەرباز دبم، – سەرکارێ قەبیلێ، کو ئیدی روو – گولی سپی کربوون، ها دبێژە و بن رما وییە دارێڤا گوتکریرا دەرباز دبە.

مێرێ قەبیلێ تەمام وی جوورەیی تێن بن رما جەمالرا دەرباز دبن. لێ جەمال شاش – مەتال دمینە.

– ئاپۆ، من چ کریە، وەکی تو ها دکی؟ – دبێژە سەرکارێ قەبیلێ.

– تە مێرخاسی کریە، لاوۆ! ئەم هەرتم بەر مێرخاسیێ تەمەنە بوونە. راستە، سەرکارێ قەبیلێ ئەزم، لێ ئیرۆدا مێرخاسێ قەبیلێ تویی. ڤرهادا هاژ هەسابێ خوە هەبە: شوخول بگهیژە شەرا – دەوا، تو گۆتی پێشیێ کەڤی، قەواتا زەندێ خوە نیشاندی، وەکی قەبیلێ ماین ژی زانبن، کو بادلهەوا نینە مە تو کری مێرخاسێ قەبیلێ. لاو، ئەڤا بۆرجەکی گرانە: ناڤ و ناموسا قەبیلەکێ تەرا گرێدایە، گۆتی کوشتنا تە هەبە، رەڤا تە تونەبە. هەرە، لاو، برا مەرتالا شەمس سەر ملێ تەبە. شکر ئەزی سەرفنیازم، زانم، وێ وەکە مسقالەکێ خرابیێ نەیێ سەر ناڤە قەبیلا مە. شکر ڤێ گاڤێرا، ژ رکناتا باڤێ من مێرەکی هایی مێرخاس دەرکەت. وەکی ئیرۆ ژی روحستین چۆک بدە سەر سنگێ من، روحێ شیرن ژ من بستینە، ئیدی خەما من نینە، چمکی ئەز زانم، قەبیلا مە بێخوەیی نینە، مێرەکی مینانی تە مێرخاسێ وێیە، – کالێ ها دبێژە، جەمال حەمێز دکە و دیسا ئەنیا وی رادمووسە. ژ شابوونا دو هێسر ژ چەعڤێ وی تێنە خوارێ و دکەڤن سەر ئەنیا جەمال.

جەمال تەمەنە دبە، دەستێ کالێ پاچ دکە.

جمعەتا هازر دوا – درۆزگا جەمال دکە.

وێ رۆژێدا ناڤ و دەنگێ جەمال نە تەنێ ناڤا ئێلا واندا، لێ ئوسا ژی ئێلێ مایندا بەلا دبە. گۆ، ژ ترسا وی کێ دوێربوو سەر سیا مەرێ قەبیلا وی کەتا یانێ بجێرباندا تالانێ وان ببرا. گەلەکا مێرخاسیا وی بەر چەعڤێ خوە دیتبوون. دیتبوون و سەر پۆچا خوەدا کەتبوون.

ناڤێ مێرخاسیا جەمال تەمامیا کوردستانێ بەلا دبە. پاشی مرنا وی ژی مێرخاسیا وی ئۆم – ئۆم تێ گلیکرنێ هەتانی تێ دگهیژە رۆژێ مە.

س. ١٩٧٩ – ئا

گومان

شەرێ وەتەنیێیی مەزن تەزە کوتا بووبوو. سالێد گران بوون. ئەو چەتنایی هەلا نەهاتبوون هلدانێ، کو شێر پێشدا ئانی بوون. زولما شێر گهیشتبوو مالا مە ژی. باڤێ من چووبوو بەر شێر و ڤەنەگەریا بوو. ئاپێ من تەزە ژ ئەسکەریێ هاتبوو. راستە، نەفەرێ مالا مە گران نیبوون (ئەز بووم، دیا من، پیرکا من و ئاپێ من)، لێ ئەبوورا مە ژی تونەبوو. خەباتا کۆلخۆزا گوند تو تشتەک نەددا، چەند پەزێ مە هەبوون، لێ دەوار تونەبوون. لەما ژی وەختا خەباتا دەشتێ کوتا دبوو، ئاپێ من سەرپاییزێ دچوو تلبیسێ، چەند مەها دخەبتی، مالێرا هەڤە تشت – مشت دکرین، دهات.

وێ سالێ ژی ئاپێ من چوو شەهەر. هەرتم هەتانی رۆژیێ ئێزدی دهات، وەکی، چاوا دیا من دگۆت، وان رۆژێ عەزیزدا تشتەک هەبە خێرا مریا دەرخن. لێ ڤێ سالێ ئاپێ من رۆژیێ ئێزیدا نەهات. چاو کربوو، وەکی تشتەکی پاک نەکەتیە دێست، لەما نکارە بێ. رۆژیادا پاشیڤا مە ئەو ماست بوو، کو دیا من پاییزێ گرتبوو، روون هەلاندبوو، بەری سەر دەڤێ دیزێ دابوو و هلدابوو بۆنا رۆژیا. شیڤا مە ژی قەیسی بوون. وێ پاییزێ قەیسی ئانیبوون گوند و جەهرا گوهێری بوون. دیا من دو عەلب جەه دابوو هەڤە قەیسی کری بوون، ڤەشارتبوون بۆنا رۆژیا. هەرسێ رۆژێ رۆژیادا نانێ مریێ مە قەیسی بوون. هەر جارەکێ دیا من نانێ مریا دبرە مالەکێ. جینارا ژی نانێ مریا دانینە مالا مە. وی چاخی گوندێ مەدا ئەدەتەکی ئوسا هەبوو، وەکی رۆژیادا هەر جارەکێ نانێ مریا ببنە مالەکێ. رۆژا عەیدێ ژی دیا من ساڤار چێکر. تەنێ چەند جینارێ نێزیک هاتنە عەیدانا مە. (دە، چمکی ئاپێ من نە ل مال بوو، وەکی تەڤی کۆما مێرا ببوویا و مال ب مال بگەریانا، ئوسا ژی بهاتانا مالا مە، لەما ژی وێ سالێ پاکی کەس نەهاتە عەیدانا مە).

مە ب تەهەرەکی رۆژیێ خوە دەرباز کرن و چەعڤنهێریا هاتنا ئاپێ من بوون.

هەڤتێ دەرباز دبوون، لێ ئاپێ من نەدهات. وێ سالێ بەرفەکە ئوسا کەتبوو، وەکی داڤیتە ناڤێ. گاڤا دەردکەتی دەرڤا و دۆرا خوە دنهێری، هەر دەرا سپی، چیل – قەرقاش دکر. وەختا با رادبوو، دکرە باگەرەکە ئوسا، کو جینار نکاربوو بچوویا مالا جینێر. و باگەرێ ئوسا چەند رۆژا دکشاند. پەیرا با رادوەستیا، باگەرێ ڤەدکر و تەڤێ ددا. بەرف ئوسا هشک دبوو، وەکی مە، زارا، بێ لەکانا خوە سەر دشمتاند. بووزا سەر جەوا ئاڤێ ئوسا قالم دبوو، وەکی پێ کولنگا دشکێناندن، قونی ڤەدکرن و ئاڤا ڤەخوارنێ دبرن. جارنا قونی ئوسا کوور دبوو، وەکی دەستێ مەریا نەدگهیشتە ئاڤێ. دگۆتن، وێ سالێ ژنەکە گوندێ مە سەر سێری کەتبوو قونیێ و ئەگەر جینارەکی مە خوە پێرا نەگیهاندا، وێ قونیێدا بفەتسیا. ئەم، زار ژی، سبێ هەتانی ئێڤارێ سەر بووزا نێزیکی قونیێ بوون. مە ڤرڤریک دلیست. دەستێ مە بەر سەرمێ سۆر دبوون، مینانی سلقا سۆر، لێ مە تەرکا لیستکێ نەددا هەتانی برچیبوونێ زۆر نەدا مە. ئەم درەڤیانە مالێ، مە کاخە شۆربە یانێ ئاڤسیرا کەلەما دخوار، هۆچە نان دگرتە خوە و جارەکە ماین سەر بووزا دۆرا قونیێ تۆپ دبوون. وان سالا نانگرانی بوو، ئارڤانی کێم بوو. لەما ژی کەڤانیا دانین بەرۆشا کارتۆل دکەلاندن، سپی دکرن، دکرنە دۆگەچک، رند دکوتان، هوور دکرن و دکرنە ناڤا هەڤیر بۆنا ئار کێم هەرە، لێ نان گەلەکبە. و نان ئوسا تەم بوو، وەکی تە شەشەک بخوارا، تێر نەدبوویی. لێ کێ وێ شەشەک بدا تە؟ هەر کەڤانیکێ چاپا دەستێ خوە زانبوو و ئەوقاس نان دپەت، وەکی ئانجاخ نەفەرێ مالێ یۆلە دبر. نان بووبوو تبەرک.

***

رۆژەکێ ژی مە تەندوورا خوە تەمراندبوو، نانێ نیڤرۆ خواربوو و دۆرا تەندوورێ روونشتبوون. سەر خانیێ مە بووبوو رەپەرەپ – مەری هلکشیانە سەر. مە دی، یەکی دەڤێ خوە کرە کولەکێ و کرە گازی:

– مالا هەمید ئەڤە؟

– ئەرێ، ئەڤە، – دیا من جابا وی دایە. – کەرەمکە، پێشدا وەرە، برا.

– نا، خوەدێ ئاڤاکە، خووشکێ، ئەزی لەزم. دەرێن دەرڤا، گلیکی من هەیە، وەرا بێژم، هەرم.

من، دیا من و پیرکا من مه هەڤرا بانزدا دەرڤا. مێرک سەر خێنی پەیا بووبوو، بەرب مە دهات.

– ئەز بەختێ کورێ تەمە، خوە تشتەک نەقەومیە؟ – پیرکا من بەر زاری بوو.

– قە مەترسە، خووشکێ، شکر تشتەک تونە، – ئەوی جابا پیرکێ دا. – ئەم و هەمید تەڤایی ژ شەهەر تێن. پشتۆیێ وی گران بوو، ئەو گێلیدا ما. دگۆت، برا ژنا برێ من و کورێ برێ من پێشیا مندا بێن. زوو بکن، خوە پێرا بگهینن هەلا تەعری نەکەتیە عەردێ.

پیرکا من کر – نەکر ئەو مێرک نەهاتە مالێ، خاترێ خوە ژ مە خوەست، دارێکر، چوو.

ئەم ڤەگەریانە مالێ. شابوونەکە مەزن کەتبوو دلێ مە: نە ئاخر ئاپێ من ژ شەهەر تێ، نها خوەرا تشتێ خوەش ئانینە. من لەز – لەز چارخ کرنە لنگێ خوە، تێلێگرێیکێ خوە خوە کر، کۆم دا سەرێ خوە و هپ – هازر ئۆرتا خێنی سەکنیم. دیا من ژی کنجێ خوەیە گەرم خوە کرن، ئەم ژ مالێ دەرکەتن و مە بەرێ خوە دا گێدووکا سپیتاکێ.

پاشی نیڤرۆیە، تەڤە، لێ تاقەتا گەرما وێ قە نایێ تەخمینکرنێ. وەختا رێ دچی، چرکە – چرکەکە ئوسا دکەڤە بەرفێ، تە ترێ ڤایە، وێ ژ هەڤت جیا تیش – تیشیبە. رێ یەکپێیە. من دا پێشیێ، دیا من دا پەی من. ئەم هەڤەکی چوون، من دی دیا من هەی شووندا دکەڤە. دێ گۆتە من:

– لاۆ، تو زوو هەرە، هێڤیا من نەسەکنە، خوە بگهینە ئاپێ خوە، هەلا تەعری نەکەتیە عەردێ.

ئەز ژ دیا خوە قەتیام و بایێ خوە چووم. ئێپێجە عەرد چووم. شابوونا هاتنا ئاپێ من کەتیە دلێ من، قە وەستاندنێ تەخمین دکم؟ خێنژ وێ، گوندا وێ ئێڤارێ دەوەتە. ئەز دلەزینم، وەکی زوو ڤەگەرم، بەلکی خوە دەوەتێرا بگهینم. سەکناندنا ئاڤێ هەیە، سەکناندنا من تونە. چاوا دچم، چاوا دچم! وەختەکێ من دیت برە رێویا وێ خوە دانە پالێ. من دلێ خوەدا قرار کر، وەکی گەرەکێ هەرم وان رێویا دەربازتر بم. و ئەز دها لەز چووم، جارنا درەڤیام، لێ دشمتیم، ژ رێ دەردکەتم و بەرفێدا گوت

دبووم. دچەرچریم، ژ ناڤ بەرفێ دەردکەتم، دکەتمە سەر رێ و دیسا لەز دچووم.

وەختەکێ من سەرێ خوە هلبری، دیت، وێ یەک وێدا تێ. ئەز چووم، نێزیک بووم، من دیت، ئەڤا ئاپێ منە. من خوە ئاڤێتە پێسیرێ. ئەوی ژی ئەز پاچ کرم و پرسی:

– لێ کا دیا تە؟

– دیا من پەی من تێ، ئەز لەز هاتم، وەکی هەلا تەعری نەکەتیە عەردێ بگهیژمە تە و زوو ڤەگەرم.

– لاۆ، ئەز ئیدی تاقەت کەتم، نکارم وەرا بێم، – ئاپێ من گۆت. – ئانجاخ قەواتا من گهیشتێ ڤێ ئەلبا دۆن و هەڤە هوورمووریێ مایین بینم. من پشتۆیێ خوە گێلیدا، ڤێزا کانیا سپی، بەر زنێردا هیشتیە. لەز هەرە وان رێویا دەربازبە، خوە پشتۆرا بگهینە، یانێ نا ئەوێ هوورمووریێ مە هلدن، ببن. ئەز زانم، قەواتا تە ناگهیژە پشتۆ، تو نکاری تەنێ هلدی، بەر بسەکنە، مقاتبە هەتانی دیا تە تێ، خوە تەرا دگهینە. وەختا هوون گهیشتنە هەڤ، نەڤی – نەڤی تێنە گوند. ئیدی دەرەنگە، ڤێ زڤستانێ هوون پێرا ناگهینن بێن. هوورمووریێ خوە هلدن، هەرن سپیتاکێ، ئیشەڤ مالا رووبێنێ دۆستێ مەدا بمینن، سلامەتی سبێ بدنە سەرێ رێ، لێدن وەرن. کورۆ، قافسەقەتیا مەکی، ڤێ شەڤێ نەدی سەرێ رێ نەیێیی.

من تشتەک نەگۆتە ئاپێ خوە، سەرێ خوە کرە بەر خوە، خاترێ خوە ژێ خوەست و چلقاس کر. ئەو کۆما رێویا هەلا نەگهیشتبوو گێدووکێ، گاڤا من خوە وانرا گیهاند. ئەز ژ وان دەرناز بووم. یەکی من کرە گازی، وەکی چرا ئوسا لەزم، رند دبە تەڤی وان هەرم. لێ من گۆتێ، وەکی ئەز لەزم و نکارم وانرا هەڤالتیێ بکم.

پێبەرژێر بوو. گێلیدا بەرف کێم بوو. ئەز، مینانی بایێ برووسکێ، ژۆردا بەرژێر دبووم. زووترەکێ گهیشتمە پشتۆیێ ئاپێ خوە. من خوەست بدمە پشتا خوە و پاشدا بێم. لێ من کر – نەکر قەواتا من نەگهیشتێ. من پشتۆ کاشکر، بر دەڤێ نەوالێ، کەتمە نەوالێ و خوەست بدمە پشتا خوە، لێ تشت ژێ دەرنەکەت. ئەز گەلەکی چەرچریم، لێ من نکاربوو پشتۆ تەنێ بدا پشتا خوە. هەتانی وی چاخی رێوی ئێپێجەیی بەرژێر بووبوون، هاتبوون ژێرێ. ئەز ترسیام، وەکی وێ بێن، پشتۆ ژ من بستینن. لەما من پشتۆ کاش کر، بر پش زنێر، بەر روونشتم. من چەند کەڤر

ژی گرتنە خوە، وەکی وەختا سەر مندا بێن، ئەز وان بدمە بەر کەڤرا. من قرار کربوو: یان گۆتی کوشتنا منبە، یانێ ژی ئەز گەرەکێ پشتۆ نەدمە وان. ئانجاخ ئەبوورەک کەتیە دەستێ مە، رابم ئوسا هێسا ژ دەستێ خوە بەردم؟ خوشووشی دلێ مندا ئەز تەلدێ زنێردا بەر پشتۆ قەرەفیسکا روونشتم. ئێپێجە وەخت کشاند هەتانی رێوی هاتن، دەرباز بوون، قە ئالیێ من و پشتۆدا ژی نەنهێرین. ئەز تەلدێ زنێردا مام هەتانی ئەوانا چوون نەپەنیێدا ئوندا بوون. پاشێ ئەز رابوومە سەر خوە و من ئالیێ گێدووکێ نهێری: چکا دیا من تێ یانێ نا. تو قوول – بەندە نەدهاتە کڤشێ. هەر تشت سەقری بوو، قە بینا بێ ژی نەدهات. ئەزی برچی بووم. من دەرێ پشتۆ ڤەکر، چکا تشتەکی خوارنێ تێدا تونە. نانەکی سۆمی سەر دەڤێ پشتۆ بوو. من سۆمی دەرخست، هەڤەکی ژێکر و دا بەر گەزا. من ئێپێجە سۆمی خوار. تی بووم، هەڤە بەرفا سەر زنێر هلدا، کرە دەڤێ خوە. بەرف هەلیا، لێ تیبوونا من نەشکەست. من چەند جارا ژی ئوسا کر. دەنگەک ل من تەسەلە بوو. من سەرێ خوە هلبری، ئالیێ گێدووکێ نهێری. دیا من وێ سەرێ گێدووکێ سەکنیە، دەستێ خوە منرا دهەژینە، دخوەزە من بدە فەمکرنێ، وەکی پشتۆ هلدم و هەرم. من لێ کرە گازی، وەکی قەواتا من ناگهێژێ، تو ژی وەرە، ئەم تەڤایی هلدن، هەرن.

سی داکەتبوو سەر گێلی. تەعڤ ئیدی پش چیێڤا قولبی بوو. سەرما زێدە بووبوو. دیا من پێبەرژێر بوو، هات. هەتانی دیا من هات گهیشتە من، دەستێ من ئێپێجەیی سەرما کرن. دیا من پێ بەرفێ دەستێ من مزدان. خێلەکێ شووندا دەستێ من راستیێ ژی گەرم بوون. دیا من ناڤدێرەکی خوە ئێخست، عەردێ راخست، ئێپێجە تشت – مشت ژ پشتۆ دەرخستن، کرنە ناڤێ، قلچکێ وی گرێدان، دانی ئالیکی. من و وێ تەڤایی دەرێ پشتۆ گرێدا. ئەوێ کۆمەک دا من و من پشتۆ دا پشتا خوە، رند شداند. پاشێ ئەوێ هوورموورێ ناڤا ناڤدێرەدا پێچایی دا پشتا خوە، من دا پێشیێ، دیا من دا پەی من و مە بەرێ خوە دا گوند.

– لاۆ، ئاپێ تە تەرا نەگۆت، وەکی ئەم ئیشەڤ هەرن سپیتاکێ بمینن، سبێ رابن هەرن گوند؟ – دێ ژ من پرسی.

– ئەرێ، منرا گۆت. هەتا ئەم هەرن دەرێن سپیتاکێ، ئەمێ بگهیژنە گوندێ مە، –

من گۆت. – ئیشەڤ ژی گونددا دەوەتە.

– نە دەرەنگە، – دیا من ب دلەکی سار گۆت.

– تشت ناکە، هەتانی دەف هەرە گۆمێ، ئەمێ بگهیژنە جی، – من گۆتێ.

ئەو چەند سال بوو گونددا دەنگێ دەفێ نەهاتبوو. شەر بوو. شەر دەوەت بەتال کربوون. پاشی شێر ئەڤا دەوەتا پێشن بوو. ئەم گەلەکی مۆتاجێ دەوەتا بوون، مە بیرا دەنگێ دەف و زورنێ کربوو. لەما چ ژی بقەومیا، من دخوەست وێ شەڤێ خوە عەسە دەوەتێرا بگهینم. قیزەک گوندێ مەدا هەبوو. ب حزکرنا زارۆتیێیە تەمز، دوورڤا سەر وێ بەنگی بووبووم و من گەلەکی دخوەست وێ شەڤێ دەوەتێدا جارەکێ ژی چەعڤێ من چەعڤێ وێ کەڤە. لنگێ من گرێدانا، ئەز پش هەڤت چیا بووما، منێ بجەداندا وێ ئێڤارێ دەوەتێدا هازر بم. نها نە زڤستان، نە ئەڤ گەلیێ کوور، نە ژی تەعری نکارن نەهێلن، وەکی ئەز وێ شەڤێ نەچم دەوەتێ. من دلێ خوەدا ها قرار کربوو: کو ژی مابە، ئەز گەرەکێ ئیشەڤ هەرم دەوەتێ.

ئەم هێدی – هێدی هلدکشیان، دهاتن. هەی جارنا بینا دیا من دما. ئەم هەڤەکی جیێ خوەدا دسەکنین هەتانی بینا وێ دهاتە بەر. جارەکە ماین ئەم دلڤیان، پێشدا دچوون.

جارەکێ، دودا دیا من گۆتە من:

– لاۆ، چ مە قەومی بوو، وەکی ڤێ ئێڤارێ مە دا سەرێ رێ، کەتنە ڤی گەلی؟ لێ خوەدێ نەکری با رابە، تێکە باگەر، هالێ مەئێ چاوابە؟

– قە تشت ژی تونە، – من گۆتێ. – ساییە، با نکارە رابە. هەتانی شیڤا ئەمێ بگهیژنە گوند. ئانجاخ ژی هەتانی وی چاخی دەف هەرە گۆمێ.

– ئێ، بێ تە بۆنا دەوەتێ نەهیشت ئەم هەرنە مالا رووبێنێ دۆستێ مە؟ – دیا من وا ب بەشەرەکە خوەش گۆت.

من جابا وێ نەدا. ئەزی پێشیێ، دیا من پەی من، ئەم هێدی – هێدی هلدکشیان. هەوا ئێپێجە زڤر بووبوو، لێ با تونەبوو. رۆ ئیدی چووبوو ئاڤا، لێ زەرایا تەڤێ هەلا سەرێ چیا هەبوو.

– دایێ، ئەم هەڤەکی لەز هەرن، بەلکی هەتانی رۆناییە، خوە سەرێ گێدووکێرا

بگهـیـنن، – من گــۆته دیا خــوه. فکرا منـدا هـەر تـەنـێ دەوەت بوو و مـن دخـــوەست گاڤەکێ زوو بگهیژمـه گوند. و ئەڤێ یەکێ تێ بێژی قـودوومـێ من هـێ دشـداند، دلێ من هـێ شا دکر. ئەز ئوسـا ژی شا بووم بۆنا هاتنا ئاپـێ خوه: نه ئاخـر نها ئەو مەرا خورەکێ خوەش ئانیه. دلێ مندا گومـانەکه بچووک ژی هەبوو: دبه ئاپـێ من کنجـەکه تەزه منرا ئانیـبه. و دهـا فرنـاخبـوویی من بـەرب گـوند دلەزاند. وەخـتـەکێ من پش خوەڤا نهێری، دیت، دیا من ئێپێجەیی شووندا مایه. دەنگێ خوه ژی نەکریه.

– دایێ، تو چما ئوسا هێدی – هێدی تێیی؟ – من ژێ پرسـی.

– ده، ئانجاخ، لاۆ، – دیا من گۆته من. – بینا من دمینه.

– لێ چرا دەنگێ خـوه ناکی، وەکی ئەز بســەکنم هەتانی تو هەڤــەکی بینا خــوه دستینی؟

– من جارەکێ، دودا گۆته ته، لێ تو نەسەکنی.

من تەخمین کر، وەکی ئەز کەتمه ناڤا وان فکر – متالێد خوەش و دەنگێ دێ ل من تەسەله نەبوویه.

ئەز سـەکنیم. دیا من هات، گـهیشـتـه من. من هـوورمـووریێ سـەر مـلا هلدا، دانی دەڤێ رێ، ئەوێ ژی دێرێ خوه هـەڤ پێـچا، تۆپ کـر و سـەر روونشت. منرا گـۆت، وەکی ئەز ژی روونێم، هەڤەکی هێسا بم، لێ ئەز روونەنشـتم، کێلەکێ سەکنیم. ئێمێ جـــخـــارەکێ روونشت، بینـا وێ هاته بەر، پاشێ رابـوو، من کــۆمـــەک دایـێ، ئەو هوورمــووریێ ناڤـا نـاڤـدێرێ وێدا پێـچـایی دا سـەر ملـێ خـوه و ئەم رێکەتن. مـه رانێزکایی گێدووکێرا کریـه، لێ زەرایا سەرێ چیا ئیدی منا بوویه. تەعری رند کەتیه عـەردێ. راسـته، چڤـاس دچه، هشـکی ئەوقـاسی زێده دبه، لێ با تونه. بەختێ مـەیه، وەکی تونه، یانێ نا وی گەلیدا دبه باگەرەکه ئوسـا، کو مەری بەر هـەڤ بسەکنن، تلیا چەعڤێ هەڤراکن، هەڤدو نابینن. زڤسـتـانـێ قه چڤاس مـەری وی گـەلیدا باگەرێدا خـەنقینه یانێ کەتنه بن کورشێ. دگۆتن، چەند سـالا پێشدا وی گـەلیدا چەند مـەری دکەڤن بن کورشێ. بنەلیێد چەند گوندێد نێزیک چەند رۆژا مـەیتێ وان دگەرن، لێ نابینن. مـەیتێ وان بن بەرفـێدا دمـینن هەتانی باهارێ. وەخـتا بەرف دهەلە، هلتێ، پاشێ مەیتێ وان دبینن، دبن تەسلیمی ئاغێ دکن.

لێ ڤێ جاره بەختێ من و دیا من لێدا بوو. با تونەبوو. گێلیدا هەر تشت سەقری بوو. هەی جار – جارا لنگێ مە کەڤرێ هوور دکەت و ئەوانا دپەکیان بەرژێر دچوون. ئەو ژی کەڤرێ مایین دکەتن، جی رادکرن، خوەرا دبرن. خوشینەکە ئوسا دکەتە گێلی، وەکی تە ترێ سێلاف رابوو. و چقاس کەڤر دوور دچوون، دەنگ ئەوقاسی زێده دبوو. هەر وی چاخی دەنگ دهاته برینێ، گاڤا کەڤر دچوون راستەکێ دسەکنین، هەتانی دەنگێ خوشینیا خوەلیێ ژی دهات. پاشێ هەر تشت دسەقری، تو دەنگ – هسەک تونەبوو، هەر تەنێ بەرفێ بن لنگێ مەدا دکره چرکە – چرک. چارخێ من ئوسا قەرمی بوون، وەکی بووبوونە دار. من ئانجاخ خوە دگرت، وەکی نەشمتم، رێ دەرنەیێم. گەلی گەلەکی تیک بوو و وەکی ئەز بشمتیاما، ژ رێ دەرکەتاما، ئەزێ گولۆل بووما هەتانی بنێ گێلی و، چاوا دبێژن، پرتیێ منی مەزن وێ گوهێ من بما.

– دایێ، چارخێ تە هشک نەبوونە؟ – من ژ دیا خوە پرسی.

– لێ هشک نەبوونە، لاۆ، – دیا من جابا من دا.

– مقاتی خوەبە، نەشمتی، ها!

– یا من جەنما من کری، تو مقاتی خوەبە، لنگێ خوە فەسال باڤێژە. یا خاتوونا فەرخان، دەستێ من ئەتەکا تەدانە، تو ڤێ شەڤێ مە ببی خوەیی، نەهێلی تەلی – تەنگاسی بێ سەرێ ئەڤی تفالێ من. ئاد – قراربە، ئیشەڤ ئەم بێ قەزیا، بێ نەزیا بگهیژنە مالێ، ئەزێ سبێ نانێ گەرم دەرخم. لاۆ، وەکی لنگێ تە دشمتن، من چەند چاو خوەرا ئانینە، چارخێ خوە گرێده، وێ ئیدی نەشمتن.

– نا، هەلا ڤێ گاڤە ناشمتم، – من گۆتێ. – لێ چاو کانێن، من چاو نەدیتن.

– لێ تە نەدیت، من کرنە پشتۆیێ سەر پشتا تە. تە چاوا نەدیت؟ ئەز فکریم، دبە رێڤا کێری مە بێن، لەما من ژ مالێ ئانین.

مە خوەرا ها خەبەر ددا و هێدی – هێدی هلدکشیان. ئەز هەی دچووم، هەی ژی من پش خوەڤا دنهێری، چکا دیا من تێ. دیا من ئیدی پاشدا نەدما، پێ – پێ منرا دهات. وەختا ئەم جیێ بێفەسالرا دەرباز دبوون، من دەستێ وێ دگرت، کۆمەک ددایێ، وەکی دەربازبە. جارەکێ لنگێ من شمتی. بوو قووژینیا دیا من. لێ پاک بوو،

لنگێ من چوو کەڤرەکی مەزن هاسێ بوو، یانێ نا ئەز ژۆردا هۆل بووما.

– فەسال هەرە، لاۆ، – دیا من گۆتە من. – خوەزل من گورا تە نەکرا.

– تشت ناکە، دایێ، ئەم ئیدی گهیشتنە سەرێ گێدووکێ، – من گۆتێ. – وێ شووندا ئیدی پێبەرژێرە. ئەمێ ناڤا نیف سەهەتێدا بگهیژنە گوند.

راستیێ ژی هندک مابوو، وەکی ئەم بگهیژنە سەرێ گێدووکێ. لێ ئەو ریا مایی لاپە چەتن بوو. رێ تیک هلدکشیا و شمشاتۆک بوو. ئەم سەکنین، مە هەڤەکی بینا خوە ستەند، پاشێ مە دەستێ هەڤ گرت، یەک یەکیرا بوو تاقەت و پێشدا لڤیان. ئەزی دیسا پێشیێ بووم. من رند جیێ لنگێ خوە دکر، پاشێ لنگێ دنێ هلدبری. رێ گەلەکی ب کەسر بوو. من تەخمین کر، وەکی دیا من دوەستە. لەما ژی من قرار کر پێنج گاڤا هەرم، بسەکنم، وەکی بینا دیا من بێ بەر. من ئوسا ژی کر: پێنج گاڤا دچووم، دسەکنیم.

– لاۆ، تو چرا ئوسا زوو – زوو دسەکنی؟ – دیا من ژ من پرسی.

– دوەستم، دایێ، – من قەستیکا سەرا خاراند. لێ دیا من باوەر کر.

– لێ چەعڤێ من رژیایێ، من تەرا نەگۆت، وەکی ئیشەڤ ئەم نەدن سەرێ ڤێ رێ. لێ تە گورا من نەکر. بێ پۆرکورێ، تو چرا پێرا قاییل بوویی!

– دایێ، قە بەر خوە نەکەڤە، ئەڤا هەڤەکێ هان مایە، وێ شووندا ئیدی فرێقەتییە، – ئەز بەر دلدا هاتم.

خولەسە، ئەم دەرکەتن سەرێ گێدووکێ. ئەو جیکی ئوسا بوو، وەکی هەر هەیامێ سالێ وێدەرێ با هەبوو. ڤێ جارێ ژی باکی زراڤ دهات. هیڤ دەرکەتبوو. تە هەرچار ئالیا دنهێری چیل – قەرقاش دکر. دوورڤا گوندێ مە دهاتە کڤشێ.

ئەم سەرێ گێدووکێ قە نەسەکنین. چمکی مە خوودابوو، بەر وی بایی مەئێ سەرما بکرا. ئەم پێبەرژێر بوون. ئالیێ گوندێ مە بەرف ئیدی ئەوقاسی هشک نیبوو، رێ ژی رند بوو. ئەم لەز بەرژێر دچوون، گاڤا نشکێڤا دیا من کرە گازی:

– هەمید، هەمیدۆ، ئەم تێن!

– دایێ، تو چرا نزانی، وەکی ئاپێ من نایێ پێشیا مە، – من گۆتێ. – ئەوی منرا گۆت، وەکی ئەم ئیشەڤ هەرن سپیتاکێ، سبێ پاشێ بێن.

– منرا ژی ئوسا گۆت، لا – لاۆ، – ئەوێ گۆتە من.

– لێ تو چرا گازی ئاپێ من دکی؟

– دبە ڤان نێزیکایا دەبە هەبن. برا دەنگێ مە ببهێن، هەرن مە دوورکەڤن.

– ئێ، دبە ئەو دوور بن، لێ خوە دەنگێ مە بگرن و بێن، – من گۆتێ.

– نا، لا – لاۆ، دەبە ژ دەنگێ مەریا دترسن، دوور دچن.

من ئیدی دەنگێ خوە نەکر. لێ خوشووشیک کەتە دلێ من. ئەز فکریم: دبە دیا من ژ ترسا کرە گازی.

رێ رند بوو. هنگی ئەم پێبەرژێر بووبوون، دیا من پێشیێ دچوو، من دابوو پەی.

ریا گوندێ مە چەعل و نەوال بوو. وەختا ئەم دکەتنە نەوالا، گوند نەدهاتە کڤشێ. لێ وەختا ئەم ژ نەوالا دەردکەتن، گوندێ مە دوورڤا رند دهاتە خانێ. وەختا من گوند ددیت و دکەتە بیرا من، وەکی ئیشەڤ دەوەتە، دل شا دبوو و من وەستاندن تەخمین نەدکر.

ئەم ئێپێجە عەرد هاتن. مە ئیدی خوە گیهاندە چاییرا. وێ شووندا ئیدی ریا راست بوو. لێ گوند هەلا ئێپێجەیی دوور بوو. با تونەبوو، ئەزمانی چیک – سایی، هەوا خوەش بوو.

دیا من گلیێ رۆژێد دەربازبوویی منرا دکرن. مە دابوو پەی هەڤ و بەرب گوند دلەزاند.

نشکێڤا تێ بێژی یەکی منرا گۆت: هەلا ڤەگەرە، پش خوەڤا بنهێرە. ئەز زڤریم، من پش خوەڤا نهێری، من دیت، وێ تشتەکی مەزن پەی مە تێ. وەکە سەکی هەیە. من پێرا – پێرا تەخمین کر، وەکی گورە. چمکی ئالیێ مە هەر تەنێ گور و رووڤی هەبوون. نە مینانی رووڤیا بوو. هەبە – تونەبە گورە. ترسەکێ من گرت. راستیێ ژی ساوا گور گەلەکە. دەما ئوسا فکرا مەریا زوو دخەبتە. پێرا – پێرا کەتە بیرا من، وەکی گور ژ ئاگرێ دترسە.

"ڤە شاییشا مەکشینە، – من خوەخوا دلدیمی دا بەر دلێ خوە، – چاو، تۆپە پتک جەم مە هەنە. هەلا دوورە، چاوا هات رانێزکایی مەرا کر، ئەزێ پتکێ ڤێخم، ئاگر بەری چاوێ دم و پەی خوە کاشکم. تێ کڤشێ دیا من ترسیا، لەما گاڤا دنێ گازی

ئاپێ من دكر. لەما ژی ئەز گەرەكێ ڤێ گاڤە دیا خوەرا نەبێژم، وەكی گور دایە پەی مە و تێ. هەلا چكا مە و وی چ دەست ددە. لێ لازمە ئەم دها لەز هەرن. ئەم چقاسی نێزیكی گند بن، قەزیایێ ئەوقاسی كێمبە".

ئەز جارەكێ ژی سەر ملێ خوە زڤریم، من گور نهێری. نا، ئێپێجەیی دوورە، ئۆرتا مە و ویدا چەند نەوال هەنە. راستە، دوورە، لێ بۆنا گور چیە؟ تە هەو نهێری چلقاس كر خوە مەرا گیهاند. چقاس ئەم دكارن گۆتی لەز هەرن.

– دایێ، هەڤەكی لنگێ خوە هلدە، زوو هەرە، لنگێ من سەرما دكن، – من قەستیكا گۆتە دیا خوە.

– پی، چەعڤێ دیا تە كۆربە، زوودا لنگێ تە سەرما دكن؟

– نا، من تەزە تەخمین كر.

– وەكی ئوسانە، وەرە ئەم چاوا دەرخن، ڤەژەنن، تێكنە بنێ چارخێ تە، لنگێ تەئێ گەرم بن، – دیا من گۆت.

– نا، نەلازمە، دایێ، – من گۆتێ. – وەكی ئەم هەڤەكی زوو هەرن، لنگێ منێ گەرم بن.

دیا من دها لەز چوو. ئەز ژی پێ – پێ پەی دچم و هەی سەر ملێ خوە دزڤرم، پش خوەڤا دنهێرم. بێخوەیی دایە پەی مە و تێ. جارەكێ ژی من پش خوەڤا نهێری. نایێ كڤشێ. من دیا خوەرا گۆت، وەكی بسەكنە.

– چ بوویە، لاۆ؟ – دێ پرسی.

– وەرە ئەم چاوا دەرخن، من كو دیت سەرمێ ل من زۆر كر، ئەزێ تێكمە بن چارخێ خوە.

مە هاهانگا دەرێ پشتۆ ڤەكر. راستیێ ژی چار چاو وێ سەر دێڤن. مە چاو دەرخستن، دیا من خوەست وانا ژ هەڤ دەرخە، لێ من نەهیشت، دانین سەر بەرفێ، دیا من پشتۆ دا پشتا من، من چاو گرتنە خوە و دیا من خوەست، وەكی ڤێ جارێ ئەز بدمە پێشیێ، لێ من قەستیكا مەنی گرت، وەكی لنگێ منێ دها گەلەكی شل بن، دیا من دا پێشیێ، من دا پەی، ئەم لەز چوون. من دیسا پارا نهێری. نا، بێخوەیی تێ. تو نابێژی كەتبوویە نەوالێ، لەما نەدهاتە كڤشێ. ئارا ئۆرتا مە و ویدا

ئێپێجەیە. گوند ژی ئەوقاسی دوور نینە. من دەستێ خوە رووڤا دانی سەر جێبا شەلێ خوە. نا، پتکە جەم منە. ئۆلەجاخە، تە هەو نهێری خوە مەرا گیهاند. ئەز گۆتی هازر بم.

ئەم لەز دچن. بن لنگێ مەدا چرکە – چرکا بەرفێیە. هیڤەرۆن وەکە رۆیە. ئەز هەی پش خوەڤا دزڤرم. بێخوەیی دایە پەی مە و تێ. چقاس دچە ئارا ئۆرتا مە و ویدا کێم دبە. ئەم ژی رانێزکایێ گوندرا دکن. راستە، گوند رند مەڤا تێ کڤشێ، دەنگێ کەلبا تێ، لێ ئەز هەلا جولەت ناکم دیا خوەرا بێژم، وەکی گور پەی مە تێ. "تە لێنهێری نشکێڤا ترسیا، – ئەز دفکرم، – عەجێبەک هاتە سێری". لەما من قرار کر هەتانی ئەم نەگهیژنە جی، ئەز دیا خوە نەدمە هەساندنێ. ب مەنیا سەرماکرنا لنگا ئەز تمێ دیا خوە ددمە لەزکرنێ. ژ ساوا وی بێخوەیی من ئیدی وەستاندن، کەسراندن، پشتۆیێ پشتا خوە، دەوەت بیر کرنە. فکرا مندا نها هەر تەنێ ئەو یەکە، وەکی چاوا بکم ژ گور خلاز بن. "من کو لێنهێری هات، نێزیکی مە بوو، ئەزێ چاوا ڤێخم. ئەز زانم، گور ژ ئاگر دترسە، نکارە خوە بدە سەر مە، – ئەز دفکرم. – لازمە زوو – زوو پش خوەڤا بنهێرم، هاژ خوە هەبم". و من دەستپێ کر هەر گاڤەکێ شووندا پش خوەڤا نهێری. جارەکێ، دودا ئەز شەوشیم ژ رێ دەرکەتم، جارەکە مایین من خوە لەز داڤیتە سەر وێ ریا یەکپێ. قە دیا من ژی پێنەهەسیا، وەکی ئەز شەوشیم، ژ رێ دەرکەتم. من تمێ تەسەلیا پتکێ دکر. نا، جیێ خوەدانە. من نەوێربوو دەرخستا، دترسیام، وەکی ژ دەستێ من بکەڤە ناڤا بەرفێ، شلبە و وەختا کێر بێ ڤێنەکەڤە. لەما ژی من رووڤا دەستێ خوە سەر جێبا شەل دگەراند. گومانا من گەلەکی سەر پتکێ و چاوا بوو. گورێ چلەیە، تە هەو نهێری خوە ئاڤیتە مە. من دیسا پارا نهێری. ئای تەرا شەتەلە! بێخوەیێ بێخوەیی نها دها لەز تێ. لێ مە ژی ئیدی خوە گیهاندیە زەڤیێ فێزا مالا. دەنگێ دەفێ تێ، ناڤا گونددا مەری دچن – تێن، ئەوتە – ئەوتا کەلبانە. من دیسا پش خوەڤا نهێری. ئیدی باوەر بکی درەڤە تێ. خوودانەکە سار سەر منرا ئاڤیتیە، چۆکێ من بن مندا دلەرزن، چوویین من نابە. ئەز بێ هەمدی خوە جیدا بوومە روساس سەکنیم. قە نزانم ئەڤێ یەکێ نیڤ دەقە یانێ دەقەکێ کشاند، نشکێڤا، چاوا یەک بنچینە من، چاو و پتک کەتنە بیرا من. من چاوەک ڤەکر، دەستێ خوە کرە جێبا خوە، وەکی پتکێ دەرخم، گاڤا دو کەلبێ گوندێ مە

هاتن، لەز ژ مە دەرباز بوون. ئەز ڤەگەریام، من ئالیێ کەلبا نهێری. چەند گاڤا وێدا چوون و کرت جیێ خوەدا سەکنین. ئەوتە – ئەوتا وانە، لێ پێشدا ناچن. گور ژی وەکە پێنجی مێرتی دووری مە سەکنیە. نە کەلب توروش دکن پێشدا هەرن، نە ژی گور ڤردا تێ. دیا من وەکە چەند گاڤا من دوور کەتیە. من لێکرە گازی، وەکی بسەکنە، ئەز بگهیژمێ. دیا من جیێ خوەدا سەکنی. بەرێ وێ گونددا بوو. ئەز چووم، گهیشتمێ. زانم، وەکی ئەم ئیدی دەرکەتنە فرێقەتیێ، گور نکارە تو تشتەکی مە بکە. لەما ژی من ب هەمدی خوە گۆتە دێ:

– دایێ، هەلا پش خوەڤا بزڤرە، بنهێرە.

دیا من پێرا – پێرا زڤری.

– کەلبێ مالا ئووسێنە، چ هەیە، – ئەوێ گۆتە من.

– ئەز زانم کەلبن، – من گۆتێ، – لێ کەلبا وێدا، سەر رێ، ئەو چیە رەش دکە؟

بوو قاژینیا دیا من، شەوشی، کەت. من هاهانگا دادایێ، ئەو راکر و بەر دلدا هاتم:

– مالا تە ئاڤابە، ئەم ئیدی گهیشتنە گوند، گورێ چ مە بکە؟ وێ کەلب دەوتنێ، ئەو ئیدی قورساخ دکە پێشدا بێ؟

بینا دیا من هەڤەکی هاتە بەر.

– تە تەزە ئەو دیت؟ – دیا من ژ من پرسی.

– وەختا ئەم ژ نەوالا سۆر دەرکەتن، من هنگێدا ئەو دیتیە و چەعڤێ من لێبوویە، – من گۆتە دیا خوە.

– لێ تە چرا منرا نەدگۆت؟

– منێ چ تەرا بگۆتا؟ تەرا بگۆتا، وەکی گور دایە پەی مە؟ ئێ، من کو تەرا بگۆتا، تەئێ نۆلانی هێژا بکرا، ئەزێ تەدا بکەتاما، گورێ ژی خوە مەرا بگیهاندا. من قەستیکا تەرا نەدگۆت. لێ وەکی من ڤێ جارێ ژی تەرا نەگۆتا، پاشێ مالدا بگۆتا، دبە کەسەکی باوەر نەکرا.

گور ورا جیێ خوەدا ما، کەلب ژی دگرژین، دەوتیان، لێ پێشدا نەدچوون. ئەز و دیا خوە گهیشتنە گوند. دەف ژ مالا زەڤێ دەردکەت، دچوو گۆمێ.

ئەم گهیشتنە مالێ. ئاپێ من و پیرکا من کارێ خوە کربوون، وەکی هەرنە دەوەتێ. وەختا مە دەری ڤەکر، ئەم چوونە هوندور، ئاپێ من عەجێبمایی ما. ئێپێجە وەخت زوور بووبوو چەعڤێ من دنهێری، دەنگێ خوە نەدکر.

– ئەو هوون چاوا هاتن؟ – ژ مە پرسی.

– دە ئەم هاتن، دا، – دیا من جابا وی دا.

– نە من تەرا گۆت، وەکی ئیشەڤ هەرن سپیتاکێ، سبێ رابن وەرن، – ئاپێ من ڤەگەریا سەر من.

– مە ڤێ شەڤێ سپیتاکێ چ بکرا، – من تو جابەکە مایینە پاک نەدیت.

– لێ تو نابێژی چ هاتە سەرێ مە، – دیا من گۆتێ.

– چ بوو؟ – ئاپێ من پرسی، زوور بوو چەعڤێ دیا من نهێری.

و دیا من هوورگلی ژێرا شرۆڤەکر.

– وەیلێ قاپیێ من هلشیایی، – ئاپێ من کرە زارین، دەستێ خوە ل چۆکا خوە خست. – مەری قاڤسەقەتیا ئوسا دکە؟ لێ وەکی ڤێ شەڤێ گور عەجێبەک بانیا سەرێ وە؟ کورۆ، – ڤەگەریا سەر من، – دووری برێ من، تو قە نە مەرییی، گلی سەرێ تەدا روونانێ.

– گورێ چ مە بکرا، – من بەرخوەدا گۆت.

– چاوا گورێ چ مە بکرا؟ – ئاپێ گۆتنا من ب جورە پرسێ وەکلاند. – گورێ زڤستانێیە برچی چ مەریا دکن؟ نەڤی تە ترێ وێ بهاتا دەستێ تە بالاستا؟ یان تو نزانی، چەندک – چەند مەری وی گێلیدا بوونە خورێ گورێ زڤستانێیە برچی؟ بۆ برا، برا نانێ باڤێ من مەزن بوویە، وەکی ڤێ شەڤێ کلیت دەرێ من نەکەت، ئوورتا برێ من نەقەلیا.

– نە چاو و پتک جەم مە هەبوون، – وەختا ئاپێ من خوە کەر کر، من گۆت. – گور قە دکاربوو سەر مەدا بهاتا؟

– چاو و پتکا تەئێ چ گور بکرانا؟ – ئاپێ من ژ من پرسی. – دڤە گور ژ چاو و پتکا تە بترسیا؟

– ئەرێ، وێ بترسیا، – من ب باوەری گۆت.

– وێ چاوا بترسیا؟

– منێ ئاگر بەری سەریکی چاوێدا، سەرێ مایین بگرتا خوە و عەردێرا کاشکرا. گور دترسە، خوە نادە سەر ئاگر.

– تو خوەش مێری، – بەنگزێ ئاپێ من خوەش بوو. – تو کورا زانی، وەکی گورێ بترسیا؟

– کتێبا مەیە دەرسادا نڤیسینە، – من ب باوەری جابا وی دا. – هەلا دبە ئەوی چاو دەوسا مەرا ژی دانیا. گور ژ مەرا ژی دترسە.

ئاپێ من ئیدی دەنگێ خوە نەکر، ب چەعڤەکی شا من نهێری و چوو سەر کەرەڤاتا مەیە ژ تەختە چێکری روونشت. من ژی چارخێ خوە ئێخستن، پیرکا من جلکەکە کەڤن دانی بەر تەندوورێ، ئەز سەر روونشتم، من لنگێ خوە کرە تەندوورێ، وەکی گۆرێ منە شل زوو زها بن بۆنا ئەز خوە دەوەتێرا بگهینم.

پیرکا من پتک ژ من خوەست.

– ئەز چرێ ڤێخم، هەرم کۆخ وەرا شیڤێ بینم، – ئەوێ گۆت.

من دەست کرە جێبا خوە، پتک دەرخست و درێژی پیرکا خوە کر. ئەوێ پتک ژ دەستێ من گرت، بەرب پەلتکێ چوو، نشکێڤا ڤەگەریا سەر من:

– لاۆ، پتکە ڤالایە، لێڤ تێدا تونەنە، ئەزێ پێ چ ڤێخم؟

من ژ جی بانزدا، بەرب پیرکا خوە چووم، پتک ژ دێست هلدا و لێنهێری. راستیێ ژی قابەکە ڤکە – ڤالا بوو.

– ئا پێ قابا پتکێیە ڤالا تەئێ گور بدا ترساندنێ؟ – ئاپێ من ب جوورێ ئەکس گۆتە من.

خێلەکێ شووندا ئەم مالڤا چوونە دەوەتێ. من ترێ گوند – گوندیتی پێ هەسیانە، وەکی چاوا گور دایە پەی مە، لێ ئەز ژێ نەترسیامە. ئەز بەر خوەرا دچووم، قورە دبووم و من وێ قیزێ دنهێری. لێ ئەوێ قە ئالیێ مندا ژی نەدنهێری.

سبەترێ دیا من نان پەت و چەند نانێ گەرم بەلا کرن تەسەقدا وێ یەکێ، وەکی ئەم بێ قەزیا، بێ نەزیا وێ شەڤێ هاتن گهیشتنە مالێ.

س١٩٧٩, – L

زەنگلێ بێوەخت

چاخێ نادر ئێڤارا وەستیایی ژ خەباتێ ڤەدگەریا مالێ، کەچکا وییە بچووک – نەنێ درەڤیا، پێشیێدا دچوو، سۆلێ باڤێ دێخستن، دبرن دادانین جی، شمک دانین بەر دادانین. کورێ وی قاسم، کو چەند سالا ژ قیزێ مەزنتر بوو، دوور دسەکنی، باڤێ دنهێری، نزانبوو چ بکرا، تلیێ دەستێ خوەدا دکەت. هنارا ژنا وی ب بەشەرەکە خوەش ژ ئاسپێژخانێ دەردکەت، پالا خوە ددا دیوێر، باڤێ و قیزێ دنهێری، دلکێ وێ ب شابوونێ تژی دبوو، ب تەهەرەکی مێرا دگۆت:

– تو هاتی؟

مێر جابا وێ نەددا، کەچکا بچووک هلددا، ددا حەمێزا خوە، چەند جارا پاچ دکر و بەرب ئۆتاخا مەزن دچوو. دێ و کور ددانە پەی. دچوو کورسیێ بەر تەخت هەڤەکی دکشاند، سەر روودنشت، کەچک ددا سەر چۆکا خوە، زوور دبوو لێدنهێری، تێ بێژی نە کو چەند سەهەتا قیزا خوە نەدیتیە، لێ چەند سالا، ئوسا ب هسرەت لێدنهێری. پاشێ گازی کور دکر، دچوو رووێ وی، دەستێ خوە ناڤا پۆرێ سەرێ وی دگەراند، پرسا دەرسێ وی دکر و گاڤا هەر تشت رند بوویا، کەچک ژ سەر چۆکا خوە پەیا دکر، ڤەدگەریا سەر ژنێ:

– قە چ هەیە، چ تونە؟

– ساخی – سلامەتی، وێ چ هەبە، – ژنێ دگۆتێ. – جەم تە قە چ هەیە؟

ئەگەر تشتەکی هەواسکار هەبوویا، مێر ب هوورگلی ژێرا دگۆت، لێ ئەگەر هەر تشت مینانی هەرۆ بوویا، دگۆت، وەکی تو تشتەکی تەزە تونە.

قیز ژ باڤێ دوور نەدکەت، چمکی زانبوو، وەکی باڤ گەلەکی ژێ حز دکە و نها، گاڤا خەبەردانا وی و دیا وێ کوتابە، وێ سەر دیڤانێ پالدە، ئەوێ ژی بدە سەر سنگێ خوە و پێ شابە. ئوسا ژی دبوو. هنار رادبوو، بەرب ئاسپێژخانێ دچوو، وەکی شیڤێ هازرکە. نادر دچوو سەر دیڤانێ پال ددا، گازی قیزێ دکر، دادانی

سەر سنگێ خوە و پێ شا دبوو. نادر ئیدی وەستاندنا خوە بیر دکر، وی ترێ وێ رۆژێ نە خەبتییە، نە وەستیایە. کور دچوو رۆژنیشا خوە دانی، قیمەتێ وێ رۆژێ نیشانی باڤێ ددا. کور رند هین دبوو و هەرتم قیمەتێ رند دستەند. دلێ باڤێ بارستان دبوو، ب چەعڤەکی شا کور دنهێری، گازی دکرێ، دانی جەم خوە، دەستێ خوە ناڤا پۆرێ سەرێ وییە کوریشک دگەراند.

– ئەفەرم، لاۆ، قازانجا تەیە ئیرۆ رندە، – دگۆتێ و ڤەدگەریا سەر قیزێ:

– لێ نەنا من ئیرۆ چ تشتەکی رند کریە؟

دبوو خلە – بلا نەنا بچووک، ب زمانێ زارایی شیرن ئەو کرن ددانە رێزێ، کو ب فکرا وێ قەنج بوونە و ئەوێ وێ رۆژێ کرنە.

وی چاخی ژ ئاسپێژخانێ دەنگێ ژنێ دهات:

– نادر، رابە، سەرچەعڤێ خوە جانکە، شیڤ ئیدی هازرە، وەرە ئەم نان بخون.

ئاسپێژخانێدا هەرچار دۆرا تەختە روودنشتن، نان دخوەرن، کوتا دکرن. گەدە دچوو دەرسێ خوەڤا مژوول دبوو، لێ نەنێ تیتکێ خوە هلدانین و گۆشێ خوەیی ئۆتاخێدا خوەرا دلیست. نادر و هنار ئاسپێژخانێدا دمان. نادر جخارا خوە دەردخست، سەرێ مشتکێڤا دکر، دکشاند. هنارێ سەر تەختە بەرەڤ دکر، بەر کرێن دەردان دشووشتن. هەتانی ئەوێ دەردان دشووشتن، نادر ژێرا گلی دکر، وەکی وێ رۆژێ جیێ خەباتا ویدا چ بوویە، چ قەومیە. لێ گەلە جارا ژی خوەرا ڤردا – وێدا، ژ زارا، جینارا، قەوم – پسماما خەبەر ددان. هنارێ گەلەکی حز دکر، وەختا نادر ژێرا خەبەر ددە. گاڤا نادر نەدخوەست ئاسپێژخانێدا روونێ، خەبەردن، هنار ب بەنگزەکی ئوسا ژێ هیڤی دکر نەچە، وەکی نادر نکاربوو گلیێ وێ تەخسیرکە. گەلە جارا ژی هنارێ خەبەر ددا، گلیێ خوەش دکرن و پێرا ژی دەردانێ خوە دشووشتن.

هەردا گەلەکی ژ هەڤ حز دکرن. چ پاریێ خوەش هەبوویا، هنارێ ددا مێر، لێ تەنێ بەر نادردا نەدچوو و ئەوی زۆرێ کولفەتا خوە دکر، کو تەڤایی بخون. وەختا دەرێ ئاسپێژخانێ گرتی بوویا، نادر ژ جی رادبوو، نێزیکی ژنێ دبوو و پێ شا دبوو، تێ بێژی نە کو ژن و مێرێ چەند سالانە، لێ تەزە هەڤ ستەندنە. ژنێ ژی ب

نازکایی دەستێ خوەیە قەرقاش ستورا دبر، ب چەعڤێ ئەڤین مێر دنهێری و ب ئالاڤی جابا حزکرنا وی ددا.

وەختا هناریێ خەباتا خوە خلاز دکر، هەردو دەردکەتنە هەیوانگا بچووک، کورسی دادانین و خەبەر ددان. جینارا گشکا چەعڤنەباریا قەنج وان دکرن و گەلە جارا دگۆتن، وەکی ئەو نە مینانی مێر و ژنێنە، لێ مینانی دو هەڤالێد حزکرینە.

– ئەو هوون ئەوقاسی دەرهەقا چدا خەبەر ددن؟ – وەختا جینارەک دەردا دهات یانێ دەردکەتە هەیوانگا خوە، ئەو ددیتن، ژ وان دپرسی.

– ئێهـ، خوەرا مژوولیێ خوە دکن، – مێر یانێ ژنێ دگۆتن، گرزیکا قسێ درێژ دکرن.

هێنکایا ئێڤاریێ هەیوانگێ روودنشتن هەتانی رند عاجز دبوون. ب خوەستنا مێر ژنێ قاوە چێدکر، دو فینجان تژی دکر و دبرە هەیوانگێ. هناریێ قاوا خوە زوو ڤەدخوار، لێ نادر هەتانی قاوە سار نەبوویا، ڤەنەدخوار. ژ قابێ جخارەک دەردخست، دکرە سەرێ مشتکێ، پێ پتکێ ڤێدخست، قولاپەک – دودو ددایێ، پاشێ دەستپێ دکر هەی گولەک قاوە ڤەدخوار، هەی قولاپەک جخاریێ دخست.

باوەر بکی هەرۆ، پاشی شیڤێ ئەوانا هەیوانگێ روودنشتن و ئوسا ب هەواسکاری وەدێ خوە دەرباز دکرن، تێ بێژی وێ رۆژێ نە خەبتینە، نە ژی وەستیانە. هەرتم بەری ئێڤاریێ باکی نەرم دهات. بەر وی بایی روودنشتن، بەرێ خوە چیاییێ پێشبەری مەزندا دکرن و هەتانی رازانا زارا وێدەرێ روودنشتن. وەختا گەدە دەرسێد خوە هازر دکر، کوتا دکر، لێ کەچک ژی ژ لیستکا خوە عاجز دبوو، دچوونە هەیوانگێ، کەچک یان سەر چۆکێ باڤێ روودنشت، یانێ پێشا دێدا، گەدە ژی کورسیێ خوەیی بچووک دانی، کێلەکا وان روودنشت و گوهـ ددا خەبەردانا مەزنا. وەختا رازانێ دێ دچوو جیێ وان دادانی، دکرنە ناڤا جیا و دیسا دهات کێلەکا مێر روودنشت.

باهاریێ هەتانی پاییزا دەرەنگ هالێ وان ها بوو. لێ زڤستانێ ئەو خەبەردانا وانە شیرن، ئەو قسێد وانە خوەش ئۆتاخا مەزندا، مینانی چلکا هنگڤ، درێژ دبوون. یانێ ژی تێلێڤیزۆرا خوە پێڤا دکرن و دینا خوە ددانێ. وەختا کینۆ کوتا دبوو، هەردا کینۆئا نیشاندایی ئەنەنە دکرن، فکرا خوە دگۆتن. راستە، گەلە جارا فکرێ

وان هەڤدو نەدگرتن، لێ ئەو یەک نەدبوو مەنی، وەکی دلێ وان ژ هەڤدو بمینە.

حزکرنێ، هەڤدوفەمکرنێ و قەدرگرتنێ وێ مالێدا پادشاتی دکرن. ژ قەوم – پسمامێ هنارێ یەکی دوێربوو بگۆتا، وەکی سەرێ پۆزکا سۆلا نادر خارە؟ هنارێ یا نەمایی بانیا سەرێ وان. ئوسا ژی نادر بوو.

وێ مالێدا هەر تشت ب قاییلبوونا هەردا بوو. وەختا دخوەستن تشتەکی بستینن، پێشیێ هەڤدورا ددانە قاییلکرنێ، پاشێ هنارێ دچوو دستەند. راستیێ گۆتی، سەرێ نادر کرینفرۆتانێرا تونەبوو، دخەبتی، قازانجا خوە ددا ژنێ و ئیدی کارێ وی تو تشتی نەدکەت. هەر تشت دەستێ هنارێ بو، هەتانی کنجێ مێرێ خوە ژی ئەوێ دستەند. هەر تەنێ وەختێ تشتێ مەزن بکریانا، ئەو هەردو تەڤایی دچوون، بەگەم دکرن و دکرین.

وەختا دەردکەتن جیکیدا دچوون، هنار دکەتە ملێ مێر، سەرێ خوە سەر هەڤدا مێل دکرن، شیرن – شیرن، تێ بێژی بەنگیێ چەند مەهانن، هەڤدورا خەبەر ددان و دچوون. هەرتم جینارا وان دنهێرین و هەڤدورا دگۆتن:

– بەنگی چوون.

هەردو ژی بەژنێدا وەکە هەڤ بوون. هنار یەکە قەرقاشە نەیسەیی قالم بوو، چەعڤنە مەزن لێ، پۆرێ وێ، کو دکرنە چەند کت گولی، دهات دگهیشتە هەتانی سەرێ پەنیا. نادر یەکی قەمەری بلند بوو، بوریێ وی ئێپێجە قالم بوون، نە ئەوقاسی قالم، نە ژی ئەوقاسی ئاشقۆرکی بوو، ئۆرتە بوو، درانێ وی قەرقاش وەکە هەڤ بوون و وەختا دکەنیا، هەواسا مەریا وان درانا دهات. مالا وی بۆنا وی زیارەت بوو، بەر ژنا خوە، زارێ خوە قەلپیا مسقالەکێ نەکربوو. مەریکی لاقردچی بوو، هەرتم بەشەرا وی خوەش بوو. ئەوی دەڤە – دەڤی پێنجی سالی عەمر کربوو، لێ هەلا تێلەکی سپی نەکەتبوو ناڤا پۆرێ سێری. دەستێ وی مەزن بوون و وەختا لاقردی دکرن، ب دل دکەنیا، ئەو دەستێ خوەیە مەزن ل هەڤ دخستن، دبوو شەلپین. هەڤال، ناس هاژ ڤی خەیسەتێ وی هەبوون، لێ مەریێ نەناس، کو جارا پێشن ئەڤا یەکا جەم وی ددیتن، هەو زانبوون، کو کوولتوورا وی کێمە، نزانە چاوا لازمە خوە ناڤا مەریادا خوەیکە. لێ نیڤ سەهەتێ شووندا ئەوانا ژ وێ تەخمینکرنا خوە پۆشمان

دبوون و فكرا خوەيە سفتە دەرهەقا نادردا لاپ ددانە گوهاستنێ، چمكى ئەوى ئوسا خوە ماقوولى خوەيى دكر و ب جامێرتى بەربرى هازرا دبوو، وەكى گشكا هورمەتا وى دگرتن، ب دل ژێ حز دكرن.

هەڤالا، جينارا هەتانى تشتێ خوەيە تەزە كرى نەئانينا، نيشانى هنارێ نەدانا، فكرا وێ نەهەسيانا، دلێ وان رەهەت نەدبوو. چمكى هنارێ رند سەرەدارى ژ تشتا دكر، وێ دەرەجێدا مەريفەتا وێ پر بوو، ئوسا نازك دفكرى، وەكى تە ترێ پێشەكزانا وێ دەرەجێيە.

نە كەسيب بوون، نە ژى دەولەتى. مالەكە قولخچيايە ئۆرتە بوو. هەبوونا وانە مەزن هەردو زار بوون، كو رۆژ ب رۆژ مينانى گولا ڤەدبوون، مەزن دبوون، ب كرنێد خوەيە بچووكە قەنجڤا دێ – باڤ ددانە شاكرنێ. پاشى هەڤستەندنێ حزكرنا هنارێ و نادر نە كو كێم بووبوو، لێ تێ بێژى هەلا زێدە بووبوو. وەختا نادر هەڤەكى دەرەنگ بهاتا مالێ، لنگەكى هنارێ و زارا ل هەيوانگێ بوو، لنگێ مايين ل مالێ بوو. هەرتم دەردكەتن، دنهێرين، چكا نايێ. وەختا دوورڤا نادر دهاتە كڤشێ، ژ هەيوانگا مالا وى شەش دەستا ئەو دوورڤا سلاڤ دكرن، لێ ئەوى دوورڤا دەستێ خوە وانرا دهەژاند. گاڤا دگهيشتە مال، هنارێ قەستيكا هەڤەكى مەدێ خوە دكر و ب خەيد ژێ دپرسى:

– تو كويى، ئيرۆ – مرۆ ئەم چەعڤنهێريا تەنە؟

نادر ب سدقێ قەنج مەنيا دەرەنگهاتنا خوە دگۆتێ و هەر تشت مينانى هەرۆ دكەتە قامێ خوە و وێ مالا سادەدا عەدلايێ پادشاتى دكر. و ئەوانا ژ بەختێ خوە، ژ عەمرێ خوە رازى دەرباز دكرن.

***

لێ وەختەكێ عەدلايا وێ مالێ تەربى. هەتانى مەرڤايى هەبە، قۆمسى – نەمامێ ناڤدا هەبن. جارنا تێنە كڤشێ، لێ جارنا ژى تێ بێژى كومێ نقتۆك سەرێ وانە، نايێنە كڤشێ، دنچين مەريا، ژەرا خوە بەردن و بەتا ڤەدبن. گەلەك ژ دەخەسێ ئوسا دكن: ئەوانا نكارن بەختەواريا مەرڤێ مايين ببينن و جيێ خوەدا هێسا بسەكنن. بەختەواريا مەرڤێ مايين دبە مينانى ئەدوو، ژ وان دەخەسا دوور ناكەڤە. و

چاوا مەعر نکارە ژەرا خوە نەرێژە، ئوسا ژی ئەوانا نکارن دەخەسیا خوە نەکن. ئەو دەخەسی ژی ژەرا روحێ وانە، خوە داتەلنە، مەجالا دگەرە، وەکی چاوا بکە بەختەواریا مەریێ ماین ژەردادایی بکە.

***

نادر و هنار قولخچی بوون، ئیدارێد باشقە – باشقەدا دخەبتین. نادر خەباتچیکی جێرگەڤان بوو. چاوا مالدا، ئوسا ژی خەباتێدا یەکی هەلالی تەمز بوو، خەباتا خوە ب رووسپیتی دکر، نەدهیشت بادلهەوا خەبەردانا زێدە بێ سەر پێشا وی. سەرێ وی بەردا دخەبتی. سەرکاریا ئیداریێ ئەڤ یەک ددیت و بلند قیمەت دکر، هەرتم جڤاتێد کۆلێکتیڤێدا پەسنێ خەباتا نادر ددان، ئەو چاوا مەسەلە دانین، وەکی یێد ماین ژی چەعف بدنێ. ئەڤێ یەکێ تو گوهاستن نەدکرە خەیسەتێ وی: دیسا سەرێ وی بەردا دخەبتی، چاوا دبێژن، تەڤی خێر – شەرا خەلقێ نەدبوو.

لێ دەخەسێ وی هەبوون، نە دەخەسێ قولخا وی، لێ دەخەسێ بەختەواریا وی و مالا وی. ئەوێ دەخەسێ خوە تەلاندبوو و هیڤیێ بوو مەجال بکەڤە ژەرا خوە بەری ناڤا بەختەواریا ویدە.

ئۆتاخا وانە خەباتێدا چەند مەری دخەبتین. ژ وانا یەک ژی گولێ بوو. ب خەیسەتێ خوەڤا قە نە ئانەگۆری ناڤێ خوە بوو، سەرداپێ سترین بوو. یەکە پۆرمژی بوو. ئەوقاس وەخت تەڤایی دخەبتین، هەلا یەکی بەنگزێ وێ خوەش نەدیتبوو. گاڤا نادر لاقردی دکرن، هەڤالێ دۆرێ گشک ب دل دکەنیان، خێنژ گولێ. ڤەدگەریا، بن چەعڤاڤا ئاڤرووکە تووژ ددا وان و خوەدا دپرپشی. کەسەک دلێ وێ نەدکەت، زانبوون، وەکی عەمردا ئەوێ بەختەواریا خوە نەدیتیە رووێ وی خەیسەتێ خوەیی خرابدا. هەڤالا زانبوو، وەکی وەختێدا ئەوێ مێر کریە، لێ هەر تەنێ چەند مەها مالا مێردا مایە. کولفەتەکە بەژن – بال، بەدەو بوو. لێ ئەوی خەیسەتێ وێ ئوسا کربوو، وەکی ئەو بەدەویا وێ بەر چەعڤێ هەڤالا، ناسا نەدهاتە کڤشێ. نازکایا کولفەت جەم تونەبوو، بەرزەق بوو و جارنا گلیێ ئوسا ژ دەڤێ وێ دەردکەتن، وەکی هەتانی مێرا ژی ژ گۆتنا وێ شەرم دکرن. تەڤ کەسەکی هەڤالتی نەدکر، تەنێ دچوو، دهات. وەختا یەکێ بخوەستا نێزیکبە، ب دل ژێرا خەبەردە، چەند جوملا شووندا عەسە وێ تشتەکی ئوسا بگۆتایێ، وەکی هورمەتا وێکەتا، ژ خوە بدا

رەڤاندنێ. و ئەوا کو دخوەست نێزیکبە، ژێرا هەڤالتیێ بکە، ژ کرنا خوە پۆشمان دبوو. نە عەمردا، نە ژی جیێ خەباتێدا هەڤالێ گولێ تونەبوون، تەنێ بوو و ناڤا ژەرا روحێ خوەدا دقاجقجی.

ناڤا رۆژێدا نادر پێ تێلێ چەند جارا هنارێرا خەبەر ددا. وەختا گولێ دبهیست، وەکی نادر چقاسی شیرن – شیرن هنارێرا خەبەر ددە، بەنگزێ وی چقاس گولەشە، لێلێ بوو بتەقیا، ئانجاخ خوە زەڤت دکر، سەرێ خوە دکرە بەر خوە و دوورڤا ئاڤرونە تووژ ددانێ. نادر ئەڤ یەک تەخمین نەدکر، چمکی وەختا هنارێرا خەبەر ددا، هەر تشت بیر دکر، بەر چەعڤێ وی، هش – سەودێ ویدا هەر تەنێ هنار بوو، خێنژ وێ تو کەسەکی مایین، تو تشتەکی مایین تەخمین نەدکر. وەختا نادر هەڤەکی درێژ خەبەر ددا، گولێ کورسیێ بن خوە ب هێرس پاشدا ددا، ئوسا دکر، وەکی دەنگ هەرە گشکا، ژ جی رادبوو، دێریڤا دەردکەت و قاییم دەری لێددا.

– دیسا جنێ گولێ هاتنە دۆرێ، – هەڤالا هەڤدورا دگۆتن. هەر تەنێ نادر وی چاخی پێ دهەسیا، وەکی چ بوو، گاڤا گولێ قاییم دەری لێددا، دەردکەت، دچوو. نادر، مینانی مەرڤەکی سوجکار، تەتکا تێلێ دادانی دەوسێ و چەعڤێ هەڤالا دنهێری.

– بەر خوە نەکەڤە، – هەڤالا دگۆتنێ، – چرا تو نزانی خەیسەتێ وێ جانکێیە، ئوسا نەکە، وێ بتەقە.

گولێ هەڤەکی خوە دەرڤا ئەگلە دکر، خوەخوا خوەرا خەبەر ددا، ڤەدگەریا، دبوو تەقینا دێری پەی خوە دگرت، دیسا ب هێرس کورسی دکشاند، سەر روودنشت، سەرێ خوە دکرە بەر خوە، گڤا دخەبتە. لێ راستیێ نەدخەبتی و نکاربوو بخەبتیا ژی: هێرسا دەستێ وێ دلەرزین، رەهەتیا روحێ خوە ئوندا دکر و نزانبوو ژ چ دەستپێ بکە. قەستیکا چەند جارا کاخازێ سەر تەختێ خوە تەڤ – هەڤ دکر، یان چیە چ لێ لازمە نکارە ببینە، بەر خوەدا ئوسا خەبەر ددا، وەکی گشک ببهێن:

– ناهێلن مەری پاکی بخەبتە، – دگۆت، سەرێ خوە هلدبری، دەر – دۆرێ خوە دنهێری، دخوەست ببینە، وەکی کرنا وێ چاوا حوکومی سەر هەڤالا دکە. و گاڤا ددیت، وەکی تو کەس جابا وێ نادە، هێ خوەدا دشەوتی. ئەوێ دخوەست یەک

خـەبەردە، هەمـا خـەبەرەكێ بێژە بۆنا ژێرا مـەنى چێبـە، وەكى ئـەو چ ژەرا، كو ناڤا روحێ وێدا تۆپ بـوويە، سـەردا برێژە. گـەلە جـارا ئوسـا قـەومى بوو. ئەڤا هـۆگرارا بووبوو دەرس و ئيدى تو كەسـى جابا كرنێد وێيە ڤى تەهـەرى نەددا. و ئەو هـێ خوەدا دشـەوتى، ئەو مەرێ، كو ناڤا روحێ وێدا هـەبوو، هـێ روحێ وێ دكۆت.

ڤى خـەيسـەتێ وێرا تەڤايى گولێ خـەباتچيكە بێقـوسـوور بوو. چ بسـپـارتانايێ، وەعدەدا و بـاش دقـەداند. چ خـەباتا چەتن هەبـوويا، دسـپـارتنە وێ و هـەلا نەقـەومى بوو، وەكى ئەوێ سـپـارتن وەختـێدا نەئانيـبە سـێرى. لێ چمكى خـەيسـەتێ وێيى مەرڤـايێ خراب بوو، ئەڤا كرنا وێ بەر چەعڤێ هـەڤال - هۆگرا نەدهـاتە كڤشێ، دهـا راست دكەتە بن سيا وى خەيسەتێ وێيى خراب.

جـارەكێ، دودا هەڤـالا جێـرباندبوون فـەسـال دەرهـەقا ڤـێ كێـمـاسـيـا وێدا ژێرا خەبەردن. لێ ئەوێ ئوسا كربوو، وەكى وانا ريا خوە نەديتبوو و ژ كرنا خوە پۆشمان بووبوون. جڤاتادا ژى، گاڤا دەرهـەقا كێماسيا خەيسـەتێ خـەباتچيادا خـەبەر ددان، نەوێربـوون ناڤێ گـولـێ بدن، هـەر تەنێ، چاوا دبێـژن، دوورڤـا كـەوكـانى داڤـيـتنێ. جڤاتادا ئەوێ ژى دەنگێ خـوە نەدكر، چمكـى زانبوو، وەكى تو كـەسـێ پشتێ نەگرە، وێ تەنێ بمينە.

گولێ دها گەلەكى كينا خوە كوتا بوو نادر. لێ نادر خوە نەدكر هەڤالێ وێ. وەختا ئەوێ گليێ نەتێ دانينە ئۆرتێ و دخوەست نادرا شـەركە، نادر قـەستيكا لاقرديک - دودو دكرن و هـەر تشت سـەرا دخاراند. لێ كـين دلێ گولێدا دما. ئەوێ دديت، وەكى نادر چقـاسـى مـالا خـوە، ژن، زارارا هـەلالە، چقـاسـى وانا حـز دكـە. و ئەڤـێ يەكێ روحێ وێ دها تەڤـيـهـەڤ دكر، چەعڤنەباريێ، خـێرنەخـازيێ تابـەتى نەددانێ. ئەوێ بەختـەواريا نادر و مـالا وى كـربوو ئەينات، دخوەست وانرا خـرابيكێ بكە بۆنا دلێ وێ هـەڤەكى رەهـەتبە. قولچـەكى دلكێ وێدا گومـانەكە بچووک ژى هـەبوو. و ئەو سـەر وێ فكرێ بـوو، وەكى دكـارە ب وێ رێ بگهـيـژە مـەرەمێ خـوە، وێ گـومـانـا خـوەيە بچـووک بينە سـێرى. و مـينـانـى پشـيكا دز خـوە دتەلاند، مـەجـال - مكانا دگـەريا. زووترەكێ ئەو مەجال كەتە دەستێ وێ.

***

دەگمـە دقـەومی، وەکی نادر پاشی خـەباتێ دەرەنگ بچـوویا مـالێ. هـەرتم وەخـتێ خـوەدا دچوو، لێ وەختـا دەرەنگی بکەتا، عـەسـە مـالێرا تەلە دخست و دگۆت، وەکی وێ بۆنا چ دەرەنگی کەڤە. وەختـا سبێ شوخولەکی وییی ئوسـا هـەبوویا، کو دکاربوو نەهیشتا نادر وەعدەدا بێ مالێ، ئەوی ئێڤارێ دەرهـەقا وی شوخولیدا ژنێرا دگۆت و هنارێ ئیدی زانبوو، وەکی دکارە بقەومە نادر سبێ دەرەنگ بێ مالێ. ئەوی دەرهـەقا هـەر تشـتـیـدا مـالا خـوە پێ ددا هـەسـاندنێ، تو تشت ژ ژنـێ ڤـەنەدشـارت. هنار ژی یەکە ئوسا بوو.

وان رۆژا خـەباتەکە ژ سـرێدار دابوونە نادر. ئەوی پێرا نەدگیهاند وێ خەباتێ ناڤا وەدێ کڤشکریدا بینە سێری. لەمـا ژی پاشێ خەباتێ دما و دخـەبتی. ئەوی دەرهـەقا وێ یەکێدا هنارێرا نەگۆت، خوەست پێ وان پەرا ژێرا تشتەکی رند پێشکێش بکرە.

رۆژەکێ – دودا نادر ئێـپـێـجـەیی دەرەنگ هاتە مـالێ و وەخـتـا هـنارێ ژێ پرسـی، وەکی چرا دەرەنگ تـێ، مـەنیـێ باشـقـە – باشـقـە گرتن. شـک کـەتە دلێ هنارێ، لێ ئەوێ ب تو تشتی نەدا کڤشێ. نادر ژی مینانی بەرێ تـەڤی ژنـێ گەلەکی روونەنشت، خـەبـەر نەدا، رابوو زوو کـەتە نـاڤا جیـا، رازا. هنار دها شکبـەر بوو، لێ دیسـا هـەر تشت داقورتاند و نەدا کڤشێ.

گولێ زانـبـوو، وەکی نادر پاشی خـەباتێ دمینە و وێ سـپـارتنا سرێدەر دقـەدینە. مـالا وێ نێزیکی جیێ خەباتێ بوو: پەنجـەرا وێرا پەنجـەرا ئۆتاخا خـەباتا وان دهاتە کڤشێ. ئەوێ ددیت، وەکی رۆنکایا ئۆتاخێ ئێـپـێـجە وەخت ڤـێخستی دمینە و نادر تەنێ وێدەرێ دخـەبتە.

گولێ ب فەن و فێل بوو. قرار کر ڤێ مـەجالێ ژ دەستێ خوە بەرنەدە. ئەو چەندک بوو، وەکی نـادر پـاشی خـەباتێ دمـا، دخـەبتی. دینـا وێ لێـبـوو، وەکی نادر کـەنگێ دەرتێ، دچە. زانبوو، وەختـا نادر هـەلا جیێ خەباتێدانە، ئەو نکارە مـالا ویرا تێلێخە، چمکی دکـارە بقـەومـە هـنار جیێ خـەباتا ویرا تێلێـخـە و هـەر تشت بێ تـەرباندنێ. گولێ هـاژ پێ هـەبوو، وەکی هـنار دەرهـەقا ڤێ سپارتنا سرێدەردا نزانە، چمکی نادر جارەکێ دەرهـەقا وێ یەکێدا هـەڤالارا گۆتبوو. هـەما وی چاخی ژی گولێ قرار کربوو ئەوێ مخـەنەتیێ بکە.

وێ رۆژێ ژی نادر پاشی خەباتێ ما. گولێ تەڤی هەڤالا وەختێ خوەدا دەرکەت، چوو. گهیشتە مالێ و بەر پەنجەرێ سەکنی، چەعڤێ وێ لێبوو، چکا نادرێ کەنگێ دەرێ، هەرە. گەلە وەخت بەر پەنجەرێ ما، لنگێ وێ قەرمین، کورسیک هلدا، دانی بەر پەنجەرێ و سەر روونشت. بۆنا نادر وێ نەڤینە، پەردا بەر پەنجەرێ کشاند، رۆنکایا ئۆتاخا خوە تەمراند و قولچەکی پەنجەرێرا وی نهێری. نادر گەلەکی خەبتی. خولەسە، رابوو، کاخازێ سەر تەختە تۆپ کرن، دانی جی، دەرکەت، چوو. مالا نادر پەرێ شەهەر بوو. گولێ زانبوو، وەکی ریا وی وێ وەکە سەهەتەکێ بکشینە. لەز نێزیکی تێلێ بوو و هەژمارا مالا نادر بەرەڤ کر.

مالا نادردا بوو زنگینا زەنگلێ تێلێ. هنار لەز نێزیکی تێلێ بوو و تەتکا وێ هلدا.

– ئالۆ؟

وی سەری تێلێ هەڤەکی خوە کەر کرن.

– ئالۆ؟ – هنارێ جارا دودا گۆت و ئەو بوو وێ تێل دانیا، گاڤا دەنگەکی ژنایی کەتی هاتە بهیستنێ.

– ئەو هنارە؟

– بەلێ، ئەزم. لێ ئەو کییە خەبەر ددە؟

ژنکێ دیسا هەڤەکی خوە کەر کر.

– ئەز نابێژم، وەکی ئەز کیمە و ب تەخمینا من ئەو یەک ئەوقاسی ژی فەرز نینە، – ژنکێ گۆت و مەجال نەدا هنارێ، وەکی بەر خەبەردانا وێ بێ. – ئەز بۆرجێ خوەیی مەرڤایێ هەساب دکم تشتەکی فەرز تەرا بێژم. ئەز زانم، تو کولفەتەکە دلێ خوەیە ساخی، مێرێ خوە باوەر دکی. لێ...

– لێ چ؟ – هنارێ بێ هەمدی خوە پرسی و تەخمین نەکر، چاوا دەستێ وێ لەرزین. – ئەز بەختێ تەمە، بێژە، دبە تشتەک نادر قەومیە؟

وی سەرێ تێلێ بوو پیرقە – پیرق، کەنیا.

– تو چقاسی دلێ خوە ساخی، – پاشی کەن ئەوی دەنگێ کەتی گۆتێ. – چ وێ نادر بقەومە؟ مێرکی خوەرا عەمر دەرباز دکە.

– عەمرێ چ؟ – هنارێ ئیدی سەرێ خوە ئۆندا کربوو. – تو چ دبێژی؟

– ئەز خێرخوەزەکە مالا وەمە. هەیفا من تە تێ. مێرێ تە قەلپیێ دکە، – گولێ گۆتێ و وێ ترێ بارەکی گران ژ سەر دلکێ وێ کەت. هنارێ ژ گوهێ خوە باوەر نەکر. لێ گولێ مەجال نەدایێ، وەکی ئەو پرسا بدێ.

– لێ تو نابێژی ئەڤا ئیدی چەند رۆژە چرا مێرێ من دەرەنگ تێ مالێ؟ – گولێ گۆتێ و ب قەلپی سەردا زێدەکر. – هەیفا من تە تێ، تو گونەیی.

– تو راست نابێژی، ئەز باوەر ناکم نادر تشتێ ئوسا بکە، – هنارێ ب کەل گۆتێ.

– ئەو شوخولێ تەیە، – گولێ گۆتێ. – لێ ئەز رند هاژ گلیا هەمە. دخوەزی تەرا بێژم، وەکی مێرێ تەئێ کەنگێ بێ مالێ؟

– کەنگێ؟ – هنارێ بێ هەمدی خوە ژی پرسی.

– وەکە سەهەتەکێ شووندا. ئەگەر گلیێ من دەرنەکەت، بزانبە ئەز دەرەوا دکم، – ئەوێ گۆت و تەتکا تێلێ دانی.

– ئالۆ، ئالۆ، – لێ هەر تەنێ "توو – توو" دهاتە بهیستنێ. قودوومێ چۆکێ هنارێ ست بوون، تاقەت نەکر پێشدا هەرە، تەتکا تێلێ دێستدا ئەو سەر کورسیێ نێزیکی تێلێ روونشت. جارەکە ماین تەتک هلدا، دا بەر گوهێ خوە. ئەوێ ژی نزانبو چرا ئوسا کر. تێ بێژی دخوەست تشتەکی ببهێ. لێ تەتکێ هەر تەنێ دکرە "توو – توو – توو".

هنارێ نەدخوەست ژ گوهێ خوە باوەر بکە، لێ قافێ وێدا زنگینا دەنگێ وێ کولفەتێ بوو: "هەیفا من تە تێ. مێرێ تە تەرا قەلپیێ دکە". "گەلۆ نادر کارە پش منڤا قەلپیێ بکە؟" – ئەو دفکری. "لێ وەکی قەلپیێ ناکە، ئەڤێ ژنکێ چرا تێلێ خست و ئەو یەک گۆت؟ راستیێ ژی ئەڤ دو رۆژ، سێ رۆژە دەرەنگی تێ. کیدەرێیە، چ دکە؟.. ئەرێ، نە ئەوێ گلیک ژی گۆت". هنار فکری و کەتە بیرێ، وەکی ژنکێ گۆت، کو وێ وەکە سەهەتەکێ شووندا بێ. "وەکی تشت تونە، ئەو کورا زانە نادرێ کەنگێ بێ؟ بسە، ئەز سەهەتێ بنهێرم و وێ بجێرببینم".

هنارێ سەهەتێ نهێری. دەرەنگ بوو. زارۆ ئیدی کەتبوون ناڤا جیا، رازا بوون. هنارێ هەی سەهەتێ دنهێری.

میلێ وێ هێدی – هێدی پێشدا دچوون، لێ نادر تونەبوو. هنار مینانی هەرۆ

دەرنەدکەت هەیوانگێ و چەعڤنهێریا نادر نیبوو، سەر دیڤانێ روونشتبوو و فکرا وێ ژ تشتەکی دەربازی تشتەکی مایین دبوو، نکاربوو کوور – دوور دەرهەقا تشتەکیدا بفکرە. تەمامیا فکرا وێ، هەمد و هشێ وێ سەر گۆتنا ژنکێ و سەهەتێ بوو. لێ سەهەت هاژ ڤێ بەرخوەکەتنا هنارێ تونەبوو و هەمدی خوە چقە – چقا وێ بوو، میلێ وێ ژ سەر رەقەمەکێ دەربازی سەر یا مایین دبوون.

خێلەکە خورت ژ شەڤێ دەرباز بووبوو، گاڤا بوو زنگینا زەنگلێ دێری. هنارێ نشکێڤا ژ جی بانزدا و بەرب دێری چوو. قولکا دێریرا نهێری، دیت نادرە و هێدی دەری ڤەکر.

نادر دەردا هات، لێ هنارێ پشتا خوە دایێ و بەرب ئاسپێژخانێ چوو. نادر سۆلێ خوە ئێخستن، کنجێ خوە گوهاستن، لێ هنار ژ ئاسپێژخانێ دەرنەکەت. نادری وەستیایی بوو و تەخمین نەکر، وەکی چرا هنار مینانی هەرۆ وی قەبوول ناکە. نەچوو ئۆتاخێ، راست چوو ئاسپێژخانێ. دیت هنار وێ بەر کرێن سەکنیە، دەردانا دشۆ. جیێ خوەیی هەرۆژدا روونشت و گۆتە هنارێ، وەکی برچییە. هنارێ کەرە – کەر نانخوەرن دانی بەر و دەرکەت چوو هەیوانگێ. دیسا نادر تشتەک تەخمین نەکر. نانێ خوە خوار، چوو ئۆتاخێ، سەر دیڤانێ پالدا، گازی هنارێ کر، وەکی بێ ئۆتاخێ.

– نا، ڤرا خوەشە، – هنارێ بێدلی خوە ژ هەیوانگێ جابا وی دا. نادر ئیدی گۆتنا خوە دوجار نەکر، بەلگی دا بەر سەرێ خوە. وەستیایی بوو و خوەخوا ژی تەخمین نەکر، چاوا خەورا چوو.

هنار ئێپێجەیی هەیوانگێ روونشت، خوەست خوەرا رێکێ ببینە، خوە بدە باوەرکرنێ، وەکی چ کو ئیرۆ بهیست – خەونە، خەونەکە خرابە. لێ خەون نیبوو و روحێ هنارێ ژ ڤێ یەکێ هێ تەڤیهەڤ دبوو. گاڤا دیت، وەکی دەنگێ نادر نایێ، هێدی ژ جیێ خوە رابوو، هات دێریرا نهێری. دیت نادر کەتیە خەوەکە شیرن. شکبەریا وێ هێ زێدە بوو، پاشدا ڤەگەریا، جیێ خوەیی بەرێدا روونشت و بێ هەمدی وێ بوو خولە – خولا هێسرا زۆردا هاتنە خوارێ. گەلەکی گریا، پەرچا وێ دانی، پاشێ رابوو هات، جی ڤەکرن و دەیل نادر کر:

– رابە، جیێ تە هازرە، بکەڤە ناڤا جیێ خوە، رازێ.

نادر چەعڤێ خوە ڤەکرن، رابوو سەر خوە روونشت، چەعڤێ خوە مزدان.

– ئەز رازا بووم، ئەرێ؟ – ئەوی ژ ژنێ پرسی. هناریێ جابا پرسا وی نەدا، چوو ئۆتاخا زارا، نڤین ئاڤیتنە سەر وان و پاشدا ڤەگەریا. دیت نادری هەلا جیێ خوەدا روونشتیە.

– رابە، بکەڤە ناڤا جیێ خوە، – ئەوێ گۆتنا خوە دوجار کر. ڤێ جارێ ژی نادر تەخمین نەکر، وەکی جارا ئەولن هناریێ ژێرا خەبەردا، لێ ناڤە وی هلنەدا. نادری خەوخی بوو و هەلا پاکی سەر هشێ خوەدا نەهاتبوو.

هنار دیسا دەرکەتبوو هەیوانگێ. نادر پەی نەچوو، خەوا وی دهات. رابوو کنجێ خوە ئێخستن، کەتە ناڤا جیا و چەند دەقا شووندا خەورا چوو.

خەوا هناریێ نەدهات. ناڤا ڤان دو – سێ سەهەتێ ئاخرییدا ئەوقاس تشت بوون، کو ئەوێ دکر – نەدکر سەرەداری ژێ دەرنەدخست. زەنگلێ تێلێ (گۆتنا ژنکێ) ئالیێ خوەدا. لێ کرنا نادرە ئیرۆیین چ دبێژن؟

نا، ئەو دفکری، ڤێ ئۆرتێ تشتەک هەیە. کەنگێ هەرۆ نادر تشتێ ها دکرن؟ تە دیت گۆتنا ژنکێ چاوا راست دەرکەت؟ ئەوێ چاوا زانبوو، وەکی نادرێ کەنگێ بگهیژە مالێ؟ دێمەک، هاژ پێ هەیە، وەکی ئوسانە، دبە هەما وێ ژنکێرانە. لێ وەکی وێ ژنکێرانە، چرا وێ تێلێخستا و بگۆتا؟ نا، ئەو یەک نکارە بقەومە. "ئەز خێرخوەزەکە مالا وەمە"، – گلیێ ژنکێ کەتنە بیرێ. دبە دوورڤا دیتیە، دبە... ئێ، هەزار تشت کارە ببە... لێ تشتەک زەلالە: عەسە ڤێ ئۆرتێ گلیک هەیە و ئەز ژی هەتانی نها گوهێ گێدا رازایی بوومە، هاژ تشتەکی تونەبوومە. لێ گەلۆ نادر دکارە قەلەتا ئوسا بکە؟

ئەوێ هم ژ نادر باوەر دکر، هم ژی نکاربوو گۆتنا ژنکێ و کرنێ نادرە وێ رۆژێ هەساب هلنەدە. سەرێ وێدا هەر تشت تەڤیهەڤ بووبوو و ئەوێ نکاربوو جابا وان گەلە پرسا بدە، کو تابەتی نەددانێ. هەتانی نیڤێ شەڤێ هەیوانگێ ما. پاشێ رابوو، چوو ئۆتاخا زارا، لهێف ئاڤیتە سەر وان، هات کنجێ خوە ئەخست، ئیشق تەمراند و کەتە ناڤا جیا. لێ ناڤا جیادا ژی ژ دەست وان فکرا رەهەتیا روحێ وێ تونەبوو.

هەتانی دەستبەربانگێ خەو نەکەتە چەعڤا.

سبە ئیدی سافی بووبوو، گاڤا نادر چەعڤێ خوە ڤەکرن. سەهەتێ نهێری، نێزیکی وەدێ چووینا وییە سەر خەباتێ بوو. کەرەڤاتا کێلەکا خوە نهێری. دیت، وەکی هنارێ پشتا خوە دایێ، رازایە. گەرەکێ ئەو ژی بچوویا سەر خەباتێ.

– هنار، هنار، رابە، ئەم دەرەنگی کەتن، – ئەوی دەیل ژنێ کر. هنار ڤەگەریا سەر کێلەکێ، چەعڤێ خوە ڤەکرن، زوور بوو مێر نهێری. دەقەکێ ئەوێ قەوماندنێد دوه بیر کرن و خوەست مینانی هەرگاڤ دەستێ خوە ستوێ مێرا ببە، لێ نشکێڤا ئەو گلی کەتنە بیرێ و دەستێ وێ ناڤا هەوێدا مان. گۆنەکی تەل هاتێ و هێدی دەستێ خوە بەرژێر کرن، لهێڤا سەر خوە راست کر.

– سەرێ من دێشە، ئیرۆ ئەز نکارم هەرم سەر خەباتێ، – گۆت، جارەکە مایین زڤری، پشتا خوە دا مێر.

نادر تەخمین کر، وەکی سەوتێ خەیدێ ناڤا خەبەردانا ژنێدا هەنە، لێ گوه نەدایێ، فکری، راستیێ ژی دکارە ژ سەرێشێ ئوسا بێ دلی خوە خەبەر بدە. رابوو، کنجێ خوە لەز خوەکر، سەرچەعڤێ خوە شووشت، دەرکەت، وی ترێ مینانی هەرگاڤ ژنێ تەشتیا وی هازرکربە و هیڤیێبە. لێ دیت، وەکی پشتا هنارێ تێدانە، ناڤا جیادا پالدایە. ئەڤا یەکا نادر خوەش نەهات، لێ دەنگێ خوە نەکر، تەشتێکە سڤک هازر کر، خوار و وەختێ دەرکەتنێ نێزیکی ژنێ بوو، کێلەکێ سەکنی.

– سەرێ تە گەلەکی دێشە؟ – ئەوی ب دلۆڤانی پرسی و خوەست دەستێ خوە داینە سەر ئەنیا ژنێ. لێ هنار ڤەگەریا سەر کێلەکا مایین.

– تشت ناکە، وێ دەربازبە، – بێ دلی خوە جابا مێر دا.

– دخوەزی ئەز گازی دۆخترکم؟

– نا، نا، نە لازمە، – هنارێ گۆت و قلچێ لهێڤێ کشاندە سەر خوە، تێ بێژی دخوەست نادر بدا فەمکرنێ، وەکی خەبەردانا ئوسا نە ب دلێ وێیە. نادر ئەڤا یەکا تەخمین کر، لێ نەخوەست سەرت جابا ژنێ بدە، چمکی ئەوی هەو زانبوو، وەکی راستیێ هنارە نەخوەشە.

– هەرگێ تو ئوسا نەخوەشی، ئەز نەچم سەر خەباتێ، – نادر گۆتێ.

ئەڤا یەکا هناریّ کەدەر هات، لهێف هەڤەکی وێدا ئاڤیت، ڤەگەریا سەر پشتیّ، چەعڤیّ خوە کوتانە چەعڤیّ مێر و ب هێرس گۆتیّ:

– جیە، ئەز دەرەوا دکم؟

نادر تەخمین کر، وەکی دلیّ ژنیّ مایە، لەما ب هەمدی خوە گۆتیّ:

– ئەز زانم سەریّ تە دێشە و من خوەست ئیرۆ کێلەکا تەبم بۆنا ئێش گەلەکی زۆریّ نەدە تە.

– نا، نا، تو هەرە سەر خەباتا خوە، ئەزیّ هەڤەکی پالدم، پاشیّ رابم، – هناریّ ب هەمدی خوە گۆتیّ، گاڤا تەخمین کر، وەکی ناڤا خەبەردانا نادردا قەلپی تونە.

– لیّ تیّ بێژی دلیّ تە ژ من مایە، – نادر هەڤەکی هێدی، هەڤەکی ب شک گۆتە ژنیّ. هناریّ ب تو تشتەکی دلاینا خوە نەدا کڤشیّ، هێدی گۆتە مێر:

– نا، چرا دلیّ من ژ تە بمینە.

نادر تەخمین کر، وەکی ژنیّ راستی نەگۆتیّ، لیّ ئیدی ناڤا پرسادا کوور نەبوو، هەر تشت سەرێشا ژنێرا گرێدا، خاتریّ خوە ژیّ خوەست، ب دلەکی شکەستی دەرکەت، چوو.

ویّ رۆژیّ سەر خەباتیّ قە کێفا نادر تونەبوو، مینانی هەرۆ لاقردی نەدکرن، نەدگۆت، نەدکەنیا. هەڤالا خوەست پیّ زانبن، وەکی چرا ئیرۆ کێفا وی تونە.

– سەریّ من دێشە، – ئەوی کەسە جابا وان دا و خەباتا خوەڤا مژوول بوو، خوەست ب خەباتیّ مەجالیّ نەدە ویّ یەکیّ، وەکی دەرهەڤا خەبەردانا خوە و هنارێیە ویّ سبێدا گەلەکی بفکرە و بەرخوە کەڤە. لیّ خەبات مینانی هەرۆ پێشدا نەدچوو، چڤاسی دخەبتی دەرهەڤا خەبەردانا ویّ سبێدا نەفکرە، ژێرا ل هەڤ نەدهات، بیّ هەمدی خوە فکرا وی دهاتە سەر ویّ دسەکنی. ب خوە تەخمین دکر، وەکی تشتەک قەومیە، لیّ مەنی نزانبوو و چڤاسی لیّ دگەریا، دکر – نەدکر نەددیت. هێژا کەتە بیریّ، وەکی دوە ئێڤاریّ ژی هناریّ مینانی هەرۆ ئەو قەبوول نەکر، سەریّ پۆز ژێرا خەبەردا. دقەومی، سەر ڤان پرسادا ئەوڤاسی گەلەکی دفکری، کو خەبات بیر دکر. وەختا سەر هشیّ خوەدا دهات، دنهێری، وەکی ئێپێجە وەخت دەرباز بوویە، لیّ ئەوی تشتەک نەکریە.

وێ رۆژێ تێ بێژی هەڤەکی کێفا گولێ خوەش بووبوو، دها چەلەنگ – چەلەنگ دچوو – دهات، هەلا جارەکێ – دودا ژی هەڤالا کێلەکا خوەرا خەبەردا و ڤەبەشری. هەرتم چەعڤێ وێ ل نادر بوو و وەختا ددیت، وەکی ئەو بەرخوە دکەڤە، دلێ خوەدا شا دبوو. کێ – کێ، لێ ئەوێ زانبوو، وەکی چرا ئیرۆ کێفا نادر نە جیيە، پۆرمژییە. و گولێ دلێ خوەدا قرار کر وی شوخولێ کرێت، کو ئەوێ دەستپێ کربوو، پێشدا ببە.

هنارە هەلا ناڤا جیادا بوو، گاڤا زارۆ هشیار بوون. خوەخوا رابوون، کنجێ خوە خوەکرن، هاتن کێلەکا دێ سەکنین. زارۆ ژی عەجێبمایی مان، وەکی هەتانی نها دیا وان ناڤا جیادانە.

– دایێ، دبە تو نەخوەشی؟ – قاسم ژێ پرسی. هنار زوور بووبوو بانێ ئۆتاخێ دنهێری.

– نا، کورێ من، – ئەوێ گۆت، – ئەز نە نەخوەشم. ئەزێ نها رابم.

نەنێ کێلەکا برێ سەکنی بوو و دێ دنهێری، نزانبوو چ بکرا. پاشێ، وەختا دێ ئوسا گۆت، گاڤەکێ پێشدا هات و دەستێ خوە دانی سەر ئەنیا وێ. هنارێ دەستێ وێ گرت و پاچ کر. بەشەرا نەنێ خوەش بوو، تەخمین کر، وەکی تشتەکی دێ تونە. هنار خێلەکێ ژی ناڤا جیادا ما، پاشێ رابوو، کنجێ خوە خوەکرن، تەشتیا زارا چێکر، دا بەر وان، دەرکەت چوو ئۆتاخێ. تەمامیا هش – سەودێ وێ تەنێ سەر تشتەکی بوو: قەوماندنێد دوهـ و پەڤگرێدانا ئۆرتا واندا تابەتی نەددانێ. "گەلۆ وێ ئیرۆ ژی تێلێخە؟" – هنارێ خوەبەر پرس دا خوە. و هم گەلەکی دخوەست، وەکی ئەو ژنک دیسا تێلێخە، هم ژی ژ وێ یەکێ دترسیا. راستە، دترسیا، لێ قەواتەکە نەدیهار زۆر ددا سەودێ وێ و دخوەست، وەکی ئەو ژنک دیسا تێلێخە.

وێ رۆژێ هنار نەچوو سەر خەباتێ. تەمامیا رۆژێ هش و سەودێ وێ سەر تێلا ژنکێ بوو، تێ بێژی باوەر دکر، وەکی ژنک راست دبێژە و دخوەست ئیرۆ هوورگلیا پێ بهەسە. و ئەو بێسەبر هیڤیا زەنگلێ تێلا ژنکێ بوو. ئەوێ ترێ ئەوێ هەما نها تێلێخە و گلیێ تەزە ژێرا بێژە. هنار دفکری، وەکی دکارە بقەومە نادر ئەو خاپاندبە، نەچووبە سەر خەباتێ و ژنکێ نها تێلێخە، بێژە، وەکی نادر کودا چوویە و چ دکە.

بۆنا وێ یەکێ بجێربینە، ئەوێ جارەکێ – دودا نادرا تێلێ خست، لێ گاڤا دەنگێ وی بهیست، جاب نەدا، هاتە باوەرکرنێ، وەکی نادری سەر خەباتێیە.

وەختا زەنگل دخستن و نادر تەتکا تێلێ هلدانی، کەسەکی جابا وی نەددا، جارەکە مـایین تەتکا تێلێ دادانی و دەقـەکێ نزانبـوو چ بکە. گولێ ئەڤا یەکا ددیت و دلێ خوەدا شا دبوو، دهاتە باوەرکرنێ، وەکی تیرا وێ جی گرتیە.

نادر جـارەکێ – دودا خوەست مـالێرا تێلێـخە، لێ زووترەکێ دەست ژ وێ فکرێ کشاند، چمکی ئەوی هەو زانبوو، وەکی هەڤالێ پێ بهەسن، کو دلساری کەتیە ئۆرتا وی و ژنێ. لێ پاشی نیڤرۆ دل – دینێ وی بەر هەڤ نەدا و تێلێ خست. هنارێ پێرا – پێرا تەتکا تێلێ هلدا، دهاتە کڤشێ ئەو نێزیک بوو. خێنژ گولێ کەسـەک ئۆتاخێدا تونەبوو. نادر دەرهـەقا سـەرێشا وێدا ژێ پرسی، لێ هنارێ مـینانی وێ سبێ جابا وی دا و خەبەردان کورت دا برینێ. نادر دیسا کەتە ناڤا متالا. وێ رۆژێ روحێ وی تەڤـیـهەڤ بووبـوو و ئەوی نزانبـوو، وەکی مـەنیا ڤی تـەهەری جارەکێـرا گوهاسـتنا هنارێ چیـە. لێ گـولێ هەی بن چەعـڤارا نادر دنـهێـری و هەی ژی دلێ خـوەدا شـا دبوو و دفکری، وەکی ڤرهادا چ بکە.

دە، خــەباتە، خــەبەردانا هەڤـال – هۆگـرا، چـووین – هاتنـێ ئوسـا کـرن، وەکی هەتانی نێـزیکی کوتابوونا خـەباتێ نادر ئێپـێـجەیی ژ وان فکرا و مـتـالا دوورکەت، کـوور – دوور فکری و هاتە بـاوەرکرنـێ، وەکی ب تو تشـتی بەر هنـارێ نە گنەکـارە. "دە، مەرییـە، دبە گلیک بهیسـتیە، هەڤەکی دلێ وێ مـایە، – ئەو دفکری. – وێ پاشـێ ب خوە بێ بـاوەرکرنـێ، وەکی ئوسـا نینە و ئەوێ ژ کرنا خـوە پۆشمان ببە. ئەز زانم، وەکی من تو تشـتـەکی خـراب نەکریـە، چرا گۆتی ئەوقـاسی بەرخـوە کەڤم. وەعدەئێ هـەر پرسـا سـافـیکە، لازمـە مـۆلەت بکم و بەرخـوە بدم". نـادر ڤی تەهەری خـوە ددا باوەرکرنـێ، لـێ ڤـولچـەکی دلـێ ویدا نـەرەهەتی هەبوو: ئەوی نکاربوو گـوهـ نەدە سـەر وێ یەکێ، چ کـو بووبوو مـەنا گـوهـاسـتنا بەربریبـوونا هنارێ. و دلـێ وی دێشـیـا، بەرخـوە دکەت، وەکی ناڤا ئەوقـاس سالادا، چ کو وانا هـەڤ سـتـەندبوو، جارا ئەولن بێ مـەنی، بێ شـەر – دەو دلسـاریکە ها کەتیە ئۆرتا وی و ژنێ. زارۆ ئیدی نەدهاتنە بیرێ، ئەو هـەر تەنێ دەرهـەقا هنارێ و بەربریبوونا وێدا دفکری.

وێ رۆژێ گـولێ مـەنی گرت، وەکی وێ جیکیدا هـەرە، زوو ژ خـەباتـێ چوو. چاوا گـهیشـتـە مـال، بەرب تێلێ چوو. لێ نشکێڤا سـەکنی، تێلێ نـەخست. فکری، وەکی هەلا زوویە، برا خەبات کوتا ببە، چکا نادر ئیرۆ ژی پاشی خەباتێ دمینە یانێ دچە. "وەختا ما، دها رند، – ئەو فکری، – لێ وەختا نەما، چوو، هـەتانی ئەو بگهیژە مالێ، ئەزێ تێلێخم". و گولێ ژ بەر پەنجەرێ دوور نەکەت، سـەکنی، دینا خوە دایێ، چکا نادر پاشی خەباتێ دمینە یانێ دچە.

وێ رۆژێ ژی نادر پاشی خـەباتێ ما. ئەوی زانبوو، وەکی وی هالیدا جـەتن کاربە پاکی شـوخـولێ خـوە بکە، لێ نەدخـوەست هـەرە مـالێ، چمکی تەخـمین دکـر، وەکی ئۆرتا وی و هـنارێدا وێ خـەبەردانەکـە ئوسا پێشـدا بێ، کـو وێ نە ب دلێ ویبـە. و ئەوی دخوەست وێ یەکێ هەڤەکی پاشدا بێخە. "دها پاکە ئەز ڤێدەرێ بمینم، نە کو هـەرم و هـنـارێ وی هالیـدا ببـینم، – ئەو دفکری. – دبە خـەبەردانـەکـە نەپاک ئۆرتا مەدا پێشدا بێ".

گـولێ دیت، وەکی نـادر مـا. نێـزیکی تێلـێ بوو، تەتک هلدا و هـەژمـارا مـالا نادر بەرەڤ کـر. هنار بێسـەبر هیڤـیا وی زەنگلی بوو. لێ بەری هنگە ئەوێ دلـێ خـوەدا تشـتـەک قـرار کربوو. دخوەست پاشی تێلێخسـتنا ژنکێ دەسـتب میاسـەرکرنا وێ قرارا خوە بکە. وێ رۆژێ ئەو گەلەکی فکری بوو و چاوا ژنەکە ئاقل دخـوەست گۆتنا وێ ژنکێ بجێربینە. هنارێ پێرا – پێرا تەتکا تێلێ هلدا.

– ئالۆ، ئالۆ...

وی سـەری تێلێ کەسـەکی جاب نەدا.

– دە خـەبەردن، وە چرا خـوە کەر کریە، – هنارێ ب هێرس گـۆت. دەنگێ دوهـ لێ تەسـەلە بوو.

– گۆتنا من راست بوو یانێ نا؟ – ژنکێ پرسی.

– ئەم بێـژن، گـۆتنـا تە راست بوو، – هنارێ گـۆتـێ. – ب وێ یەکێ تو چ دخـوازی بێژی؟

– ئەز دخوازم بێژم، وەکی مێرێ تە یەکێرا هاتیە گرێدانێ و پش تەڤا قەلپیێ دکە، – ژنکێ گۆتێ. – هاژ خوە هـەبە، ئەوقاسی ژی مەریا باوەر نەکە.

– ئەز نادر ژی باوەر نەکم؟ – هناریێ ب هەمدی خوە پرسی.

– دە، تو دنهێری باوەرکرنا تە گیهاندە چ دەرەجێ. برا ئەو خوەرا، چاوا دلێ وی دخوەزە، دەربازکە، لێ تو ژی ب دلساخی وی باوەر بکە، – ژنکێ ب ئەکس گۆتێ.

– وەکی تو مەریکە ئەوقاسی قەنجی، بێژە تو کیبی و چاوا هاژ کرنێ مێریێ من هەیی؟ – هناریێ بینەکێرا گۆت و هیڤیێ ما، چکا وێ چ جابێ بدە. ژنکێ دیسا هەڤەکی خوە کەر کر.

– ئەو شوخولێ تەیە، دخوەزی باوەر بکە، ناخوەزی باوەر نەکە، – ژنکێ گۆتێ. – نابێژم ئەز کیمە. هەر تەنێ دیسا دوەکلینم، وەکی گونێ من تە تێ و ئەز ناخوازم تو بێی خاپاندنێ. پاشێ ژی، چقاس ئەز زانم، تو کولفەتەکە ئاقلی، گۆتی تەخمین بکی، وەکی ئەز ژ کیدەرێ زانم، کو مێریێ تەئێ کەنگێ بێ مالێ. دێمەک، ئەز رند هاژ ئەساسا هەمە. چاوا ژن تو گۆتی تەخمین بکی. ئەز ناخوەزم و نکارم گلیا گەلەکی تەزی بکم.

خوودانەکە سار سەر هناریێرا ئاڤیت.

– وەکی تو ئەوقاس تشت زانی، – هناریێ ب کەل پرسی، – دکاری بێژی نها مێریێ من کیدەرێیە؟

– نها مێریێ تە جەم دلکەتیا خوەیە، دها راست ڤانێیە، دووشێ هلتینە، – بوو پیرقینیا وێ کەنیا.

– لێ وێ کەنگێ بێ؟ – کەلا گری ئیدی دابوو قرکا هناریێ، ئانجاخ خوە زەڤت دکر.

– هەرگێ تو گەلەکی دخوەزی، – ژنکێ خەبەر – خەبەر گۆتن، – ئەز دکارم وەکە سەهەتەکێ شووندا تەرا تێلێخم و بێژم، وەکی نادرێ کەنگێ بێ مالێ. هلبەت، تو ژی تەخمین دکی، وەکی ئەوی ئۆتاخێیە، ئەز نکارم تێلێخم. چاوا ئەو کو دەرکەت بێ، ئەزێ تێلێخم. ئەز تەخمین دکم مە رند هەڤدو فەم کر. پاشێ، چاوا کولفەتەکە ئاقل، تو گۆتی تەخمینکی، وەکی ئۆرتا وەدا ئیدی حزکرن تونە. راستیێ، زوودا چەعڤێ من و نادر سەر هەڤدو هەبوو. نها گلی – گۆتنێ مە گهیشتنە وێ دەرەجێ، وەکی تو گۆتی ژ ئۆرتێ هەری، بهێلی ئەز و ئەو ئەڤینتیا خوەیە ب سالا شابن.

– تو ژنەکە گەلەکی بێئەتبی، – هنارێ ب هێرس گۆتێ.

– چ دخوەزی بفکرە، من نادر ژ تە ستەند و گهیشتمە مەرەمێ خوە. دەقەکێ بباخشینە، نادر گازی من دکە، پێژگیرێ دخوەزە. ئەزێ پاشێ تەرا دیسا تێلێخم، – ژنکێ گۆت و تەتکا تێلێ دانی.

تەتکا تێلێ بەر گوھ هنار جیێ خوەدا سار بوو، سەکنی بوو. دەقەکێ قرارا خوەیە بەرێ بیر کربوو و تێ بێژی دێری بووبوو. نشکێڤا سەر هشێ خوەدا هات، کنجێ خوە گوهاستن، زارارا گۆت، وەکی نەسیا نەکن، کێ تێلێ دخە، بێژن دیا مە چوویە مالا جینارا، وێ زووترەکێ بێ، لەز دەرکەت، دەری سەر زارا دادا، کلیت کرە چەلتێ خوە و ب رەڤ پەیایی ژێرێ بوو، دەرکەتە کووچێ، پێرا – پێرا تاکسی دا سەکناندنێ و بەرێ خوە دا جیێ خەباتا نادر. وێ رۆژێ کەتبوو بیرێ، وەکی چەندەکی پێشدا نادر گۆتبووێ، کو وێ چەندەکی پاشی خەباتێ بمینە، شوخولەکی سرێدەر سپارتنێ، گۆتی ناڤا وەعدەکی کورتدا بینە سێری. هنار چوو بجێربینە گەلۆ ئەوی راست گۆتیە، جیێ خەباتێدانە، یانێ ئەو ژنکا، کو تێلێ دخە، راست دبێژە.

تاکسی بەر دەرێ جیێ خەباتا نادر دا سەکناندنێ، لەز پەیا بوو و چوو هوندور، ژ قەرەول پرسی، گەلۆ نادر جیێ خوەدانە.

– پاشی خەباتێ هەڤالێ نادر ژ ئاڤایی دەرنەکەتیە، – قەرەول گۆتێ. – ئۆتاخا خوەدا دخەبتە. ئەڤا نیڤ سەهەت تونە ئەز چووم جەم، من گۆتێ، وەکی وەختا دچە بیر نەکە رۆنکایێ بتەمرینە، دەری دادە و کلیتێ بدە من. نزانم چرا، ئیرۆ قە کیفا وی خوەش نیبوو.

– مەریێ مایین جەم تونەنە؟ – هنارێ پرسی.

– نا، نا، تەک – تەنێیە، – قەرەول جابا پرسا وێ دا. – چقاس ئەز زانم، تو کولفەتا وییی، خوە تشتەک نەقەومیە؟

– نا، شکر تشت نەقەومیە، – هنارێ ئیدی ب هەمدی خوە جاب دا. – شوخولەکی فەرز هەیە، ئەز گۆتی بێژمێ. تێلا وان ژی خراب بوویە، ناخەبتە.

– ئەڤا چەند رۆژە هەڤالێ نادر پاشی خەباتێ تەنێ دمینە، دخەبتە. من هەلا رۆژا

پێشن ژێ پرسی، وەکی چرا پاشی خەباتێ مایە، گۆت، شوخولەک سپارتنێ، گۆتی زوو بقەدینە، لەما ژی پاشی خەباتێ دمینە، گەلە وەعدە دخەبتە. هەیفا هەڤالێ نادر، چرا ئەوقاسی زۆرێ ددە خوە؟ شوخولە، وێ پێشدا هەرە، برا مقاتی ساخلەمیا خوەبە.

هنار هلکشیا قاتێ دودا، بەر دەرێ ئۆتاخا خەباتا نادر سەکنی، گوھ دایێ، چکا هوندوردا مەری هەنە یانێ نا. وەختا هاتە باوەرکرنێ، وەکی مەریێ خەریب هوندوردا تونەنە، دەری ڤەکر، چوو هوندور. نادر، کو چەعڤ هنارێ کەت، ژ جی بانزدا.

– چ قەومیە، تو چرا هاتی؟ – نادر ب خۆف پرسی. هنار نێزیکی وی بوو، ب چەعڤێ ئەڤین وی نهێری، دەستێ خوە دا سەر ملا، ب نازکایی گۆتێ:

– نەترسە، تشت تونە، ئەز هاتم زانبم، چکا تو چرا دەرەنگی دکەڤی.

– چرا من تەرا نەگۆتیە، وەکی سپارتنەکە سرێدەر دانە من؟ لێ من تەرا نەگۆتیە؟ وەعدە کێمە، ئەز پاشی خەباتێ ژی دمینم، دخەبتم.

– من بیر کربوو، – هنارێ دەستێ خوە ناڤا پۆرێ سەرێ وی گەراند. پۆر زها بوون. بوو ئیسکینیا هنارێ، خوە ئاڤیتە پێسیرا نادر.

– منرا بێژە، چ تە قەومیە، – نادرێ ترسیایی ژێ پرسی. ئیسکە – ئیسکا هنارێ بوو، دگریا، نکاربوو خەبەردا. هەردو ئوسا شپیا ئێپێجە وەخت سەکنین. نادر بەر دلدا دهات، دخوەست پێ زانبە، وەکی چرا دگری، چ قەومیە.

– ئەم روونێن، ئەزێ تەرا بێژم، – هنارێ گۆت، کورسیک کشاند، کێلەکا نادر روونشت. وان هەردو رۆژا چ بووبوو، چ قەومی بوو، ب هوورگلی ژێرا گلی کر.

***

گولێ ئیدی بەر پەنجەرێ دوورکەتبوو، چووبوو سەر دیڤانێ روونشتبوو، سەر پرسەکێدا کوور – دوور دفکری. ئەوێ ترێ ئیدی وەخت پێرا گهیشتیە بۆنا مەرەمێ خوە بینە سێری. رابوو کنجێ خوەیە لاپە باش خوەکرن، گولاڤ خوە رەشاند، بەر نەینکێ سەکنی، خوە رند چێ کر، دوورڤا دینا خوە دایێ، وەکی رۆنکایا ئۆتاخا خەباتا نادر هەلا دشوخولە، دەرکەت، دەری دادا، ژ قاتێ چارا پەیا بوو. ناڤا چەند

دەقادا گهیشته جیێ خەباتێ. قەرەولی نە جیێ خوەدا بوو. گولێ شا بوو، وەکی قەرەول ئەو نەدیت، لەز هلکشیا قاتێ دودا، دەرێ ئۆتاخا خەباتێ ڤەکر، چوو هوندور، نشکێڤا چەعڤ نادر و هنارێ کەت، ئۆرتا ئۆتاخێدا سەکنی.

– گولێ؟.. تە خێرە؟ – نادر ژێ پرسی. گولێ قورەمیش بووبوو، جیدا سەکنیبوو، نکاربوو جابا وی بدا. فکرا وێ بەند بووبوو، نکاربوو مەنیک بدیتا.

– تە چرا ئوسا خوە خەملاندیە؟ – گاڤا نادر دیت گولێ جابا وی نادە، ب ئەکس جارا دودا ژێ پرسی. ئەڤا یەکا گولێ کەدەر هات.

– کاخازەک من لازمە، – ئەوێ ب هێرس گۆت، – ئەز هاتمە ببم.

– ئەوە، دەنگێ وێیە! – بوو زارینا هنارێ. – ئەز هەتانی بمرم، نکارم وی دەنگی بیر بکم!

نادر زوور بوو چەعڤێ هنارێ نهێری، پاشێ ڤەگەریا سەر گولێ.

– ئەرێ؟ دێمەک تویی؟ تە چما ئوسا دکر؟ خەملا تە بۆنا چیە؟

گولێ جابا وان نەدا، نێزیکی تەختێ خوە نەبوو، قچێ زڤری، دەرکەت.

رۆژترا مایین گولێ نەهاتە سەر خەباتێ. چەندەکی شووندا پێ هەسیان، وەکی ئەرزا خوە دایە ژ خەباتێ ئازا بوویە و جیگوهاستی شەهەرەکی مایین بوویە.

س١٩٧٩, – L

ئەسکەرێ نەعەیانرا

تە کور بێشیکێدا هیشت، چووی بەر شێر و ڤەنەگەریایی. جاهل بوویی و هەتانی – هەتایێ جاهل مایی... نها ئەو کورێ تە ئیدی ژ تە مەزنترە.

تو ئەسکەرێ چل و یەکێیی نەعەیان، تو جاهلێ هەتا – هەتایێ، تو نە تەنێ ئەولەدێ داییکەکێ، لێ ئەولەدێ تەمامیا جمعەتەکێ، وەلاتەکی.

تێ بباخشینی کورێ خوە، وەکی وێ دەما ئۆخرمێ گراندا پش تە نەسەکنی، دەستێ خوە نەدا سەر برینا تە و تەمی – وەسیەتێ تەیە کوتاسیێ نەبهیست. راستە، نەبهیست، لێ باوەرە، وەکی وەسیەتا تەئێ ئەو بوویا، کو بەری دژمنێ هاردن، ژ وەلاتێ مە راقەتینن، بۆنا وەتەن، ئازایی و سەربەستیا وی عەمرێ خوە نەهێڤشینن، چاوا کو تە کر.

تێ بباخشینی، وەکی کورێ تە ئیدی ژ تە مەزنترە، لێ هەتا رۆژا ئیرۆیین جیێ مەخبەرێ تە نزانە، نەهاتیە بەر تەمەنە نەبوویە، کەڤرێ کێلکا تە پاچ نەکریە. تێ بباخشینی. نە گونەکارە. گەلەکی گەریایە، گەلەکی پرس – پرسیار کرنە، لێ نەگهیشتیە تو تشتەکی. ئەڤا ژێرا کەدەرەکی مەزنە، کولەکە ئوسانە، کو هەتا مرنێ ژ دل دەرنایێ... دلینەکە مەزن بەر دلێ ویدا هەیە. ئەوە، وەکی کولا وی هەڤەکی سڤک دکە، بەر دلدا تێ.

لێ وەکی نشکێڤا عەجێبەک بووبوویا، تە سەرێ خوە ئاخ – بەرێ سار هلدا و بدیتا، تە و ب هەزارا – هەزارێ مینانی تە ب خوونا خوەیە رێتی جمعەت، وەلاتێ خوەرا چ هیشتیە، تەئێ زانبوویا (ئوو وی چاخی ژی، سالا چل و یەکێ ژی تو باوەر بوویی)، وەکی تە و هەڤالا عەمرێ خوە بادلهەوا نەدایە.

ئا دلینیا بەر دلێ کورێ تە ئەڤە. ناڤا عەمرێ مەیی ئیرۆیینی بەختەواردا، عەدلایا دنیایێدا ئەمەکێ تە و هەڤالێد تە ژی هەیە. ئا ئەڤە، وەکی دلنیێ ددە بەر دلێ کورێ تە، کولا وی سڤک دکە...

تو چاوا ئەولەدێ داییکەکێ چوویی بەر شـێـر، لێ بوویی ئەولەدێ تەمـامـیـا جـمـعـەتەکێ، کـو هەر سـال ٩ - ئێ گـولانێ نە کـو شـینـا تە و ب هەزارا - هەزارێ مینانی تە دکە، لێ جاهلتیا وەیە هەتا - هەتایێ، ئالتنداریێ ددە کڤشێ، کو بۆنا وە ژی بوویە هەیکەلێ تەریقی.

کور ئیدی ژ باڤێ مەزنترە.

هەتا رۆژەکێ ساخبە، رووبارێ دنێبە، تابەتی ناکەڤە کور، بیر ناکە، وەکی دەڤا کوتاسیێ کێلەکا تە نیبوویە، دەستێ خوە نەدایە سەر برینا تە، تەمی - وەسیەتێد تەیە کوتاسیێ نەبهیستنە، قە جیێ مەخبەرێ تە ژی نزانە و ئیرۆ عەمرێ خوەدا ئیدی چەند سالا ژ تە مەزنترە.

تو جاهلێ هەتا - هەتایێ، تو کورێ داییکەکێ، لێ تەمامیا جمعەتەکێ داییکا تە، تو عەیانێ عەیانا - ئەسکەرێ چل و یەکێیی نەعەیان.

س. ١٩٨٠ - ێ

ڤێتێران دچن، دبنە لێگێند

بۆنا بیرانینا تەڤگەلێ شەرێ وەتەنیێیی مەزن،
شاییر قاچاخێ مراد.

سال ب هەمدێ خوە دفتلن. سال تێن و دچن. و هەر چوویینەکە خوەرا تەڤگەلێد شێر ژ ناڤ جێرگێد مە دەردخن و دبن. ژ وانا یەک ژی هەڤالێ مە بوو، ناڤا مەدا بوو، لێ ئیرۆ ئیدی جیێ وی ڤالایە.

ڤێتێران دچن و تاژانەکە تووژ ددە دلێ ساخا. ڤێتێران دچن و جێرگێد وانا بەرە – بەرە سێرەک دبن.

و رۆژەکێ بێ، دەمەکێ بێ، گاڤا وەعدە وێ تەڤگەلێ شەرێ وەتەنیێیی کوتاسیێ ژی ببە، ژ ناڤا جێرگێد مە دەرخە... وی چاخی ئەوێ ژ کتێبا، ژ قەیتانێ کینۆیێ، ژ بیرا جمعەتا شێکردار سلسلەتارا خەبەردن، لێ، یازخ، ئیدی نە ب دەنگێ خوە... بیرانینا جمعەتێ وێ ببە دەنگێ وان.

ڤێ جارە ئەوێ چاوا لێگێند بێنە ئۆرتێ، بکەڤنە سەر زارا، ناڤ و کرنا وانە ژ قورنەکێ دەربازی یەکە ماین بن و چقاس هەرە ئەفاتیا وانە بەر چەعڤێ سلسلەتا دها مەزن بێ کڤشێ. جمعەتێ راست گۆتیە: "مەزنایا چیێ دوورڤا تێ کڤشێ".

ڤێتێران کێم دبن، جێرگێد وان بەرە – بەرە سێرەک دبن. دەستب لێگێندا دەرهەقا واندا دبە، کو چقاس هەرە، وێ دها مەزنبە، دها شاخ ڤەدە، دها دەولەمەندبە.

هیمێ لێگێندێ ئەفاتیا وانە.

س. ١٩٨٠ – ێ

شکلێ دێ

تەنێ بوو. نە ژن بوو، نە ژی زارۆ. زوودا تەنێ مابوو. هەر تەنێ ئەو بوو و شکلێ دیا وی بوو، کو ناڤا خەتادۆرا (رامکا) رەشدا بوو و فێزا سەرێ ویدا، سەر خالیچێ داردا‌کری بوو. هەبوونا وی، روحێ بەر وی شکلێ دێ بوو. و ئەوی خوە تەنێ هەساب نەدکر. راستە، دێ بووبوو شکل، کەتبوو ناڤا خەتادۆرە رەش و فێزا سەرێ ویدا داردا‌کری بوو، لێ ئەوی ترێ دێ هەلا ساخە، جەم وییە و هەر دەقە چەعڤێ وێ ل وییە، چاوا کو زارۆتیێدا بوو.

سبێ شەبەقێ، وەختا رادبوو، بەرێ ئەولن دینا خوە ددا شکلێ دێ و سلاڤەکە شیرن ددایێ. بەر چەعڤا شکل ژ جی دهەژیا، بەنگزێ دێ هێ خوەش دبوو و وی ترێ دەنگێ دێ لێ تەسەله دبە: "سەر چەعڤێ منرا هاتی، عەزیزێ من". ئەڤ دەنگێ دێ زوودا گوهێ ویدا مابوو و بووبوو دەرمەکە روحێ وی.

رۆژێ شوخول – ئەمەلێڤا دکەت و تێ بێژی دێ ئەوقاسی نەدکەتە بیرێ. لێ ئێڤارا دبوو مینانی زارا، نەدخوەست دەقەکێ چەعڤێ خوە ژ شکلێ دێ دوورخە. زوور دبوو شکلێ دێ دنهێری، ئەوقاسی دنهێری، هەتانی چەعڤێ وی دوەستیان و بەر چەعڤا شکل فرە دبوو، ناڤا کوورایا سالادا دێ ب بەژن – بالا خوەڤا دهات بەر چەعڤا دسەکنی. دەمێ ئوسا ئەوی ترێ دێ ساخە، ئەو ژی زارۆیە و ناخوەزە قە دەقەکێ دێ بەر چەعڤا ئوندابە.

لێ تە هەو دنهێری جارەکە مایین گۆڤەک تەنگ دبوو، دبوو شکل و دکەتە ناڤا خەتادۆرە رەشدا و ژۆردا، ژ سەر خالیچێ کور دنهێری. هلبەت، زانبوو ئەو گشک هەر تەنێ فکرا ویدا ئوسانن، عەمردا تشتێ ئوسا تونە، لێ تەنێ بوو، مۆتاجێ دێ بوو... لەما سفەتێ ئوسا دهاتنە بەر چەعڤا.

دکەتە ناڤا جیا و دلێ خوەدا دێرا قسە دکر هەتانی عاجز دبوو و بێ هەمدی وی چەعڤێ وی دچوونە سەر هەڤ.

وەختا دخوەست پرسەکێ سافیکە، بەرێ ئەولن دلێ خوەدا شکلێ دێ دشێوری. ئەوقاس مۆتاج بوو، دلێ وی ئەوقاسی نازک بووبوو، نێرڤێ وی ئەوقاسی تەز بووبوون، وەکی هەو دنهێری، بەر چەعڤا شکل ژ جیێ خوە هەژیا و روح بەر شکلدا هات، دێ کورا خەبەردا... سەر وێ فکرێ بوو، وەکی دێ هەرتم ژێرا قاییل دبە، قاییلیا خوە ددە هەر قرارەکە کور...

ئەڤێ یەکێ ئێپێجێ وەخت کشاند. ئەو بوو و شکلێ دیا وی بوو، کو فێزا سەرێ ویدا داردارکری بوو. مۆتاجێ شکلێ دێ بوو و دلنیا بەر دلێ وی ئەو شکل بوو.

رۆژەکێ ژی، وەخت – وەدێ وی پێرا گهیشت، تەوقێ خوە ژ ڤێ دنێ قەتاند و هەتا – هەتایێ بوو مێڤانێ دێ.

دەر – جینار سەر تۆپ بوون. هنەکا شینا وی دکرن، یێ مایین دوور سەکنی بوون، دەستێ خوە تەوار کربوون. شکلێ دێ ژۆردا ل کورێ مری دنهێری.

وەختا مەیت ژ ناڤا جیا هلدان و خوەستن داینە سەر تەخت، خالیچێ کەتن، شکلێ دێ ژ جی هەژیا و ژۆردا کەت.

ژنکەکێ ئەو هلدا، لێنهێری و بەر خوەدا گۆت:

– مالخراب، روحێ تەڤا ژی عەیان بوو، وەکی عەزیزێ دلێ تە ئیدی تونە، هاتیە بال داییکا خوە، کەس نەما تو مقاتییێ لێ بکی، لەما ژۆردا کەتی...

– روحێ وێڤا ژی عەیان بوو، وەکی ئیدی ڤێ دنێدا کەسە نەما خوەیتییێ وێ بکە.

– هەتانی رۆژا مرنێ کور مۆتاجێ شکلێ دێ بوو، ڤێ دنێدا بەر دلێ ویدا تشتێ لاپی عەزیز بوو.

دەر – جینارا شکلێ دێ دانین سەر سنگێ کور و پێرا کرنە چەعل.

س. ۱۹۷۷ – ل

باڤ كره بن گونا

باڤێ عەمرێ خوەدا قەلپی – قوولپی نەدكر، ب خوودانا ئەنیا خوە، ب كەدا هەلال عەمر دەرباز دكر. كور ئەڤ خەیسەتێ باڤێ زانبوو، دلێ خوەدا پێرا قاییل نیبوو، لێ چمكی هەلا بچووك بوو و تشت ژ دێست نەدهات، نكاربوو خوە عەیانكرا. نەوێربوو، ژ باڤێ دترسیا.

باڤ كال بوو، كور مەزن بوو، ژ باڤێ جهێ بوو و بوو خوەیی مال – هال. بووبوو مەریكی خوەندی، خوەیی قولخ. گەلەكی دەرهەقا قولخێدا فكری بوو و گهیشتبوویێ. برا تەنێ ئەو زانبە، وەكی ب چ جوورەیی، ب چ فەن و فێلا گهیشتبوویێ. ئایلخێرا تەڤایی قولخێ دەڤێ جێڤا خەلقێ ژی بەر ڤەكربوو و ئەوی بێ ئیسافی هلتانی، روشەت دخوار. دخوار – نەدخوار ژێ تێر نەدبوو، چەعف چووك كربوون، زك مەزن كربوو.

باڤ هاژ كرنێد كور هەبوو، ژێرا خەبەردا بوو و گاڤا دیتبوو، وەكی تشتەكی بۆشی – بەتالە، كور ناخوازە تەركا وێ چەپەلیێ بدە، بەرێ خوە ژێ گوهاستبوو، سۆند خواربوو ڤرهادا دەرێ وی ڤەنەكە، ژێرا خەبەر نەدە.

– لێ رووچكێ تە رووچكێ دیتنێیە؟ – باڤێ كوتاسیێدا گۆتبوویێ. – تو كەدا خەلقێ بخوی، گونێ وان تێكی ستوێ خوە، ئەز ژی بێمە مالا تە؟ ئاد – قراربە، تو بمری ژی، ئەز دەرێ تە ڤەناكم.

و رۆژ دەرباز بوون، باڤێ ژێرا خەبەر نەدا، مەهـ دەرباز بوون، باڤێ ژێرا خەبەر نەدا، سال دەرباز بوون، زارێ باڤێ زارێ وی نەكەت، لنگێ باڤێ شێمیكا كور نەكەت. كورا خەبەر نەدا هەتانی رۆژا وی پێرا گهیشت و خاترێ خوە ژ ڤێ دنێ خوەست. پاشی مرنا باڤێ تەزە كور لنگێ خوە ئاڤێتە شێمیكا باڤێ.

كور پێ كەدا خەلقێ، پێ پەرێ روشەتێ بۆنا ناڤێ خوە هەیكەلەكی ئوسا سەر مەزەلێ باڤێ چێ كر، كو باڤێ فەقیر خەونێدا نەدیتبوو و نە ژی دخوەست بدیتا.

– بینا کەدا خەلقێ ژ ڤی هەیکەلی تێ.

– روشەت بو هەیکەل... – ناسا دزیکاڤا هەڤرا دگۆتن و بن لێڤادا دکەنیان.

لێ کور قورە – قوتام دچوو، دهات، هەیکەلێ سەر مەزەلێ باڤێ دنهێری و وی ترێ دنیایێدا تشتەکی ئوسا کریە، وەکی وێ هەتا – هەتایێ بێ گلیکرنێ.

لێ گەلۆ کورێ شیرهەرام قە دەقەکێ نەفکری، وەکی باڤێ خوەیی جامێر ئانی، کرە بن گرانیا ڤی دەینی، ڤێ خوونا خەلقێ، گونێ خەلقێ کرە ستو، وەکی وێ دنێ ژی رەهەتیا وێ تونەبە. وەکی باڤێ زانبوویا کورێ ئوسا بکە، باوەر بکی وێ قەستیکا بچوویا جیکی ئوسایی دوور بمرا، وەکی کور سەر سەر – بەرەتا وی ڤەنەبوویا، وێ بخوەستا کێلکا وی ژی تونەبوویا، هەر تەنێ ئەڤا یەکا نەکرا.

پیرێ نە نەهەق بوو، گاڤا دگۆت:

– باڤێ خێر ژ کورێ ئوسا نەدی، خەلقێ چ خێرێ ژ قولخچیێ ئوسا ببینە؟

یەکە ماین سەر گۆتنا وێدا زێدە دکر:

– بەلکی کورێ ئوسا و قولخچیێ ئوسا بقەلن.

س. ١٩٧٩ – ل

مرازێ بێمرازرا

ئەز مۆتاجێ دەنگێ ڤێ تێلێڤیزۆرێمە. لێ ئەڤا سالەکە تە دەنگێ وێ ل من قەلاندیە. بخوەزم ببهێم ژی، نکارم. نکارم ب دل شابم، نکارم کێف و ئەشق بم، وەختا تو وێ جاهلتیا خوەدا ئاخ – بەرێ ساردانی. مرازێ بێمراز، تە مرازێ دلێ مە ژی قورچماند، ئەشق و شایی ژ مالا مە دەرخست، دەوسا خوە و وێ ئاخ و کەسەر، هێسر و لووباندن هیشتن.

مە گازی تە کر و شابوون کرە دلێ تە. مە خوەست تو تەڤی شابوونا مەبی، دها راست، بێی تە ئەم نکاربوون شابوونا. لێ تە... تە چ کر؟.. دەما نەمام، دەما بێبەخت دەوسا شابوونا مە شینەکە گران، شپووکەکە مەزن سەر مەدا ئانی... هەلا دەنگێ دەف و زورنێ بەر گوهێ مە، تەختێ شایێ ل عەردێ، بەسا کوشتنا تە گهیشتە مە. شابوونا مە بوو شین، شینەکە گران، شینەکە ئوسا، کو دلێ ئێل و عەشیرا شەوتاند... بەختێ من و یازیا تە چاوا کەتنە هەڤ، چاوا هەڤدو ئالیان و بوونە تۆقەکی گران کەتنە ستوێ من و هەتانی مرنێ ژێ خلاز نابم.

کێ عەجێبا ها دیبوو: مەری ژ مالا خوە دەرێ، هەرە شایێ، شایێ دەربازکە ئوو... ب مەیتەکی ڤەگەرە مالێ؟ ئا عەجێبا ها هاتە سەرێ تە و سەرێ مە. زولم، زولەکە گران، شپووک، شپووکەکە نەبینایی هاتە سەرێ مە.

برێ من، عەزیزێ من، تە چرا ئوسا کر، وەکی شایی بەر چەعڤێ من و نەفەرێ مالا من دانە رەشکرنێ؟ نها، وەختا دبێن شایی، شینا تە تێ بەر چەعڤێ من. تە چما ئوسا کر، وەکی مالا مەدا دەنگێ شایێ نەیێ (تێ بێژی گەلەکی هاتبوو)، شابوون نەکەڤە دلێ مە (تێ بێژی گەلەکی شا بووبوون)، ستوێ مە هەرتم ئالیێ عەلی و نەنێدا خاربە (تێ بێژی وەختێدا ستوێ مە هندکی خار بوویە). ئەمێ چ جابا وان بدن؟ یانێ ئەمێ کاربن جابا وان بدن؟ لێ ژنا تەیە بووکێن؟ (هەر تەنێ ئەم دکارن بێژن، وەکی ئیزنا مە تونەبوو شا بوونا، مە ئەو یەک تەرباند، لەما شپووکەکە

ئوسایە گران سەر مەدا باری. گونێ مە هەر تەنێ ئەوە، وەکی ئیزنا مە تونەبوو شا بوونا...).

دەلالیێ من، عەزیزێ من، تە ئەم گشک کرنە ناڤا شین، شپووکەکە مەزن، پشتا خوە دا مە و چوویی، بوویی دیتنا قیامەتێ، بوویی خەونا شەڤا.

دلنیا بەر دلێ مە هەر تەنێ ئەوە، وەکی شکر وارێ تەیی شینە، عەلی هەیە. تە ناڤا وێ زولم و شپووکێدا ژی مەرا چرووسیکە شابوونێیە بچووک هیشت. ئەو چرووسی عەلییە. ئەم ناڤا عەلیدا مرازێ بچووک دبینن. هەر گاڤا ئەم عەلی دبینن، مە ترێ تو بچووک بوویی، بوویی عەلی و هاتی، وەکی بارێ دەرد و کولێ مە، خەم و کەسەرا مە هەڤەکی سڤک بکی. نە ئاخر تو عەمردا ژی ئوسا بوویی: هەرتم خەمخور، دلۆڤان، پێشەوتی...

راستە، کولا تە ئەوقاسی گرانە، وەکی سڤک نابە، تو کەس نکارە دەوسا تە بگرە، لێ برا عەلی مەرا خوەشبە، وارێ تەیە، دەوسا باڤێ خوەیە...

س. ١٩٨٣ – ل

دەنگێ دل

ئەسلان بەژنێدا یەکی نیڤچە بوو. ستوێ وی کنی قالم، ناڤملا وی فرە، سینگێ وی هەڤەکی بەل بوو. یەکی قەمەری پۆزبەرانی بوو. پۆرێ سەرێ وی رەشە سخ بوون و هاتبوون نیڤێ ئەنیا وی گرتبوون. برووێ وی ئوسا قالم بوون، وەکی گهیشتبوونە هەڤدو و دهاتن سەر چەعڤێ وی دکرنە پەردە. بژانگێ وی درێژ بوون و وەختا چەعڤێ خوە دگرت، تە ترێ دو پەرێ رەشن تێنە سەر هەڤ. خالەکە مەزن ئۆرتا ئەنیا ویدا هەبوو، تە هەو زانبوو قەستیکا کوتانە.

سەر دەستێ چەپێ دەخمەک هەبوو. پاشێ پێ هەسیا بوو، وەکی شەش تلیێ دەستێ چەپێ هەبوونە. گاڤا مەزن دبە، وێ تلیا زێدە دبرن و دەوسێ ئەو دەخمە دمینە.

زەوجی بوو، دو زارێ وی هەبوون. مالا وی نێزیکی نەخوەشخانێ بوو و هەرتم سبە – سبە ژ مالێ هەتانی نەخوەشخانێ پەیا دچوو.

ئێتیمخانە کێلەکا نەخوەشخانێ بوو. پەنجەرا ئۆتاخا ئەسلانە خەباتێرا رند دهاتە کڤشێ. و وەختا ئەسلان ئازا دما، بەر پەنجەرێ دسەکنی و ئێتیمخانێ دنهێری. ئوسا ب حزرەت لێدنهێری، چاوا مەری مالا خوە بنهێرە. زوور دبوو لێدنهێری، هەر جارا ئاخینێ کوور رادهشت و خەمەکە مەزن دکەتە دل. زانبوو، ئێتیمخانە مالا وی بوویە، وێدەرێ مەزن بوویە و ژ وێدەرێ فرێقەت کەتیە ناڤا عەمر و چاوا مەری ب حزرەت جیێ بوویینا خوە، مالا خوە دنهێرە، ئوسا ژی ئەسلان ڤێ ئێتیمخانێ دنهێری. راستە، زانبوو، وەکی ڤێ ئێتیمخانێدا مەزن نەبوویە، ئێتیمخانا وی دوورە، لێ نزانبوو چرا مێلا وی ئەوقاسی گەلەکی سەر ڤێ ئێتیمخانێ بوو. دبە ڤێ ئێتیمخانێ یا وی دانی بیرێ یانێ زانبوو، وەکی وی چاخی هەموو ئێتیمخانە مینانی هەڤ بوون، چ فرقی – ڤێدا مەزن بوویە یانێ یەکە دنێدا. بەر چەعڤێ وی ئێتیمخانە ئێتیمخانە بوو، گشک ژی یەک، مینانی هەڤ بوون.

بەر پەنجەرێ دسەکنی و ئێتیمخانێ دنهێری. عەمرێ دەربازبوویی دکەتە بیرێ، سفەتێ تەربیەتدارا، هەڤالا دهاتنە بەر چەعڤا. و دەمەکێ فکرا خوەدا دبوو زارۆ و ئەو، چ کو ئیدی زووڤا دەرباز بووبوو، مینانی قەیتانا کینۆیێ دهات بەر چەعڤارا دەرباز دبوو. دەمێ خوەش ژی هەبوون، دەمێ تەل ژی هەبوون. لێ چمکی زارۆتیا ویرا گرێدایی بوون، نها دەمێ خوەش هێ دهاتنە بیرێ، نە کو دەمێ تەل، کو وی چاخی ناڤا عەمرێ ئێتیمخانێدا دها گەلەک بوون. زارۆتییێ هەتانی رۆژێ تەل ژی بەر چەعڤا شیرن کربوون. لێ دەم هەنە، کو هەتانی مرنێ ژی تەلایا خوە ئوندا ناکن، چقاس ژی زارۆتییێرا بێنە گرێدانێ.

جار – جارا قەومێ هنە ئێتیما سەردا دهاتن. دەستێ زارا دگرتن، ئەگەر زارۆ بچووک بوونا، ددانە بەر ملێ خوە و دەردخستنە هەوشێ، دگەراندن، وانرا ئێمیش، شیرنایی دانین. وەختێ مەرییێ ئوسا سەر زارادا دهاتن، ئەسلان خوە قولچەکیدا دقنجلاند سەر هەڤدو و ب حزرەت وان زارا دنهێری. گەلە جارا زارا ژ ئێمیش، شیرنایێ، کو قەومێ وان ئانیبوون، پارا ئەسلان ددانێ. هلنەددا، کەلا گری ددا قرکێ، دەردکەت، جیکیدا دچوو. ئێڤارێ دکەتە ناڤا جیا و دفکری، وەکی قە چرا جارەکێ دیا وی یانێ قەوم – پسمامەکی وی سەردا نایێ. نە دێ دهاتە بیرێ، نە باڤ. ئەو نەدیتبوون، چەعڤێ خوە ڤەکربوو – ڤەنەکربوو، ئێتیمخانە، تەربیەتدار دیتبوون. نزانبوو، گەلۆ دێ – باڤێ وی هەنە یانێ نا. لێ بۆنا دلنیێ بدە بەر دلێ خوە، دفکری، وەکی هەردو ژی هەنە، یانێ چوونە جیکی دوور، یانێ ژی ئەو ئوندا کرنە. لێ وێ عەسە بێن، ئەسلانێ خوە ببین و ژ ئێتیمخانێ دەرخن. و ئەو چەعڤنهێریا وێ رۆژێ بوو. مەه دهاتن، دچوون، ئەو رۆژ نەدهات، سال دهاتن، دچوون، ئەو رۆژا نەدهات... ئەو رۆژ ژ سالا ژی درێژتر بوو. ئەسلان ئێتیمخانێدا چوو مەکتەبێ، لێ دیسا ئەو رۆژ نەهات. مەکتەب کوتا کر، کەتە ئینستیتووتێ، هەڤت سالا خوەند، بوو دۆختر، لێ ئەو رۆژ نەهات. ئەڤا چەند سالە ئینستیتووت کوتا کریە، ڤێ نەخوەشخانێدا چاوا خیروورگ دخەبتە، بوویە مال – هال، لێ ئەوێ رۆژێ دەری لێ ڤەنەکریە.

گەلە جارا ناڤا متالادا دما و تەخمین نەدکر، وەکی مەری هاتنە هوندور. و گاڤا پێ دهەسیا، ئێپێجە وەخت نکاربوو تەخمینکرا، وەکی یێ هاتی چ دبێژە. مینانی وی

مەری بوو، یێ کو تێر رانەزایە و زۆرێ ژ خەوێ راکرنە. خەبەر دبهیستن، لێ سفتە نکاربوو وان فەم بکە. و تێ بێژی تشتەکی خوە ئوندا کریە، ئوسا پەشمووردە بوو. ئوسا دکر، وەکی یێ هاتی زوو رێ دادانی و جارەکە مایین بەر پەنجەرێ دسەکنی و ئێتیمخانێ دنهێری. هەرتم ها بوو. وەختا ئازا بوویا، دچوو ئۆتاخا خوەیە خەباتێ، بەر پەنجەرێ دسەکنی و دفکری. هەتانی نها ژی، گاڤا ئیدی مەزن بوویە، خوەیی ژن و زارۆیە، هەلا نزانبوو، وەکی دێ – باڤێ وی کینە، گەلۆ هەنە یانێ تونەنە. و چقاس دخوەست ڤێ پرسێ خوەرا بدە زەلالکرنێ، هەرتم سەرێ تێل دچوو، دگهیشتە ئێتیمخانێ و ژ ور زێدەتر نەدچوو.

گەلەکی چەرچری بوو و خوەستبوو تشتەکی بهەسە، دێ – باڤێ خوە گەریا بوو، لێ نەگهیشتبوو تو تشتەکی. هەر تەنێ زانبوو، نەخوەشخانێدا هاتیە دنێ، دێ چوویە و ڤەنەگەریایە. ژ نەخوەشخانێ ژی ئانینە ئێتیمخانێ و ڤێدەرێ مەزن بوویە. نزانبوو، گەلۆ چ هاتیە سەرێ دیا وی، هەیە، تونە، باڤێ وی کییە؟ "دە، سالێد شێر بوون، کی زانە چ هاتیە سەرێ وان، – ئەو دفکری. – دبە باڤێ من چوویە بەر شێر، دیا من ژی تشتەک هاتبە سێری". هەرتم ها دفکری، لێ تێ بێژی تشتەکی باتنی نەدهیشت، وەکی ژ ڤێ گۆتنا خوە باوەر بکە. و هەرتم شکەک دلدا هەبوو، لێ ب خوە ژی نکاربوو شرۆڤەکرا، ئەو چ شکە و مەنێ وێ چنە. تەنێ تەخمین دکر، دلێ وی شەدەتیا تشتەکی مایینددا، لێ شەدەتیا چ، ب خوە ژی نکاربوو جابێ بدە. هەر گاڤ و سەهەت، وەختا دەرهەقا ڤێ پرسێدا دفکری، دبوو شەرێ وێ شکێ و شەدەتیێ، یەکێ نکاربوو یەکێ ئالتکە و ئەوی نکاربوو تو پرسەکێ خوەرا سافیکە.

زانبوو، وەکی ناڤە وی، ناڤە باڤێ وی و فەمیلا وی نە راستن، نەخوەشخانێدا ناڤ لێکرنە و فەمیل دانینە سەر. لەما ژی ئەرزە و نەمێد خوەدا، کیژاناد ئەوی پرس – پرسیارا دێ – باڤێ خوە، قەوم – پسمامێ خوە دکر، تو تشتەکی سەراست تونەبوو. وێ گەرا وی تو مەفاک نەددا. بۆنا وێ یەکێ ژی ئەڤا ئیدی چەند سال بوون، ئەوی تەرکا وان ئەرزە و نەما دابوو و باوەر بکی تەوقێ خوە بریبوو. هەتانی رۆژەکێ.

***

رۆژەکێ ژی ئێڤـارێ کـولفـەتـەک ب ئاڤـتـۆمـاشـینا کـۆمـەکـداریا لـەز ئانینە نەخـوەشـخـانێ. نەهش کـەتبـوو، لازم بوو پێـرا – پێرا ئۆپێـراسـیا بکن. دەرەنگی ئێـخـسـتن ژێرا مـرن بوو. وێ رۆژێ ژی ئەسـلان نۆبەدار بوو. پێـرا – پێـرا ئۆتاخـا ئۆپێـراسـیاکـرنێ دا هازرکـرنێ، کـارێ خـوە کـر و دەسـتب ئۆپێـراسـیایێ کـر. ئۆپێراسیاکە جەتن بوو، چەند سـەهەتا کشاند. پاشی کوتاکرنێ ئەسلان دەرکەت، چوو ئۆتاخا خوەیە خەباتێ هەڤەکی هێسابە.

خووشکا دۆختریێ گۆتێ، وەکی مەریێ ژنکێ بەر دێری تژی بوونە و بێسەبرن.

– هەرە، وانرا بێژە، وەکی هەر تشت باش دەرباز بوو.

خووشکا دۆختریێ چوو و لەزەکی شووندا زڤری هات.

– دۆختر، – ئـەوێ گۆتە ئەسلان، – ئەوانا گەلەکی هیڤی دکرن، وەکی هوون هەرن دەرهەڤا نەخـوەشێدا وانرا بێژن. من گۆتە وان، هەر تشت باش دەرباز بوویە، لێ تێ بێژی ژ گۆتنا من باوەر نەکرن و هیڤی کرن، وەکی هوون هەرن.

ئەسـلان وەسـتیایی بوو، قـە نەدخوەسـت ژ جیێ خـوە رابە. خـوە کـەر کـر، جـابا خـشـووکـا دۆخـتـریێ نەدا و خـێلەکێ روونشـتی مـا. پاشێ فکری، وەکی قـەوم – پسـمـامێ نەخـوەشـێ نها هیـڤیا وینە. تەڤزیک دا خـوە و ژ جی رابوو، بەرب دێری چوو. هێدی – هێدی ژ قاتێ دودا پەیابوو، دەرکەتە هەوشێ. لێنهێری وێ برە مەری بەر دێری تـۆپ بوونە. گـاڤـا هازرا دۆخـتـرا ب خـەلاتێ سـپی دیتن، بـەرب وی هـاتن. یەکی بەژنبلندی چووری ناڤسەرە هات بەر سەکنی.

– ئێڤارخێرا تە، دۆختر، – گۆتێ.

– سـەر سـەرا، سـەر چەعڤا، – ئەسلان جابا وی دا.

– نەبی ئەسلانێ دۆختر تویی؟

– بەلێ، ئەزم، چ هەیە؟

– ئەز مێرێ ئەوێ نەخـوەشـێمـە، – ئەوی گۆتـێ، – دبێن تە ئۆپێراسـیا کریە. گەلۆ هالێ وێ چاوانە؟

– هـالێ وێ پاکـە. ئۆپێراسـیا رند دەرباز بوو. هەر تەنێ دمـینە، وەکی کـریزیسـا پەی ئۆپێراسـیایێرا پاک دەربازبە. ب تەخـمـینا من، کـولفـەتـەکە سـاخلەمـە و وێ

تەیامیشکە. قە نەفکرن، چ کو بۆنا عەمرێ وێ قەزیا بوو، مە ژی دوورخست.

– ئەم زەعف رازینە، دۆختر، – مێرک گۆتێ. – ئەڤ مەریێ هان، کو ڤێدەرێ سەکنینە، – ئەوی پێ دەستا نیشان دان، – مەریێ مەنە، کورێ من، قیزێ من ژی ڤرن. ئەز ژی، زار ژی هەتانی کوتاسیا عەمرێ خوە منەتدارێ تەنە. تە عەمرێ کەڤانیا مالا من، داییکا زارا خلاز کر. ئەم ئەڤێ کرنا تە تو جارا بیر ناکن.

– چ کرنە، جامێرۆ، – ئەسلان گۆتێ، – ئەو بۆرجێ مەیە.

– نها سەر هشێ خوەدا هاتیە یانێ نا؟

– نا، هەلا بن حوکومێ نارکۆزێدانە، – ئەسلان جابا وی دا. – هەلا ئێپێجە وەخت نایێ سەر هشێ خوە. قە بەرخوە نەکەڤن، تشت تونە، هەر تشتێ باش دەربازبە.

– لێ گەلۆ ئیزنێ نادن، وەکی قیز ئیشەڤ جەم دێ بمینە، مقاتبە؟

– نا خێر. نەخوەشخانا مەدا ئیزنێ نادن، وەکی مەریێ دەر مقاتی نەخوەش بن. خووشکێ مەیە دۆختریێ خەمخورن، وێ مقات بن. قە نەفکرن. هوون ژی ڤێدەرێ بادلهەوا نەسەکنن، لێدن هەرن مالێ خوە، سبێ دکارن بێن پێ بهەسن، چکا نەخوەشا وە چاوانە.

مێرک جارەکە ماین ژی رازیبوونا خوە دا ئەسلان، خاترێ خوە ژێ خوەست و ئەو کۆما وێدەرێ بەرەڤبوویی دارێکر چوو.

ئەسلان ژی هلکشیا ژۆرێ، چوو ئۆتاخا خوە. هەڤەکی هێسا بوو، فینجانە قاوە ڤەخوار و چوو دیتنا نەخوەشا. بەرێ ئەولن چوو پالاتا ئەوێ کولفەتا، کو ئیرۆ ئۆپێراسیا کربوو. خووشکا دۆختریێ گۆتێ، وەکی هەلا سەر هشێ خوەدا نەهاتیە و گەرما وێ ژی ئەوقاسی بلند نینە. ئەسلان زەندا وێ گرت، تلیا خوە دانی سەر تامارا خوونێیە مەزن و سەهەتێ نهێری. دلکێ وێ رند دخەبتی. گوهدار دینا خوە دا سفەتێ ژنکێ. تێ بێژی سفەتێ وێدا تشتەکی ناس هەبوو. پۆرێ وێ ئیدی ئێپێجەیی سپی بووبوون، پۆزێ وێ گر بوو. هناریێ سوورەتێ وێ سۆر بوون. چاکووچ – قەلەمێ وێ جی بوون. چەعڤێ وێ گرتی بوون، بژانگێ وێ درێژ بوون. کولفەتەکە قەمەر بوو و سەر دێمێ وێ دهاتە کڤشێ، وەکی ئەوقاسی ژی عەمرەکی پاک دەرباز نەکریە. قەرچۆمەک ئیدی کەتبوونە سفەتێ وێ. ئەسلان ژی نزانبوو بۆنا

چ سفەتێ وێ کولفەتێ وی خوەش دهات و ب دلەکی بارستان لێدنهێری، تە ترێ دخوەزە سەر سفەتێ وێ تشتەکی بخوونە.

ئێپێجە وەخت سەکنی، لێنهێری، پاشێ چەند تەمی دانە خووشکا دۆختریێ و دەرکەت، چوو نەخوەشێ مایین ژی بنهێرە.

ئێڤارێ دەرەنگ ڤەگەریا ئۆتاخا خوە، دیسا سفەتێ وێ کولفەتێ کەتە بیرێ. خوەست بینە بیرا خوە کیدەرێ ئەو دیتیە، لێ تشت ژی دەرنەکەت. راستە، سفەتێ وێ گەلەکی ناس بوو، لێ تشتەکی ئوسا تێدا هەبوو، وەکی گەلەکی نێزیکی دلێ وی بوو و ئەوی ترێ جیکی راستی وێ کولفەتێ هاتیە.

گازی خووشکا دۆختریێ کر و سەرهاتیا نەخوەشیا وێ خوەست. راستە، ئەوی پێشیێ ناسیا خوە دابوو کاخازێ وێ، لێ گوهدار نەنهێری بوو و نها نەدکەتە بیرێ، وەکی ئەو کولفەت ژ کیدەرێیە.

خووشکا دۆختریێ سەرهاتیا نەخوەشیا وێ ئانی. ئەسلان ژ دێست گرت و خوەند. پێ هەسیا، وەکی ژ گوندەکی نەهیکە رێسپووبلیکایێیە، کەڤانیا مالێیە و تو جیا ناخەبتە.

خێلەکە خورت سەر ڤێ پرسێدا فکری، لێ بێفەیدە بوو. خوەخوا ژی نزانبوو، وەکی چرا ئەوقاسی دەرهەقا ڤێ کولفەتێدا دفکرە، چرا ئەوقاسی گوهداریێ ددە سەر. دلێ وی بەر هەڤ نەدا، رابوو، جارەکە مایین چوو دیتنا وێ. گاڤا دەردا چوو، خووشکا دۆختریێ کێلەکێ روونشتبوو. پرسی، گەلۆ هالێ نەخوەشێ چاوانە. خووشکا دۆختریێ گۆتێ، وەکی گاڤا دنێ سەر هشێ خوەدا هاتیە، پرسا زارا کریە. گەرما وێ دیسا سەر دەرەجا بەرێیە. هەڤەکی پێشدا دەرزی کرنە و دیسا رازایە.

ئەسلان هم دبهیست، هم ژی دینا خوە ددا سفەتێ وێ. هاتە سەر وێ فکرێ، وەکی راستە، سفەتێ وێ ناسە، لێ ئەو تو جیا راستی وێ نەهاتیە یانێ ژی دەوسا یەکە مایین داتینە. ئەو سفەتێ ناس ئوسا بەر چەعڤا دەرکەت، چوو ئۆتاخا خوە و سەرێ خوە دانی رازێ. ئێپێجە وەخت خەوا وی نەدهات و دخوەست قەستیکا دەرهەقا تشتەکی مایینا بفکرە. دفکری، لێ فکرێ وی کوتاسیێ دهاتنە سەر وێ کولفەتێ. دەستێ وی بەر سێری، سەر پشتێ ڤەلەزیایی خەورا چوو. خەونێدا

ئێتیمخانێدا ناڤا زارادا بوو و دلیستن. نشکێڤا تەربیەتدارا وان دەردا هات، گازی کرێ و گۆتێ، وەکی دێ – باڤێ وی هاتنە وی ببینن. هیڤیا تەربیەتدارێ نەما، بانزدا دێریڤا دەرکەت، لێ تو کەس وێدەرێ تونەبوو. پۆر و پۆشمان پاشدا ڤەگەریا، دەوسا تەربیەتدارێ ئەڤ ژنکا ئیرۆیە نەخوەشە. وێ روونشتیە و پشتا خوە پێدا کریە. دکە – ناکە ڤەناگەرە و دەنگێ خوە ناکە. نشکێڤا دەری ڤەدبە و دیرێکتۆرێ ئێتیمخانێ دەردا تێ، دەستێ وی دگرە، زۆرێ ژ وێدەرێ دەردخە، دبە. ئەو دکە قارەقار، ناخوەزە ژ وێدەرێ هەرە، دەستێ خوە داڤێژە دێری، لێ دیرێکتۆر وی عەردێرا کاش دکە، دەردخە، بەرب کابینێتا خوە دبە.

وێ هەلە – بەلێدا ئەسلان بانزدا سەر خوە. "یا، ئەڤ چ خەونەکە عەجێب بوو"، – ئەوی خوەخوا خوەرا گۆت، ڤەگەریا سەر کێلەکا راستێ و خوەست رازە، لێ کر – نەکر خەو نەکەتە چەعڤا. و بێ هەمدی خوە دەرهەڤا ئێتیمخانێدا فکری. کەتە بیرێ، وەکی رۆژەکێ چاوا هەڤالەکی شەر ئاڤیتێ و بۆنا وێ دەرێ دیرێکتۆر زۆرێ ئەو کاش کر برە کابینێتا خوە و چەند شەلماق دانێ. ئەڤێ یەکێ گەلەکی خراب حوکومی سەر وی کر و گەلە وەخت ئەڤ یەکا ژ بیرێ نەدچوو.

"دبین، تشتێ خراب چاوا بیرا مەریا ناچن. چقاس ژی سال دەرباز بن، ئەو قولچەکی بیرانینا مەریادا دمینن و تە هەو نهێری خوە وەختەکی ئوسا دانە کڤشێ، وەکی تو خوەخوا ژی عەجێبمایی دمین. بنهێر، ژ وی چاخیدا چقاس سال دەرباز بوونە، بیرانینا وێ هشێ مندا رازایی بوویە و ئیرۆ، گاڤا ئەوقاس سال دەرباز بوونە و مەنیا بیرانینا وێ یەکێ ژی تونە، چاوا خوە دا هەساندنێ". ئەسلان دلێ خوەدا دگۆت و سەر بیرانینا مەریا زەندەگرتی دما. و ب خوە ژی نکاربوو پەڤگرێدانا ئۆرتا قەوماندنێد وێ رۆژێ یانێ چەند رۆژا پێشدا و خەونا ئیشەڤدا بدیتا.

گەلە وەخت ڤێ یەکێ تابەتی نەددایێ و خەو لێ تەقسی بوو. هەر دەستبەربانگێ چەعڤێ وی چوونە سەر هەڤ.

سبێ شەبەقێ رابوو و شوخولێ وییی پێشن ئەو بوو، وەکی چوو هالێ وێ کولفەتا نەخوەش بپرسە. دەردا چوو، سبەخێری دا وێ و خووشکا دۆختریێ.

– هالێ وە چاوانە، گولێ؟ – ئەسلان پرسی. (ناڤێ نەخوەشێ گولێ بوو. دوە

ئێڤـارێ، گـاڤا ئـەوی ناسـیا خـوە ددا سـەرهـاتیـا نەخـوەشـیـا وێ، ناڤێ وێ بیـرا ئەسلاندا ما).

– ئەز زەعف رازیمە، دۆختـر، – گولێ ب دەنگەکی وەسـتیایی گـۆتێ. – هـالێ من چاوابە؟ ئەز بەر چەعڤێ تەمە...

خووشکا دۆختـریێ گۆتێ، وەکی ئیشـەڤ ئـانەگۆر پاک بوویە، راسـتە، گەرمـا وێ بلند بوویە، لێ شەڤ پاک دەرباز کریە.

راسـتـە، گوهـێ ئەسـلان ل سـەر خووشکا دۆختـریێ بوو، لێ نکاربوو چەعڤێ خوە ژ سـفـەتێ نەخـوەشـێ دوورخـە. و چقـاس دچوو، ئـەو سـفـەت بەر دلێ ویدا دهـا عـەزیز دبوو، دها خوونا وی سەر وێ کولفەتێ دکەلیا.

ئەنتە – ئەنتا گولێ بوو. برینا وێ کوور دێشـیا و نکاربوو پاکی چەعڤێ خوە ڤەکە، هـازرا بنهێرە. وەختـا جابا دۆختـر ددا ژی، نەیسـەیی چەعڤێ خـوە ڤـەکرن و پاکی قـرافـەتێ دۆختر نەدیت. کۆپێ چەعڤێ وێ خـوەبەر دهـاتن گرتنێ و خـومامـا تەعری بەر چەعڤا بوو.

چ لازم بوو ئەسـلان گۆتـە خووشکا دۆخـتـریێ و دەرکەت. خـووشـکا دۆخـتـریێ ژی پەی دەرکەت و دا سـەکناندنێ.

– دۆختـر، ئەوێ ئیشـەڤ – میشـەڤ بەر پەسنا خـەبەر ددا، گازی مەریا دکر، ناڤ هلتانین، – ئەوێ گۆتە دۆختر. – هەلا من خوەست بێم ئەلامـەتیێ بدمە وە، لێ پاشێ فکریم، وەکی هـوون رازانە و من نەخـوەست جـەفێ بدمـە وە. مـن دەرزی کـر، پاشێ هەڤەکی سەقری.

– رووێ گەرمـێدا بوویە، – ئـەسـلان گۆتێ. – لـێ گـەرەکێ وە ئەز هشـیـارکـرامـا. تشت ناکە. گوهێ وە رند سەربە.

ژ خووشکا دۆخـتـریێ دوورکەت. دیسا بێ هەمدی خوە دەرهـەڤا گولێدا فکری، دها راست سفـەتێ گولێیی ناس هـاتە بەر چەعڤا. گەلەکی خوەست پێ زانبـە، گەلۆ ئەوێ ناڤێ کێ دایە، گـازی کێ کریە و چ گۆتیە. خوە گونەکار کر، وەکی چرا ب هوورگلی ژ خووشکا دۆختریێ نەپرسیە. خوەست هـەرە ژێ بپرسە. لێ جارەکە ماین پۆشمان بوو. "گەرەکێ من وی چاخی بپرسـیا، – خـوە خـوەرا فکری، – نـها ئیـدی نە جـییـە".

لێ، ئەوی ژی نزانبوو بۆنا چ، گەلەکی دخوەست پێ زانبە، وەکی ئەوێ بەر پەسنا چ خەبەردایە.

خەباتا رۆژێ ئوسا کر، وەکی خێلەکێ شووندا ئەسلان گولێ ژی بیر کر، خەبەردانا وێ ژی. هەر تەنێ وەختێ خەبات کوتا بوو، چوو ئۆتاخا خوە، وەکی کنجێ خوە بگوهێزە و هەرە، بێ هەمدی خوە بەرب پەنجەرێ چوو، سەکنی و ئاڤاییێ ئێتیمخانا نێزیک نهێری. و ب خوە ژی تەخمین نەکر، وەکی چاوا فکرێ وی هاتنە سەر گولێ و خەبەردانا وێیە بەر پەسنا. "ئێ، وەکی ئەز خەبەردانا وێ ب هوورگلی ژی زانبم، بۆنا چیە، یانێ ئەز چرا وێ یەکێ دخوەزم؟ – ب خوە پرس دا خوە. – ناڤا جێرباندنا منە دۆختریێدا خوە ئەڤا نە نەخوەشا پێشنە، کو ئەز ئۆپێراسیا دکم، وەکی دەرهەقا وێدا ئەوقاسی گەلەکی دفکرم. شکر ئۆپێراسیا رند دەرباز دبە. ئەز چرا ئەوقاسی دەرهەقا وێدا دفکرم؟ سفەتێ وێ منرا نە ناسە، دها راست ئەز عەمردا راستی سفەتێ ئوسا نەهاتمە، نزانم بۆنا چ من ترێ ئەو سفەت گەلەکی نێزیکی دلێ منە".

ئەسلان ها – ها خوەرا دفکری، پرس ددانە خوە، گەلە جارا جابا وان ددا، گەلە جارا ژی فکرێ ماین دهاتن و جابا هنەک پرسا ژ بیرا وی دکرن. هەر تەنێ رند تەخمین دکر، وەکی تشتەکی ناس، تشتەکی ئوسا سەر سفەتێ گولێ هەیە، کو گەلەکی نێزیکی دلێ وییە. و ب خوە ژی نکاربوو بگۆتا ئەو چیە یانێ چرا ئوسانە.

گهیشتە مالێ. کنجێ خوە گوهاستن، سەرچەعڤێ خوە شووشت و روونشت نان بخوە. ژنێ تەختە ڤەکربوو و هیڤیێ بوو. گاڤا دۆرا تەختە روونشتن نان بخون، ژنێ تەخمین کر، وەکی ئیرۆ کێفا ئەسلان نە جییە.

– ئیرۆ چرا کێفا تە تونە؟ – ژنێ پرسی.

– تێ کڤشێ وەستیامە.

ژنێ گۆتنا وی باوەر نەکر. ئەسلان ژی تەخمین کر، وەکی ئەو، چ کو لازم بوو، ئوسا نەگۆت. لێ ئیدی گۆتبوو، نەخوەست جارەکە ماین ڤەگەرە سەر وێ خەبەردانێ.

– دبە نەخوەشێ گران هەبوون، تو ئیشەڤ گەلەکی چەرچریی، پاک رانەزایی،

لەما؟ – ژنێ جارا دودا ژێ پرسی.

سەرێ وی بەردا ئەسلان نان دخوار و خوەست ڤێ پرسا ژنێ بێ جاب بهێلە. لێ تەخمین کر، وەکی ژن هیڤیا جابێیە و هازرە جارا دودا بوەکلینە.

– نا، نەخوەشێ گران تونەبوون، – ئەسلان گۆتێ، – لێ ئەز پاک رانەزام. نزانم بۆنا چ.

ئەسلان دخوەست دەرهەقا گولێدا تشتەک بگۆتا ژنێ، لێ چ بێژە، دەرهەقا چدا بێژە؟ چاوا دەرهەقا تەخمینکرنا خوەدا بگۆتایێ، گاڤا ب خوە ژی نزانە بۆنا چ دەرهەقا وێ کولفەتێدا ئوسا دفکرە یانێ مەنیا فکرێ وی چنە. زانبوو خشووشیک کەتیە دل، ب زار نکاربوو شرۆڤەکرا، بگۆتا، وەکی ئەو چ خشووشییە.

ژنێ ژی تەخمین کر، وەکی ئەسلان جابا راست نادە دێست، ئیدی نەخوەست پەی ئەنەنا کەڤە، ئیلاهی زانبوو، وەکی وەختا ئەسلان ناخوازە، چ بکن – نەکن، هەساب یەکە، تو وەختا نابێژە.

ئوسا کەر – کەر ژی نان خوارن کوتا کرن.

رۆژترا مایین ئەسلان، گاڤا گهیشتە نەخوەشخانێ، پێرا – پێرا چوو پالاتا گولێ. ڤێ جارێ هالێ گولێ ئیدی پاک بوو، گەرما وێ هەڤەکی دانیبوو و خووشکا دۆختریێ ژی گۆت، وەکی ئیشەڤ پاک رازایە. دیسا ئەسلان گوهـ ددا خووشکا دۆختریێ، هم ژی زوور بووبوو گولێ دنهێری. و چقاس سفەتێ گولێ دنهێری، ئەوقاسی ئەو سفەت دها نێزیکی دلێ وی دبوو، سەر وی سفەتی تشتەکی ئوسایی باتنی دخوەند، وەکی ناڤا روحێ ویدا ب سالا رازایی بوو.

گولێ ژی جابا پرسێ وی دان، چەعڤێ خوە ڤەکرن، چەعڤنە رەشە گولۆڤەر لێبوون. تێ بێژی وان چەعڤا ژانەکە خوەش دانە دلێ وی. دلکێ وی دها زوو لێدا. گولێ ژی زوور بووبوو لێدنهێری. نشکێڤا چەعڤێ وێ خالا ئەنیا ئەسلان کەت. چەعڤێ وێ تەڤ هەڤ بوون، دەمەکێ لێڤێ وێ لەرزین. جارەکە مایین چەعڤێ خوە گرتن. و کەس نزانە وێ دەمێ دەرهەقا چدا دفکری. ئەوێ ب خوە ژی نزانبوو. هەر تەنێ ئەوێ خالێ روحێ وێ تەڤیهەڤ کر. جارەکە مایین بێ هەمدی خوە چەعڤێ خوە ڤەکر و تشتێ پێشن، کو بەر چەعڤێ وێ کەت، خالا ئەنیا ئەسلان بوو. زوور

بوو لێنهێری، نه پرسا دۆختر و نه ژی پرسا خووشکا دۆختریێ نەبهیست و جابا وان نەدا. هەڤەکی وێ خالێ نهێری، پاشێ لەز – لەز چەعڤێ خوه گرتن، تێ بێژی ژ تشتەکی ترسیا. "ئەوقاسی مینانی هەڤ؟ تشتێ ئوسا نکاره بقەومە... نکاره بقەومە..." ئەوێ چەند جارا وا وەکلاند و تێ بێژی ژ تشتەکی ترسیا، چەعڤێ خوه ڤەنەکرن. سەر تەمامیا سفەتێ دۆختر تەنێ ئەو خال دهاته بەر چەعڤا. و چقاس چوو ئەو خال بەر چەعڤا مەزن بوو، مەزن بوو. و بەر چەعڤێ وێ رەشەڤەهات، ب خوه ژی نزانبوو، چاوا نەهەش کەت.

وەختا ئەسلان و خووشکا دۆختریێ دیتن، وەکی ئەو جابا پرسێد وان نادە و چەعڤێ خوه گرتنە، وان ترێ رازا. خێلەکێ کەر کێلەکێ سەکنین. لێ پاشێ تەخمین کرن، وەکی ئەو شوخولێ رازانێ نینە. دەیلێ کرن، کرن – نەکرن هشیار نەبوو. هێژا تەخمین کرن، وەکی نەهەش کەتیە. چ لازم بوو کرن، کۆمەکداری دانێ. پاشی ئێپێجە وەخت لێڤا وێیە ژێرن لەرزی و ئانجاخ چەعڤێ خوه ڤەکرن.

خوودانێ سەر ئەسلانرا ئاڤیتبوو. ئەوی تەخمین کربوو، وەکی گاڤا نەخوەشێ ئەو دیت، تەڤیهەڤ بوو، زوور بوو ئەنیا وی نهێری. ئەوی تەخمین کر، وەکی ئۆرتا نهێراندنا نەخوەشێ و ئەنیا ویدا پەڤگرێدانەک هەیە، لێ سورا وێ چدانە؟ نزانبوو. و جابا ڤێ پرسێ ژی هات سەر جابا پرسا پێشیێدا زێدە بوو. سور دها بوو یا باتنی.

شێورێد لازم دا خووشکا دۆختریێ و لەز دەرکەت چوو. ئۆتاخا خوەدا روونشتی ئەوی دخوەست پەڤگرێدانێ ئۆرتا وان هەردو پرسادا ببینە یانێ یەکێ وانا خوەرا زەلالکە. چقاسی فکری، رۆکر و پیڤا، تو جابەکە باوەرکرنێ نەدیت. "دە برا ئەڤ هەردو پرس ژی بکەڤن ناڤا جێرگا وان پرسا، کو سەودێ مەریارا هەتانی نها باتنینە"، – ئەوی بەر خوەدا گۆت و خوەست ب وی تەهەری ئوسا بکە، وەکی ڤرهادا سەر واندا نەفکرە یانێ وەختا ئەو یەک ژێرا لهەڤنەیێ، قە نا هندکی بفکرە. لێ دکر – نەدکر وان هەردو پرسا تابەتی نەددانێ، کەتبوون ناڤا مەژوویێ وی و ڤەدرۆتن.

رۆژترا ماین دیسا ئوسا بوو. گاڤا دەردا چوو، نەخوەشێ چەعڤێ خوه فرەکرن و زوور بوو ئەنیا وی نهێری، جابا پرسێد وی سەرا – بەرا دا. خێنژ ئەنیێ ئەوێ تو

جیکی ماین نەدنهێری، تێ بێژی تەمامیا دنیایێ بچووک بووبوو و هاتبوو هەر تەنێ سەر ئەنیا وی جیوار بووبوو.

ئەسلان ئیدی باوەر بکی تەرکا سفەتێ گولێیی ناس دابوو و هەر تەنێ بەنگزێ وێ دنهێری و دخوەست جابا وان پرسا ناڤا وی بەنگزیدا ببینە. جارنا شەرما سەرێ خوە وێدا دکر، وەکی ئەو لێنەنهێرە. قەستیکا تشتەکی ماینڤا مژوول دبوو، بەرێ خوە وی ئالیدا دکر و وەختا ڤەدگەریا لێدنهێری، ددیت، وێ چەعڤێ خوە گرتنە و کەتیە ناڤا متالا.

"گەلۆ تشتێ ئوسا دقەومن؟ – گولێ دفکری. – نا، نا. چرا دنیایێدا تشتێ مینانی هەڤ کێمن؟.. لێ ئەوقاسی ژی مینانی هەڤ؟.. ئێ، کێ زانە نها چ بوویە، چ هاتیە سێری، هەیە یانێ تونە..." و تێ بێژی ب دل تەخمین دکر، وەکی دۆختر ڤەگەریایە، لێدنهێرە، نشکێڤا چەعڤێ خوە ڤەدکرن و چەعڤێ خوە دکوتانە خالا ئەنیا وی. ئەوێ خالێ ئوسا کربوو، وەکی ئەوێ ئێشا خوە ژی بیر کربوو. برینا وێ بەرە – بەرە بەرب قەنجبوونێ دچوو، گەرما وێ کێم بووبوو، ئیدی ئیزن دانێ تشتەکی بخوە، زارێ وێ، مێرێ وێ بێنە بال. ئیدی شەڤێ خووشکا دۆختریێ بال نەدما.

ئەسلان ژی ناڤا خەم – خیالادا دهاتە مالێ، پاکی ژن و زارێ خوەرا خەبەر نەددا، پاری نان دخوار و ب مەنا تشتەکی دەردکەت، دچوو. دخوەست تەنێ بمینە، سەر وان پرسادا، کو تابەتی نەددانێ، کوور و دوور بفکرە. دکر – نەدکر مەنیا وان نەددیت و نکاربوو خوەخوا خوەرا سافیکە، وەکی ئەو پرس چرا ئەوقاسی کوور کەتنە ناڤا روحێ وی و ئەو چرا بێ هەمدی خوە دەرهەقا واندا دفکرە. هەزار و یەک جورە جاب ددیتن، لێ تو یەکێ ئەو نەددا باوەرکرنێ. دگەریا، دگەریا، پاشێ دوەستیا، دچوو ناڤا بێخ، سەر کورسیکی قولچدا روودنشت، دەستێ خوە ددا بەر ئەنیا خوە و دفکری.

ئێڤارێ دەرەنگ ڤەدگەریا مالێ. دخوەست ژنێرا بێژە، لێ نزانبوو چ بێژە، وێ هەسینا دلێ خوە چاوا، ب چ جوورەیی ژێرا شرۆڤەکە. ئاخر ئەوی ب خوە ژ وێ هەسینێ تشتەک فەم نەدکر، وێ چاوا ژنێ بدا فەمکرنێ؟ و ئەو یەک هەرتم پاشدا دێخست، دخوەست ئەو هەسین رند تیر ببە، ب خوە سەرەداریێ ژێ دەرخە، پاشێ

ژنێرا گلیکه.

ژنێ ژی ئەڤ گوهاستنا ئەسلان تێ دەرخستبوو و نکاربوو مەنیا وێ بدیتا. چ گاڤا دەرهەڤا ڤێ یەکێدا ژێ دپرسی، ئەسلان نەدخوەست جابا راست بدە، هەرتم مەنیکە ئوسا تانی ئۆرتێ، وەکی ژنێ ژی تەخمین دکر، کو ئەسلان ب خوە ژ وێ جابا خوە باوەر ناکە. خشووشیکا مەزن کەتبوو دلێ ژنێ. ئەو کومرەش نیبوو، چمکی ئەوێ خەیسەتێ ئەسلان رند زانبوو، ئەسلان مەریکی چەعڤدەر نیبوو. جیێ خەباتا وی هەر تشت باش بوو. لێ چرا ئەسلان ئوسا هاتیە گوهاستنێ؟ چرا ئوسا کێفا وی تونە، دفکرە؟ زانبوو، وەکی پرسەکێ روحێ ئەسلان تەڤیهەڤ کریە، خەیسەتێ وی ئوسا دایە گوهاستنێ، کو نها نایێ ناسکرنێ. ئەڤێ یەکێ حوکومێ خوە ئوسا ژی ل سەر خەیسەتێ ژنێ هیشتبوو. ئەو نە مینانی بەرێ دەڤکەن، ئەشق بوو. هەرتم پۆرمژی بوو، لێ وەختا ئەسلان دهاتە مالێ، قەستبەندا بەشەرا خوە خوەش دکر، لاقردی دکرن، دکەنیا. ئەسلان تەخمین دکر، وەکی ژن بۆنا خاترێ وی ئوسا دکە، لێ راستیێ ئەو ژی بەرخوە دکەڤە، شکەک دلێ وێدا ژی هەیە. لێ نکاربوو تشتەک بکرا، بەر وێ شکێ، کو دلێ وی و ژنێ ئوسا هنگاڤتبوو، بێ تاقەت بوو، دها راست نزانبوو ئەو یەک چیە.

چەند رۆژ ها دەرباز بوون. گولێ ئیدی لاپ پاک بووبوو و وێ زووترەکێ ژ نەخوەشخانێ دەرکەتا. هەرتم، گاڤا لنگێ ئەسلان نەخوەشخانێ دکەت، دلێ وی بەرب پالاتا گولێ دکشاند و بێ هەمدی خوە دچوو وێدەرێ.

رووڤا تو تشت نەهاتبوو گوهاستنێ، دیسا زوور دبوو ئەنیا ئەسلان دنهێری و تێ بێژی دێری دبوو. ئەسلان ژی ژ نهێراندنا وێ تێر نەدبوو، هەما ئوسا دخوەست هەتانی – هەتایێ وی سفەتی بنهێرە، کو بەر دلێ ویدا ئەوقاسی عەزیز بوو. دچوو، کێلەکێ روودنشت، جارنا بیر دکر پرسا ژی بدە، زوور دبوو سفەتێ وێ دنهێری. هەردو ژی کەر بوون، هەردو ژی ناڤا بەرا خەم – خیالێد خوەدا نقۆ دبوون و دەر – دۆر بیر دکرن. جارنا ئەسلان ئەوقاسی درێژ روودنشت، کو وەعدە بیر دکر و تە هەو دنهێری خووشکا دۆختریێ دەری ڤەکر و گازی کرێ. "ئەو، بێمەنە، دەوسا دیا من تێ. چرا ئەوقاسی دلێ من سەر وێ کولفەتێ شەوتیە؟ نە دیا منە، نە خووشکا منە،

نە قەوم و پسماما منە، ئەز قە ناس ژی ناکم، لێ چما ئەز ئەوقاسی دەرهەقا وێدا دفکرم و رۆژا ئەو هاتیە نەخوەشخانێ هەتا نها رەهەتیا روحێ من تونە؟ سفەتێ وێدا چ تشتەکی باتنی هەیە، وەکی ئەوقاسی نێزیکی دلێ منە؟..." ئەسلان ئەڤ پرس ددانە رێزێ و نکاربوو جابا تو یەکێ بدە. پرس گەلەک بوون، لێ جاب تونەبوون. ئەسلان تشتەک تەخمین دکر، لێ نزانبوو چیە. هەسینەکە خوەش، لێ ئوسا ژی پێرا مەلوول کەتبوو دلێ وی. سەهەتا ژ شوخول ئازا بوویا، ئەڤێ یەکێ خوە ددا هەساندنێ و تێ بێژی ئەو هەسین ناڤا خوونا ویدا بوو و تەمامیا ئۆرگانیزما وی دگەریا. ئیلاهی چەعڤێ وێ... چەعڤێ نەخوەشێدا خەمەکە مەزن، دەردەکی گران هەبوو و ئەو بەر چەعڤێ ئەسلان ئوسا رند دهاتنە کفشێ، تێ بێژی ئەوی ئەو خوەندنە. چەعڤێ وێدا دلۆڤانی هەبوو و ئەوێ دلۆڤانیێ، کنێزایێ دلێ ئەسلان گەرم دکر. "راستە، من چەعڤێ داییکا خوە نەدیتنە، – ئەسلان دلێ خوەدا خوەرا خەبەر ددا، – لێ، ب تەخمینا من، هەر تەنێ چەعڤێ داییکادا دکارە ئەوقاس کنێزایی، دلۆڤانی هەبە نە تەنێ بۆنا ئەولەدێ خوە، لێ ئوسا ژی بۆنا مەریێ مایین. ئاخ، وێ چرا چاوا بوویا، وەکی من ژی چەعڤێ داییکا خوە بدیتانا، تێر وان بنهێریا، وەکی دلێ من هەڤەکی رەهەت بوویا. تێ بێژی خوونا وێ سەر من دکەلە، ئەز وان چەعڤادا روحێ خوە دبینم. گەلۆ چرا ئوسانە، گەلۆ مەنیا ڤێ هەسینا من چیە؟"

لێ مەنی، تابەتی ژی پێرا ئەسلان بووبوو قاتی. سبێ شەبەقێ، گاڤا رادبوو، تشتێ پێشن، کو دکەتە بیرێ، ئەو بوو، وەکی وێ هەرە نەخوەشخانێ و گولێ ببینە. و هەسینەکە گەرم دکەتە دلێ وی.

جار – جارا ژی ب هەمدی خوە نێزیکی پرسا دبوو. "ئەز چرا ئوسا دەرهەقا وێدا دفکرم؟ چرا ئەو چی منە، وەکی دلێ من ئەوقاسی سەر دشەوتە؟ زەعف ژی تشتەکی ناس، تشتەکی عەزیز سەر بەنگزێ وێ هەیە". و خوە ددا باوەرکرنێ، وەکی کرنا وی یا زارۆتییێیە یانێ ژی نیشانا وێ یەکێیە، وەکی وەستیایە، لازمە هەرە هێسابە. لێ خێلەکێ شووندا ئەوێ پرسێ نشکێڤا دیسا سەرێ خوە هلدبری و دکەتە بیرێ.

***

گولێ چەعقێ خوە ددانە هەڤ، لێ دکر – نەدکر، نکاربوو رازێ. هەرتم خالا سەر ئەنیا دۆختر بەر چەعڤا بوو و ئەوقاسی دەرهەقا ویدا دفکری، هەتانی ئەو خال بەر چەعڤا مەزن دبوو و رەشەڤەدهات. "یارەب، تشتێ ئوسا کاتن بقەومن؟ عەجێبێ ئوسا ژی دکارن ببن؟ – گولێ ژ خوە دپرسی. – لێ وەکی ئەو بە؟ ئەزێ چ بێژم؟.. ئەز چاوا کارم بێمە باوەرکرنێ؟.. ئەز بێژم، ئەز هاتمە باوەرکرنێ، ئەزێ چ کاربم بکم؟ بەلکی خوەدێ مالا سەبەبێ شێر وێرانکە. ئەڤ گشک رووێ شێردانە..." و سەرهاتی دکەتە بیرێ. مینانی مەری گولۆکە ریس ڤەرەسینە، ئوسا هێدی – هێدی، گلی پەی گلیا، رۆژێد دەربازبوویی کەتنە بیرێ و هات سەر پرسەکێ سەکنی. "تە دی، هەتانی نها چاوا نەدکەتە بیرا من؟ نە من زانبوو ئوسانە، تەنێ خالا ئەنیێ هەر تشتێ ماین ژ بیرا من کربوون. مینانی کۆرا من چرا دینا خوە نەددایێ؟ وەکی ئەو ژی ئوسابە، دێمەک ئەوە..." و نکاربوو پێشدا بچوویا، بگۆتا، وەکی دۆختر چ وێیە. توروش نەدکر فکرێ خوە پێشدا ببە، تێ بێژی ژ وان ترسیا و ئەو نیڤجیدا هیشتن. "سبێ، چاوا بێ، ئەزێ دینا خوە عەسە بدمێ... ئەزێ عەسە دینا خوە بدمێ... لێ وەکی ئوسا نیبوو؟ ئەڤ خەونا منە خوەش وێ بەتالبە و هێژا برینا منێ تەزەبە... لێ وەکی ئوسابە؟.." نکاربوو جابا پرسا خوە بدە، ژ شەرما خوودانەکە سار سەرا داڤت. "گونەکار بەرێ ئەولن شەرە، پاشێ ئەزم. ئێزنا من تو تشتەکی تونە... وەکی ئوسابە، گۆتی هەر تشت دیسا مینانی بەرێ تەعریێدا بمینە، تو پرسەک گۆتی نەیێ زەلالکرنێ. ئێزنا منە زەلالکرنێ تونە. من ب دەستێ خوە ئەو ئێزنا خوە ئوندا کر... وەکی ئوسابە، ئەزێ چاوا تەموولکم، ئەزێ چاوا کاربم بەر دلێ خوە بدم؟ .. ئەگەر راستیێ کەڤە..."دیسا جوملە فکرا وێدا نیڤجی ما، دلێ خوەدا ژی توروش نەکر فکرا خوە بدە تامکرنێ. وێ شەڤێ هەتانی سبێ قە خەو نەکەتە چەعڤێ گولێ. بێ سەبر هیڤیا سافیبوونا سبێ بوو، هیڤیا هاتنا دۆختر بوو. ئەوێ گۆتی وێ رۆژێ پرسەکە گەلەکی مەزن، پرسەکە باتنی بۆنا خوە سافی بکرا. و تابەتی نەدکەتە گولێ، ڤەگەریا، بەرێ خوە پەنجەرێدا کر و هیڤیێ ما، چکا سبەئێ کەنگێ سافیبە.

سبە سافی بوو، شەمس نەدیر دا. نها کو هەبە دۆخترێ دەری ڤەکە و دەردا بێ. لێ تو کەس دەردا نەهات. ب فکرا گولێ، خێلەکە خورت دەرباز بوو، لێ دۆختر

تونەبوو. دەوسا دۆختر خووشکا دۆخترێ دەردا هات. گاڤا گولێ دەرهەقا دۆختردا پرسی، ئەوێ گۆت، وەکی شوخولێ دۆختر جیکی هەیە، ئیزنا خوە خوەستیە ئیرۆ نەیێ سەر خەباتێ.

وێ رۆژێ هەتانی ئێڤارێ چەعڤێ وێ ل دێری بوو، ئەوێ ترێ نها دەریێ ڤەبە و دۆخترێ دەردا بێ. گەلەکی بێسەبر بوو. خێنژ خووشکا دۆخترێ ژ مەریێ مایین ژی پرسی. وان ژی گۆتن، وەکی دۆختر ئیرۆ نایێ سەر خەباتێ.

وەختا خووشکا دۆخترێ دەردا هات و بەرب وێ چوو، ئەوێ تەخمین کر، وەکی وێ کێلەکێ روونێ. خووشکا دۆخترێ کورسی کشاند و کێلەکێ روونشت. زەندا وێ گرت و پرسی:

– تو چاوانی، گولێ؟

– زەعف رازیمە، ئیدی ئێپێجەیی پاکم، – گولێ گۆتێ. – تو زانی کێلێ من ژی ڤەکرنە، هەر تەنێ دمینە دۆختر بێ، بەلکی من دەرخن، ئەز هەرم مالێ. لێ بەختێ منرا دۆختر ژی ئیرۆ نەهاتیە سەر خەباتێ. – هەڤەکی خوە کەر کر، پاشێ سەردا زێدە کر:

– دۆخترێ مە مەریکی گەلەکی باشە. چقاسی خەمخورە، تلی – پێچیێ وی عەمرا ڤەدگەرینن. گەلۆ زەوجیە؟

– ئەرێ، زەوجیە، – خووشکا دۆخترێ جابا وێ دا. – دو زارێ وی ژی هەنە، کورەک، قیزەک.

– مرازێ وی پێ ببە. تەنێ دمینە یانێ جەم دێ – باڤێ خوەیە؟

– دێ – باڤێ وی تونەنە، ئۆتاخێد وییە رند هەنە. جیکی باش ژی دمینە.

– دێ – باڤێ وی چوونە رەهمەتێ؟

– وەللە، ئەز نزانم. هەر تەنێ زانم، وەکی دێ – باڤێ وی تونەنە و ئەو ژی ئێتیمخانێدا مەزن بوویە.

گولێ لێڤا خوە گەست و سەرێ خوە کرە بەر خوە. خێلە وەخت خوە کەر کر، دها راست دەنگ ژێ دەرنەکەت. پاشێ خووشکا دۆخترێ چەند گلی ژی گۆتن، لێ ئەوێ ئیدی نەبهیست.

"دێمەک، ئێتیمخانێدا مەزن بوویە... خالا ئەنیێ یەک، ئەڤا ژی دودو... دبە ئەوە؟... نکارە بقەومە، وەکی ئۆرتێ تشتەک تونەبە. هم خالا سەر ئەنیێ، هم ژی ئێتیمخانێدا مەزن بوویە. گەلۆ ئەڤ هەردو ئیزباتی نکارن من بدنە باوەرکرنێ، وەکی ئەوە؟ هەلا برا بمینە هەتانی سبێ، ئەز لێبنهێرم، پاشێ... لێ وەکی ئەوبە، ئەزێ چ بکم؟.. چ کارم، چ بکم. گەلۆ لازمە ئەز وی پێ بدمە هەساندنێ، یانێ ژی هەر تشت ئوسا ژی بمینە، چاوا بەرێ بوو؟ پرسەکە چەتنە، ئەز گەرەکێ سەر وێدا گەلەکی بفکرم. لێ وەکی ئەو نیبە؟.. ئەو نیبە... نا، نکارە بقەومە... خێنژ وان هەردو ئیزباتیا ئیزباتیکە مایین ژی هەیە، وەکی راستە، نایێ شرۆڤەکرنێ، لێ، ب تەخمینا من، ئیزباتیکە کێم نینە. ئەو ئیزباتی ئەوە، وەکی ئەو نینە، چرا خوونا من ئەوقاسی سەر دکەلە، چرا وەختا دەردا تێ، دلێ من تەڤ رادبە. دبە... نا، ئەز دلنیا ددمە بەر دلێ خوە. کی زانە چاوا بوویە، چ هاتیە سێری... ئەز ژی هاتمە پەی ڤان گلی – گۆتنا کەتمە و تشتا بەر خوە دەردخم. چاوا دکارە بقەومە پەی ئەوقاس سالارا، ئەو ژی وان سالێد گرانە چەتن، عەجێبەکە ها ببە؟ نا، نا، نکارە تشتەکی ئوسا بقەومە. لێ وەکی قەومی؟.." ژ ڤێ پرسێ سزی جانێ وێرا چوون، خۆف کەتە دل. "لێ وەکی عەجێبەکە ئوسا قەومی؟" ئەوێ جارا دودا ئەڤ پرس دا خوە و ترسێ، خۆفێرا تەڤایی تێ بێژی تشتەکی شابوونێ ژی کەتە دل. "هەساب یەکە، ئەز نکارم وێ سورێ دیهار بکم... ئیزنا من تونە، تونە، تونە..." ئەوێ ئەڤ خەبەرا کوتاسیێ سێ جارا وەکلاند و تێ بێژی ب وێ یەکێ دخوەست خوە بدا باوەرکرنێ. "خێنژ ئیزنێ، ئەز نکارم وێ سورێ بدمە دیهارکرنێ، چمکی... چمکی... چمکی... دە بەلکی خوەدێ مالا سەبەبێ شێر خرابکە، ئۆجاخێ وی کۆرکە... برا ئەو سور منرا هەرە گۆرە... ئەرێ، ئەرێ، گەرەکێ تو کەس وێ یەکێ نەهەسە و ئەو سور بەر تو کەسی دیهار نەبە. ئەز ویرا ژی نابێژم... ئەو ژی گونەیە... برا چاوا زانە، ئوسا ژی بمینە... لێ وەکی ئەلامەتیێ بدمێ؟.. وێ چ بێ گوهاستنێ؟ دەرد و کولێ وی دها گەلەکبن، منرا ژی هەمین قەت دەست نادە". تێ بێژی ژ تشتەکی ڤەجێنقی، رابوو سەر خوە، روونشت، لهێف کشاندە سەر خوە و جارەکە مایین کەتە ناڤا متالا. "بێ کا تو سەد سەلەفی هاتی باوەرکرنێ، وەکی ئەوە، تو وان هەق و هەسابا خوەرا دکی... سبێ وێ عەیانبە، سبێ

هەر پرسێ بێنە زەلالکرنێ". و ئەوێ هەر تشت هیشتە سبێ. زانبوو ئەسلانێ سبێ بێ و ئەوێ سورێ بۆنا خوە بدە عەیانکرنێ.

***

شەمس هەلا نەدیر نەدابوو، گاڤا گولێ هشیار بوو. چاوا هشیار بوو، دێری نهێری. هەتانی هاتنا دۆختر نزانبوو چ بکرا، چڤا مژوول بوویا. وەعدە ئوسا دەرەنگ دەرباز دبوو! لێ ئەو ئەوقاسی بێسەبر بوو.

"ئەڤ چرا ئەوقاسی دەرەنگی کەتن؟ – ئەوێ ژ خوە دپرسی. – دبە ئیرۆ ژی نەیێ سەر خەباتێ؟ وەکی ئیرۆ ژی نەیێ، نیڤێ عەمرێ منێ هەرە..."

خولەسە، وەخت پێرا گهیشت و دۆختر هاتن. ئەسلان، کو رۆژا پێشیێ نەهاتبوو سەر خەباتێ و گولێ نەدیتبوو، دها بێسەبر ببوو. و چاوا هاتە هوندور، زوو – زوو خەلاتا خوە خوەکر و چوو پالاتا گولێ.

گولێ بەلگی دابوو بەر پشتا خوە، ناڤا جیادا روونشتبوو. گاڤا ئەسلان دەردا هات، تەڤیهەڤ بوو، رەنگێ خوە ئاڤیت. زوور بوو ئەسلان نهێری و بیر کر سلاڤا وی ڤەرگە. ئەسلان ئەڤا یەکا تەخمین نەکر، چمکی ئەو ب خوە ژی تەڤیهەڤ بووبوو و خوە ئوندا کربوو.

ئەسلان کورسی کشاند، کێلەکێ روونشت، دەرهەقا ساخلەمیا وێدا چەند پرس دانێ. گولێ سەرا – بەرا جابا وی دا، ئەوی ژی پاکی نەبهیست. وی چاخی خووشکا دۆختریێ ژی هاتە پالاتێ و بەر سەرێ گولێ سەکنی. ئەسلان ب دەستێ راستێ زەندا گولێ گرت و سەهەتێ نهێری، خەباتا دلکێ وێ چاپ کر. ئەسلان تەخمین نەکر، وەکی چاوا گولێ دەستێ وییی چەپێ نهێری و دەخمە دیت. نشکێڤا بوو ئیسکینیا وێ. ئەسلان و خووشکا دۆختریێ ئالیێ وێ نهێرین. چەعڤ لێ تەلالە بوون، فرە بوون، تە ترێ وێ نها ژ جیێ خوە دەرێن. دلکێ وێ دها لەز لێخست، خوودانەکە سار سەرا ئاڤیت.

– گولێ، چ تە قەومی؟ – ئەسلان ژێ پرسی.

لێ چەعڤ ل گولێ فرە بووبوون و زمانێ وێ نەدگەریا. چەعڤێ خوە کوتابوونە چەعڤێ ئەسلان و ئیسکە – ئیسکا وێ بوو.

– گولێ، نەبی جیکی تە دێشە؟ – ئەسلان جارا دودا ژێ پرسی. لێ ڤێ جارێ ژی پرسا وی بێجاب ما. ئیسکە – ئیسکا وێ بوو و خەبەردان پێ نەدبوو.

ئەسلان و خووشکا دۆختریێ بەلگیێ وێ راست کرن، ئەو کرنە ناڤا جیا و لهێف ئاڤیتنە سەر. ئەسلان گۆتە خووشکا دۆختریێ، وەکی پێرا – پێرا نەخوەشیێ دەرزیکە. لێ گولێ زوور بووبوو ئەسلان دنهێری و خەبەردان پێ نەدبوو، دخوەست تشتەکی بێژە، لێ زارێ وێ نەدگەریا. ئەسلان تەڤیهەڤ بووبوو و نزانبوو چ هاتە سەرێ نەخوەشیێ. زەندا وێ گرتبوو و خەباتا دلکێ وێ چاپ دکر. دلکێ وێ دیسا مینانی بەرێ لەز – لەز لێددا. دها گەلەکی دکرە ئیسکە – ئیسک. ناڤا وێ هەلەبەلێدا هەر تەنێ جارەکێ زارێ وێ گەریا و ئانجاخ ئەڤ خەبەرا هان ژ دەڤێ وێ هاتە بهیستنێ:

– لاۆ...

لێ نە ئەسلان، نە ژی خووشکا دۆختریێ ئەو خەبەر نەبهیستن. ئەو نەخوەشێدا کەتبوون.

ڤی هالی ئێپێجە وەخت کشاند. پاشێ بەرە – بەرە کەلا دلێ وێ دانی، دلکێ وێ ب قەیدە خەبتی. لێ چەعڤێ وێ مینانی بەرێ فرە بوون، و ئەوێ چەعڤێ خوە ژ ئەسلان دوور نەدخست. بەرە – بەرە سەر رەنگێ خوەدا هات. تێ بێژی هالێ وێ هەڤەکی پاک بوو. هەر تەنێ زارێ وێ نەدگەریا، خەبەردان پێ نەدبوو.

ئەسلان چەعڤ کرە خووشکا دۆختریێ. ئەوێ دەرزیکە مایین ژی نەخوەشیێ خست. خێلە وەخت شووندا چەعڤێ وێ هێدی – هێدی هاتنە سەر هەڤ و خەورا چوو. ئەسلان گۆتە خووشکا دۆختریێ، وەکی تەرکا نەخوەشیێ نەدە و وەختا لازمبە، پێرا – پێرا ئەلامەتیێ بدە، ب خوە ژی دەرکەت، چوو. ئۆتاخا خوەدا دچوو – دهات و دفکری. "ئەڤ چ نۆپا بوو؟ چرا نشکێڤا ئوسا بوو؟ نە گەرما وێ هەبوو، نە ژی خوە خراب تەخمین دکر. چرا جارەکێرا ئوسا بوو؟.." گەلەکی سەر ڤان پرسادا دفکری و چاوا دۆختر دخوەست جابا وان ببینە. لێ دکر – نەدکر، تو تشتەک سەر تشتەکی نەدخست. ئەوی نزانبوو، وەکی هەلا دنیایێدا دۆخترەکی ئوسا تونە، کو کاربە سورا روحێ مەریا بهەسە، تو مەجالەکە ئوسا تونە، کو کاربن ناڤا سورا روحێ بەندەدا

کوور بن. گەلە جارا مەری خوەخوا ژی نکارە وان سورێ روحێ خوە شرۆڤەکە، تشتەکی تەخمین دکە، لێ نزانە چیە، ژ کو هاتیە و مەنی چییە.

چەند جارا ئەسلان چوو تەسەلیا نەخوەشێ کر. هەلا رازابوو و جارنا بەر خەوا دیسا دبوو ئیسکە – ئیسکا وێ. خووشکا دۆختریێ ژێ دوورنەدکەت.

– دۆختر، جارەکێ – دودا بەر پەسنا خەبەر ددا، ناڤێ مەریا هلددا، نفر دکرن، – خووشکا دۆختریێ گۆتە ئەسلان.

– دبە ناڤێ زارێ خوە هلدابن، – ئەسلان گۆتێ. – وەختێ دەرەجێ تەنگ هەرتم ناڤێ وان مەریا ددن، کو بەر دلێ واندا عەزیزن. بۆنا داییکا ژی مەریێ لاپە عەزیز ئەولەدێ وانن. هەتانی هشیار نەبە، پاک نەبە، نەبی – نەبی ژێ دوور دکەڤی. وەختا لازمبە ئەز ئۆتاخا خوەمە، نەسەنی بێیی منرا بێژی.

و جارەکە مایین دەرکەت، چوو. خێلە وەخت دەرباز بوو، دل – دینێ وی بەر هەڤ نەدا و هاتە پالاتا گولێ. نەخوەش هەلا هشیار نەبووبوو، لێ ئیسکە – ئیسکا وێ ئیدی هاتبوو برینێ و رەهەت رازابوو. ئەسلان ئێپێجە وەخت بەر سێری سەکنی و رند دینا خوە دا سفەتێ وێ. ئیدی هەر تشت سەر سفەتێ وێ ژێرا ناس و عەزیز بوو. ئەو سفەت بەر دلێ ویدا گەلەکی عەزیز بوو. "هەیران، ئەوقاس نەخوەش هاتنە بەر دەستێ منرا دەرباز بوونە، ئەوقاس مەریێ باش ناڤا واندا هەبوونە، گەلەک ژ وانا ژی ناس بوونە، لێ ژ وانا تو کەس ئەوقاسی نێزیکی دلێ من نیبوویە، چقاس ئەڤ کولفەتا هان. گەلۆ چرا؟ مەنی چیە؟" دیسا ڤێ پرسێ سەرێ خوە هلدا و مەژوویێ وی ڤەرۆت.

خێلەکە خورت دەرباز بوو. خووشکا دۆختریێ دەردا هات و گۆتێ، وەکی نەخوەش هشیار بوویە.

– هالێ وێ چاوانە؟ – ئەسلان ژێ پرسی.

– نها پاکە، ئیدی ناکە ئیسکە – ئیسک، هەر تەنێ دبێژە سەرێ من دێشە، – خووشکا دۆختریێ جابا وی دا.

هەردو تەڤایی چوونە پالاتا نەخوەشێ. گولێ ناڤا جیادا پال دابوو و ب بەنگزێ بێفکر بان دنهێری. هاتنا وان تەخمین نەکر.

– گولێ، تو نها چاوانی؟ – ئەسلان ب دەنگەکی دلۆڤانی ژی پرسی.

نەخوەشیێ نەبهیست. ئەسلان پرسا خوە دوجار کر. گولێ تێ بێژی ژ تشتەکی ترسیا، ڤەجێنقی و گاڤا چەعڤ دۆختر و خووشکا دۆختریێ کەت، تەڤیهەڤ بوو.

– ئەز زەعف رازیمە، پاکم، – ئەوێ گۆت. – هیڤی دکم من بنڤیسن، وەکی هەرم.

– هلبەت، ئەمێ تە زووترەکێ بشینن مالێ، – ئەسلان گۆتێ. – هەر تەنێ چەند رۆژا ژی بمینە، برا برینا تە رند قەنجبە، ئەمێ تە عەسەیی دەرخن.

– ئەز ئیدی پاکم، گەلەکی ژ تە ژی، ژ دۆخترێ مایین و خووشکا دۆختریێ رازیمە، ئیدی چرا من چەند رۆژا زێدە خوەیی دکن. ئەز گەلەکی هیڤی دکم من زوو دەرخن.

– نا، نا، هەلا زوویە، کەنگێ وەخت هات، بێی هیڤیکرنا تە ژی ئەمێ تە دەرخن، – ئەسلان ب خوە ژی تەخمین نەکر، وەکی چرا ئوسا سار ژێرا خەبەردا. تێ بێژی دلێ خوەدا خەییدی، وەکی ئەو کولفەتا نەخوەش دخوەزە زوو هەرە، وی مۆتاجێ وی سفەتێ عەزیز بهێلە.

گولێ کر – نەکر ئەسلان قاییل نەبوو، وەکی سبێ وێ ژ نەخوەشخانێ دەرخە. ئوسا ب دلەکی خەید ژی ژ پالاتێ دەرکەت، چوو. خووشکا دۆختریێ جەم گولێ ما. کەلا دلێ نەخوەشیێ رابوو و گریا. ئێپێجەیی گریا، خووشکا دۆختریێ بەر دلدا هات، لێ هێسرێ وێ رێ نەددان هەڤ، مینانی کانیکە دەرەڤە بووبوون و ژۆردا دهاتنە خوارێ. خووشکا دۆختریێ کر – نەکر مەنیا راست ژێرا نەگۆت. هەر تەنێ گۆتێ، وەکی گەلەکی بیرا زارێ خوە کریە.

خولەسە، گولێ خوە کەر کر. خووشکا دۆختریێ خوەست دەرێ هەرە، لێ گولێ نەهیشت. کێلەکا خوە دا روونشتاندنێ و ژێ پرسی:

– ئەڤا چەند سالە، وەکی دۆختر ڤێدەرێ دخەبتە؟

– دەه سالا زێدەترە، – خووشکا دۆختریێ گۆت. – گەلەکی دۆخترەکی باشە. نزانم چما ئەوی ئیرۆ ئوسا سار جابا تە دا، لێ مەریکی گەلەکی رەمە. تو جارا دەنگێ خوە بلند ناکە. مەریکی ماقوولە. دبە ئیرۆ هێرسا وی راکرنە، لەما تەرا ئوسا خەبەردا. یانێ نا ئەو تو جارا ئوسا نەخوەشارا خەبەر نادە.

– تشت ناکە، ئەز بۆنا وێ یەکێ بەر خوە ناکەڤم، – گولێ گۆتێ. – هەر تەنێ من

دخوەست ئەز زوو ژ ڤێدەرێ بچووما. ئەز تەخمین دکم، وەکی ڤرهادا چقاسی ئەز ڤێدەرێ بمینم، ئەوقاسی وێ منرا چەتنبە.

– چرا؟

– نزامن. – گولێ گۆتێ. – لێ ئەز تەخمین دکم، وەکی چقاسی زوو ژ ڤێدەرێ هەرم، ئەوقاسی وێ منرا پاکبە.

– دە تو دلێ خوە نەکە، – خووشکا دۆختریێ بەر دلدا هات. – ئیرۆ چرا ئوسا قەومی، ئەز خوەخوا ژی نزانم. ئەو مەریکی ئوسانە، وەکی دلێ تو مەریا خوە ناهێلە، ئیلاهی نەخوەش، ئەو ژی کولفەت. دە تو زانی، ئەو ئێتیمخانێدا مەزن بوویە، دێ – باڤێ وی تونەنە. ئەوی زارۆتیا خوەدا ئەوقاس چەتنایی، تەلی – تەنگاسی دیتنە، لێ دلێ وی وەکە ڤێ دنێ فرەیە. و هەتانی رۆژا ئیرۆیین من هێ نەبهیستیە، وەکی ئەوی خەبەرەکە سار یەکیرا گۆتبە. تشت ناکە، دەوسا کورێ تە تێ، لێ لازمە تو بۆنا وێ یەکێ بەرخوە بکەڤی؟..

گاڤا خووشکا دۆختریێ گۆت "دەوسا کورێ تە تێ"، سزی جانێ گولێرا چوون و نشکێڤا خوودانەکە سار سەرا ئاڤیت. خووشکا دۆختریێ خەبەردانێدا کەتبوو و ئەڤا یەکا تەخمین نەکر. "دەوسا کورێ تە تێ..." ئەوێ ئەڤ جوملە چەند جارا فکرا خوەدا وەکلاند و هەر جارەکێ دوەکلاند تێ بێژی جیکی دلکێ وێ قول دکر.

– بەرخوە نەکەڤە، – دەنگێ خووشکا دۆختریێ لێ تەسەلە بوو. – شکر تو ئیدی پاکی، ئەز دنهێرم، وەکی تو گەلەکی بەرخوە دکەڤی. ئەزێ ژێرا خەبەردم، وەکی سبێ تە دەرخن. قە فکارا مەکە، ئەزێ عەسە ژێرا خەبەردم.

خووشکا دۆختریێ دەرکەت، چوو.

ئەسلان ئۆتاخا خوەدا دچوو – دهات و دفکری. خووشکا دۆختریێ دەری ڤەکر.

– دۆختر، – ئەوێ گۆتێ، – گولێ گەلەکی بەرخوە دکەڤە، دەرهەڤا زارێ خوەدا دفکرە. تو خوەخوا ژی زانی، وەکی ئیدی پاکە، بنڤیسە، برا سبێ دەرخن.

ئەسلان خێلەکێ خوە کەر کر. پاشێ تێ بێژی خوەخوا خوەرا گۆت:

– بەرخوە دکەڤە، دەرهەڤا زارێد خوەدا دفکرە، دخوەزە زوو هەرە بگهیژە وان...

کەسەرەکە کوور راهشت و دیسا ئێپێجە وەخت خوە کەر کر، ڤی سەرێ ئۆتاخێ

چوو وی سەری. چەند جارا ب هێرس چوو – هات، پاشێ ڤەگەریا و ب جوورێ عەمرکرنێ گۆتە خووشکا دۆختریێ:

– هەرە ژێرا بێژە، وەکی ئەز وێ دنڤیسم و وێ سبێ هەرە مالا خوە. برا گەلەکی بیرا زارێ خوە نەکە، دەرهەقا واندا گەلەکی نەفکرە، وێ سبێ هەرە بگهیژە وانا.

خووشکا دۆختریێ سەر ڤێ هلمەییبوونا ئەسلان عەجێبمایی ما، لێ تو تشت نەگۆت و دێریڤا دەرکەت، چوو. "ئەو چ هاتیە سەرێ وی؟ ئەوی ئیرۆ وی جوورەیی وێ ژنکا نەخوەشرا خەبەردا، منرا ها خەبەردا. هەتانی نها من ئالیێ ویدا تشتێ ها نەدیتبوو. ئەو چرا ئوسا بوویە؟" گهیشتە پالاتا گولێ، بەنگزێ خوە خوەش کر. دەردا چوو و کێلەکێ روونشت.

– گولێ، دۆختر ئیزن دا، تێ سبێ هەری مالێ، ناڤا زارێ خوە، – ئەشق – ئەشق گۆتێ. وێ ترێ گولێ وێ گەلەکی شابە، لێ ئەو شابوون سەر بەنگزێ وێ نەهاتە کڤشێ. تێ بێژی هەلا بەرخوە کەت. وەکە دەقەکێ ئەوێ جابا خووشکا دۆختریێ نەدا.

– دێمەک، ئەزێ سبێ هەرم، – ئەوێ بەرخوەدا گۆت. – لێ ئەو؟..

– کێ؟ – خووشکا دۆختریێ پرسی.

گولێ، مینانی مەریکە تشتەکی خوە ئوندا بکە، تەڤیهەڤ بوو، خوە خوردلی، خوەست مەنیکێ بگرە، لێ مەژووێ وێ بەند بوو و تو جابەک نەدا.

– ئەز هیڤی دکم کەسەکیرا نەبێژە، هەرگێ ئیزن هەیە، ئادرێسا دۆختر بدی من، – گولێ ب لاڤایی گۆتە خووشکا دۆختریێ.

– چرا ئیزن تونە؟ سەر سەرا، سەر چەعڤا، تو دەقەکی سەبرکە، ئەزێ نها بینم.

چەند دەقە نەکەتنە ئۆرتێ خووشکا دۆختریێ کاخازەکە قاتکری دایێ. ئەوێ کاخاز ژ دێست رەڤاند و ڤەشارت.

خووشکا دۆختریێ دەرکەت، چوو. نەخوەشێ مایین کەسەک پالاتێدا تونەبوون، دەرکەتبوون دەرڤا. ئێڤار بوو، پالاتێدا هەر تەنێ گولێ بوو. "ئەزێ سبێ وی ڤێدەرێ بهێلم و هەرم. قە فکرا ویرا ژی دەرباز نابە، وەکی ئەز کیمە. عەمردا ئەز دو جارا راستی وی هاتمە، هەردو جارا ژی من ئەو تەنێ هیشتیە و چوومە. ئەڤا زولە،

بەلکی مالا زولکارا خرابیە. وەکی نەبوویا شێر، منێ چرا ئەڤ زولما هان بکرا، منێ چرا ئەو تەنێ، بێی خوەیی – خودان بهیشتا... بەلکی ئۆجاخێ سەبەبێ شێر سەر ئۆجاخا بەلابە، ئوورتا وان بقەلە، چاوا دەستێ من و وی ژ هەڤ کرن. زولمەکە چقاسی گرانە، ئەزێ سبێ هەرم، لێ نکارم ژێرا بێژم، وەکی ئەز کیمە. و تێ کڤشێ، وێ هەتانی – هەتایێ ژی نزانبە. ئەڤا بۆنا وی دها رندە، نە کو زانبە، وەکی ئەز کیمە. لێ یا من؟ یا من هەتانی ئەز رۆژەکێ ساخ بم، رووبارێ دنیایێ بم، ئەڤا کولا دلێ من دەرنایێ و وێ هەتانی – هەتایێ من بزێرینە. هەقێ منە، برا من بزێرینە. دەرمانێ من هەر تەنێ ئەو یەکە. ئەو زێراندن بەلکی هەڤەکی روحێ من سڤککە، یانێ نا دنیایێدا تو تشتەکی مایین تونە، وەکی کاربە برینا دلێ من سڤککە. ئەز چ بکم – نەکم، هەساب یەکە – دەنگێ دلێ من کەر نابە، هەتانی – هەتایێ ئەو دەنگێ ناڤا روحێ مندا بێ بهیستنێ. ئەرێ، بەلکی مالا سەبەبا خرابیە... نها ئەز گەرەکێ وی تەنێ بهێلم، ژێرا تو تشتەکی نەبێژم و لێدم هەرم... ئاخر چرا گەرەکێ ئوسا بوویا، چرا گۆتی دەستێ من و وی ژ هەڤ بهاتا قەتاندنێ... ئەرێ، ئەز ژێرا دبێژم "وی"، چمکی من ناڤ لێ نەکر، بۆنا من ئەو ما بێ ناڤ. لێ نها ناڤێ وی، مالا وی، ژن و زارێ وی ژی هەنە. لێ هەساب یەکە، ئەو بۆنا من هەبوویە و هەیە چاوا مەریکی بێ ناڤ، بێ فەمیل، بێ ئادرێس. ئەو بۆنا من هەرتم بێناڤ بوویە. گەلۆ دها راست نەدبوو، وەکی ناڤێ وی دانیانا بێناڤ؟ من خوەخوا ناڤ لێنەکریە، ئەز نها ژی دبێژم، برا ناڤێ وی ها دانیانا یانێ ها دانەنیانا. من ناڤ لێنەکر یانێ نەهیشتن ئەز ناڤ لێکم؟ سەبەبێ من و وی خێرێ – وایێ قە نەبینن. سەبەبێ مە شەر بوو... شەر چ بێژی نەکر. ئەڤا ژی برینەکە وی شەرییە، وەکی گهیشتیە مە و تو جارا قەنجبوونا وێ تونە. ئەمە پشتێدا بوون، لێ برینەکە ئوسا گهیشتە مە، وەکی ژ برینا پێشەنیێ خرابترە. وەعدە برینا پێشەنیێ قەنج دکە، لێ چارێ برینا مە قەنج ناکە. ئەز زانم، وەکی ئەو ژی نها خوەدا دشەوتە، دخوەزە ئەسل – ئەساسێ خوە زانبە، بەخت – یازیا خوە نەرازییە. لێ نزانە سەبەبێ وان گشکا شەر بویە. و دها رند دبە، وەکی قە برا نزانبە. دبە وی جوورەیی دها پاکە. ئەو دەردێ دلێ مندا هەیە بەسی مە هەردانە، برا خەمەکە تەزە نەکەڤە دلێ وی. نا، نا، ئەو گۆتی پێ نەهەسە... کێرا

بێژی، تو کەسەک باوەر ناکە. و نە ژی تشتێ باوەرکرنێیە. کرنا من نە نێزیکی هشانە و کێ پێ بهەسە، وێ من بدە گونەکارکرنێ. لێ گەلۆ ئەز تەنێ گونەکارم؟ راستە، شەر بوو، دەو بوو، پرسا ئەرف – ئەدەت، گلی – گۆتنێ مایین هەنە، لێ وەختێ پرسا گونەکارکرنێ بێ، هەر تەنێ ئەزم گونەکار. و ئەز گونەکارم نە بەر دنیایێ، لێ هەر تەنێ بەر وی و بەر ئیسافا خوە. گونەکارم، گونەکارم. جەزایێ من ژی گۆتی ئەڤا زێراندنا منبە، وەکی هەر تەنێ من خوەخوا خوەرا کڤش کریە. چ ئیزنا من هەیە یانێ ئیسافا منێ (هەرگێ ئەو هەیە) چاوا هلدە، وەکی وی پێ بدمە هەساندنێ و وی ژی بدمە زێراندنێ؟ نا، گونێ خوە ئەز گۆتی تەک – تەنێ بکشینم و تو کەسی پێ نادمە هەساندنێ، وەکی بەر دلێ مندا نەیێن و جەزاکرنا من هەڤەکی نادنە سڤککرنێ. ئەز گۆتی خوەدا بشەوتم، وەکی بن وی گونەیی دەرێم... گونە... جەزا... جەزاکرن... گونەکارکرن... ئەز خوە گونەکار دکم، وەختا سەبەبێ وێ کرنا من هنەکە مایین ژی بوونە، دنیا ژی گۆتی سەبەبا گونەکار بکە، کو شەر پێشدا ئانین و بوونە سەبەبێ زولەکە وایە گران. دەستێ من بهاتا، من ئەلامەتی بدا تەمامیا دنیایێ، وەکی شەر بوو سەبەبیا چ زولمێ. شەر، شەر، شەر! ئا سەبەبێ مەزن کییە... سەبەب شەرە، سەبەب شەرە، سەبەب شەرە..." گولێ ئەڤ خەبەر گەلەک جارا وەکلاندن. هەلا جارەکێ، دودا ژی ب دەنگەکی ئوسا، وەکی هاتە بهیستنێ. لێ پالاتێدا کەسەک تونەبوو و ئەو خەبەر نەکەتن گوهێ تو قوول – بەندا.

زوور بووبوو نقتکەکە بان نهێری. و سەری کەتە گزیکا بیرانینا و خوەبەر پارا ڤەرێسیان.

***

خوەندنخانا دەرسداریێدا هین دبوو. کوورسا واندا خۆرتەکی بەربچەعڤ هەبوو. ناڤێ وی عەزیز بوو. ئەو ژی ژ گوندێ جیناریێ وان بوو. دێ – باڤێ وی و گولێ رند هەڤدو ناس دکرن. و چاوا مەریێ ناس ئەو تەڤ دچوون، دهاتن. پێشیێ ئەو گولێ خوەش دهات. گولێ تەخمین دکر، وەکی عەزیز ژی جەڤبەردایێ. و ئەو یەک عەیان دکر. پێشیێ گولێ جابا وی نەددا. لێ بەرە – بەرە گولێ ژی تەخمین کر، وەکی دلێ وێدا هەسینەکە خوەش دسێورە. و چڤاس چوو ئەو هەسین هێ زێدە بوو. گولێ

گەلەکی شەرمۆکە بوو، لێ ئەوێ هەسینێ زۆر دا شەرمۆکیا وێ. خولەسە، عەزیز و گولێ هەڤ حز کرن، تەڤ چوون، هاتن. سۆز و قرار دانە هەڤ، وەکی پەی کوتاکرنێرا هەڤدو بستینن و هیمێ مالەکە تەزە، مالەکە بەختەوار داینن.

رۆژەکێ ژی گولێ تەنێ ئۆتاخێدا بوو. هەڤال چووبوونە کینۆیێ و کربوون – نەکربوون گولێ وانرا نەچووبوو. دلێ وێ نەدخوەست هەرە کینۆیێ.

"بێ دە کۆربیێ، وێ رۆژێ بچووایی کینۆیێ. ئەز کو بچووما، دکاربوو بقەومیا تشتەک ژی نەبوویا"، – گولێ نها ها دفکری. لێ وی چاخی ئەوە جاهل بوو، هەو زانبوو، وەکی دنیایێدا تو قەواتەکە ئوسا تونە، کو کاربە دەستێ وێ و عەزیز ژ هەڤدو بکە.

ئۆتاخێدا تەنێ روونشتبوو، گاڤا دەری خستن. گولێ ئیزن دا، وەکی دەردا بێن. عەزیز دەری ڤەکر، هاتە هوندور، کێلەکا گولێ روونشت و دەستێ وێ گرت. وانا ئەوقاسی خەبەر نەددان، چقاسی ب حزرەت هەڤدو دنهێرین، تێ بێژی دەه سالە هەڤدو نەدیتنە. دەستێ وان دەستێ هەڤدا زوور دبوون هەڤدو دنهێرین. عەزیز دەستێ خوە ستوێ گولێرا بر. ئەوێ دەنگێ خوە نەکر. بێ هەمدی وان لێڤێ وان ب شەوات نێزیکی هەڤ بوون... گەلەکی هەڤدو شابوون و وەختەکێ گولێ چەعڤێ عەزیز نهێرین. ئاگرەکی نەبینایی چەعڤێ ویدا دشوخولی. هەر ئەو یەک تێ بیرێ، وەکی گۆتە عەزیز:

– تو چ دکی، نها کەچکێ بێن، – و خوەست بەر عەزیز بدە. راستە، زارێ وێ ئوسا دگۆت، لێ دلێ وێ ژی دخوەست. خوونا وێ ژی سێری خستبوو و بەردایینا وێ گەلەکی ست بوو...

ژ وێ رۆژێ شووندا هەلەقەتیێ وان هاتنە گوهاستنێ. رۆژێ جیکیدا دچوون و وەدێ خوە دەرباز دکرن.

– تو قە بەرخوە نەکەڤە، – عەزیز دەستێ خوە ستورا دبر، دگۆتێ. – ڤا ئەم دەرباز دبن کوورسا کوتاسیێ و پاشی کوتاکرنێ تێ ببی بووکا مالا باڤێ من.

گولێ سەر گۆتنا وی شکبەر نیبوو و باوەر بوو، وەکی وێ هەما ئوسا ژی ببە.

چەند مەه کەتنە ئۆرتێ. هەلەقەتیێ وان مینانی بەرێ بوون، تە ترێ پاشی وێ

یەکێ ئاگرێ دلێ وانە کێمبە، لێ دها گور بووبوو. ئیلاهی عەزیز، وەکی سەهەتەکێ گولێ نەدیتا، مینانی دینا ڤی ئالی، وی ئالی دچوو – دهات، پرسا گولێ دکر. هەڤال – هۆگر هاژ ئەڤینتیا وان هەبوون و دلێ خوەدا گەلەکی شا بوون، وەکی خۆرت و قیزەکە ئەوقاسێ هنکووفی هەڤ ئوسا ب دل هەڤدورا هاتنە گرێدانێ.

عەزیز ئۆتاخ کرێ کربوو و تەنێ دما. ئەوانا تمێ وێدەرێ راستی هەڤ دهاتن. چەند جارا عەزیز گۆتێ:

– گولا من، گشک ژی زانن، وەکی ئەز و تو هەڤ حزدکن. وەرە ئەم هەرنە زاگس

– ئێ.

– ئەز چاوا بێی قاییلبوونا دێ – باڤێ خوە دکارم شوخولەکی ئوسا بکم، – گولێ گۆتێ. من بکوژی ئەز نکارم وێ یەکێ بکم.

– لێ وەکی دێ – باڤێ تە قاییل نەبوون؟ – عەزیز ژێ پرسی.

– نکارە بقەومە، وەکی دێ – باڤێ من تەخمین بکن ئەز دخوەزم، ئەو قاییل نەبن، – گولێ سەرێ خوە کرە بەر خوە و گۆتێ. – تو گەلەکی بەرخوەرا نەچە، لێ، ب تەخمینا من، دێ – باڤێ من ژی تو بەگەم کرنە.

– وەکی تە نەدن ژی، ئەزێ تە برەڤینم، – عەزیز گۆتێ و دەستێ خوە ستورا بر، سەرێ وێ بەرب خوە کر و لێڤێ وێ ڕاموسا.

رۆژەکێ ژی، وەختا عەزیز و گولێ کێلەکا هەڤ روونشتبوون، دەستێ عەزیز سەر ملێ وێ بوو، گولێ ڤەگەریا ئالیێ وی، کوور چەعڤێ وی نهێری و گۆتێ:

– دخوەزی ئەز تەرا تشتەکی بێژم؟

– دخوەزم.

گولێ بەرێ خوە ئالیێ مایندا کر و خوە کەر کر. عەزیز زۆرێ بەرێ وێ ئالیێ خوەدا کر و ژێ پرسی:

– تە چ دخوەست منرا بگۆتا؟

گولێ دیسا خوە کەر کر.

– نە ئەز هیڤیا گۆتنا تەمە، دە بێژە.

گولێ چەعڤێ خوە کوتانە چەعڤی وی، دەمەکێ کوور وانا نهێری، تێ بێژی

دخوەست واندا ببینە، وەکی گۆتنا وێ چ جوورەیی هکومی سەر عەزیز بکە. گاڤا دیت، وەکی واندا قەلپی – قوولپی تونە، زەلالن، مینانی هەوا چیایە سبێ زوو، گۆتێ:

– تو زانی، ئەز گرانم.

دیسا چەعڤێ خوە ژ چەعڤێ عەزیز نەبری. دیت، وەکی چاوا نشکێڤا ئەو ژ شابوونێ تەییسین. عەزیز ژ جی بانزدا، ئەو دا بەر حەمێزا خوە، دۆرا تەختە چوو – هات و رامووسا. ژ شابوونا خەبەر نەددا، دەوسا خەبەردانێ چەعڤێ گولێ رادمووسا. خولەسە، وەستیا، گولێ دانی سەر تەخت و خوەخوا ژی کێلەکێ روونشت و سەردا دانچڤی، هێدیکا گوهێ وێدا گۆت:

– گولا من، تە شابوونەکە مەزن کرە دلێ من. هێژا ئەز زانم، وەکی تو هەتا – هەتایێ یا منی.

– لێ تو زانی، ئەز دخوەزم بەرخوە بکم، – گولێ گۆتێ.

ئاگرەکی بەیانی چەعڤێ عەزیزدا شوخولی، دەستێ خوە بەر سەرێ گولێ دەرخست، جۆتکێ ئەنیا خوە تەڤهەڤ کرن، ب دەنگەکی سەرت گۆتێ:

– تو قەلەتا ئوسا ناکی. ئەز تو جارا ئیزنێ نادم.

– لێ ئەزێ ڤی هالیدا چاوا بەر چەعڤێ دێ – باڤێ خوە کەڤم؟ – گولێ گۆتێ.

– قە بەرخوە نەکەڤە، وێ نەیێ کڤشێ، – عەزیز گۆتێ. – ما چەند مەه ئەم ئینتامێ خوە بدن، دەربازی کوورسا کوتاسیێ بن. چاوا مە ئینتامێ خوە دان، کوتاکرن، چوونە گوند، ئەزێ باڤێ خوە، لاوکا پێرا – پێرا بشینم خوەزگینیێ تە. هاڤینێ ژی ئەمێ دەوەتا خوە بکن و قە تو تشت ژی نایێ کڤشێ. سلامەتی سێنتیابرێ ژی ئەمێ تەڤایی ڤەگەرن، ئۆتاخەکە کرێ بکن، تێدا بمینن هەتانی کوتا دکن.

پاشی ڤێ یەکێ تێ بێژی حزکرنا وان هێ زێدە بوو، هێ بەر چەعڤێ هەردو شیرن بوون. وەختا گولێ ژی سەهەتەکێ عەزیز نەدیتا، کرێ وی دهاتنێ و ب چەعڤا وی دگەریا. گولێ تەخمین کر، وەکی عەزیز هاتیە گوهاستنێ، نە کو ب فکرا خراب، لێ ب فکرا قەنج. دها ب خەمخور بەربری گولێ دبە، ناهێلە ئەو تەنێ بمینە، هەرتم هەنەکا دکە، کێفا وێ خوەش دکە. تەڤایی گەلەکی دگەریان.

– نها بۆنا ته هەوا تەمز گەلەکی فەرزە، – ئەوی دگۆتە گولێ، – لەما ژی ئەم گۆتی دەرسێ خوە زوو هازر بکن و گەلەکی ناڤا هەوا تەمزدا بگەرن.

و ئوسا ژی دکرن. ئالیێ هازرکرنا دەرسادا ژی عەزیز گەلەکی ئالیێ گولێ دکر، ئیلاهی دەرسێد هەسابادا. مێلا گولێ دها گەلەکی سەر زمێن هەبوو، لێ عەزیز گەلەکی هەسابا حز دکر. و وەختا پرسەک گولێرا چەتن بوویا، عەزیز ئوسا فەرە، زەلال شرۆڤە دکر، وەکی تو تشتەکی تەعری نەدما.

هاڤین هات. گولێ و عەزیز ئینتامێ خوە ب ئاچخی دان، دەربازی کووسرسا کوتاسیێ بوون و ب دلەکی ئەشق و شا بەرێ خوە دانە گوند. پێ ماشینێ دچوون. کووپێکە دو جیا هلدان و رێکەتن. هەزار و یەک شابوون، پلانێد پاشەرۆژێ دلدا ئەوانا بەرب مال دچوون. شا بوون، وەکی ئەڤ هاڤینا هان ناڤا عەمرێ واندا وێ بمینە چاوا شەدەکە لاپە کڤش، وەعدەکی ئوسا، گاڤا ب رەسمی دەستێ وانێ بکەڤە هەڤ. ڤێ هاڤینێ وێ دەوەتا وانبە. ڤێ هاڤینێ...

رۆژا گهیشتنە گوند، وێ رۆژێ ژی دەستب شەرێ وەتەنیێی مەزن بوو. شەر هات و مینانی هووتەکی بنێ بەرێ ئەو شابوون، پلانێد پاشەرۆژێ هووفی خوە کرن. عەزیز برنە ئەسکەریێ. گولێ و خەم – خیالێ وێ تەنێ مان. کولا وێ دزیکاڤا بوو، ئەشکەرە نیبوو، وەکی بگۆتا دلێ وێ رەهەت بوویا. و خوەدا دشەوتی. چووینا عەزیزە ئەسکەریێ ئالیکیدا، ئەو هالێ وێ ژی ئالیکیدا روحێ وێ کربوونە ناڤا مەنگانێ و دگوڤاشتن. نزانبوو چاوا بکە، رێ ژ ریا دەرنەدخست. چڤاس زارۆ مەزن دبوو، هالێ وێ ئەوقاسی چەتن دبوو. هەلا پاک بوو، وەکی هەملەبوونا وێ نەدهاتە کڤشێ. چەند جارا دێ ژێ پرسی، وەکی چرا ئوسا بەلەنگاز بوویە، ئەوێ مەنیێ مایین گرتن.

حزرەتا عەزیز رەهەتی ژ روحێ وێ لاپ دوورخستبوو. سەهەتا تەنێ دما، ئازایی ددا هێسرا. و ئەو دکشیان. وەختێ دگریا، دلێ وێ هەڤەکی رەهەت دبوو. لەما ژی رۆژێ جارەکێ – دودا ب مەنا تشتەکی دچوو کەوشێن، تێر دگریا، پاشێ ڤەدگەریا دهات.

دزیکاڤا چەند نەمێد عەزیز ستەندن. ئەوی دنڤیسی، وەکی هەلا نەبرنە بەر شێر،

وان کوورسێ قومانداریێدا هین دکن. هیڤی دکر، وەکی دەستێ خوە نەدە زارێ، بەرخوە نەکەڤە، ئەوێ زووترەکێ ب ئالتندار ڤەگەرە بێ.

گولێ بخوەستا ژی نکاربوو تشتەک بانیا سەرێ زارێ. گونددا مەجالێد وێ یەکێ تونەبوون. نەدخوەست هەرە شەهەر، دفکری، وەکی دبە پێ بهەسن. دلێ خوەدا گومانەک خوەیی دکر، وەکی دبە عەزیز زووترەکێ ڤەگەرە بێ، برا دلێ وی نەمینە. "لێ وەختا دەرەنگی کەت، ئەز کو پاییزێ چوومە شەهەر، ئەزێ وی چاخی تشتەکی بینم سەرێ زارێ"، – ئەو دفکری.

گولێ یەکە قەرقاشە تالیانە بلند بوو، دەرڤاڤا تو تشت نەدهاتە کڤشێ. خالەکە رەشە مەزن سەر سوورەتێ چەپێ بوو. پۆرێ وێ قیچکە درێژ بوون، چەعڤێ وێ سووت بوون. ناڤکێلکا وێ زراڤ بوو، لنگێ وێ مینانی تەشیا رستنێ بوون، ژۆرێ نەیسەیی قالم بوون، ژێرێ بەرە – بەرە زراڤ دبوون. کنجێ ملەتیێ خوەنەدکر، تشتەک نەددا سەرێ خوە. دەست نەددا گولیێ خوە، ئەو ب جووری کورمانجی ڤەدگرتن و بەرددان. گولی دهاتن دگهیشتنە سەر پەنیا وێ. وەختا دچوو، خۆرتا، مێرا بێ هەمدی خوە سەر ملێ خوەرا ڤەدگەریان، دینا خوە ددانێ.

پۆزبلندی نەدکر. زانبوو بەدەوە، لێ ب بەدەویا خوە کوبار نەدبوو و تو وەختا ئەو یەک نەددا کڤشێ. وەختا راستی مێرا دهات، شەرما سەرێ خوە دکرە بەر خوە و بەر وانرا دەرباز دبوو.

رۆژ دهاتن، دەرباز دبوون. و هەر رۆژەکێ خوەرا بەسەکە نەبخێریێ دانی. چڤاس پێشەنیێدا هال چەتن دبوو، ئەوقاس بەسێد نەبخێریێ دها گەلەکی سەر گونددا دهاتن. هەر بەسەکە ئوسایە نەبخێرییێرا تەڤایی تێ بێژی نیڤێ عەمرێ گولێ ژی دچوو. دەستێ وێ کەتبوو دلێ وێ. ئەو ئێپێجە وەخت بوو، وەکی نەمێد عەزیز نەدستەندن. نەما خوەیە کوتاسیێدا عەزیز نڤیسی بوو، وەکی وەدێ هازرکرنا وان ئیدی سەر هەڤدا تێ و زووترەکێ وێ وان بشین پێشەنیێ. "وەکی نشکێڤا نەمێد من دەرەنگی کەڤن، – ئەوی نڤیسی بوو، – نەبی – نەبی بەرخوە دکەڤی. وی هالێ تەدا بەرخوەکەتن تشتەکی قەزیایە. یا مایین – باوەربە، وەکی تشتەک من نایێ، چمکی حزکرنا تە مەرتەلەکە ئوسانە، کو دکارە من ژ هەر جوورێ قەزیا خوەیکە. من

حز بکە و بەرخوە نەکەڤە. ئەزێ زووترەکێ بێم..."

نەمە بووبوون قاتی. تو دەنگ و هس ژ عەزیز تونەبوون. "دبە شاندنە پێشەنیێ، وەدێ وی تونە، لەما نانڤیسە"، – گولێ دلێ خوەدا دفکری. نها، وەختێ نەمێ عەزیز ها دەرەنگی دکەتن، ئەو دها گەلەکی دچوو کەوشێن. نەمێد پێشیێ ستەندی دەردخست، یەک – یەک سێری هەتانی کوتاسیێ جارەکە ماین ژی دخوەند. کەسەکی نکاربوو بگۆتا، ئەوێ ب خوە ژی نکاربوو بگۆتا، وەکی ئەو نەمە چەند جارا خوەندنە. وەختێ خوەندنێ خوە زەڤت نەدکر، دگریا. هێسرێ وێ درژیانە سەر کاخاز و گۆڤەکەکە بچووک شل دکرن. گۆڤەکێ ئوسایە بچووک سەر هەر بەلگەکی نەما هەبوون، دەوسا وان رند دهاتە کڤشێ. نەمە دخوەندن، جارەکە ماین قات دکرن و ڤەدشارتن.

ژ دەردێ تونەبوونا نەمێد عەزیز گولێ هالێ خوە بیر کربوو. جار هەبوو، وەکی سێ – چار رۆژا نەدکەتە بیرێ. لێ چقاس دچوو، هال ئەوقاسی چەتن دبوو. ئیدی نێزیکایا چوویینا وێیە شەهەر بوو، گاڤا جارەکێ دێ ژێ پرسی:

– قیزێ، تو بەر چەعڤێ من قالم بوویی، چرا؟

– ئەزێ چرا قالم نەبم، – گولێ گۆتێ. – سبێ هەتانی ئێڤارێ دکم، دخوم و تو خەباتەکێ ژی ناکم.

گۆتنا شووندا تەخمین کر، وەکی ئالاڤەکێ گرتە سوورەتێ وێ. پێرا – پێرا بەرێ خوە ژ دێ گوهێری و ژێ دوورکەت. "دیا من تەخمین کریە، – ئەو فکری، – دبە سەر هسە – هسا کەتیە. لازمە ئەز زوو هەرمە شەهەر. من کو نهێری عەزیز دەرەنگی کەت، ئەزێ هەرم بەرخوە بکم... لێ وەکی عەزیز بێ؟.. برا بێ، جەنما زارێ کری..."

و گولێ مەنیا رازانخانێ گرت و چەند رۆژا ژ وەعدە زووتر ڤەگەریا شەهەر بۆنا خوەندنا خوە پێشدا ببە. زارۆ ئیدی دلڤیا.

نەمێ عەزیز تونەبوون. ئیدی دەستب دەرسا بووبوو. گولێ مەلوول – مەلوول دچوو دەرسا و دهات. تو جیادا نەدچوو، دلێ وێ نەدخوەست. هەڤالا زانبوون، وەکی عەزیز چوویە ئەسکەریێ و گولێ تەنێ مایە. هەر تەهەری کەچک بەر دلێ وێدا دهاتن. لێ نکاربوون دەوسا دەرد و کولێ وێ بگرن. ژ قیزێ هەڤالێد وێ تو کەس

هاژ هالێ گولێ تونەبوو یانێ ژی ئەگەر تەخمین دکرن، ئوسا نیشان ددان، وەکی وێ یەکێ نابینن.

گولێ گەلەکی رۆکر و پیڤا، هاتە سەر وێ فکرێ، وەکی لازمە ژ زارێ ئازابە. رۆژەکێ ژی ئەوێ مەنیا سەرێشێ گرت و نەچوو دەرسا. گاڤا قیزێ هەڤالێد وێ سبێ زوو چوونە دەرسا، ئەو هەڤەکی ناڤا جیادا ما، پاشێ رابوو، کنجێ خوە خوەکرن و چوو سەر دۆختر. چاوا بووبوو ئەوێ یەک – یەک دۆخترێرا شرۆڤەکر، هالێ خوە ژێرا گۆت و هیڤی کر، وەکی کۆمەکێ بدێ یانێ رێ نیشاندێ، وەکی ژ زارێ ئازا ببە.

– زارا تە ئیدی شەش مەییە، – دۆخترێ گۆتێ، – تو دۆخترەک دەست بەرا نابە. خێنژ وێ، تو زانی، وەکی زاکۆنا مە وێ یەکێ ئیزنێ نادە. قەت خوە نەزێرینە، تو تشت ژێ دەرنایێ.

گولێ پۆر و پۆشمان ژ جەم دۆخترێ دەرکەت چوو. وێ رۆژێ هەتانی ئێڤارێ نەچوو ئۆتاخا خوە، گەریا و فکری، لێ تو مەجالەک نەدیت. "دمینە، وەکی ئەز خوە بکوژم"، – ئەو فکری. لێ روحی شیرنە، ئوسا هێسا نینە جاهل – جاهل دەست ژ عەمر بکشینە. ناڤا بێخدا روونشتبوو و دفکری. ناڤا متالادا تەخمین نەکر، چاوا هاسمیکا هەڤالا وێ هات و کێلەکێ روونشت. هەر وی چاخی تەخمین کر، گاڤا هاسمیکێ دەستێ خوە دانی سەر ملا.

– تو چرا ئوسا مەلوول – مەلوول روونشتی؟ – هاسمیکێ ژێ پرسی. – تە ترێ تەنێ دەرد و کولێ تە هەنە؟ شەرە، مەریێ ئوسا تونەنە، وەکی نها بێ دەرد و کول بن. مەری گۆتی نەبە قوولێ دەرد و کولا. مقاتی خوەبە، دەست بەر خوە هلنەدە.

گولێ خوە کەر کر. سەرێ خوە بەرژێر کر، زلکەک هلدا و پێڤا مژوول بوو.

– نە لازمە ئەوقاسی بەرخوە کەڤی، ڤی جوورەیی عەمرێ خوە پووچکی، – هاسمیک جارەکە دن بەر دلدا هات. – راستە، عەزیز چوویە ئەسکەریێ، ئەو یەک گەلەکی تە چەتن تێ، لێ وەخت ئوسانە، چ بکی. بیر نەکە، وەکی تو تەنێ نینی، چاوا دبێژن "شینا تەڤی دنێ شاییە". لێ وەکی تو دەوسا وان کولفەتێ جاهل بوویایی، کو مێرێ وان چوونە بەر شێر و چەند زارۆ ژی ستودا هیشتنە؟

گاڤا گولێ ناڤێ زارا بهیست، ڤەجێنقی. ئەوێ ترێ هاسمیک تشتەکی زانە، سۆرۆ – مۆرۆ بوو و چەعڤێ هاسمیکێ نهێری. لێ هاتە باوەرکرنێ، وەکی هاسمیکێ ئەو یەک ب دلێ ساخ گۆت، دبە قە هاژ تشتەکی ژی تونە.

– ئاخر کولا من باشقەیە، – گولێ بەرخوەدا گۆتێ. هاسمیکێ ئانجاخ بهیست.

– چرا کولا تە باشقەیە؟ تو ئەڤسەنە – ئەڤسەنە خەبەر ددی. تو چ زانی، دبە سبێ ژی سلامەتی عەزیز ڤەگەرە بێ. بەر خوە بدە، مالا تە ئاڤابە، نها تەمامیا وەلێت وی هالیدانە.

– ئەز تشتەکی نابێژم، – گولێ ب دەنگەکی لەرزۆک گۆتێ. – ئەز زانم، نها چ وەختە، بۆنا وەلاتێ مە چ رۆژنە گرانن. ئاخر خێنژ چوویینا عەزیز کولەکە منە مایین ژی هەیە، وەکی، باوەر بکی، ژ چوویینا عەزیز ژی خرابترە.

– چ کولە، هلبەت، هەرگێ ئیزن هەیە؟ – هاسمیکێ ژێ پرسی.

– کولەکە ئوسانە، کو ناڤێ من، نامووسا منرا گرێدایە، باوەر بکی عەمرێ منرا ژی گرێدایە...

و گولێ دلێ خوە بەر هاسمیکێ ڤەکر، چ بووبوو، قەومی بوو – گشک ژێرا شرۆڤەکر. کوتاسیێدا سەردا زێدە کر:

– ئۆلەجاخە، هەرگێ ئەز نکاربم ژێ خلاز بم، ئەزێ وی چاخی خوە بکوژم. رووێ منێ چاوا بگرە چەعڤێ دێ – باڤێ خوە، مەریا بنهێرم؟ لێ مرن هالێ ئوسا چێتر نینە؟

– ئەڤسەنە – ئەڤسەنە خەبەر نەدە، – هاسمیک لێهلات. – هلبەت، ئەز فەم دکم، هالێ تە چەتنە، لێ فکرێد ئوسایە خراب سەرێ خوە دەرخە. تو چ زانی، دکارە بقەومە ل هەڤ هات عەزیز زوو ڤەگەریا هات.

– نا، ئەز وێ یەکێ باوەر ناکم، – گولێ گۆتێ. – ئەز زانم، خوەدێ بەختەواریکە ئوسا منرا ناکە. ئەز هیڤی ژ تە دکم، هاسمیک، ئەڤ گلی – گۆتنێد من جەم تە بمینن. تو خوەخوا ژی زانی، وەکی ئەز وەکە خووشکا خوە ژ تە حز دکم. لەما ژی من ئوسا دلێ خوە بەر تە ڤەکر و خوەست، چاوا خووشک، تە بشێورم.

– سۆلا خوەرا بێژە، گولێ، – هاسمیکێ ب دەنگەکی باوەرکرنێ گۆتێ. – تە ترێ

ئەز زارۆمە، فەم ناکم، وەکی تە چ سور بەر من ڤەکریە. ئیسافا منێ چاوا هلدە، تو ڤی هالیدا رابی دەرد – کولێ خوە منرا بێژی، ئەز ژی گلیێ تە خەلقێرا بێژم. ئوسا هەسابکە، وەکی هەسێڤانکی تە قە تو تشت منرا نەگۆتیە. ئەو گلی تو وەختا ژ دەڤێ من دەرنایێ.

– لێ تو نها چ منرا دبێژی؟ ئەز چاوا بکم؟ – گولێ ب دەنگەکی لاڤایا ژێ پرسی.

– ئەز مەرووما خوەدێ چ دکارم تەرا بێژم؟ تو گۆتی لەز نەکەتایی. لێ شوخولەک کو قەومی، مەری گۆتی پەی نەکەڤە. پرسەکە گەلەکی چەتنە، ئەز خوەخوا ژی نزانم چ بێژم. نها ئیدی تو تشت ژێ دەرنایێ، دمینە نەخوەشخانێدا تە تشتەک کر – کر، نەکر – ئەز ژی نزانم چ بێژم. چەند مەهییە؟

– ئیدی شەش مەهییە، – سەری بەردا گولێ جاب دا.

– گەلەکی دەرەنگە، تو کەس دەست بەرا نادە. لێ سەر تە قە نایێ کڤشێ. تە قەنج کریە، وەکی دێرێ فرە خوەکریە، ئوسا قە لاپ نایێ کڤشێ. دخوەزی ئەم چەند رۆژا هەرنە مالا مە؟ دبە دیا من گونددا مەریا ببینە، وەکی زارێ خراب بکن.

و ئەوانا هەڤرا پەڤکەتن، وەکی سبێ پاشی دەرسا هەرنە گوند، مالا باڤێ هاسمیکێ. گوندێ هاسمیکێ دوور نیبوو، ژ شەهەر ریا چەند سەهەتا بوو.

رۆژترا ماین هاسمیک و گولێ چوونە گوند. مالدا، وەختا گولێ دەرکەتبوو دەرڤا، هاسمیکێ دەرهەقا گولێدا دێرا شرۆڤەکر و هیڤی کر، وەکی چارەکی بکە.

– لاۆ، تو زانی، – دێ گۆتێ، – وەکی ئیزنا وێ یەکێ تونە. یا دودا، کێ سەرێ خوە دەرباز بویە رابە دەست بەرا ببە، گاڤا زارۆ ئیدی شەش مەهییە؟ بۆنا خاترێ تە ئەزێ هەرم جەم پیرکا ئارێگ، ژێ هیڤی بکم، لێ ئاقلێ من قەت تشتەکی نابرە.

رابوو لێدا چوو. گولێ هاتە هوندور. هاسمیکێ هەر تشت ژێرا گۆت. هەردو وا خەبەردان بوون، گاڤا دیا هاسمیکێ دەردا هات. هاسمیکێ چاوا چەعڤێ دێ نهێری، پێرا – پێرا تەخمین کر، وەکی تشتەک ژێ دەرنەکەتیە. ئیدی بەر گولێ ژێ نەپرسی. خێلە وەخت شووندا هاسمیک و گولێ دەرکەتن دەرڤا.

– تو ڤێدەرێ تشتەکیڤا مژوولبە، ئەز هەرم دیا خوە بپرسم، چکا دەست بەرا بریە یانێ نا، – هاسمیکێ گۆتێ.

گولێ وێدەرێ ما. ناڤا بێخدا گەریا. هاسمیک زووترەکێ ڤەگەریا.

– نا، دەست بەرا نەبریە، – هاسمیکێ گۆتێ. – ئوسا ژی گۆتیە، وەکی نەبی – نەبی دەستێ خوە ددە زارێ. ئەو یەک دکارە بۆنا عەمرێ وێ قەزیابە.

– لێ ئەزێ چاوا بکم؟

– مەجالا تەک – تەنێ نەخوەشخانەیە. گۆتی تو وێدەرێ چارەکێ بکی. یانێ نا تو مەجالەکە مایین تونە.

وێ شەڤێ مالا هاسمیکێدا مان و سبێ زوو رابوون هاتنە شەهەر.

گولێ و هاسمیک ئۆتاخێدا دمان. خەبەردانا وان، گاڤا تەنێ بوونا، هیملی دەرهەقا ڤێ پرسێدا بوو. رۆ دکرن، دپیڤان، رێ و مەجالا دگەریان.

هەما وان رۆژا خوەندنخانێدا بەس بەلا بوو، وەکی عەزیز هاتیە کوشتنێ. چقاسی ژی خوەستن وێ بەسێ ژ گولێ ڤەشێرن، تشت ژێ دەرنەکەت. گولێ پێ هەسیا. چ هاتە سەرێ گولێ، برا نەیێ سەرێ گورێ چیا، ئەو ژی گونەیە. کەربا چەند رۆژا نەخوەش کەت، تە ترێ سەوس بوویە. هەڤال دترسیان، وەکی کارە بقەومە دینبە. تە هەو دنهێری نشکێڤا دبوو کوورە – کوورا وێ دگریا. دگریا، دگریا و چاوا نشکێڤا دەستپێ دکر، ئوسا نشکێڤا ژی دەنگێ خوە دبری. خوە کەر دکر و جابا هەڤالا نەددا. پاشێ دپۆرمژی، تێ بێژی خەوا وێ دهات، چەعڤێ وێ دچوونە سەر هەڤ. لێ نشکێڤا بەژن – بالا عەزیز دهاتە بەر چەعڤا، دەنگێ وی دکەتە گوهـ و جارەکە ماین ژ جی ڤەدجێنقی و گاڤا ددیت، وەکی رەش – پەش هاتنە بەر چەعڤا، عەزیز تونە، دیسا دکەتە ناڤا وی هالی. ئەڤێ یەکێ ئێپێجە وەخت کشاند و هەڤالێد وێ رند دانە ترساندنێ. پاشێ بەرە – بەرە ئەو ژ وی هالی دەرکەت. لێ کەن و شابوونێ ئیدی تەرکا گولێ دابوون. هەرتم سەرێ وێ بەردا، گولا سوورەتێ وێ چلمسی دچوو دەرسا و دهات. و رۆژ مینانی هەڤ دهاتن دەرباز دبوون. شابوون تونەبوو. بەسێد شەرێ نەبخێریێ بەرە – بەرە زێدە دبوون. دژمن پێشدا دهات. چقاس دچوو، هال چەتن دبوو. خەبەردان دچوو، وەکی وێ خوەندنخانێ وەعدەلی دادن. خوەندکارێد مانە، کو هیملی قیز بوون، گۆتی هەرن د شوخولێ بەرەڤکرنا ئەکنێ مالهەبوونا گوندیتیێدا کۆمەکێ بدنە کۆلخۆز و سۆڤخۆزا. راستیێ ژی، چەندەکی شووندا

خوەندکار بەرەڤ کرن و شاندن بۆنا کۆمەکێ بدنە مالهەبوونا. گولێ ژی ناڤا واندا بوو. لێ هاسمیکێ ئوسا کر، وەکی گولێ دەستێ خوە نەددا تو تشتەکی. ئەو مالدا دهیشت، وەکی خوەرنا وان چێکە هەتانی ئەو ئێڤارێ تێن.

– ئەو ژی بۆرجێ تەیە، – هاسمیکێ دگۆت. – گۆتی یەک بمینە خوەرنێ چێکە یانێ نا؟ ئێ، ژ گولێ چێتر؟ ئەو خوەرنەکە ئوسا خوەش چێدکە، وەکی مەری تلی – پێچیێ خوە پێرا دخوە.

هەڤال ژی هاسمیکێرا قاییل بوون، وەکی گولێ هەرۆ مالدا بمینە بۆنا خورەکێ وان هازرکە. لێ گولێ زانبوو، وەکی هاسمیکێ بۆنا خاترێ وێ قەستیکا ئوسا کریە.

چەندەکی گونددا خەبتین، ئێپێجە کۆمەک دانە مالهەبوونێ. خەباتا بەرەڤکرنا ئەکن ئیدی سەر هەڤدا دهات. رۆژەکێ ژی، گاڤا ئێڤارێ هاسمیک ژ خەباتێ ڤەگەریا، گۆتە گولێدا:

– تو زانی، من سەرکارێ مەرا خەبەردایە و ئەوی ئیزن دایە تو چەند رۆژا هەری مالا وە. تو نەفکرە، ئەو دەرهەقا هالێ تەدا تو تشتەکی نزانە. لێ زانە، وەکی عەزیز شێردا هاتیە کوشتنێ. من ژێرا گۆتیە، وەکی عەزیز دەرگیستیێ تە بوویە و نها دێ – باڤێ وی تەزە پێ هەسیانە، لازمە تو ژی نها جەم وانبی. ئەوی ئیزن دا و تو دکاری سبێ ژی هەری.

– ئەزێ ڤی هالیدا چاوا هەرم گوندێ مە؟ – گولێ گۆتێ.

– تو ژی نەچە گوند. نە خاتیا تە تبیلیسیێ دمینە. تو ژی چەندەکی هەرە جەم خاتیا خوە. خاتیا تە تەنێیە. ئیدی وەختێ تەیە، دبە هەما وێدەرێ ژی رازێیی. تەک خاتیا تەئێ کۆماکێ بدە، وەکی ژ زارێ خلازبی. خاتیا تەیە هەلالە، خەریب نینە، وەکی گلی – گۆتنێ تە بەلا بکە. تو گورا من دکی، هەما ئوسا ژی بکە. رابە، ئەم کارێ تە بکن، وەکی ماشینا سبێرا بگهینی.

گولێ دەنگێ خوە نەکر. نە گۆ "ئەرێ"، نە گۆ "نا". جیێ خوەدا روونشتی ما. هاسمیکێ ها – هانگا دایێ هوورمووری وێ هازر کر. گولێ دیسا خوە کەر کربوو. سەر گۆتنا هاسمیکێ دفکری. زانبوو، وەکی راستی ناڤا گۆتنا وێدا گەلەکە. ئەو

نکاره ڤی شەهەریدا رازێ، چاوا بکە – نەکە، هەساب یەکە، وێ پێ بهەسن. نە ژی کارە هەرە گوندێ وان. پرسا تبیلیسیێ یا لاپە راستە. خاتیا وێ تەنێیە، گەلەکی ژێ حز دکە و وێ هەر تشتی بکە، وەکی ناڤێ قیزا خووشکا وێ خراب دەرنەیێ. هاسمیک راست دبێژە، خاتیێ کاربە ئوسا بکە، وەکی بێ زارۆ ژ نەخوەشخانێ دەرێ.

– تو راست دبێژی، هاسمیک، – گولێ گۆتێ. – ریا تەک – تەنێ ئەڤە، ئەز گۆتی هەرم جەم خاتیا خوە.

سبێ زوو گولێ و هاسمیک ستانسیا ریا هەسنە نێزیکدا روونشتبوون و هیڤیا ماشینێ بوون. زووترەکێ ماشینە هات، گولێ زۆر – جەفاکی مەزن کەتە ماشینێ. بۆخچێ هوورمووریێ وێ، پاسپۆرتا وێ تێدا جەم هاسمیکێ مان. کر – نەکر نە کاربوو پەیا بوویا، نە ژی کاربوو بۆخچە ژ دەستێ هاسمیکێ هلدا. ئوسا ژی بۆخچە دەستێ هاسمیکێدا ما، ماشینە رێکەت. هاسمیک ئێپێجە عەرد پێرا رەڤی، ئەوێ دخوەست تێکە چەمێ بۆخچە باڤێژە جەم گولێ، لێ مەجال نەکەتێ و ماشینێ بایێ خوە گرت.

ڤاگۆنێدا تژی مەری بوون، جیێ روونشتنێ تونەبوو. نیڤێ پرێ سەر لنگا بوون. گولێ ژی ئانجاخ بەر پەنجەرێ جیێ خوە کر و سەر لنگا سەکنی. "بێی دۆکوومێنت، بێی هوورمووورا ئەزێ چاوا بکم؟" – ئەو دفکری. لێ ئێدی تو تشت نکاربوو بگوهاستا. "دە چاوا لێ تێ، برا ئوسا ژی لێ بێ"، – ئەوێ دلێ خوەدا گۆت و پەنجەرێرا دوور نهێری.

ئێپێجە عەرد چوون، لێ جی ڤالا نەدبوو، ئوسا سەر لنگا ما. وەختەکێ تێ دەرخست، وەکی سانجووکە تووژ گرتێ. پێشیێ گوه نەدایێ، لێ چقاس چوو، ئەوێ سانجوویێ زێدە کر و ئێدی مۆلەتا وێ بری. کولفەتەکێ ئەڤ یەک تەخمین کر، رابوو، جیێ خوە دایێ. گولێ روونشت، لێ سانجوویێ وێ کێم نەبوون، هەلا زێدە بوون. نزانبوو چ بکە، تابەتی نەدکەتێ. شەرما نەدخوەست نیشان بدە، لێ مەریێ دەر – دۆرا ددیتن، وەکی ئەو چاوا دزێرە. کولفەتا، کو جی دابوو گولێ، رابوو، زۆر – جەفاکی خوەرا رێ ڤەکر و چوو جەم رێبەرێ ڤاگۆنێ. زووترەکێ هەردو تەڤایی

ڤـەگـەريـان. كـولفـەتـێ ئەو مـەريـێ ڤـێدەرێ سـەكنی وێدا دان، خـوەست كـۆمـەكـێ بدە گولێ. لێ گولێ قاييل نەبوو. كولفەتێ گوهـێ رێبەردا تشتەک گۆت، ئەوی سـەرێ خوە هـەژاند.

– قيزا من، – ئەوێ كولفـەتێ گۆتە گولێ، – سـانجـووێ تە سانجـووێ رازانێنە. تێ كودا هـەری؟

– ئەزێ هـەرمە تبيليسيێ، – گولێ جابا وێ دا.

– ب تەخمينا من، تێ زوو رازێيی، ناگـهێژە شـەهـەر. من گۆتيە رێبەر ڤێ سـتانسيا هـان وێ تـە پەيا بكە. وێدەرێ نەخـــوەشـــخـــانە هـەيە و تێ وێدەرێ رەهـەت رازێيی. ڤاگۆنێدا، تو خوەخوا دبينی، چقاس مەری هـەنە، نابە، وەكی تو ڤێدەرێ رازێيی.

گـولێ فكری، وەكـی ژنک راست دبێـژە. پاشـێ دكـارە بقـەومـە ڤـێـدەرێ رازێ دهـا رندە، نە كو تبيليسيێ.

سـانجـووا مـۆلەت لاپ لێ برين، ئەو ژنكا نەناس، چ كو ژ دەسـتـێ وێ دهـات، چ كو قـەولێد وێ دەمـێدا دكاربوو بكرا، دكر، وەكی گولێ بەر خوە بـدە، تەياخ بكە هـەتانی ستانسيا نێزيک.

رێبـەر دەردا هـات، نێـزيكی وێ كولفـەتێ بوو، گـوهـێ وێدا تشـتـەک گـۆت. پاشـێ دەركەت، چوو.

ئەوێ كولفـەتێ گۆتە گولێ، وەكی رێبـەر ئيدی ئەلامـەتی دايە سـتانسـيا نێزيک و هـەتانی مـاشـينە بگـهيـژە وێدەرێ، هـەر تشـتـێ هـازربە بۆنا گولێ پێرا – پێـرا ببنە نەخوەشخانێ.

– هـەرگێ هـوورمـووریێ تە هـەيە، منرا بێژە كـيـدەرێيـە، ئەزێ هـازركم، وەكی چاوا ماشينە سەكنی، تە پەيا بكن.

– هـوورمـووریێ من قـە تشـتـەک ژی تونە، ئـەزێ دەسـتـەڤـالامـە، – گـولێ گـۆتێ و تەڤزينە كوور دانە خوە.

چقـاس چوو سـانجوو هـێ زێدە بوون. ماشـينە تێ بێژی بەختـێ وێرا ئوسـا هێدی دچوو. ئەو بەر چەعـڤێ وێ ئوسـا دهـاتە كـڤشـێ، كـەربا ئێشـێ ئەوێ ئوسـا تـەخـمين دكر، لێ راسـتيێ مـاشـينە ب هـەمدی خوە رێلسـێ هـەسـن هووفی خوە دكر، فشكە –

فشک و قووژە – قووژا کووپێ بوو، پێشدا دچوو.

هەتانی ماشینە گهیشتە ستانسیا نێزیک، نیڤێ عەمرێ گولێ چوو. چاوا ماشینە سەکنی، جمعەتا هازر بوو دو تیشا رێ ڤەکر، ئەو کولفەت کەتە بن ملەکی وێ، کولفەتەکە ماین کەتە بن ملێ ماین، گولێ پەیا کرن. ماشینا کۆمەکداریا دۆختریێیە لەز، چەند کولفەتێ ب خەلاتێ سپی ل بەر دەرێ ڤاگۆنێ سەکنی بوون. پێرا – پێرا پێشدا هاتن، کەتنە بن ملا. ئەوێ کولفەتا ناس وانرا تشتەک گۆت، لێ گولێ نەبهیست. پاشێ ڤەگەریا سەر گولێ، دەستێ خوە دانی سەر ملا و گۆتێ:

– دە، هەرە، قیزا من، برا خاتوونا فەرخان هەوارا تە بێ.

گولێ خاترێ خوە ژ وێ کولفەتێ خوەست، ب کۆمەکداریا وان کولفەتێ ب خەلاتێ سپی هلکشیا، کەتە ماشینا کۆمەکداریا دۆختریێیە لەز، دودو کێلەکێ روونشتن و ماشینە رێکەت.

شەهەری نەناس بوو. گولێ جارا ئەولن ڤی شەهەری دقەسدی و نزانبوو نەخوەشخانا وان دوورە یانێ نێزیکە.

سانجووا لاپ مۆلەتا وی برین. خولەسە، چەند دەقا شووندا ماشینە سەکنی. دەری ڤەکرن، کەتنە بن ملێ گولێ، ئەو پەیا کرن و هلکشاندنە قاتێ دودا.

ئێڤارێ دەرەنگ ب زۆر – جەفاکی مەزن رازا، کورەک ئانی.

– چ کورەکی دەلالە، – دۆخترێ گەدە هلدا سەر دەستێ خوە. – خالەکە چەند ژی ل ئەنیێیە.

– پەی، دەستێ وییی چەپێ شەش تلییە، – ئاکووشێرکێ گۆتە دۆخترێ.

راستە، گولێ ب جەفاکی مەزن ئازا بووبوو، لێ ئەڤ خەبەردانا وان گشک بهیست.

گەدە هلدان برن، گولێ ژی جیگوهاستی کرن.

دو رۆژ، سێ رۆژ گەدە نەئانین جەم گولێ. رۆژا چارا تەزە گەدە ئانین. گولێ گەدە هلدا، دانی بەر ملێ خوە و زوور بوو لێنهێری. بوو خولەخولا هێسرێ وێ ژۆردا هاتن. رند دینا خوە دا گەدە. راستیێ ژی خالەکە رەشە مەزن سەر ئەنیا وی بوو. گاڤا پیرک هات، وەکی گەدە ببە، گولێ هیڤی ژێ کر، وەکی پێچەکێ ڤەکە بۆنا رند

ببینه. پیرکێ ڤەکر، گولێ دینا خوە دایێ. راستیێ ژی دەستێ وییی چەپێ شەش تلی بوون. دیسا دلێ وێ تژی بوو و هێسرا رێ نەدانە هەڤ، هەما خوەبەر ژۆردا دهاتن. "وەکی عەزیز هەبوویا، وێ چقاسی شابوویا..." – ئەو هەرتم دفکری و کەسەرێ کوور رادهشتن...

وەختێ هلدابوون نەخوەشخنێ، دەوا پاسپۆرتێ لێ کربوون. گولێ گۆتبوو، وەکی رێڤا ژێ دزینە و قەستیکا ئادرێسا خوە ژی راست نەگۆتبوو. فکرا وێدا تشتەکی مایین هەبوو. "دبە هەما یا قەنج ئەڤ بوو"، – ئەو فکری بوو. "لێ تێ چاوا ڤرا بهێلی؟" هش تەرەفدارێ فکرا پێشن بوو، لێ دل ئالیێ فکرا پاشن بوو. شەرێ وان بوو. کوتاسیێ هش ب زاکۆنێد خوەیە سار دل قەلس کر و گولێ قەستیکا ئادرێسا خوە راست نەگۆت.

– گەلۆ دها رند نابە، وەکی ئەم تێلێگرامێ بشینن بۆنا مێرێ تە سەر تەدا بێ؟ – سبەترێ دۆخترێ گۆتە گولێ.

– مێرێ من چوویە بەر شێر... – گولێ خەبەردانا خوە تەمام نەکر.

– وی چاخی هەرگێ دێ – باڤ، خووشک – برێ تە هەنە، ئەمێ تێلێگرامێ بدن، برا ئەو بێن.

– نا، نەلازمە. باڤێ من ژی چوویە بەر شێر. دیا من رێ – دربا نزانە، خووشکا من ژی بچووکە.

هەینەیسە، گولێ نەهیشت، وەکی ئەلامەتیێ بدنە یەکی.

چەند رۆژ دەرباز بوون. ئیدی هەرۆ گەدە دانین جەم گولێ. شیرێ گولێ گەلەکی کێم بوو، لەما ژی شیرێ دنێ ددانە گەدە. گولێ گەدە دگرتە خوە، زوور دبوو لێدنهێری و دبوو شەرێ هش و دلێ وێ. وەختا گەدە جەم بوو، دل زۆر ددا هش. "برا بمینە، ئەزێ خوەیکم دەوسا باڤێ"، – گولێ قرار دکر. لێ وەختا گەدە ژ جەم دبرن، هش سەرێ خوە بلند دکر. "تێ چاوا خوەیکی؟ وێ تەرا چ بێژن؟ رووێ تەئێ چاوا بگرە دەرێیی ناڤا مەریا؟ نیشانکری بوویا، دیسا دبوو. تێ نها بێژی ئەو زارا کێیە؟ نا، نا، برن قەت تەرا دەست نادە. و مەجالا ها وێ ئیدی ناکەڤە تە. نەبی – نەبی ئەڤێ مەجالێ ژ دەستێ خوە بەرددی". و هش زۆر ددا دل، ئەو دکرە هالەکی چەتن.

و گولێ کوتاسیێ قرار کر: هەلا ڤێدەرێیە، تشتەکی بکە، وەکی یاخا خوە ژ گەدە خلاز بکە. چەند جارا خوەست گەدە بهێلە، برەڤە، لێ ئەو یەک ژێرا ل هەڤ نەهات. کنجێ وێ هلدابوون. ئێ، خوە نکاربوو ب کنجێ نەخوەشخانێ دەرکەڤە هەرە. فکری، وەکی وێ کولفەتێرا خەبەردە، کو کنجێ وێ جەمن، لێ نەهێری نا، تشت ژێ دەرنایێ. "دە، وێ ل هەڤ نایێ، هەلا برا بمینە، چکا خوەدێ چ دکە"، – ئەو دفکری و گومانا خوە هیملی دانی سەر وێ رۆژێ، گاڤا وێ ژ نەخوەشخانێ دەرخن.

ئەو رۆژ هات. چاوا لازم بوو گەدە پێچان، ناسی نڤیسین، دانێ، وەکی ٢٠ – ئێ ئۆکتیابرێ سالا ١٩٤١ – ئێ نەخوەشخانا فلان دەرێدا وەلدیە و ژێرا کورەک بوویە. گولێ کنجێ خوە خوەکرن، سەکنی هەتانی دۆختر بێ. چمکی ژێرا گۆتبوون، وەکی دۆختر عەسە دخوەزە وێ ببینە. دۆختر هات، دەستێ خوە کرە دێست، کێف – هالێ وێ پرسی.

– دێمەک، ئیرۆ هوون دچن؟ – دۆختری ژێ پرسی. – دە برا وەرا ئۆخربە. ئەڤا ژی ئالیێ مەدا، – ئەوێ دەستێ خوە کرە بەرایا خەلات، بلێتەک دەرخست، دایێ. – خێنژ وێ، من گۆتیە، وەکی خووشکەکە دۆختریێ وەرا بێ، وەکی وە رێ داینە. هەتانی ڤاکزالێ ئاڤتۆماشینا نەخوەشخانێ وێ وە ببە. خووشکا دۆختریێ ژی تێ بۆنا کۆمەکێ بدە وە.

– دۆختر، ئەز گەلەکی ژ وە رازیمە، ئەز تو جارا کرنا وە بیر ناکم، – گولێ گۆتێ.

– دە، هوون ئیدی هازرن؟ سەهەتەکە دنێ شووندا هوون گۆتی ڤاکزالێ بن، وەکی پێرا بگهێن.

– ئەرێ، ئەز ئیدی باوەر بکی لاپ هازرم.

– دە وەکی ئوسانە، ئەم پەیا بن، – دۆختریێ گۆت، گازی خووشکەکە دۆختریێ کر و سپارتێ پێچەکا گەدە هلدە و پەیابە ژێرێ.

– زوو بکە، ئەمێ ژێرێ هیڤیا وە بن، – ئەوێ گۆتە خووشکا دۆختریێ، ملێ وێ کوتا ملێ گولێ و پەیا بوو.

بەر دێری ئاڤتۆماشینە هیڤیا وان بوو. چەند دەقا شووندا پێچەکا گەدە بەر ملا خووشکا دۆختریێ ژۆردا پەیا بوو.

دۆخـتـرێ دەسـتێ خـوە کـرە دەسـتێ گـولێ، خـاترێ خـوە ژێ خـوەست، دەرێ ئاڤـتـۆمـاشـینێ ڤـەکر و گولێ هوندوردا روونشت. خووشکا دۆختریێ پێچەکا گەدە دایێ، خـوەخـوا ژی هـات کێلەکـا وێ روونشت و جـارەکـە مـایین پێـچـەکا گـەدە ژێ سـتـەند، گرتە خـوە. ئاڤتـۆماشـینە رێکەت. دۆختـر سـەکنی بوو و دوورڤا دەستێ خوە ژێرا دهـەژاند.

گـاڤـا گـولێ ژ نەخـوەشـخـانێ دوورکـەت، سـەرێ وێدا هـەزار و یەک فکر خـولقین. "ئەزێ ڤـی جـوورەیی کـودا هـەرم؟ ئـەزێ گـەدە چاوا بکم؟ چ لازمـە گـۆتی نهـا بکم... پاشـێ ئەز نکارم تشـتـەکی بکم... لێ چ بکم، چاوا بکم؟.." سـەرێ وێدا ڤـان فکرا پێل ددان و ئەوێ نکاربوو گـاڤـەکێ کـۆنکرێت بکە. سـەرێ خـوە دابوو سـەر شـووشـا پەنجەرا ئاڤـتـۆماشینێ و دەرڤا دنهێری. نشکێڤا دکان بەر چـەعڤێ وێ کەت. فکرەک سـەرێ وێدا خـولقی و ئەوێ ژ ئاڤـتـۆئـاژۆ هیڤـی کر، وەکی دەقـەکێ بسـەکنە، دخـوەزە بکەڤە دکانێ تشتەکی بکرە. ژ سەری هـەتـانی لنگا دلەرزی، ڤەگەریا جارا کوتاسیێ گـەدە نهێری. سـەرچـەعڤێ وی ڤـەکری بوو. خوەرا خـوەش رازا بوو. وەکە دەقـەکێ ب حزرەت گـەدە نهێری، لـەز دەرێ ئاڤـتـۆمـاشـینێ ڤـەکر و پەیا بوو. رەڤ کـەتە دکـانێ. جمعەت دکـانێدا گـەلە بوو. ناڤا جـمعـەتێدا سـەکنی و دوورڤا ئاڤـتـۆمـاشـینێ نـهێری. ئێپـێـجـەیی نـهێری. خولەخـولا هێـسرا بوون ژۆردا دهـاتن. تەمـامیا ئۆرگـانیـزمـا وێ دلەرزی. دنـهـێـری، لێ بەر چەعـڤێ وێ بووبـوو دوومـان. جـیێ خـوەدا بوو روسـاس، سـەکنـی بوو. نشکێـڤـا تێ بێژی یەکی نچـاندێ. "تـو چ سـەکنی، نە دەرەنگە... لازمـە چڤـاسـی دکاری زوو ژ ڤـێدەرێ دەرکـەڤی". ئەو هشـێ وێ بوو، وەکی عـەمـر دکر. لێ زارینا دل بوو، نەدخـوەست ژ وێدەرێ دوورکـەڤـە. و نشـکێـڤـا مـینانی مـەریکە جنوو ژ جی قـولۆز بوو، دینا خـوە دایێ – ئاڤـتـۆمـاشـینە هـەلا سـەکنیـە. چەعڤێ خوە گـەراند، دیت، وەکی ئالـیێ مـایینـڤـا ژی دەری هـەیە. ب هـەردو دەسـتـا گـوهـێ خـوە گـرتن، تێ بێژی نەخوەست تو دەنگ بکەڤنە گوهـ، بانزدا دێریڤا دەرکەت، چوو.

ب خـوە ژی نـزانبـوو، کـودا هـەرە، هـەر تـەنـێ دچوو، وەکی ژ وان دەرا دوورکـەڤـە. گەلەکی گەریا و بێ هـەمدی وێ گاڤە وێ ئەو بەرب وێ دکانێ ئانین. لێ ئاڤتۆماشینە ئیدی نە ل ور بوو. هـەتانی ئێڤارێ بێفکر ناڤا وی شـەهـەریدا گەریا، چەند جارا چوو

دوورڤا دینا خوە دا نەخوەشخانێ. مینانی هەرچەکە بریندار بوو، ب خوە نزانبوو، کودا دچە، چ دگەرە و چ دخوەزە بکە.

وەستیایی، کەسری، هالکەتی ئێڤارێ هاتە کەتە ماشینێ، نە کو بەرب تبیلیسیێ چوو، لێ ڤەگەریا وی شەهەری، ل کو دخوەند. تێ بێژی نە ل ڤێ دنێ بوو، سەوس بووبوو، سەکنیبوو. سەرێ وێ بەردا، مچقی بوو، سەکنی بوو. گری ژی پێ نەدبوو.

هات، گهیشتە جی. قیزێ هەڤالێ وێ ڤەگەریا بوون. دەرێ ئۆتاخێ ڤەکر، هاتە هوندور. هاسمیک تەنێ بوو. ئانجاخ پێرا گیهاند خوە ئاڤیتە سەر جیا، سەرێ خوە کرە ناڤا بەلگی و بوو ئیسکە – ئیسکا وێ. هاسمیکێ هەر تشت فەم کر، خوەست بەر دلدا بێ، لێ تشت ژێ دەرنەکەت.

– هاسمیک، – ئەوێ گۆتێ، – ئەز هیڤی دکم، من تەنێ بهێلە.

هاسمیک فەم کر، دەرکەت، چوو. دە، چڤاسی وی هالیدا، پشڤەنەکری سەر جیا مایە، چڤاسی گریایە، نایێ بیرێ، تەخمین نەکریە. هەر وەختەکێ چەعڤێ خوە ڤەکر، وێ ناڤا جیادانە و شەڤە. تو نابێژی هەما ئوسا نەهش سەر جیا کەتیە. وەختا کەچکێ هەڤالێ وێ هاتنە، ئەو ڤی هالیدا دیتنە، فکرینە، وەکی وەستیایە، خەورا چوویە. کنجێ وێ ئێخستنە، کرنە ناڤا جیا، لێ ئەو سەر هشێ خوەدا نەهاتیە. گاڤا هشیار بوو، خوەست سەرێ خوە بلندکە، لێنهێری سەرێ وێ گران بوویە و تێ بێژی گرانیکە مەزن پێڤا داردا کرنە. سەرێ وێ ئوسا دێشیا، وەکی وێ ترێ کرنە ئۆرتا مەنگەنێ و دگوڤێشن. سبەترێ ژی ئوسا بوو. چڤاس چوو هالێ وێ هێ گران بوو. هەڤالا دیتن، وەکی ها نابە، برن کرنە نەخوەشخانێ. وەکە پانزدەه رۆژا نەخوەشخانێدا ما. پاشێ دەرکەت و دیسا چوو دەرسێ خوە.

وێ سالێ خوەندنخانە کوتا کر، شاندن گوندەکی دوور سەر خەباتێ. خەبتی، راستی جەمال هات. ئەو بریندار بووبوو، تەزە ژ شێر ڤەگەریا بوو. هەی ڤردا، هەی وێدا، ئەوێ و جەمال هەڤدو ستەندن. بوو داییکا زارا، ئیدی نەخەبتی، لێ کولا کورێ پێشن ژ دل دەرنەکەت. تو کەسەکیرا تو گلیک نەگۆت. جەمال هاژ ڤێ سەرهاتیا عەمرێ وێ تونەبوو. ئەوێ ژی نکاربوو ئەو بگۆتا. و ئەو سورا وێ ما هەتانی ڤێ جارێ کەتە نەخوەشخانێ. تێ بێژی هەتانی وی چاخی برینا وێ هەڤەکی کەو

گرتبوو. گاڤا نەخوەشخانێدا چەعف دۆختر کەت، دیسا برینا وێ ژەند. لێ گاڤا خالا ئەنیا وی، دەوسا تلیا وییە شەشا دیت، سەد سەلەفی هاتە باوەرکرنێ، وەکی ئەو دۆختر کورێ وێیە، کو ئوسا بێ ناڤ، بێ فەمیلا راست بێخوەیی کووچێدا هیشت و ژێ رەڤی. ئەڤێ یەکێ برینا وێ هێ خەدەر دکر، تێ بێژی تەزە ئەو برین ڤەکرنە و کولە خوێ کرنە و ئەوێ دژەند. دژەندە روحێ وێ، دژەندە دلێ وێ.

بیرانین سەر هەڤدا هاتن، چاوا وەختا گزیکا تژی ڤەدرێسی، دبە شەقە – شەقا تەشیا تەزی، ئوسا ژی سەرێ وێدا شەقە – شەق بوو. ب روحێ خوەڤا چلمسی بوو... ب نەخوەشیکە هاتە نەخوەشخانێ، لێ ب دو برینا دەرکەت. ئۆپێراسیا وێ هێچ، قەنج بووبوو. روحێ وێ بریندار بووبوو و ئەوێ ب خوە تەخمین دکر، وەکی ئەو برین تو جارا قەنج نابە، نکارە بێ قەنجکرنێ.

ب وی روحێ بریندار ژی سبەترێ جەمال، زارێد وێ هاتن ئەو ژ نەخوەشخانێ دەرخستن برنە مالێ.

***

خووشکا دۆخترێ ئاڤتۆماشینێدا ئێپێجە وەخت هیڤیا گولێ ما. گاڤا نهێری، وەکی دەرەنگی دکەڤە، پێچەکا گەدە دانی سەر روونشتەکا ماشینێ، گۆتە ئاڤتۆئاژۆدا، وەکی چەعڤێ وی پێچەکێبە، ئەوێ هەرە بنهێرە، چکا چرا دەرەنگی کەت. چوو هوندورێ دکانێ. جمعەت تژی بوو، ناڤا مەریا گەریا، هەر دەرا نهێری، لێ گولێ تونەبوو و تونەبوو. دەرکەتە دەرڤا، فکری – دکارە بقەومە رێ شاش کربە. نهێری – دیسا تونەبوو. چارنکالێ ئاڤایی نهێری. لێ گولێ بەتا ڤەبووبوو. ژ مەریا پرسی، لێ تو کەسەکی سالخێ وێ نەدا. جارەکە مایین زڤری هاتە بال ئاڤتۆماشینێ. گولێ نەهاتبوو. نزانبوو چ بکرا، چاوا بکرا. گەلەکی گەریا، لێ گولێ نەدیت. سەهەتێ نهێری، وەختا هاتنا ماشینێ نێزیک دبوو. هیڤی ژ دکانچیا دکانۆکا فرۆتانا رۆژنەما کر، وەکی وەختا قیزەکە جاهلە ڤان ناڤ و نیشانا، ب کنجێ ڤی جوورەیی بێ ئاڤتۆماشینا نەخوەشخانێ بگەرە، برا ڤرا بسەکنە هەتانی ئەو تێ، پێرا ژی ژێرا گۆت، وەکی بۆنا چ وێ ژنێ دگەرە. چوو دکانێ و ژ وێدەرێ پێ تێلێ دۆخترێرا خەبەردا، گۆتێ، وەکی هال – هەوالێ وان ها بوویە. دۆخترێ گۆتێ،

وەکی پێ ماشینێ لەز هەرە ڤاکزالێ، دکارە بقەومە رێ شاش کربە، ئاڤتۆماشینە نەدیتبە، فکریبە، وەکی هوون ئیدی چوونە ڤاکزالێ، ئەو ژی چووبە ورا.

– زوو هەرە ورا، – ئەوێ گۆت. – وەختا نەبینی، ژ وێدەرێ منرا تێلێخە.

خووشکا دۆختریێ چوو ڤاکزالێ. ئەوێ پێچەکا گەدە هلدا، ئەو و ئاڤتۆئاژۆ تەڤایی چوونە هوندورێ ڤاکزالێ. ماشینە هەلا نەهاتبوو. ئەو ئالیکی کەت، ئاڤتۆئاژۆ ئالیکی کەت، گەریان – نەگەریان، گولێ نەدیتن. ئەوقاسی گەریان، هەتانی ماشینە هات. جمعەتا هازر ماشینێ سیار بوو، یێ هاتی پەیا بوون، لێ گولێ بەتا ڤەبووبوو. ژ وێدەرێ دۆختریرا تێلێخست و ئەلامکر، وەکی نەدیتنە. دۆختریێ گۆتێ، وەکی ڤەگەرە نەخوەشخانێ. سەر ریا خوە بەر دکانۆکا فرۆتانا رۆژنەما ئاڤتۆماشینە دا سەکناندنێ، پەیا بوو، ژ دکانچیێ پرسی. ئەوێ گۆت، وەکی مەریێ ئوسا نەهاتنە، ئەوێ نەدیتیە. جارەکێ، دودا ژی دۆرا دکانێ چوو – هات، کەتە هوندور، هەر دەرا چەعڤێ خوە گەراند، لێ گولێ تونەبوو. پۆر – پۆشمان ڤەگەریا هات. گەدە هشیار بووبوو، دگریا. ئاڤتۆئاژۆ ئەو گرتبوو ملێ خوە و دهەژاند. هات گەدە ژ دەستێ وی گرت، هەژاند و گۆتە ئاڤتۆئاژۆ، وەکی لەز باژۆ. هەتانی گەهیشتە جی، تەمامیا نەخوەشخانێ پێ هەسیا بوو. هنەکا دگۆتن، وەکی ئەوێ قەستیکا ئوسا کریە، گەدە هیشتیە رەڤیە. هنەکا ژی دگۆتن، وەکی دکارە بقەومە رێ شاش کریە، وێ هەرە بگەرە، وەختا نەبینە، وێ بێ نەخوەشخانێ. هەر یەکی خوەرا گلیک دگۆت و تو کەسی نکاربوو ئیزبات بکرا، وەکی گۆتنا وی راستە. گەدە برن شیر دانێ. چاوا تێر خوار، چەعڤێ وی خوەبەر چوونە سەر هەڤ، رازا.

– ئەمێ هەتانی سبێ سەبرکن، – دۆختریێ گۆت. – وەختا نەهاتە دیتنێ، هەمی ئادرێسا وێ هەیە، ئەمێ تێلێگرامێ بدن، وەکی ئەو ژی نە وربە، مەریێ وێ وێ بێن گەدە ببن.

هەتانی سبێ چەعڤێ دۆخترا، خووشکێ دۆختریێ، سانیتارکا و نەخوەشا ریا گولێ بوو، لێ ئەو تونەبوو و تونەبوو.

رۆژترا دنێ ب ئادرێسا، کو گولێ گۆتبوو، نەخوەشخانێ تێلێگرام دا. رۆژەک ژی نەکەتە ئۆرتێ جاب هات، وەکی مەریا ئوسا ب وێ ئادرێسێ نەمایە، نە ژی دمینە.

گەدە ئێپێجە وەخت خوەی کرن. لێ کەسەک لێ نەبوو خوەیی. هاتنە باوەرکرنێ، وەکی دێ قەستیکا ئوسا کریە، یاخا خوە خلازکریە. دیتن، وەکی نکارن گەدە وی جوورەیی خوەیکن، برن تەسلیمی ئێتیمخانێ کرن.

ڤێدەرێ ژی ناڤێ وی دانین ئەسلان، چمکی زارۆکە سەرخوە بوو، مینانی کودکێ شێرا بوو. ئەسلان ژی ب زمانێ ئەرمەنی نیشاندده کودکێ شێرا. رۆژ و سالا بوویینا وی ژی هەمین نەخوەشخانێدا هەبوون.

و ئەسلان ئێتیمخانێدا مەزن بوو، ژ وێدەرێ ژی دەرکەتە سەر ریا عەمرە فرێقەت.

***

چەند سال دەرباز بوون. ژ وی چاخیدا، گاڤا گولێ پاشی ئۆپێراسیاکرنێ ژ نەخوەشخانێ دەرخستن، ئەوێ رۆژەکە پاک نەدی. رۆژەکێ نەخوەش بوو، رۆژەکێ پاک بوو. کەن سەر لێڤێ وێ نەدکەت، شابوون سەر بەنگزێ وێ نەدهاتە کڤشێ. مێرێ وێ، زارێ وێ نکاربوون تەخمینکرانا، وەکی گولێ چرا ئوسا هاتیە گوهاستنێ. هەر یەک دلێ خوەدا تشتەکی دفکری، مەنیێ جورە – جوورە ددیتن، لێ یەکی فکرا خوە یێ ماینرا نەدگۆت، چمکی دترسیا، وەکی ئەوێ بکەڤە گوهێ گولێ و دبە دلێ وێ بمینە. گولێ گەلەکی هاتبوو گوهاستنێ. بەلەنگاز بووبوو، چەعڤێ وێ کۆردا چووبوون، سەر تشتەکی نەتێ هێرسا خوە رادکر. نەفەرێ مالێ کەسەک خاترێ وێ نەدکەت، لێ ئەو سەر گشکا هێرس دبوو. تێ بێژی گولا بەرێ بربوون و گولەکە دنێ ئانیبوون.

وەختا دگۆتن ئەم تە ببن سەر دۆختر، جنا دکەت، لێلێ بوو عەجێبەکە گران بکە.

– من وەرا چڤاسی گۆتیە، وەکی ناڤێ دۆخترا بەر من هلنەدن، – ئەوێ دگۆت. – دۆخترا برینا من تەزە کرن.

نەفەرێ مالێ ترێ ئەو ئۆپێراسیا خوەرانە، بەر دلدا دهاتن.

هەتانی زارۆ، نەبی ژی بەر چەعڤا رەش بووبوون.

جارنا تەنێ ژ مالێ دەردکەت و دچوو ناڤا دەشتێ دگەریا یانێ بەر چەمێ قەراخێ گوند روودنشت، دەستێ خوە ددا بەر ئەنیا خوە و دفکری. هلبەت، نەفەرێ مالێ پەی دچوون، نەدهیشتن ئەو تەنێ بمینە. لێ وانرا پاکی خەبەر نەددا، روودنشت، خوە

کەر دکر یانێ ژی رادبوو، ددا سەرێ رێ و مەلوول – مەلوول بەرب مالێ دهات.

وەختا گەلەکی پێدا دکەتن، وەکی چرا ئوسانە، بەنگزێ وێ خوەش نابە، هلتانی هەر تەنێ ها دگۆت:

– تو کەس کولا من نزانە.

و راستیێ ژی ئەوێ کولا خوە تو کەسیرا نەگۆتبوو (خێنژ هاسمیکێ) و نە ژی دگۆت. کولا وێ هێدی – هێدی دلێ وێدا پەنج ڤەددا. گولێ رۆژ ب رۆژ پاشدا دچوو، نۆنانی موومێ خوەدا دهەلیا. بەر چەعڤێ نەفەرێ مالێ هێدی – هێدی ڤێدسیا، لێ دەردێ خوە تو کەسیرا نەدگوت. "برا ئەڤا ژی ببە هەقێ وێ کرنا من، – ئەوێ خوەخوا خوەرا دگۆت. – بەلکی قە نا ڤی جوورەیی هەڤەکی ئیسافا من هێسابە. من خوەخوا ئانیە سەرێ خوە، ئەز تەنێ ژی گۆتی جابێ بدم..."

لێ نەینەسیا مەریا ئوسانە، وەکی نکارە گەلە وەخت گلیکی دلێ خوەدا خوەیکە. عەسە دگەرە یەکیرا بێژە یانێ تشتەکی ماین بکە، وەکی هەڤەکی دل رەهەتبە. گولێ زانبوو، وەکی وی هالیدا تەزە ئەو نکارە سورا خوە یەکیرا بێژە. دەست ژ ڤێ مەجالێ کشاند. "لێ وەکی ویرا (تو وەختا ناڤێ ئەسلان نەددا) نەمێ بشینم و هەر تشتی ژێرا بنڤیسم؟ بەلکی رابوو هات. ئەزێ وی چاخی چاوا بکم؟ ئەزێ ئادرێسا خوە نەنڤیسم. تە هەو نهێری سەر هەسا – هەسا کەت و هات دەرکەتە ڤێدەرێ. وی چاخی ئەزێ چا بکم؟ ئەز بێژم، پێ هەسیا. وێ چ بێ گوهاستنێ؟ گەلە تشتێ بێ گوهاستنێ. بەرێ ئەولن، وێ زانبە، وەکی دایکا وی مەریکە چڤاسی خرابە. برا دلێ خوەدا نیگارا دیا خوەیە ئیدیئالیێ چێنەکە. یا دودا، وێ زانبە، وەکی مەنیا بێبەختیا من و وی شەر بوویە. ئێ، ئەم بێژن پێ هەسیا، وێ شووندا؟ گەلۆ دها رند نینە، وەکی هەر تشت مینانی بەرێ بمینە، برا تو تشتی نەهەسە و ب وان خەم – خیالا بژی، چ کو ئەوی دلێ خوەدا دەرهەقا دێ – باڤێ خوەدا سێوراندنە. دەرهەقا دێدا نا، لێ دەرهەقا باڤێدا ئەوی چ تشتێ باش ژی سێوراندبن، هەقە... هەما بۆنا خاترێ عەزیز ژی مابە، برا هەر تشتی بهەسە... لێ نە نها... هەر تەنێ پاشی مرنا من... تە لێنهێری رابوو هات... ئەز ڤی هالیدا، ناڤا ڤان ئەدەتێ مەدا نکارم خوە تێکم سۆسرەت... ئەزێ بەر دەربا ئوسا تەیاخ ناکم. ئەرێ، ئەرێ، برا پاشی مرنا من پێ

بهەسە، هەر تشتی زانبە..."

***

گولێ تەل نەخوەش کەت و ژ ناڤا جیا رانەبوو. جیێ وێ ئۆتاخا ژۆرندا دانین. مێر، زارۆ ژ بەر سێری دوور نەدکەتن. وانا زانبوو، وەکی ڤێ جارێ گولێ ژ ناڤا جیا رانابە. پاکی نەدگۆت، وەکی کیدەرا وێ دێشە. چڤاس دۆختر ئانین سەر، لێنهێرین، لێ تو سەرەداری ژ نەخوەشیا وێ دەرنەخستن، هیشتن چوون. گولێ ژی زانبوو، وەکی وێ بمرە، زوور دبوو ئاریکێ دنهێری. ژ نان و ئاڤ کەتبوو، روحێ وێ هاتبوو سەرێ پۆز سەکنیبوو. کولا سەر کولا ئەو بوو، وەکی نەدگۆت، کیدەرا من دێشە.

– برینا من تەزە بوویە، – هەر تەنێ ئەڤ خەبەر ژ دەڤێ وێ دهاتنە بهیستنێ.

دو رۆژا بەری مرنا خوە ئەوێ گازی نەبیا خوەیە مەزن کر، پاکێتەک ژ بن بەلگیێ خوە دەرخست، دایێ و گونێ خوە کرە ستو، وەکی ب دەستێ خوە ببە باڤێژە پۆشتێ. نەبیێ نەمە ژ دێست گرت، سۆز دایێ، وەکی وێ ب دەستێ خوە باڤێژە پۆشتێ، دەرهەڤا وێ نەمێدا تو کەسەکیرا تو تشتەکی نابێژە و ژ مالێ دەرکەت، چوو. گهیشتە پۆشتێ، نەمە دەرخست. خوەست ڤەکە، بخوونە، لێ کەتە بیرێ، وەکی سۆز دایە پیرکێ ڤەنەکە، هەر تەنێ نڤیسارا سەر خوەند. پیرکێ نەمە دشاندە شەهەر، لێ ئادرێسا خوە نەنڤیسیبوو. "دبە ئەوێ نەمێ بستینە ئادرێسا مە زانە، لەما پیرکا من نەنڤیسیە"، – ئەو ها فکری و نەمە ئاڤیتیە قوتیێ، قچێ پاشدا زڤری و گۆتە پیرکێ، وەکی سپارتنا وێ قەداندیە.

– خوە تە تو کەسیرا تو تشتەک نەگۆت؟ – پیرکێ ژێ پرسی.

– نا، پیرکێ، نە من سۆز دابوو تە تو کەسیرا نابێژم.

– ئەرێ، عەزیزا من، قە کەسیرا نەبێژە، وەکی پیرکا من کاخاز شاندیە. هەڤالەکە من شەهەر دمینە، من وێرا نڤیسی. کی زانە، دبە ئەو نەما منە کوتاسیێبە.

– پیرکێ، تو چرا تشتێ ئوسا دبێژی؟ شکر تویە پاکی، چرا فکرێ ئوسا سەرێ تەرا دەرباز دبن؟

دو رۆژا شووندا گولێ چوو رەهمەتێ. کەسەک ئوسا ژی مەنیا مرنا وێ نەهەسیا.

***

ئەسلان نەمە هلدا، دەستنڤیسارا سەر نهێری: نەناس بوو. ئادرێسا شاندی ژی تونەبوو. پاکێت قەلاشت و کاخازێ تێدا دەرخست. نەمە ها بوو:

"ئەسلان جان!

من دخوەست بنڤیسیا "ئەسلان، لاۆ". لێ نزانم، گەلۆ ئیزنا من وێ یەکێ هەیە یانێ نا. هەتانی ئەڤ نەما من بگهیژە تە، دبە ئەز ئیدی تونەبم. من سۆند خوەربوو، وەکی ئەڤ سورا من گۆتی منرا هەرە گۆرە. لێ کامباخ نەینەسیا مەریا ئوسانە، وەختا دکەڤن دەرەجێ تەنگ، دخوەزن دلێ خوە بەر یەکی ڤەکن. بۆنا من ئەو یەک تو بوویی. چما؟ چمکی ئەز دیا تەمە، دها راست ئەز ئەو مەریمە، کو تو خولقاندی، ئانی دنێ. لێ من تو مەزن نەکری. لەما ژی من نکاربوو سفتا نەما خوەدا تەرا بگۆتا "لاۆ".

زانبە، وەکی ئەو مەریا تو دنێخستی، هەتانی چەند رۆژا پێشدا هەبوو (نزانم، بنڤیسم "هەیە" یانێ "تونە"). ئەوێ تو دیتی و کولێ بەرێ سەرێ خوە هلدان و، چاوا تێ کڤشێ، ئەو کولێ ژی من ببە گۆرێ. تە ژی ئەز دیتمە، لێ تو نزانی ئەز کیمە. بەری مرنا خوە ئەز دخوەزم زانبی، تو کییی، کورێ کێیی. ئەز جارەکێ کەتمە بن گونێ تە، دخوەزم بەر مرنێ تو گونێ من بباخشینی من. هەتانی نها ژی نزانم، گەلۆ ئەز تەنێ گونەکارم یانێ شەر ژی گونەکارە، وەکی دەستێ من و باڤێ تە ژ هەڤدو کر، یانێ ئەو ئەرف – ئەدەتێ مە ژی گونەکارن، رووێ کیژانادا من تو هیشتی، دەستێ دێ و ئەولەد ژ هەڤدو هاتە برینێ؟..

ناڤێ باڤێ تە عەزیز بوو. من و وی هەڤدو حز دکر. ئەز ئیدی تەدا گران بووم. لەما ژی مە قرار کربوو، وەکی وێ هاڤینێ هەڤدو بستینن. دەوسا دەوەتا مە بوو شەر. باڤێ تە چوو بەر شێر. ئەز تەنێ مام. دە تو زانی، من کو تو بانیایی، هالێ منێ ناڤا جمعەتا مەدا چاوا بوویا؟ لەما ژی، وەختا کاخازێ باڤێ تە رەش هات، من قرار کر ژ تە خلازبم. من کر – نەکر، ئەو یەک منرا ل هەڤ نەهات. هەر تەنێ وی چاخی مەجال کەتە من، گاڤا ئەز نەخوەشخانێدا وەلدیم. بەختێ من (بەلکی ئەو بەخت رەشبە) ئوسا لێدا، وەکی ل کو تو هاتی دنێ، وێدەرێ مەریێ ناس تونەبوون. من تو وێدەرێ بێخوەیی هیشتی و ئەز رەڤیم... هەتانی ڤان سالێد ئاخریێ ژی من ترێ تو

ئوندا بوویی، چوویی. لێ جارەکێ ئوسا قەومی (ئەز نابێژم کیدەرێ و چاوا)، وەکی من تو دیتی. و من چاوا تو ناس کری؟ پێ وێ خالا رەش، کو سەر ئەنیا تەیە. پاشێ من دینا خوە دا دەستێ تەیی چەپێ. چمکی وەختا تو بوویی، شەش تلیێ دەستێ تەیە چەپێ هەبوون. من دیت تلیا شەشا ژێکرنە و دەوسێ دەخمە مایە. چمکی تو نەخوەشخانێدا بوویی و نها رۆژ و سالا بووینا تە راست نڤیسینە: ٢٠ – ئێ ئۆکتیابرێ سالا ١٩٤١ – ئێ. ئەز تەخمین دکم، وەکی ئەڤ گۆتنێد من تە ددنە باوەرکرنێ: ئەز ئەو مەریمە، کو تو خولقاندی...

نها سەر دلێ تەیە: دخوەزی من گونەکار بکە، دخوەزی گونەکار نەکە. لێ ئەز خوەخوا نکارم خوە ئەفوو بکم و هەما ئەو ژی بوو کول، کەتە دلێ من و ئەزێ پێ وێ کولێ ژ ڤێ دنێ هەرم. من خوەست بەری مرنا خوە سورا خوە تەرا بێژم. خێنژ تە تو کەسەکی ماین هاژ ڤێ کولا من تونە. ئەز هیڤی ژ تە دکم، من کریە، تو نەکە: نەبی – نەبی پەی ئەنەنا دکەڤی. لەما ژی من ئادرێسا خوە سەر پاکێتێ نەنڤیسی. هەساب یەکە، هەتانی تو سەر هەسا – هەسا کەڤی، ئەزێ ئیدی مری بم، چمکی رۆژێ منە هەسابکرینە. وەختا تێ نکاربی ساخی من ببینی، گەلۆ لازمە پەی ڤێ پرسێ کەڤی؟ یا ماین – من نەدخوەست، وەکی پاشی مرنا من دەرهەڤا نامووسا مندا خراب بهاتا گۆتنێ. ئاخ، خوەدێ ئەدەتێ مە خرابکە، چما گۆتی من نکاربوویا وەختێدا تەرا بگۆتا، وەکی ئەز دایکا تەمە، دبە تە پرسەکە سار بدا دەستێ من و ئەوێ یەکێ هەڤەکی کولا من سڤککرا.

راستە، نها کورێ من، قیزا من، نەبیێ من ژی هەنە، لێ کولا تە باشقەیە. لەما ژی ڤان ئاخریا ئەو بەر چەعڤێ من رەش بوونە... نزانم چرا... دبە بۆنا وێ یەکێ، وەکی من ئەو خوەیی کرنە، مەزن کرنە، لێ تو بێخوەیی نەخوەشخانێدا هیشتی. مەنیا بێبەختیا من و تە شەر بوو. بەلکێ ئایکێ مە شەروودارا نەمینە. ئەڤ برینا شەرە، کو پاشی ئەوقاس سالا من دگهینە دەڤێ گۆرێ...

ئیزنێ بدە جارا ئەولن و کوتاسیێ تەرا بێژم "لاۆ"...

ئەسلان، لاۆ!

دێمەک، زانبە، ناڤێ باڤێ تە عەزیز بوویە، چوویە بەر شێر و ڤەنەگەریایە.

مەریکی گەلەکی باش بوو. ئەز ڤێ یەکێ دبێژم نە بۆنا وێ یەکێ، وەکی من ژێ حز کریە. نا خێر. ئەو راستیێ ژی مەریکی بێقوسوور بوو. ب رەزادل چوو بەر شێر، ئەینسی باژارڤانێ وەلاتێ سۆڤێتیێ بوو. من دخوەست تە ئەڤا یەکا زانبوویا و ئیزنا تە هەیە ب وی کوباربی. ئەو مەری بوو ب فکرا لاپە کوور. من ئەوقاس سال عەمر کریە، لێ هەلا راستی یەکی مینانی وی نەهاتمە. کەلا دلێ من رادبە، ئەز نکارم دەرهەقا باڤێ تەدا گەلە تشتی بنڤیسم. چ گاڤا دکەڤە بیرا من، چیکەک داڤێژە دلێ من. ب وێ چیکێ ژی ئەزێ خاترێ خوە ژ ڤێ دنێ بخوازم، چمکی تو وەختا نکارم وی بیر بکم. تو گەرە کوباربی، وەکی کورێ مەریکی ئوسانی... دێمەک، زانبە، ناڤێ باڤێ تە عەزیز بوو. و راستیێ ژی عەزیز بوو، هم بۆنا قەوم – پسماما، هم ژی بۆنا وان هەمـوو مەریا، کو ئەو ناس دکرن... لێ ناڤێ دیا تە... ئەز ناڤێ خوە تەرا نانڤیسم، ناخوەزم، وەکی ئەو ناڤ قولچەکی دلێ تەدا جی بگرە. ئەزێ چاوا ناڤێ خوە تەرا بێژم، وەختا من ب خوە ناڤێ تە دانەنیە؟ بێ ناڤێ منۆ، ئەسلانێ خەلقێیۆ. خوەزل جارەکێ ژی چەعڤێ من وێ خالا ئەنیا تە کەتا، برا خوەدێ سەهەتەکێ زوو روحێ من بستەندا.

ئەز دوورڤا ئەوێ خالا ئەنیا تە پاچ دکم.

٢٨ – ئێ ئییوولێ سالا ١٩٦... – ئا".

ئەسلان نەمە خوەند، کوتا کر. چەعڤێ وی شێلوو بوون. هاتە باوەرکرنێ، وەکی چ کاخازێدا هاتیە نڤیسارێ، گشک راستە. کاخاز قات کر و کەتە ناڤا بەرا فکرا. نشکێڤا، ئەوی ژی نزانبوو چاوا، سفەتێ گولێ ژ ناڤا بەرا وان فکرا بلند بوو، هات، هات، بەر چەعڤا سەکنی.

س. ١٩٧٧ – ل

دودو بوون

"گەر بێمە کوشتن، دایێ، تو مەگری"

(ژ کلامێ)

کۆما پێشمەرگایە بچووک بەرپالا چیێ، فێزا رێدا خوە ناڤا زنارادا ڤەشارتبوو. هەر یەک چەند گاڤا ژ یێ مایین دوور بوو، پێ دوورەبینێ رێ و بەستا ژێرێ دنهێرین. قوماندارێ سپارتبوو کۆمێ، وەکی دینا خوە بدە رێ، وەختا تشتەک هەبە، پێرا – پێرا ئەلامەتیێ بدن.

سالا ١٩٦٣ – ئا بوو. کوردستانا ئیراقێ سنجری بوو، ژ عەرد و عەزمین ئاگر دباری. حوکومەت ل جمعەتا کوردا هاتبوو خەزەبێ و کورد ژی مەجبوور بووبوون چەکێ هلدن، عەردێ خوە، ناڤ – نامووسا خوە، ئازایا خوە خوەیکن. شەر بوو، شەرەکی گران. چووک و مەزنێ کوردستانێ بووبوونە پێشمەرگە، بەرێ خوە دابوونە مرنێ و پێرا دکرنە شەر. شەرێ مان – نەمانێ بوو.

زوودا ڤخە – ڤخا مەجالێد پرۆپاگاندا حوکومەتێ بوو، وەکی ئەو شەر نینە، سەیرەکە سڤکە، لێ کوردێ قاچاخ هەما ژ دەربا پێشن هنجرینە، ژ هەڤ بەلا – بەلا بوونە، چوونە.

لێ راستی جوورەکی مایین بوو. کۆمێد ئەسکەرێد حوکومەتێ ژ شەهەرێ مەزن دەرنەدکەتن، شەڤێ تو جیادا نەدچوون، لێ وەختا رۆژێ رێئێد سەرەکەرا دچوون، عەسە ب تانک، ب ماشینێد زریکری دچوون. ئەو ژی گەلە جارا دچوون خوە جیکی ڤەدشارتن، بەرێڤارێ ڤەدگەریان و ئاگاهداری ددانە قوماندارێا خوە، کو گڤا ئیرۆ چەند تاخبوورێ پێشمەرگا ژ جێرگێ دەرخستنە.

وێ رۆژێ ژی سپارتبوون کۆمەکە ئەسکەرێد حوکومەتێیە مەزن، کو وەکە دوسد مەری بوو، وەکی ب دو تانکا هەرن فلان دەرێ تەبیا پێشمەرگایە پێشن ژ دەستێ وان بستینن، دۆرا رێ تەمزکن، وەکی ئۆردیا حوکومەتێیە گران دەستب ئێریشکرنێ بکە.

پێشمەرگا خوە ناڤا زنارادا ڤەشارتبوون، گوهدار دینا خوە ددانە رێ.

هاڤین بوو، گیها و کولیلک بەر تەڤێ هشک بووبوون، بووبوونە پیشۆ، زنار ئوسا سنجری بوون، وەکی تە دەستێ خوە بدا سەر وێ، دەستێ تەئێ بشەوتیا. هەی تە ددیت مەرگیسکەک ژ بەر زنارەکی دەردکەت، هەڤەکی بەر تەڤێ سەکنی و گاڤا هەسین سەر کەت، شوولکی، کەتە بن زنێر. ناڤا هەوێدا ویتە – ویتا چڤیکا بوو، رەشێلە بلند نەدفرین، چەرخ ددانە خوە و ناڤا هەوا چیادا سۆڤەکاری دکرن. دهاتە کڤشێ، هێلوونا وان ناڤا زنارادا بوو، چمکی دوور نەدچوون، چڤتە – چڤتا وان بوو، سەر سەرێ پێشمەرگارا دفرین.

قەولا پێشمەرگە مەجبوور کربوون، کو فەسال بن. رەنگێ کنجێ وان ژ رەنگێ زنارا نەدهاتە جوداکرنێ، چەکێ خوە ئوسا ڤەدشارتن، کو دوورڤا نەیێنە کڤشێ، هەڤدورا گەلەکی هێدی خەبەر ددان، لێ وەختا ژ هەڤ دووربوونا، ب دەنگێ تەیرەدایە قەولی ئاگاهداری ددانە هەڤدو. تە هەو دنهێری یەکی مینانی تەیرا کرە قرە – قر، یەکی ماین مینانی کەوا کرە قبە – قب. هەر دەنگەک فکرەکە وی هەبوو و یێد کو دبهیست، زانبوو چ بوویە، چ قەومیە.

هەتانی مشتکێ وان ژی باشقە بوون. وانا مشتکێ ئوسا چێ دکرن، وەکی دوورڤا ئاگرێ وێ نەیێ کڤشێ. بۆنا وێ یەکێ ژی دانین تشتەکی گولۆڤەر چێ دکرن، دۆرانا قول – قولکی دکرن و دکرنە سەرێ مشتکێ. وەختا شەڤێ جخارە دکشاندن، دوو ئوسا ژی وان قولکارا دەردکەت و ئاگرێ وێ قە نەدهاتە کڤشێ. و شەڤێ، وەختێ ئەو چقاسی ژی نێزیکی هێورا دژمن بوونا، دکاربوون هێسا جخارێ خوە بکشینن و قە نەفکرن، وەکی دژمن دکارە جیێ وان تەخمینکە.

وەختا کۆما پێشمەرگا جیکی دهێوری، هەرتم دو مەریا قەرەولتی دکرن. ئەو هەردو مەری ئێپێجەیی ژ کۆمێ دووردکەتن، چەعڤێ وان هەر تشتی بوون، گوهێ وان سەر هەر دەنگی بوو. ڤێ جاری ژی ئوسا بوو. دودو ژ وان دوور بوون و قەرەولتیا وان دکرن. لێ مەرڤێد کۆمێیە ماین بۆنا بێقەزیابوونێ ناڤا زنارادا خوە ڤەشارتبوون، تو قەستیکا ژی وان بگەریایی، تە چەتن ئەو بدیتانا.

هەردو قەرەول ژی جاهل بوون، شەر نەهیشتبوو ئەو بزەوجن. وانا دێ – باڤ

مالدا هیشتبوون، چەک هلدا بوون و دژی زولم و زولکاریێ دکرنە شەر. وەختا بوونە پێشمەرگە، لاپ خۆرتنە جاهلە توونسز بوون. ناڤا سێ سالێد شێرە دەربازبوویيدا سمێلێ وان شین بووبوون، دێمێ وان بەر تەڤێ، سور و سەرمێ قاریایی بوون، لێ چەعڤێ وان مینانی کووریێ بوون، ئاگر بوو ژ وان دباری. هەردو ژی ژ گوندەکی بوون، تەڤ مەزن بووبوون، تەڤایی سالەکێ ئۆردیا حوکومەتێدا قولخ کربوون، هەردو ژی سەر تانکێ بوون و تەڤایی ژی رەڤی بوون، هاتبوون بووبوونە پێشمەرگە، هەڤالێد هەڤە نێزیک، مینانی برا بوون. لەما ژی، وەختا لازمایی پێشدا دهات، هەردو عەسەیی تەڤایی بوون، یەک نەدما، یێ دن نەدچوو.

وێ دەمێ هەردوا ژی خوە کەر کربوون، دوورەبین بەر چەعڤا رێ دنهێرین. جارنا ژی ژ رێ دەردکەتن و دینا خوە ددانە جیێ مایین. دوورەبینا خوە دگەراندن، تشتەکی دگەریان. دبە گوندێ خوە دگەریان؟ لێ گوندێ وان دوور بوو، وێ دەرێڤا وێ نەهاتا کڤشێ. دبە هەردو ب فکرێ چووبوونە گوندێ خوە، راستی دو قیزێد جاهلە بەدەو هاتبوون، کو بێسەبر هیڤیا ڤەگەراندنا وان بوون... و سفەتێ وان دهات بەر چەعڤێ خۆرتا دسەکنی. دەوسا ئاگرێ ئینکا هەیفهلدانێ نها چەعڤێ واندا ئاگرێ ئەڤینتییێیی دلسۆز هەبوو.

هەردو خۆرت ناڤا ڤان خەم – خیالێ خوەشدا بوون، گاڤا دەنگەک ل وان تەسەلە بوو. هەردوا دوورەبین هلدان، رێ نهێرین. ئەسکەرەکی گران ب دو تانکاڤا پش تۆپکێ پێشبەرڤا دەرکەت. هەردوا چەعڤێ هەڤ نهێرین، ب چەعڤا هەڤدو فەم کرن، سەر زک شوولکین، بەرب جیێ هێورا کۆمێ چوون. نێزیکی زنارا بوون و مینانی تەیرا کرنە قرە – قر. ب دەنگێ کەوا ژ کۆمێ جابا وان دان. ناڤا چەند دەقادا کۆمێ دۆرا وان گرت.

– ئەسکەرەکی گران ب دو دەباباڤا (تانکاڤا) ژ پش تۆپک دەرکەتیە و بەرب مە تێ، – ژ وان هەردو خۆرتا یەکی گۆت. گشکا بێ هەمدی خوە دینا خوە دانە وی ئالی. لێ نە تۆپک، نە ژی ئەسکەرێ ب تانکاڤا وێ دەرێڤا نەدهاتنە کڤشێ.

– هوون زانن، ئەو گۆتی ژ مە دەربازتر نەبن، – سەرەکێ کۆمێ ب هەمدی خوە گۆت. – یان ژی گۆتی سەر لاشێ مەرا دەرباز بن.

کەسەکی دەنگێ خوە نەکر. گشکا ژی زانبوو، وەکی عەمرەکی ئوسا هەیە.

– لێ ئەم گۆتی لەز نەکەڤن، – سەرەکێ کۆمێ گۆت. – خوە نەدنە هەساندنێ، برا بێن نێزیک بن، پاشێ ئەمێ قرارکن، چ بکن. هەر تەنێ یا خراب ئەوە، وەکی چەکێ مەیە دژی دەبابا تونەنە.

– قە نەبوو، ئەمێ ژۆردا زنارا سەر واندا هۆلکن، – یەکی ب عەمر گۆت. هازرا چەعڤێ وی نهێرین.

– هەتانی ئەم زنارا هۆلکن، ئەوێ کۆکا مە بینن و بێمنەت دەرباز بن، – یەکی مایین بەر گلیێ ویدا هات.

– ئەم هەلا نزانن، ئەمێ چ بکن و چاوا بکن. ئەمێ وێ یەکێ پاشێ قرار بکن، لێ فەرمان دمینە فەرمان: ئەو گۆتی دەرباز نەبن، – سەرەک ئەڤ جوملا کوتاسیێ ب خەبەر – خەبەر، ب تەقلەکە مەخسووس گۆت.

– ئەو تو وەختا دەرباز نابن، – ژ وان هەردو خۆرتا یەکی، مینانی سەرەک، ب تەقلەکە مەخسووس گۆت.

سەرەک ڤەگەریا سەر، وی ترێ ئەو خۆرت قەرفێ خوە وی دکە. لێ گاڤا چەعڤێ وی، ئەو ئاگرێ وان چەعڤادا دیت، ژ گۆتنا وی باوەر کر، دەستێ خوە دانی سەر گرکا ملێ وی و ب باوەربوون گۆتێ:

– بەلێ، ئەوانا گۆتی دەرباز نەبن.

***

کارڤانێ ئەسکەرێ حوکومەتێ و هەردو تانک هاتن دەرکەتن وێ چڤانێ. تانکا پێشن سەکنی، زاپتەک ژێ پەیا بوو. تانکا دن ژی هاتە کێلەکێ سەکنی. سەر چڤانا رێ جیکی ئێپێجەیی فرە هەبوو. هەردو تانک هەما وێدەرێ ژی، بن زنارادا سەکنین. پێشبەری وان کانی بوو. دۆرێ جیکی ئێپێجەیی فرە بوو.

زاپت چەند گاڤا ژ تانکێ دوورکەت، دۆرا خوە نهێری و عەمر کر، وەکی پەیا بن. ئەسکەرێ پەیا ژی دوورڤا هاتە کڤشێ. چەعڤێ زاپت کانیێ کەت، بەرب وێ چوو. گهیشتێ، کووز بوو و کرە فرە – فر، چەند گولم ئاڤ ڤەخوار. رابوو سەرخوە سەکنی، دەستێ خوە سەرچۆکێ خوە خست، تەمز کر و ب دەنگەکی بلند گۆت:

– ببهێن فەرمانا من! برا لەشکەر ژی بێ بگهیژە مە، ئەمێ ڤێدەرێ هەڤەکی هێسا بن، نان بخون، پاشێ قرارکن، وەکی چ بکن. برا دەبابە وێدەرێ بن سیێدا بن.

مەریێ، کو تانکادا بوون و پەیا بووبوون، بەرب کانیێ چوون، قورووت بوون، ئاڤ ڤەخوارن. پاشێ پێ وێ ئاڤا جەواهر سەرچەعڤێ خوەیە کرێت ژ قرێژێ تەمز کرن و بێتاوشە سەر پشتێ ڤەلەزیان.

پێشمەرگا ژۆردا ل وان دنهێرین. لێ سەرەکێ کۆمێ ب دەستا، سێری ئەو ددانە فەمکرنێ، وەکی بێی عەمرکرنا وی تو تشتی نەکن. خوونا پێشمەرگا قافێ وان ددا، ئینکا هەیفهلدانێ بووبوو گولۆک، هاتبوو گەوریا وان هاسێ بووبوو، لێ چ بکن – فەرمان فەرمانە.

خێلەکێ شووندا ئەسکەرێ پەیا ژی هات، گهیشتە تانکا. وی ئەسکەری ژی، مینانی پەزێ تی، خوە خرووشی سەر کانیێ کر، دۆر نەددانە هەڤدو: یێ کو ب کولما، یێ کو سەر زک ڤەدلەزیا، دەڤێ خوەیی هەرام دکرنە ئاڤا وێ کانیا زیارەتی و ڤەدخوارن. تێر ڤەخوارن، مینانی پەزێ بکەڤە کۆریێ، سەر هەڤدا نخلین.

وی چاخی زاپت، کو یەکی ئاشقۆرکی بلند بوو، گازی سەرەکێ دەستا کر، ئانی جەم خوە.

– قە ژ ڤی جی رندتر تونە، – ئەوی هێدی گۆتە وان. – ئەمێ هەتانی ئێڤارێ ڤێدەرێ بمینن، پاشێ ڤەگەرن، هەرنە جیێ هێورا خوە.

و دلێ خوەدا سەردا زێدە کر، وەکی وێ بێژە – راستی کۆمەکە پێشمەرگایە مەزن هاتیە، بەلا وان دایێ، هنەک قر کرنە، یێ مایین ژی ژ هەڤ بەلا بوونە، چوونە. و چقاس – چقاس جار ئەوی مەلوومەتیێد وی تەهەرییە ڤرە – دەرەو دانە قوماندارێ و بەرتیل ستەندنە. "چ کارێ من وان پێشمەرگێ بەیانی کەتیە، – ئەو فکری. – نها قوماندارێ چاوا زانبە، مە کریە شەر یانێ نا. وەختا ئەو گەلەکی شێر دخوەزن، مێرن، برا بێن، ب خوە تێکنە شەر".

***

سەرەکێ کۆما پێشمەرگا ب دەنگێ چڤیکا کرە ویتە – ویت. پێرا – پێرا

پێشمەرگە دۆرێ بەرەڤ بوون.

– دەما لاپە رند ئەڤە، – ئەوی هێدیکا گۆت. – نها گۆتی ئەم بەلا وان بدنێ. وێ مەرخینە. لازمە ژ مە دو مەری خوە دەبابارا بگهینن، دەبابا ژ وان بستینن. ئەوێ مایی ژی ڤێدەرێ تێکنە شەر. – هەڤەکی خوە کەر کر، فکری، پاشێ سەردا زێدە کر. – ئەوێ کو هەرن، دکارە ئیدی ڤەنەگەرن. رێکە چەتنە، ئەز ناخوازم ناڤا هلدم، ئەز دخوازم رەزادلیبە.

گشکا سینگێ خوە خستن، گۆتن، وەکی هازرن هەرن. هەردو خۆرت ژی ناڤا واندا بوون.

– ئەم ئەسکەرێ دژمندا سەر دەبابا بوونە، زانن وانا چاوا بدنە خەباتێ، ئیزنێ بدن ئەم هەردو هەرن، – یەکی ژ وانا گۆت.

سەرەکێ کۆمێ دەستێ خوە ستووێ وانرا بر، چوو رووێ وان.

– هەرن، برا وەرا ئۆخربە، – ئەوی گۆت. – کی زانە، ئۆلەجاخە، تشتەک بێ سەرێ وە، کوردستانا رەنگین وێ ناڤێ وە بیر نەکە.

هەردو خۆرتا خاترێ خوە ژ هەڤالا خوەستن و سەر زک بەرژێر شوولکین. گهیشتن هەتانی سەرێ زنێر، نشکێڤا ژ جیێ خوە رابوون، ژ سەر زنێر هەر یەکی خوە ژۆردا ئاڤیتە سەر تانکەکێ، کەتنە هوندور، دەری سەر خوە گرتن و ماشینە دانە خەباتێ.

دەنگێ هەژۆکێ ماشینارا ئەسکەر ژ جی قولۆز بوو، سەر هەڤ، بن هەڤرا چوو. هەیدادە کەتە ناڤێ، سەرێ خوە ئوندا کرن، نزانبوون چ بکرانا.

هەردو خۆرتا تانک ئاژۆتن سەر وان، کێ دکەتە بنی، عەردێڤا دپەلخی. هنەک درەڤیان، دخوەستن بەر وان دەرێن. لێ تانکا خوە وانرا دگیهاند، دکرنە بن خوە و سەرا دەرباز دبوون. ژ دوسد مەری نیڤی زێدەتر هاتنە قرێ. قارە – قارا زاپت بوو، لێ کەسەکی گوه نەددایێ. ئەوی خوە دابوو بەر تەلدێ زنێر و ب قرمێ ئاگر دکر. لێ قرمە وێ چ تانکا بکە؟ پێشمەرگا ژی ژۆردا ئەسکەر دابوونە بەر گوللا. خولەسە، زاپت دیت بۆشە، تشت ژێ دەرنایێ، نارنجۆکەک ژ کێلەکا خوە دەرخست، ئاڤیتە سەر تانکێ. ئاگر – ئالاڤێ تانکێ گرت. نارنجۆکەکە ماین ژی دەرخست و ئاڤیتە تانکا ماین. نارنجۆک تانکێ کەت. بوو قرچینیا تانکێ. هەما وی چاخی بوو ڤزینیا

گوللەکێ، ئەنیا زاپت کەت، قالپاخێ سەرێ وی ڤەژاند.

هەرچێ کو ساخ مابوون، سەری قوربانا لنگا کرن و رەڤین. وێ بەستێ تژی مەیت بوون. دو تانکێ شەوتی تەمامیا بەرایا رێ گرتبوون. ئوسا ژی قالپاخێ وان ڤەنەبوون و دو خۆرتێ جاهلە تووره ساخی ژ هوندور دەرنەکەتن.

ئاڤا کانیێ ب خوونێ شێلوو بووبوو.

س. ١٩٧٧ – ل

ناڤەرۆک

ترس 198
مێرخاسی 203
گومـان 208
زەنگلێ بێوەخت 223
ئەسکەرێ نەعـەیانرا 245
ڤێتێران دچن، دبنە لێگێند 247
شکلێ دێ 248
باڤ کرە بن گونا 250
مرازێ بێمرازرا 252
دەنگێ دل 254
دودو بوون 305

ئەمەریکێ دەورێشێ سەردار
دەنگێ دل
سەرهاتی
یێرێڤان ١٩٨٥
رێداکتۆر – میکایێلێ رەشید
شکلکێش – ل. خ. خاچاتریان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ – ڤ. ئا. هارووتیوونیان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ – ڤ. ئاڤاگیان
کۆرێکتۆر – تێمموورێ خەلیل.

ئووسڤێ نەبیا

فێریکێ ئووسف

نەشرەتا "هایاستان"
یێرێڤان ١٩٧٣

پێشکێشی بیرانینا باڤێ خوە
ئووسڤێ ئیڤۆ دکم
(ئاڤتۆر)

پێشکارڤان

قەلەم، تو شڤا منە قودرەتێ،
وەرتینم، ئاوا، تە سەر کاخەتێ،

بەر خوەندەڤانێم دەورەک دوور ڤەکی،
رێکێ-ل کەنانا قەدیم کەسەکی،

دیسا دیهارکی گولا بوهوشتێ،
کەڤرێ سەنەمێ، سەلبیا تەنشتێ.

و ئەم لەزەکی ژ بەخت دواکن،
خوە ل بەر پووت و سەنەمێ تاکن،

مێزەکن هاتن، ئا وێ، ژ دوورڤا
قیزێ شەهەرێ شاهێ بلوورڤان.

لبسێ وان چاوا پەرێ تاوسا
چقلێ سەلبیێدا مەلسین وسا.

و ڤەپەشری گولا جنەتێ
بەر سور و سێرا ئەشق و موهبەتێ.

ئەو ژ ئەزماندا هیڤ بوو – هلشیایێ؟
ستەیر بوون جاریێ رندە دنیایێ؟

ئاڤ لێ رەشاندن و ل چاردۆرێ
کەڤان راهیشتن، کەن، کەسکەسۆرێ.

و نازدار "ئووفكر" وێ نوورک-نازێ،
پەرک پەلشاند وەک قوبەقازێ.

گولیێ وێ نۆلی جۆت سۆرەمەرا
سەر روویێ ئاڤێرا کشیان کەنارا.

ئەو هێل بوو هانگا هەتا ناڤکێلکێ،
ما د هنداڤدا وەک خەونەخێلکێ.

سەر سینگ رجفین جۆتە هنارێ،
قەی بێ بچڤن، هەڤ هاتن خارێ.

داچڤی ئیجار هلات هنداڤدا،
دەستێ نازکی - کەڤرەک ناڤدا.

دوورڤا ئاڤیتە کەڤرێ سەنەمێ.
ئاخ کی بوو نێتا وێ نوور-مەیرەمێ؟..

لێ یازخ بەخت و مرازێ ژنێ
دەست وێدا نینە نۆلا بازنێ.

مەیانەک خوەرا دلدا هەیامکی،
بەراولد دکە جاهل-جیوانکی،

فەقەت ئاقووکی چل و چار سالی،
باڤێ دەه کورێ تەرە دەلالی،

پادشێ کەنانا ناڤ-دەنگ هلکەتی،
مێرێ بەدیلا نۆ، کوبرکەتی

رۆکێ هلتینه تیر و کەڤانا،
تیر و کەڤانێ ڤان نێچیرڤانا،

و بانز ددە سەر هەدەکی،
سەر هەدەکی کومەیتەکی،

داژۆ دەشتا "ئەرزیهالێ"،
سیاری ددە سەر خەزالێ.

و ل توونج نێچیرێ گۆری –
دگیهیژە وی سینۆری،

ل سەر گۆلا ڤیز د ناڤدا
دسەکنە د هنداڤدا،

و خوە داڤێ سەر لباسێ
وێ گۆزەلێ، گەردەنگازێ.

و مەیانا بیستبهاری
(ڤیزا شاهێ بلوورڤانی)

لێ تێ لاڤا و دیلەکا:
"گدیۆ، د ریا هەڤت مەلەکا،

ستار هەیە–بۆی خوەدێیە،
لبسێم باڤێ، برا بێیە...

ئەرف–ئەدەتە، خاترجەمە
لبسێم باڤێ... بۆنا تەمە"..

و ئـاقـــــــــــــوو ژی لـبـس ددێـدا،
ئـەو هـۆرییـــــا نـاڤ گــــۆلێـــــدا

دەوســـــا ئـەوێ کـــــار- خـــــەزالـێ
دگـــــره خـــــوەرا تینـه مـــــالێ.

کارڤانێ ئەولن

دلـێ مـن خــــانـەک بەیتــــا بوهـورتـی،
کــشــیـــا کـــارڤــانـێ ژ دل داگـــرتـی.

ئەڤـی کـارڤـانی پێـشـپــەژال گـاڤـدا
مـنـا دەجلـەکـی بـەسـت و بـنـاڤــــــدا.

دجلـەیـێ نـاڤــــا کــــەڤـی-کـــــەنـارا
ئـاڤـــوو بـوو نـاڤــــا جــــۆتـێ دیـندارا.

یـەک نـەرم و نـاز بـوو، یـا دنـێ بـەد بـوو،
یەک مێرگـا خـاس بـوو، یـا دنـێ تەت بـوو.

ســال-مـســال دۆرا مـێـرگـا مـوهـبـەتـێ
ئاڤوو بوو چەمـێ – گـێژگـەرینـگ کـەتـێ.

پـێـل ددا، نـاز و نـووبـار دفــــــرۆتـن،
ژێرا چیــــرۆکێ جـنـەت دگـــــۆتـن،

و خــوە داڤــــیـــتـــە پێـش و بەدەنـێ،
خــوەش رادمــووســا خــالا گــەردەنـێ.

و مـــێـــرگـــا مـــاوار ژێرا بـەشــری،
گــــولـەک ژ بـەرێ نـوورین نـتـــــری؛

تفلەکی مـــینا هـەمـــووشکا ســـادە
بوو خـــامــدەرگـــووشــا دیا ئەسلزادە.

ئاقـــوو ئەولەدێ یانزدا هـەســـــاڤکر
و تـفـلـێ تـەزە بـیـنـامـێ نـاڤـکـر.

لێ ســـالەک ژی کـــو ســـالێ زڤـــری،
پادشـــــا دها بوو خــــوەیێ چ دوری.

کـــورەکی نوورین، کـــو نۆلی برق بوو،
ژ بەر دامنێ مـــــەیانێ فـــــرق بوو.

قـەی بێ "یووپیـتـێـر" رژیا ئەزمـاندا،
وەکی دگـۆتن "یووســووف " ناڤ واندا.

و ئەسل-ئەســـاس ناڤێ ســـتـــەیرێ
ل تفـــال کـــرن وێ هـەواس-هـەیرێ...

ئووسـڤ – بـەدەو و رندەکی وســــان،
کـــو ناتیـە دیتن ناڤ ئەڤد و ئیـســان،

ژ نەدیتـــیـــــانە، نەبوویە، نەبیــــا،
و ژێرا گـــۆتـن – ئووســـڤێ نەڤـــیــا.

دو کــــەرەم، فـــەقـــەت، تمێ تونینە،
خــــوەدێ ژی بدە، بەندە دســـتـــینە:

ئووسـڤ کــــــو نۆلی رۆژێ نەدیردا،
بین-بـەشـەر بریا بەر دیا هێـســیـردا.

خوبارێ دا دێم، رەنگ لێ تەئیری،
نەخوەش نەلین کر – ل کور هەییری.

لێ کور ژ وێرا هێ نەگۆ "دایێ"،
ئەوێ قولڤاند چەعڤ ل دنیایێ.

چەل بوو نۆلانی تۆخم–تبەرکێ،
لێ ئووسڤ گهیشت نۆلی نووبارکێ.

قاش و قەلەمێ دایکا بوهوری
ل سەر سفەتێ تونج دنتری.

کوبرا کور نۆلی ئانتێخ–ئالاڤێ
گەش دکر قەلپ و قنازێ باڤێ.

دنیا ب کورڤا وی دقەشرە،
شەڤ دچلمسە، رۆ دبەشرە...

لێ بەنگزێ بەدا دێماری ژەرە،
ئووسڤرا کینە، دل قال و شەرە.

"عەمرەکی دیا وی ل من بوو قەدا،
نها ژی ئەڤ بوو ئەدویێ ئەولەدا"...

دلکولیا خوەرا بەنیێ فکارکر،
فکارەک ل سەر فکارێ بار کر.

"من دێ ڤەرێکر، گۆ، ب ژەژیکێ،
کا ل ڤی بادم ئەز چ گزیکێ؟..

ئەگــەر كــو هـۆلكم وی ژی ریا دێدا...
لێ مـن روح هـەیە دەسـتـێ خـوەدێدا"..

نـا، ئیــجــار ژ بۆ هـەقێ ئیـســافـێ
بـەنیـێ ژەر نـەكــر تـو نـان، تـو ئاڤـێ.

لێ وەک پـادشـــاكـــە دەو ئـو دوانـێ
دەو دانـی ل بـەر پـادشـێ كـــەنـانـێ:

– چاوا، مـن دەه كــور تەرا ئانیــبــە،
مـێـلا تـە ل سـەر وی ئێـتـیـمـیـبـە؟

– نەللەت، –ئاقوو گۆ،–نەفسا خەزەڤێ،
دەرهـەق ئوسكـێ من وان گلیـا مـەڤێ...

چووكێ مـــالێـــیـــە، دیندار دەلالە...
– هـا، گـۆ، ل دنێ "شـەوق و شـەمـالە"..

بینـە وێ ســـێـــویـێ هـەرامـی رەدا
داینـە ســــەر ســــەرێ من و ئـەولـەدا...

بـەندە ژی، بـەلـێ، مـــینـانـی بـاخــــە،
بەدەوی شـەمـسـێ شـەوق و شـەپاخـە،

خــــوەش دكــــە بـەرێ دارا هـنـارێ،
لـێ تەڤ رادكــە ژەعــرا ئانچــارێ...

ئـەو بـەنـدێ بێــــژە ئـوسـڤ بـەدەوە،
ئـەو بـەر خــــــانمـێ دیـن و دەرەوە.

ئەو بەندێ بێـــــژە ئـووسف ئاقـلـە،
بەنـی بەدیلـێ ئـەو مـــــقـــــابلـە.

لێ ئاقل خـــوە نە ســتـــەیرا رۆژێیــە؟
نا، هـوجـەت ئیـجـار دۆرا پادشـێیـە:

بەرا هـونـورێ پەرێ کـــــاخـــــەتـێ
ســافـیکە قـالا مـێـر و کـولفـەتێ.

***

– تە دیت، بەدیلێ، زەرپێ دنیــایێ؟ –
کەن و کێـفـهـاتی پادشـێ پرس دایێ،

– چ ئالـی وێ خـێنجی ئـووسکێ مـە
بگۆتا قـــەسـر قـــەدەرکێ کـێــمـە.

لێ من تـەک – تـەنێ پـەرێ کـــاخــــازا
یەکـــقـــات دانیــبــوو بن پیـــاندەزا.

بـــەنـــی بـــەدیـــلا وی دقـــلـــقـــلــە:
– نـا، دڤـێ، لێـــپــــە، ئەو نـە ئاقلە.

ئـەو تـەخـت و بـەخـــــــتـــــــە،
ئـەو نـە ســــــەروەخـــــتـــــە...

ئاقــوو گــۆ: – تە ڤـی قـــەولـی ئینکارە،
شـــەرتێ من ئیـــجـــار تەرا دوجـــارە.

و دەرباز نـەبوو ل ڤــــرا خـــــێلەک،
بەر کــورا دانـی وی ســـەقـــەڤـێلەک.

"ده، گۆ، بشکێنن، چا سەمتا وە تێ:
بنهێرم ئیجار وە و قەواتێ"...

و یەکی ڤر دا زۆرا بیلەکا،
پیرێ قەواتێ یەک هات دیلەکا،

یەکی دانی بەر دەربا مداسێ،
ئێ دنێ گوڤاشت – ل چۆکێ هاسێ.

یەکی ژی رەڤاند ژ دەستێ برێ،
کرگالکی تەواند سەر ستوکورێ.

دکن و ناکن، سەقاڤێل ناشکێ،
دۆرا ئووسڤە – بکە ئیلاجکێ.

ئەوی سەقەڤێل ڤەکر و هانگا
چرپی شکێناند وەک پیزپیزانکا.

ئاقوو فرناخ بوو: – شێور چیە، لاوۆ؟
– شێور تفاقە، ئووسڤ گۆ، – یابۆ،

ئەگەر چەند برا، یان ئەگەر ئێلەک
هەڤدو جڤیابن چا سەقەڤێلەک،

توجار د ناڤا جەنگ و جەبارا
ئالت نابن ل بەر دەربا نەیارا،

لێ بێ تفاقن، ژ هەڤدو دووربن،
نۆلا ڤان چرپیا وێ بشکێن، هووربن...

– ئەفـــــەرم، لاوۆ... بێــــژە بەدیلـێ،
تـێ ل ڤـی شــــەرتـی بکـی چ قــــیلـێ؟

– ئەڤ ژی شـیــرەتە، خـانمێ گـۆتـێ،
و مـێـــرا دەوکـــر وەک مـــەلکەمـــۆتـێ:

– تە شـیــرەت کـریە، ب وێ شـیــرەتـێ
ل بەر کـــورێ مـن تـینـی خـــیـــرەتـێ؟...

... ئـەزێ ڤـێ دەربـێ قــــەولـەکـی داینـم...
مێـر گۆ: – کەرەمکە، داینە، ئەزبەینم...

ئەوێ یـەکـمــریشک دا دەست ئـەولەدا:
"بڤن ســـەرژێکن جــیکی خـــەولـەدا...

جــیکی ئوســـایی خـــالی، خـــەولەبە،
وەکی کـــو خـــوەدێ هاژ پـێ تونـەبە "...

و برن: یـەکـی–قـــــولـچـێ تـەولـێـــــدا،
ئێ دن ســـەرژێکر کـونجـێ هەولیــێـدا،

یەکـی "ســـەرکنکر" ل بن ســیـــا دارێ،
ئێ دن "خـــەولـەکـــر" د بن ســـاکـــارێ...

لێ ئووسف، بنهێر، قەی بێژی قـەستـا،
هـات و ســـەکنی مـریشک د دێستــدا...

– ه لاوۆ، چـمـــا تە ســـەرژێ نـەکـــر؟
تونەبوو تـو جییێ ب سـەمت و سـەقر؟

ئووسف گــۆ: – یابۆ، بەدیلێ، یادێ،
چ جــی وێ هــەبــە ل روو–هــەواتــێ،

وەکی کــو خــوەدێ لێ نـە گــوهداربە،
هەرگــە ئیـسـافـا مـەرڤ هشـیـاربە...

بەدیل بۆزخــوون بوو، ئیـدی دەی نەکر،
ڤـەکشـیـا، دها هوجـەت خـوەی نەکر.

ڤـەکـشـیـا، فـەقـەت، ب وێ هەسـاڤێ،

چاوا مـەعر ڤەکشـە، وەکی خـوە باڤێ...

***

رۆژ چوون، لێ نەچوو ئەرنووسیا قەدا.
دێ بوو خـــەیب کـــەتە گــوهێ ئەولەدا:

"لێ، گـــــەرە رەها دژمـن–دەجـــــالا
مــالا من خــوەیبــە دەوســا دەلالیــا...

ئەو ل پادشێ بێ خـانێ وەک تەعـڤێ،
هوون مـەرێ رەشبن بەر چەعـڤێ باڤێ.

باف، وەکی ئاقـــا فـــــەمکۆر و دینـە،
کــو دەرەج ژی ناکــە دورفێ وی نینە...

چ بـــرا، لاوۆ، پـــرتـــی دژمـــنــە...
کـــیـــژان هەقـــمـــەق ب دژمن ئامنە؟

بـڤـن ئـونداکـن وی جنـێ جـــــــەدوو،
کـــو هـێ وە نـەبیـــە ئـەمـــەل و ئەدوو.

دارا پێشبەری رێ دسەکنە،
رادکن، هەلا کۆکا وێ کنە...

بڤن هێ نەبیە پادشێ کانانێ،
هوون ژی نەکرنە کەرێ ئۆلامێ.

کارڤانێ دودا

خوەشە هاڤین ل وەرێ کانانێ.
چل-چیا کەتنە رەوش و رهانێ.

دەشتێ وێ نەخشن، زیلیێ خەملی،
گوژمێ وێ گەورن، قەیا-قملی.

چەمێ کەوسەری نەرم فوورە-فوورن،
دارەبی سەردا گولیا دهوونن.

تەیرێ جنەتێ چقلاڤا تارن،
کارێ خەزالا هەڤ بارە-بارن.

ئەڤێ رۆژگارا نۆلی جنەتێ
نێچیر ل لاوێ پادشەزادە تێ.

وانا وەرگرتیە کراسێ زری،
کومێ قەمتۆکی، سۆلێ ساقکری.

قەمێ وان ل بەر کەمبەرێ زیڤین،
گورزێ خەدەنگا ل قاشا زین.

وێ چوون قولڤین "گرێ گەوراڤا"
ب هەسپ جەنوویاڤا، جەه و جەوراڤا.

کونا بین دکن تەژیێ هینکری،
بیە فرە-فرا هەدێد زینکری.

تەیر-توو ترسیایی قەی بێ بەر خەوا
ڤەدجێنقن، خوە داڤێن هەوا.

شیلان، هەوشانێ بن وان ستری،
چا دەستێ بدن دەماخاتری،

دهەژن، و وەک هەسپا تێن خارێ
ئاڤیا سەر وانا ژ تەریبارێ.

بەیانیا بینا هەسن هلدانە،
سلکی ل بەر تووم و تەلدانە.

قەی بێژی نێچیر قەلیایە، قاتە،
لێ وا، مێشەدا تشتەک لپاتە...

قۆچن، یان چقلێ دارا پالووتە،
وەکی ژ پارڤا شین نەبیە، رووتە.

"مەرالە، - قوورین ئووسڤێ کورین تێ،-
ژ تیرێد برا گوژین-گورین تێ.

مەرال پەرتاف کر نۆلی برووسکا،
سلۆ زەنگوو کر هەسپێ خوە زووزکا.

(ئەدەتە، وەکی نێچیر کودوریە،
رکێف رکێفا برێ نوخوریە).

مەرال ب بایێ ساوێ تەرقی،
بانزدا ژ قەیاک تیکە تەرکی،

سەر نەوالێرا چنگ کر، چلقاسکر،
هەسپێ کهێلی نەوال خلاز کر.

فەقەت سلێمان ها بەرۆ-پاشە،
تیرێ داڤێژە، تیرا وی شاشە.

چیە، هەواسا وی نێچیرێ تونە؟
یان مەرەمێ وی نێچیرەک دنە؟

ئووسڤ قرقلی نیشانێ دگرە،
لێ ترسە تیرا وی برێ بگرە...

"ئووسڤ، باژۆ، – سلۆ قیرینە، –
پێشیێ لێ بگرە، سەر مندا بینە".

کهێلێ ئووسڤ قل بوو، پێشیێ کەت،
دلێ سلۆدا خەزەڤەک ڤێکەت...

تیر-کەڤان راست کر، راچاند تەتکێ،
دوورڤا راچەعڤ کر مێشا پاتکێ...

لێ رجافەکێ ژەند سەرێ پێچیێ،
ئاخر برا بوو، دەستێ وی نەچووێ.

مەرال خلاز بوو، ئەلک-ئەلکا سایە،
فرین-فشینا هەسپێ خوودایە.

"وەرن، -سلێـمـــان رووتەل فــەرمـــان دا،
خـــوەرا نێـچـــیـــرکن چەند تەیر-تـەیرادا.

رۆ هات دەرباز بـوو، تەشـتـیـا مـیـرانی"...
و بـــرا وردا رکــــــــــــــێـف هـــلانـــی،

دەرکــــــەتن ســـــەرێ گـــــۆلا هـەزەکێ،
چەند وەردەک کـــوشـتن ناڤـــا لـەزەکێ،

هلدان قـــەولەکی ل هەڤ شــــێــــورین،
هـاتن بـەر بیــــرا باتمان ئـێـــــورێن.

کـــوورمــــە لێکرن، و قــــەلیـــا بەتێ
بـین ئاڤــــــیت، بینا تـەمێ جنـەتێ.

***

شـەمس د شـەقیـڤـا چیێدا چوو خـارێ،
چیـــا رەش گــرێدا ب سی، ســـتـــارێ.

بـوو شنگە-شنگا بایێ باهێــســـیـــا،
بێـرا شـیـهـینکر هەسپەکی بێ سیار.

ڤـــــەکن دەلان و دەرگـێ هـەســـــــارێ،
یانـزدە بوون، دەھ ســیـار هـاتن دیهـارێ.

قـــەی بێ باری بوون گـــوولک د ســـەردا،
دچوونە قـــەســـرێ ســـەرێ وان بـەردا.

و دەمـــا پێ دان ســـەر پێـــپـــەلینگا،
قـوۆژیان وەک چەمێ سـەر گـێـژگـەرینگا:

"ئـووسـف بـرايـۆ... ئـووسـف بـرايـۆ..."
ئاقــوو هـەڤــارلـوو گــۆ: – چ بـوو لاوۆ؟

چ وە قــــەومێ، کــــا ئـووسڤ کـــانـێ؟
گــۆتن: – گــورا خــار گــۆلا کــەنـانـێ...

برووسکێ قـەی بێ عـەورەکی خێژ خست،
گـــورین ژێ ئـانـی و ل ئـەردێ خــــست.

قــــەی پێلـەک بـەرێ نـۆلانـی چیـــاکی
ئاقــوو راخــست وەک گـوولەگـیـهـاکی.

هـەوارا بـرا ئـیــــــجــــــار بـوو "یـابـۆ"...
هــەوار هــەســــــــــارێ هــەلا بــەلا بـوو.

شین، گـری کـرن، دەنگ دان "وەیلێـرکـا".
ئاقــوو چەعڤ ڤـەکـر تەزە چەعـڤکێلکا.

– کا نوورا سـەر من، گۆ، ئووسڤ کانێ؟
کــا بینـا بەر مـن، گـۆ، ئووسڤ کــانێ؟

– خوە بهـێڤشینە، – کـورا گۆ، – یابۆ...
نـەلـلـەت نـەســـــەڤـێ گــــورێ نۆ، یابـۆ...

– ئووســــڤـێ من...گـــورا؟
گــــــەلی کـــــافــــــرا،

جـــابـەکـــە ئـیـــســـــاف...
–گـــورا خـــار، ئای بـاف.

گورا خار. بەلکی ئەم گورێ هاربن،
جەنمێدا ژی بێ جی-ستاربن...

ئەم ژ گەباخدا خار دبوون پالێ،
ئووسڤ تەرقاند کارەک خەزالێ.

مە گۆ: "پەی مەچە، ئووسڤ، وەبالە...
گونەیە ماکا وێ نە ل بالە...

لێ دڤێن: "وەکی هاتیە ئەجەلە،
ئەجەل ژی دها نادە مەجالە"..

مە گۆتێ، ئەوی گورا مە نەکر،
کارک کودراند، ئاخر یا خوە کر.

چوو پشتا "گرێ گەوراڤا" تا بوو،
ژ بەر چەعڤێ مە ئوسا بەتا بوو.

هەتانی ئەم چوون پێرا گهیشتن،
گورا ئەڤ کراس ل دەوسێ هیشتن.

کراس دەرخستن دانین بەر باڤێ
کزین ئاقوو هات نۆلی کڤاڤێ.

لاوۆ کر، قەی بێ عەورێ گولانێ
گور-گور کەلجی بەری بارانێ.

هێسر هەساڤێ ئاڤا بەرکەلێ
دبارین ل سەر خوون و خەدەلێ.

هاقا بارین سەر کراسێ خوونە،
تا خوون ژی رژیا هەردو ئەیوونە.

تا هێسر چکیان، ئاقوو نالین کر،
هلدا کراسێ بێمراز بینکر.

ناڤا ئاڤخوونێ کراس مەوجیە،
لێ گەزا گورا کا کو تونجیا؟

دلێ ئاقوودا شکەک شوولکی،
ژ شین، گریێ خوە قەی بێ خوولکی.

– ئەی گورێ دوپێ، – وی دەو کورا کر،–
لێ کا، گورگانا دران کورا کر؟

وەکی ل سەر ڤی کراسێ هانێ
تو گەن و گەزەک نەهاتە خانێ...

نا، فەندا نەکن، مەنەک ڤر هەیە،
وەکی دەرەوا وەڤا پەردەیە...

یانێ نا، کێ دیە، نیڤێ هاڤینێ
گور بخون سیارێ سەر زین–دزگینە..

ئەگەر هوون راستن، وە قەلپی نەکر،
بینامێ چما وە خوەرا نەبر؟

– یابۆ، وان پرسێ گونەهکار مەکە،
کولا دلێ مە هێ خەدەر مەکە.

چرا ژ باڤێ جەگەر-خووناڤ چوویە،
ژ مە برانگێ رەبەن ژی ئاڤ چوویە؟

– بێژن، نا، بێژن، دریا خوەدێدا،
ئووسڤێ من ساخە، یانێ وە لێدا؟

– گورگا، خار، یابۆ، ئاخ بێژە گورنۆ،
نەللەت-نەسەڤنۆ، گورنۆ، گاورنۆ،

بەلکی درانێ وە بشکێن، گورنۆ،
دل-هناڤێ وە ژۆردا بێن، گورنۆ،

بەلکی لنگێ وە بشکێن، گورنۆ،
بەلکی چەعڤێ وە برژن، گورنۆ.

وە چا خۆف نەکر ژ وێ نەدەرێ،
ئەو نوور تەمراند بەر وێ فەنەرێ...

کفری کرن، گۆتن، لووڤاندن،
ئاقوو ژ هەمد و هەماد براندن.

پادشێ پۆر ڤەروو، جانێ خوە شینکر،
خوەلی خوە وەرکر، هێبەت زووکینکر.

کارڤانێ سسیا

گـــوهـێم گـــوژینه، گــــوهـێم گــــوژینـه،
گـــوهـێم گـــوژینه، کـــارڤـــان زنـگینـه.

چ بـازرگـــــانـێ مـــــــرنـێ بـەســـــــە؟
ئەڤ بـازرگـــانـێ ئەڤـــدمـــەرەخـــەســـە.

هـەڤت رۆ، هـەڤت شـەڤـا–ل سـەرێ ریانە،
هـۆکین–هـۆرینـا ئـســـــمـــــاییلیـــانـە.

هـــات بـــازرگـــــــــــانـــێ دەلـــوو–دەوارا،
چـاورمـــــە دانـی بـن سـی ســــتـــــارا.

بیـــــرا بـاتـمـانی، کـــــانیـــــا جـنـەتـێ،
ئـــاڤـک زەلال بـــوو و دەولک کـــــــــەتــێ.

چ ئـاڤـــــەک ئـاڤـــــا ئـاڤـلـهــــــەیـاتـێ!
دەولـێ ئـەولـن چـلک و چـەعـــــڤـــــا تـێ.

دەمـا دوجـــار بوو، دەول نـقـیـشـکان تـێ،
لـێ جـــارا ســـــیـــــا چـمـــا گـــران تـێ؟

خــــــوەدێ، تـو بـدی یەکـــــە ب خـــــێـــــرە.
ئاڤکێش بەتـلی یـان بـیــــر ب ســــێـــرە؟

شـــریت کـــشـــانـدن، هـێ دەول بیـــرێدا،
کـــــەڤـــیـــا بـیـــرێرا قـــەی نـەدیرێ دا.

– بەنیـــۆ، تو کـیـــیی؟ توورا مـــەریـانی؟
یـان ژی نـەســــــــەڤێ هـۆری–پـەریـانی؟

لێ ئووسف کەرە، قەی بێژی لالە،
و نادە جابا پرس و سوالە.

دنێ دنهێرە، هێسر ل چەعڤە،
نزانە چاوا خەبەردە، شابە...

قەواتیک دانێ، گولاڤەک سەردا،
گولاڤێ خوەشتر ئووسف خەڤەردا.
گۆ:-خوەدێ خوەشنۆ، ئەز ژی کو هەمە-
بەندەکی نۆلی وەیی سادەمە.

کەتیێ برامە - ڤێ قیامەتێ،
خلازێ وەمە ب رایێ خوەدێ.

برا داخستن، وەکی ژ ڤرا
ئاڤێ دەرخم بۆ قاورمەخورا...

وە چاوا رەمکر، دەرخستم ئاڤێ،
ئوسا ژی بڤن، تەسلیمکن باڤێ.

باڤێ من، وەکی خوە-خوە پادشاکە،
بێ قەنجی، قەدر وە ڤەرێ ناکە.

لاڤا-دیلا کر، دیلەک دەهجار کر،
بازرگانباشی، فەقەت، ئینکار کر:

-لاۆ، - ئەوی گۆ، - چ پادشا هەبە
بەرا ئەساس ل تەخت-تاجێ خوەبە.

لێ ئەولەد - تەولەد تشکی من تونە.
هلبەت خالق ژی ل ئالیێ منە،

وەکی تو لاوێ نوور، جەواهری
ل ڤێ چۆلێدا من بیتەر کری.

بڤم ته شرین–نوورین لاوێ خوه
خوەیکم نۆلانی نوورا چەعڤێ خوه.

***

کشیا کارڤانێ بها بارکری،
سەدا زەنگلا وەک گەزۆ باری،

ل هەڤ خوردلی د دەشتا کووردا،
چیا و بەیارا خوەش پێرا فوور دا...

رێ تێن دبوهورن، رێ تێن دبوهورن:
ها دەشت، ها دووزان، ها چیا و گرن...

ئاها، خانێکر، "گوژمێ هەوارا"،
ئاها، گارانا دەڤە–دەوارا...

ئاها گهیشتن دەشتا "سیساریێ"،
ئاها مکانێ مریێد هەساریێ...

ئووسف کو گاڤا دوورڤا مێزەکر،
هێستریێ چەعڤێ مەلوول زەڤت نەکر...

– ها، لاوۆ، بێژە، – سەرەک سوالکر،–
چ خەمێ وسا کێفا ته تەلکر؟

– مەزەلێ هانێ...

ئاخاهم، هەرگە ددی روسڤەتێ،
هەرم ب قەولێ سۆند–سەلاوەتێ،

دەمـــاخـــاتریکێ بدمــــە دیا خـــوە،
بێم، و ئەم دیســا هــەرن د ریا خـــوە...

– لاوۆ، ئەم گــشـک ژی ئەولـەدێ دێنـە،
قـــوولـێ بـەر رەم و رەزا خــــوەدێنـە،

هـەرە، وەبالە، ل ســـەر ســـەفـــەرێ
تەخـسیـرکی سێـتیـا دێ و جـەگـەرێ.

***

هـەیکـەلـێ دایکـا ئـووسـڤ ئـەیـانـە:
مـەرمـەرە، کـەڤـرێ رەشـی بن پیـانە،

کـێـرتک و کـــۆڤــە ل هـەرچار دۆرە،
بەیت–بیــرانینەک ب ســەر ڤـا مــۆرە

"دلـێ من عـــەورێ ئـەردێ گــــەریایـی
مـــــەیانـە، تـە وەک برووسکـێ ژەنـدێ،

مـینا برووسکـێ چوویی، ڤـێـسـیـایی
ئاگــر–ئالاڤـێ کــولـێ هـلشــاندێ".

ئـاهـا دخــــوونە کـــور بەیتــا باڤـێ
و دبارینـە هـێـــــســـــــرێ ئـالاڤـێ:

"دایــێ، ئــەز دچــم، دایــێ، رێـویمــە،
ژ تە سـێوی بووم، باڤـێ ژی سـێـویمە...

دایـێ، کـــو هـاتن ئـەولـێ هـاڤـــینا،
رۆژێ مـــــەزەلا، پش فــــراڤـــینا،

زێندی کو هاتن سەر مریێ خوەدا،
و کووورین کەتە دێ و ئەولەدا،

دەنگێ من هنگێ کو تو سەه نەکی،
نەخەیدی، دایێ، دلێ خوە نەکی..."

خەبەر پریسک بوون، دل – دێ شەوتی،
قەی بێژی هەیکەل ژ جی لپتی.

سەرێ کور برە سەر بەر و بستان،
ب دەستێ دێڤا پۆرێ وی مزدان:

"ئاخ بەرخێ منی دوو دێ زێریایی،
ب ژەرا کینا برا چێریایی،

بێبەختا چ یەک سەرێ تە کرن،
تابەتیا من ژی براندن، برن.

لاوۆ، وەکی ناڤ هەیات و عەمرا
بەختێ تە هەبیا، دیا تەئێ نەمرا.

دێ کو تەڤ باڤێ جۆت پەر و باسکە،
کو زار ب وانڤا کەوکی فرقاسکە.

ناها تو – کەوێ باسکەک شکەستی،
سەرێ ریا کەتی، مەلوول و مەستی.

یەک کارە بڤە تە ب نان–ئاڤکە،
یەک کارە بڤە تە داخ–کڤاڤکە.

لێ، لاوۆ، چ ژی ببـــینی ســـــەهکی،
ئیسـاف و خـوەدێ خـوە ژ بیـر نەکی".

ئووسف "خـــەبەرێ" دایێـــڤــا دێری،
قەی بێژی کەتیە خەوەک خەون-خێری.

ئەو تەخـــمین ناکـــە تەڤــیـا بارانـێ،
قـــەی هێـــســرێ دێنە ئاڤـیـا بـارانێ،

نـەرم ڤـــەدمـــالن ژ چـەعـــڤێ دیا وی،
تێن و درژن ســـــەر تـەمــــۆریا وی...

لێ عـەور ڤــەچخـیـان، بارانـێ ڤـەکـر،
ئووسف پرتینا چڤــیکا ســـەه کـــر.

قەی چڤیک نیبوون، لێ روحێ مـەیتا،
کــو دەرکــەتبــوون تووژکێ کـومــەیتـا،

و چیـــــڤـــــە-چیـــڤــــا وانـە جنەتـێ
دفـــوورفـــووری ناڤ چۆل و تـەبیـــەتێ.

دوورڤـــا دخـــوێنیـــان برج و بـازارێ
ئوورتا کـەنانێ - شـەهەرێ هەسـارێ.

لێ ئووسف... ئیـــدی وێ نەچە مـــالێ.
مـسـتـە خـوەلیـا دێ وی کـر دەزمـالێ،

پیێ هـەیکەل پاچکر..."خاترێ تە، دایێ"،
و دلشکەســـتی پشـــتــا خـــوە دایێ.

هات. کـــارڤـــانبـــاشی نۆ و نەهەقـــە،
ئـاگـــرێ خـــەزەڤـێ ژ بـەر دپەکـــــە.

"لۆ کـــورۆ، لاوۆ... وی دا خـــەبـەرا،–
تو بـوویی مـــەیتێ نـاڤـا مـــەخـبـــەرا؟

ئەڤ ئەشـیـایێ هـان، خـاس هزێـمـەتی
قـومـاش و ئەتـران، کـەڤـرێ قـیـمـەتی،

مـــالـێ وەک خـــزنـا پـادشـێ کـــەنانـێ
تەڤ بـێـخـەدا چوو بەر ڤـێ بـارانـێ..."

گۆت، سیلەک دایێ، قەی سیلە نیبوو،
تۆپەک ژ تۆپا ئەرشـێ عـــەزمین بوو...

"قـرار–قـەسـەم بە، گـۆ سـەنەم شـەدە،
ئەم گـهـیـشتن جی بێ زیـان، بێ زەدە،

ئـەز تـە دەوســــــا ڤـێ زیـان و زرارێ
شــــەهـەرێ شـــامـێ دەرخم بـازارێ..."

کارڤانێ چارا

ئۆخـــــرا ئـووسـڤ نـەئـاچـخ لـێـــــدا،
لـێ نـەیی مـــەســـتم ناڤ مـــەلوولـیـــێـدا:

نـوورەکێ شـــامـێ شـــەواق ڤـــەدایـە،
دلـێ مـن والـی تـەعـــــــری هـلـدایـە...

وەک منمنیک چوویە، قەسرەک مەرمەری،
لـێ کـــو دشـــخـولە بەنیـــا فــــەنەری...

... ئاخ بەنیێ، بەنیا سوفەت سماوە،
قەسرا میر شبقی گەلەکی کاوە:

دیوار مەرمەرن، دەری یاقوتە،
بنی شمشاتە – مەر دشقتە...

شەوقا بنرەخا داڤێ ئاریکا،
شەوقا ئاریکا داڤێ شێمیکا.

لێ چەعڤێ تە ور تەڤێ درێژن،
مەمک شەمدانێد شەڤێ درێژن...

شەهەرێ شامێ تەڤا دبرقە،
چا گستیلک قاشا خوەڤا ببرقە...

قە چەند توجارێ چرووکە تما
ژ شەلاتووران، هەگار، ئالما،

دورێ کو بەرا سۆر دەرانینە،
هەدایا میرێ شامێ ئانینە،

وەکی تەک–تەنێ، قە نا دەقەکێ
ببین دێمێ تە نوور–مەلەکێ...

وەرن تەماشا رند و بەدەوا،
ئەی خوەندەڤاننۆ، لێ فەقەت چاوا

ئەز دێمێ ئەڤێ نوورین، ئەلیفێ
بتفقینم وەک دێمێ هیڤێ؟

دڤـــێن "دارا بی"، چاوا قـــوتارکم
ب بەژنا بیــێـڤــا یا ڤـێ دیهــارکم؟

لـێ پـۆر زەف نـۆلـی تـەیـرێ زێـریـنـە،
وەکی ل ســـەرێ دارەبیـــا شـــینە...

لـێ وەکـی زلـفـێ زێـریـن ئـەو بـەردە،
زانـی چ تـشـــتـێ دیـهـــاربـە بـەر تـە؟

هـەیـکـەلـێ هـەوێ ب دور نـــژارتـــی،
د نـاڤـــا چرکێ ئـاڤێ ڤـــەشـــارتـی...

لێ کـو بەخـت لێـدە لێڤ کـەنیـان تەرا،
تێ هـەو تەخـمـینکی جـۆتێ گـولپـەرا

بچـــڤن و وەک کـــومکورا ســـپی،
درانـێ قـــەرقـــاش بنـڤـــا برقین.

لـێ کـــو رەقـــسین بوریێ قـــەلـەمێ
تـێ هەو تـەخـــمـــینکی رەبێ ئالەمێ

ب وان بـوریـاڤـــا کـــــو تـەرازیـنـە،
بەخت، نە بەختیا تە هێبەت دکشینە.

ئەڤـا زەلیـخــە... لێ فـەقــەت ئەڤـە؟
چلکا بارانـێ وێ شـــێلوو نـەڤـــە؟

وەکی ژ چەعـــڤێ عـــەورا خـــلازبە،
نـاف تۆز، خـــوبارا دەورا دەربازبە...

***

زەلیــخــە دێمێ نوورین شــمــشــاتی،
دشـــۆ ب ئاڤــا "کـــانیـــا هـەیاتـی".

هـەر ئـەو ئاڤ نـەرمــە، نۆلی زەیتـاخـە،
تـەرکـێ ل دێمـێ نـازکـی نـاخـــــــە.

لێ دەرەنگی کەت جاریا رووستەندی...
پۆرکـور، خـانمـێ کـەنگێـدا شـاندی؟

نهـا مــەیدانا بـەس، مــووشـــاییـــرا
کـرە-کـر کـەتیـا دەنگبـێـژ، شـاییـرا،

کـــا کــــەنگێ بـەنیـێ ل وان نـەدیردە،
ئـەشـــقێ ل دلـێ خـــۆرت و باپیـــردە.

کـا دەنگ و رەنگێ کێ وێ قــەبوولکە،
کــیــژانی شـــاکــە و کێ مــەلوولکە.

لــێ هـــێ بـــەر ئـــەیـــنـــا
هــــۆریـــا بــــەتــــهــــنـــا

چەعف-برووێ خــوەیە بەلەک دنێــرە،
لبـــســـەکی لبــســێ دن دگـــوهـێــرە.

بین دکـە کـووزکێ مـسک و ئـەمـبـەرێ...
چرین کــر، ئا وێ، دەرێ ســـڤـــدەرێ.

جـاری برووسک بوو کـو هاتـە خـانێ،
بەنـی گـوژیا وەک عــەورێ نیـســانێ:

- سڤـە کو، ئێڤار کو، موکر-مرارێ؟
چیــە، تە ژ بیـر کـر رێ دربێ مــالێ؟

رۆ هات دەرباز بوو تەشتیا میرانی.
تەزە ژ من را تە ژی ئاف ئانی؟

بەلکی وێ ئاڤێ چاوا ژەر فرکی،
سەر میر شبقیدا پۆرێ خوە کورکی...

-پی، خانم، خوەکی- ب وی ئەکبەری،
تێ ئەوی دێمێ نوورین نەدەری.

نۆلا رووێ ئاڤا هێنک، تەنکی
بایێ هێرسێڤا تەڤێ هەڤ نەکی...

خانم، توجارا بەنیک ئانینە،
ل سەرێ سووکا "نووبار" دانینە.

خوەدێکی هەرە، سەریکی پێخە،
پاشێ وەرە و سەرێ من لێخە.

***

دنێ بازارا رەنگ و رەوشانە،
ئالڤێر بابەتی شاه و پادشانە.

دنێ بازارا کەڤن و کەلانە،
ئالڤێر بابەتا کەسیڤ، کۆلانە.

دنێ بازارا ناز و نەمەتە،
ئالڤێر ل هەموو بەندا بابەتە.

دنێ بازارا ئووسڤێ نەڤیانە،
ئالڤێری ئانجاخ

بابەت-بەیانی زەلیخە بەنیانە،
بادە، ئەهلێ سووکا "نووبار"
وە ئەڤ ئەشیا سێڤ و هنار

بەر بەنگزادا ئوسا هشتیە،
دۆر ڤی بەنیێ هان راهیشتیە...

بادە پیرا هەڤتێسالی،
تو ژی ب خوە – وی قەرپالی،

تە دایە دو گەچی دەزی،
باهێ بەنیێ نوور دپرسی...

سەر رێ هلدان، بەنیا میر تێ،
هیڤ بەرب شەمسێ نەدیر تێ.

چەعڤ دی، ئۆھ، دلک پرپتی،
مینا کەوەک نەتەبتی.

یارەب، ئەوێ ئەڤ دینداری
خەونێدا دیە، یان هشیاری...

دل بەگەمکر، پرس کەسەیە:
– توجارۆ، گۆ، چ هێژایە؟

– بەرامبەر زێر... بەنی بووکێ
قورسێ زێرا ئانین سووکێ.

و وەک هەرچێ دەلێ دەرێ
توجار کەتە هەلە-بەلێ.

لێ چا تەرازیا تاکێشە،
دلێ بەنیێ هلداڤێژە...

زێر زێدەکر، بادلهەوا،
ئەو تا دیسا هێل بوو هەوا.

وێ بەن-بشکۆژێ خوە قەتاند،
لێ دیسا تا رانەگیهاند.

تایێ ئووسڤ گران دەرتێ...
قەی بێ بوو لەنگەرا ئەردێ.

چەتنە بۆ ئەسلزادا –
بمینە سەر تا تەرازیا...

چەعف کر بەنیێ "چەنگە خوەلی،
گۆ، تو باڤێ ئەوی ئالی.

چەعڤێ ئیسانەت ل زێرە،
لێ خوەلیێڤا تەنێ تێرە".

بەنیێ بروو-بژانگ هێل کر،
گۆ: – توجار، تە فەند و فێلکر؟

چەعڤێ کێ ب تۆز و تەلپە...
بگوهێرە، مێزین قەلپە.

و تا توجار پەڤ گوهێری،
هەتا تایێ زێر نهێری،

وێ چەنگ خـــــوەلی زێرا وەرکــــــر،
تا ب تاڤــــا بەرانبـــــەرکــــــر...

***

رەزێ باخـــەتا ســـەرتێ ســێــڤــانە،
چار و چەرەزێ مـــالی، مــێــڤــانە.

رەزێ کــاخـــەتا خـــاسێ بەیتـــانە،
چار و چەرەزێ خــوەندی، ســـەیدانە.
رەزێ موهبـەتێ خوەش رامــووسانە،
نە چار–چەرەزێ ئووسـڤێ نەڤیانە –
وی خــــام زلامێ هوڤـــدە ســـالانە...

دڤێ: – خــــەریڤێ تە نینم، خـــــانم،
دڤێ – نەڤــسنیــڤێ تە نینم، خــانم،
دڤێ – باڤ–برێ تە نینم، خـــــانم،
ئەڤ چ هەوالە، چ رامـــــووســـــانن؟

– وەی لاوکێ خــــام خـــێـــــڤکی،
چ ســــــوالێ بێـــــفــــــەم دکی؟
وەلــــلــــە بــــرا، بـــاڤ زێـــدەتـــر،
ژ روح، ئیـــــســـــاف، ناڤ زێدەتر

ژ رەوش و رۆ، –
زەلیـــخێ گۆ، –

حــــوبە هســـــرەت، هەیدادا من.
ئیــــمــــدادا من... و چا کـــورشـــە،

کــورشـــا چیـــاکی تیکدا هـلشـــه،
بـەرب ئووسـڤ خـــار بـوو، فـــەقـــەت،
ئـووسـڤ رەڤـی ژ بـەر دەرکـــــــــەت.

ســــــینگێ بەنیێ مـــــینا بەرێ –
بـەر–فــــــــرتۆنـا کـــــەنـەر دەرێ،
هێــبــەت–هـســرەت، هلکەت–داکــەت:
– وەی، گــۆ، جـاریا بێـمــەریفـەت،

تە پۆر کـــــوربە ســــەر پۆرێ مـن...
ئـاخـــــر برچیـــــە نوور بەنـیێ مـن،
لەمـــــــا بەشــــــەر–لـێڤ تـونـینـە،
مـــــــسلـەتێ کـــــێف تـونـینـە...

ئـانـین فــــــەنـی ســـــــینگێ پەریێ
بــرنج دان بــــەر ب لـــەنـــگـــەریـــێ
و قــــــەلیکە ســــــۆر، کــــــزری
وەک دلـێ حــــــوب، نـەهـزکـــــــری.
زەلیـــــــخێ دا جـــــامـــــا چـنی،

بـــەر ســــــــــــــــەکـنـــی:
یـەک گــــــــولـم گــــــــولاڤ
یــــــــەک لــــــــۆق پـــــــەلاو
چوو ئۆرتـا جـــان–کــــراسێ لاو...

" یا ئـەزیریـس، – بەنـی بلیـــــا،–
ڤـــی تـــەیـــرێ دبـــووری–زەریـــا
کـــــەدیکم ب چ پـرس، گلیــــــا"...

وێ هەمدەما خوە هلانی،
ل سەر چۆکا نارنج دانی،

دەست مینانی پەرێ کەوا
نەرم داوشاندێ سترا ئاوا:

ئووسف، بەژنا من زەیتوونە،
سینگ و بەرێ من هێلوونە،

وەرە، وەک تەیرێ جنەتێ
داینە هێلوونا موهبەتێ...

– خانم، "زەمبوول" کتێب دبێ:
"وێ ئۆجاخێ مەکە حوبێ،

کێدەرێ تە نان و ئاف خار،
خووشکا منی، دایکا دیندار...

زەلخۆ بەنگز و بەشەر ئاڤیت،
هەمدەم گومانتەهەر ئاڤیت:

"ئاخ، بەختێ کۆر، – گۆت و گریا، –
تە رەعم هندا مندا بریا؟

جانیا منە بستدوسالی
دا وی شبقێ هەڤتێسالی...
لێ قە وێ هز نەکە زلام
ژ زەلیخا قەیخان سولتان؟...
– لاوک، لاوکێ ئەسلتۆرن،

ئەم هلکشن قەسرێ ژۆرین.
هلبەت ئەیوان پر سادەیە،

نە بابەتی بالا تەیە؟
و دەست هێبەت ئاڤیت زەندێ،
ئووسڤ برە ئەینەبەندێ:
– ئووسڤ، نەللەت مەسەڤێ من،
چەعڤا ڤەکە نە سەڤا من...
چ هز دکی؟
– زاریا، زاریا...
ئانین هاتن زارەک جاریا.
زارۆ گخیا: و وەک بەیبوون
چەعڤێ ئووسڤ ب کەن ڤەبوون.
لێ ڤەی سێر بوو، خەونا شەڤا،
وەکێ ڤەبوو ل بەر چەعڤا:
راست نهێری – زەلیخەیە،
چەپ نهێری – زەلیخەیە،
ژۆر نهێری – زەلیخەیە،
ژێر نهێری – زەلیخەیە.

مینا مەرالێ ناڤ مێشە –
ئاگر ئەزماندا هلشە،
هوندور گشت کر، و وێ گشتێ،
بەنیا تەمسەری راهیشتێ،
لێ دەستڤا ما قوسێس کراس،
بوخدانەکە دنیا دەکباز:

زەلیخێ کنج زیتۆل کرن،
داو-دەلنگێ خوە قول کرن،
داکوتا ناڤ دیوانا میر،
پۆر ڤەرووت وەک سێربازەک پیر.
گۆ: - لێ؟ کالی قۆنجی قراج،
نە توبی، نە ئەو تەخت و تاج.
لێ ناڤێژی،
من بەنیکی خارنپێژی
ئانیا، ئاجی گاهووتەیە،
چەعڤێ وی نڤینا تەیە...

کارڤانێ پێنجا

وەختێ ڤەدبن دەرێ بهارێ،
دەراڤ دبەزن بەرب بەروارێ،

بنەڤش ب شەمسرا خوەش دبەشرە،
ژ کەخمێ تەڤێ زێر دپشرە،

خوەزی ل هنگێ، رێوی، رێنجبەرا،
نە خوەزل هنگێ ل گرتیێ کەلا.

وەختێ دەشتێدا لەیلان دبرقن،
رەڤۆیێ هەسپا دوور دتەرقن،

و سەر کەوشەنێ دووری دەرەخە
چڤیک دستڕێ حوب، هسرەتا خوە.

خـــوەزل مـــاچگرێ جـــۆت و جـــۆبارا،
نـە خـــوەزل هـەبـســـیێ ناڤـــا نـەیارا.

وەخـــتـێ مـــینانـی بـەر و ئۆکـــیـــانا
چەعـــڤـــزەلال دبن بـەرێ ئـەزمـــانا،

و وەک گـــولتـــمـــە هـریا شـــەکـــری
عـــەور داتێ هـافـــا قـــولبـــا بوهـوری،

خـــوەزل قـــولنگا و قـــوبەقـــازا،
نـە خـــوەزل تەیرێ ناڤـــا قـــەفـــەســـا.

نـە خـــوەزل هـالێ ئـووســـڤێ نـەڤـــیـــا،
وەکی دەرکـەت ڤـان کـەڤـشـار و کـەڤـیـا.

ژ بـەنـدا بـیـــــــرا باتمـان ئـازا بـوو،
کـــەلا شـــامـــێـــدا تەزە جـــەزا بـوو...

ئـەول ژ کـــــینێ، نـهـــا ژ حـــــوبێ
مـــەرووم – مـــقـــووف بوو ژ کـوبرا دنێ...

ئـاخ، رەف–رەف هـاتـن عـــەورێ ئـاداری،
دیسـا گـــوریان ئـەو زەنگلێ بهـــاری،

برووسـکێ تووژکێ کـەلا شـامێ خـست،
دلێ هـەبسـیـدا هسـرەتەک ڤـێخـسـت،

و دل دەر ڤـــەبوو وێ شـــەڤـــا شلـی
با، بارانێـرا، خـوشـیـا، خـولخـولی:

"عـــەورنـۆ، عـــەورنـۆ، هـەی واخ عـــەورنـۆ،
هـوون بەرانـێ ناڤ کـەرێ مە کۆلـە گەورنۆ،
وە دیسـا هـات کەللا دا هـەڤ، بەلا دا هـەڤ،
دل–دیـنـێ مـن تـەڤ راکـــــــــــرن،
مـن بـوون مـــــوکــــور، دوومـک دەورنـۆ.

ئـــاخ بـــارانـــێ، ئـــاخ بـــارانـــێ،
دایـکـا مـن، خـــــــــوەئـیـنـگـا مـن،
وەحـــــیـــــد مـــــامـــــە ڤـێ ئـارانـێ.
تـــو دوور تـــێـــــــــــــــــــــیـــی،
ژ نـــوور تـــێـــــــــــــــــــــیـــی،
هـــوور–هـــوور تـــێـــــــــــــــیـــی،
کـان و کـەیسـا کەنانێ بێـقـوسـوور تێیی،
ئیسـال سـەرێ چەند سـالانە، چەند قەدەرن،
زیندانیکی کـــەس–کنێــزا بێـــخـــەبەرم،
کوبار–کێلما کەس–کنێزێم قەی ژ تە تێ،
جـا تو بێژە، هـەیرانم تە – وێ سـۆهـبـەتێ،
کـــەرێ کـــاڤـــرێ بەکـــر مـــەمـــەد
مـــەخـــەل بـوون ســـەر جـــەوا جنـەت؟
پـەزێ ئـیـــــبـــــرانـێ رەمـــــــەتـی
تـە ســـەر "کـــانیـــا کـــۆرۆ" نـەدی؟
کـــارڤـــان دانـی ســـەرێ ســـووکـێ؟
قـــیـــز، خـــۆرت چـوونـە بـنـداروکـێ،
تـەمـــــــیـێ تـەلـۆ گـــــــاران ئـانـی؟
بـەدێ شـــیـــڤـــا مـــالـێ دانـی؟

یابۆ سازێ خوە هلانی؟
ئاخ بارانێ، ئاخ بارانێ،
دایکا من، خوەئینگا من،
وەحید مامە ڤێ ئارانێ..."

***

خوەدێ، نەڤسێ تەنگیا رەمکی،
سەرێ ل سەر بەلگیا رەمکی،

خوەدێ، دیسا رەم-کەرەمکی،
ل ڤان بەنی-بەنگیا رەمکی.

بەنی-بەنگیێ - یار هەبسێدا...
ئۆ، چ تەنگە بین قەسپێدا...

خەوا زەلخۆ نایێ ئیدا
د پاشلا وی کالیدا...

جاریێ، جا تو بجەدینە،
پۆتەکی قەوازا بینە،

بەژنا بەنیێ بەدلینە،
ل دۆر کەلێ بگەرینە.

کەلا چێترن ژ قەسرا
ڤێ ئێڤارێ کلام-کەسرا.

ئۆ، تەڤ مینا ڤێ کلامێ
شەوقێ داڤێ شەرق و شامێ،

و کەوکی بەرف دەر بهارێ
وەک ڤێ بەنیێ، ڤێ دیندارێ

دشقتە شەڤ-ئێڤارێ،
ژ قراجکی داتێ خارێ.

ئەو چچاخدا، چ شەڤینێ
کەو کووڤی بوو ژ هێلینێ؟

لێ هنگێدا، شەڤا رەشدا،
چاخێ شبقی کێفەک خوەشدا

دەست بربوو ل بەرپالا،
نڤینا خوە دیبوو ڤالا،

ئۆ، هنگێدا کولەک تاری
دا سەر دلێ وی ئەختیاری.

خەونێ خەرێق بوون چەرەزێ
کال-هێسیرێ وێ تەرەزێ.

قە چەند خەونێ خەدەرلیدا
وی دیە گورکی ناڤ گێلیدا،

و کارەکە کار خەزالێ
چەنگ کریە چوویە ناڤ نەوالێ.
ئاخ، کولا ڤان کار-خەزالا.

چاوا کالەکی زەمانا،
میر-هاکمێ سەرێ ئێرکێ

دکن شڤانێ شەڤینچێرکێ...
ئا، ئیشەڤ ژی...فەقەت ئیشەڤ

میر خەوێدا فیشە–فیشە.
خەونا وی کومرەشی نینە،
ئەو خەونەکە دن دڤینە...

کارڤانێ شەشا

"سڤە تێ، دڤێن، و خێر ژی پێرا"...
خێر تێ، لێ فەقەت، چکا ژ کێرا؟

رێنجبەرا "کیسی" کەرێ خوە کرن،
خەریڤا قەستا دەرێ خوە کرن،

کارڤانچیا چۆ کر،
جۆتکارا هۆ کر،

لێ میر وەک ئەلکێ دەرزی پێسیرێ،
مەلوول روونشت سەر تەختێ تڤدیرێ.

برووک وی هل بیا نۆلی خەنچەلێ،
چەعڤێ مەلووقڤا هاتیە مەتەلێ.

ئۆه، وێ برووێڤا، وەکی هلبریە،
قە سەرێ چەندک–چەند مەریا بریە.

ئەو دەستێد وییە سەر هەر دەستارا،
کو هەڤ خاریانە نۆلی دەستارا،

چەند سەرێد "سەرهشک"، "قافێد قالەسی"
هێرانە وەکە گەنمێ وەزی.

لێ ئیرۆ دیلێ بەخت و قەدەرێ
بوویە هەوجەکارێ دیلێد خوە بەرێ:

-ئالمێد سیانەت، - ئەوی خەبەردا، -
بێن-بەرەکەتبن، چارا کول، دەردا.

بابەت بوو، وەکی رۆژا ئاخینێ
هوون ل پادشێ خوە جۆل بوونە شینێ...

لێ پالووتێ کال، کو ناتیە خارێ،
گۆتی بەرکەڤن هوون وەک خشمارێ.

رایێ ئەزیریس، شێست سالی پێدا
سی بووم د سەرێ شەرق و شامێدا.

نەڤسێ تەنگیادا ب منڤا چار بوون،
خەریڤێ ریادا منڤا ستار بوون.

فکرام کەڤانکی رادچیا هنگێ،
قرار ژێ دچوو نۆلی خەدەنگێ.

من پیس زەی دکر، باش بەگەم دکر،
ب گەمەکێ چل پادشا گەم دکر.

لێ گونێ من ژی هلبەت پر هەنە،
وەکی پووت-سەنەم ل من مەنەنە.

ئیـــشــــەڤ پادشـــاکی بەتنی، بەتا
قــاســـدێ زولمێ شـــاندیە ســـەر مـــەدا.

ئـــەز دکـــم–نـــاکـــم، ب تـــەک و تـــەنـــێ،
ژ هـەڤ دەرنـاخـم تـو رێ، تـو مـــــــەنـێ.

دنیـــایێ باتبـــە. وە نەقـــەومـــیـــە
چاخێ چەعــڤێ وە خـــەوێ خـتـمـیـــە.

هـەڤت گـــا، گـــاقـــۆرا باتا ئەزمـــاندا،
ل ئـەردێ هـەڤـــتـێ کـــۆک دابەلاندا؟..

نیـــشـــانا ڤێ چیـــە؟ کـــا بێـــژن چرا
ئەڤ خــــەونێ ئەســـە پاربیـــا ژ منرا؟

شـبـقـی خـەونا خـوە گـۆت و مـەلوول بوو.
ئـالمـەک، ئـا وێ ل بـەر داخـــــوول بـوو:

– مـیـرێم، گـۆ، سـور و سـێـرێ دنیـایێ
پـرن، ئیـــــســـــینـرا نـایێـنـە رایـێ.

خـــالق تـەری و رۆنی لەڤـــخـــســـتـیـــە،
پێـــرا ژی فکرا بەنی لەڤـــخـــســـتـیـــە.

هەر شـێـورەک خـــەونێ کـانەک تەرێـیـە،
نـە زەڤـــتی بەندا ســــەرەدەرێـــیـــە،

روســـقـــەتکە، فـــەقـــەت، فکرا ســـادەڤـــە
شــــــرۆکم خـــــــەونا ئـەسلـزادەها:

دڤێژن: دنیا سەر پشتا گێیە،
مۆزەک بەر پۆزە، گا ل شپێیە،

رازانە، لێ کو خەو لێ زۆر دکە،
مۆز ل پۆز دخە، ئەو ڤەدجێنقە.

و، میرم، لەما ئەرد ژی دهەژە.
خەون دڤێ لێ وێ بێ رۆژەک دۆژە،

گایێ خلماشبە،
ئەو مۆزێ شاشبە،

و مینا بارێ کەتی ژ پشتێ
وێ هلشە دنیا نۆلی بوهوشتێ"...

دڤێ، لێ شبقی مەلوول و کەرە:
بەنگزێ وی دڤێ "تو وێدا هەرە"...

سرێ تێ سریا ئالمێ دودا:
"هلبەت تو رەبی، تو خالق-خودا

ناهێلە دنیا وییە شێنکری
تارمتاخ بڤە... ئاقلێ من بری

وێ ژۆردا بێن هەڤت دێوێ فرندە،
هوفکن هەڤت گوند و باژارێ بەندە".

یەکی دن ئاها ئۆرتێ هات خانێ.
– توێ چ لەڤ بینی، – میر ئاڤر دانی.

– ئەز نا، گــــرتیکی تە هەیە، مـــیـــرم،
ســـورێد کـــەڤـــر ژی ویرا هەڤـــیـــرن...

فـــەم دکـــە ســـێـــرێد ئەرد و ئەزمـــانا،
دخـــــوونە دلێ ئەڤـــد و ئیـــســـــانا،

ئەو ئال–دەورێشـــــرا دکـــەت هوجـــەتێ،
خـــــەبەر ددان ژ دەولەت، تەبیـــــەتێ،

ژ کـــەد، کـــەســـیـــڤـــیێ، بەر و بنیـــاتێ،
قـــەنجـــیێ و قـــەلپـــیێ، حـــوب و ئەیناتێ.

لێ خـــەون ل بەر وی خـــۆرتێ کـــەنانێ –
چاوا بەرف ل بـــەر تـــەڤـــــــا ئـــارانێ.

ئەز گـــونەهکار ژی وەکی کـــو هەمـــە،
خـــەون خـــلازەکی وی هەبســـیێ تەمـــە.

من خـــەون دی، وەکی دەســـتکی دزیڤـــا
دا ســـەر ســـەرێ من ســـەلەک ب نینڤـــا.

گـــــرتیکی دن ژی دیتـــــبـــــوو، وەکی
گـــۆشت ســـەر ســـەرێ وی دانیـــبوو یەکی.

و مـــە خـــەون گـــۆتن، وی هانگا بێـشکر،
هەر یەکی مەرا بەختـــەک پێشکێشکر.:

گـــۆ: "نان کـــەرەمـــە، بەر تە بەردانە.
لێ گـــۆشـــتی قـــانە، ســـەری لێـــدانە".

و راستی هاتم ئازاکرنێ
ئێ دن ژی هاته خەزاکرنێ.

ئا، میرم ل وی خۆرتێ کەنانێ،
هەرگێ کو ڤەکی دەرێ زیندانێ،

ئەو ژی وێ بڤە کلیت ل مەدا
کووپێ وێ خەونا تە خافلقەدا.

***

مینانی فەنەر، فندیکە سێرێ
ئووسڤ ژ کەلێ ئانین لهێرێ.

نوور ژ سفەتێ تژە دبارە،
جمعەت مەتەل بوویە، میر لێ پرسیارە.

– خۆرتۆ، – شبقی گۆ، – تو ب چ وسا
خورت بوویی نۆلی کێفچی-کوپوسا؟

– ب خوەلیێ...
– خوەلیێ؟

– ب خوەلیێ، بەلێ،
ئەز وا کۆک بوومە ب خوەلیا کەلێ.

– ئێ، شبقی گۆتێ، – تە لۆشی جانبە،
هەرگێ خوەلیبە، یان هەرگە نانبە.

تو ل ڤێ یەکێ
وەرە کۆمەکێ:

شبقی شرۆ کر خەونا خوە ژێرا،
ئووسف ڤەگەراند جاڤ پێرا-پێرا:

– هەڤت سالا نانێ ئوسا بلەتبە،
بەرێ بگهیژە، هەما ئەرد خەتبە.

لێ وێ هەفتا ژی خەلاییک ئوساڤە،
کو بەرا ڤان هەفت سالا بەر راڤە...

جاڤا ئووسڤرا د فکرا میردا
قەی عەور ڤەچخیان و شەمس نەدیر دا.

– ئا، گۆ ماشەللا،
ئەسلووەللا،

تە جاڤەک ئوسا راست و بلیان دی
من هلدا مینا روونێ هەلاندی.

من چاوا هەتا نها تو بلیان
هشتی د ناڤا کەلا و زیندان؟

دەستووره تەرا. ژ کەلێ دەرێ،
و هلده دەست خوە مفتا کیلەرێ،

هەفت سالا پێدا نان هەڤ نژارکە،
کو هەفتا تێرا گوند و باژارکە.

***

لێ ژ هەڤت سالێ هەق و هەساڤێ
هەڤت رۆ ژی نەچوون د وێ هنداڤێ،

بینا خەلایێ وەک بایێ سامێ
هنگاف هناڤێ شبهانێ شامێ.

دنیا هێ تێرە، ناڤ کەد-کەسرێیە،
فەقەت فریەتا میرێ مسرێیە:

"ئەممان، دڤێ، ئەز برچینا مرم...
دەلیام، ئەلکێ دل-ناڤێ من برن".

دڤێ، دهێرە وەکە بەراشا.
ئووسڤ ل بەر بیە نۆلی قەراشا.

پێرا ناگهینە، چ ددێ، نادێ،
کاتا ددێدا، کشمیشا، بادە...

چارا نەخوەشێ زەدە د زکدا
کاپەک-کولۆچ مان دەستێ ئووسڤدا.

نەللەت، کێزکا کولفێ نەبخێری،
شەڤێ ژی تابێ نادە جامێری.

رابوو، ل ناڤا کۆخ و کیلەرێ
هەژیا وەک هرچێ ژ دەلێ دەرێ:

– بەنیۆ، برچیمە،– وی تووفە-تووف کر.
ئووسڤ کلۆچەک دایێدا. هووفکر.

هووفکر و تەزە تەڤزیک دا خوە:
– یەکی ژی، دڤێ، تەسەقوتا خوە...

– مــيــر، تونـه، ئەو بـوو، رازێ ژ خــوەرا...
– کــولۆچـەکی ژی، مــیــرتیــا من تـەرا..

– مـیـرتی ب خـوەیبـە... بنهـێـرم چکا...
یەک ژی دایـێــــدا. هـووفکـر هـاهـانـگا.

– پەی، گـۆ، چ خـوەش بـوو...
هـەڤـکـی خـلـمــــــاش بـوو.

خـــێلەکێ شـــووندا رابوو زووکـێن کـــر،
چـوو دەســـتـێ ئـووسـڤ نۆلـی ســا بینکر.

– مــیــر، تونه ئـیــدی، رازێ ژ خـــوەرا.
– گـــدیـۆ، یـەکـی ژی..زەلیــخــــه تـەرا...

– زەلیـخــه ب خـوەیبـە... و یـەک ژی دایێ.
شــــبــــقـی خــــار رازا هـەتـا–هـەتـایێ...

کارڤانێ هەڤتا

شــەڤ دانزلی، شــەڤــرەشــەک مــســرێ،
عـــەدلی بـەندێ ســـەر کـــەد و کـــەســـرێ.

تـەرێ مــینـانـی چـارشــەڤــا هـەرمـــووش
نخـــامـتن برج و قـــەســـرێ قـــوبـەتـووژ.

دارا بـەهـیـــڤـێ وەک کـــۆپـێ چـەعـــڤـــا
بـەلگ جــڤــانـدن ســـەر کـاربـارێ هـەڤــا.

چـرچـرکـــا ســـەدا ســـازێ خـــوە برین،
بلبل ســـەر گــولـێ کـــەت خـــەونـێ زێرین.

جۆتێ موهبەتێ وەک جۆتێ چەما
ستو هەڤرا چوون ب هسرەت–هەیران.

دنیا خلماش بوو. هەر نیل ما هشیار،
بەنی زەلیخا دەلیل ما هشیار –

کەلەرابوویی وەک نیلێ ئاخلێڤێ،
وەکی داڤێژە کەنەر و کەڤیێ.

وەرگرتیە ئەوێ لبسەکی مەرماش
مینانی بەرفا یەکشەڤی قەرقاش.

پۆرێ وێیە کەژ مینانی سملا
داکەتنە سەر سەرگرکێ ملا.

نەرمک دچە–تێ،
وێ هەرەکەتێ

دشوولکن زلف نۆلی تیرەمەر
دۆر پشتا تەرخان، بەدەنا مەرمەر.

و چا کەڤۆتکێ ژ مەرا ساوگر،
رجافەک کەتیە شەمامێد شەکر.

هیڤیکار دچە بەرب پەنجەرا،
پەنجەرێ کو ب نوور و نەدەرا

شام و شەمدانێ ئەیوانێ قودرەت
ڤێ شەڤێ بوونە جۆت چەعڤێ هسرەت...

"دیسـا نەهات، نا... ئاخ ئەڤـدێ چکووز...
هـاتن مـزگـینی دانە من مـەخـسـووز

سـەڤـا چەند زێرا... خـوەزلیـا مـن-وە،
وەکـی دلـێ وە ب زێـر دهـەوە"...

مـەلوول، رەشـگومـان هاتـە بـەر ئـەینـێ،
نـهـێـری ل خـوە چەعـڤـا و ئـەنیـێ

و زلفـێ زێرین و کـێـلـمین کـەتـێ:
"گـەلۆ، تشـکی نـە هێـژامـە، خـوەدێ؟

یازخ پیـربوون تـێ. هـەڤت سـالێ دن ژی
منـێ تـەیـاخـدا ب هـسـرەت تژی،

ئـووسف بگـەریا سـەر، بنـێ مـسـرێ،
بهـاتـا ب وێ کـەزەلک-کـەسـرێ،

بـگـۆتـا : "تـونـە،
زەلخۆ، تایێ تە وەلێتدا تونە"...
فـەقـەت، ئـاخ تـونـە،
نـوور ئـووسـف تـونـە،
رەم- ئـیـسـاف تـونـە".
ڤـەکشیـا مینا ملیـاکـەتا شـەڤ
خـوە-خـوە ژ بەر چەعڤ،

شـوورتکا دۆرا سـەرێ خـوە تـاجگول
دەرخـست و ئاڤـیت بێـهـەواس، بێـدل.

پاشێ گەوشەک کەت، روونشت خەمشاییش،
ب ئێگر گـــەشکر قـــەیلانا هـەشـــیش...

لێ ... دەنگ دێرى هات ..."بوومێ شەڤێیە...
ئووسڤ؟ نا، ئووسڤ نە وێ هەیرێیـــە"...

زەلیـــخـــە فکری، لێ وەک پلتـــە عـــەور
دەرى ڤـــەکـــشـــیـــا، و ڤـــا ل هەمـــبـــەر،

ناڤ رەوش-رهالێ میرتیێیی خاسدا
ئووسڤ وەک هیـــــڤێ رەنگ و رەوازدا.

زەلیـــخـــە چەعـــڤـــا هێ باوار ناکـــە،
ئامنیێ ســـــورا نوور-نەدەر ناکـــــە.

- ئاه، دڤێ، تەیرێ من فـــەدیبـــوویی،
توویی؟ تو هاتی؟ تو کـــــەدی بوویی؟

و مــــــینا پێـــــلا رابوویی بەر بێ
گـهـیـشـتـە ئووسڤ، پشری بەر پێ.

خـــەبەر ب ئیـــسکن
پەکـــیـــان پریسکن:

- گونێم ئەفووکە... بوخدانا ئیـسـان.
من شـــەر ئاڤیت تە... لێ نەهیشت دیسا،

نەرەمـــەتیێ مـــیـــر ب بالتێ جـــەلات
بکە دیوانا تە شـــەنگێ شـــمـــشـــات.

دەستـــتـێم تـە نەبوو، مـن بێ ئـیـمـــانـێ
هـوکـــــومکر کــــو تـە بـاڤـێ زیـنـدانـێ.

لـێ تربـا بـاڤـێ، کــــو هـشـــــتم تـەنـێ،
مـن دهـا کـــشـــانـد جـــەزێ زیـنـدانـێ...

هـەر جـــــارا نـانـێ دەســـــتـێ دزیـڤـــــا
مـن تـەرا دشـــانـد تـەشــتـیـــا و شـــیـــڤـــا،

گـەلـە وەخت هێـسـرێ چەعـــڤـێم دکـەتـێ
دەوســــا ئـەشـــــقـــەرا نـاز و نـەمــــەتـێ.

– بـاوەرم، وەلـە، زەلیـــخــــە خـــــاتـوون،
گـومــان بـەر دلێ زەلیــخێ بـوو ســتـــوون.

کـــــــــەنیـــــــــا هــەســـــــــاڤـێ
گـــــــــــــــولــەک بــەر تـــەڤــێ:

– نـــازک، دەلالـــێ دلـــێ مـــن، ئـــووســـڤ،
تـو مـــەلـەک–پێـــخــــەمــبـــەرا مناسـڤ.

من ئـیـشــەڤ ئاخـــر خــەونا خــوەدێ دی،
وەکـــی تــو هـــاتـــی...ئـــوو تـــو ژی هـــاتـــی.

تـاج دا ســــــــەرێ تـە تـەیرێ دەولـەتـێ،
گـــــــــــومـــــــــــانـم، تــوێ ژی
بدی ســـــەرێ مـن تاجێ مــــوهـبـــەتـێ؟..

– چمـــا رانـەزایـی؟ تـە خـــێــرە، ئـەڤــدێ؟
– ئاخ –رانـەزامـە،.. من –خـێـرە خـوەدێ...

مـن خـــێـــره؟ چزام... خـــوەدێ بزانبـــە...
خـــــوەدێ بـزانبـــــە کـــــافــــری دژمـن،
وەکـــی هـــاتـــی وێ پـــرســـێ ددی مـــن.

– جـــەنگم ل کـــافـــر، نـــە–کـــافـــر، ئای ژن.
کـــافـــر ئـەون، کـــو شــــەرا داڤـــێـــژن...

– ئـــاخ شــــــــــەر...
– بـــەلێ، شـــــــــەر...

شــــــــــــــــــەر ئـــەوە، وەکــــی
بـرووسـکـێ داڤـێ نـاڤ بـاخ و فــــــێـکـی:

ئـــەو پـــیـــس قـــــــــاســـــــــــــدە،
وەکـی مــــــــەلـەکـــــــا بـەری هـــەڤ ددە:

ئـەو بـلـقـــــــــانـا ب ژەرە و گـــــــــــەنـی،
وەکـی رەش دکـــــــــە دلێ چـیـــــــا–بـانـی:

ژ چ کـــــــــــــــــــــــــانـــێ بـــێ–
شـــەرێ کـــەراتـی قـــومـــســـیـــە ل حـــوبێ...

ئـــــەز زەف رازیمـــــە،
بێـــهـــەد و بێـــســـەد،
ئای قـسـمـی کـولـفـەت،

هـم بـوخـــــــدانێ تـە،
هـــم ژی نـــانـــێ تـــە،

وەکـی تـە دنـیـــــا مـنـرا کـــــر کـــــــەلا،
و نـــان ددا مـــن، ئـــیـــــــــــدارەک ئـــەلا...

دنهێرم، یازخ، دێمێ تە نەدیر
بەنگز-بالا هۆری-پەریا دڤینم،

بوخدان من تێ بیر،
بەدەوی، تەویا مەرا دڤینم.

بزان، هەر دەما موبەتێ مەئیل،
هەمێزکم ئەوێ بەدەنا تە چیل.

شەر و شلتاخێ مەرکی فشینکە،
کولۆکانیا خوە ناڤ مە و سینگکە...

– ئووسڤ، من مەکوژ..
تە کوشتن، هشتن دەستێ خوەدێبە.
– بەنیۆ، بۆی کەنار، قەستێ خوەدێبە،
گەر من ناستینی، من بگرە جاری.
– پرن ل قەسرێ جاریێد هەگاری..

زەلخۆ ڤەکشییا، چا گەرم ژ شەختێ.
– لا من بێبەختێ،

ب هەگارەکە رەش نە هێژامە،
لێ ڤێ ئەیوانێ کا چ پێشەمە؟

گونێ من، هلبەت، پرن، پووت-سەنەم،
کو چەعڤێ ئووسڤێ نەڤیا بووم کەلەم...

گۆت، کەڤنەک وەرگرت، دەرکەت ژ دەری،
– زەلیخە، مەچە، شەڤەرەش، تەری،..

– بەربانگە، ئووسڤ، بەربانگە ئیـــدا،
بەربانگ–بەربانگا بێکەس، وەحـــیـــدا...

کارڤانێ هەیشتا

وەعـــدە، کـــارڤـــانچـــیێ هەتانی هـەتێ،
بـاژۆ، کـــــارڤـــــانێ مـن ژی دوو تـە تـێ.

کــارڤــانا کــار کــر ل ســـەر کــارڤــانا،
قـــەراشـــا خـــارکـــر جـــەمێ ئارڤـــانا.

ئیـــســـال رژیانە گـــورزێ هەڤـــپـــووتێ،
جـــەو ژێ کـشـــیـــانە، هێ چەم ل دوو تێ.

نە ژ شلیـــــانـە، نە ژ تەڤــــیـــــانە،
ئەڤ ســالەوەخـــتـا ئووســـڤێ نەڤـیـانە.

ئەڤ کـــــار و کــــەدا هەمـــــوو بەندانە،
ســــــــەد ئاف و دەراڤ نیلـێ بەردانـە.

بـهـــــا بـۆل کــــرن، ئارزان دفــــرۆتـن.
خـــــەریڤـــا ڤـــردا کـــارڤـــان ئاژۆتن.

چ بازرگـــانێ کــــەف و کـــەســـــریـە –
ل هـەوشـــا مـــیـــرێ شـــامێ هێـــوریە؟

ڤی لۆکی چمـــا ئوســـا شـــیـــهـــینکر،
ئەرد وا پێکۆل کـــر، دۆر و بەر بینکر...

نەبی کـــو تەریا خـــوەییکی خـــوە کـــر؟
لێ بازرگـــانچـــیـــا چمـــا دەی نەکـــر؟

هلكشيان و ب قەيدە-قەبلى،
سەلامەك دان و قەسرێ عەدلێن.

ئۆ، قەسرا ميرا، خەسرا خەكانا،
قە چقا پادشا، خان و قەيخانا

ناڤبەينا تەدا دەو داخستنە،
خايين و خەريڤ روو هەڤ خستنە.

لێ ئيرۆ خودێ، كەيسا تە بێخە،
برا ناس ناكن بەنگزێ برێ خوە؟

سپى بيە سەر-رووێ سلۆ پرپشى،
لێ سپى نەبيە چەعڤێ ئووسڤ ژى،

وەكى ناس نەكە ڤێ رۆ-رۆنيێدا،
وان چەعڤێد وييە د بن ئەنيێدا،

وێ دەخما ڤبتى هەڤكى جڤيايى
خالا هۆزە قەى بەرژێر لڤيايى...

نبتاخم ديسا ئوسا قەشمەرە،
بەدۆئى ئەشقە، بەنگز و بەشەرە.

لێ مينا گولەك-دەستا مرمسى
روحێ بينامێ چەعڤدا چلمسييە.

ئووسڤ دنهێرە برێ نيڤمرى،
دلك شەوتى، خوەدا كەوگرى.

هێژايە، گەلۆ، هەتا مرنێ،
ئەو ڤان براڤا بێ ناسكرنێ؟

مێڤان مێڤانێ خوەدێنە فەقەت،
قولخ قەیدەیە مەرد و مەریفەت:

– جەم وە،– ئووسڤ گۆ، قەی نانگرانیە؟
– خەزەڤە، خوەدێ سەر مەدا ئانیە.

چلک باران نەهات، قورلخیێ لێدا،
ژ کۆدێ نیڤ ژی نەهات دەوسێدا.

خەلقێ خەلایێ دان تێر–چەوالا،
راهیشتن ناڤا شێن و شەنگالا،

لێ مە – ئەولەدێ پادشێ کەنانێ
ب میرم ڤێخست چرا گومانێ...

– خێر بێن، و خوەدێ ڤێخە چرا وە.
هوون هەر یانزدە ژی، دێمەک برانە؟

بەلێ،– سلۆ گۆ، – یانزدەنە دەمێ،
قوربانا تەبە، یەک ژی چوویە رەمێ.

– جنەتبە جیێ وی ل قەبرستانێ،
لێ قە چاوانە پادشێ کەنانێ؟

– ئەڤەل و ئەدەت دواچیێ میرە،
لێ هەما چەعڤا دها هێسیرە.

ئووسڤ کەلا دل ئانجاخ دزگینکر،
لێ هێسرا زیا–زیا چەعڤا بلقینکر.

– بەلێ، گۆ چەعڤا بۆل بەلەنگازن.
ئەز ژی – چەعڤاڤیێ ها دکم گازن.

دنیا ژی مالەک کول و دەردانە.
ئیسانێ بێ دەرد خوەدێ نەدانە.

لێ خوەزل دەردێ ئەڤدا ل دنیایێ
هەر ئەوبیا، چ کو تەبیەتێ دایێ.

خوەزل بەدەورا ئەبلوو کین نیبیا،
فێلباز ئاقلرا قەلپ، خاین نیبیا،

قەلپی تونەبیا، بوخدان تونەبیا،
هەڤسوودی ناڤا ئیسان تونەبیا.

بێدەنگ دەنگبێژرا تەلک چێ نەکرا،
کنا درێژرا چەلک چێ نەکرا.

و خوەزل دیسا نەفسێ زێریایی
ژ بەخت بریایی، ژ باڤ بریان،

ژ ئێر–مسکەنێ شرین بریان،
بەنی–مریکە هۆری بریایی،

قەنجیێ بکە قەنج–خراڤێ خوەرا
دەوسا تۆمکا، زرار و شەرا،

کو خراڤ فەمکن، هەتا–هەتایێ،
هەلالیە هیمێ بەختێ دنیایێ.

لێ سەر چەعڤارا هوون بێن. ب قەدر
دەهکی مێڤانێ منبن هوونە ڤر

ئـەز بـەلـكـی بـۆنـا شـــــــان و نـاڤـێ وە
چـاركـم دەرمـــــانـێ چـەعـــڤـێ بـاڤـێ وە.

و مـــــراز شـــاكـم خـــزمـــەتـا وە ژی،
هـوون شــا ڤـــەگـــەرن دل و بـار تـژی.

***

مـــــینـا زنـجـــیـــــرەک زێـرینـە زری
راچـیـا كــارڤـــانـێ گـــێنـم بـاركـــری.

تـێـــــــرە تـژینـە، بـرا ســــــــەربـارن.
ئـۆ، چـقـــا ئـەشـــقـن، چـقـــا كـــوبـارن:

تـو كـــێم نـینـە، كـــو هـەســـاریـا بـێــژن:
" ئـەولـەدێ ئـاقــــوو ئـەو قـــەدرپـێـــشـن،

كـــو مـــیـــرێ مـســــرێ بـارخــانـا هـانـێ
خــوە-خــوە دانـیــیـە بـۆ پـادشـێ كـەنـانـێ،

و ژ ئـاقــــوورا دەرمــــانـكی ئـوســــــا،
كـــو بـیــتـــەر نـاڤـــە - پـەرێ تـاوســـا.

لـێ هـێ دەرنـەكــــەت كــــارڤــــان دەلانـێ
- كا، - مـیر گـۆ، - كـۆدا مە زێـرین كانـێ؟

- میرم، -وان گـۆتن،- ئەم گشک ژی ڤانە،
ئـەڤ بارێ مــــەیە، ئەڤــا كـــارڤــانـە،

كــــەرەمكە، بنـهـــێـــر هـێ ئـەمـــە ڤـــرن،
پـاشـێ نـەڤـــێـــــژی كـــــۆدا مـن بـرن...

هاتن نهێرین
ها ل ڤی لۆکی،
ها ل وی لۆکی،

سەری و بنێ کارڤان لەڤخستن،
تێرا بینامێ کۆد ژێ دەرخستن.

"وەی نەمەرد، کورێ بێئاقووبەتێ،
میر مەرا بکە ڤێ کریامەتێ،

وا مە ڤەرێکە ب قەدرهزی،
تو رابی کۆدا مێرک بدزی..."

برا ل بینامێ دکووم کرن،
ئێ ب چێر، ئێ ب کولم هوجووم کرن.

"ئا، برێ وی ژی وا بێهوودە بوو،
هەتانی چوو سەر بەلا خوە ڤەبوو..."

ئووسڤ مینانی مەرتالەک پۆلا
دەست هلبری بەر ئەوان بێیۆلا.

– ئەفەرم، – وی گۆ، – وەکی هوون ئوسا
قال و شەرن ل چەپەل و دزا.

لێ ئێرێ مەدا ئەڤ قرار هەیە:
دیوانا دزێ مە دەستێ مەیە.

هوون هەرن، برا وەرا ئۆخربە،
ئەڤ خۆرتێ هانێ وێ هێ ل ڤربە...

و برا ل ڤـــــر رازیبــــوون گــــۆتن،
بینامێ هشتن، کـــارڤـــان ئاژۆتن.

کارڤانێ نەها

ئـەشــــــــقی هـاتـنـا بـینـامـێ بـرا
ئـووسـف ل ســــــەرێ رێ، پـێـگـا، پـرا،

ل بـەر رێویێ ریا شـــــریک و شـــــولـەت
کـر خـێـرەتخـانەک بێـهـەسـاف، بلەت...

و کـۆچکا خـوەدا راسـتکر کـێف، شـایی،
خـــەلاتکر هـەجکێ دان چەعـــڤـــرۆنایی.

و ل بره کــــر چەکــــێــــد هـەرە خـــاس
قـــاپووت و قـــوتنی، قـــەنـەوز، قـومـــاش.

هەڤت رۆ، هەڤت شـەڤـا ب کـەسـەر، ب کـەن
ئەوانا کــــەتن ئیــــســـتـــەکـــیێ وەتەن.

بـینـامـێ تـەزە فــــــــەمکر هـال- هـەوال
وەکی ئووسڤ قـــەست کــۆد کـــرە چەول.

لێ شـــەڤـــا هەیشـــتـــا ب خـەونەکـە نوور
ئووسـڤ فــــری چوو ناڤ کــــەنانا دوور.

"گـــەباخـــە، ئاها، چیــایێ هەســـارێ،
دەملەکی کــەسک لێ داکــەتیـــا خـــارێ.

جـــەوەک قـــەیتـــانی شین، جـــەواهـری
دبرقـــــە پێـــشـــا چیـــایێ بوهوری.

ئووسف ل رەخ وێ جەوا جنەتێ
کەتیا کامچوورا کەوەک جنەتێ.

ها دقاقجە، فەسالێ فکرە
لێ کەو دکەنە: "کاری من بگرە".

وی پەلەک ئاڤێت تەیرەدا نەسدا،
کەو بوو کارخەزال و ژ جی بانزدا.

رەڤی، ئووسف رەڤا وێرا
بانزدە سەر وێ جەوێرا.
دنهێرە بیردە دۆرا خوە،
برا هەسپا داژۆن ئۆرخە.
وان کار کو دیت،
مینا ئاشیت
وێ ئاقارێ
دان سەر کارێ.
داژۆن، داژۆن.
– ئووسف باژۆ، –
دەنگەکی گۆت.
ئووسف داژۆ وەک مەلکەمۆت.
سەر پشتا هەد،
ب جۆر و جەد
دزگین کشاند،
کەڤان راچاند،
مێش گرت فەسال،
کارا خەزال

ژ بەر تیرێ
گولپ خوە ئاڤێت
ناڤا بیرێ...

سێرا نەخش دەقیقێدا بەتلی.
چەعف ویدا، برا ئەشق و عەدلی،

ئیجار روونشتی دۆرا کوورمەکێ،
هەر یەکی دایە فیق، دووزەلەکێ،

خوەرا لێدخن قەیدێ گۆڤەندا،
لێ، پی، زەلیخە ڤا ئۆرتا واندا...

دململە وەک پێلاسووک خالی،
نازدار مێل دبە ڤالی و والی.

و هووتی پۆرێ وێڤا مژوولە،
قبتی ب تۆرێ وێڤا مژوولە،

بەدۆ ژی بێئەتب دووزەل هلانی
و دا زەلیخێ: "لێخە، کا زانی؟"

ئووسف قاقجی، زەلخۆ دنهێرە.
زەلخۆ خەئیدی دێم دگوهێرە.

لێ، ئای، سلۆ
خوە دا رەخ زەلخۆ.

ب روسقەتا برێ مەزن
دەست داڤێژە زەندا بازن...

"بەردە نەمەرد"، – ئووسڤ دڤێ،
و هشیار بوو خەونا شەڤێ.

کەلا گری ل ڤرکێ،
خوودان دچە وەک چرکێ:

"کەڤرێم، گۆ، ڤولیبە بەلکی،
زەلیخە چوو چ هات سێری...

بێخوەی، بێنان و بێئیلاج...
بەنیا بەدەو... ئەڤدێد چەعڤاج...

***

سۆر بیە، سنجریە تەڤا ئارانێ،
لێ هەوێ دخوە چلکێ بارانێ.

پەنجێ وێ نۆلی شیشێ سۆرکری
ڤول دکن ستوێ فەلێ بارکری.

کۆما دەورێشا، ئەڤد و ئەوارا
کورک روونشتنە سەر سیا دیوارا.

چەعڤناسان تونە کەسەک بەر تاڤێ،
وەکی بەر میرێ خوە پانتە باڤێ...

و کی وێ هەبە؟ ڤێ کینە-کینێ
کی وێ دەرێ سەر سێلا هاڤینێ،

خێنجی ئێک ئاگرێ د دلێ ویدا
هێ گورە، نە کو گەرما هاڤینا.

مــیــرێ شــامــێــیــه – خــەونا خــوه شــەڤێ
دگـــــــــــەره د نــاڤ پــەنجــێ ڤــێ تــەڤــێ.

و ژ گـــەر – گـــەشـــتـــا رۆژێ کـــەســـری.
چوو کـــــەســـــــرێ بده بـاخـێ تۆرکـــــری.

باخــڤـانچی قــەڤــزێ گــول و ســووســانبــەر
پژناند بەر پیێ "شـــەمـــسل وە قـــەمـــبـــەر"،

بن ســــەلبــــیــــا پرسی
عــــــەدلاند کـــــــورسی،

ســـــەلا فــــێکیێ زەر کـــــەرەمکره بەر.
هـاتـن ســــــەیـرانچی، دلکـەتی، مـــــالدەر،

نـەدیریا ئـووسـڤ مــــان هـەیر–هـژمـــەکـــار.
دو دەورێش ئـاهـا داخــــــوول بـوون دلبــــــار:

– وە ئـەپ هـەمــــــــــدلـلا، رایـی ئـەزیـریـس،
مــــە دی دیندارا مــــیــــر–مــســـرێ ئەزیز...

مــیــر ســلاڤ ڤــەگــرت بێــهــەواس، مــرووز،
مــــــــەلـوولـیــــــــا دلـدا دابـوو ئـەینـا روو...

دەورێشـــا فـــەقـــەت چارمــێـــرکی ڤـــەدان،
مـەشـقـوولی مـەتـهێ میـر–مـسـرێ خـوە دان:

– ژ نـوور تـێ بەنگزێ ئـووســـــڤێ نـەڤــــیــــا،
لـەمـــــا رەمـــــا وی داڤێ هـەر کـــــەڤــــیــــا

فەنانی پەنجێ رۆیێ نوور–نەدەر.
وی زانین بەرە، بەرا سۆر چاپ دەر.

زمانێ میرم شیرن وەک فێکیێ
پێچرا زێرە بن چرا هەقییێ.

نوھ رەقەما میر سووپرەکە سپییە،
هەر کەرەم، ئیکرام، سرێ سەر رێز بیە.

– بجهەمن ژ ڤر، – میر ژ خوە دەرکەت
دەورێشا پانتە ئاڤیتن فەقەت،

و نەرم، پاشۆپێ بەر میر ڤەکشیان،
سەیرانچی شاش و مەتەل راوەشیان،

چوون، فەقەت، ئاها ژنەک پارسەکچی،
فلتی ژ بەر بالا باخڤانچی،

دێمێ وێ تەنی، چەعڤەک ب پووقال،
هات سەکنی بەر میرێ دێمخیال.

دەست درێژکرێ، رجاکر هێسیر:
– چەند پۆلک پەرە، تەسەقۆتا میر...

– لۆ بمرە میر سەر تە، پارسێدا،
گۆ، بێهەمدێ خوە کەڤزانەک لێدا.

– جا تێ من نەخی، خوەدێهەڤینە...
– یاھ....

میر مەتەل ما، –
ئەڤدێ تو کیی، هەڤین بیر تینی؟

لێ فــەقــەت... هەڤین قــوول-داخــوولا خــوە
رۆنـایـا چـەعــــــڤـێ بـەلانـگاز نـاکـــــــە...

شکبـەر دەست ئاڤـیت تەنزیڤـا سـەر چەعف،
و چاوا خـــاشـــخـــاشک ڤــەبە ل بەر تـەڤ،

خـانێـبــە دلکێ خـاشــخـاشکێـیی رەش،
تـفـقی چەعـڤێ پارســەکـچـیـیـا رەش...

– زەلیخە! – میر جاریا، – پارسەکچیێ بانزدا،
ئـــەوی ب تـــەیــرکـــی ل پـــەی پـــەروازدا،

دەست ئاڤــێت زەندێ، زەلیــخـــا گـــرتی
وەک کـــەوەک باسکبــەند دێســـتــدا پرپتی.

– مـن بــەردە، دریــا وی تــەخــت و تـاجـی.
نـا، زەلیـــخـــــە، نـا، تـو ئیــــدی ناچی...

ئـەزێ تـاجـێ خــــــوە رهـیـنـکم ریـا تـە...
تو نـاچی، بەســـــە، بەس زەلـوولیـــــا تـە...

و چا کـــەوەکــە هێلین ئیـــتــبـــار بوو –
ئەو ســـەر بەدەنا ئووســـڤــدا خـــار بوو:

هـســـــــرەتـا ســـــــالا بەنـد بـەر هـلاتـی
چەمکی دکـشـیـــا ژ چەعــڤـێــد کـانـی.

هێـبــەت کــەتبــوو بەر ئیــسکە-ئیــسکا،
تـەنیـــا دێم دشـــووشت هێــســر-پریسکا.

و ب دەزمالا بینا ئەترانێ
میر تەمز دکر دێمێ نوورجانێ،

پاچ دکر سوورتێ سنجری، نارین،
و هێسر، هێسرێ وی ژی دبارین...

و کارێتچیێ کو جۆتێ موهبەتێ
بر بەرب یالێ کۆچکا دەولەتێ،

وان دنهێری و نەدزانی –
چ سێرە سێرا ڤی ئەڤد-ئیسانی...

پاشکارڤان

دنیا ب فەسلە، فەسلێ دنیایێ
قەولەکی نینن هەتا-هەتایێ –

رۆ دەما دەرتێ ئالیێ ئالەمێ،
ژ کان و کەنان ڤەتێ وێ دەمێ.

و هنگێ گەباخ-چیایێ بوهوری
دبە سەڤاکی مەست مرووزکری.

دوومان لێ دڤە شین-شماقیکێ،
کانیێ نوور دبن کاسێ باقیکێ.

قژکا بێیۆمیێ سەر باخێ بەختێ
وەلێت دقوورە ب ساما شەختێ.

و وەک سێڤەکێ پادشێ کەنانێ
گولۆل دکە رەخ چەمێ ئۆردانێ.

ئۆردان قـــەی بێـــژی گـــولیک وەتینە،
پـێـل و بـادەکـــــــا ل هـەڤ داتـیـنـە...

قەی زیاییێ زەرە هووف کریە، هەفت ئێر،
بەرب بەروارا ڤـــــەدقـــەپچـــە ژێر...

تـێ گـــێـــژگـــەرینگا هـەی دزڤـــرە،
قـەی بێ پۆشـمـانە ل خـوە مـوکـورە،

وەکی هـشت ئێـرێ خـوەیی کـو ژێ زا،
دچە خـــــەریبـــــیێ دەر-دنێ نەزان،

جـار دن دزڤـرە، چەرخ ددە دۆر خـوە،
دچە هـەسـاڤێ هـەدەکی ئۆرخـــــە.

و بۆرێ ئاقـــوو پێــــرا گـــاف ددە،
قـەی چەم دلووڤـە، ئاقـوو جـاف ددە:

- ئەز ژی مـــینا تە تـەنیـمـــە، ئۆردان،
ئەز ژی مـینا تە بێ خـوەی، بێ خـولام،

من خـوەرا نانین خـولام، خـزمـەتکار،
نە ئەولەد، تەولەد، نـە خــــزنـە، نـە پار:

من دەستێ خوە شووشت ژ وێ قرێژێ،
هەر تشت هشـتـە ژێر، هلکەتم فـێـزێ.

تـەرا لازمـن، ئۆردان، جـــــەو، دەراڤ،
لێ منرا تـو کـــەس، تو مـــال، تـو دراڤ.

وانا خـوونا من چەنگ–چەنگ فـرکـرن،
چاوا فــــر دکن، ئاڤـــا تە، ئۆردان،

کـــەڤـــر و کـــوچک، ل مـن وەرکـــرن
وەک کـەڤـر–کـوچکێ ناڤـا تە، ئۆردان،

دلـــێـــم دەرخـــــــــــــــستن،
چـاوا دەردخـن مــــــەسـی ژ ناڤ تـە،

چـەعـــــڤـــــێم کـــــۆر کـــــرن
چـاوا ڤــــــێــــــدســــــــینن
لال–دورێ برقـــۆک تـەئیـــسی ناڤ تـە...

و ئێ کـــو ددیت کـــۆرم، تـەریێ دیـل،
چیلرا دگۆت رەش، رەشـرا دگۆت چیل.

ملـێ مـن دگــــــرت، دبـر ئـەیـوانـێ،
کـــەرەمکە، پادشـــا، دگـــۆت دیوانـێ،

شکر، ناڤێ تە، بینایا چەعــــڤـــا،
ئەز نەمـــام هەیرا رۆنایا چەعـــڤـــا.

شـەمس ڤـەکـر چەعڤێ گولبـاخانا کۆر،
ب دەرمانـێ کور من دی شـەمـس و شۆخ،

مـەنجـەنێـقـێـد مـن، لاوێد داییک دێل،
کـۆر کـرم ئەز ب جـاڤـا فـەند و فـێل.

لێ خـوە–خـوە کـۆر بوون ئاخـر و ئۆخـر،
کـــو نـاس نـەکـــرن دێـمـێ جــــەواهـر.

ئووسـڤـه، ئووسف، ئەو مـیـرێ مـسـرێ،
برا هیشت بال خوه، ل قەیخان قەسرێ...

مـەرد–مـەرد ڤـەرێکر کارڤـان ب ئارڤـان،
و چەعــڤـێ باڤـێ خــوەرا دوو–دەمـــان.

و ئاڤــوو چێــمــرا جــارا کــوتاســیـێ
زڤـــری دینـا خـــوە دوورڤـــا دا چیـێ:

" خــاترێ تە، گــەباخ، برێ مـن مـــەزن،
وەک تـە ســـــەد کـــــانی دلێم دبـەزن،

ژ هـشـێ مـن تە، هـەزار خــاس مـــەدەن،
لــێ یــــازخ دهـــا نــــە ژ بــۆ وەتـــەن.

زانم وێ ســــــــبـێ ئـۆردیـێ شـلـەتـێ
کـــەنانێ بکن ســـێـــڤـــا هـوجـــەتـێ،

و کــــــان، مکانـێ روون و هـنـگڤـــــزێ
کـــاشکن، بکوژن وەک بـەردوویا پـەزێ.

چ بکم، فــەقــەت، جـیـێ قـــەلپی کــەتێ،
دل و ئـیـــســـــاف و روحـێ مـن – نە تـێ.

چ دل، هــوونـــەری وەلات لــەڤ بــیــنــم،
چـاخـێ بـرارا بـرا خـــــــــــاییـن...

لاوێد بـەدیلـێ، قــەلپ و قــەســتـبــەندە،
هـەرامــبـە باڤــتی – کــورتیـا من و وە.

هەرام – دیوانا بێبەخت، بێفەرسەنگ،
ئەو مەرێد ژەرە هەزار و یەک رەنگ،

وەلاتێ باڤێ، دلێ من شینە،
لێ ئاخریا من بەرب کور دکشینە.

خاترێ تە، وەتەن، نوورا چەعڤێ من،
تربا دایکا من، تربا باڤێ من،

خاترێ تە، هۆریا بناخ، مەیانە،
ڤی ئەردی کولێ تە شاخ ڤەدانە.

لێ ئاف و رسقێ ئاقوو ژی، فەقەت
وێ بگهیشتا وێ شاما شولەت.

س. ١٩٦٨–١٩٧٢ یێرێڤان – پامپا کورمانجا

شرۆڤەكرنا خەبەرا

ئالڤێر – كرعن–فرۆتان

ئالم – ئولمدار، زانە

ئانچار– دارا ژەرێ

بوهوشت – جنەت

بەراولدكرن – ديتن، راچەعڤكرن

بيرا باتمانێ – ناڤێ بيرێيە

باپير– كالەمێر

بۆزخوونبوون– ئالتبوون، راشكەستن

بەنی – ١ خانم، خاتوون، ٢ بەنيادەم

بابەت – ئانەگۆر، هنكووف، لاييق

باخەت–باخچە

بەس–مووشايير – هوجەتا شايير و ئاشقايە ئەيدی

گەباخ– چيايێ كەنانێيی سەرەكە

گورگان–گور

دەجلە –ناڤێ چەمی تيگريس

دەودوان –هوكومداری

دەول –ئەلبا دارينە مەزن

داخوولبوون –تەمەنەبوون

"زەمبوول" –كتێبا ترێقێ

زارقەلەو –خەبەرخوەش، خەبەرشتاف

ئيمداد –چار، كۆمەك

يابۆ –باڤۆ

يادێ –دايێ

كەڤرێ سەنەمێ –كەڤرێ پووتپەرەستيێ

كانيا هەياتێ –ناڤێ كانيێيە

مسک و ئەمبەر –ئاڤا بینخوەش
مڤت –کلیت
مستەک –چەنگەک
نۆ –نەس، بەد
سوال –پرس
سماوە –بەدەو، قەرقاش، تونج
سەفەر –رێویتی
سەیدا –دەرسدار، خوەندی
سەلبی – جوورەکی دارێ
ساکار – سەپەتا مەزن
هەد –هەسپ
هەمدام –ساز
هەڤین –ناڤەکی خودێ
هەسار – شەهەرێ کەنانێیی مەرکەزی
قلب–قناز – نێت، مەرەم فکر
قالمەس – سەرهشک
قەراش – ئاشڤان
قوسێس کراس –زۆلاخێ کراس
تەنزیف –ڤرا برینپێچ
شەپاخ –رۆنایی، پەنجێ تەڤێ، شەوق
کانان –ئێرا قەوماندنا سەرهاتیا ئووسڤێ نەڤیا، ب گۆتنا تاریقزانا ئیزرایێلا ناها ب هۆردانانێڤا
کەرگەدان –تارش، باربر
خەدەنگ –تیر
خشمار –تەیاخا بەر چقلێ دارێ
خەکام –میر، هاکم
ئەیوون –چەعڤ
ئەڤدمەرەخەز –ئەڤدازا
ئەزیریس –خودێ مسرێیی کەڤن قزاریس
پەرتێڤ – رەڤ ب بانزدان
ئسماییلی –ملەتەکی مسرێیی بەرێ

چاورمە –چار ئالی، چارچۆڤە
وەبال –گونە، ئیساف گونە
جەلاتوور –ملەتەکی رۆژهلاتێیی بەرێ
ئۆردان –شەمێ وەلاتێ ئۆردانێیی مەزن

ناڤەرۆک

پێشکارڤان ... 317
کارڤانێ ئەولن ... 320
کارڤانێ دودا ... 328
کارڤانێ سسیا ... 336
کارڤانێ چارا ... 342
کارڤانێ پێنجا ... 353
کارڤانێ شەشا ... 358
کارڤانێ هەڤتا ... 366
کارڤانێ هەیشتا ... 373
کارڤانێ نەها ... 379
پاشکارڤان ... 386
شرۆڤەکرنا خەبەرا ... 391

ليريكا

فێريكێ ئووسڤ

نەشيرەتا "هاياستان"
يێرێڤان ١٩٦٧

***

هەرگاڤ وەختێ
ژ موحبەتێ
دکم بەس،
دزڤرن،
ب ئاڤران
هەر – هەر کەس.

دەفێد سەرێ
دێم و بەرێ
من سپی،
ل من دکن،
ل من دکن
قار – قبی...

زەعفی دێشم...
چا نەڤێژم: –
هەی نەزان،
گریداخێ
هەر – هەر چاخێ،
سال – زەمان

سەری سپیە،

بەرف و تیپیە،
سەری سار،
لێ سینگ گولە،
سینگ جاهلە،
سینگ بهار...

پامپ ١٩٦٦

***

دیسا خەوا دەست بەربانگێ من تەقسیە،
مجزاتێ ڤێ بێخەویێ ل بەر سەرێ من رەقسیە...

ئەزێ شیارم، نە ژ بانگا ڤان دیکانە،
نە ژ گریێ ڤان چووکانە،
نە خەمانێ ڤی زمێری، ڤی درلکی،
لێ هێبەتا کانا کولا – ڤی دلکی...

بەلکی بەخت و تالەبەخت ها، رسق و کەدا وی دوبارکە،
ئێ رادڤە ڤی هەیامی تشتکی کارکە:
ئێ دخازە قاف و قۆرێ خوە دەبارکە،
ئێ دخازە دەن ئارڤانێ خوە ل بارکە،
ئێ دخازە هەسپێ دەواتێ تیمارکە...
بەلکێ بەخت و راستگەلا من ژی چارکە،
لباسەکی هۆری – پەریا ژۆردا خارکە،
یانگا من دی – مالێ دنێ، دنیاگۆزەل
مینا زینێ وێ جزیرێ ل حەمێزا من دیهارکە...

یێرێڤان ١٩٦٤

***

هەیر – هژمەکارێ تەمە،
شاهین – شکارێ تەمە،
نا، ئەز نۆکارێ تەمە،
دەرێ، بینایا چەعڤا.

رەبەن هێسیرێ تەمە،
وان بەر – پێسیری تەمە،
شەمام – هێژیرێ تە مە،
دەرێ، بینایا چەعڤا.

بسکێد خەلەقی کانێن؟
چەعڤێد بەلەکی کانێن؟
هۆری – مەلەکی کانێن؟
دەرێ، بینایا چەعڤا.

زەندێد مرجانی هێلکە،
پێسیرا جانی کێلکە،
چەعڤێد فنجانی مێلکە،
دەرێ، بینایا چەعڤا.

نە ئەز بەر دەرێ تەمە،
ئەز سەودەسەرێ تەمە،
حەیرانا سەرێ تەمە،
دەرێ، بینایا چەعڤا.

نە دەر – جینارێ بێژن...
نە چەعڤ و زارێ بێژن...

ئاخ نە نەیارێ بێژن...
دەرێ، بینایا چەعڤا.

تو شەمس و تەڤا منی،
تو رۆژ و شەڤا منی،
تو بین و هەوا منی،
دەرێ، بینایا چەعڤا.

پامپ ١٩٦٦

***

ئەو بیستە، ئەز سیمە،
دڤێژە "خالۆ"،
کەربی وێ سپیمە،
هەو ما بێ "کالۆ"...

ئەو کو وەخت وێ بێ،
نەڤیا نەڤیا وێ
وێ من بخوونە،
بێژە "هەڤالۆ!..."

یێرێڤان ١٩٦٤

***

ئیشەڤ بەر دەرێ تەمە، لاوەندێ، دەری ڤەکە،
ئاخ تەنگەزارێ تەمە، دلبەندێ، دەری ڤەکە.
جنووبەت، تورکم تە، خوەدێکی ئینکار مەکە،
قەرتەلم قرکێ تە، نەهەق و سووجکار مەکە.

ئاداره، قارخوون رابیه، حەیرانێ، نایێ زەڤتێ،
لاشێ من بەر خوە دانیە، گیهاندیە مالا مەڤتێ.
قەتاندیە من ساو و سوو، سی کراس و سی پەردە،
ژارێ دل زۆر تێ نەچوو، سک بوومە ها ل بەر تە.

من چارکە، بەختێ تەمە، رەبەنم، تە قوولم ئەز،
یان منخە کێر و قەمە، من بکوژ، قەبوولم ئەز،
تەک ژێکە کەزیکە خوە داینی سەر سینگ – مبەدان.
تەک بێخە کراسێ خوە، ژ منرا تێکی کەفەن...

یێریڤان ١٩٦٥

***

بێ تو قیز – ئەزەپەکی،
نە ژی گەپ و زەپەکی...
تەڤی هەڤدا لەپەکی.
تە گەزکم – تو گەپەکی،
وەکی تەخم – تەپەکی،
پوفکم – دڤە بپەکی...
لێ کا چما ل بەر تە
ئەز وا دڤم پەشمووردە؟
دەولا تەدا قەوس دڤم،
سەودەسەر و سەوس دڤم.
مینا هەسنێ سنجری
سەر تەسەلێ کەڤری
ئوسا رهەت تەو دڤم،

ئەبلوو یان بەدەو دڤم...
ئەڤ چ، ئەڤ چ هوناره؟
چ سێرەک نه دیهاره؟ –
ب پرسەکە تەیە خوەش
دڤم پادشێ عەرد و عەرش،
ب پرسەکە خوەیە تەعل
من دکوژی، دکی چەعل،

کێفا تەرا خوەشم ئەز،
بێکێفی – رۆژرەشم ئەز،
بەتهالی، بەتهالم ئەز،
وا تەرا دنالم ئەز...
کا بێ، کا بێ تو چکی؟
....

ئاخ نەبی ئەو جووجکی،
کو روحێ من قرکی
وەک ئێ دێوێ فرندە
دژی ناڤ قەفەسا تە؟..

یێرێڤان، ١٩٦٤

بەدەوێرا

دنیا هەیە، روحێ من،
یەک تو راستی، یەک – مرن.
وەرە ئەم هەڤ حز بکن،
وەرە هەڤ حەمێز بکن
و بشخولن، ببوهرن،

هەما هەڤدا بمرن...
دنیا هەیە روحێ من،
یەک تو راستێ، یەک – مرن...

یێریڤان ١٩٦٤

کانێن وەردەکێ گوندێ مە

کانێن وەردەکێ گوندێ مە،
مەرال، مەدەکێ گوندێ مە؟

چ تۆ قیز بوون!
چ زەرینگە ناڤەزیز بوون:
یەک چیچەک بوو، یەک زەیتوون بوو،
یەک خانم بوو، یەک خاتوون بوو،
یەکە چیل بوو،
یەکە فیل بوو،
یەک سەیران بوو،
یەک جەیران بوو،
یەکە جۆتە گولی زەر بوو،
چەعڤکێ دلێ من ل سەر بوو...
ئای، چ بێژم، چ دۆمام بوون!
چ هۆرینگە تام – تەمام بوون!

رنگە – رنگ بوون،
ب هزنگ بوون،
ب کەسەر بوون،
ب بەشەر بوون...

دەما ئەسرەکە تەنگ فەسال
مینا برە کارێد خەزال
دمەشیانە بەرب ئاڤێ،
چەعڤێ خۆرتێد گوند وێ گاڤێ
مینا تیرێ ل کەڤانا
رادچیانە ئەڤێد نەڤان...

دەما ناڤا زەڤی، مێرگا،
دکەتنە هۆن و جێرگا،
خار – مێل دبوون
و هێل دبوون،

تە دگۆ گولن،
دململن،
گیها – سترینا ناهەملینن،
ئوسا پێرا شەر و کینن...

دەما دکەتن گۆڤەندا،
خاس گۆڤەندا ڤان لاوەندا،
دبوو کەسکەسۆرەکە چیا،
مالا دەواتڤان رادچیا...

دەما مینا پلیتانکا
دکەتنە دۆلیدانکا،
و ب نازی،
قیرین، گازی
دگۆتن "وەی"،

دگۆتن "پەی"،
ئەم کاو دبوون،
بێ ساو دبوون،
مە دپەکاند هەتا دیوار،
ئەو ترسانا دهاتن خار...
هەی گدی، ها!
کانێن نها؟
تەمام – تەڤ چوون،
ئەو بەدەو چوون:
ئێ ب دەف چوو،
ئێ ب رەڤ چوو،
چەند پتێ خام،
حوبێ نەزان،
چرتە – ڤرتێ
مان ل ئۆرتێ...
... هەرگە شاشم،
هوونە باشن،
دین – یاخلیجم،
هوونە دینجن،
گەلی خۆرتێ توونجی – توورە،
هوون ژی بسترێن جوورە – جوورە
مەتهێ زەریێ د وەختێ خوە،
ئەوان یازی و بەختێ خوە.
و زەریێ وە پەسندایی
گەر خەلقێ لێ کر تمایی،

ئەز ئادکارم،
نەیی چەعڤقول، چەعڤنەبارم،
ئەزێ هنگێ قەلەما خوە
چا مزگینی
باڤێم دەست – پیێ دۆمامێد وە
ب خوەزگینی...

یێریڤان ١٩٦٥

سینەم

ئاخ، سین نە دووری منبیا،
ب دل دەستووری منبیا،
شەرێ خوەسینگا منبیا،
عەلۆ خەزوورێ منبیا.

ئاخ، سین عەزیزا منبیا،
قیزکا وێ قیزا منبیا،
کورکەک دیسا منبیا،
پەی رێچ و ئیزا منبای.

ئاخ، سین ل مالا منبیا،
هەقیێ هەلالا منبیا،
زەند ل بەرپالا منبیا
و گالە – گالا منبیا...

ئاخ، سینێ سینا منبیا،
ب شەرت و قیما منبیا،

موحبەت – برینا منبایا،
ئەو چار، حەکیما منبیا.

یێریڤان، ١٩٦٣

ئیکرام

گۆ: – کەرەمکە، جا هان تەمکە، ئەڤان سێڤا...
من گۆ: – نەمەرد، چما نادی هەردو لێڤا؟
– سێڤا ناخوی، هنار هەنە، هلدە، بخوە...
– چما نادێ هەرد هنارێ سوورەتێ خوە؟
– هنرا ژی هەرگێ ناخوی هورمێ هەنە...
من گۆ: – چەعڤێ من ل هورمیێ سینگێ تەنە...
گۆ: – بێمادۆ، دنهێرم تە ئێمیش تونە
هلدە لۆقکە ڤی لۆشی – دەستاڤێ منە...
– هەی نانخوەشێ، زمانخوەشێ، نانکرکێ،
تەک هەوجەمە لۆق – لەواشێ وێ قرکێ...
گۆ: – مێڤانۆ، بۆنا تە پر جەفا من دی،
یان نەخوەشی، یان قوسوور مەسرەفا من دی؟
– هەی نەزانێ، هەی نازانێ، نازفرۆشێ،
خوەیا ناز – نەمەتێ خاسێ، نانێ لۆشێ،
مەردی وەرە، جۆتێ چەعڤا جۆتە کاسکە،
چلک شەراڤا موحبەتێیە خوەشە خاسکە،
ئەزێ هلدم هەردو دەستا ئاج – ئاج ڤەخوم،
ئیشتە – مەدێ خوە پێ ڤەکم،
مەسرەفا تە مێڤانحزی عەردێ ناخم...

یێریڤان ١٩٦٤

س – ئێرا

خەلقێ زووڤا تو بری،
دۆستکا منە شیرن،
خەلقێ زووڤا تو کری
بەرمالی و ئێگن.

لێ ئەز هەلا هەیرا تە،
ل دلێ من ئەیوان،
هێ دشخولە ستەیرا تە
فەنی شام و شەمدان.

و هیڤیێمە تو بێیی،
هەی دۆماما خەلقێ،
من خولاما هلێیی
وەک پادشاکی شەرقێ...

یێرێڤان ١٩٦٤

***

تو دین، ئیمان، مەسەڤا من،
زیارەت و شەخ تو سەڤا من،
تو خێر و هم خەزەڤا من،
تو کول د ناڤ کەزەڤا من،
زەریێ ئەز مۆتاجێ تە مام،
هژمەتکار و ئاجێ تە مام.

چ رندی، چ قبراخی تو،

بەیبوونا ئال، هەڤتشاخی تو،
فێکیا جنەت ناڤ باخی تو،
لێ بۆی من، ئاخ، ئاساخی تو،
زەریێ ئەز مۆتاجێ تە مام،
هژمەتکار و ئاجێ تە مام.

دەوەتی تو، سێرکارم ئەز،
کهێلێ زین، قۆشکارم ئەز،

ب دەف – زورنا تە هارم ئەز،
لێ ئاخ، بێ گەم، هەڤسارم ئەز،
زەریێ ئەز مۆتاجێ تە مام،
هژمەتکار و ئاجێ تە مام.

ناڤ دەرد – کولا ئەز هشتم تە،
ئەز خەون – متال گهیشتم تە،
ب هەرد دەستا راهیشتم تە،
لێ ئاخ توجار نەگهیشتم تە.
زەریێ ئەز مۆتاجێ تە مام،
هژمەتکار و ئاجێ تە مام.

خوە نە عەزمان، ستەیری تو،
بێژم زەڤتێ لاپ دەری تو،
ئەگەر تێ مە شا نەکی تو،
چرا دنیایێ کەتی تو؟
زەریێ ئەز مۆتاجێ تە مام،
هژمەتکار و ئاجێ تە مام.

بلبلێ گول هاڤێژم ئەز،
قەفەسێدا کەر – گێژم ئەز،
هێسرێ خوونی درێژم ئەز،
بۆی تە گولێ دڤێژم ئەز،
زەریێ ئەز مۆتاجێ تە مام،
هژمەتکار و ئاجێ تە مام.

یێرێڤان ١٩٦٦

***

وێ گۆتە من "زندێقی تو،
بێ عەرد – عەزمان، بێ ئەیب و ئار..."
من گۆت، "رندە شەرژێکی تو،
نەک خەبەردێ نۆلی نەیار..."

وێ گۆت: "ئاخر پسمامم ئەز...
چا خەبەردم مینانی یار؟..."
من گۆت: "قراج و خامم ئەز،
تو ئاڤەکە کەوسەری سار..."

وێ گۆت: "هەیی وەکە، ئۆلام،
کا ئاقلێ تە، کا شەرم و شار؟..."
من گۆ: "دل وەک هەسپەکی خام
ئاقل هلدا مینانی سیار..."

یێرێڤان ١٩٦٦

ئەز – گەرمپیڤا

کو دڤێژی پرسەک سار و من دەرڤا دخی تو،
ژ کێف – رکێف دکەڤم، دقنجلم سەر هەڤدو،
هەواسا من نۆلانی جوبا ناڤا گەرمپیڤێ
دادپاله ژۆردا تێ، دسەنە سەر یەک – نیڤێ...
لێ وەختا من تێیی رەعمێ، دهێلی ئەز بێم رەخ تە،
هەواسا من رادڤە، دڤە هوڤدە و هیژدە...

یێریڤان ١٩٦٦

بەسە، دلۆ، بەسە...

ئەز خچالیدێ بێژم، ئەز دیدێ بێژم، فیل و فیدێ
بێژم...
یەک ژ یەکێ خاستر، یەک ژ یەکێ نازتر، یەک
ژ یەکێ سازتر،
تێن، دەرتێن ژ خانیا، دچن چیا و بانیا، سەر
جەوک و کانیا،
دلێم پەرچە – پەرچە مینا جەوەک هەچە بەرب هەر
یەکێ دچە،
پیشیێ کەڤر و کر، پێشیێ بەند و بوهور، پیشیێ
کەلۆشک و قر،
تو ناپرسی تشکی، تو ناترسی تشکی، پیپەس
دکی گشکی...
بەسە، دلۆ، بەسە...بەسە، خوە بهەسە، بەنگیا تە
کی کەسە...

هەرچێ مال و مێرن، و کەمبەر و کێرن، ئێ باشا
دبژێرن...
یا تە بهار تە چوویە، خووس و خوبار تە چوویە هەیام
ئوو یار تە چوویە،
ئیدی تویی کالی، خودان مال و هالی، خوەی زار
ئوو تفالی.
بەسە، دلۆ، بەسە...بەسە، خوە بهەسە، بەنگیێ تە
کی کەسە"؟..
هەنە خۆرتێ توورە، بەدەو، جوورە – جوورە، کاو ئوو
کوبار، قورە،
قیزێ چەعڤا کلکن، خاس و قوماش ملکن، وان
بەدەوا دلکن،
لێ ژ تەرا – تەنەک، لێ ژ تەرا – ژەنەک، لێ ژ
تەرا – فەنەک،
بەسە، دلۆ، بەسە، خوە بهەسە، بەنگیا تە
تو کەسە...

یێرێڤان ١٩٦٦

سەر بەرا رەش

بەر داڤێژە پێلاڤێ،
رووسێ دەرتێ ژ ناڤێ،
نۆتلا ئاگر – ئالاڤێ،
نۆتلانی شەمس و تاڤێ،
پۆر – وەک پەنجێ ژێ باڤێ،
ژ بەنگزێ نوور شەڤاڤێ

بەر رەش ڤەتێ هەساڤێ،
قوماش، قوتنیێ عەینتاڤێ.

هەی بەر تەلخێ تە شینن،
زەلال، سافی، شووشینن،
نەرمک – نەرمک خووشینن،
چایکا د ناڤ قووژینن،
باهۆر و با گوژینن،
دار کەنەرا خشینن،

ڤەی بۆ زەریا ئوورسا
ئاخ – کەسەرێ دکشینن...

بەرێ، ئەڤ دەم یا منە،
ل سەر تە گەمیا منە،
رووسێ ناڤ هەما منە،
هەمخاک، هەمدەما منە،
قامەت – قەساما منە،
بەیراق، ئالەما منە،
من پێ دنیا زەڤت کریە،
دنیا بەر رەما منە.

سۆچی ١٩٦٤

***

تە گۆ "هەرە"، تە بەر خەلقێ بەری من دا...
تە خوە ئەز پش دێری خستم، دەری من دا...
ئەز نە هەق بووم، نە نەهەق بووم... ئێه، چ زانم،

ئەز چ هاژە دلق – فکارێ عەڤد – ئیسانم؟
ئەز نە هەق بووم، نە نەهەق بووم، دەما فەقە
تو هێرس کەتی، من چرا گۆ "نە نەهەقە..."
...ئوو چا بەلگەک ژ بەر هێرسا تە ئەز فریم،
بوومە تەیرۆک، بایێ هێرسێ تە زڤریم،
من تو دیتی – بووم بەرفا پووک...
ئەز دەرکەتم – بوومە شپووک...
بوومە شپووک،
بووم بەرفا پووک،
ئاخریێ ژی من نزانبوو
ئەزێ بڤم نۆلا هەواک سایی، سافی،
توێ ژی منرا هیڤ – نەدیرا پشتا چیاڤی...
یێرێڤان ١٩٦٤

***

دلێ تە هەڤ کێلە، کوورە،
زمان سەرڤا فوورە – فوورە،
وەک پێلاسوو، ئالاڤ...
زمان – ئالاڤ، و تینی تو
من پێ دشەوتینی تو،
نۆلا کزرک – کڤاڤ...

لێ دلێ من کەر دشخولە،
لێ دلێ من تەر دشخولە،
زمان ناڤە ئالاڤ،
و دووێ دل و هناڤێ من

دچە ناڤا هەرد چەعڤێ من،
هێسر دەرتێن ژ ناڤ...

یێرێڤان ١٩٦٦

***

قەلفەک بەندا گۆ – تامم ئەز،
قەلفەک بەندا گۆ – خامم ئەز،
نا خێر، من گۆ پییانم ئەز،
هەوجێ ئیچکا ژ جامم ئەز،
تە سینگ – سفرە، تاخما ئالماس،
مەمکێ تە سەر وەک جۆتە تاس،
تژی ئیچکا موحبەتێ خاس،
نخامتیە ب لبسەکی ناز.

قەلفەک بەندە گۆ – یاخم ئەز،
قەلفەکێ گۆ – قبراخم ئەز،
نا خێر، من گۆ، قۆناخم ئەز،
هەوجێ مێیڤا ناڤ باخم ئەز.
تە بەژنا دار ناڤ باخ و بەست،
شەمامە – سێڤ، پێ نەبیە دەست،
من پەسنەک دا سێڤێد پەرەست،

پەرچا دلکێ من پێ شکەست...

قەلفەک بەندا گۆ – "هالم" ئەز،
قەلفەک بەندا گۆ – تالم ئەز،
من گۆ، ئەز ئەو قرالم ئەز،

کو بێ پەرگال، بەتهالم ئەز،
مەمکێ تە – شیر، ئەیارێ شێر،
ژ پشتا هەڤت وەلات و ئێر
پەیدا بوون من ب سور و سێر
و منرا بوون دەرمانێ خێر...

یێرێڤان ١٩٦٦

***

وێ گۆت: "گەر من پر حزدکی،
سور – سێرا مە بەیان نەکە...
گەر من کەل و گور حز دکی،
موحبەتا مە عەیان نەکە..."

من گۆ: "سەبرم، جان و جەگەر،
چاوا بکم – سور نەچە دەر؟...
ئاخر موحبەت ئاگرە گەر،
سورا ئێگر دوو ددە دەر..."

یێرێڤان ١٩٦٦

***

کافر، تە ئەز مەت کرم، چاوا مەتهێ تە بدم؟
تە ئەز شل و شەت کرم، چا قامەتێ تە بدم؟
بەنگزێ تەدا نوقۆ بووم مینا بەری، سۆڤەکار،
پێلا کەنێ تە دا سەر، کورا دەرێم سەر کەنەر؟

ئاخر تو رەخ من بوویی، تە کی ئالی تەلخە دا؟

مینا مەعسیێ روحبەری دلێ من هشت ناڤ خوەدا،
وەک دو ستەیرێ عەزمانا هەردو چەعڤێ من رژاند،
کر دو چەمێ موحبەتێ، بەرب بەعرا خوە کشاند.

تو سیپانا من بوویی، هاتم بەرب سینگێ تە،
تەر و جانا من بوویی، هاتم دەست و لنگێ تە.
تو چوویی، و، قەی بێ من، شەنگال و هەج ئوندا کر،
مینا مەمێ و سیابەند من زین و خەج ئونداکر.

کزین دلێ من دچە، ئەز مامە شاش و مەتەل،
من نزانبوو تو – بهار، ئەز هاڤینا گەرم و کەل،

ئەز هاتم تە کەل و گور، گەرما حوبێ ل سەر من،
مینا بهارا رەنگی تو رەڤییی ژ بەر من.

هەرە، عەزیز، چرا خوە کو دخازی ڤێخە تو،
چ مسکەنی تە دل کر، کۆنێ حوبێ لێخە تو،
ئەز مەلوولم، کو ئەز مام هەوجێ کوبر و بینا تە،
لێ کوبارم، کو دنێ هەیە کوردەک مینا تە...

یێرێڤان ١٩٦٦

***

موحبەتێدا ژی بێسەبر نینبە،
موحبەت ژی گەرە ب هەمد و جیبە.
دل مینا کهێل چڤا قولۆزبە،
ئاقلێ تە گەرە هەڤسارێ پۆزبە.
ئۆرتا تە یارێ، وەکی بوهوستە،

هێ نەڤێ هەر تشت، راست، توندوروستە...
تە کو زوو بانزدا، یارێ بێسۆزبە،
بوهوستێ بەر تە گەلی – گەبۆزبە،
ب سۆز و ئیتبار پراکێ چێکە،
هێژا تو قەستا جنەتا وێکە.
یار هەیە باخچێ عەمردا دارە،
ڕامووسان بەرێ وێی پەنزەوارە،
نەڤی بچنی هەلا هێ خانگە،
دلی ب حوبێ هێ نە خارانگە...
زەڤیا زووچنی، بزانبە، پووچە،
هەڤیرێ شکەڤا تمێ کووت دچە.

حوب ژی هەڤیرکی گەر هلاتیبە،
پاچکرنا دۆستێ وێ زەینەتیبە.
خێر کو لەز کەتی، وێ ژ تە هەرە،
و بکی – نەکی ئید ڤەناگەرە،
ئەو ڕامووسان ژی وێ بڤە کول – ژەر،
بڤە زلندار ل تە هلگەرە.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

مەچە، بەرخا من، مەچە،
مەچە، کارا من، مەچە،
فەلەک – چەرخا من، مەچە،
ئاخ، دیندارا من، مەچە.

ئەم دین و دۆنێ هەڤن،
ئەم چرا کۆنێ هەڤن،
ئەم چەعڤبرۆنێ هەڤن،
ئاخ، ئیتبارا من، مەچە.

ئیتبار ب کوردستانم،
ب باخم، ب بووستانم،
مجلیسم، دیبستانم،
ئاخ، رودارا من، مەچە.

روحداری تو، دەستانم،
ئاخ بێهنا کوردستانام
تێ تە وەک باخ – بۆستانان،
مەچە، چارا من، مەچە.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

یا خوە – تە دڤێم،
دڤێم و دبلێم،
کو ژ هەڤدو دوور،
ب ئالاڤ و نوور
دشەوتن ئەم
وا هەرۆ، هەردەم...
دڤێم و دها
نزانم نها
ل عەرشێ عەزمین

دو بەنگیێ ئەڤین،
ماشۆقێ سورێ
تمێ ل سەر رێ،
دچن پەی هەڤدو،
لێ بەختێ ئەدو

نە رۆژ و نە شەڤ،
وان ناگهینە هەڤ...
لێ دیسا بەنگی
ناکن تو دەنگی،
نە خەید، نە گازن،
نە رێ دگوهێزن،
دیسا تمێ گەش،
ب نوور بەشەرخوەش
ریا خوە دپیڤن –
ئەو رۆ و هیڤن...

یێریڤان ١٩٦٤

نازیرە

نازیرە جان، نوور سەر دێمێ تە باریە؟
ناز – نەمەتێ پێخەمبەرا تە خاریە؟
وەک هیڤا گەش، عەزمان و عەرش دەرکەتی؟
مینانی رەوش ژ بەرا رەش دەرکەتی؟
مینا بنەڤش بن بەرف، قارخوون دەرکەتی؟
ژ بەر خەتا سامەد ڤوورخوون دەرکەتی؟
هۆرییی تو، یانێ گۆزەل – کەوی تو،

وەکی وا بەدەوی تو؟..

نازیرە جان، کێ دێمێ تە کشاندیە؟
کێ نوور – نەدەر سوفەتێ تە ڕەشاندیە؟
چ نەخشی تو، چ لال و دور، زێری تو؟..
چ ڕەوشی تو، ئەو چ ئەجێڤ، سێری تو؟..
مینا ڕۆیێ تە ئەز هژمەتکار کرم،
وەک گولباخان بەر خوە ستوخار کرم...

هونەرمەندی، قەی بێژی ئەو مۆری تو،
وەکی ل دەست شەهـ و پادشێ زۆری تو،
سەر چ پەیمان، سەر چ ڕەقەم، کاخازبی،
مینا مرن و ژیینێ تێ فەرزبی:
شەر و دەوا تێ تەڤ راکی، ڤێسینی،
شەهـ و پادشا تێ راکی هەڤ، هەڤ بینی...
تێ مینا وێ فیتنا دەلال، مووشابێ
ب کوبرا خوە شیرن، شەکر، دۆشابێ
ئیسکەندەرێ زوقورنە قەند – بەند بکی،
بەهرەمی گوور بێ هەماد و هەمد بکی.
تو ئەو سێری و ئەو نەخش – نەمووری تو،
ئەو گۆزەلا هەر وەختایە نووری تو،
کو نیزامی ل بەنگزێ تە مەتەل ما،
خاگانی هات ل بەنگزێ تە مەتەل ما،
ناسیمی هات، فیزوولی هات، گۆڤسی هات،
تو ل هەمیا بوویی ئاگر و شەوات:
مەتهێ تە دان، وان ترێ بەر وانی تو،

لێ نزانبون سێرا قورن – دەورانی تو،
کو تێ مینا هۆریا بوکور، باتنی
تەزە – تەزە دیهاربی ڤی زەمانی
... و ئیرۆ وا ب دەستێ خوە تبەرکی
کتێڤێ وان دەنگبێژا من رابەرکی...

نازۆ جان، ئاخ، کاخاز – کتێڤ دفرۆشی؟
من ژی ترێ سوورەت و لێڤ دفرۆشی...
گەردەنا گاز و سینگێ سێڤ دفرۆشی...
ژ بۆنا من ماشۆقێ خێڤ دفرۆشی...
...منێ مالێ کوردستانێ تۆپکرا،
سووکێد شەرقێ تژی بەر و لۆپکرا،
ئەشیایێ من بها بچیا، بفریا،
من موحبەتا دلێ تە پێ بکریا...

هەی واخ ل من، ئەز تو بازار نزانم...
تەر – تلفەتێ قیزێ ئازار نزانم...
ئەی بەختیار جان، جا وەرە تو بێژێدا،
بێ تە ئەڤ کورد ئاڤیتیە دەرد – ئێشێدا...
بێ مەلووله، بێ نەخوەشە، خەستەیە،
بێ مرن و ژییانا وی دەست تەیە...
بێ کەربی تە هەوار، ئاه و زارە ئەو...
بێ ل بەر تە، بێ زمان و زارە ئەو...
بێ بوریێ تە کو وەک کەڤان رادچن،
ئاڤرێ تیرێ دلێ ویدا تەڤ دچن...
بێ تو بوویی کەمەندار و نێچیرڤان،

ئەو – کووڤیکی دەشتا مووخان و شیرڤان.

بێ چەعڤێ تە رەشە تەعری وەک گۆی گۆل،
ئەو مەرالێ تی – کەسریە ل دەر – چۆل...
بێ بهاری، بهارا ئال، رەنگ – رەنگی،
ئەو وەک چیایێ کەپەز ل سەر تە بەنگی...
بێ دلێ وی بیە بەرا کاسپ بێ مەزیل،
تو ناڤێدا بوویی ئەو "کز کەلاسی"...
بێ جا وەرە، ئیساف، کەرەم، رەم بکە،
دلێ خوەیی کەلا کەڤر نەرم بکە،
دەست کوباریێ و ئینکاریێ بەردە تو،
ب حوب، ئەڤین پێرا خوەش خەبەردە تو،
و خێر – خزنێ ئادربێجانێ تەمام
رابەرکە ڤی کوردێ ماشۆقی زلام...

یێرێڤان ١٩٦٦

***

سەد قیز و بووک بەر من رێزبن، هۆریا من ناز تویی،
ناڤ – دەنگێ من بەیت – کارێزبن، ئەشق و هەواس تویی،
مێرگا من چلک گول و رەزبن، رەنگ و رەواز تویی،
ئێر – وەلاتێ پادشا ئەزبم، تاجێ من خاس تویی.

یێرێڤان ١٩٦٤

***

سەبر – سەڤدێ من هـین دکە،
موهول – مەڤتێ من هـین دکە.
و چقاسی من هـین دکە،
ئاقسی هار و دین دکە...

یێرێڤان ١٩٦٤

***

کەچکێ قوربا، راموسانەکێ کەرەمکە من توونسزی،
برا جان و جەسەتێ من تەڤدا بگرە شیرن سزی،
هەرگێ من ژی کلامەک خوەش ل ناڤێ تە ڤەنەگەراند،
منرا بێژە تو دەینداری، بێقراری، تو هەقسزی.

پامپ ١٩٦٦

***

تەی چ کر ڤێ زالمێ، تەی چ کر ڤێ نەهەقێ،
دلێ من مینا پاترۆن، پرتیکا ڤێ فشەکێ
ئاڤیتە ئاگرێ ئاتاف، خوە – خوە ژی هشت ژێ رەڤی،
کو بیردە دل نەتەقە، هێل نەبە و نەپەکە...

یێرێڤان ١٩٦٥

***

پیر – مەلەکێ ڤێ کلامێ وێ ل دۆر من هەسە – هەسە،
کاخاز، قەلەم چی منرانن، کەچکێ سینگێ تە کاخەزە،

ده کا ئەزێ ب رامووسان شێرەکە خوەش لێ بهوونم،
برا چڤتێ زەر مەمکا وەک دو کەوا سەر بخوونن.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

تو مەرد وەرە، باش وەرە، وەکی تەرا دل ڤەکم،
مینا باکی خوەش وەرە، حەمێز و پاشل ڤەکم،
نەڤی سەرما، نەڤی سور، شەخت و سورێ سەرتم ئەز،
تو وەک رۆیێ گەش وەرە، وەکی تەرا گولڤەدم.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

من مینا ئاشقێ کۆر دل ڤەکر هەساڤێ دەست،
سیمێ ساز هێلە لووڤاند و هەڤە چراخ تە خوەست،
تە شوونا ماش و چراخ، ژ دلێ خوەیی کەڤر
کەرامە کەڤر هلدا، کر دلێ موحبەتپەرەست.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

دلێ من کوتە – کوتە، دلێ من تکە – تکە،
د قۆشا شاییرادا فیرینە، پێکۆل دکە،
جەدێیە بەلکی بڤە – ژ "سیارا" "بەلگی" بڤە،
وەکی خوە هال بکەڤە، "زەڤا" ژی حوبێ بکە.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

بنهێر، جا بنهێر ڤێ جەوا ئاڤێ،
تیش دڤە،دگری ژ کەڤرێ ناڤێ،
لێ ئەم هەییری، لێ مە ژی ترێ،
ئەو ئەشقا دلرا خوەش – خوەش دسترێ...

یێریڤان ١٩٦٦

***

تە گۆ "سەری رەنگ – روو نینە، سەری خەیسەت و دلە،
مەری خەیسەت و فراسەت تێ گۆتن، دقەبلە"،
ئێە، فەنەرا تەنیگرتی، مینا قیر – قەترانا رەش،
کی وێ بێژە، وەکی ناڤدا نوور و شەمال دوشخولە؟..

یێریڤان ١٩٦٦

***

مینانی ڤێ پریۆمنیکێ دلێ من ژی ب دەنگ تژیە،
دلە من ژی دگوژگوژە ب کەسەر و هزنگ تژیە،
ئاخ بورخەکە دل ژی هەبیا، من کەرکرا ئاخ و کەسەر
و بگوهاستا سەر وێ پێلێ، کو ب ئەشق و ب بەنگ تژیە...

یێریڤان ١٩٦٤

***

کۆریۆ دلۆ، تێ وێ گوری، تێ وێ هێرسی،
وەک تەندوورا پێل باڤێژە ئاریک، هێسی،

ئاخ وێ هێرسێ کەلا تەئێ ئاڤکی هەرە،
توێ ژی بندا بتەمری، خوەدا ڤێسی...
یێرێڤان ١٩٦٥

***

چەعڤێ خوە بەر رۆییێ دگرم، رۆ رەنگێ زەر تێ کڤشێ،
دها هشکەم، مەهکەم دگرم، هنگێ قەمەر تێ کڤشێ،
لێ وەختا مەرد، مەرد ڤەدکم: ب نوور – نەدەر تێ کڤشێ.
یێرێڤان ١٩٦٦

***

شەڤە سایە، هیڤ نقۆ بیە ناڤا بەرا چاپ دەر،
با تێ ل رووێ بەرێ دخە ب کین، کول ئوو کەدەر.
و بەرا دین گوهی ل سەر بایێ پووچی دەخەس.
تەلخە ددە، هوورخوەش دکە هیڤا نوور ئوو
نەدەر...
یێرێڤان ١٩٦٦

***

وەختێ ژ دەرد بەندێ مەزن مەرد و مەری دگری،
من ژی ترێ گریداخێ وی همبەری دگری،
وەکی جۆتە کانی کریە جۆتە چەعڤێد هێسرا،
مژ و دوومان، دەرد و دەرمان ل سەر سەری دگری.
یێرێڤان ١٩٦٤

***

قەزیا و زیان پێلە،
ئیسان رادهێلە،
ستا تەلەف دکە،
زۆرا ساخ دهێلە.

یێرێڤان ١٩٦٥

***

مینا تۆخم درەشینم پرسێد مەلوول سەر کاخەز،
وێ پەی منرا گولدن گەلۆ، بگهیژن، ببن رەز؟
یان هێسرێ کەسی سەردا وێ نەبارن وەک باران،
و بێخەدا وێ برزن، پووچبن هەرن بێ دەنگ – هەس...

یێرێڤان ١٩٦٦

***

گەر دەست بینی ناڤ و دەنگێ رۆستەم زال،
گەر بستینی قیزا خوەدێ بێهەڤال،
مەرەمێ تە، بەخت – مرازێ تە خوەستی
دیسا – دیسا وێ بمینە خەون – متال.

یێرێڤان ١٩٦٦

بەخت

کیژانە بەخت، کیژانە تەخت؟
فەم نەکر من تو جار، تو وەخت.
هەر ڤێ زانم فەرە، نەخدی:
وەختێ قەزیا و بەدبەختی
مە زۆر دکن مینانی وان
عەورێ بێ وا، تەیرۆکا زیان،
ئەم دکن ئاخ، دکن فریات،
کو عەورێ قان ببیانا قات،
ببیا سایی،
بلندایی...
لێ چاخێ عەور وەک دێوێ گەور
ڤەدچخن، دبە سایی،
و پەنجەتەڤ گووژلی سەر هەڤ
ل مە دخن چا بەخت، شایی،
هنگێ ژی ئەم سەرگێژ دبن،
هنگێ دکن ئێجزایی...
یێرێڤان ١٩٦٤

دلێ کور

دلێ کور، دڤێ تینن،
تەندوورا دێدا دکن،
نکارن بپژینن،
چقاس ژی پێدا دکن.

لێ، دڤێ، ژ کەربا کور،
دیا رەبەن ناسەبرینە،
خوە داڤێ تەندوورا گور،
کو ئاگر بتەمرینە...

و، دڤێ، ئاگر هلتێ،
ب دایکا هێسیر دگرە،
و تەزە سەر ئاگرێ دێ
دلێ لور دکزرە...

یێریڤان ١٩٦٤

***

– چ چکووزی، چ مرتڤی، تەبیەت،
هەرچێ دایی، چما دڤی، تەبیەت،
ئێ نەبوویی ئەم لێ موکور نینن،
ئێ کو دچن ئەم لێ سەر ئاخینن...
ئاخ، نە بدە، نە بستینە، تەبیەت،
برا دنیا وا بمینە، تەبیەت،
دەردێ ئەولەد دێ نەڤینە، تەبیەت،
ئەولەد بێ دێ، باڤ نەمینە، تەبیەت.
دەستێ یارا ژ هەڤ مەکە، تەبیەت،
قەنج جینارا ژ هەڤ مەکە، تەبیەت،
مەردی، رەمی، رەم بمینە، تەبیەت،
برا عەڤد هەردەم بمینە، تەبیەت.
– هەرە، بەلێ، – تەبیەتێ گۆ، بەندە،

یا تو سەری خوەش قرار و قەندە،
دە تو وەرە، تو ژی زەڤیێ باڤێ،
دەس و کێلەنیاڤا نەکەڤ ناڤێ،
فێکیێ دارێ ژ چقل ژێنەکە،

بەرخێ نەکوژ، ماکێ شەرژێ نەکە،
قالڤێ مەسی بەرا روح دەرنەخە،
تۆپ – تڤنگا ڤان روحبەرا نەخە،
مووری – مووریستانکێ پێپەس نەکە،
بهوکێ ژی بێ کوس و کەس نەکە،
تە کو ئەڤ کر، ئاد دکم ئاددمە،
هنگێ ئەز ژی سەر قرار تەمە.

پێرێڤان ١٩٦٥

شیرەت شیرەتکارارا

زانم عەمر چەتنە،
زانم رابوون، کەتنە،
زانم شایە و دەردە،
زانم چەلە و نەردە،
زانم رێنگا مرازا
دچە خار و هەڤرازا،
زانم دنێ ژەر هەیە،
کەڤۆتکێرا مەر هەیە...
زانم، زانم، لێ فەقەت،
برێ منی خوەیەولەد،
هەتا لاوێ تە بێفەم

بێ خیاله و بێ خەم،
هەتا عەمر نەناسە،
هەتا هەیر و هەواسە،
هەتا دنێ گولەکە،

ئالەم ژێرا دلەکە،
هەتا چیا ژێ بەرهێرە،
کەڤر ژێرا پەنێرە...
هەتا خێڤ، بێ گونە،
خوشووش دلکێ وی تونە،
خوەدێ خوەکی، تو نەڤێ،
نەڤێ عەمر چەتنە...

یێریڤان ١٩٦٤

شاییر

قورەیی، قورەبە،
گەر لال و دور هەبە،
کەمالەک پر هەبە
ناڤ کار و کەدا تە، ئەی شاییر.

دقووژی، بقووژە،
گەر خەم و خوشووشە،
هسرەتەک پر تووژە
ناڤ دەنگ و سەدا تە، ئەی شاییر.

دفری، بفرە،
گەر تەیرێ سیمرە،

نە مووکی بافرە
زێن، مەریفەتا تە، ئەی شاییر.
یێرێڤان ١٩٦٤

س. یێسێنینرا

ئەز ب سەرێ تە عەزیزکم،
ئەز ب سدقێ تە تەمیزکم،
هەر شوریا من تە دبهورە،
ئیسافا من یا تە دگرە...
ئەو ژی دەما
ژ دەست خەما
تەرا دکم مسلەتێ،
مەلوولیک کوور وێ سهەتێ،
ب من دگرە دیسا – دیسا
وەک بارانەک دەر پاییزا،
و دلکێ من چا بەلکەک
دقنجلە، دچکچکە،
و هێسرێ من تێنە خارێ
وەک دلۆپێد بەلگێ دارێ...
ئوو نزانم،
قە نزانم
ئەز شینا تە مینا برا – پسمام دکم،
یان شینا خوە، یان شینا خوە
هەیام دکم؟
یێرێڤان ١٩٦٥

بەیت

بەیت ژ بۆنا ئاپێ منی
رەحمەتی حەسەنێ ئیڤۆ
هەوار، هەیاتێ هەوارە،
پادشێ مرنێیی سیارە.
وەرن زێنینێ رەمخوەستی،
لێزم، کنێزی دلشکەستی،
سەر ڤی حاکمی، ڤی میری
داینن شینەکە عەشیری،
سەریا ب رەش – شماقیکن،
هێسرا د کاسا باقیکن.
بینن جاوەکی چەندگازە،
تێکن کەفەنێ جنیازە.
د ناڤ تابووتا چامکن،
مەرمەر کێلک و شامیکن.

رەمە، روحێ وی رەمەتە،
بێ شەر، بێ زۆر و زەمەتە،
سەردا دە ئاخەکێ وەرکن،
خێرێ مالا خوە بیتەرکن.

یێریڤان ١٩٦٥

دەین

ئاخ!..
هەی ئاخ و ئاخ، سەد جاری ئاخ، ئاخ ب تۆپراخ...
من نزانبوو هەر تشت دەینە، داین دەینە،
هەق و چراخ،
من نزانبوو هەتا عەرد ژی
دەینی ددە بەندێ رەبەن، کەسیڤ، دەستتەنگ
ئەڤان فێکی، رەز و بەرێ ب هەزار رەنگ،
ئەڤان نانێ دەشت، کەوشەنێ بۆل و بلەت،
ڤان ئازخ و تەمازخێ بین - بەرەکەت،
ڤان دور، لالا،
چەک - رهالا،
خزنا مالا...
لێ ئاخری؟
ئاخریێ ژی دکە هەد - سەد، دەو - دۆزا دەین،
و ئیسانێ سەخیر، رەبەن
دکە - ناکە دەرنایێ بن دەینێ گران،
و دەوسا دەین عەردێ خوەی دەین وییا دڤە چاوا
گەراو.

***

من رامووسا چەعف و بوریێد کەوێ گۆزەل،
من بنڤیسیا هەزار و دو بەیت و قەزەل،
من زینکرا هەسپەکی شینبۆزی کهێل،
من باژۆتا مەرد - مەرد ناڤا جزیر و ئێل،

من بديتا بەنگز و بالا حەسەن، مەحمەد،
من هلكرا دوريا مەم و زينا رەحمەت...
من سەيركرا سەرێ چيپايێ سيپان – خەلات،
من سەهكرا فووره – فوورا چەمێ فەرات،
من پێ دانيا سەر تۆپراخا كولی تەبيەت،
من روحبەرێ دنيايێرا دانيا سۆوبەت،
من زاركرا زار – زمانێ هەر ملەتا،
من كاركرا عەمرێ چەند – چەند سلسلەتا،
من ڤەرگرتا ئولم – زانيستيێ دنيايێ تام،
من فەمكرا سێر – ئيجاتێ عەرشێ عەزمان،
من بديتا مالا دنێ ب تۆمەری،
من بديتا مەری گشك راست بوونە مەری،
هنگێ ئەزێ رهەت بچووما ئاخ و بەر،
دلێ منێ دەرد – كولارا نەبيا مەخبەر...

يێرێڤان ١٩٦٥

كورێ منرا

جار – جارنا تێم، مەلوول، دلخۆر و مرووزم.
لاوۆ، كەربا بنێ لنگێ تە رادمووسم...
شاش نەمينە، بەرخكێ من...ئێه، كی زانە...
دنێ هەيە – كاشكشيكا دەست ئيسانە،
دڤە رۆكێ كوردستانا خۆپان ڤەبە،
باڤكێ تەيی هسرەت دلدا لێ تونەبە...
... برا هنگێ لنگێ تە ب هسرەتا من
بگەره ناڤ ئاخ – تۆپراخا جماعەتا من...

يێرێرڤان ١٩٦٤

***

برا خوەزل کوردستانا من شێن ببیا،
ملەتێ من ئازا، خوەندێ و زێن ببیا،
دەرگە – دیوان ب زمان و زارێ منبیا،
قەوم و ملەت ل هەر چار هەوارێ منبیا.
برا هنگێ ئایێ شەڤێ ل من چاربیا،
کەلەفەکی وێران منرا جی – ستاربیا،
قەرپالەکی رەش د ستوێ مندا خاربیا،
دەستێ مندا نە ئەڤ قەلەم نڤیساربیا،
برا گێزیک دەرگەڤانا دەستێ منبیا،
سۆڤاقەکە ئەل – جزیرێ پۆستا منب یا...

یێریڤان ١٩٦٤

***

جمعەتا من کەر – کەری،
جمعەتا من بەر – بەری،
ئاخ خوەزل ل چیا – بانی
ئەز ببیاما جەو و کانی:
تو باتایی ژ هەر ئێری
ب هسرەتی و دلخێری،
تە سەر ئاڤێ کانیا قودرەت...
هەڤدو بکرا سڤەخێری...

پاپم ١٩٦٥

کوردستان

ئاگر و ئانتێخی تو،
هەو مایە – من ڤێخی تو،
هال و ئیلک بێخی تو،
هەی زۆر و زۆردەستا من.

لێ چ ئاگر، نووری تو،
هەڤدو نافوور – فووری تو،
ژ هەڤ بەلا دووری تو،
هەی تو راست و قەستا من.

منرا هەرگەدایی تو،
دیا من دوور – دەرایی تو،
نە ل ڤان عەردایی تو،
هەی تو عەرد و بەستا من.

ئەز بلبلم – قال و داخ،
تو سۆرگولی، دنیا – باخ،
ل منرا ڤەنابی، ئاخ،
هەی مەرەم و قەستا من.

قورن و دەور و سال – زەمان
هەیری بەنگزێ تە ئەز مام،
کوردم، کویی، کوردستان،
وەی دیل و بندەستا من...

یێریڤان، ١٩٦٦

دەنگ، جەنگ

مەحمەد ئارف دستریێ، ئەز ب گری دەم دگرم،
دنیا بەر من دڤە سێر، ژ مرنێ خەم دگرم،
هەی "ئەزراییل" و شەرباز، هەکی هوونن مرنا من،
وەرن، سەهکن دەنگێ وی، بەلکی پرتی رەم بگرن.

ئەز خێر هاتم ڤێ دنێ، من خێر ژی دی، لەزەت دی،
یارا خوەیە دێمنەدەر چۆل و بانیێ جنەت دی،
مەحمەد ئارف تەڤ راکر، دلکێ منی هسرەتی،
وەی، من دەنگ و سەدا وی زێدەتر تو سێر نەدی.

"ئەیشا عەلی" هەیرم ئەز، ل دەنگێ وێ هەیرم ئەز،
"ئاسا دەلیل" هەیرم ئەز، شوخ – شەنگێ وی هەیرم ئەز،
دە چەعڤێ خوە چ دەرخم، دە زارێ خوە چا پەڤخم،
وەکی نەڤێم – بەنگزێ وی، ل رەنگێ وی هەیرم ئەز.

خوەزلا تخووب تونەبیا، بەند و سینۆر تونەبیا،
سەر قەدەمێ دنیایێ کەنج و کینۆر تونەبیا،
لێ چ بکی؟ چ فەیدە، کو زەڤتکارێ دەرەکە
هێ روو – بارێ دنیایێ دکۆلە گۆر و تەبیا.

ئەی چکووزێ جەنگبازی، ئەی نەمەردێ دلکۆتی،
دەنگ – سەدا ڤی مەحمەدی یارەب قە تو نەسۆتی؟
تە دەست دایە "ئەزراییل"، تە دەنگ دایە تۆپ – تڤنگ،
هاهێلی پاک سەهکم ئەز دەنگێ وی ئۆم – ئۆم گۆتی.

تێ ژ ڤێ دنێ چ بڤی، کا بێژە فکار بکم؟

لێ تو، لێ تو، ئەی هەڤسوود، ژ تە چ پرسیار بکم؟
تو ڤی دەنگی مەرد ناڤی، چەعڤێ خەلقی بار ناڤی،
کا پووت خوەلیا سەر کولیک سەر چەعڤێ تە بار بکم.

هوجەت مەکە ب خەزەب، ب شەر و جەنگ، ئەی مەری،
چکووزیا خوە مەکە قان، سینۆر و بەند، ئەی مەری،
بهێل برا پێلا دەنگ بڤە پرەک مەرد قەوین
هەم بۆ مەریێ ڤی بەری، هەم بۆ مەریێ وی بەری.
یێرێڤان ١٩٦٥

***

دەنگێ ئارف دەنگێ منبیا،
رەنگێ مەمێ رەنگێ منبیا،
سازێ ئاحمەد سازێ منبیا،
س – ئێ بەخت – مرازێ منبیا،
و خالیدە یارا منبیا،
سەر سۆز و قرارا منبیا،
روونشتاما سەر تەختێ شێن،
سەربەست، دلبار، بێ موور و کێن،
ناڤا کۆما قەوم و برا
دل و هناڤ من بسترا،
یارێ کاسا من داگرتا،
من ڤەخارا ئەشقا مەردا،
حوبا ملەت سەرخوەشبووما،
عەگیت، مێرخاس، کەلەشبووما
و بچووما بەر رەزانی،

ناڤ لەشکەرێ شێر بارزانی،
تەیارەکێ ئەز سیاربووما،
ل سەر بەست و بەیاربووما،
بێ ترس و خۆف، زۆر و قەشەنگ
من دژمنرا دانیا قال – جەنگ
و بۆ ئازابوونا کوردا
سەری دانیا ئاخ و عەردا...

پامپم ١٩٦٦

قولنگێ بەریێ

قولنگنۆ، بەریێ هوون تێن،
جا، چقا هەیرا وەمە...
دەنگێ وە شیرن دبهێم،
مۆتاجێ سەیرا وەمە.

وێ چبە، ڤێ سالا نووە،
هوون ریا خوە بخالفن،
نەچنە دەرەز و دوور،
بێن داینن دەر مالا من.

ئەز پەر و باسکێ وەکم،
ئەڤ ئاڤێ زەعف ل وە بێ...
ئەز گازە – گازێ وەکم،
ئەڤ تەڤێ زەعف ل وە بێ...
بۆنا وە، جووجکێد وە،
ئەزێ نان، خورەک داینم،

ل سەرێ دارێ دولە
هێلینێد فرە داینم.

تەک هوون بێن، ئەم تەڤ بژین،
ئەز بەنگزێ وە مێزەکم،
هوون تێکن قنگین – قووژین،
دەنگێ وە عەزیز سەکم...

قولنگنۆ، هەی واخ، هوون چوون،
ئێور نەبوون ڤی مسکەنی،
دلکێ من وەرا هێلوون،
وە نەهات لێ دانەنی...

یێرێڤان ١٩٦٥

پاییز

عەرد ئیدا گەور بوونە،
پەز ئیدی ستەور بوونە،
وەختا داگێرێیە.
کانی نهجینە،
تەیر – توو خارجینە،
بەرێ کۆچێ رێیە.

زارۆ ناچن چۆلا،
سەر دەراڤ و گۆلا
و ناڤێژن "پەشکێ"،
قیز – بووک بەتال بوونە،
بێ خەم – خیال بوونە،

کلا نادن مەشکێ...
هێ بهار بوو، بهار،
کەری دهاتن خار.

گرمین ل چیێ دهات...
رۆژ چ زوو چوون، فرین،
عەورا نەکر گورین،
دەنگێ جەوێ هلات.

ئوودا قیزێ نەچن،
ئاخ، عەزیزێ نەچن
سەر جەوک و کانیا،
و بلوورا شڤین
وێ خوەش نەکە گڤین،
سەرێ چیا و بانیا...

جیێ بلوورا شڤین،
بایێ باگەرا دین
وێ گوژینکە قالم،
کانیێد قیز و بووکا،
وارێد بنداررووکا
وێ بەرفێ بێن گرتن.

چیایێ بێ کەس بڤن،
بێ دەنگ و هەس بڤن،
تا بهارەک تەزە،
وێ بێ بایێ بەریێ،

وەختێ ئاڤ و هەریێ
چیایێ خوە بهەسن...

و تەبیەتا مەزن
وێ بێ جارەکە دن
بهارەک نوھ ڤەکە،
لێ جارا مە دها،
بهارا مە دها
دها نە ئەو یەکە...

پامپ، ١٩٦٦

***

هیڤ – خاستیا من،
دەرگستیا من،
ل کارێتا عەرشێ عەزمان.

ستەیرێ ژۆرێ –
بەربووێ دۆرێ
بەشەرخوەشە ژیر و یەمان.

وێ پلتە عەور
شەرەکە گەور
داخستنە ل سەر چەعڤا،

"بووکا خێلی"،
کاو تمتێلی
تینن بەرب مالا "زەڤا".

ئەز هیڤییێمە،
چەعف هیڤێمە
ڤا ل سەرێ چیایێ دبوور.

ئەڤە بینن
و بگهینن
ڤر، پەیاکن خاستیا من نوور.

پامپ، ١٩٦٤

چیایێد پاییزێ

– هەی چیانۆ، چیا، هەی چیانۆ جان،
گول – شیدانێ وە کودا چوون؟
کولیلکێد وە لال و مرجان،
لال – مرجانێ وە کودا چوون؟

قوورتین دکەت بەت – بازێ وە،
شڤێن دسترا ل گازێ وە،
پەز هێل دکر هەڤرازێ وە،
خام – خۆزانێ وە کودا چوون؟

جەو و کانیا دکر خولین،
قیز و بووکێد بەنگی گولین
دەردکەتن کۆن و کولین،
زۆم – زۆزانێ وە کودا چوون؟

ئەز هاتمە مێڤانێ وە،
دگەرم گاز – بێلانێ وە،

کانێن شڤان، گاڤانێ وە؟
ئەو مێڤانێ وە کودا چوون؟

چیانۆ، بێژن، کا نەخشێ وە؟
وار – مکانێ وە کودا چوون؟
ئاخ ئەز دگریم بۆ رەوشا وە،
رەوش – رهانێ وە کودا چوون؟

چیا گۆتن: – ئاخ، وەرە مەگری،
هەی ماشۆقێ ساخ و سەخیر،
ئەڤە، ئەڤ سال چوو بوهوری،
وێ مە شینبن مێرگ و چاییر.

تەیر – تەیرادێ مەیە خەریڤ
وێ بێن، چێکن هێلینێ خوە،
کۆچەرێ بێن شاخ و شەقیڤ،
ڤەرگرن کۆن – کولینێ خوە.

ئەمێ شینبن، شێنبن جار دن،
بخەملن سال و زەمان،
لێ گەلۆ تێ هەبی هەرتم،
کو خەملا مە تێکی کلام؟

یێرێڤان ١٩٦٦

***

هەوا خوەش بوو، شلیێ ڤەکر،
بلبل بێخدا چکچکا،

رۆ مینانی قیزەک بوکور
عەردێ نەخشا چێدکە.

دویرویرە دەنگێ تەیرا،
هەوا شووشتیە و مشتی،
مەرڤ هسرەت، مەرڤ هەیرا،
چۆل و بانیێ بوهوشتی...

چقا خوەشە هسرەتا گور،
ل هەسپەکی کهێل سیار،
تەڤی قەلفا هەڤال – هۆگر
بگەری بەست و بەیار
تەماشەکی دەر و دۆران،
هلدی بینا جنەتێ،
دێلێ تە ژی ب هول، رهان
تژیبە وەک تەبیەتێ...

یێرێرڤان ١٩٦٥

سەرەجەم

هەرگاڤ وەختێ 399
دیسا خەوا دەست بەربانگێ 400
هەیر – هژمەتکاری تەمە 401
ئەو بیستە، ئەز سیمە 402
ئیشەڤ بەر دەرێ تەمە 402
بێ تۆ قیز – ئەزەپەکی 403
بەدەوێرا 404
کانێن وەردەکێ گوندێ مە 405
سینەم 408
ئیکرام 409
س – ئێرا 410
تو دین، ئیمان، مەسەڤا من 410
وێ گۆتە من 412
ئەز – گەرمپیڤا 413
بەسە، دلۆ 413
سەر بەرا رەش 414
تە گۆ "هەرە" 415
دلێ تە هەڤ کێلە، کوورە 416
قەلفەک بەندە 417
وێ گۆت 418
کافر، تە ئەز مەت کرم 418
موحبەتێدا ژی بێسەبر نیبە 419
مەچە، بەرخا من 420
یا خوە – تە دڤێم 421
نازیرە 422
سەد قیز و بووک 425

سەبر – سەڤدێ من هین دکە 426
کەچکێ قوربا 426
تەی چ کر 426
پیر – مەلەکێ ڤێ کلامێ 426
تو مەرد وەرە 427
من مینا ئاشقێ کۆر 427
دلێ من کوتە – کوتە 427
بنهێر 428
تە گۆ "سەری رەنگ – روو نینە" 428
مینانی ڤێ پریۆمنیکێ 428
کۆریۆ دلۆ 428
چەعڤێ خوە بەر رۆیێ دگرم 429
شەڤە ساییە 429
وەختێ ژ دەرد 429
قەزیا و زیان پێلە 430
مینا تۆخم 430
گەر دەستبینی 430
بەخت 431
دلێ کۆر 431
چ چکووزی 432
شیرەت شیرەتکارارا 433
شاییر 434
س. ی. 435
بەیت 436
دەین 437
من راموسا 437
کورێ منرا 438
برا خوەزل کوردستانا من شێن ببیا 439
جماعەتا من کەر – کەری 439
کوردستان 440
دەنگ، جەنگ 441

دەنگێ ئارف دەنگێ منبیا 442
قولنگێد بەریێ 443
پاییــز 444
هیڤ – خـاستیا من 446
چیایێد پاییزێ 447
هەوا خــوەش بوو 448

فێریکێ ئووسڤ
لیریکا
رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. ئوو. باکۆییێڤا
شکلکێش ڤ. گ. ساهاکیان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ ئان. ڤ. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ئۆن. س. پانیکیان

دەستێ دێ

ئەمەریکێ سەردار

نەشرەتا "هایاستان"
یێرێڤان ١٩٧٤

Ә́МӘРИКЕ СӘРДАР

ДӘСТЕ ДЕ

НӘШИРӘТА "ҺАЙАСТАН"
ЕРЕВАН 1974

نەمە

(قسا هەڤالێ من)

قیزەک گوندێ مە دا هەبوو: ناڤێ وێ چیلێ بوو. چیلێ نەبێژە هوسول – جەمالەکێ بێژە. ئەوقاس بەدەو بوو، هەتانی کالێ گوند ژی سەر بەنگی بووبوون و وەختا دهات بەر وان را دەرباز دبوو، وانا بن چەعڤا را لێ دنهێرین. جاهل سەر دین – هار بووبوون، گەلەک جارا رووێ وێ دا دکرنە شەر. لێ ئەوێ پۆز یەکی نەدکر.

چ گونێ خوە ڤەشێرم، دلێ من ژی کەتبوویێ. من ژی دوورڤا لێ دنهێری، دزیکا ڤا ئاخینێ کوور رادهیشتن، لێ ئەز کو، چیلێ کو! ئەزی یەکی کنی رەشۆتانگی، هەلا سەر دا ژی کرنووکی، ئەوە یەکە چیلە – قەرقاشە بەدەوە بەژنبلند، دەڤ – درانێ وێ شەکری، چاکووچ – قەلەمێ وێ جی. ئەزی عەمر دا شەرمۆکە، ئەوە بەدەویا خوە گومان. هەر پاک بوونا من تەنێ ئەو بوو، وەکی مەکتەبێ دا رند هین دبووم، روونەرمی ملووک بووم. لێ هینبوونا من هەلا نەدبوو سۆل نەدکەتە لنگێ من، نەدبوو کنجەکە تەزە ستووێ مندا نەدهاتە خوارێ، روونەرمی و ملووکایا من ژی قەدر – قیمەتێ من بەر چەعڤێ جاهلا نە ددا بلندکرنێ. لەما ژی ئەزی یەکی پۆرمژی، دبووری بووم.

لێ مالا خوەیێ حزکرنێ بشەوتە، خوە هدوودا ناس ناکە؟ و من دلێ خوە دا ژێ حز دکر، دوورڤا چەعڤێ من لێ بوو و خوە بەختەوار هەساب دکر، وەکی ئەو هەیە، ل دنێیە، رۆژێ چەند جارا دوور ڤا دبینم، دلێ من بارستان دبە. ئەو ژی بەسی منە.

وەختا ئەم، قیز و خۆرتێد گوند، تەڤایی دچوونە خەباتا کۆلخۆزێ، لنگێ من ژ شابوونا عەرد نەدگرت. نە ئاخر ئەوێ سبێ هەتانی ئێڤارێ بەر چەعڤێ من بە، دەنگێ کەن و خەبەردانا وێ بەر گوهێ من بە. ئێڤارا، گاڤا خەبات خلاز دبوو، مە بەرێ خوە ددا گوند، ژ گشکا زەعفتر ئەوێ خەبەرددا و دکەنیا، لاقردی دکر، ئوسا دکر، وەکی گلی بێ سەر من. لێ ئەز مینانی مەریێ بێزار – زمان کەر بووم. ئەز

دترسیام خەبەردم: دفکریم، دبە ئوسا ببە، وەکی حزکرنا من بێ کڤشێ و چمکی ئەم نە هنکووفی هەڤن ئەز ناڤا هەڤال – هۆگرا دا ببمە رۆبەت.

ئەز بووبووم پەپووکێ بەدەویا وێ. من ژ بەدەویا وێ شەرم دکر، جولەت نە دکر گلیک بەر را ئاڤیتا.

جارەکێ رووێ وێ دا من و جاهلەکی ژی کرە شەر. ئەو یەک ها قەومی: ئەم چووبوون چەگیلا. خۆرتەکی گوندی دەست – پێ بەر وێ بەرزەق – بەرزەق خەبەردا، خوە قورە کر. دل – دینێ من بەر هەڤ نە دا و بێ هەمدی خوە ئەز بەر وی سەکنیم، من شەماقەک دایێ. ئەوی کولەکە ئوسا من خست، وەکی ئەز شەوشیم. بوو قووژینیا چیلێ... من نهێری، وێ خوە ئاڤیتیە سەر ملێ قیزەکێ، رەنگ لێ چوویە، چەعڤ لێ فرە بوونە... وی چاخی من دەربەکە دن ژی پشتا خوە تەخمین کر... لاوکا ئەو ئالیکی دا برن. دەوسا دەربێ وی ئێپێجە وەخت دێشیان، لێ ئەز ژ کرنا خوە پۆشمان نیبووم.

جار – جارا ئەو ئێ گلی ژی بەر من را داڤیتن، دەڤ – درانێ خوە یە شەکری ڤەدکر، خوەش – خوەش دکەنیا، پێرا ژی چەعڤێ خوە یە بەلەک دکوتانە چەعڤێ من. ئاخ، وان چەعڤا لاپ مالک ل من خراب کربوون. من نکاربوو دەقەکێ ل وان بنهێریا، ئەوقاس ئاگر – ئالاڤ وان دا هەبوو: شەرما من سەرێ خوە دکرە بەر خوە، کەر دبووم. ئەو ئێ خەبەرا خوە دوجار – سێجار دکر، دیسا سەرێ من بەر من دا بوو، من نکاربوو لێ بنهێریا، لێ تەخمین دکر، ئەو زوور بوویە من دنهێرە. ئەز دها تەڤیهەڤ دبووم، خوە دا دشەوتیم. من ترێ ئەو قەرفێ خوە من دکە، من بەندی تشتەکی هەساب ناکە، بوومە پێکەنیێ وێ. سەر ڤێ یەکێ ئەز بەر چەعڤێ خوە دها ئالچاخ دبووم.

جارنا ئەو دهاتە مالا مە. (ئالیێ پیرکێ دا ئەم دگهیشتن هەڤ). گاڤا دهاتە مالێ، ئەز شەرما دەردکەتم، لێ هش و سەودایێ من جەم وێ بوون. ئەز دچووم جیکی ئوسا دسەکنیم، وەکی دەرکەتن و چووینا وێ دوور ڤا ببینم، دلێ خوە یی شەوات رەهەتکم. لێ وەختا ئەز مال دا دمام، قەستیکا تشتەکی ڤا مژوول دبووم، من بن چەعڤا را تێر لێ دنهێری. ئەو ئێ تمێ ئالیێ من دنهێری، چەعڤێ خوە دکوتانە

چەعڤێ من، ب لاقردی دگۆتە پیرکا من:

– مەتێ، تو ناخوازی ئەز ببم بووکا تە؟ – و دبوو پیرقینا وێ، دکەنیا. – ئەزێ ئوسا مقاتی تە بم!..

"ئەڤێ ژ من خێرە؟ – ئەز دلێ خوە دا هێرس دبووم. – کولا من نە بەسی منە، ئەڤا ژی هەلا تێ سەر ئاگرێ دلێ من فریکێ خوە دقەلینە".

هەر جارا من قرار دکر حوبا خوە ژ دلە خوە دەرخم، ئەز ژی قەرفێ خوە لێ بکم، بەندی تشتەکی هەساب نەکم، لێ ژ زەڤتا من دەر بوو. دلکێ من ئوسا بێ دوو، بێ دوو خوە دا دشەوتی و ئەز رۆژ ب رۆژ خوە دا پووچ دبووم.

ئێ، قیزەکە مینانی چیلێ وێ گەلەکی مالا باڤێ دا بما؟ خوەزگینیێ وێ دهاتن، دچوون. هەر جار، گاڤا باڤێ وێ نە ددا، ژ شابوونا پەر – باسکێ من تونەبوو ئەز بفریاما. گەلەک هاتن و چوون، لێ باڤ نەدا. و باڤێ وێ بووبوو گومانا دلێ من. رۆژێ من دەه جارا دوعا ل باڤێ وێ دکر. لێ تو نەڤێ...

رۆژەکێ... ئاخ، برا ئەو رۆژ نەیێ سەرێ دژمنێ من ژی... چەند لاوکێ تبیلیسیێ یە کری – خواری، سارۆچکێ سپی لێ، ب ئاڤتۆیێ هاتن بەر دەرێ مالا باڤێ وێ پەیا بوون. دەنگ بەلا بوو، وەکی هاتنە خوەزگینیێ چیلێ. ئەڤا ئیدی جارا چەندک – چەندا بوو قودوومێ من دشکەستن، دیسا ئەز بەر دەرێ کیلەرا گوند دبوومە قەرتل و چەعڤێ من دەرێ مالا باڤێ وێ دقەرمین. مەری دچوون، دهاتن، گازی زەڤا و خووشکێ وێ ژی کرن.

جارەکێ – دودا ئەو ژی دەرکەتە دەرڤا، سەر قوونتاخا خانیێ پێشبەر سەکنی، ئالیێ من نەهێری. من دنیا بیر کربوو، هەر تەنێ ئەو بوو، بەر چەعڤێ من بوو.

تەعری کەتە عەردێ. هەر کەس چوو مالا خوە، ئەزی هێ جیێ خوە دا بووم. ئەزێ کو دا بچووما، تابەتیێ چاوا بکەتا من؟.. من دخوەست وێ دەمێ بووبووما کەڤرەکی دیوارێ مالا باڤێ وێ، هەر تەنێ پێ بهەسیاما، چکا هوندور دا چ دقەومە، چ خەبەر ددن، سۆز – قرارێ وان بوو چ؟.. چەعڤێ من ئیدی دەرێ وان نەدقشراند، لێ ئەز ژ جیێ خوە نەدهەژیام.

ئێڤارەکە خوەش بوو، هیڤەرۆن، وەکە رۆ. باکی هێنک دهات، هەر تشت سەقری

بوو، هەی جارنا ئەعوتینا کەلبێ گوند بوو. ستەیرک ل عەزمانا بوویوون لەمپ. رۆنایێ مالێ گوند ڤێسیا بوون، هەر تەنێ ئیشقا مالا باڤێ وێ ڤێکەتی بوو، چاوا دهاتە کڤشێ، سۆز – قرارێ وان هەلا نەبووبوو یەک. خولەسە، ئیشقا وان ژی تەمری. چارا من هاتبوو برینێ، گلیکی نەهەسیام، چوومە مالێ، ب کولزکی کەتمە جییا. وێ شەڤێ من چەعڤێ خوە نەدانە هەڤ، هەتانی سبێ کێلەک – کێلەک وەلگەریام.

سبێ شەبەقێ ئەز ب مەنیا ئاڤێ چوومە سەر چرکا ئۆرتا گوند. (ئێ، بێ من قە عەمرێ خوە دا ئاڤ ئانیبوو؟). من زانبوو، وەکی سەرێ تێلا گوند ڤێ دەرێ یە: کولفەت سبێ زوو تێنە ئاڤێ و چقاس گلیێ تەزە گوند دا هەبن، بەرێ ئەولن ژ ڤێ دەرێ بەلا دبن.

چەند کولفەت سەر چرکێ بوون. هەڤ را خەبەر ددان. قورف کەتە دلێ من. ئەز لەز نێزیکی وان بووم.

– لێ – لێ، تو ناڤێ ئیشەڤ چیلا ڤیزا ئەسلان نیشان کرنە...

من ئیدی پەیهاتنا خەبەردانا وێ و جابا یا مایین نەبهیست، قودوومێ من ست بوون، ئانجاخ خوە چرکێ را گیهاند، قەینتەر دانی، سەر سەلێ کێلەکێ روونشتم، ئەلبا خوە دانی بەر ئاڤێ...

– نە ئەلبا تە زوودا تژی بوویە، چرا هلنادی؟ – کولفەتەکێ من را گۆت.

من قەینتەر هلدا، کو باڤێژمە ئەلبێ.

– ئەلبا دنێ چرا تژی ناکی؟ – ئەو ئێ منرا گۆت و هێژا من تەخمین کر، وەکی ئەلبەکە من ڤالا یە.

من ئاڤ ئانی مالێ. مینانی مەرڤەکی سەوداسەر قچێ ڤەگەریامە بەر دەرێ کیلەرا کۆلخۆزێ. شک دلێ من دا هەبوو: دبە وان ژنکا راست نەگۆتن، ئەز هەرم، راست پێ بهەسم.

ئاڤتۆئا لاوکا تبیلیسیێ بەر دێری بوو. ئەوانا تانا مایکا دەرکەتن دەرڤا، چەند تەڤزی دانە خوە. چیلێ ژی ئەلبا ئاڤێ و شەربک دێستدا، پێژگیر سەر ملا دەرکەت دەرڤا، ئاڤ دەستێ وان کر. باڤێ وێ ژی دەرکەت بەر دێری. هەڤ را شیرن –

شـیـرن خـەبـەردان، پـاشـێ تەڤـایی چـوونـە هـوندور. هـەر تشت ئـیدی من را فـەمداری بوو.

چیلێ نیشـان کرنە!.. چـووک – مـەزنێ گـوند دەرهـەقـا ڤـێ یەکێ دا خـەبـەر ددان. جاهلا کەسـەر رادهشتن، ئاهلا هـەیفا خـوە دانین، وەکی قـیـزەکە ئوسـا وێ ژ گـوند دەرێ.

– بەلکی با پشتا وە کەڤـە، – ئاهلا دگۆتنە جاهلا، – وە قیزا دەلال چرا ژ دەستێ خوە بەردا؟ – جاهلا شەرما و کەربا سـەرێ خوە دکرنە بەر خوە، خەبەر نەددان.

بەس بەلا بوو، وەکی زەڤا ژی خـوەزگینیا را هـاتیـە. دگۆتن و دکـەنیـان، وەکی هـەلا تلڤیسـڤـانیا ئـەدەتێ مە بیر کرنە، پێپـەس کرنە، لێ باڤێ وێ چاوا رابوو جارەکێرا قـایـیل بوو قیزا خـوە دا. هـەر یەکی خـوە را گلیک دگۆت، تشـتـەک سـەر دا زێدا دکر، یانێ کـێم دکـر، لێ تشـتێ راست ئەو بوو، وەکی ئەوانا جـارەکێ را هـاتبـوون چـیلێ دیتبوون، بەگەم کربوون و نیشان کربوون. ئێ، چرا چیلێ قیزەکە ئوسـا بوو، وەکی بەگەم نەکرانا؟ لێ دەرهـەقا دەرگیستیێ وێ دا جورە – جوورە خەبەردان هەبوو.

هنەکا دگۆتن، وەکی دەرگیستیێ وێ نە هنکووفی وێ یە، هـنـەکا ژی دگۆتن، وەکی راستە، سەکە – سینچێ خوە دا نە تو تشتە، لێ هەبوونا باڤێ وی گەلەکە، مالا وان تێر – تژی یە. مە ئوسـا ژی زەڤێ تەزە نەدیت، لاوکێ تبیلیسـیێ ئاڤتۆئا خـوە سیـار بوون، دەستێ خوە هـەتانی ئەنیشکێ پەنجەرا وێ را دەرخستن، چوون.

بەرێڤـارێ لاوکێ گوند بەر دەرێ کیلەرا کۆلخـۆزێ بەرەڤ بووبوون، خـوە را خـەبـەر ددان. باڤێ وێ ژی هـاتە ورا.

– کێرهـاتنا وە کر بمبارەک – پیرۆز بە، – کالەکی گۆتە باڤێ وێ.

– برا ئەڤا شـایا بەر دەرێ وە بە ژی، – ئەوی هـازرا را گۆت.

– برا خـوەدێ لەڤ بینە، لە... نیشـانی نە ب دلێ من بوو. هـەیفا وێ قیزێ... – کـالە ب کەسـەر گۆتێ.

– نا، چرا، قیزا منێ بکەڤـە شـەهـەرەکی مینانی شـەهـەرێ تبیلیسـیێ، خوەدێ شێن کە، مـالا وان ژی دەنگزە، وێ بکە، بخوە، مستـا خوەبە... خوەدێ هەڤینی، ڤی گوندێ سـەرێ چیا دا چ هـەیە؟ نە سـال تێ سـالێ ئەم پاکی ئێمیشـەکە تێر نابین...

– ئێ، بێ من سەبا ئێمیش دایە، – کالە بەر گلیێ وی دا هات.

بوو پیرقینیا جمعەتێ کەنیا. لێ ئەو سۆرۆمۆرۆ بووبوو، نزانبوو چ بگۆتا.

– هەلا ئەو هێچ، تو وێ بێژە، زەڤێ تە چاوانە؟ – گوندیکی مایین ب ئەکس پرسی.

– زەڤێ من؟ – ئەوی ژی هندا ڤا خوە دا پرسی. – ئەز هەیرانا سێری مە، خوەدێ کورێ ئوسا نەدایە. دڤێن، شەهەرێ تبیلیسیێ تەمام سەرێ وی سۆند دخوە. ئیشەڤ من زەرپێ وی بەر چەعڤێ خوە دیتن: پێنج مالێ خوەدێ، پێنج لیتر شەراڤ ڤەخوار، دیسا وەکە خوە بوو. بێ تە چرا موو – مسقالەکێ شاش نەکر.

گوندیا چەعڤێ هەڤ نهێرین و بن سمێلا ڤا ڤەبشرین.

... ئەز دیسا قەرەولێ بەر دەرێ کیلەرێ بووم. من دخوەست دوور ڤا وێ ببینم، بەلکی ئەو ئاجا دلێ من داینە. لێ چیلێ ئیدی کێم دەردکەت دەرڤا، هندکی دچوو مالا جینارا. وەختا دهات ناڤا گوند را ژی دچوو، سەرێ وێ بەر دا بوو، مینانی بەرێ نەدمەشیا. گولا ئەنیا وێ چلمسی بوو.

هەر تەنێ جارەکێ هاتە مالا مە. روونشت، پیرکا من را خەبەردا، لێ زوور بووبوو من دنهێری، ئاڤرنە تووژ ددانە من. ئەز جی دا قنجلی بووم سەر هەڤ، خەبەردان من نەدبوو.

– چیلێ، لاۆ، خوەدێ بمبارەک – پیرۆز کە، هوون هەڤ را سەر بەلگیکی کال – پیر بن، – پیرکا من گۆتێ و من ترێ ئەو خەبەرێ پیرکا من بوونە تیر دلکێ من هنگاڤتن.

– بەلکی خوەدێ وی مرازی رەش – هەشکە، – چیلێ گۆت، کەسەرەکە کوور راهشت، دیسا چەعڤێ من نهێری.

من تەخمین کر، وەکی دەرگیستیێ وێ نە ب دلێ وێ یە، گومانەکە ب چووک کەتە دلێ من. لێ دیسا شەرما دەڤێ من کەتە هەڤ، زارێ من نە گەریا.

چەند مەها شوون دا هاتن چیلێ سیار کرن. ئەز کەربا مال دا روونشتم. من قرار کر، وەختا دەرخن، ئەزێ هەرم دوور ڤا، دلێ خوە دا خاترێ خوە ژێ بخوازم.

باڤێ وێ چەند جارا مەری شاندن پەی من و پیرکا من، ئەم تەگلیف کرن، لێ ئەز نەچووم. ئەزێ ب چ دلی بچووما؟.. من مەنی گرت، وەکی ئەزی بێ کێفم. پیرکا من

ژی سەبا من نەچوو.

باڤێ وێ ب خوە هاتە پەی مە، زۆرێ ئەم برن. خوەزل ئەز قەت نەچووما!.. ئەز ب دلەکی کول چوم، تەعلدێ دا روونشتم، من خوە قنجلاندە سەر هەڤ. لاوکێ تبیلیسیێ خوە دابوون سەرێ تەختەیی ژۆرن، قورە – قورە روونشتبوون، شا دبوون...

ئەز قول چ دا روونشتبووم و چەعڤێ من دەرێ خێنی بوو، وەکی بەلکی جارەکێ ژی چەعڤێ من چەعڤێ چیلێ کەڤە. لێ چیلێ دەرنەدکەت: بووک بوو، ئیزنا وێ تونە بوو. دەنگێ دەف – زورنێ بەر گوهێ من دبوو قووژینا چیلێ. من ترێ ئەو ناخوازە، وێ زۆرێ دبن. نان بەر من دا نە دچوو، دەڤێ من زیا دبوو، سەرێ من دێشیا، بەر چەعڤێ من رەشەڤەدهات...

– دە زوو بکن، بووکێ سیارکن، – هەر ئەڤان خەبەرانا من تەسەلە بوون ئوو... وەختا من چەعڤێ خوە ڤەکر، ئەزی مالا مە دا ناڤا جیادا مە، پیرکا من ژی بەر سەرێ من روونشتیە.

– چەعڤێ پیرکا تە برژە، نەبی تە ئی چکە گەلە ڤەخوار، سەرێ تە گرت؟

پیرکا منە بەلەنگاز چ زانبوو، وەکی ئەز کێفخوەشێ ئەڤینتیێ مە، وەکی زەرپا وێ یا ئ چکێ زۆرترە و گاڤا مەریا دخە، دەگمە مەری بەر وێ تەیاخ دکن.

تو نەبێژی، وەختا چیلێ ژ مال دەردخن، ئەز دشەوشم، دو هەڤال من ناڤ هەڤ را دکن، تینن مالێ.

چیلێ برن، گوند بەر چەعڤێ من ڤالا بوو. ئەز مام، دەردو – کولێ من، خوەندنا من مان... دلدینیا بەر دلێ من، بینا بەر من هەر تەنێ خوەندن بوو. و من دخوەند، هین دبووم، مینانی مەریکی ئاج ژێ تێر نە دبووم.

***

سال دەرباز بوون، من خوەندنا خوە تەمام کر، ئوونیڤێرسیتێت کوتا کر، رادیۆیێ دا خەبتیم چاوا دیکتۆرێ خەبەردانا کوردی. برینێ من ئیدی کەو گرتبوون، ئەز زەوجی بووم، زارێ من هەبوون، خەبات ژی گەلەکی ب دلێ من بوو. ژ عەمرێ خوە، ژ خەباتا خوە رازی من ها خوە را دەرباز دکر، هەتانی رۆژەکێ...

ڕۆژەکێ ژی، وەختا ئەز هاتمە سەر خەباتێ، نەمەک دانە من. دەستنڤیسارا سەر پاکێتێ نەناس بوو، ئادرێسا شاندی ژی تونەبوو. من نەمە ڤەکر و خوەند:

"... دبە تە نها ئەز بیر کرمە. خوەزیا من تە... لێ یا من؟ ئەز نکارم تە بیر بکم. هەر ئێڤار، وەختا تو رادیۆیێ دا خەبەر ددی، بێ هەمدی خوە دبی مێڤانێ دلێ من.

هنگی تو رادیۆیێ دا خەبەر ددی، تابەتی ناکەڤە من. کو ژی نیبم، چ شوخول ژی دەستێ من دا بە، حزدکی شاه، حزدکی پادشا ڕوونشتیبە، ئەز خوە دەنگێ تەرا دگهینم. وێ ڕۆژێ مێرێ من بۆنا ڤێ یەکێ ئەز کوتام... لێ ئەز نکارم تەرکا رادیۆیێ بدم... قە نا ڤێ جارێ تەخمینکە بۆنا چ... قە نا ڤێ جارێ زانبە.

من زانبوو، تو من حز دکی. تو ژی مینانی من دوو رڤا خوە دا دشەوتی. تە ترێ من بیر کریە، چاوا چەعڤێ تە دەرێ مالا مەبوو، وەکی ئەز دەرێم، من دوور ڤا ببینی؟.. ئەز گاڤ – سەهەت هیڤیێ بووم، وەکی تێ دەرەڤەبی، گلیکی من را بێژی. لێ دلێ تە کەڤر بوو، دەنگ ژێ نەدهات، شەرما دەڤێ تە دکەتە هەڤ. دە ئەز ژی قیز بووم، نەدبوو من پێشیێ دەرهەڤا حوبا خوە دا تە را بگۆتا. مالخراب، چڤاس جارا من گلی بەر تە را داڤیتن، لێ تو سەر هسا – هسا نەدکەتی...

تو نەخەیدە، هوسنێ دنێ دا تی نە رندی. لێ گەلۆ دنیایێ دا هەر تەنێ بەدەوییە؟ نها ژی ئەز نکارم بێژم، من چرا تە حز دکر. (ئەڤین تو جارا نکارە جابا وێ پرسێ بدە). من دیت تو خۆرتەکی ئاقلی، خوەندییی، شەرمۆکەیی (ئاخ، کولا وێ...)، مینانی خۆرتێ گوندە مایین سرتووک نینی... نزانم بۆنا چ، لێ من ژ تە حز دکر، ئەز هیڤیا خەبەرەکە تە بووم، جابەکە تە بووم... من ترێ تێ مەریێ خوە بشینی مالا باڤێ من. لێ یازخ، سەد یازخ.

هەر تەنێ ئەو یەک ژ دەستێ من هات، وەکی من ناڤێ تە کورێ خوەیی تایێ – تەنێ کر.

یا تە نزانم، لێ یا من ئەزە بێبەختم... مێرێ من مریێ ئی چکێیە. ئەڤا دەه و دو ڕۆژە دەری من و گەدە ڤەنەکریە. ئەبوورا مە نابە... ڕاست دڤێژن: "دەوێ خوە یی جێربانی نەدە ماستێ خەلقێیی نەجێربانی". چ بێژم، بەلکی ئایکێ من باڤێ من را نەمینە.

ئەز هەر وێ یەکێ زانم، وەکی تو ژی مەنیکە ڤێ بێبەختیا من ئی. تە کو جولەت بکرا، ئەڤینتی دلێ خوە دا نە خەنقاندا، گاڤەکێ پێش دا باهاتایی، ئەز نەدکەتمە ڤێ رۆژێ. وی چاخی بەختێ من را جولەتێ تە تونەبوو، دەڤێ تە کەتبوو هەڤ، تە قوتار نەدکر دو گلیا قیزەکێ را بێژی. ئەز ها سەرت تەرا دنڤیسم، چمکی تە دلێ من گەلەکی ئێشاندیە...

و نها، وەختا ئەز دەنگێ تە دبهێم، دوور ڤا ژ تە دپرسم: مالخراب، وەختا جولەتێ تە هەیە، تو شەرم ناکی ئیرۆ بەر رادیۆیێ دنیایێ را خەبەر ددی، هەلا جارنا شێرێد ئەڤینتیێ ژی دخوونی، لێ وی چاخی چرا تە جولەت نەدکر، شەرم دکر قیزەکە گوندیا خوە را خەبەر بدی، سۆزەکی ژێ بخوەزی، کو سەر تە بەنگی بووبوو، هیڤیا جابەکە تە بوو؟ بەختێ من را بوو؟..

گەلۆ تو زانی نها، وەختا بەر رادیۆیێ مینانی شاروور - بلبلا خەبەر ددی، بێ هەمدی خوە رۆژێد دەربازبوویی دکی بیرا من؟ گونێ من چیە؟ دبە گونێ من ئەوە، وەکی عەمرێ خوە دا من هەر تەنێ ژ تە حز کریە و هەتانی نها ژی ژ تە حز دکم.

ب سلاڤێ شیرن،

چیلێ".

پاسی ڤێ نەمێ چەند رۆژا من ترێ سەرێ من نە من ڤا نە. مالێ ترێ ئەزی نەخوەشم (من ژی ئوسا وان را دگۆت). دەردو - کولێ من تەڤ رابووبوون، برینێ منە بەرێ تەزە بووبوون، من ئاخ دکر، لێ هەر تشت ئیدی دەرباز بووبوو. من ژی دلێ خوە دا دگۆتێ: "تە چرا نەمە شاند، سورا دلێ خوە من دیهار کر، رەهەتیا رۆژێ، خەوا شەڤا من هەرماند؟ ئاخر نە تو ژی زانی، ئیدی دەرەنگە، ئەم گەلەکی ژ هەڤ دوورن. تە چرا ئوسا کر، روحێ من تەڤی هەڤ کر، قەلسبوونا منە جاهلتیێ ئانی بیرا من، وەکی تەمامیا عەمرێ خوە دا بیر نەکم و وێ یەکێ تو وەختا نەباخشینم خوە..."

ژ وێ رۆژێ دا قەت نزانم چ هاتە سەرێ من. وەختێ ئەز بەر میکرۆفۆنێ روودنشتم، من دەستپێ دکر دخوەند، تەڤی هەڤ دبووم، شاش دکر و من ترێ ئەزی دیسا گوندم، بەر چیلێ سەکنیمە، مینانی وی چاخی دیسا دەڤێ من دکەڤە هەڤ،

نکارم خـەبەردم. من زانبوو وێ دەقێ چیلـێ بەر رادیۆهلدانۆکێ روونشتیە، گوهـ ددە خەبەردانا من. و ئەڤا یەکا دبوو مەنی، وەکی ئەز تەڤی هەڤ بم، رند نەخوونم.

یەکێ ژی: ئـەز دفکریم دەرهـەقـا مـالا وێ دا، کـورێ وێ دا. بەلکی نشکێ ڤـا، بێ هەمدی خوە رووێ من دا تشتـەکی ئوسا بکە، کو هالێ خوە هـێ خراب بکە. هـەمین ئەز جارەکێ بوومـە سەبەبێ بێبـەختیا وێ، جارا دودا نەبم ڤاییسێ وێ و مـالا وێ. برا هـەر ئێڤار ئەو ئەڤینتیا خوە یە پێشنە بێجاب بیر نەیینە و خوە دا نەشەوتە.

لێ من چیلـێ را هـەر تەنێ بەخـتـەواری دخوەست. لـەما ژی من ئەرزا خـوە دا و ژ خەباتا دیکتۆریێ ئازا بووم.

س. ١٩٧٣ – ل.

سورا حوبەکێ

ب گۆتنا گۆتیا، گوندەکی ب چووک بوویە. لێ وی گوندی دا قەومـاندنێد مەزن بوونە. دە وەخت – وەعـدەکی ئوسـا بوویە، وەکی هـەر قـەومـاندنەکـە ئوسـا بـوویە لێگێند. بەعـسـا دەرهـەقـا وان دا ژ مـالەکێ دەرکـەتیە، کەتیـە مـالەکە دنێ، ل گوند، ل ئێلێ گەریایە، بەلا بوویە. سـەرهـاتیا زەواجا کەلـەشێ رەشۆ ژی قەوماندنەکە ئوسا بوویە، چڤـاس چوویە هدوودێ خوە فرە کریە، مینـانی تۆپا بەرفێ گلی – گۆتنێد تەزە سـەر دا زێدە بوونـە و بوویە لێگێندەکـە تامــە تەمـام. یێ دیتی ژێ باوەر کـرنـە و گـۆتنە: "عەمرێ خوەدێ یە"، یێ نەدیتی باوەر نە کرنە، گۆتنە: "دە، گلینە، خوە را دبێژن".

لێگێند، لێگێند... لێ راسـتیێ چ قـەومی بوویە؟ جابا ڤێ پرسـێیـە راست هـەر تەنێ ڤان سـالا هاتە داییـنێ.

... مـالا قـەرۆ و مـالا رەشـۆ زوو دا دژمنێ هـەڤ بوون. وەختـێ دا ئاپێ رەشـۆ سـەر تشـتـەکی نەتێ لێدا بوو باڤێ قـەرۆ کوشـتبوو. قـەرۆیی هەلا ب چووک بوو. ژ قـەبیلا وان ژی وی گوندی دا تەنێ مـالا وان بوو. وەختـێ دا هـەیف نەهـاتبـوو هلدانێ، نە ژی هـەڤ را پەڤ کەتبوون.

گـاڤـا قـەرۆ مـەزن بوو، زەوجی، بـوو خـوەیی کـۆمی – کـولـفـەت، ئەو دژمنـایی ئۆرتا مـالا وان و رەشـۆ دا نەهـاتە هلدانێ. وانـا هـەڤ را خـەبەر نەددان، هـەڤ ڤـا نە دچوون

– نه دهاتن. راسته، ئاپێ رەشۆ ئیدی مربوو، زورەتا وی ژی تونەبوو، لێ هەیف هەلا دما. رەشۆ تم ب تڤدیر دگەریا و کیدەرێ راستی قەرۆ دهات، ریا خوە دادگەراند.

وەختێ دا گەلەک جامێر کەتبوون ئۆرتێ، وەکی وێ دژمنایێ بدنە هلدانێ، وانا هەڤ بین، لێ قەرۆ قابیل نەدبوو.

– هەتانی کورێ – کورا ژی مابە، گۆتی هەیفا باڤێ من بێ هلدانێ، – قەرۆ دگۆت. – مرنا من و کورا ئێ هەبە، لێ پەڤکەتنا مە تونە.

– ئێ، خوونا خوە بستینە، – مەرێ شاندی دگۆتنە قەرۆ.

– ئەزیرۆ خوونێ بستینم، وەکی سبێ رابن بێژن مە ب چەند زێرا خوونا باڤێ وی کعری؟ – قەرۆ ب هێرس دگۆت. – نا خێر! خوونا باڤێ من عەردێ نامینە، خوونێ ب خوونێ بێ شووشتنێ.

و چقاس – چقاس جارا رەشۆ ریسپیێ گوند شاندن مالا قەرۆ، لێ ئەو ئی تمێ ئەڤ گلی ددا دەستێ وان:

– خوونێ ب خوونێ بێ شووشتنێ.

و قەرۆ کین دلێ خوە دا خوەی دکر، پەڤ نەدکەت.

جارەکێ ژی قەرۆ رێ ڤا راستی رەشۆ هات. قەرۆیی ب قەمە بوو، لێ رەشۆیی دەستەڤالا بوو. رەشۆ دیسا مینانی هەرجار خوەست ریا خوە داگەرینە، لێ قەرۆ کرە گازی:

– رەشۆ، لاۆ، من دادکا تە ها، ها کرۆ! تەزە ئەزێ تە بەردم؟ کارێ خوە بکە، ئەز تێم، – قەمە کشاند، خوە درێژ کرێ.

رەشۆ جیێ خوە دا سەکنی، گۆتێ:

– قەرۆ، لاۆ، مەدە چێرا. چێر پێشێ جامەرا نین. ئەرێ، ئەم دژمنێ هەڤن، لێ ئەو نە مێرانییە تو ئیرۆ دکی. تی ب قەمێیی، ئەزی دەستەڤالا مە. وەکی مێرانیا تە ئەوقاسە، کەرەمکە، پێش دا وەرە، پرا – پر، هندکا – هندک.

سەر ڤان گلیا قەرۆ جیێ خوە دا سار بوو، سەکنی. جارەکە ماین قەما خوە کرە قابێ، کەرەکەر پشتا خوە دایێ، چوو.

وەختا رەشۆ ڤەگەریا، دەرهەقا ڤێ کرنا قەرۆ دا گوند دا گلی کر.

– مێرێ جامێر گۆتی ئوسا ژی بکە، – گوندیا گۆتن. – مەئێ روو چکێ قەرۆ هەرام کرا، وەکی ئەو ئی نەمەردی بکرا.

ئەڤا گلیا کەتە گوهێ قەرۆ ژی. ئەو ژی سەر وێ فکرێ بوو، وەکی رەشۆ ژی مێرەکی قۆلایی نینە. راستە، دژمنە، لێ مێرە.

هەرنەیسە، دژمنایا ئۆرتا وان نەهاتبوو هلدانێ. رەشۆ دکر – نەدکر، قەرۆ ژێ را پەڤ نەدکەت.

جارا کوتاسیێ قەرۆ ها جابا مەریێ رەشۆ یە شاندی دا:

– خوەدێ کەریمە، وێ رۆکێ، چاوا لازمە، بکەڤە چەما من. وی چاخی رەنگێ مێرایێ بێ کڤشێ.

و رەشۆ تم هەڤسا خوە ژێ دکر، ئوسا دکر راستی وی نەیێ، لێ گاڤا راست ژی دهات، عەسە ریا خوە دادگەراند.

ئەڤ ئێ یەکێ گەلەک سالا کشاند. قەرۆ ژی ئیدی مینانی بەرێ دژمنایا بەرک نەدکشاند، لێ پەڤکەتنێ پەڤ نەدکەت.

قیزەکە قەرۆ هەبوو. ناڤێ وێ سێڤێ بوو. سێڤێ – سێڤا راست. کەلەشێ کورێ رەشۆ سەر بەنگی بووبوو. ئەو ژی چاوا بەنگی بووبوو! سەر دین دبوو. دلێ سێڤێ ژی کەلەش دا هەبوو. دوور ڤا چەعڤێ وان هەڤ بوو، خوە دا دشەوتین، لێ هەردوا ژی رند زانبوون، وەکی چ دەو ئۆرتا مالێ وان دا هەیە. کەلەش توروش نەدکر سورا دلێ خوە یەکی را بێژە. وەکی بکەڤە گوهێ قەرۆ، وێ لێخە قیزێ بکوژە. نەدخوەست باڤ ژی پێ بهەسە.

سێڤێ ژی ئالیکی دا خوە دا دشەوتی. قیز بوو، ترسا باڤێ، برا نەوێربوو دلێ خوە بەر کە چکەکە هەڤالا خوە ڤەکە.

لێ ب دەرخوونا دەرێ تەندوورەکێ نایێ گرتنێ. چقاس چوو، ئەڤینتیێ هێ ل وان زۆر کر و هەردو ژی رێ – دربا، مەنی – مەجالا گەریان بۆنا سورا دلێ خوە هەڤدو بدنە هەساندنێ.

هەڤالەکە سێڤێ هەبوو. مرجانێ نەبێژە ئۆمد، ئێشانەکە راست بێژە. ئەو سەر هسا – هسا کەتبوو، لێ توروش نەدکر سێڤێ را گلیکی بێژە. ما هەتانی رۆژەکێ

سێڤێ خوەخوا گلی ڤەکر.

– لێ – لێ، مرجان، گلیکی من هەیە، دخوازم تە را بێژم، لێ تاقەت ناکم، – سێڤێ گۆتە مرجانێ. – مالا مە پێ بهەسە چ، وێ سەرێ من ژێکن.

– پی، لا تە پۆرێ من کورکرێ! ئەزێ چاوا رابم گلیێ تە خەلقێ را بکم؟ – مرجانێ گۆتێ. – سۆلا خوە را بێژە. ئەو گلی وێ من و تە را تەڤ هەرە گۆرێ.

و سێڤێ گلیێ خوە مرجانێ را کر، سورا دلێ خوە بەر ڤەکر.

– چ تە ڤەشێرم، چ خوەدێ ڤەشێرم، دلێ من کەلەش دا هەیە، – سێڤێ گۆتێ. – ئەڤ دەوکرن ژی ئۆرتا مەدا نە، قە نزانم ئاخریا مەئێ کو داینە؟

– ئەرێ، دایێ، حزکرن دەوکرنێ ناپرسە، – مرجانێ گۆتێ. – پرسەکە چەتنە، لێ خوەدێ ل هەڤ بینە. دخوەزی، ئەز کەلەش پێ بدمە هەساندنێ؟

– هشش! ئوسا مەکە، تێ من تێکی رۆبەت، – سێڤێ ب ترس گۆتێ. – تو دخوەزی باڤێ من من خە، من بکوژە؟ نا، ئەز بەختێ تە، برێ تە مە، ئەڤ گلی ژ دەڤێ تە دەرنەیێ. من هەر تەنێ بۆنا وێ یەکێ تە را گوت، وەکی پەرچا دلێ من داینە. یانێ نا، خوەدێ نەکری ئەڤ گلی بەلا بوو، تو زانی باڤێ منێ چ بکە.

هەردوا ژی خوە کەر کر. هەردو ژی ناڤا خرنگێلا فکرا دا خالفین و تو رێ ژ ریا دەرنەخستن.

کەلەش ژی کەلا دلێ خوە زەڤت نە دکر. ئاگرەکی ئوسا قەفەسا وی دا دشوخولی، وەکی رێ – دربا دگەریا، کو بدە دەر. لێ کێ را بێژە، کێ کارە ژێ را چارەکێ بکە؟ خێن ژ مرجانێ کەلەش قیز، یانێ خۆرتەکی ئوسا نە ددیت، وەکی سێڤێ سورا دلێ وی بدە هەساندنێ.

و هەردوا ژی ب سەری مرجانێ ئۆرتەچیتیا خوە ددیتن. مرجان دبوو دەلیلا وان، گومانا وان.

رۆژەکێ کەلەش خوە مرجانێ را گیهاند، دا سۆندێ، وەکی تو قوول – بەندە وێ پێ نەهەسن، گلیێ خوە ژێ را کر.

– هیڤیا من ژ خووشکا من ئەوە، – کەلەش کوتاسیێ گۆتێ، – وەکی پێ بهەسی، چکا دلێ وێ ژی من دا هەیە، یانێ نا. وەختا ئەز زانبم دلێ وێ مندا تونە، هلبەت،

چەتنە، لێ ئەزێ ژی ئوسا بکم، وەکی حزکرنا وێ ژ دلێ خوە دەرخم.

مرجانێ نەدا کڤشێ، وەکی هاژ حزکرنا سێڤێ هەیە، هەر تەنێ سۆز دایێ، وەکی وێ سێڤێرا خبەردە.

چەند رۆژا شووندا دیسا کەلەش و مرجان راستی هەڤ هاتن.

– مزگینیا من! – مرجانێ گۆتێ.

– مزگینیا تە سەر چەعڤێ برێ تە، – کەلەش جابا وێ دا.

مرجان دەستمالەک دەرخست و درێژی کەلەش کر.

– ئەڤا ژی تەرا پێشکێشا سێڤێ.

کەلەش ب دەستێ رجاف دەستمال هلدا، لێنهێری.

– خووشکێ، بدی خاترێ خوەدێ، تێ راست برێ خوەرا بێژی، – کەلەش ها ب ترس گۆتێ. – ئەوێ ب دلێ خوە شاندیە یانێ تە زۆرێ ژێ ستەندیە؟

– ئەز سەرێ برێ خوەکم، – مرجانێ گۆتێ، – ئەوێ خوەخوا دا من، وەکی بینم بدم تە.

کەلەش دەستمال برە بەر پۆزێ خوە، بێن کر.

– ئۆف خوەش، چ بینەکە خوەشە ژێ تێ، بینا سێڤا منە.

مرجان دوورڤا سەکنی بوو، لێدنهێری و ڤەدبەشری.

– لێ گلی – گۆتنێ وێ قە چ بوون؟ – کەلەش پرسی.

– ئەو ژی مینانی تە خوەدا دشەوتە، – مرجانێ گۆتێ. – رەڤێرا نە قاییلە، لێ دڤێ بمرم – عەردێرامە، بمینم – کەلەشرامە. برا قەت شاییشا نەکشینە، خوەدێ کەریمە.

وێ شووندا مرجانێ گلیێ کەلەش دگیهاند سێڤێ، گلیێ سێڤێ دگیهاند کەلەش. ئەو و سێڤێ تەڤ دچوونە پنجارێ. دێ – باڤێ سێڤێ تو شک نەدبرن. مرجانێ ئوسا کر، وەکی چۆلێ سێڤێ و کەلەش چەند جارا راستی هەڤ هاتن.

دە گوندی ب چووک بوو، سورە مەزن تێدا جی نەدبوون و زوو دیهار دبوون. هەی بەرە – بەرە بەلا بوو، وەکی دلێ کەلەش و سێڤێ هەڤدا هەیە. هنەکا دگۆتن، وەکی دەستمالا سێڤێ جەم کەلەش دیتنە. یێد مایین دگۆتن، وەکی چۆلێ ئەو جەم هەڤ

دیتنه. بەعسێ هێدی – هێدی هدوودێ خوه فره دکر، هەتانی رۆژەکێ ئەڤ گلی کەته گوهێ قەرۆ ژی.

– قیزێ، – ئەوی گۆته ژنێ، – من گلیکی ها بهیستیه، تو ڤێ یەکێرا چ دبێژی؟

– پی، شەرن! – قیژین ژ ژنێ هات، – تفالا من قەت روو چکێ وی ژی دیتیه؟ خێرنەخاز قەستیکا ئوسا دکن، زانن بینا مه هەڤرا نەخوەشه، دخوەزن مه و مێرکا بەری هەڤدن، دژمناییکه دنێ ژی بکنه ئۆرتا مه.

لێ شک دلێ دێدا ژی هەبوو. و ئەوێ قرار کر قیزێرا خەبەردە.

– سێڤێ، لاۆ، وەره دیا خوەرا راست بێژە: من بهیستیه، دڤێن دلێ ته کەتیه کورێ ئەوی نەپاک. راسته یانێ نا؟

قیزێ بەرک ئینکار کر.

– دایێ، ئەز خێرێ – وایێ نەبینم، هەرگێ گلی – گۆتنێ ئوسا هەنه. شەرا داڤێژنه من. ته ترێ ئەز نزانم، چ ئۆرتا مه و مالا واندا هەیه؟ هەرگێ ته تشتەکی ئوسا دیت، چەعڤێ من دەرخه.

رەشۆ ژی رۆژەکێ کورێ خوه کەلەش دا خەبەردانێ.

– کورۆ، لاۆ، من بهیستیه، دلێ ته کەتیه سێڤا قیزا قەرۆ. تو زانی ئەم دژمنێ هەڤن. قەرۆ بمره قیزێ نادە ته. یا رەڤێ ژی نابه، وی چاخی ئەمێ قرا هەڤ بین. گورا باڤێ خوه دکی، هەرگێ تشتەکی ئوسا هەیه، وەره کەڤرا ژ پێشا خوه باڤێژە، تەرک بدە. ئەو یەک نابه، قە ئاقلێ من ژێ نابره.

کەلەش باڤ دا باوەرکرنێ، وەکی گلی – گۆتنێد ئوسا دەرەون، گور – گومانێ وی ناگهیژێ.

جارەکێ ئۆرتا گونددا ژی بوو خەبەردان. گوندیا رەشۆ دانه فەمکرنێ، وەکی دلێ کەلەشێ وی سێڤا قیزا قەرۆدا هەیه.

– ئێ، چ تێرا هەیه، – رەشۆ گۆت. – قیز و خۆرتن، برا مرازێ وان هەڤدو ببه. هەر تەنێ برا قەرۆ قاییلبه، ئیشالا، قەت منەت تونه. چقاس دلێ وی دخوازە، برا قەلەنێ خوه بستینه.

ئەڤا گلیا کەتبوو گوهێ قەرۆ. ئەڤێ ته جابەکه ئوسا سەر رەشۆدا شاند، وەکی

رەشۆ خوە کەر کر و جولەت نەدکر، وەکی جارەکە مایین گلیێ ئوسا بینە ئۆرتێ.

پاشی ڤێ جابێ قەرۆ قیز کوتابوو و دەو کربوو، وەکی خوە موکور بێ. سێڤێ دیسا ئینکار کربوو، گریا بوو، خوە ئاڤیتبوو سەر لنگێ باڤێ و سۆند خواربوو، وەکی تشتێ ئوسا تونە.

لێ خەبەردانا دەرهەقا وێ یەکێدا چقاس دچوو هێ زێدە دبوو، رەشۆ دها هەڤسا خوە دکر، کێم دچوو ناڤا گوند، نەدهیشت کور تەڤی هەڤالا گەلەکی هەرە چۆلێ. قەرۆ ژی دها مرووزکری بوو، نەدخوەست روو چکێ قیزێ ببینە، چەند جارا مەنی ژنا خوە گرتن و رووێ ڤێ یەکێدا کوتا. دێ نەدهیشت سێڤێ تەنێ جیکیدا هەرە. هەر تەنێ ئەوێ ئامنایی مرجانێ دانی و دهیشت، وەکی ئەو تەڤایی هەرنە پنجارێ.

رۆژەکێ ژی مرجان هاتە مالا قەرۆ. سێڤێ و دێ تەنێ بوون. گاڤا دێ دەرکەت دەرڤا، بوو پستە - پستا سێڤێ و مرجانێ. وەختا دیا سێڤێ دەردا هات، مرجانێ گۆتێ:

- خاتی، ئیزنا سێڤێ بدە ئەم هەرن پێشە پێقاسکا ناڤنێری بین، تێکن ترشین. دڤێن زەڤیێ دەڤێ گێلیدا پێقاسک بلەعتە.

- دە هەرن، لێ زوو وەرن. دوور نەچن. سێڤێ، تو زانی باڤێ تە نە مالە، چوویە بازارێ. وەختێ بێ، تە مالدا نەڤینە، وێ عەجێبێ نەمایی بینە سەرێ تە، - دێ گۆتێ. - دەرەنگی نەکەڤی، زوو بێیی، ها!

کەلەش خوە گێلیدا ڤەشارتبوو و چەعڤنهێریا هاتنا وان بوو. کە چک هاتن، گهیشتنە زەڤیێ دەڤێ گێلی. کەلەش تەلە - تەل چوو گهیشتە وان. مرجان مەنیا پنجارێ ژ وان دوورکەت. کەلەش و سێڤێ بەر زنێر خێلەکە خورت روونشتن، خەبەردان. راستە، مرجان ژ وان دوورکەتبوو، لێ چەعڤێ وێ ل وان بوو، دینا وێ دەر - دۆرا بوو، چکا کەسەک وان دەرا تونە، وەکی وان نەڤینە. ئەوێ زانبوو، وەختا ئەو راستی هەڤ تێن، کەربا دنیایێ، دەر - دۆرێ خوە بیر دکن. لەما ژی مرجانێ هم پێقاسک دچنی، هم ژی قەرەولتیا وان دکر، وەکی کەس وان نەهەسە.

- ئەز نکارم ئیدی ها تەیاخ بکم، - کەلەش گۆتێ. - تەنێ رێک هەیە. ئەز گەرەکێ رووبارێ دنێ نەمینم. تێ سبێ - دوسبە ببهێیی، ئەزێ چ بینم سەرێ خوە.

بوو زارینا سێڤێ. هەما وی چاخی ژی مرجان وانڤا دەرکەت. پێشا وێ تژی پێقاسک بوو. نێزیکی وان بوو، هلدا ب لاقردی گۆتە وان:

– ماشۆقێ سورێ، هوون ژ هەڤدو تێر نەبوون؟ نە دەرەنگە. کەلەش، رابە، ئوسا هەرە، وەکی کەس تە نەبینە. دها رندە خوە گێلیدا ڤەشێرە، هەمین تو ئیدی هین بوویی، هەتانی تەعری دکەڤە عەردێ، پاشێ وەرە. سێڤێ، دە رابە، ئەم تەرا ژی هەڤە پێقاسک بچنن و هەرن. دەرەنگە، دبە باڤێ تە بێ و تەرا تێکە شەر.

سێڤێ چلا بووبوو، سەکنیبوو. دەستێ وان دەستێ هەڤدا بوو، نەدخوەستن ژ هەڤ دوورکەڤن. زوور بووبوون، چەعڤێ هەڤ دنهێرین. خولەسە، ب دلەکی کول رابوون ژ هەڤ دوورکەتن. کەلەش گاڤەکێ دچوو، ڤەدگەریا، سێڤێ دنهێری. سێڤێ ژی هەی سەر ملێ خوە ڤەدگەریا، وی دنهێری. کەلەش چوو گێلیدا خوە دا بەر کەنار و دوورڤا سێڤێ نهێری. راستە، سەرێ سێڤێ بەردا بوو، گڤا پێقاسکێ دچنە، لێ هەمد – هشێ وێ جەم کەلەش بوو و گەلەک جارا دەوسا پێقاسکێ گیهایێ بەیانی دچنی، دکرە پێشا خوە. مرجانێ ئەڤ یەک تەخمین کر، نەهیشت، وەکی پنجارێ بچنە و گرت پنجارا پێشا خوە ژێرا نیڤی کر.

دوورڤا دەنگێ ئەفۆیێ گاڤان ل وان تەسەلە بوو. ئەوی گاران بەرب گوند دانی. قورف کەتە دلێ سێڤێ. هەتانی گوند لێڤا سێڤێیە زۆرن نەچوو سەر یا ژێرن، خەبەرەک ژ دێڤ دەرنەکەت. چقاس ژی مرجانێ خەبەر ددا، خوەشیێ خوە لێ دکر، لێ سێڤێ دەنگێ خوە نەدکر، خەبەر نەددا، هەر تەنێ زوو – زوو پش خوەڤا، ئالیێ گێلی دنهێری و کەسەرێ کوور رادهشتن. رەنگ لێ چووبوو، سپی چۆلکی بووبوو. و چقاس ژی مرجانێ خوەست مەنیێ بهەسە، لێ سێڤێ جابا وێ نەدا و هەما ئوسا کەر – کەر ژی ژ هەڤدو قەتیان، هەر یەک چوو مالا خوە.

– قیزێ، لاۆ، ئەز پۆرێ تە کورکم، – دێ ب هێرس گۆتێ، – نە من تەرا گۆ زوو وەرە، تو چرا ئەوقاسی دەرەنگی کەتی؟ لێ وەکی باڤێ تە بهاتا، منێ جابا وی چ بدا؟

سێڤێ خوە کەر کر. پێقاسکا پێشا خوە ڤالا کر.

– دبە تو دیسا چوویی راستی ئەوی نەپاکێ کورێ نەپاکا هاتی، لەما دەرەنگ

کەتی، ئەرێ؟

سێڤێ جیدا رجفی، پاکی خەبەردان پێ نەبوو.

– نا، ئەز کو، ئەو کو؟.. ئەزێ چاوا راستی وی بێم...

خەبەردان دەڤێ سێڤێدا دێ گولیێ وێیە درێژ گرتن، چەند تەپ دانە ناڤا چەعڤا.

– من پۆرێ تە کورکرێ!.. وەکی تشتەکی ئوسا هەبە، ئەزێ تە ب ڤان دەستا بخەنقینم! برا هەلا باڤێ تە بێ... – بینفشک دێ کەتبوو و دگۆت.

سێڤێ چوو قول چەکی کۆخدا قنجلی سەر هەڤ، رجفی. زوور بووبوو دێری دنهێری، نشکێڤا باڤ نەیێ. لێ قەرۆ دەرەنگی دکەت. سێڤێ هەتانی نیشەڤ تەنێ، تی – برچی قول چدا روونشت. وەختا دیت باڤ نایێ، رابوو ترسە – ترس هاتە مالێ. گشک رازا بوون. چرا تەمراند و کەتە ناڤا جیا. خەو نەدکەتە چەعڤا، خوەرا رۆدکر، دپیڤا، لێ رێ ژ ریا دەرنەدخست.

دەری کوتان. دێ رابوو، چوو دەری ڤەکر. دەنگێ باڤێ لێ تەسەلە بوو. سێڤێ ناڤا جیادا دها قنجلی سەر هەڤ. قەرۆ هاتە هوندور، شیڤا خوە خوار، رابوو کەتە ناڤا جیێ خوە.

ناڤا جیادا پستە – پستا قەرۆ و ژنێ بوو. سێڤێ گوهێ خوە دا سەر وان.

– قیزێ، – قەرۆ گۆتە ژنێ، – ئەڤا ئیدی چەند جارە گلی دکەڤنە گوهێ من، وەکی قیزا تە و ئەوی نەپاک چۆلێ راستی هەڤ تێن. ئیرۆ ژی، وەختا ئەم ژ بازارێ ڤەدگەریان، پستە – پستا لاوکا بوو. ب تەخمینا من، دەرهەقا وێ یەکێدا خەبەر ددان. چمکی، وەختا چەعڤ من کەتن، خوە کەر کرن. دڤێن، ئەڤۆ چەند جارا ئەو چۆلێ دیتنە. وەکی راستیێ تشتەکی ئوسا هەبە، ئەزێ سەرێ تە و وێ تەڤ ژێکم. ئەوێ بێناموسا قیزا بێناموسا ئەز کرمە ئۆیین.

– پی، شەرن! – ژنێ گۆتێ. – بەر خوە دەردخن. چرا تو نزانی ئەڤۆیی چقاسی گەڤەزەیە؟

– دڤێن، مرجان ئۆرتا وان چێدکە.

– ناوو، کا تڤالا من قە ژ مالێ ژی دەرتێ؟ هەلا شەر – شلتاخێ چاوا دکن! دە من گازی رەبێ – ئەئالەمێ کریە، بەلکی شەر – شلتاخ بێنە پێشیا وان!

هێرسدا قەرۆ رابوو، ب دەنگەکی بلند گۆت:

– شەر – شلتاخن، ئەرێ؟ گوند – گوندیتی دەرهەقا وێ یەکێدا خەبەر ددە. ئەزێ دەڤێ کێ بگرم؟ ئەوێ فۆرقا ڤیزا فۆرقا ئەز کرمە سۆسرەت. ئەز گەرەکێ دیوانا وێ ب دەستێ خوە بکم! – قەرۆ ب هێرس گۆت و رابوو، بەرب قەما ستوونێدا ئاردداکری چوو.

ژنێ خوە ئاڤیتە سەر دەست – پیا.

– پی، مالخراب، تو چ دکی؟ مەعر – مەعرە، خەوێدا مەریا ناخە! تێ چاوا ڤێ شەڤێ مالا من خرابکی، عەجێبەکێ بکی؟

– نا، ئەز گەرەکێ سەرێ وێ ژێکم، یاخا خوە ژێ خلازکم!

– بدی خاترێ خوەدێ، ڤێ شەڤێ قەتلەکێ مەکە! بسە، برا سبێ رابە، چ دخوازی بینە سێری.

ژن گەلەکی بەر قەرۆ گەریا، لاڤا – دیلا هاتێ، ئانجاخ ئەو دا قاندرمیشکرنێ و قەمە کرە قابێ.

– دە پاک، ئەزێ سبێ سوودا وێ ب دەستێ خوە بکم، – قەرۆ گۆت.

دێ خوە کەر کر.

سێڤێ بن لهێفێدا چلا بوو. ئەو هەم ژ باڤێ دترسیا، هەم ژی ژێ شەرم دکر. زانبوو: باڤ، کو راستیێ پێ بهەسە، ئەو ژ دەستێ وی خلاز نابە. گۆتنا کەلەش گاڤا دن ژی بوو سەرباری سەر. و سێڤێ خوەدا شەوتی. خەو نەدکەتە چەعڤا، کەتبوو ناڤا متالا، کوور – دوور دفکری. هەی دەرهەقا گۆتنا باڤێدا دفکری، هەی گلیێ کەلەش دکەتنە بیرێ. سەرێ وێدا فکر بووبوون گەژگەرینگ. جارنا قەرەتوو دهاتنە بەر چەعڤا، جارەکە ماین بەتا ڤەدبوون. بەر گوهێ وێ گوژە – گوژ بوو، دەڤ لێ زیا بووبوو. ئوسا وەستیایە کەسری بوو، وەکی تاقەت نەدکر دەستێ خوە بهەژینە. دتەمژی، چەعڤێ وێ خوەبەر دهاتنە گرتنێ و ئەوێ ئێمانەکی تەخمین دکر، وەکی تێ بەژی کەتیە ناڤا ئاڤەکە گور و هێدی – هێدی نقۆیی بنی دبە. دخوەست تێکە قارین، تێکە هەوار، لێ دەنگێ وێ دەرنەدکەت و هێدی – هێدی نقۆ دبوو... نقۆ بوو، نقۆ بوو هەتانی ئیدی نە تشتەک تەخمین کر، نە ژی تێ دەرخست...

هەر سبە سێڤێ پێشیا گشکا رادبوو، جی – نڤینێ خوە هلددان، ددا قەینتەرێ دچوو ئاڤێ. لێ ڤێ سبێ دێ دیت، وەکی سێڤێ هەلا رانەبوویە. ڤێمیش نەکر، ئەوێ قەینتەر هلدا چوو ئاڤێ. ڤەگەریا، دیت دیسا سێڤێ رازایە. قەرۆ ژی رابوو، لێ سێڤێ هەلا رانەبوویە.

دێ چوو دەیلێکر:

– سێڤێ، سێڤێ!..

دێ هەژاند، بر – ئانی، لێ سێڤێ تونە. سێڤێ ئیسال نەمریە ئیسال هەڤت سالە مریە. قودوومێ دێ شکەستن، هێسرا رێ نەددانە هەڤ. بوو قووژینیا دێ، تەپا هاتە ناڤا چەعڤێ خوە، سوورتێ خوە قەلاشتن.

– مالا تە خرابیۆ، نە سێڤێ مریە! – ژنێ گۆتە قەرۆ.

ئەڤێ تە باوەر نەکر، ژنێ هێرس بوو، لێ گاڤا چەعڤ هێسرێ وێ، خوونا سەر سوورەتێ وێ کەت، لەز هات سەرا سەکنی. ئەوی ژی هەژاند، دەیلێکر، لێ سێڤێ تونە. هێژا تەخمین کر، وەکی چ بوویە، بێهەمدی خوە کرە گازی:

– سێڤێ، لاۆ، تە چرا مالا من خراب کر!.. – و تەپا دا سەرێ خوە.

سەر ڤێ قووژە – قووژێ نەفەرێ مالێ سەر وان تۆپ بوون. زارین کەتە ناڤا وان، خوە ئاڤێتن سەر جیێ سێڤێ و گریان. لێ سێڤێ تێ بێژی رازایی بوو.

جینار ژی پێ هەسیان، هاتن، کێلەکا وان روونشتن و شینا سێڤێ کرن.

نەدیردایینا شەمسرا بەعسا دەرهەقا مرنا سێڤێدا تەمامیا گونددا بەلا بوو... خێنژ مالا رەشۆ گوند – گوندیتی تژی مالا قەرۆ بوون. جمعەت ئەوقاس بەرەڤ بوو، وەکی خێنی هلنەهات و نیڤی دەرێ مالێ سەکنین. گشکا هەیفا خوە دانین، وەکی مرازێ وێ چەعڤادا ما، ئوسا جاهل – جاهل، نە تاوی، نە باوی بوو پارا ئاخا سار. ژن کێلەکێ روونشتبوون، شینا وێ دکرن و دگریان. چەند ژنا دنڤاتن، داڤێتن سەر جانیا وێیە جان. دێ خوە پەرتاندبوو، دو کولفەتا دەستێ وێ گرتبوون، وەکی خوە نەکوتە. قەرۆ چلا بووبوو سەکنیبوو. مێرا سەرێ خوە کربوون بەر خوە، سەر تەختێ بەر دیوێر روونشتبوون، جخارە دکشاندن.

– مریدێ من، سەبرا خوە بینە، سەرێ کورا، برا – پسماما بنهێرە، – شێخ بەر

دلێ باڤێدا دهات. – خوەدایێ من ژ وه زەعفتر ژێ حز کر، مرنا ها جنەتییه.

– مرنا ها زوله، شێخێ من، – کالەکی گۆتێ.

– یا، یا، مرید، خوه بەر خوەدێ گونەکار نەکە، – شێخ گۆتێ. – قرارا رەبێ منه، تو دەست دچه بەر؟

نشکێڤا خورتۆشـه کەته ناڤا جمعەتێ، هنەکا گوهێ هەڤدا کرنه پستە – پست و دەرکەتنه دەرڤا. دینا خوه دانێ – وێ دو مێرێ ناڤسەره کەلەش دانه پێشیا خوه، دەعف ددن، وێدا دبن.

– بجەمە، هەره مالا خوه، چی تە ڤان دەرا کەتیه، – یەکی دگۆتێ. – کولا وان نه بەسی وانه، تو ژی تێی ڤێدەرێ ئەڤسەنه – ئەڤسەنه خەبەر ددی.

کەلەش وێدا برن. گاڤا ژێ دوور کەتن، ئەو دیسا بەرب مالا قەرۆدا هات. بووبوو قەتل ژ مالا قەرۆ دوور نەدکەت. دۆرا مالێ دچوو، دهات و قاره – قارا وی بوو:

– دەرەوە، قەستیکا دبێژن، سێڤێ نە مریه!.. سێڤێ نە مریه!..

رەشۆ ژی پێ هەسیا، هات، وەکی کورێ خوه ببە. لێ کەلەش خوه نەدا دێست. ئاگر قێف کەتبوو، وێ بەستێ کەتبوو و قاره – قارا وی بوو:

– سێڤێ نە مریه!.. سێڤێ نەمریه!..

ئەڤا گلیا کەتە گوهێ قەرۆ و کورا ژی. هێرس و شینا وان تەڤیهەڤ بوون، لێلێبوون بتەقیانا، نزانبوون چ بکرانا. رەشۆ دابوو پەی کور، ئەو ژی دۆرا مالا قەرۆ بووبوو چەرخ. قەرۆ چەند جارا دەرکەتە دەرڤا، دینا خوه دایێ: کەلەش درەڤە، باڤێ دایه پەی.

قاره – قارا کەلەشە:

– قەستیکا ئوسا دکن!..

قەرۆ کر کو خوه درێژکێ، لێ چەند مێرا ملێ وی گرتن، نەهیشتن.

– قەرۆ، ئەو دین بوویه، تو ژی خوه دین نەبوویی؟..

هەتانی مەیتێ سێڤێ هلدان، کەلەش وان دەرا دوور نەدکەت و دەنگێ وی نەهاتە برینێ. رەشۆیێ بەلەنگاز ئیدی نکاربوو بدا پەی.

نیڤرۆ شووندا مەیتێ سێڤێ هلدان. جمعەتا گوند، هەواریا دانه پەی جنیاز و

بەرێ خوە دانە مەزەلا. کەلەش ژی ڤێزا گوندرا هات. چوون، گهیشتن سەر مەزەل، چاردار دانین سەر خوەلیا مەزەل، وەکی کولفەت دیسا شینێ بکە. کەلەش خوە وانرا گیهاند، خوەست ئەو ژی بێ سەر مەزەل، لێ چەند جاهلا ئەو دانە بەر دەعفا، وێدا برن. دیسا قارە – قارا وی بوو:

– سێڤێ نەمریە، هوون چرا وێ ساخە – ساخ دکنە چەل؟ سێڤێ نەمریە!..

قەرۆ و کورا دیسا خوە درێژ کرنێ. لێ نەهیشتن.

وی چاخی گوندیکی کال پێشدا هات و گۆتە قەرۆ:

– قەرۆ، لاو، ئەز کۆربم بۆنا خەما دلێ تە، رەهمە ل روحێ وێبە، دەستێ وێ ژ ڤێ دنێ بوو، برا وێ دنێ نەبە. لێ ئەزێ گلیکی کورێ خوەرا بێژم. دڤێن چڤیک چڤیکە، وەختا ئاڤێ دخوە، دیسا خوەدێ دنهێرە. راستە، هوون دژمنێ هەڤن، لێ خوەدێ ژی خوەش نایێ. هەمین ڤیزا تە چوویە رەهما خوەدێ. نەبە سەبەبێ کورێ مێرک. ئەم گشک ژی زانن دلێ وان هەڤدا هەبوو. لەما ژی وێ دین بوویە، چۆلا کەتیە، باوەر ناکە. وەرە گورا رووێ منە سپی بکە، ئیزنێ بدە، برا بێ، ب چەعڤێ خوە ببینە، وەکی باوەر بکە. گونێ وی خۆرتی نەکە ستووێ خوە، جاهلە، گونەیە. ئەز ڤی رووێ خوەیی سپی بەر تە سەکنیمە، هیڤی دکم: ئیزنێ بدە، برا بێ، ب چەعڤێ خوە ببینە، وەکی ئیدی خەبەردانا ڤردا – وێدا تونەبە. وەختا تو نەهێلی، دبە کورێ مێرک دینبە، لێ وەختا بێ ب چەعڤێ خوە ببینە، تشتەک پێ نایێ. ئەز هیڤی، رەجا کورێ خوە دکم، تێ ئیزنێ بدی.

چەند مێرێ ناڤسەرە ژی کەتنە ئۆرتێ. خولەسە، قەرۆ ئیزن دا کەلەش بێ.

کەلەش بێ هەمدی خوە ژۆردا هات. چەعڤ ل سێری فرە بووبوون. جمعەتێ خوە دا ئالیکی، رێ دانێ. گشکا خوە کەر کربوو، هەر تەنێ دەنگێ گرییێ دێ دهات. کەلەش چوو سەر مەیتێ سێڤێرا سەکنی. زوور بووبوو مەیت دنهێری. مینانی لەرزەکا ناڤا ئاڤێ دلەرزی، دەنگێ خوە نەدکر. هەر تەنێ وەختا خوەستن مەیت هلدن، نشکێڤا خوە ئاڤیتە سەر مەیت، مینانی دینا هم – زۆرا خوە کرە قاژین:

– ئاخ، من مالخرابی، لێ راستییێ ژی سێڤێ مریە!..

سەر ڤێ قارینیا وی مەیت لپتی. جمعەت ترسا جیدا سار بوو. مەیت جارەکە دنێ

ژی لپتی. هنەک ژێ دوور کەتن. شێخ ترس – ترس پاشدا ڤەکشیا. کەلەش و دیا سێڤێ کرنە قارین و خوە ئاڤیتنە سەر چارداریێ. سێڤێ چەعڤێ خوە ڤەکر، دەر – دۆرێ خوە نهێری. کەلەش ژی پاشدا ڤەکشیا. دیا سێڤێ زار – زمان کەت، خەرقی. نها نە ئەوە جمعەت سەر سێڤێدا هەرە، نە ئەوە دیا وێدا بکەڤن. کەلەش دێری بووبوو، سەکنی بوو، چەعڤێ خوە باوەر نەدکر. گشکا خوە کەر کربوون. سێڤێ سەرێ خوە بلند کر و ب دەنگەکی رجاف پرسی:

– چ قەومیە؟.. وە چرا ئەز هشیار کرم؟.. چرا ئەز ئانیمە ڤرا؟

گاڤا دەنگێ سێڤێ کەتە گوهێ دێ، ئەو ژی سەر هشێ خوەدا هات.

– لێ من دگۆ ئەو نەمریە، وە دگۆ نا، – کەلەش دگۆت، ژ شابوونا نزانبوو چ بکرا. زوور بووبوو چەعڤێ سێڤێ دنهێری.

– قەرۆ، لاۆ، – دیسا ئەوی کالی گۆتێ، – هەبە – تونەبە ئەڤان ئاشقێ سورێنە. دوەئا رەبێ من ڤان هەیە. وەرە گورا من دکی، قرارا رەبێ منە، نەبە سەبەبێ بەخت – مرازێ ڤان. زەعف ژی بینا وە هەڤرا نەخوەشە. دڤە خوەستنا خوەدێ منە، وەکی ب مەنیا ڤێ یەکێ ئەو یەک ژی ئۆرتا وە بێ هلدانێ. چ دخوازی بێژە، ئەوانا گۆتی بەخت – مرازێ خوە شابن. هەتانی نها کێ عەجێبا ها بەر چەعڤێ خوە دیتیە؟ وەرە هەما ڤێدەرێ ژی قاییلبە، وەکی سێڤێ بدی کەلەش. قرارا رەبێ منە، گۆتی قاییلبی.

– قەرۆ، چەعڤێ تە رۆن! خوەدێ هەتانی نها کەرەمەکە ها تو کەسیرا نەکریە. تو گەرەکێ گۆتنا ئاپۆرا قاییلبی، – گوندیکی ماین گۆتێ.

– خوەستنا رەبێ منە، ئاپۆ، ئەزێ چ بێژم، – قەرۆ گۆت و چەعڤێ کورا نهێری. بەنگزێ واندا ژی قاییلبوون هەبوو. – مرازەکی خوەدێ کربە، عەڤد دکارە قەبوول نەکە؟

گشکا چەعڤرۆنایی دانە قەرۆ، کورا و خوەستنا کالێ وەکلاندن.

تەڤرکۆلا چاوا مەزەل کۆلا بوون، ئوسا ژی مەزەلێ ڤالا تژی کرن.

کەلەش هات خوە ئاڤیتە پەسیرا قەرۆ.

– ئاپۆ، مرنا من، ماینا من دەستێ تەیە، – ئەوی گۆتێ. – چاوا تێرا دبینی، ئوسا ژی بکە.

قەرۆ چوو رووێ وی و گۆتێ:

– کورێ من، خوەدێ تەرابە. ئەز چ دکارم ئیدی بێژم؟ خوەدێ مرازێ وە گیهاندیە هەڤ. قرارا خوەدا سەر سەرا، سەر هەردو چەعڤا. وەختا خوەدێ خوەستیە، وێ ئوسا ژی ببە.

کەلەش و چەند هەڤالاڤا ب رەڤ بەرب مالێ چوون.

مێر ب لاقردی، ئەشق و شا پێبەرژێری نەپەنیێ بوون. ژنا دۆرا سێڤێ گرتن، کەفەنێ وێ قەلاشتن، هەر یەکێ کنجەکە خوە دایێ. گاڤا کنج لێکرن، خوەستن بکەڤن بن مالا بەرب گوند بینن. لێ سێڤێ قودووم کەتبوو، نکاربوو سەر لنگا بسەکنیا. شاندن پێرا – پێرا عەرەبە ئانین، سێڤێ عەرەبێ سیار کرن و بەرێ خوە دانە مالێ.

هەما وێ رۆژێ ژی قەرۆ و رەشۆ هەڤدو هاتن. دژمنایی ئۆرتێ هاتە هلدانێ.

چەندەکی شووندا چوون سێڤێ کەلەشرا نیشان کرن. وێ پاییزێ ژی دەوەتا وان کرن.

گۆ هەتانی رۆژا مرنا خوە ژی کەلەش و سێڤێ باوەر بوون، وەکی خوەدێ بوو سەبەبێ بەخت – مرازێ وان.

... نها توورا کەلەش و سێڤێ پرە. نەڤیکی وان ژی بوویە دۆختر.

سورا ڤێ سەرهاتیێ هەر تەنێ ئەڤی نەڤیێ وانی دۆختر شرۆڤەدکر:

– تو تشتەکی خوەدێ وێ ئۆرتێ تونە، – ئەوی جابا جمعەتا گوند دا. – تێ کڤشێ وێ رۆژێ رووێ وێ بەرخوەکەتنا مەزن پیرکا من کەتیە خەوا لێتارگیێ. و وی چاخی هشیار بوویە، گاڤا دەنگێ کالکێ من کەتیە گوهـ. ئولم گەلەک مەسەلێد ئوسا زانە، گاڤا مەری ب خەوا لێتارگیێ نە کو تەنێ ب سەهەتا، رۆژا، لێ مەها، سالا رازانە. ئێ، وی چاخی گوندیێ مەیە فەقیرە نەخوەندی وێ کو زانبوونا، وەکی خەوا لێتارگیێ چیە؟ لەما ژی وانا ترێ تشتەکی باتنی قەومیە.

و ئەوی هازرارا ب هوورگلی شرۆڤەکر، وەکی خەوا لێتارگیێ چیە. پاشی ڤێ یەکێ ئەو لێگێند چقاسی چوو چووک بوو و هەر تەنێ سەر زارێ کال و پیرا ما.

س. ١٩٧٤ – ل.

چەعقێ دێ ل ریا کور بوو

رێ ل گوند دنهێره. گوند ل رێ دنهێره. رێ چەعقێ گوندە.

وان سالا گوندا دەوەت نەدبوون. زارۆ زەعف کێم دخولقین. شابوون کێم بوو، لێ شین و گری پارا گوند کەتبوو. ریا گوند ژی درێژ دکشاند. چەعقێ داییکا ل وێ رێ دقەرمین.

داییکا هەنێ ژی کور ڤەرێکرە شێر و ڤەگەریا مالێ. تێ بێژی دیوارا، مالێ هوویی وێ دکرن، نکاربوو مالدا روونشتا. کەربا دەردکەتە دەرڤا، بەر دیوێر روودنشت یانێ هلدکشیا سەر خێنی و زوور دبوو وێ رێ دنهێری، کو رۆژەکێ عەزیزێ کورێ وێ بر و پاشدا نەئانی. دنهێری، دنهێری و جارنا قەرەتووێ عەزیزێ وێ دوورڤا دهاتە بەر چەعڤا... ژ جیێ خوە رادبوو، ددا سەر رێ و درەڤیا... دچوو، دچوو و وەختا قەرەتوو ئیدی بەر چەعڤا بەتا ڤەدبوو، دسەکنی، جیدا روودنشت، کەسەرەکە کوور رادهشت. "ئەز ڤێ جارێ ژی خاپیام"، – خوەخوا خوەرا دگۆت و ب دلەکی کول ڤەدگەریا.

سبێ هەتانی ئێڤارێ پێشێ وێ ئەڤ بوو، یانێ بەر دیوێر، یانێ سەر خێنی چەعقێ وێ ل ریا کور بوو. لێ گاڤا ئێڤار دهات، تەعری دکەتە عەردێ، ئەوێ لەمپا ڤێخستی هەتانی سبێ نەدتەمراند. "نشکێڤا عەزیزێ من بێ، برا نەبێژە چرا مالا من ڤێسیایە"، – داییک دفکری.

گوندی هاژ ڤی هالێ داییکێ هەبوون، بەر دلدا دهاتن، دلینی ددانێ، لێ دەوسا خەمێ وێ نکاربوون تژیکرانا و چقاس وەخت – وەعدە دەرباز دبوو، چەعقێ دێ ب حزرەت ل ریا کور بوو...

رۆژەکێ ژی داییک نەخوەش کەت. گوندی – جینار هاتن، دۆرا نڤینا وێ روونشتن و گۆتنێ: "کیدەرا تە دێشە، چ دخوەزی، چ تە لازمە؟"

– دلێ من دێشە، – داییکێ گۆت. – عەزیزێ من بهاتا، ئەزێ رابووما. وەکی دنێ تشت من نەلازمە. هەر تەنێ من دخوەست، وەکی وە ئەڤا دەرێ مە هلژەندا، تووشا کەرەڤاتا منرا دەرێ تەزە ڤەکرا. برا دەری شەڤێ ژی سەر پشتێبە، لەمپە ڤێخستیبە، وەکی ناڤا جیادا دێریرا چەعقێ من هاتنا عەزیزێ منبە.

چاوا داییکێ خوەست، ئوسا ژی کرن.

دەرد و کولا، نەخوەشییێ یا خوە کرن. داییکێ و نەخوەشییێ گەلەکی بەر هەڤ دان، لێ شەڤەکێ ژی، گاڤا دیسا دێریرا چەعڤێ وێ ریا هاتنا کور بوو، مینانی موومێ ڤێسیا، تەمری. لێ هەردو چەعڤێ وێ ڤەکری مان.

– چەعڤێ وێ ریا کور مانە، – ژ هازرا یەکی گۆت. – برا یەک دەستێ خوە بدە سەر چەعڤێ وێ و بێژە: "ئەڤا دەستێ عەزیزێ تەیە"، وێ چەعڤێ وێ بکەڤن هەڤ.

ئوسا ژی کرن. چەعڤێ داییکێ کەتنە هەڤ. چەعڤێ دێ ریا هاتنا کور بوون.

س. ١٩٦١ – ئێ.

دەوەت بوو

رۆکورتکێ پاییزێ بوون. خەباتا دەشتێ کوتا بووبوو، گوندیا ئێریک – بێریکا خوە دیتبوون، دەبر – درلکێ خوە دابوون سەر هەڤ و دەستب دەف – دەوەتا کربوون.

هەلا چەند رۆژا پێشدا جاهل مالا تێجۆدا بەرەڤ بووبوون، دارا زەڤێ دخەملاندن، پێرا ب دەنگ دلیستن، پێشیا دەوەتێدا دچوون. شایی ئیدی کەتبوو گوند.

وێ رۆژێ نیڤرۆ شووندا مالا تێجۆ گازی سازبەندا کر. برازەڤا ژی هات، دارا زەڤێ ژ مال دەرخست، جاهل لێ تۆپ بوون و ب دەفێ ناڤا گوند گەراندن. قووژینیا دەف و زورنێ بوو، قەیدێ "ناڤا مالا" لێدخستن. دەنگێ وێ بەست – بەیارا بەلا دبوو، دکەتە هەر مالەکێ و شابوون دکرە دلێ هەر بەندەکی. گاڤا نێزیکی مالێ هەزنی دبوون، دەنگێ دەفێ ددانە کەرکرنێ، دچوون ئیزن ژ وان دخوەستن و جارەکە دن دبوو گرمینیا دەفێ. مال ب مال دگەریان. کەڤانیا کەڤ چی روون دکرنە دەردانا سازبەندا، ئێمیش دارا زەڤێڤا دکرن، لێ مێرا پەرە ددانە دەفچی.

گشکا کارێ خوە دکر: مێرێ ئاهل و کولفەتێ سەرە کنجێ خوەیە تەزە هازر دکرن، وەکی ئێڤارێ هەرنە دەوەتێ، جاهل نەدهاتنە مال – ئاڤایا، چاوا دبێژن، ئەو بێ دەف درەقسین، لێ وەختا دەف لێدکەت، ئەو "خوەدێ" خوە ژی بیر دکرن.

چوویین – هاتن ناڤا گونددا دها زەعف بووبوو، مەری هەڤرا قوربان – هەیران بووبوون. دەوەتا مالەکێ بوو، لێ شابوونا گوندەکی بوو.

خوەندی بەرە – بەرە دهـاتن، بەر دەرێ تێجۆ پەیا دبوون. چاوا ئـەدەت بوو، گوندیا ئەو ژ دەستێ هەڤ درەڤاندن.

وێ رۆژێ تە دەرێ کـیـژان مـالێ ڤـەکـرا، تەخـتـە راسـتکری بـوو، ب هـەزار ناز – نەمـەتی خـەمـلاندی بوو. یەکی بـزنەکە وی ژی هـەبووبیا، ئەوی ژی کـارێ خـوە کـربوو، خوەندی هلدابوون.

مـالا جندی تـۆپایی هلدابوو، لێ تێـجـۆ نەهیـشـتـبـوو، وەکی خـوەندیا هـلدە، چمکی جندیێ کـال ئەو چـەند مـەهـ بوو نەخـوەش بوو، ناڤـا جیـادا بـوو. مـالێد، کـو خـوەندی هلدابوون، ئوسـا ژی گـازی دەر – جیـنارێ خـوە کربـوون. تێمـوورێ جینار ژی گـازی کورێ جندیی مـەزن – ئەمەر کربوو، بربوو مـالێ. ئەمەر گولا گۆڤەندا بوو. دەنگەکی خـوەش لـێ بوو و گـاڤـا دقـیـراندێ، تو ژ کـوبرا وی، سـەوتا وی تێـر نەدبـوویی. دەنگبـێـژەکی گـوند، ئێلێـیی هێـلە بوو. تو دەوەتەکـە گـوند بێی وی نەدکـرن، هەلا ژ گوندێد جینار ژی دهاتن پەی، دبرنە شایا.

و ئیرۆ ئەمـەر تەختێ تێمـوور شـێن کربوو. دەڤ – چەعڤێ وی هـاززارا دکـەنیـان، کاکە – کاکا وی بوو، دسـترا. خـوەندیا نانخـوارن، ڤـەخـوارن بیر کـربوون، مـۆتاجێ دەنگێ وی بوون. ئەمەر تەخمین دکر، وەکی رووێ ویدا خوەندی نان ناخون، کلام کن دبری، لاقردی دکر، ب مـەریفـەتی ئوسـا دکـر، وەکی نان وان ددا خوارنێ. لـێ وەختـا دەف دهات، چۆکـە وی بێ هـەمـدێ وی بندا درەقـسین و ئەمـەر چەپلێ خـوەیە زراڤ هلددان، درەقسی. رەقاسەکە چاوا دکر!..

– ئەفەرم، ئەمـەر، خوەدێ مـەریفەتا تە زێدەکە، – سـازبەندا دگۆتن و پەرێ دەستێ ویدا تۆپ بوویی هلددان. سەردەوەتی خاترێ خوە ژ هـازرا خوەست، هیڤی کر، وەکی هەڤەکی زوو بێنە گۆڤەندێ، دا پێشیا سازبەندا، چوو دیتنا خوەندیێ ماین.

ئێڤارێ کلووبێدا جمعەت کمکمی بوو، گۆڤەند دگـەریا. سـەردەوەتی ژ جاهلا هیڤی کر، وەکی دەنگ گۆڤەندێ بگەرینن هـەتانی ب دەفێ دچن پەی خوەندیا، تینن.

دو جاهلا هـەڤـرا دگۆت، دودا لێ ڤـەدگـەراند. پاشێ قـیـزێ جاهل گۆتن، خـۆرتا لێ ڤـەدگـەراند. و چـقـاس دچوو، جـمـعـەت دهـا گـەلەک دبوو، گـۆڤـەند گـران دگـەریا. تەختەکی مەزن ئۆرتا گۆڤەندێدا ڤەکربوون، ێ چکە، چەرەز دانیبوون سـەر و چەند مێرێ ناڤسەرە دۆرێ روونشتبوون. وەختا خوەندی ب دەف – زورنێ ئانینە دەوەتێ،

دۆرا تەختە دانە روونشتاندنێ، ڤانا ڤێدەرێ ئیدی خوەرا دەستپێکرن دەربازکرن، گاڤەندێ تەماشەکرن، لێ دەف چوو پەی بووکێ سالێ. ئەو ژی ئانینە دەوەتێ.

گۆڤەند چقاس دچوو گران دبوو. مێرێ سەرە کەتبوون چرپیکێ، زەڤێ سالێ، جاهل کەتبوون دەستێ وان، کولفەتێ ناڤسەرە کەتبوون دەستێ خۆرتا، بووک، قیزێ جاهل کەتبوون چرپیکێ. زارۆ ژی کەتبوون پۆ چکا گۆڤەندێ، خوە دهەژاندن. سەرێ گۆڤەندێ، پۆ چکا گۆڤەندێ گەیشتبوو هەڤ. چەند مێرێ ناڤسەرە کەتبوونە سەرگۆڤەندیێ. زورنەچی قەیدێ "زوولۆ" لێدخست، دەفچی دکرە گازی:

– مالیاڤا رۆستەمرا! سەد مانات پەرە سەر سەرێ ڤان جامێرا شاڤاش دایە! شاڤاش، مالیاڤا!..

و پاشی هەر گەرەکێ سەرگۆڤەندی دهاتە گوهاستنێ. هەر تەنێ کولفەت نەدچوون، نەدکەتنە سەرگۆڤەندیێ. وەختا یەکی سەر سەرێ ژنارا شاڤاش ددا، دەفچی دچوو تانگا چرپیا ژنا، وێدەرێ شاڤاش دکرە گازی و چۆماق سەر سەرێ وانارا دگەراند، چمکی، چاوا ئەدەت بوو، ئیزن تونەبوو ژن فێزا مێرادا بلیزن. قەت دەنگێ دەفچی کێم نەدبوو، هەی دکرە گازی "شاڤاش، مالیاڤا"، هەی زورنەچیرا تەڤایی کلام دگۆت، پێرا ژی جیێ خوەدا درەقسی.

مێرەکی ناڤسەرە شڤک گرتبوو خوە، ئۆرتا گۆڤەندێدا سەکنیبوو، وەکی زارۆ ئانیزاسیا نەکن.

دو قیزێد جاهل هنە دگەراندن. کێ تلیا خوە هنێدا دکر، پەرە داڤێتە سنیا وان.

گۆڤەند ب هەمدی خوە دگەریا.

وی چاخی زینا قیزا جندی هاتە هوندور، نێزیکی ئەمەر بوو، گوهێ ویدا تشتەک گۆت و ئەوانا لەز ژ دەوەتێ دەرکەتن.

جندیێ کال بەر روحدا بوو، گازی ئەمەر کربوو، وەکی تەمی – وەیسەتێ خوە لێ بکە. چەعڤی ل ریا کور بوو و گاڤا ئەمەر دەردا هات، تێ بێژی جارەکە ماین روح بەردا هات.

– ئەمەر، لاۆ، یا من ئیدی بۆشە، – جندیێ کال ب دەنگەکی لەرزۆک گۆت. – گونێ دیا تە، خووشک، برێد تە ستووێ تە، رند مقاتی وانبی...

بینا نەخوەش دچکیا، تێ بێژی دەنگێ وی ژ گەلیکی کوور دهات، زۆرێ خەبەر ددا.

چاوا تاسە ئاڤا سار سەر ئەمەرداکن، جیێ خوەدا سار بوو. چەند سەهەتا پێشدا باڤێ وی پاک بوو، ئەڤ چ هاتە سێری؟

– باڤـۆ، چ تە قـەومـیـە؟.. چرا کێ نـەخـوەش ناکـەڤـە؟ ئەڤ چ گلینە تو دبێـژی؟ موهولەتا خوە بینە، چرا ئوسا دەست بەر خوە هلتینی؟ – ئەمەر گۆتێ، لێ کەلا گری ئیدی دابوو قرکێ.

– نا، لاۆ، ئەز ناگهیـژمە سبێ. تەمیا من وە، مرنا من مـەکن گازی... برا کـەس پێ نەهەسـە، شایا مێرکا نەتەربە، – ئانجاخ دەنگێ کالێ دهاتە بهیستنێ. – لاۆ، شین و شـایی برێ هەڤن. لێ شـین گۆتی شـایێ ئالت نەکە. لەما ژی ئەدەتێ ملەتێ مـەیە: وەختێ ها شینێ ناکن دەنگی... گونێ من ستووێ وەبە، هوون ژی نەکن دەنگی...

بینا نەخوەش ما، خێلەکێ خوە کەر کر. زوور بووبوو، چەعڤێ کور دنهێری.

– ئەمـەر، لاۆ، عـەسـە بدی پێشـیا نـەفـەرێ مـالێ، بڤی دەوەتێ، وەکی کـەس شکێ نەبە، برا چەعڤێ جاهلێ مە ژ دەوەتێ نەمـینە... ئاخ، عـەمر چقـاس شـیرنە!.. پاشێ، وەختا دەوەت کوتا بوو، هێژا شینا خوە بکن... من ژی بن کێلەکا مەزەلێ دێ – باڤێ من چەلکن... بنێر، گونێ من ستووێ تەبە، نەڤی – نەڤی دەوەتا مێرکا دتەربینی، – نەخوەش زۆر – جەفاکی گلیێ خوە دوجار کر، چەعڤێ کور نهێری و دو هێسر ژۆردا هاتنە خوارێ. پاشێ ڤەگەریا سـەر نەفەرێ مالێ، وان نهێری، تێ بێژی دەم – خاتر ژ وان دخوەست.

نەفـەرێ مـالێ دۆرا جیێ نەخـوەش روونشـتـبوون، کەر – کـەر دگـریان، وەکی وی دوروحی نـەکن. هێـسـرا رێ نەددانە هـەڤ، ژ چەعـڤێ ئەمــەر دهاتـنە خــوارێ، بەر چەعڤا باڤێ وی مینانی موومێ ڤێدسیا.

دوورڤا دەنگێ دەفێ دهات، گۆڤەند بەلا دبوو.

سبێ سەر جندیرا دەرباز نەبوو، دەستبەربانگێ تەخدیر دا.

خێنژ مالا تێجۆ و جندی گوند وێ سبێ دەرەنگ ژ خەوێ هشار بوو. بایێ سـبێیی هێنکرا تەڤایی دیسـا دەنگێ دەف و زورنێ دهات. پێشـیێ بەر دەرێ تێـجـۆ لێکەت، پاشێ ناڤا گوند گەریا خوەندی تۆپ کرن.

سبێ شەبەقێ دیسا تێموور کورێ خوە شاندە پەی ئەمەر. دلێ ئەمەر چوویینێ تونەبوو، لێ نەچوویا ژی نەدبوو. وەکی نەچوویا، دبە پێ بهەسیانا. لێ ئەمەر، چاوا باڤێ گۆتبوویێ، نەدخوەست شایی بتەرباندا. ئێ، وێ ب چ دلی بچوویا؟ ئەمەر رێ ژ ریا دەرنەدخست هەتانی دێ هلدا ژێرا گۆت:

– لاۆ، نە تەمیا باڤێ تەیە. رابە، هەرە...

ئەمەر سەر تەختێ تێموور ناڤا کۆما خوەندیادا روونشتبوو. تە کو بەنگزێ وی دنهێری، تەخمین دکر، وەکی ئەوی ڤرە، لێ فکرا وی جیکی ماییە: جارنا بیر دکر جابا دوەئا هازرا بدە، جارنا دێری دبوو، دسەکنی. لێ وەختا تاس هلددا، دەست لێ دلەرزین، بەنگزێ وی دهاتە گوهاستنێ، دەنگێ ویدا کەوگری هەبوو. جارەکێ – دودا ژی تاس ژ دێست کەت.

– ئەمەر، خوەدێ خێرکە، کێفا تە ئیرۆ چرا تونە؟ – تێموور ژێ پرسی، – نەبی ئاپێ جندی گرانە؟

ئەمەر تەڤیهەڤ بوو، دەقەکێ نزانبوو چ بێژە. لێ هەر تەنێ دەقەکێ.

– نا، چرا، کێفا من ژی خوەشە، باڤێ من ژی ئیرۆ پاکە، – ئەمەر جاب دا.

لێ وەختا دەف هاتە پەی خوەندیا، تێموور، چاوا ئەدەت بوو، چەند مانات پەرە دا وان، نەفەرێ مالێ بەر دەفێ رەقسین و قەستیکا ئەو ئێپێجەیی مالێدا ئەگلەکرن، وەکی خوەندیێ وی خێلەکێ ژی زێدە روونێن.

دەنگێ دەف – زورنێ بەر گوهێ ئەمەر بووبوو قووژین، "براۆ – براۆ": مەیتێ باڤێ بەر چەعڤا بوو، دەنگێ شن – گریێ کنێزا بەر گوه بوو. قافێ ویدا هێورزە بوو. ب خوە چلا بووبوو، سەکنی بوو... هەر وەختەکێ تەخمین کر، وەکی تێموور کەتیە ملێ وی و تەڤایی بەرب مالا تێجۆ دچن...

مەیتێ جندی ئۆتاخێدا دانیبوون، پەردە کشاندبوون بەر پەنجەرا. خێنژ کولفەتا وی نەفەرێ مالێیە مایین ژی کێلەکێ روونشتبوون، کەر – کەر شینا خوە دکرن. وەختا جینارەک دهاتە مالێ و پرسا جندی دکر، ژنێ دگۆت:

– جندی ئۆتاخێدا رازایە...

دەفچی – زورنەچی قەیدێ "جرید" – ئێ لێدان و سیارێ بووکێ رێکەتن. ئەمەر ژی

خوەرا برن.

دەنگێ سازبەندیێ ل ئەمەر تەسەلە نەدبوو، ئەو ب فکرێ مال بوو، کێلەکا مەیتێ باڤێ بوو. لێ وەختا تەمیێ باڤێ دکەتنە بیرێ، دجەداند کێفا خوە خوەشکە، وەکی تو کەس تشتەکی تەخمین نەکە. لێ ناڤا "شابوونا" دەما ئوسادا قەلپی هەبوو، دەما ئوسا زۆرکوشتی بوو.

نیڤرۆ شووندا بووک ئانین، پەیا کرن. ئۆتاخەکە مەزنە فرەدا نان دانین. جمعەت کمکمی بوو. تەمەدا سالخی پێک دانین. دەنگبێژا رێ نەددانە هەڤ، بەر هەڤدا دهاتن. دەقا ئەو کەر دبوون، دبوو گرمینیا دەفێ، قووژینیا زورنێ، تە دگۆ ئەوە وێ ئۆتاخێ سەر خوەرا باڤێژن. لێ وەختا مەیێ دخستن، هەر تشت کەر دبوو، دسەقری. گشکە شابوون، کەن ل سەر لەڤێ وان بوو، خوەرا دکرن، دخوارن، کێف دکرن. هەی جار – جارا ژی خوەشیێ خوە هەڤ دکرن. شایی بێ هەنەک نابن.

لێ ئەمەر قول چەکیدا روونشتبوو، قنجلیبوو سەر هەڤ. چەعڤێ ویدا خەمەکە گران هەبوو. رووڤا ناڤا شایێدا بوو، لێ دلدا شینەکە گران بوو. خوودانێ سەرا ئاڤیتبوو. خولە – خولا هێسرا بوو، ژۆردا دهاتنە خوارێ، تێ بێژی دەڤێ هیزەکی ڤەکرنە و دکن – ناکن نایێ گرتنێ. و ئەوی قەستیکا خوودانا سەر سفەتێ خوە تەمز نەدکر، وەکی هێسرێ وی نەیێنە کڤشێ.

– ئیرۆ چرا دەنگێ ئەمەرێ مە نایێ؟ – تەمەدە گۆت. – ئەمەر، بدی خاترێ خوەدێ، جا یەکێ وەرێ.

دەنگبێژێ ماین خوە کەر کرن. دەنگێ دەفێ ژی برین.

– جانێ، جانێ!..

هازرا هەڤرا–هەڤرا هەلان دانێ. ئەمەر کەتە دەرەجەکە تەنگ، خوەست مەنیکێ بگرە.

– من سەرما کریە، دڤینی من چقاسی خوودایە. ئیرۆ قەت دەنگێ من دەرنایێ، – ئەمەر ب دەنگەکی لەرزۆک گۆت.

– دە مەنیا مەگرە، دەنگێ تە چرا کەتیە؟ – تەمەدە گۆتێ. – چقاس ژی کەتبە، وێ دیسا وەکە دەنگێ دەه شاملا مابە. تو ناڤینی، ئەوی ڤێسبێدا سەرێ مە بر، –

تەمەدا خوەشیێ خوە شاملێ دەنگبێژ کر. گوند – گوندیتی زانبوو، وەکی ئەو چ ژی هەڤرا بێژن، ژ هەڤدو ناخەیدن.

– یا من، قە نا ئەز جلا خوە ژ ئاڤێ دەردخم، لێ تو یا خوە بێژە، – شامل گۆتێ.

– تو قە نکاری پستووکێ ژی بلیزی.

بوو پیرقینیا جمعەتێ، کەنیان. لێ دەست ژ یاخا ئەمەر نەکشاندن.

– جانێ، جانێ، ئەمەر!..

و ئەمەر ب دلەکی کول کلاما "سورا قەلەنیێ" لیلاندێ. دەنگێ وی راچاندی بوو، لێ ڤێ جارێ تێ بێژی دلەرزی، جی – جینا زراڤ دبوو، تە دگۆ ئەڤە وێ بێ برینێ. ئەوی ب خوە ژی تەخمین نەدکر، وەکی چقاس ب خەم، ب دلێ برین دستریێ.

سورا قەلەنیێ تێ، سورەکە سارە،

قەلنا دەستێ باڤێ من شێلازە،

تاخما سێری کاربارە...

جمعەت کەر بووبوو، گوه ددایێ. هازر بووبوون پەپووکێ کوبرا وی. دەمەکێ شایی هاتبوو بیرکرنێ و هازر کەتبوون بن حوکومێ وێ خەمێ، کو دەنگێ ویدا هەبوو. بێ هەمدی وی دەنگێ ویدا شن و شایی تەڤهەڤ بووبوون، لێ سەوتێد شینێ دها گەلەک بوون. ئەمەر ئەڤ یەک تەخمین کر و کلام کورت بری.

خێلە وەخت دەنگ ژ هازرا نەدهات، تێ بێژی تشتەک تەخمین کربوون: نزانبوون سەر شایێنە یانێ سەر شینێنە. خولەسە، سەردەوەتی ئەو کەربوون تەرباند و گۆت:

– دەنگی دنێبە، ئەمەر! کوبرا تە ئیرۆ گەلەکی ب خەم بوو، نزانم چرا...

دەمەکێ شووندا دیسا شایی کەتە قامێ خوە. دیسا کرن، خوارن، سالخی پێک ئانین، ستران. کوتاسیێ ژی تۆپایێ خوە ئاڤیتن و رابوون، چوونە مالێ خوە.

ئێڤارێ دیسا دەنگێ دەفێ دهات. گۆڤەند دگەریا.

چاوا باڤێ گۆتبوو، ئەمەر ئوسا ژی کر: دا پێشیا جاهلێ مالێ، برە دەوەتێ. لێ زوو ژێ دەرکەتن.

رۆژترا ماین تەزە بەعس ل گوند بەلا بوو، وەکی ئەڤا دو رۆژە جندی چوویە رەهمەتێ...

س. ١٩٧٣ – ل.

دیٚ

کوردستانێدا گوندێ مێرگاسۆرێ عەیان بوو چاوا گوندێ چیلا و بەدەوا، قازا و قولنگا. بەدەوی و نازکایا قیز و بووکێ ڤی گوندی بووبوو مەسەلە، بووبوو کلام تەمامیا کوردستانێ بەلا بووبوو. هەر خۆرتەکی دخوەست ژ ڤی گوندی بزەوجە، هەر مالەکێ دخوەست بووکا وان ژ ڤی گوندیبە. وەختا گونددا دبوو شایی، خۆرت و جاهلێ گوندێ جینار هەڤدگرتن، ئێڤارێ دهاتنە دەوەتێ. هەر یەکی خوەرا قیزەکە ڤی گوندی راچەعف دکر.

بەلگا قیزا ئووسۆ کولیلکا ڤی گوندی بوو، چەعڤێ خۆرتا لێ بوو، ناڤێ وێ ل سەر زارێ گشکا بوو، گەلەک ماشۆقێ وێ بوون، لێ...

زولما زالم پاشا هەر دەر رەش – هەش دکر. کۆما وی کیژان گوندیرا دەرباز دبوو، ئەو گوند ئیدی سەر هشێ خوەدا نەدهات. دبێژن، رۆ تونەبوو، وەکی وی مەرڤخوری شووری خوە بێ خوونا مەریا کربە کالێن... ناڤێ قەتل و زولما وی هەر دەرا بەلا بووبوو و ناڤێ وی بووبوو ساو کەتبوو ناڤ جمعەتێ. لەما ژی جمعەتێ ناڤێ وی دانیبوو زالم، لێ وەکی دنێ ناڤێ وی تالیات بوو. راستیێ ژی زالم بوو، ئیلاهی بۆنا کوردا، کو دخوەست کۆکا وانا لاپ بنڤا ببرە. ئەو هەرتم "مێڤانێ" گوندێ کوردا بوو، و هەرتم ژی پاشی چووینا وی زارینا ژن و زارا بوو، گونددا دها گەلەک کولفەتا رەش گرێددان، ناڤ مەزەلادا یێد تەزە دهاتنە خانێ.

... رۆژەکێ جاب ئانین گوندێ مێرگاسۆرێ: "زالم پاشا گۆتیە، ئەگەر ئەو ناخوازن ئەز گوندێ وان دەرمداخکم، برا بەلگا ئووسۆ پێشکێشی نەڤسا جانێ منکن"... گوند سەرهەڤ – بنهەڤرا چوو، شین و گری کەتە مالا ئووسۆیێ کال...

دلێ جاهلا تەموول نەکر، خوونگەرمی کرن.

– پرا – پر، هندکا – هندک! ئەم ناهێلن، وەکی ئەو نامووسا مەرا بلیزە، – جاهلا گۆتن.

لێ مێرێد گوندە سەرە سەر فکرەکە مایین بوون. ئەوانا روونشتن، ل هەڤ شێورین، دیتن، وەکی نابە سەبا قیزەکێ گوندەکی خرابکن، گۆتن، برا هەرە، هلبەت

یازیا وێ ژی ئوسا بوویه...

بەلگێ ژی نەخوەست بۆنا وێ خوون بێ ڕێتنێ. ئەوێ هلدا گۆتە دێ:

– ئەگەر بۆنا جمعەتا مە، بۆنا گوندیێ مە لازمبە، ئەزێ شەربکێ ژەعرێ ژی ڤە چنم. برا سەبا من، گدینۆ، تەلی – تەنگی نەیێ سەرێ جمعەتێ، مێر نەیێنە کوشتن، زارۆ ئێتیم نەمینن... برا ئەز هەتا – هەتایێ بزێرم، هەر تەنێ وێ یەکێ بەر چەعڤێ خوە نەبینم...

... دەوەتا زالم پاشا، لێ شینا بەلگا ئووسۆ بوو. وەکە شەربەتا وێ "دەوەتێ" هێسرێ بەلگێ کشیان... "دەوەت" بەتلی، لێ کانیا هێسرێ بووکا رووبخێلی نەم چقی.

... سال هاتن مینا قورنا دەرباز بوون. بەلگێ بووبوو داییکێ سێ ئەولەدا. یەک ب چووک بوو، لێ هەردوێ دن ئیدی مەزن بوون، گهیشتی بوون، نە خەیسەت، نە ژی هوسنێ دنیایێدا قەت پرتکی باڤێ نەچووبوون، تەمامی خالانێ خوە چووبوون... وان ژی مینا دیا خوە ژ زالم پاشا حز نەدکرن، ل وی و کرنا وی کربوونە عەینات. زالم پاشا دیسا تەرکا وی پێشێ خوە نەدابوو، شەڤێ دبوو سەبەبێ مالەکێ، گوندەکی...

مالا ئووسۆ پاشی برنا بەلگێ بارکر ژ گوندێ مێرگاسۆرێ دەرکەت چوو. وی گوندیدا نە قەوم، نە ژی پسمامێ وان تونەبوون. دلێ وی نەخوەست پاشی بەلگێ وی گوندیدا بمینە...

... شەڤە ڕەشە، شەڤە تەعری، شەڤە قەتل. تەیێ بگۆتا هیڤێ زانبوو، وەکی قەتلێ ببە، منا بووبوو، چووبوو، وەکی وێ هەوارێ رۆیێ داخە، کو زوو دەرێ و قە نا ئەو کاربە پێشیا وێ قەتلێ بگرە. ستەیرک کەتبوونە بن عەورا و تە دگۆت هەر یەک دخوازە ب تشتەکی خوە سەپەکە، وەکی وێ زولمێ نەبینە. هەر تەنێ کەلبێ گوند مینانی دزێ شەڤێ نەدسترین، جارنا دەوتیان، جارنا ژی دبوو زووکینا وان. گوندی دبێژن، وەختا کەلب دکن زووکین، بزانبە گور نێزیکی گوندن. راستیێ ژی ئوسا بوو: مالا زالم پاشادا روونشتی وانا شێورا خوە دکر.

وێ ئێڤارێ نیڤێ جەردا زالم پاشا نە هازر بوو، ئالیکی ماییندا چووبوو، وەکی تالانەکی مەزن بینە. نیڤێ جەردێیی دنێ، کو دەڤە – دەڤی ٤٠ – ٥٠ مەری بوون،

دۆرا زالم پاشا قەرەفیسکا روونشتبوون.

– مە گوندێ دەر – دۆرێ سەر هەڤدا ئانینە. مایە گوندێ مێرگاسۆرێ. دبە هوون دفکرن، وەکی ئەو گوندێ مالا خەزوورێ منە، لەما ئەم دەستێ خوە نادنێ؟ – بوو پیرقینیا وی، کەنیا. – نا خێر! مە ئەو گوند هیشتبوو بۆنا هەڤەکی سەر هشێ خوەدا بێ، وەکی تشتەکی پاک دەستێ مەکەڤە. یانێ نا مە زوودا چەتا خوە وی گوندی خستبوو. ئیدی ئیرۆ ئەو رۆژ پێرا گهیشتیە، کارێ خوە بکن. هەما چاوا سبە سافی بوو، ئەمێ باڤێژن سەر گوندێ مێرگاسۆرێ. گۆتی ئەم کۆکا وی گوندی بینن، تالانەکی زۆر بن. لێ وەختا وانا لنگێ خوە گوهێ خوە خست، ئەمێ مێرا قرکن، کالا – پیرا بکوژن، ژنا و زارا دیل بینن. وە بهیست؟ دە، هەرن ئیشەڤ رازێن، لێ چاوا دیکێ سبێ کرە گازی، رابن، بناتارا گوند، بەر کانیێ ئەمێ هەڤ تۆپ بن...

جەردباشی رابوون. قەرەتووک بەر دەرگێ خێنی دوورکەت. ئەو هەتانی وی چاخی سەر هسا – هسا کەتبوو و هاتبوو بەر دێری گوهێ خوە دابوو گلیێ وان و هەر تشتی هەسیا بوو. وەختا جەردباشی رابوون، ئەوە تانا گۆرا بوو، بانزدا چوو ئۆدێ، کەتە ناڤا جیا و نڤین کشاندە سەرچەعڤێ خوە، خوە خەواری دانی...

... ئۆدێدا فێزا گۆما پێزدا دو جی دانیبوون. سەر پیکی ئۆدێ خرینا زالم پاشا بوو، سەر پیێ ماین جیێ بەلگێ بوو. ئەوێ دەستەکی خوە ئاڤیتبوو جۆلانگا کور دهەژاند، دەستێ دنێ ژی دانیبوو بەر سەرێ خوە، کوور و دوور دفکری. هەلا چللێ گەدە تەمام نەبووبوو، دێ ژ مالێ دەرنەدکەت، هەلا زەدێ وێ دانین.

... خێلەکە خورت ژ شەڤێ چووبوو. خەو نەکەتبوو چەعڤێ بەلگێ. بەر گوهێ وێ هەوار، هەوار بوو، بەر چەعڤێ وێ خوون، جنیازێ مەریێ ناس، جینار و گوندیێ وێ بوون. دکر چەعڤێ خوە بدە هەڤ، لێ ئەو قەرەتوو ل بەر چەعڤا بوون، ئەو دەنگ ل بەر گوهێ وێ بوون... ڤایە داییکەکە ئەولەدێ خوە گرتیە خوە و درەڤینە... جەردباشیک گهیشتێ، دەست ئاڤیتە ملێ وێ، کاش کر، گەدە بەرملا دێ کەت، دێ خوە ژۆردا ئاڤیتە سەر... خوونا کور و دێ تەڤ کشیا... ڤایە سەرێ کاملێ گوندیێ وان، ئەو حزکریێ وێیی وەختەکێ، دانینە سەر سەلێ بەر دێری و جەردباشیکی

کەڤرەکی تەرکی هەردو دەستا هلبریە ژۆر، وەکی قافێ ویخە، هوورخوەشکە... جیکی مایین ئەتلەز درەڤە، یەکی جەردباشی دایە پەی... ئەڤ گشک تێنە بەر چەعڤێ بەلگێ و خەو ناکەڤە چەعڤا. ئەو زانە، وەکی سبێ سافی بوو، وێ گوندێ واندا ها ببە.

"نا، نا، گەرەک ئوسا نەبە، گەرە دژمن نەگهیژە مەرەمێ خوە..."

"لێ چاوا، چ جوورەیی؟"

"نا، نا، گەرەکێ تو کەسەک وێ یەکێ نەهەسە، یانێ نا..."

"تو رێکە مایین تونە..."

ژ ڤێ فکرێ سزی جانێ وێرا چوون... سەر ئەنیا کەڤەر کەندالێ مەزن پێشدا هاتن... چەعڤ لێ تەلالە بوون، دەست لێ لەرزین، زمان لێ گران بوو...

"نا، نا، ئەز نکارم وێ یەکێ بکم، نکارم، نکارم".

"لێ گوندێ تە، لێ جمعەتا تە، لێ دەر – جینارێ تە؟.. نە ئاخر وەخت دەرباز دبە... هندک ما سبە رۆنبە... سبە رۆنبوو، گونددا قەتلێ بقەومە... نا، نا، سەکناندن دەست نادە، گەرەکێ هەری، زوو هەری، خوە بگهینی وان... نابە، نابە، بێی چوویینا تە نابە..."

"لێ چاوا، چ جوورەیی؟"

"نا، ئەز نکارم... دلێ دێ وێ یەکێ نکارە بکە..."

"لێ دایکێ سبێ دایک نینن، وەکی وێ قەتلا گران بەر چەعڤێ خوە ببینن؟.. نا، نا، تو گۆتی هەری. تو کو نەچی، وێ گوندەکێ وێرانبە... تو گۆتی عەسە هەری و چقاسی زوو، ئەوقاسی رند... دە رابە، رابە، دەرەنگی نەکەڤە، سبەیێ سافیبە..."

ڤان هەردو فکرا مینانی دو بەرانێ چێ سەرێ وێدا هەڤدو ددان بەر قۆچا... ئەو ب خوە چلا بووبوو سەکنی بوو... نشکێڤا بوو ئیسکە – ئیسکا گەدە. دێ ژ جی بانزدا، بێ هەمدی خوە گەدە هلدا، ئانی کرە ناڤ جیێ خوە، مینانی دینا دا بەر دلێ خوە، بین کر، ئاخینەکە کوور راهشت، بستان ئاڤیتە دێڤ... گەدە هەڤەکی بستان مێت و جیدا رازا... کەندالێ ئەنیا کەڤەر دها کوور بوون، پەردە هاتە بەر چەعڤا، تشت نەدیت، بین لێ چکیا... نشکێڤا پێ چەکا گەدەیی پێچایی دەڤەروویا دانی سەر جیا، هەردو دەستا گوهێ خوە گرت، وەکی تو دەنگ نەکەڤنە گوها، بانزدا دێریڤا دەرکەت...

... شەڤە رەش، عەورێ گران، برووسک و باران. قر چین ژ عەرد و عەزمان دهات... برووسکێ مینانی شوورێ زالم پاشا تەعری قەت – قەتی دکر، بارانێ ژی مینانی هێسرێ داییکا کورلێمری رێ نەددا هەڤ، ب شەربکا ژۆردا دهاتە خوار... هەوار و گازی ل بەر گوها، قەتل و مرن بەر چەعڤا بەلگێ تانا گۆرا و دێرەکی دابوو سەرێ وێ ریا هەری و بەرب گوندێ مێرگاسۆرێ درەڤیا... هەی دکەت، هەی رادبوو... تو تشت بەر چەعڤا نەدهات، هەر تەنێ دخوەست دەقەکێ زوو بگهیژە گوند، وەکی هەوارێ ل وان داخە... لێ ب چ هەسابی؟.. ئەڤێ فکرێ ئەو دین و هار کربوو. هەی جارنا بێ هەمدی خوە دسەکنی، پش خوەڤا دنهێری، دەمەکێ دفکری، لێ دەنگێ "هەوار، هەوارێ" دکەتە گوهێ وێ، خوونا مەریێ ئام و تامە، کو وێ سبێ بهاتا رێتنێ، دهاتە بەر چەعڤا، جارەکە مایین بێ هەمدی خوە ژ جی بانزددا و دێرێ وێ بەر بایێ با دبوو...

گوندی نە دوور بوو. بەلگێ ب خوە ژی تەخمین نەکر، چاوا گهیشتە جی. هەر ئەو یەک تەخمین کر، وەکی بەر دەرێ کامل سەکنیە و ب هەردو دەستا زەرپ دەری دکوتە...کامل دەری ڤەکر، ڤەجێنقی، پاشدا چوو، لێ گاڤا بەلگێ ناڤێ خوە هلدا، روح بەر ویدا هات. پێشدا هات، دەستێ وێ گرت، بر هوندور. نەفەرێ مالێ هەر یەکێ سەرێ خوە ژ بن نڤینێ دەرخستن و بوونە گوهدارێ بەلگێ...

...تەعری – تەعریستانە. بارانێ ڤەکریە، عەور مینانی کولاڤێ هز – هزی ژ هەڤ دوورکەتنە، جی – جینا ستەیر تێنە کڤشێ. وێ شەڤێ کامل دەرێ گەلە مالا کوتا، گەلە مەری ژ خەوێ هشیار کرن، وەکی سبێ نەبن پارا خەوا هەتانی – هەتاییێ. وێ ئێڤارێ کەلبا گەلەکی لێدان، بینا گورا هلدابوون، لێ گور ئیدی نکاربوون نێزیکی گوند بوویانا... گوند – گوندیتی تڤدیرا خوە دیت...

... بەلگێ چاوا هاتبوو، ئوسا ژی ڤەگەریا... ئۆدێدا هەر تشت جیێ خوەدا بوو... پێ چەکا گەدەیە پێچایی ئوسا دەڤەروویا ل سەر جیا بوو... نە بن، نە دەنگ، نە ژی هس... دێ پێ چەکا گەدە ڤەکر، بێن کر، دا بەر دلێ خوە، لێ هەر تشت ئیدی دەرباز بووبوو... کنجێ خوەیە شل ئێخست، ڤەشارت و کەتە ناڤا جیا... بوو زارینا دێ، قیژین لێ هات، خرمینا زالم پاشا هاتە برینێ، ئەو ژ سەر کێلەکەکێ ڤەگەریا سەر

یا دن... هێسرێ دێ رێ نەدان هەڤ، زارینا دێ بوو شکیات و هەر قول چەکی مالێ هنگاڤت. سەر سەرێ دێ تژی بوون، پرسین چ بوویە، چ قەومیە... دێ م چقی بوو. هەر تەنێ هێسر بوون ژۆردا مینانی جەوکێ کانیا دابوون پەی هەڤ... بوو هورمینا زالم پاشا:

– هەلا بێژە، چکا تە چ ئانیە سەرێ گەدە؟

دەڤێ دێ نەدگەریا، قودوومێ وێ تونەبوون...

– شەڤ گەدە گریا، من چ چک دایێ... کامباخ بستانی دەڤێ گەدەدا ئەز خەورا چوومە... من فەتساندیە...

کەندالەکی ئەنیا دێ بوو سێ کەندالا، پۆرێ سپی بەری پۆرێ رەش دان و ئێپێجە عەردێ وان زەڤت کرن، مینانی تەڤیا بارانێیە گور هێسر ژی م چقین...

کەو کەتبوو سبێ... مەیتێ کور ل ئۆدێ، لێ زالم پاشا ژی ل سەر پشتا هەسپێ سەر کانیا بناتارا گوند سیارێ خوە هەساب دکر، چکا کێ هاتیە، کێ نەهاتیە...

... ریا گوندێ مێرگاسۆرێ گێلیرا دچوو. تو رێکە ماین تونەبوو... هەردو ئالیێ گێلی، بەر هەر کەڤرەکی و قەیاکێ تڤنگچیکی باڤچێ، خالچێ خوە ڤەشارتبوو... گوندا هەتانی ژنا و زارا ژی چاوا لازم بوو کارێ خوە کربوون. شەرێ سەر هێسیر بوو، نە قۆلایی بوو...

کۆما جەردباشیێ زالم پاشا گهیشتە گێلی. نشکێڤا هەردو ئالیا بوو خرمین، پێشی و پاشی لێ گرتن، کرنە ئۆرتا خوە... گەلی بوو تەلپ، خرمین کەتە ناڤا چیا، بانیا، مێرێ مێرخاس هەلان دانە هەڤ...

... شەر کوتا بوو... یێ قەنج ئەو بوو، وەکی زالم پاشا خاپاندبوو، ژ مالا خوە نەهاتبوو...

ئۆدا زالم پاشادا دو جنیاز دانیبوون. ئەو جنیازێ کور و باڤێ بوون. لێ گەلۆ دنیا پێ هەسیا، وەکی کور بۆنا چ مر، باڤ بۆنا چ هاتە کوشتنێ؟..

س. ١٩٦٥ – ـ ل.

مالا مێرا نەکەتی !

دڤێن، دو کورد دژمنێ هەڤ بوونە، پەی هەڤ گەریانە، یەکی خوەستیە یێ مایین بکوژە.

رۆژەکێ ژی یەک دکەڤە کۆنێ یێ مایین. دینا خوە ددێ، وێ دژمنێ وی رازایە. بەر سەرێ وی روودنێ، جخارەکێ دکشینە. وەختێ دەرکەتنێ دو فشەکا دکە بن بەلگیێ وی و دەرتێ، دچە.

گاڤا ئەوێ رازایی هشیار دبە، وان هەردو فشەکا دبینە، دبێژە:

– ئەوی دکاربوو ئەز رازایی بکوشتاما. لێ ئوسا نەکر. ئەز شا مە، وەکی مێرەکی ئوسا دژمنێ منە. دژمن ژی گۆتی ئالچاخ نیبە...

***

دڤێن، دژمن ئاڤیتبوو سەر عەشیرەکە کوردا. سەرکارێ عەشیرێ کورێ خوە ئەسکەرا تەڤایی شاندبوو شێر.

شێر دا کورێ وی تێ کوشتنێ. مەیتێ وی داتینن سەر پشتا هەسپێ، بەر ب مالا باڤێ تینن. وەختێ باڤ پێ دهەسە، وەکی کورێ وی هاتیە کوشتنێ و مەیتێ وی تینن، رادبە مەریکی پێشیێ دا دشینە.

– هەرە، پێ بهەسە، چکا برینا وی ژ پشتێ یە یانێ ژ سینگێ یە. پاشێ وەرە من را بێژە. و بێژە وان ژی هەتا جابا من نەستینن، برا مەیت نەئینن.

ئەڤێ تە دچە، دنهێرە، برینا وی ژ سنگە. قچێ ڤەدگەرە، جابێ دبە باڤێ را.

– دێمەک کورێ منە، – باڤ دبێژە. – بەر دژمن نەرەڤیە، بەرێ وی دژمن دا هاتیە کوشتنێ. هەرن، جنیازێ وی بینن، ئەمێ تەزە شینا خوە بکن.

هەسپ

(قەوماندن)

ئەزی نەخوەش بووم. ئەو چەند رۆژ بوو من نەخوەشخانێدا پالدابوو. پالاتێدا ئەم دو هەڤال بوون. ئەز بووبووم و هەڤالەکی ئەرمەنی بوو، ناڤێ وی تیگران بوو. تیگران

مێرەکی ناڤسەرە بوو، مەریکی دنێدیتی ب خەبەردان بوو.

دە، مژوولیا نەخوەشا چبە؟ یانێ وێ دەرهەقا نەخوەشیا خوەدا تێکنە پۆرە – پۆر، یانێ ژی گلیێ رۆژێد دەربازبوویی بیر بینن. ڤی ئالیدا بەختێ من لێدا بوو. من چاوا دەستپێ دکر دەرهەقا نەخوەشیێدا تیگرانرا خەبەر ددا، ئەوی قەستیکا سەرهاتیکە هەواسکار دانی ئۆرتێ، وەکی ئەزێشا نەخوەشیێ بیر بکم. و گلینە ئوسا خوەش دکرن، وەکی تە نەخوەشی ژی، دەر – دۆر ژی بیر دکرن و دبوویی مۆتاجێ وی و خەبەردانێ.

رۆژەکێ ژی ئەوی منرا گلیکی ها کر.

– هەلا بەری شێر ئەز برمە ئەسکەریێ. من لێنیناکانێدا قولخ دکر. قوماندارەکی مەیی جاهل هەبوو. هەسپەکی وی هەبوو. وەختا هەڤرا دکەتنە قۆشێ، تمێ ئەو پێشیێ دگهیشتە جی، مینانی بایێ برووسکێ دپەکیا. ئەو ژی یەکی سڤک بوو و وەختێ سیار دبوو، تە دگۆت قەی هەسپێڤا دقمتە. گەلەکی ژ هەسپێ خوە حز دکر، تمێ تیمار دکر، شتاف دکر، رۆنایا چەعڤێ خوەرا خوەیی دکر. نەددا تو کەسی باژۆن.

ئوسا قەومی، وەکی ئەو قوماندارێ مەیی جاهل وەفات بوو. ئانین رهالێ وی ئاڤیتن سەر پشتا هەسپێ، ئەسکەرەکی دزگین گرت و هەیاتا کازرمێدا گەراند.

هەیوانە – هەیوان تێ بێژی زانبوو، وەکی خوەیێ وی مریە، هێسر بوون ژ چەعڤا دهاتنە خوارێ. لێ وەختا مە قوماندار بر چەلکن، هەسپ ژی ب رهالێ ویڤا ئانینە سەر مەزەل. هێسر ژ چەعڤێ هەسپێ زیا نەدبوون. مە قوماندار هەڤ کر، چاوا ئەدەت بوو سەر مەزەلێ وی هەمزەرپێد گوللا دان. ڤەگەراندنێ مە کر – نەکر هەسپ نەهات. دو ئەسکەرا دزگینا وی گرتن، زۆرێ ئانین. نیڤێ رێ هەسپێ لێدا دزگینا خوە ژ دەستێ ئەسکەرا دەرخست و بایێ خوە ڤەگەریا چوو سەر مەزەلێ خوەیێ خوە و پێ هەردو لنگێ خوەیە پێشن مەزەل کۆلا. هەتانی ئەم گهیشتنێ، ئەوی ئێپێجەیی مەزەل کعۆلا. مە زۆرێ ئەو گرت، جارەکە ماین مەزەل تژی کر و ئەم ڤەگەریان.

پاشی مرنا قوماندار هەسپێ وی نەهیشت مەریکی ماین لێ سیاربە. کرن –

نەكرن نكاربوون بينىنە يۆلێ. خولەسە، ديتن تشتەك ژێ دەرنايێ، برن ئاڤۆسێ گرێدان. دە هەسپێ ئاڤۆسێ ژی، تو زانی، ئيدی بۆنا سياربوونێ دەست نادن.

١٩٧٠ – ـێ.

دەستێ دێ

(لێگێند)

داييكا زارێد هوور تەعل نەخوەش بوو، ناڤا جيادا نەلە – نەلا وێ بوو. مێر بەر سێری روونشتبوو، پێ دەزمالێ خوودانا ئەنيا كەڤەر تەمز دكر، چەعڤبوريێ بەلەك دنهێری و مينانی كزكا سەر سێلێ خوەدا دشەوتی، دهەليا. كەڤانيا مالا گران بەر چەعڤێ وی ڤێدسيا، ئەڤينتی و رۆژێد وانە دەربازبوويی دبوونە خەونەرۆشك. مێر بەر جی – نڤينە ژنێ بووبوو پەپووك.

نشكێڤا بەنگزێ ژنێ خوەش بوو، چەعڤێ وێ مينانی هەرجار بوونە تاس و تەئێ بگۆتا پەنجێ وان تينا گەرم دانە دلێ مێری قەرمی. گومانەكە ب چووك كەتە دلێ مێر، بەنگزێ وی ژی خوەش بوو. ژن ڤەگەريا سەر مێر، ب چەعڤێ بەلەك دەمەكێ لێ نهێری، دەستێ وی گرت و گۆتێ:

– عەزيزێ من، ئەز ژی زانم، تو ژی زانی، وەكی يا من ئيدی بۆشە. ئەز ژ ڤێ نەخوەشيێ رانابم. بەر خوە نەكەڤە، خوەستنا رەبێ منە. دبە يازيا من ژی ها بوو. ئەگەر تو من حز دكی، تێ بەر خوە نەكەڤی، وەكی ڤان زارۆكێ مەيە هوور لاپ ئێتيم و بێخوەيی نەهێلی...

سەر بەنگزێ مێر عەورێ رەش تۆپ بوون، تەيرۆكێ بباريا و گۆتی جيك بكوتا. مێر لێ هلات و بەر دلدا هات:

– تو چرا تشتێ ئوسا دبێژی؟ – مێر ب دەنگەكی خەيد گۆتێ. – كێ نەخوەش ناكەڤە؟ بەر خوە بدە، شكر هەر تشتێ باش دەربازبە، تێ ديسا مينا خوە هەرجار رابی و كەڤانتيا مالا خوە بكی. هەلا كا، تەزە عەمر پێشيا مەيە، تەزە ئەمێ رۆژێ خوەيە خوەش دەرباز بكن. هەر تەنێ تو دوو – دەرمانێ خوە بخوە، زۆرێ بدە نان – خوارنێ، تێ زوو رابی ناڤا زارێ خوە. عەزيزا من، ئەز ناخوازم، وەكی تو جارەكە

مایین ژی خەبەرێ ئوسا بێژی.

ژنێ کەسەرەکە کوور راهشت، دەنگەکی، دودو کوخیا، چەعڤێ خوە دیسا کوتا چەعڤێ مێر، تەئێ بگۆتا ب وان ئەڤ بین ل بەر قەفەسا وێیە.

– نا، عەزیزێ من. رابوونا من تونە، تو دەستێ خوە ژ من بشۆ. نهادا دەرهەقا خوە و زارادا بفکرە. تو تەمی – وەیسەتێ من تونەنە، – ب دەنگەکی ئوسا ژنێ گۆت، کو تە ترێ ئەو دەنگ ژ بنێ بیرا کوور تێ. – تو ژ من رندتر زانی، وەکی چ بکی و چاوا بکی. ئەز زانم، وەکی تێ پاشی من بزەوجی. تو نکاری نەزەوجی، زارۆکێ تە هوورن. لێ هەر تەنێ هیڤیکرنا من ژ تە ئەوە، وەکی تو پاشی مرنێ دەستێ من بەر زەندێدا ببری و بدی دێماریا زارێ من... وەختا ئەو زارێ من دکوتە، برا ب دەستێ من وانخە، دەستێ دێ سڤکە، ئەوێ نەیێشن و نە چلمسن.

دێ ها گۆت، سەرێ وێ سەر ئالیکیدا خوار بوو و چەعڤێ بەلەک کەتنە هەڤ.

س. ١٩٦٢ – ل.

سەرخوەشی دانە کێ؟

ئۆزمان هەلا جاهل بوو، گاڤا کولفەتا وی وەفات بوو و تۆڤێ هەردو زارێد هوورە بنبێژنگ – ئووسێ و لەتیفێ کەتە ستو. چقاسی قەوم – پسمام پێدا کەتن، وەکی بزەوجە، ژنەکە تەزە بینە، لێ ئۆزمان بۆنا خاترێ زارا ناڤێ ژنا ل خوە هەرام کر، نەزەوجی.

– ئەزێ تەزە رابم ژنەکێ بینم مال، وەکی سبێ هەتانی ئێڤارێ تەپێ وێ سەر سەرێ زارێ منبە؟ – ئۆزمان دگۆت. – نا، وەللە، ئەو یەک منرا دەست نادە. ئەزێ بچەرچرم، هەر تەنێ برا ئووسێ من، لەتیفا من تەن – نچێ دێماریێ نەبینن.

دە، مالا بێ ژن ئاڤایێ بێ دیوارە. هالێ باڤێ زارێ هوور بێ ژن وێ چاوابە؟ رۆژەکێ قەنج، رۆژەکێ خراب ئۆزمان یۆلە دبر.

– سەرێ من سەرێ خێرنەدیایە، – ئۆزمان دگۆت. – خوەدێ دەرد – کولێ دنیایێ کرنە پارا من. چ بکم، قەی بەختێ من ئوسانە.

چەتنایی بێ هەساب بوون: خوەیکرنا دو زارێد هوور قۆلایی نیبوو، ئەو ژی بێ

ژن. ئۆزمـان بۆنا وان هم باڤ بوو، هم ژی دێ. ئەوی و زارا گـەلەک بەلەنگازی دیتن هـەتانی هـەردو ئێپێـجـە مـەزن بوون. مـێلا باڤێ دها گـەلەکی سـەر کـور بوو، پاریێ دەڤێ خـوە دبری ددا وی، کنجا رند ل وی دکر. لەما ئـووسـێ ئێپێجـەیی رووستـەندی مەزن بوو.

لەتیفا قیزا وی بووبوو کەڤانیکە ب چووک، قارانیا مالێ تەمام کەتبوو ستووێ وێ. باڤێ ژی کۆمەک ددایێ، هـینی هلانین – دانینا مـالێ دکر. تەزە بینـا ئۆزمان هـاتبـوو بەر، گاڤا خوەزگینیێ لەتیفێ مۆلەت نەدانە وی.

دە، قـیزا گـهیشـتیبـوو، گۆتی مـێرکرا. چقاس خـوەزگیـنیێ لەتیفێ دهـاتن، ئۆزمـان ئەو پاشدا ددان.

– هـەتانی ئەز ئـووسـێ خـوە نەزەوجینم، بووکێ نەینم مـالا خـوە، قـیزا ئەز بـدم مێـر تونە، – تمێ ئۆزمان ئەڤ گلی ددانە دەستێ خوەزگینیا.

لێ سـەبری دەست ژ یاخا ئۆزمان نەدکشاند، دخوەست لەتیفێ عەسە کورێ خوەرا بخوەزە. گەلەکی چوو، هات، ئۆزمان هـەر تەنێ سۆزەکی ها دا دێست:

– چاوا من بووکا خوە ئانی، کـەرەمکە، وی چاخی وەرە لەتیـفێ نیشـانکە. قـیزەکە ئەزێ قوربانا کورێ تەکم.

ئـووسـێ مەزن بوو، دەڤێ ویرا گهیشت. ئۆزمان کور زەوجاند. دە، ئەو بوو، ئەو کور بوو، دەوەتەکە ب دلێ خـوە ئووسێرا کـر، بووکا خوە ئانی، پاشـێ ئـێزن دا، وەکی مـالا سـەبری بێ دەستێ لەتیفێ بگرە.

چەند مـەها شووندا دەفـا بەر دەرێ سـەبری لێکەتی هـاتە بەر دەرێ ئۆزمـان. لەتیف سیارکرن، برن.

لەتیـفێ گونددا مـێرکربوو، تمێ گوهێ وێ سـەر باڤێ بوو. ئۆزمـان ژی سـەر خـوە بوو، دخـەبتی، ئاردمـیکە رند ددا کـور. مـەری یا خـوەدێ بێـژە، بووک ژی مـینانی دەستمالا سەر دەستا بوو، قەدرێ خەزوورێ خوە وەک قەدرێ باڤێ خوە زانبوو. هـەر تەنێ ئـووسـێ بوو، کو جار – جارا دلتەنگیا باڤێ دکر، لێ بەر وی نەددا کڤشێ.

وەختا باڤ نە مالبوویا، جارنا هلتانی ژنێرا دگۆت:

– جیێ مە تەنگە، باڤێ من ژی جەم مەیە، قە نزانم چاوا بکم.

– تو شەرم ناکی گلیێ ئوسا دبێژی؟ لێ خوە ئەم باڤۆ ژ مالێ دەرناخن، – ژنێ دگۆتێ.

– کێ گۆتیە ژ مالێ دەرخن، ئەز دڤێم جیێ مە تەنگە، دەستێ مەدا تونە، – ئووسێ ب کولزکی دگۆتێ.

سال هاتن، بوهورین. ئۆزمان مەزن بوو، ئیدی خەبات پێ نەدبوو. وەعدە یا خوە کر: ئەو دەستێ، کو وەختەکێ ناڤا خەباتێدا قال بووبوون، هینی تزبیا بوون. و تزبی بوونە هۆگرێ وییی عەمر.

ئۆزمان و کالێد یاشێ وی دچوونە ناڤا گوند، بەر دیوارەکی سەر کەڤرا روودنشتن، بەرێ خوە ددانە تەعڤێ، رۆژێد بوهوری بیر دانین، مژوولیا خوە دکرن.

ئووسێ ئیدی باڤێ چەند زارا بوو. هالێ وی ژی ئێپێجە خوەش بووبوو: خوەرا ئاڤاییکی تەزەیی چەند گۆزە، ئۆتاخ چێکربوو، دەموودەزگێ وێ دابوویێ. لێ خانیێ بەرێ ژی کربوو مەرەکا دەبارا پەز – دەوارێ خوە.

چڤاس دچوو ئووسێ دها گەلەکی دلتەنگیا باڤێ دکر. قەستیکا ئوسا دکر، وەکی ئەو و باڤ کێم هەڤدو ببینن. وەختێ نانخوارنێ ژی سەرێ خوە دکرە بەر خوە، لەز – لەز نانێ خوە دخوار، باڤێرا ژی خەبەر نەددا. ئۆزمان خوە کەری دادانی، نیشان نەددا، وەکی ئەو دلتەنگیا کور تەخمین دکە. دیسا مینانی بەرێ کورا قوربان – هەیران بوو. لێ ئووسێ قەت پاکی جابا وی ژی نەددا.

ئۆزمان دەستێ خوە بدا چ، ئووسێ دهات، دلێ خوە دکر، هێرس دبوو، مەنی زارا دگرت.

رۆژێ شلی – شۆیا، وەختا ئۆزمان ب لنگێ هەری دهات مال، سۆلێ خوە بەر دەرێ ئۆتاخێ دێخست، جۆتا پێلاڤ دکرە لنگێ خوە، پاشێ دهاتە هوندور. سەر ڤێ یەکێ ژی ئووسێ دلێ خوە دکر، دگۆتە ژنێ:

– باڤێ من دچە، دگەرە، ب وان سۆلێ هەری تێ سەر ڤان پۆلا، دکە قرێژ. هالێ مە و وی وێ چاوابە؟ نە ئاخر تو ژی گونەیی. تێ زارا بنهێری، مالێ یۆلە ببی یانێ پەی وی هەری – بەیی، دەوسا لنگێ وی تەمزکی؟ ها نابە، هەیران!..

– کەنگێ بەلەنگازی ب سۆلێ هەری تێ ئۆتاخێ؟ – ژنێ دگۆتێ. – تو ناڤینی تمێ

سۆلێ خوە دێخە، پێلاڤا پێدکە، پاشێ تێ ئۆتاخێ. مەنیا نەگرە. ئەز یۆلە دبم، چی تەرانە، زکێ تە چرا دێشە؟ دڤێن، یەکی دخوەست گۆشتێ کەرا خوە بخوە، دگۆ: گوهێ کەرا من مینانی گوهێ کێوریشکانن. نها یا تەیە، دخوازی بەری باڤێ خوەدی، ژ مالێ دەرخی، لێ تێی مەنیا.

مێر و ژنێ ئێپێجەیی دکرنە شەر، لێ ئووسێ تەرکا خەیسەتێ خوە نەددا.

جار – جارنا ژی ئووسێ قەستیکا ئوسا بلند – بلند خەبەر ددا، وەکی باڤ ببهێ. باڤێ دبهیست و خوەدا دشەوتی. کەتبوو ئۆرتا دو کەڤرا، رێ ژ ریا دەرنەدخست. تەزە نە جاهلەکە رابە پارا خوە ژێ بستینە، جهێبە. مالێ ژی دەرێ، هەرە، کورێ وییی تایێ – تەنێ وێ ناڤا دەر – جینارادا ببە ئۆین – سۆسرەت. وێ نەبێژن، ئەڤی چاوا رابوو باڤێ خوەیی کال ژ مال دەرخست؟ ڤێ دەرەجێدا ژی ئۆزمان نەدخوەست لەکەە بێ سەر ناڤێ کورێ وی.

لێ چقاس نەڤیێ خوەیی ئەتار حز دکر؟ ب سەری وی زارۆتیا خوە دیتبوو و قە تەخمین نەدکر، وەکی بێی ئەتار دکارە بژی. هەر جارا، وەختا ژ ناڤ گوند دهات، ئەتار پێشیێدا دچوو. کالک پێ شا دبوو، دەستێ وی دگرت و تەڤ دهاتنە مالێ. ئۆزمان ژ پەرێ پێنسیا خوە چەند مانات نەددا بووکێ، جەم خوە خوەیی دکر و بۆنا نەڤی ژ دکانا گوند شیرنایی دکری.

ئێڤارێ ئەتار ژ کالکێ دوور نەدکەت، پێشێدا روودنشت، چیرۆک پێ ددانە گۆتنێ. ئۆزمان ژی ئەوقاس چیرۆک زانبوون، خلازبوونا وان تونەبوو و هەر شەڤ ژێرا چیرۆکەکە تەزە دگۆت. لێ گاڤا دکەتن ناڤا جیا، ئەتار تەڤ کالکێ رادزا و هەتانی دەستێ خوە ستورا نەبرا، خەو نەدکەتە چەعڤا.

خەیسەتێ ئەتار ژی مینانی خەیسەتێ کالکێ و دێ بوو. زارەکە ملووکە ئاقل بوو، تو جارا جیێ بەلاسەبەب زارێ مایین نەدخست، دوورەشەر بوو، بۆنا قرشێ مالێ دلەرزی. و ئۆزمان چقاس ژێ حز دکر، ئووسێ ئەوقاسی لێ کربوو ئەینات، ئەیناتی باڤێرا لێدخست. وەختا ها ئەتار درەڤیا دهاتە جەم کالکێ، سەرێ خوە ددا سەر پێشا وی، دگریا. ئۆزمان بەر دلدا دهات، ددا کەرکرنێ.

بووک ژی کەتبوو ناڤا ئێگر: ئووسێ رۆ نەددا سێری، دکوتا. قەستیکا ئوسا دکر،

وەکی مالدا تمیّ شەربە، قالە – قالبە، وەکی باڤیّ وی بهێلە، هەرە.

لیّ ئۆزمانیّ کال هەر تشت دادقورتاند و دفکری، وەکی کوریّ زووترەکیّ شاشیا خوە تەخمینکە، بیّ سەر ریا راست. کوریّ وی بوو، خەلقیّ خەریب نیبوو، وەکی تەرکیّ بدە، هەرە. جەگەرە، مالا خوەییّ جەگەریّ بشەوتە، زۆرە، تو چارە پیّ نابە.

ئالییّ مایيندا ژی ددیت، وەکی ئەڤ نە هالە ئەو تێدانن. مالدا رۆژەکیّ پاری نانیّ رەهەت گەوریێدا نەدچوو، هەرۆ تەن – ن چ، شەر – دەو. ئۆزمان زانبوو، وەکی مەنیا ڤی هالی مایينا وییە. و بەر خوە دکەت، رۆژ ب رۆژ شووندا دچوو. لیّ دەرهەقا ویّ یەکێدا کەسەکیرا، لەتیفێرا ژی تو گلیک نەدگۆت.

چقاسی ژی بووک بەر دلدا دهات، ژێرا قوربان – هەیران بوو، لیّ کولا دلیّ ئۆزمان قەنج نەدبوو، خەما گران ژ دلیّ وی دەرنەدکەت. رووڤا ئەوی نیشان ددا، وەکی سەر سۆزیّ بووکێیە، گوهـ نادە خەبەردان و کرنێد ئووسیّ، لیّ دلدا کوورەکە گور دشوخولی. و ئۆزمان سەبر دکر، چکا ئاخری کعو دسەکنە.

رۆژەکیّ ژی ئووسیّ ئێڤاریّ زوو هاتە مالیّ و گۆتە ژنیّ:

– قیزیّ، شیڤیّ بینە، ئەز باڤیّ خوە شیڤیّ بخون.

ئۆزمان عەجێبمایی ما: ئەڤا چەند مەهە ئووسیّ تەڤی وی نان ناخوە، ئیرۆ چ قەومیە؟ گومانەکە ب چووک کەتە دل: "دڤە سەر هشیّ خوەدا هاتبە؟" – باڤ فکری.

بووکیّ تەختە راست کر، شیڤ دانی. ئووسیّ سەریّ خوە کرە بەر خوە و نانیّ خوە خوار. ئۆزمان ژی دەستیّ خوە درێژی نان کر. نشکێڤا دەستیّ وی فینجانا چایێیە تژی کەت، چایی رژیا سەر تەختە.

ئووسیّ دەرڤەبوو، باڤیّ هلات:

– مالا تە ئاڤابە، خوە نە زارەکە ب چووکی، خوارنیّ سەر خوەدا درێژ! پەهـ، ئەڤ تەختیّ مەیی ئیمپۆرت، دەستەخانا کورەکی تەمام خراب کر. ناهێلی مەری پاری نانیّ رەهەت بخوە، ئەوی ژی بەر مەریادا دکی ژەعر...

ژ گلییّ وی ئۆزمان خوە شەرم کر، سەریّ خوە کرە بەر خوە، هەر تەنیّ ئەڤ خەبەریّ هان گۆتنیّ:

– لا – لاوّ، من قەستیکا نەرێت، بیّ هەمدی من دەستیّ من لێکەت...

سەر قالمە – قالما ئووسێ ژن ژی دەردا هات، پینەک هلدا، سەر تەختە تەمز کر.

– هەڤەکی پاک تەمزکە، تە تەختێ کورەکی خراب کر، – ئووسێ سەر ژنێدا هێرس بوو.

– چ بوویە، چ قەومیە، مالا تە نەشەوتە... جەنمێدا نەرژیایە، – ژنێ گۆتێ. – لێ تو شەرم ناکی ڤێ یەکێ تینی سەر پەر – باسکێ خوە؟ دووری ناڤێ باڤۆ پێکەتیە، جەنمێدا نەرژیایە، ئەم چاوا بکن، خوە بکوژن؟ لا خوەدێ قەبوول نەکرێ، ئەڤ چ زولە هاتیە سەرێ مە؟..

– هەلا هاتیە سەرێ وە، ئەرێ؟ – ئووسێ بەر گلیێ وێدا هات. – ئەز دچەرچرم، ئەز دخەبتم، تالاشا وەیە، مالدا خوەرا روونشتنە، دڤێن بینە، ئەم بخون. هوون گشک بوونە جرم، کەتنە ستووێ من. ئەز نکارم، قەواتا من دەرە ئەوقاس نەفەرا تەنێ خوەیکم. باڤۆ، ئیدی بەسە، ئەز نکارم تە خوەیکم. تو پێنسیا خوە دستینی، هەرە بکەڤە مەرەکا مە و خوەرا دەربازکە، ئەز نە بۆرجدارێ تەیی هەتا – هەتایێمە.

ئەوی گلیێ تام دا دەستێ باڤێ.

– ئەفەرم، لاۆ، وەکە ئەمەلا شیرێ تە تە هەلالبە، – ئۆزمانێ کال ب دەنگەکی لەرزی گۆتێ. – ئێ، خوەدێ پێرابیۆ، تە زوودا بگۆتا، ئەزێ بچووما، ئەڤ قالمە – قالم، مەنیگرتنێ تە بۆنا چ بوون؟ ئا ئەزێ هەما نها ژی رابم هەرم، تەنێ تو ژن، زارا هەڤرا پاک یۆلە هەرن...

ئۆزمان ژ جیێ خوە رابوو. بووکێ خوە ئاڤیتە دەست – پیا، وەکی نەچە.

– نا، لاۆ، ناموس ژی تشتەکی پاکە، – کالێ گۆتێ. – مێرک من ژ مالا خوە دەردخە، وەکی ناموس رووێ من هەبە، گۆتی ئەز جەم وی نەمینم.

– باڤۆ، ئەز قوربا، بدی خاترێ خوەدێ، ئیشەڤ بمینە، هەتانی سبێ، چکا خوەدێ چ دکە، – بووک لاڤایی – دیلەکا هاتێ. پاشێ ڤەگەریا سەر مێر. – ئی لێ خێر نەدیتی، دووری زارا کۆکا تە قەلیایی، – ئەوێ گۆتە مێر. – وەکی تو باڤێ خوەرا هایی، تێ مەرا چبی...

ئالیکی ژی کوورە – کوورا ئەتار بوو، خوە پێشا کالکێڤا داردا کربوو، نەدهیشت هەرە. چەعڤێ ئۆزمان ژی تژی هێسر بوون، کەلا گری دابوو قرکێ. لێ ئووسێ

سەرێ وی بەردا جیێ خوەدا روونشتبوو، قەت تالاشا وی نیبوو.

بووکێ و نەڤی نەهیشتن ئۆزمانێ کال وێ شەڤێ جیکیدا هەرە. لێ وێ شەڤێ هەتانی سبێ خەو نەکەتە چەعڤێ ئۆزمان.

سبەترێ بووکێ کر – نەکر چار ئۆزمان نەبوو. ئەوی رابوو دەستە نڤین، هنە هوورمووڕێ ناڤ مالێ هلدا، دزیڤا چوو کەتە مەرەکێ، وەکی کەسەک نەبینە یانێ پێ نەهەسە. بووکێ هات ئەودەر تەمز کرن، جیێ وی هلدا و ب گری دەرکەت، چوو. ئەتار چاوا خەوێ رابوو، پرسا کالکێ کر و گاڤا پێ هەسیا، وەکی کالکێ وی چوویە مەرەکێ، رەڤی چوو جەم. ئۆزمان نەڤی دانی سەر چۆکا خوە، خوە دەرد – کولارا تێر گریا.

لەتیف پێ هەسیا، مینانی هر چەکە دەڤبخوون داکوتا هوندور. ئەوێ و برێ پرتک ژ هەڤ برن، لێ ئووسێ لنگێ خوە کربوو سۆلەکە تەنگ و قەت نەدخوەست ببهیستا، وەکی باڤێ وی پاشدا بێ مالێ.

– ئەزێ ببم جەم خوە، – لەتیفێ گۆتێ. – ئەسێڤانکی کوردووندایە.

لەتیفێ چ کر – نەکر، باڤ قاییل نەبوو، وەکی هەرە مالا وێ.

– لاۆ، مێرێ تە کورێ خەلقێیە، – باڤێ گۆتێ. – وەکی کورێ منی هەلال رووێ خوە من گوهاستیە، ڤی یاشیدا بەری من دایە، ئەز ژ مال دەرخستمە، ئەز چ زانم وێ دلێ مێرێ تەبە، وەکی ئەز مالا ویدا بمینم.

– پی، باڤۆ، تو چاوا گلیێ ئوسا دڤێژی، ئەو قەت دلێ خوە دکە؟

– نا، لاۆ، ئەز نایێم. خەلقێ منرا چ بێژە؟ وێ بێژن، کورێ خوە هیشتیە، چوویە بوویە شریکێ کورێ خەلقێ. نا، لاۆ. ئەو یەک منرا دەست نادە. سایا سەرێ دیوانا سۆڤێتیێ ئەز پێنسیا خوە دستینم. خوەدێ سەهەتا بووکێرابە، گوهێ وێ سەر منە، تێ ژی هەری – بێیی، کێماسیک ژی هەبە، هەرگێ قەواتا تەدابە، تێ کۆمەکێ بدی. لێ هەر تەنێ نەکی دەنگی، برا کەس پێ نەهەسە، ئەم ناڤا خەلقێدا نەبن ئۆین – سۆسرەت.

ئۆزمان زۆرێ قیز ڤەرێکر. لێ گوهێ لەتیفێ تمێ سەر باڤێ بوو، سەردا دهات، دچوو، خوارنەکە گەرم چێکرا، عەسە پارا باڤێ دبر. لێ مێرێ وێ هاژ تشتەکی

تونەبوو. بووکێ ژی تمێ دزی ئووسێڤا خوارنا گەرم ژێرا دبر، ژێرا ئاڤ دانی، کنجێ وی دشووشت، مال تەمز دکر. لێ ئەتار سبێ هەتانی ئێڤارێ ژ کالکێ دوور نەدکەت.

دەنگێ قالە – قالا ئووسێ ئیدی ژ مالێ نەدهات. ژنێ سەرێ پۆز ژێرا خەبەر ددا، لێ ئەتار قەت نەدخوەست روو چکێ باڤێ ببینە.

وێ رۆژێدا نە لنگێ لەتیفێ مالا ئووسێ کەت، نە ژی زارێ وێ زارێ برێ کەت.

ئۆزمان ئوسا دکر، وەکی خەلق پێ نەهەسە. لێ رۆژەک بوو، دودو بوو، وەکی پێ نەهەسیانا؟ و دەر –جینار سەر هسا– هسا کەتبوون، ناڤ هەڤدا خەبەر ددان. جارنا ئەڤ خەبەردان دکەتە گوهێ ئۆزمان و دەوسا کور ئەوی شەرم دکر، بەر خوە دکەت.

مێرێ لەتیفێ ژی پێ هەسیا، ژنێرا کرە شەر، وەکی چرا باڤێ خوە نایینە جەم خوە.

– ئێ، ئەز چ بکم؟ دکم – ناکم، نایێ، – لەتیفێ گۆتێ. – بەلکی ئایکێ وی ئووسێرا نەمینە، ئەسێڤانکی باڤەکی خراب بوو، جانیا خوە نەدا سەر.

چەند جارا لەتیف و مێر ژی هاتن پەی، پێدا کەتن، لێ ئۆزمان نەچوو مالا وان. نە ژی پاشی وێ یەکێ دەرێ کور ڤەدکر. وەختا تشتەک لێ لازم بوویا، دچوو بەر دێری، گازی بووکێ دکر، دگۆتێ.

ئەو ئێپێجە وەخت بوو، کو ئۆزمانێ کال مەرەکا کەڤندا دما. لێ ئووسێ کورێ وی تو جارەکێ دەری لێ ڤەنەکر، نەپرسی، گەلۆ باڤۆ تو مرییی یانێ مایی.

پاک بوو باهار بوو، دەرڤا خوەش بوو. لێ وەکی زڤستان بوویا، سور – سەرما بوویا، هالێ وی کالەمێری وێ مەرەکا ڤکە – ڤالادا چاوا بوویا؟

رۆژێ هەلا پاک بوو، دچوو ئۆرتا گوند، کالارا خەبەر ددا، هەڤەکی بینا وی دەردکەت. لێ ئێڤارا، گاڤا تەنێ دما، گەلەکی ئەعاجز دبوو، تێ بێژی هەرچار دیوارا هوو دکرنێ. لەما رادبوو، لەمپ ڤێدساند، زوو دکەتە ناڤا جیا. لێ خەو ژی لێ تەقسی بوو و هەتانی سبێ متالا تابەتی نەددانێ. جارنا ئەتار دهات جەم رادزا. وەختا ئەتاری جەم بوو، قەت تالاشا وی نیبوو، روحێ وی سڤک دبوو. لێ ئووسێ

نەدهیشت کور هەره جەم کالکێ. و وەختا ئەتار دهات ژی، دزی باڤێڤا دهات.

ئۆزمان ها یەک هەب رۆژێ خوە دەرباز دکرن. نە ئۆزمانێ بەرێ بوو: دها کووز بووبوو، قودوومێ وی ست بووبوون، ئیشقا چەعڤا کێم بووبوو. گەلەکی ژی بیرسار بووبوو: تشتەک داتانی جیکی بیرێ دچوو، ب سەهەتا لێدگەریا، لێ نەددیت. تم مەلوول، سەرێ وی بەردا بوو.

جارەکێ – دودا کالێد گوند بەر وی گلی ڤەکرن، ئووسێ گونەکار کرن. لێ ئۆزمان نەهیشت:

– کێ دڤێ ئووسێ من ئەز مال دەرخستمە؟ – ئەوی دگۆت. – ئەز خوەخوا چوومە، چمکی نەفەرێ وی، شکر، گەلەکن، لێ جیێ وی تەنگە. ئەز هیڤی دکم جارەکە مایین گلی – گۆتنێد ئوسا نەبیین ئۆرتێ.

لێ وەختا تەخمین دکر، وەکی گلیێ بێ سەر وی و کور، رادبوو کەره – کەر ژ کالا دوور دکەت. دلێ باڤێ تەموول نەدکر، کو بەر وی دەرهەقا کورێ ویدا گلیکی سار بێ گۆتنێ. کالا ئەڤ یەک تەخمین کربوون و ئیدی دەرهەقا وێ یەکێدا خەبەر نەددان.

وی هالیدا ژی ئەوی دیسا دزیکاڤا کۆمەک ددا کور. گیهایێ دەر – دۆرێ مالێیی درووتی بەرەڤ دکر، هەڤە گیها رێڤا کەتبوویا دانی دکره ناڤا گیهێ وی، هاجەتەک دەرڤا مابوویا، دبر، گازی بووکێ دکر، ددایێ، چەعڤێ وی مالا کور بوو. "نەفەرێ وی گرانن"، – ئۆزمان تمێ بەر خوەدا دگۆت و چ ژ دەستێ وی دهات بۆنا مالا کور دکر.

پاییز هات. رۆ کورت بوون، شەڤ درێژ بوون. وەدێ مژوولیا ئۆزمان ژی کێم بوو، لێ وەدێ فکر و متالا هێ درێژ بوو. ئیدی کێم دچوو ناڤا گوند، تەعڤێ ژی ئیدی نکاربوو ئەو گەرمکرا. هەمی مەرەک سار بوو. هەی جارنا دەردکەت، بەر تەلدێ دیوێر روودنشت، بەرێ خوە تەعڤێدا دکر، لێ گەرم نەدبوو. ئۆرگانیزما وی تەڤکوتایی بوو، رۆژێ جیکی وی دێشیا.

رۆژەکێ ژی ئۆزمان تەعل نەخوەش کەت، ژ ناڤا جیا رانەبوو. گاڤا مینانی هەرجار بووک سبێ زوو دەردا هات، خەزوور ڤی هالیدا دیت، بوو زارینا وێ:

– باڤۆ، ئەز قوربا، تە چرا رەنگێ خوە ئوسا ئاڤیتیە، نەڤی تو نەخوەشی؟

– ئەرێ، لاۆ. جیکی من ساخ تونە، تێ بێژی ئەز کرمە جۆنی، کوتامە، – ئۆزمان

گۆت و چەقە – چەقا دەڤ – درانێ وی بوو، درجفاند.

بووکێ هاهانگا دادایێ پریمووس ڤێخست، چایدانگ تژی ئاڤ کر، دانی سەر.

هەتانی چایی کعەلیا، ئەوێ چوو تەعشتێ ژ مال ئانی. لێ نەخوەش دەڤێ خوە نەدا تشتەکی، هەر تەنێ فینجانێ چای ڤەخوار.

بووکێ کر – نەکر ئۆزمان قاییل نەبوو، وەکی جیێ وی بگوهێزنە مالا ئووسێ.

– نا، لاۆ! ئەز نایێم. بەلکی خوەدێ ئەنیا من ها نڤیسیە.

جیێ نەخوەشی عەردێ بوو، لەما ژی سەرما دکر. کەرەڤاتەکە وانە کەڤن هەبوو. ئۆزمان نەهیشتبوو وەختێدا وێ بینن مەرەکێ. بووکێ چوو ئەو کەرەڤات ئانی، زۆرێ جیێ خەزوور دانی سەر، کرە ناڤا جیا.

– بەلکی خوەدێ سەهەتا تەرابە، – گۆتە بووکێ. – هەڤەکی کێلەکێ من گەرم بوون.

جاب دانە لەتیفێ. لەتیف و مێرێ وێ تەڤ هاتن. قیزێ خوە ئاڤیتە سەر جیێ باڤێ:

– باڤۆ، ئەز قوربا، کیدەرا تە دێشە؟

– بینا من دمینە... من رند سەرما کریە، – باڤێ گۆت.

لەتیفێ و مێر زۆرێ ئۆزمان هلدان، برنە مالا خوە. جیێ وی ئۆتاخا مەزندا چێکرن، کرنە ناڤا جیا، سۆبە ڤێخستن. ئۆتاخ رند گەرم بوو، نەخوەش خوودا، لێ هالێ وی پاک نەبوو.

ئەتار سبێ هەتانی ئێڤارێ مالا مەتێ دەرنەدکەت، کێلەکا جیێ کالکێ رانەدبوو. بووک ژی رۆژێ چەند جارا سەردا دهات، هالێ وی دپرسی و جارەکە ماین ڤەدگەریا مالێ، ناڤا زارێ خوە.

لێ ئووسێ تێ بێژی نە ژ وی گوندی، گوهێ گێدا بوو. ئەو مەهەک بوو ئۆزمان نەخوەش مالا قیزێدا ناڤا جیادا بوو، لێ ئووسێ جارەکێ دەری لێ ڤەنەکربوو. ژنێ چەند جارا گۆتبوویێ، پێرا کربوو شەر، وەکی سەر باڤێ خوەدا هەرە، لێ ئووسێ نەدچوو.

– ئەز ناچم، دەرێ وێ نەپاکێ ڤەناکم، تە ترێ ئەو کولێ ئەوێ کرنە دلێ من، بیرا

من چوونه؟ – ئەوی دگۆت.

دەر – جینارا ژی گەلەکی پێرا کربوونە شەر، شەرمی دابوونێ.

لێ ئووسێ تمێ خوە ها ئەفوو دکر.

– ئێ، کێ ئەو ژ مال دەرخستیە؟ چرا کورێ وی تونە، مالا وی تونە، رابوویە چوویە مالا کورێ خەلقێ؟

"بەلکی کورێ ئوسا تونەبە"، – دەر – جینارا پەی وی دگۆتن.

گوندی رۆژێ دەستەک دهات، دەستەک دچوو، مالا لەتیف ژ وان خالی نەدبوو.

ئۆزمان ئیدی یا خوە کەتبوو: سەهەتا وی بەر وێ نەخوەشیا گران تەیاخ نەدکر. ئەڤی هالە وی ژی، وەکی نە مالا خوەدانە، لێ مالا زەڤێدانە، تابەتی نەددایێ و گەلەکی حوکومی سەر دکر. ئۆزمان ناڤا جیادا بووبوو چەرم – هەستو. قیز بەر سێری رانەدبوو، زەڤا مینانی زارا بەر سەکنی بوو. لێ چەعڤێ وی دێری بوو، ریا کور بوو.

و چقاس دچوو نەخوەشیێ زۆر ددایێ. ئۆزمان رۆژ ب رۆژ شووندا دچوو. بینا بەر وی هەر تەنێ ئەتار بوو، تێ بێژی حزرەتا کور ژ وی هلددا.

رۆژەکێ، وەختا هالێ ئۆزمان گەلەکی خراب بوو، قیزێ هلدا ژێ پرسی:

– باڤۆ، لێ تەمی – وەیسەتێ تە چنە؟..

– تەمی – وەیسەتێ منێ چبن، لاۆ؟ مقاتی هەڤبن، هەڤرا تفاق بن... گونێ من ستووێ تە، گوهێ تە سەر ئووسێبە... زارۆکێ وی هوورن...

بەر روحدا ئۆزمان خوەخوا گازی کور کر. هەتانی چوونە پەی، هەتانی ئەو هات، باڤ زار – زمان کەت. چەعڤە گرتی بوون. گاڤا کور دەردا هات، چەعڤێ خوە ڤەکرن، زوور بوو کور نهێری. چلا بووبوو، سەکنی بوو. هەما ئوسا چەعڤێ وی ل کور تەخدیر دا.

لەتیفێ و بووکێ شینەکە گران سەر ئۆزمان کرن. ئەتار کێلەکا مەیتێ کالکێ روونشتبوو، ئیسکە – ئیسکا وی بوو. گوند – گوندیتی تژی مالا لەتیفێ بووبوون، ژ گوندێد جینار هەواری هاتبوون. چرا کێ ئۆزمان ناس نەدکر، قەدرێ وی نەدگرت؟ و ئەڤێ کرنا کور شینا ئۆزمان دها گران دکر. جمعەتێ یەکی چەعڤێ وی نەدنهێری.

ئەوی ژی شەرما سەرێ خوە کربوو بەر خوە، قولچەکیدا روونشتبوو.

وەختا ژنا سەر دگۆت، دنڤات، پێرا ژی چەند تەعن ئووسێ دخستن. و کەلا جمعەتێ هێ رادبوو، لێلێ بوون بەری دنێ، ژ مالێ دەرخن. لێ وەختا مەیت دنهێرین، شینا قیزێ و بووکێ دنهێرین، جارەکە مایین خوە کەر دکرن.

– دڤێن، بەر روحدا ژی گازی کور کریە. لێ کور ساخییێدا نەگهیشتیێ...

– ئێ، بەلکی خوەدێ کورێ ئوسا بقەلینە...

– لێ نانێ مەریێ ئوسا نە هەرامە؟..

– چاوا، مالا مەریا هەبە، کورێ مەریا هەبە، مەری دەرێ خەلقێدا بمرە...

– لێ ئیرۆ کور دەوسێ مریبوویا، هەزار جاری دها پاک نیبوو؟

– لێ ئەفەرم قیزا وی، زەڤێ ویرا. شیرێ وان لێ هەلالبە، مینانی رۆنایا چەعڤێ خوە خوەیی دکرن.

– ئۆمد، ئێشان باشقەنە، برا. لێ خوە نە مینانی ڤی بەیتوویینە... ئی لێ من نەدیتی...

خەبەردانا ها ناڤا جمعەتێدا دهاتە بهیستنێ. و کێ کو دگۆت، کێ کو دبهیست، هێرسا خوە رادکرن، دوورڤا ئاڤرووکە تەعل ددانە ئووسێ. ئووسێ بەر وان ئاڤروویا تەیاخ نەدکر، سەری بەردا دەردکەت، خوە ئالیکیدا تا ددا.

– باڤۆ، باڤۆ، کوردووندا‌ۆ!.. – دەنگێ لەتیفێ بوو، دگۆت و هەی ژی پێرا خوە دکوتا. ژنێ دۆرێ ئانجاخ دەستێ وێ دگرتن، نەدهیشتن سوورتێ خوە بقەلێشە.

ئۆزمان برن هەق کرن. ئەسلانێ کال سەر فێزا مەزەل سەکنی، ب دەنگەکی بلند گۆت:

– جمعەت، ئەز هیڤی دکم، دەقەکێ کەرەمکن، خوە کەرکن، گلیکی من هەیە، ئەزێ بێژم. ئەز کو نەبێژم، ئا، ئەمێ بەر ڤی مەخبەرێ تەزە شەرمی بمینن.

برا رەهما خوەدێ روحێ ئۆزمانێ برابە، دەستێ وی ژ ڤێ دنێ بوو، برا وێ دنێ نەبە. راستە، ئەوی ئیدی عەمرێ خوە کربوو، لێ نە وەختێ وی و مرنێ بوو. ئیرۆ مرنا وی مە کەدەر نایێ. مە کەدەر تێ، وەکی ئەو چ هالەکیدا وەفات بوو. ئەم گشک ژی زانن، رند زانن، وەکی ئەوی عەمرەکی چاوا دیت، چ رۆژێد چەتن دەرباز کرن.

ئەز کۆربم سەر ڤان چەند مەهێد عەمرێ وییە کوتاسیێ، سەر زەلوولی و بەلەنگازیا وی. دە هوون رند زانن ئۆزمان خوەیێ چ خیرەت – نامووسێ بوو. ئەز کۆربم سەر خیرەتا وی... – کەلا گری دابوو قرکا ئەسلان، ئەوی ئانجاخ خەبەر ددا. – ئەم گشک رند زانن، وەکی کورێ وی ڤان ئاخریا چ ئانی سێری. لێ دیسا خیرەتا وی تەموول نەدکر، رۆژەکێ ئەو گلی نەئانی سەر زارێ خوە. ئەرێ، ئۆزمانێ برا، ئەز کۆربم، ئاقووبەتا تە چ ئاقووبەتەکە خراب بوو؟

گلیک هەیە، ئەزێ بێژم، دڤە هنەکا خوەش نەیێ، لێ وێ خوەدێ خوەش بێ. راستە، ب ئەدەتێ جمعەتا مە، وەختێ ها سەرخوەشیێ ددن کور، لێ، ب تەخمینا من، ئیرۆ کورێ ئۆزمان ژی پێرا مریە، ئوورتا ئۆزمان قەلیایە. لەما ژی ئەز هیڤی جمعەتێ دکم تەنێ سەرخوەشیێ بدنە قیزا وی و زەڤێ وی، پێشەوتیێ وییە دنێ تونەنە.

ئەسلانێ کال خەبەردانا خوە کوتا کر. جمعەت کەتە رێزێ و ب سرێ سەرخوەشی دانە لەتیفێ و مێرێ وێ. کەسەک نێزیکی ئووسێ نەبوو. لێ ئووسێ دوور سەکنیبوو، سەرێ وی بەردا بوو. نشکێڤا ژ جمعەتێ تەک بوو و لەز بەرێ خوە دا گوند، بەرب مالا خوە چوو. وێ رۆژێ شووندا کەسەکی روو چکێ ئووسێ نەنهێری. چەندەکی شووندا ئەوی بارکر ژ وی گوندی چوو.

س. ١٩٦٩ – ل.

دم چوونە ئاش...

(بیرانینەک)

تەزە شەرێ وەتەنییێی مەزن کوتا بووبوو. برینێ شێر هەلا نەجەبری بوون. مالا مە ژی تەعلیا وی شەری دیتبوو: باڤێ من چووبوو شێر و نەهاتبوو، لێ ئاپێ من هەلا ئەسکەریێدا قولخ دکر. "مێرێ" مالێ ئەز بووم، کو ئانجاخ دەه سالێ من تەمام بووبوون.

ئارێ مە کوتا بووبوو. رۆژەکێ جینارێ مە – ئاقۆیێ خالت، کو بریگادیرێ کۆلخۆزێ بوو، کارێ خوە کر، وەکی هەرە ئاش. دیا من ئەز پێرا دانیم، وەکی چەواله

جەهـێ مە ببم بهێرم.

هـاڤینە، جـەم مـە هـەلا دەسـتب گیـهـادروونـێ نەکرنـە. ئەمێ هـەرن ئـاشـێ مـەرکـەزا نەحیا سـپیتـاکێ. خـالـێ ئاقۆ ئەز شـاندم، کو گـا بینم، و منرا گۆت، وەکـی کیـژان گا بینم.

– لەعدۆ و قـۆلۆ – وان هـەردو جانەگێ پێسـڤک – بینە وەرە، وەکـی ئەم زوو هـەرن و بێن، – ئەوی منرا گۆت.

– خالێ ئاقۆ، نە ئاخر ئەو جانەگە خامن؟..

– تشت ناکە، ئەو پێسڤکن، ئەمێ زوو هـەرن، بێن.

هـەدێ من چ هـەبوو، وەکـی سـفـتـەدا گـورا وی نەکم. راسـتـە، من سـالا پێشـیێ کـام ئاژۆتبـوو و زانبـوو، وەکـی ئەو هـەردو جـانەگـە چڤـاسـی جنوونـە و نایێنـە یۆلێ، لێ ئەز نکاربووم بەرک بەر گلیێ وی بسـەکنیـامـا، چمکی وەختـا من نـهـادا گـورا وی نەکـرا، وێ ئەز خوەرا نەبراما و جەهـێ مەئێ بما نەهێرایی.

خولەسـە، من چوو هـەردو گا ناڤا گارانێ ڤەقەتاندن، ئانین، مە عەرەبا خـوە گرێدا، ئەز و خـالـێ ئاقـۆ لێ سـیـار بوون و مـە بەرێ خـوە دا سـپـیـتـاکێ. گـاڤـا عـەرەبا مـە رێکەت، گوند دەرکەت، هـەردو جانەگا عـەرەبە هلدان. دە ئەز بەختـێ وەمـە، ریا ئۆرتا گوندێ مـە و سـپـیـتـاکـێ ژی هـەمـین گشک چڤـانـە و پێبـەرژێرە، گـا عـەرەبە هلدان و رەڤین. خالێ ئاقـۆ کر – نەکر، ب لاڤـایا – دیلەکا هاتە گا، لێ ئەو نەکـەسنین. دەقە – دەقە دما، وەکـی عەرەبێ ژ ریا شۆشـێ دەرخن و گەلیێ سپیتاکێدا هـۆلکن. گاڤا چارا خـالـێ ئاقـۆ هـاتە برینـێ، ئەوێ وێ گـرانیـا خـوە ژ سـەر عـەرەبێ بانزدا، رەڤی چوو پێشیا گـا گـرت و عـەرەبە دا سـەکناندنێ. ئانی هات چاتوو ئاڤیتـە ستـووێ گا، ئەز سـەر ستـووێ عەرەبێ سـیـارکرم و خوەخوا ژی چاتوویا گـا گـرت و دا پێشـیـێ. هـەی دچە، هـەی یەک شڤ ژی پۆزێ گـا دخـە، وەکـی هـەمدێ خـوە بێن، عـەجـێبـەکێ نەیێن سـەرێ مە و عەرەبێ.

– هۆ – هۆ، لەعدۆ جـان... هۆ – هۆ، قـۆلۆ جان، – خـالـێ ئاقـۆ دگۆت، چاتوویا وان دکـشـانـد. – ڤـان بێـخـوەیا روحێ من کـشـانـدن. ئەڤـا گشک رووێ تـەدا بوو، – ڤـێ جـارێ ڤـەدگـەریا سـەر مـن. – زەعف ژی من تەرا گـۆت، وەکی ڤـان هـەردو بێـخـوەیا

بینی، ته نکاربوو جۆته گایێ هەمدێ خوە بانیا؟

من ئوسا ژی فەم نەدکر، وەکی گونەکاریا من چدانە. وێ یەکێدانە، وەکی من گورا وی کریە، یەنێ وێ یەکێدانە، وەکی گورا وی نەکریە؟ ئێ، وەختا من گورا وی کریە، ئەز تێمە گونەکارکرنێ، لێ گاڤا من گورا وی نەکرا، هالێ منێ چ بوویا؟

راستیێ گۆتی، هالێ خالێ ئاقۆ نە تو هال بوو.

گەرمێ زۆر دابوویێ، خوودان ژێ دکشیا و ب خوە، وەکی یاشێ خوەدا ئێپێجەیی مەزن بوو، نها ئوسا سڤک – سڤک پێشیا عەرەبێ دچوو، تێ بێژی جاهلەکی بیست سالییە.

زۆر – جەفاکی ئەم گهیشتنە گوندێ لێرنانسکێ، کو نێزیکی سپیتاکێیە. وی گوندی ئیدی دەستب گیهادروونێ کربوو، چاییر – چیمانێ دۆرا رێ درووتبوون، لێ لەعسە هەلا هێ عەردێ بوون، بەرەڤ نەکربوون. وەختا خالێ ئاقۆ چەعڤ لەعسا کەت، عەرەبە دا سەکناندنێ و گۆت:

– جێ وەرە پێشیا گا بسەکنە، ئەز هەڤە گیهایێ دروویی بینم، داینم سەر عەرەبێ. ڤێسبێدا ئەم ژ گوند دەرکەتنە، ئەڤ هەیوانێ – هەیوان برچینە.

ئەز هاتم پێشیا گا سەکنیم، لێ ئەو چوو وەکە دو گورز گیها ئانی، دانی سەر بارا، پۆتێ خوە ژی ژۆردا ئاڤیتە سەر.

ئەم کو رێکەتن، من لێ نهێری پۆتێ وی سەر بارا هلدتەقلە و وێ بکەڤە. من گۆتێ:

– خالێ ئاقۆ، عەرەبە هلدتەقلە، پۆتێ تەئێ بکەڤە. ئەز پۆت تێکمە ئۆرتا بارا، یانێ ژی بینم سەر روونێم، وەکی نەکەڤە.

گورا من نەکر.

– تشت ناکە، ناکەڤە، برا سەر گیهێبە، وەکی نەبینن.

دیسا خالێ ئاقۆ دا پێشیێ و ئەم چوون، ناڤ گوندرا دەرباز بوون و مەرانێزیکایی سپیتاکێرا کر. جانەگێ مە، دهاتە کڤشێ، ئیدی وەستیا بوون، مینانی بەرێ ئەوقاسی نەهەقی نەدکرن. رۆ ژی ئیدی داگەریابوو، ئەعسرا دەرەنگ بوو. ئەم گۆتی ناڤ سپیتاکێرا دەرباز بوونا و بچوونا ئاشێ ناڤ باخا. گاڤا ئەم گهیشتن

ئۆرتا سپیتاکێ، خالێ ئاڤۆ ڤەگەریا سەر من و گۆت:

– کورۆ، جێ هەلا بنهێره، چکا پۆتێ من هەیە یانێ نا؟

من پش خوەڤا نهێری: خوەدێ پۆت بده. پۆت تونه...

– ئا، خـوەدێ مـالا تە خـراب بکە، ها!.. تە چوو ئەڤ گـا ئانین، ئەم کـرن ڤێ خەتایێ، سەردا پۆتێ من دا دەر. نە ئاخر من تەرا گۆت، چەعڤێ تە لێبە، مقاتبە... تو چاوا مەرڤی، تو چ مێری، خوەدێ مالا تە ئاڤاکە! دە پەیابە، وەرە پێشیا گا بسەکنە، ئەز شووندا ڤەگەرم، هەلا چکا نابینم. پەهـ، چاوا پۆت بوو، برێ نەددا برێ...

راسـتـیێ ژی پۆتێ ئوسـا تونەبوو: تە تێلەک ژێ بکشـاندا، وێ هەزار پینە ژێ بکەتانا. یا دنێ ژی، من تەخمین نەکر، وەکی چرا عەسە من پۆتێ وی "دا دەر".

ئەز پەیا بووم، چوم پێشیا گا سەکنیم، لێ خـالێ ئاڤۆ سـەری قوربانا لنگا کر و دوو دایێ. خێلەکە خورت دەرباز بوو، من هەو دیت خالێ ئاڤۆ وێ دەستەڤالا ڤەگەریا هات. تە بەنگزێ وی دنهێری، هێژا تەخمین دکر، وەکی عەورێ تەیرۆکێ چاوانن. تو گلیک، تشتەک نەگۆت، چاتوویا گا ژ دەستێ من گرت و قەت هیڤیا وێ یەکێ ژی نەسەکنی، وەکی ئەز عەرەبێ سیاربم، دا پێشیێ و چوو.

گاڤا ئەم ژ گوندێ مە دەرکەتن، سبە زووبوو، لێ نها ئیدی بەرێڤار بوو. مە قەت تو جیکی گا ئاڤ نەدابوون، ئەو وەستیایی و کەسری بوون. ئەم چوون، نێزیکی ئاش بوون. جەوا ئاڤا ئاش کێلەکا رێرا دکشیا. ئەز سەر عەرەبێ بووم، خالێ ئاڤۆ ژی پێشیێ بوو. گا چاوا چەعڤ ئاڤێ کەتن، خوە درێژی ئاڤێ کرن، عەرەبا مە باراڤا وەلگەراندن ناڤا جەوا ئاڤێ. ئەز سەر پەکیام وی ئالی کـەتم، لێ چەوالێ نان و عەرەبە کەتنە ناڤا ئاڤێ. نیر ژی ستووێ گادا زڤری، بەنسامی کەتنە ستووێ وان، ڤخە – ڤخ ژی ئالیکیدا وان کەت. مەریێ بەر دەرێ ئاش، گاڤا ئەڤا یەکا دیتن، پێرا – پێرا خوە مەرا گیهاندن. هاهانگا دادانێ بەنسامیێ ستووێ گا برین، ئەو بەردان. پاشێ ژی ب زۆر – جەفاکی چەوالێ نان ژ ناڤ ئاڤێ دەرخستن و عەرەبە راستکرن. ئەم و چەوالاڤا ئوسا شل گهیشتنە ئاش.

دە رۆژێ گەرم بوون. رۆژترا دن مە جارجما ئاشڤان و چەند نڤینێ مالێ دۆرا ئاش ئانین، نانێ خوە سەر راخست، هشک کر، دو رۆژا شووندا نانێ مە رند هشک بوو.

ئێڤارێ سرێ گهیشته مه. خالێ ئاقۆ پێشیێ نانێ خوه لێکر، دەولا ئاش تژی کر، ئەز دامه بەر و گۆته من:

– تو خوەرا بەر دەخلا ئاش روونێ. هەما بەر تژی بوو، بده ئالیکی. پاشێ ژی، وەختا ته دیت گەله ئار تۆپ بوویه، دەرێ چێوێل ڤەکه و پێ بێرکێ هەمدێ خوه تێکه چێوێل، هەتانی ئەز دچم خاتیا ته پۆرسۆر ڤەرێدکم. ئەزێ زوو بێم.

"خاتیا منه" پۆرسۆر ژی خوەسیا وی بوو. گۆتی وێ رۆژێ ژ گوندێ مه بهاتا ستانسیا سپیتاکێ بکەتا ماشینێ و بچوویا تبیلیسیێ.

هەدێ من چ هەبوو، وەکی بێژم نا. لێدا چوو. ئاشڤان ژی دەرکەت، ئەز تەنێ بەر ئاش مام. ئاش دخەبتی، هەی ئار دهات، هەی من ددا ئالیکی. جارەکێ، دودا ژی من دەرێ چێوێل ڤەکر، داگرت، لێ نه ئەو، نه ژی ئاشڤان تونەنه. چەقه – چەقا ئاشه، ئەز ژی بەر روونشتمه. سەهەت منرا کو هاتیه، وەکی زانبم، چ وەختێ شەڤێیه. ئاش دخەبته، ئەز ژی بەرم. بن وێ چەقه – چەقێدا، زارۆ، وەستیایی، کەسری، خەوخی، ئەز ئوسا خەورا هەرم. ده ئیدی نزانم ئاش چقاسی دخەبته، ئار چقاس تۆپ دبه، هەر وەختەکێ هشیار بووم، من لێنهێری وێ قاره – قارا وی و ئاشڤانه.

– خوەدێ بەلکی مالا ته خرابکه، چاوا ته مالا من خراب کر، نانێ من تەمام دێرس کرا.. نه من تەرا گۆت مقاتبه هەتانی ئەز تێم! لێ شوخولێ ها دبه...

هەق ژی تشتەکی پاک نەقەومی بوو. تو ناڤێژی ئەز خەورا هەرم، ئار بێ دەخلێ تژی ببه، باڤێژه هەتانی بن بەراشێ ئاش. بەراش پاک نەخەبتن، هەبا تەنێ قەت – قەتیکن و باڤێژن.

ده ئەوی و ئاشڤانڤا چ ئانینه سەرێ من، برا سەر مندابه. ئەو چ نانێ، کو رند نەهاتبوو هێراندنێ، تۆپکرن، دانه ئالیکی.

ئاشڤان بەراشێ ئاش هلبرین، تەمز کرن، تووژ کرن، وەکی پاک بهێره. هەردو ژی ئێپێجەیی چەرچرین. خالێ ئاقۆ هەی خوودانا ئەنیا خوه تەمز دکر، هەی ئاڤروونه تووژ ددانه من.

خولەسه، ئاش توندوروست کرن. ئەو هەبێ، کو رند نەهاتبوو هێراندنێ، دیسا

کرن دەولا ئێش. بوو چەقە – چەقا ئێش، خەبتی و خالێ ئاقۆ بەر روونشت.

– ئاشی تووژکرییە، خراب دهێرە، – ئەوی بەر خوەدا دگۆت. – خوەدێ مالا تە ئاڤاکە، تە چاوا مالا من خراب کر، نانێ زارێ من دێرس کر. تێ ژی بێژی ئەز مێرم. تە نەبوو چەوالە نان بهێری، تێ سبێ – دوسبە چاوا ژن – زارا خوەیکی؟

ئەوی چ دگۆت، من خوە کەر دکر. هەدادا روحێ من چێکربوو، وەکی بەر خەبەردم؟

هەرنەیسە، مندا کەت هەتانی نانێ خوە تەمام هێرا. ئێپێجە ئارێ وی ژی بەر چەوالا ما، کرە مێشۆکەکی سپی. مێشۆک دێڤرا تژی بوو، دەڤێ وی قاییم گرێدا و دانی سەر چەوالێ خوە.

سبەترێ سرێ گهیشتە من. خالێ ئاقۆ دەرێ چەوالێ من ڤەکر، هەب کرە دەولا ئاش، منرا گۆت:

– ئیرۆ گا ببە هەرە پالا هان بچێرینە، دۆرا ئاش ئیدی تشت نەمایە، گا برچی دمینن. دە رابە، گا بچێرینە، هەتانی نانێ تە تێ هێراندنێ، پاشێ ئەزێ گازی تەکم، گا بینە، ئەم گرێدن و هەرن.

من ئوسا ژی کر. گا دانە پێشیا خوە، ریا هەسن دەرباز کر، بر پالا پێشبەر. گایێ من خوەرا دچێریان، ئەز ژی سەر کەڤرەکی روونشتبووم گەلیێ پێشبەر دنهێری. نشکێڤا بوو قووژینا کووپێ ماشینێ و ژ نەقەبا ئالیێ لێنیناکانێدا دەرکەت. هەیوانێ گوندێ مە هەلا هینی دەنگێ ماشینا، ئاڤتۆئا نەبووبوون. لەما ژی گاڤا قووژینا ماشینێ بهیستن، ئەز بەختێ وەمە، سللکین، دێلا خوە هلدان، ژۆردا بەرژێر بوون، کەتنە سەر ریا ماشینێ و رەڤین. من دا پەی وان. ماشینە ژی قووژە – قووژا وێیە... چاوا دهاتە کڤشێ، ماشینەچی دوورڤا دیتبوو، وەکی گا کەتنە سەر رێ و درەڤن، ئەوی ژی سیگنالێ ددا، وەکی سەر رێ دەرێن. لێ چقاس قووژە – قووژا ماشینێ نێزیک دبوو، گایێ من ئەوقاسی بایێ خوە دگرتن. من ژی بێ هەمدی خوە دابوو پەی وان و درەڤیام. (بەختێ من لێ دا، ماشینە ئێپێجەیی دوور بوو و ئیدی رانێزکایی ستانسیایێرا کربوو، بایێ خوە ست کربوو، یانێ نا ئەز و گا ئوسا ساهل ژێ خلاز نەدبوون). پاک بوو، چەند مەری وێدەرێ سەکنی بوون، گاڤا ئەڤ یەک دیتن، پێشیا گا گرتن، ژ سەر ریا ماشینێ دەرخستن. ماشینە هات مە دەرباز بوو.

ئەز خوودانێدا مامە، بینفشک من کەتیە، لێ چ بکم، خوە جۆتە گا نادمە دەر.

گایێ من ڤێ جارێ ژی دانە سەر ریا شۆشێ و بەرب ئۆرتا سپیتاکێ چوون. دێلا خوە هلدانە و درەڤن. من ژی وێ خوودانێ دایە پەی وان.

خولەسە، ب زۆر – جەڤاکی مەزن، ب کۆمەکداریا مەریێ قەنج من گا ئانجاخ ئانینە بەر ئاش. خالێ ئاقۆ نانێ من هێرابوو، کربوو چەوێل، دەڤێ وی درووتبوو و هیڤیا من بوو، هاژ تشتەکی تونەبوو. مە عەرەبا خوە بارکر، گایێ خوە گرێدان و رێکەتن. خالێ ئاقۆ دیسا دا پێشیێ و ئەم ژ ناڤا سپیتاکێ دەرکەتن. وێ شووندا رێ ئیدی هەڤراز بوو، گا ئانجاخ عەرەبە دکشاندن. خالێ ئاقۆ ژی هات عەرەبێ سیار بوو و ئەم هاتن، دەرکەتن گێدووکا سپیتاکێ. سەرێ گێدووکێ خالێ ئاقۆ نشکێڤا عەرەبە دا سەکناندنێ و ناڤ چەوالا نهێری.

– تو چ دگەری، خالێ ئاقۆ؟ – من ژێ پرسی.

– ئەز دنهێرم، چکا ئەو ئارێ مەیی بەر چەوالا زێدە مابوو و من کربوو مێشۆکێ سپی، مە ئانیە یانێ نا.

خالێ ئاقۆ گەریا – نەگەریا، مێشۆکێ سپی تونەبوو. تو ناڤێژی وەختا بارکرنێ مێشۆکێ سپی ئارڤا مە ئاشدا بیر کریە.

ئیدی نەدبوو، وەکی ئەو پاشدا ڤەگەرە ئاش. مە عەرەبا خوە ئاژۆت و ئەم هاتن دەرکەتن گوند.

پاشی ڤێ یەکێ خالێ ئاقۆ تمێ دەرهەڤا چووینا مەیە ئاشدا خەبەر ددا، بەشەرا وی خوەش دبوو و دگۆتە من:

– وەللە، تو نە مێرێ ئاشانی.

س. ۱۹٦۰ – ـی.

نەخش - نیگاریێ هوور

دووره، لێ نێزیکی دله

وەلاتێ مندا باهار و شاییێ مل دانە ملێ هەڤ و تەڤ هاتنە. لێ زانم، وەکی وەلاتەکی دووردا شەر و مرنە، قۆمسی - نەمام عەدلاییێ بوونە خەنیم، باهار ژی ژ خوونێ، قەتلا کری ترسیایە و نایێ، دەوسا بارانا دەربهاریێ تەعقی - تەیرۆکا گوللا دبارە.

راستە، وەلاتی دووره، مەری نەناسن، لێ دل تەموول ناکە و من تریێ گولله ژ ور تێن و دلێ من دکەڤن. لۆما من نەکن، دلێ من دلێ مەریانە و ڤێ نەهەقییێ قەبوول ناکە. لەما ژی تێلەکی پۆریێ سەریێ من زوو سپی دبە، سەر ئەنیا من قەر چمۆکەکە تەزە زوو دیهار دبە. ئەز مەریمە، دلێ من ڤێ قەتلێ هلنادە.

چیا مزگینی دانە چیا

عەوریێ رەش کمکمین. برووسکێ برق ڤەدا. تەعڤیا تەیرۆکێ و بارانێ گرتێ. شەریێ ل عەرشا داکەتە عەردا.

جییێ نەهەق گوللەک ئاگر کرن. شەرکارەکی کورد ژی سەریێ خوە دانی ئاخ - بەریێ سار. ب خوونا وی ژی رۆژەکە ئازابوونا کوردستانا من نێزیک بوو. دو هێسر ژ چەعڤێ دایکا کورد هاتنە خواریێ. دەوسا وان هەردو هێسرا دو شەرکاریێ کورد سەکنین. چەمێ هێسرا و پێلا ئازابوونێ هێ گور بوون. دەنگێ شەریێ ل عەردا گهیشتە عەرشا.

با رابوو. عەوریێ رەش شڤکوت کر، بەلا کر. برووسکێ لێنەدا، عەزمان راوەستیا، کەسکەسۆریێ گرتێ.

چیا مزگینی دانە چیا. دلکێ من بەری هەمووشکا پێ هەسیا، دەنگێ زارا تەزەبوویی کەتە گوهێ من. وێ شەڤێ تا سبێ ژ شابوونا خەو نەکەتە چەعڤێ من.

ئەزى بۆرجدارم

ب خوه مەريكى ناڤسەرەيى نيڤچەيە. پۆرێ سەرێ وى ئيدى سپى بوونە. هەرۆ ب هەمدێ خوه تێ كووچا مەرا دەرباز دبە. مزانم كودا دچە، لێ هەر زانم، وەكى مەريكى ئوسا نكارە بێكارە مالدا روونى، چڤاس ژى هەردو ملێ كۆستيوومێ وى ڤالا نيبن و جێبێدا نيبن. هەرتم چەعڤێ من ك ملێ وييى ڤالانە.

ئەز پێ هەسيام، وەكى ئەوى ملێ خوه شێردا ئوندا كرنە. نزانم چرا، گاڤا ئەز وى دبينم، چەعڤێ من ملێ وييە ڤالا دكەڤە، هەرتم دفكرم: "راستە، ئەوى هەردو ملێ خوه ئوندا كرنە، لێ ب سايا وان ڤاناتێ من هێ زەخم بوونە و ئەز بۆرجدارم هەم دەوسا خوه، هەم ژى دەوسا وى دها كوور و دوور بفرم".

جاهل مانە

وەعدە هاتنە و دەرباز بوونە. باڤێ مە كال بوونە، داييكێ مە پير بوونە، ئەم ب خوه ژى ئيدى بوونە باڤ، زارێ مە مەزن بوونە، هەر تەنێ ئەو مەرى جاهل مانە، كو ژ شێر ڤەنەگەريانە و ريا وان بوويە سۆندا ئەولەدا.

ئەم هاتنە دنێ

سرێ گهيشتە مە. ئەم ژى هاتنە دنێ. چەعڤرۆنايا بوويينا مە بوو مزگين ئو... تەنێ كەتە گوهێ داييكا و پيركا.

ئەم وى چاخى هاتنە دنێ، گاڤا سۆندا لاپە مەزن "ريا باڤێ" بوو و سەرێ وێ رێ نەدهاتە كڤشێ، گاڤا نەمێد سێن چكە ب چووك دل دهنگاڤتن، لێ "كاخازێ رەش" هەى يەكهەڤ سەر گونددا دهاتن و هەر هاتنەكە خوەرا ستەيركەكە رووبارێ عەزمانێ گوندە گەش ژۆردا دانينە خوارێ.

ئەم وى چاخى هاتنە دنێ، گاڤا كور سەر ناڤێ دێ دهاتنە ناڤكرنێ (ئەتارێ ديدەمێ، ئەسلانێ هنارێ!..)، ناڤێ باڤێ هێسرێ دێ و پيركێدا دهەليا و هەتانى رۆژا ئيرۆيين ژى مينانى چەمەكى نەم چڤى ژ چەعڤا دكشە.

دنیایێدا شەر بوو. فاشیستا ئاگر بەری ڤێ دنیا مەیە "ب چووک" دابوون و دەستێ خوە سەر گەرم دکرن. ئەم ناڤا وی ئاگریدا خولقین.

ئەم هاتنە دنێ، وەکی شەرا بتەمرینن، تبەرکێ ژ بەر پشتا داییکا دەرخن، بەست و بەیارا برەشینن، دەوسا نەمێ سێن چک پێ دۆرگەرا بەعسا ژ عەرشا بستینن.

ئەم هاتنە دنێ، وەکی باڤێ مەیە نەهاتی ببنە هەیکەل و شەڤ – رۆژ بەر چەعڤێ مە بن، سبێ – ئێڤارێ سەلاما مە ل وانبە، سیلها دەستێ واندا رێنیشا مەبە.

ئەم هاتنە دنێ، وەکی دەوسا ستەیرکێ عەزمینە سێرەکبوویی بەرە – بەرە دۆرگەرێ خوەیە هنارتی بکنە ستەیرکێ رووبارێ عەزمینە گەش، وەکی وێدەرێ هەر یەک ژ وان دۆرهەرا دەوسا ستەیرکا باڤێ مەیە ڤێسیایی شەوق ڤەدە، وەکی "ریا باڤێ" مە ژ عەردێ بگهیژە عەزمانا ژی.

ئەم هاتنە دنێ و مە گەلەک شوخول کر، لێ هەر تەنێ نکاربوو هێسرێ چەعڤێ پیرکێ خوە بدانا زهاکرنێ. ئەو یەک قەواتا مە دەرە، چمکی چەعڤێ داییکا دنیاک ئوندا کرنە.

ئەم هاتنە دنێ، چمکی نکاربوون نەهاتانا. مەشا دەمێ زۆرە، نکارن وێ بدنە سەکناندنێ.

دبێژن

دبێژن، داییک نکارن ئاگرێ شەرا بنهێرن، چمکی ئەو مرنێ خوەرا تینن. لەما ژی هەسرێ گور دبارینن و پێ وان ئاڤەکە سار سەر وی ئاگریدا دکن. شەر ب هێسرێ چەعڤێ داییکا ژی دتەمرە. باوەر ناکن؟ وەرن دینا خوە بدنە شەرێ کوردا، وەختا داییک لا چکا خوە داڤێژە ئۆرتێ، عەسە هەردو ئالیێ شەرکر دسەکنن، شەر ناکن...

ئیدی هێسر کو مان!

داییکێ بار کر...

داییکا پیرە تەنێ بار دکر. ژێ پرسین:

– تێ کودا هەری؟

گۆ:

– ئەزێ هەرم جەم کورێ خوە.

باوەر نەکرن، چمکی گوندیا زانبوون، وەکی کورێ وێ زوودا شێردا هاتیە کوشتنێ. وێ چاوا مالڤا بارکە هەرە جەم کورێ خوە؟

کرن – نەکرن، پێ نکاربوون.

– پی، داییکا وی کۆربە، وەلاتێ خەریبدا تەنێ مایە... نها چەعڤێ وی ل رێیە... ئەو نکارە بێ، لێ خوە ئەز دکارم هەرم.

و داییکێ بار کر، چوو دەرکەتە وەلاتەکی دووری – دەراز، ل کو کورێ وێ سەری دانیبوو ئاخ – بەرێ سار. نێزیکی مەزەلێ براتیێ، ل کو کورێ وێ ژی چەلکریبوو، کۆن ڤەدا و تێدا ما.

هەر سبە کارێ وێ ئەو بوو، وەکی رادبوو، باقە گولێ تەزە ژ باخچێ بەر دێری دچنی، دچوو ناڤ مەزەلا، سلاڤا شیرن ددا کور، باقێ گولا دادانی سەر مەخبەرێ وی و ئەفاتێد دۆرێ.

ئەڤێ کارێ گەلەکی کشاند هەتانی رۆژەکێ دێ و کور بوونە جینارێ هەڤە هەتا – هەتایێ.

داییک هیڤیێیە...

شەر...

بەعسا شێر مینانی چیایێ جوودی سەر داییکێدا هلشیا. زنارێد وی سەر بەنگزێ دێ شۆپێ مەزن هیشتن، بن گرانیا وێ بەعسێدا کووز بوو، خومامێ بەر چەعڤێ وێ کرە تەعری. کورێ وێ برنە بەر شێر...

بۆنا دنیا – ئەئالەمێ شەر زوودا کوتا بوویە، دەنگێ تۆپ – تڤنگا زوودا کەتیە زکێ وان. لێ بۆنا دێ شەر هەلا کوتا نەبوویە، هەلا هێ شەرە. نە ئاخر بێی هاتنا کور بۆنا داییکێ شەر کوتا نابە. نە ئاخر چەعڤێ داییکێ ل رێیە، گوهێ وێ ل دەنگایە. چاوا شەر کوتا بوویە، گاڤا هەلا کورێ وێ ڤەنەگەریایە؟ نا خێر! بۆنا داییکێ هەلا هێ شەرە، هەلا کورێ وێ دەشتا شێردا دکە شەر، لەما هەتانی نها

نەهاتیە، لێ وێ عەسە بێ، چەعڤێ داییکێ ل رێ ناهێله، دێرا بێبەختیکه ئوسا ناکه.

داییک هیڤیێیه...

رۆژ، مەھ و سال دەرباز دبن، لێ بۆنا داییکێ رۆژ، مەھ و سال پاشدا دچن، وەکی گومانا هاتنا کورێ وێ نەیێ برینێ، وەکی نەبێژن ئەوقاس وەختە شەر کوتا بوویە، لێ کورێ وێ هەتانی نها ڤەنەگەریایە.

داییک هیڤیێیه...

بەر گومانا هاتنا کور مرن ژی قەلس بوویە، توروش ناکه ل پیرەدێ بپرسە. نا، قە تشتێ ئوسا دبە، داییک کورێ خوەیی ل ئەسکەریێ نەبینه، رابه سەرێ خوە داینه ئاخ – بەرێ سار؟ نها ژی شەرێ گومانا دێ و مرنێیه.

داییک هیڤیێیه...

بۆنا داییکێ هەلا شەرە و سەرێ وێدا ئەوقاس وەعدە وێ شەربە، دنیایێ هەڤکەتیبە، گومانێ بەری مرنێ بدە، هەتانی کورێ وێ ڤەنەگەریایە.

داییک هیڤیێیه...

دنیایێ تەیاخ نەکر

دیا سێ کورا بوو. دێ ب دارێ دەستا کور ڤەرێکرنە شێر. کەسەکی چەعڤرۆنایا یەکی نەدایێ. دارێ دەستێ خوە دانی، پالا خوە دا تۆپا دنیایێ، دنیایێ بەر گرانیا دەردێ دێدا تەیاخ نەکر و جیکیدا کۆردا چوو.

باڤێ من چوو...

زارا من بێشیکێدا خوەرا شیرن رازایە. گول و نوور ژ سفەتێ وێ دبارن. هەی جارنا بەر خوەدا ڤەدبەشرە، هەی جارنا دکەنە. خوەش – خوەش رازایە.

ئەز ب دلەکی بارستان ژۆردا لێدنهێرم، شا دبم و دەمەکێ زارۆتیا من دکەڤە بیرا من.

زانم، وەکی باڤێ من ئوسا سەر بێشیکا مندا مێل نەبوویە، ل من نەنهێریە، شا نەبوویە. ئەز هاتمە دنێ، لێ دژمن ژی دەری ل مە گرتیە. باڤێ من پێرا نەگیهاندیە

ناڤێ من ژی داینە، چوویە شێر، وەکی زارا وییە هەلا بێناڤ ل دنێ خوەش بمینە، ببە باڤ و چاوا ئەرف – ئەدەتێ دنیایێیە ب دلەکی رەهەت ناڤ ل زارا خوەکە. دیا من دگۆت، وەکی من ژی بەر خەوا خەبەر دایە، لێ تەنێ نان خوەستیە... گونەکار وەعدە بوویە... شەر بوویە، رۆژێد گرانە چەتن بوونە...

... باڤێ من چوو، نەهات، وەکی دەوسێ عەدلایی بێ. وەکی باڤێ من نەچوویا شێر، عەمرێ خوە عەدلایێرا نەگوهێریا، ئیرۆ من ب دلەکی ئوسایی بارستان ل زارا خوەیە بێشیکێدا رازایی نەدنهێری، وەکی ئیدی دەورانا بێ شەر – دەوادا هاتیە دنێ و بێخەم مەزن دبە.

زارا من رەهەت رازایە، هەی جارنا بەر خەوا دکەنە. دەر – دۆرێ وێ هەر تشت سەقریە. شکلێ کالکێ ل فێزێیە، کنجێ ئەسکەریێ لێنە، تڤنگە ل دەستە. شکلدا ژی ئەو قەرەولێ مە و عەدلایێیە.

باڤێ هەیف هلدا

پێنج کور شاندنە شێر. ناڤا سێ سالادا پێنج "کاخازێ رەش" ستەندن.

– من پێنج مێر شاندنە شێر، تە دەوسێ پێنج "کاخازێ رەش" سەر مندا ڤەرێکرن. دەیا ناچە، هیتلێرێ خوونخور، – باڤێ ئەختیار گۆت، زۆرێ چوو بەر شێر و ڤەنەگەریا هەتانی هەیفا کورا هلنەدا، ناڤێ خوە ل سەر دیوارێ نەعلا دژمن نەدا نڤیسارێ و پێسیرا خوە ب پێنج ئۆردێن و مێدالاڤا نەخەملاند.

– کێ خوونێ درێژە، ب خوونێ ژی دچە، – باڤێ دگۆت.

جابا ئەسکەر

ژ ئەسکەرێ بەرێ پرسین:

– تو ئەوقاسی ناڤا شێردا مایی، تە ئەوقاس کوشتن، مرن و خەزەب بەر چەعڤێ خوە دیتنە، چ گەلەکی تە چەتن هاتیە؟

– یەک بوو، شێردا من دیت، چاوا قیزکا ب چووک سەرێ خوە دانیبوو سەر سینگێ داییکا خوەیە کوشتی. یەک ژی، وەختا شەر کوتا بوو، ئەز ڤەگەریامە مالێ،

کـوڕێ منی، کـو پاشی چوویینا من بـووبوو، ئەز ناس نـەکـرم. هـەتانی ئـەز ڕۆژەکێ ساخبم، ل رووبارێ دنیایێ بم، ئەڤ هـەردو قەوماندن ژ بیرا من ناچن.

داییک هات دەردا، خوەدێ رابوو بەردا

خوەدێ بـووبوو مۆتاجێ هـێسرێ دێ، دخـوەست ب وان ئەئاجـا دلێ خـوە بشـکێنه. لەمـا ژی ئەو دێ هـاتبـوو خـەزەبێ: سـاخلەمـی، هـەبوون ژێ سـتـەند، هـەر کـوڕێ وێیی تایێ – تەنێ هیشت.

کەسیب، بەلەنگاز و بێخوەیی داییکا نەخوەش دەستێ کور گرت و دا سەرێ رێ – دربێ ڤێ دنیایێیە نەناس. لێ هێسرەکە تەعل ژ چەعڤێ دێ نـەهات، چمکی شابوونا وێ کور بوو، ئـەو ژی کێلەکێ بوو، لـێ بۆنا کور داییکا وی ژ ڤێ دنێ شـیـرنـتـر بـوو. لەما ژی وانا تەلی – تەنگاسی، خەزەبا خوەدێ بیر کربوون و هـەڤدورا شـابوون.

و گـاڤـا خـوەدێ ژۆردا ل وان نـهـێری، خـوەست زانـبـە، چکا خـەزەبا وی چ ئانیـە سـەرێ وان و سـەر هێـسـرێ داییکێ شـابە، لێ گـاڤـا بەنگزێ وێیی ئەشق و شـا، چەعڤێ وێیە زیە – زیا دیت، هێژا تەخمـین کر، کو ئەو بەر دلێ داییکێ بێچارە و ژ کرنا خوە شەرم کر. ژ وێ ڕۆژێدا داییک بوو تاجێ سەرێ خوەدێ ژی.

داییک هات دەردا، خوەدێ رابوو بەردا.

هیڤیا منە

خەونێدا داییکا من ل سەر سەلێ بەر دەرێ مە روونشـتبوو و مینانی هـەرجـار تەشیا خوە هلدابوو، درێست. دێری بووبوو ل رێ دنهێری.

– دایێ، تو چ دنهێری؟ – من ژێ پرسی.

– پی، دیا تە قـوربانا تەبـە، تو هـاتی؟ – ئەوێ ب ترس جـابا من دا. – چەعـڤێ من ریا تە بوو. من زانبوو تێ بێی. دیا تە کۆربە، چ وەختێ تە و هـاتنێ بوو؟

خەونێدا ژی ئەو بەر کور دکەت و دەرهـەقا ویدا دوشورمیش دبوو.

خەونێدا

خەونێدا داییکا من هاتبوو، دیسا سەرێ من دانیبوو سەر چۆکا خوە، دەستێ خوە ناڤا پۆرێ سەرێ من دگەراند و دگۆت: "پی، چەعڤێ داییکا تە کۆربە، تو کەنگێ وا سپی بوویی؟"

سبێ ئەز کو رابووم، هێژا من دیت، وەکی تێلێ سپی کەتنە ناڤا پۆرێ سەرێ من.

دەرمانێ دلێ من

ئەز نەخوەشم. دلکێ من دێشە. دووێ تەندوورا مە، تە ترێ، ژ دلکێ من دکشە.

لێ دەرمانێ من، ئاخ، دەرمانێ من، بینا نانێ دەستێ داییکا منە.

هەڤالێ شیرهەلال

مەزەلەکی تەک ل پالێیە. ل سەر نە کومەیتە، نە هەیکەل، هەر تەنێ دو کێلکن، تێ بێژی، چەعڤێ داییکێنە ل ریا کورن.

خۆرت سالێ دو جارا تێ، مەزەلێ دێ دقەسدە، باقێ گولێ باهارێ و پاییزێ ژێرا پێشکێش تینە، بێدەنگ – هس هێسرا هوور – هوور دبارینە، وەکی داییک نشکێڤا ژ خەوا هەتا – هەتایێ هشیار نەبە، مەزەلێ خوەیی هلنەدایی و دەوسا کۆنێ خوە رەش نەبینە.

خۆرت سالێ دو جارا مەزەلێ دێ دقەسدە: جارەکێ وەختێ هلگێرێ، جارەکێ ژی وەختێ داگێرێ.

خۆرت هەڤالێ کورێ وێیی تایێ – تەنێ بوو.

ریا لاپە کورت

ریا لاپە کورت ئەوە، گاڤا بەرب داییکێ دچی. لێ ریا لاپە درێژ ئەوە، گاڤا داییک تە ڤەرێدکە، چەعڤ ل ریا تەیە و هوون ژ هەڤدو دوور دکەڤن.

نا، نکارم هەرم...

گوندیێ مە هەرتم منرا دبێژن: "تو چرا گوند کووڤی بوویی، نایێیی گوندێ خوە؟ دبە تو خەییدیی؟"

دە تێ چاوا هەری گوندێ خوە، گاڤا ل سەر ریا مالا تە شینکایی بەژنەکێ شن بوویە، گاڤا بێشیکا تەیە زارۆتیێ، خەم – خیالێ تەیە جاهلتیێ بوویە کەلەفەکی و فێزا گونددا قنجلیە سەر هەڤ، تێ بێژی پینەکی کەڤنە ئانینە کراسێ تەزە خستنە.

خەید ئۆرتێ تونە، ئەگەر هەبە ژی، "خەیدا" من ژ داییکا من هەیە، وەکی دەرێ مالا مە بەر من دادایە، کلیت کریە بەر پشتا خوە و بێوەخت ژ ڤێ دنێ چوویە...

نا، هەری گوندێ خوە، لێ نەچی مالا خوە نابە، قەت نابە!..

گولەکە بەدەو ڤەبووبوو

گەلیکی کووردا دووری چەعڤێ بەندا گولەکە بەدەو، گولەکە بەیانی سەری هلدا، گولدا و ڤەبوو، بین و بۆخسا خوە ل هەرچار ئالیا بەلا کر. لێ کەسەکی ئەو نەدیت، نەچرپاند و بین نەکر.

وەخت و وەعدە پێرا گهیشت، گول خەییری، بەلگێ وێ وەشیان.

دبە، وەختا ئەو سەرێ رێکە، نێزیکی چەعڤێ بەندا شینبوویا، ناڤێ وێ دنێ بەلا بووبوویا. لێ گولە رازیبوو، وەکی دەوسا ناڤێ وێ بینا وێیە خوەش ل دنێ بەلا بوو. و گول چاوا شا هاتە دنێ، ئوسا ژی ژ دنێ چوو.

بینا مەرڤاییێ

ئەز چ دترسم؟

وەکی ببم عەور، لێ باران ژ من نەیێ، بجەدینم، لێ نەگهیژمێ، گول بم، لێ ڤەنەبم، مەرڤ بم، لێ بینا مەرڤاییێ ژ من نەیێ.

ئا، ترسا من ژ ڤێ ترسێیە.

کلامێ مە

برا، وەرە کلامێد مەیە کوردی ببهێ. تێ تەخمینکی، وەکی ئەو شێردا خولقینە یانێ ب دەڤێ مەرێ برینداری ژ شێر ڤەگەریانە. کلامێ کریە شەر، ئالت کریە، بریندار بوویە، لێ یازخ گەلەک جارا ژی دەشتا شێردا مایە، ژ زارەکی دەربازی زارێ یەکی مایین نەبوویە. مرازێ کلامێ ژی چەعڤادا هیشتنە، خوەستنە ئەو ب تەمامی ئوندابە. لێ کلامێد ژ شێر ڤەگەریایی بۆنا کلام و ئەفاتێد ڤەنەگەریایی بوونە هەیکەل.

ئەگەر باوەر ناکی، پسمامۆ، دەمەکێ گوهـ بدە کلامێد مەیە کوردی. ئیژار تێ عەسە باوەر بکی.

تێلێ عەمرێ من

تێلێ عەمرێ من گورینا عەورێ باهارێنە، پەنجێ رۆیێنە، هەبێ نانە خوەلیێدا چیلداایینە، هێسرێ شابوونێنە، کەنێ زارا ب چووکن. لێ، نا وەللە، دیسا ئەو رێ – دربێد نەناسن، کو جیکی کوتا دبن و جیکی مایین تەزە دەستپێ دبن.

تێلێ عەمرێ من زارن...

رێ

پێشیێ مە ب تارشا دچوونە گوندێ جینار و دهاتن. قاچاخ هەبوون، دهاتن پێشیا وان دگرتن، دشێلاندن. سەر وێ رێ قەتل هەبوو.

کالکێ مە ب عەرەبا دچوونە باژارێد نێزیک. دز و نەپاک تژە بوون، رێ ب هەڤتیا دکشاند و بێ قەزیا نیبوو.

باڤێ مە پێ ماشینا و فرندا دچوونە باژارێد دوور، وەلاتێ دەرەکە. رێ ساهل، بێ قەزیا بوو، لێ درێژ بوو.

ئەم نها بوونە عەرشگەر، ب گەمیێد کۆسمیکیێ ئوسا دۆرا تۆپا دنیا مە دگەرن، وەکی پێشیێ مە نکاربوون وی جوورەیی دۆرا گوندێ خوە بگەریانا. ئەم ئوسا ژ

سەر ڤێ دنیایێ دچنە سەر پلانێتێد مایین، تێ بێژی ژ مالا خوە دچنە مالا جینارا.

ئەولەدێ مە وێ ئوسا ژ ڤێ گالاکتیکا مە هەرنە گالاکتیکایێ دنێ، وەکی پێشیێ مە ئوسا نکاربوون ژ مەهەلەکە گوندێ خوە هەرنە یەکە دنێ: وی چاخی ئۆرتا مالا، قەبیلا و جمعەتادا دژمنایی هەبوو، لێ دەورا ئەولەدێ مەدا وێ رێکە بێهدوودە، بێهاسێگەهبە، دەورەکە بێ قەزیابە.

هەو زانی

جارنا تو هەو زانی، وەکی ئەو، چ کو تو گهیشتییێ، کێمە، لێ جارنا ژی تە ترێ گەلەکە. ب خوە ژی نزانی چ دخوەزی، هەو زانی، وەکی بەختەکی تەزە، مرازەکی تەزە هیڤیا تەیە.

لێ رند مقاتی شابوونا خوەبە، عەمرێ بۆنا تە سڤک دەربازبە، یانێ نا، سور و سەرما یاشێ تە ئیدی پیکێتێ خوە شاندنە ناڤا پۆرێ سەرێ تە.

بۆنا مالا خوە

نە بنیمە،

نە ژی بانم،

لێ ستوونا ئۆرتا وانم.

ئەولەد

ئەفراندن ئەولەدێ مەریانن. هەلا نەهاتنە نەشرکرنێ، مینانی زارێ ب چووک گەلەکی شیرن و حزکرینە. لێ کو نەشر بوون، مینانی زارێ تەیی زەوجی یانێ مێرکرینە.

مرن

بوو خوشینا بەلگەکی ژ دارێ هاتە خوارێ. نزانم، دار ئێشیا یانێ نا، لێ چیکەکێ ئاڤیتە دلێ من و نشکێڤا مرن کەتە بیرا من.

دەما چوويى شيرنە

مالا باڤێ کەو – گۆزەلێ مەهەلا ژۆرن بوو. بۆنا گشکا تەعڤێ ژ رۆهلاتێ نەدير ددا، لێ بۆنا من ژ باکوور. نە ئاخر مالا باڤێ کەو – گۆزەلێ پەرێ گوندى ژۆرن بوو.

ئێڤارێ، وەختا پەزێ گوند دهات بەلا دبوو، چەعڤێ من ل مينگا مەيە قەرە بەش بوو: مى خەريب بوو، هينى ريا مالێ نەبووبوو و هەر ئێڤار ئوندا دبوو. ئەز مال ب مال ناڤا گوند دگەريام. چەند جارا قەستا مالا باڤێ کاوێ دکر، مە تەنێ دەمەکێ ل هەڤ دنهێرى، چەعڤێ مە فکر پەڤدگوهاستن و ئەم کەر – کەر ژ هەڤدو دوور دکەتن.

من چقاس دخوەست ميا مە هەرگاڤ ئوندا بووبوويا و ب وێ مەنيێ ئەز مالا باڤێ کەو – گۆزەلێ بقەسدياما.

هەبە – تونەبە بەنگيا گۆتيە: "ب مەنيا سەرگينا دچن گوندێ مەخينا".

هيڤ، هيڤە...

گۆ، ژ مالەکە تەزە، ژ مالەکە جاهل دەنگێ شێر دهات. دو دلێ ئەڤين، دو حزرەتێ هەڤە وەختەکێ بەر هەڤ سەکنيبوون و دکرنە شەر. خەبەرێ وان مينانى گوللا دچوون و دهاتن. نشکێڤا ژنێ دەرێ قوتيێ ڤەکر، بۆخچەک دەرخست و ئاگر بەردايێ. ئاگر ب ئەڤينێ کەت ئوو... کەربا هلکشيا ژۆر، بوو هيڤ، شەرما رووێ خوە پەردە کر. لێ رامووسانێ بەرێ بوونە دەق و ل سەر سوورەت مان.

ئەڤينتيا دەربازبوويى

من و وێ زوودا هەڤدو نەديتبوو. پەى راستهاتنا مەيە پاشنرا ئێپێجە وەخت دەرباز بووبوو: ئەو بووبوو دێ، لێ ئەز ژى باڤ بووم.

وەختێ ئەم ڤێ جارێ راستى هەڤ هاتن، مە دەمەکێ کعوور چەعڤێ هەڤ نهێرى، چەعڤێ هەڤدا دەرهەقا ئەڤينتيا دەربازبوويیدا خوەند، لێ... مە هيملى دەرهەقا زارێد خوەدا، دەرهەقا زيرەکى و شيرنبوونا واندا خەبەردا. مە ها دەرهەقا واندا خەبەردا، کو ئەم دها ژ هەڤ ددانە دوورخستنێ، چمکى من نەدخوەست زارێ وێ

تەعن – نچێ دێمــاریێ ببــین، لێ ئەوێ ژی نەدخــوەست، وەکی زرباڤێ زارێ من هەبە.

ئەم جارەکێ راستی هەڤ هاتن، لێ ئەو ژی بەس بوو، وەکی ئاگرێ بەرێ هێ گور ببە ئی مینانی لۆدا گیهێ شلبەرەڤکری خوەدا بشەوتە.

گەلۆ راستی هەڤ نەدهاتن؟

نەمە دچوون و دهاتن، دبوون پرا ئۆرتا دو دلێ بەنگی. لێ قۆمسی – نەمان دچوون و دهاتن، دبوون سەبەبێ وێ ئەڤینتیێ.

گەلۆ ئەو نەمە و مەری رێڤا قەت راستی هەڤ نەدهاتن؟ نەمام بەر نەما شەرمی نەدمان؟

خوەزل...

خوەزل ئەز دیسا گوند بووما... دیسا گوندا دەوەت بوویا. جاهل ئۆرتا گوند ل هەڤ بجڤیانا، هەی مالێ خوەیێ دەوەتێ بنهێریانا، هەی دینا مە حوبا دلێ مە بوویا. دەفێ دارا زەڤێ ژ مال دەرخستا، ئەو مال ب مال بگەراندا. ئەم ژی دیسا دۆرێ تۆپ بووبوونا، مرازێ بووک – زەڤێ و شایا دلێ خوە شابوونا.

برا دیسا کنجێ منە شایێ تونەبوونا. تاو – تێوا دەوەتا ئێڤارێ من بگرتا. من دیسا دیا خوە ناڤ گوند خستا منرا کنجێ شایا بانیا. منێڤارێ کنجێ خەلقێ ل خوەکرا، هەڤەکی ژی بەر خوەرا بچووما، ل دەوەتێ بقەسدیاما. گۆڤەندێدا ب چەعڤا کەوا – گۆزەل بگەریاما. دلێ خوەدا ئەز شابووما، وەکی ئەوێ ئەز ب کنجێ تەزەڤا بدیتاما (برا کنجێ خەلقێ بوونا!..). هەتانی دەوەت بەلا بووبوویا، ئەز ژ گۆڤەندێ دەرنەکەتاما.

برا خوەزل ها بوویا، فەمداریا من ژی فەمداریا وی چاخی بوویا.

خوەزل دیسا ئەز گوندا بووما!..

دژمنێ مەزن

ئێل دژمنبە، لێ هەر تەنێ ژنە دۆستبە، ئێل مێرێ چێ نکارە.

لێ ئەگەر ئێل دۆستبە، هەر تەنێ ژن دژمنبە، ئاخری – ئۆخری مێرێ چێ وێ عەسە قەلسبە.

گەلۆ چرا؟

ب ماشینێ دچمە باژێر – دیتنا عەزیزا خوە... بەختێ منرا ماشینە قەت بایێ خوە ناگرە، تێ بێژی برچییە و ئانجاخ ژ جی دلڤە. لێ دلێ منی رەبەن ئوسا دخوەزە، وەکی ماشینە بایێ خوە بگرە و زوو هەرە...

ئاخ، گەلۆ چرا ماشینە ئوسا هێدی – هێدی، مری – مری رێ دچە؟

ژ باژێر ڤەدگەرم. من خاترێ خوە ژ عەزیزا خوە خوەستیە، حوبا دلێ خوە جەم وێ هیشتیە و ب ماشینێ پاشدا تێم. بەختێ منرا ماشینە قەت بینا خوە ناستینە، تێ بێژی هەسپەکی جەهخورە، چقاسی دچە، ئەوقاسی ڤەدبە و بایێ خوە دگرە، ئەوقاسی زوو دچە و دلەزینە. لێ دلێ منی رەبەن دخوەزە ماشینە قەت ژ باژێر دەرنەیێ، بایێ خوە نەگرە و نەلەزینە.

ئاخ، گەلۆ چرا ماشینە ئوسا زوو دلەزینە و من ژ باژێر دووردخە؟ دبە بەر چەعڤێ رێویکی ڤاگۆنەکە ماین ماشینە هێدی دچە؟

تەعڤا حوبا من

مالەکە ب چووک، مالەکە تەعری ڤێزا گوندێ مەدا بوو. هەبوون و تونەبوونا وێ بۆنا گوند یەک بوو و وەختا مالێ گوند هەساب دکرن، تمێ ئەو مال بیر دکرن.

لێ بەر دلێ مندا ئەو مالا گوندە لاپە مەزن بوو، ژ ڤێ دنێ فرەتر و رۆنکایتر بوو.

نە ئاخر کاوا من وێ مالێدا دما و تەعڤا حوبا من ژ وێ مالێ شەوق ڤەددا.

کولا بەرچەعڤکێ تە

گاڤا چەعڤێ تە دنهێرم، تمێ حوبێ تەدا دبینم. لێ بەرچەعڤکێ تەیە رەش تێن ب بێئیسافی وێ ڤەدشێرن. ئاخ، کولا وان بەرچەعڤکا، کو گەلەکی تە تێن، لێ کەلەمێ بەر چەعڤێ منن.

نەمێد نەشاندی

وەکی بهاتایی مالا من مێڤانی، منێ دانیا بەر تە باقێ وان نەمێد نڤیسی، لە... نەشاندی.

نەبوو

ئەم ب زار چقاسی نێزیکی هەڤ بوون، ئالیێ دلدا ئەوقاسی ژ هەڤ دوورکەتن. نە ئەز بووم سەبەب، نە تو بوویی سەبەب، مرازێ دلێ مە نەبوو، چمکی زارێ مە مینانی هەڤ بوو، لێ ئاگرێ دلێ مە باشقە بوو.

بەر چەعڤێ دێ

ئەز چقاسی مەزنم، ئەوقاسی ژی ب چووکم. مەزنم، چمکی ئیدی باڤم، خوەییەولەدم. لێ ب چووکم، چمکی کورێ دیا خوەمە، تمێ بەر چەعڤێ وێ دیسا ئەز زارا ب چووکە تفالم.

کەس نەبوو هەڤال

وەختا ئەزی ب چووک بووم، عەردێ دکەتم، هەڤالا ب لاقردی منرا دگۆتن: "تە چ دیت، مە نیڤەکاری".

لێ وەختا مەزن بووم، عەردێ کەتم، کەسەک نەبوو هەڤالێ من و پارێ.

ناڤەرۆک

نەمــە 457
سـورا حـوبەکێ 466
چەعڤێ دێ ل ریا کور بوو 481
دەوەت بـوو 482
دێ 489
مالا مێرا نەکەتی 495
هەسپ 495
دەستێ دێ 497
سەرخوەشی دانە کێ؟ 498
ئەم چوونە ئاش... 510

نەخش – نیگارێ هوور 517
دوورە، لێ نێـزیکی دلە 517
چیا مزگینی دانە چیا 517
ئەزی بۆرجدارم 518
جاهل مـانە 518
ئەم هاتنە دنێ 518
دبێـژن 519
داییکێ بار کـر... 519
داییک هیڤیێیە... 520
دنیایێ تەیاخ نەکر 521
باڤێ من چوو... 521
باڤێ هەیف هلدا 522
جابا ئەسکەر 522
داییک هات دەردا، خوەدێ رابوو بەردا 523
هیڤـیا منە 523
خەونێدا 524

دەرمانێ دلێ من 524
هەڤالێ شیرهەلال 524
ریا لاپە کورت 524
نا، نکارم هەرم... 525
گولەکە بەدەو ڤەبووبوو 525
بینا مەرڤایێ 525
کلامێ مە 526
تێلێ عەمرێ من 526
رێ 526
هەو زانی 527
ئەولەد 527
مرن 527
دەما چوویی شیرنە 528
هیڤ، هیڤە... 528
ئەڤینتیا دەربازبووی 528
گەلۆ راستی هەڤ نەدهاتن؟ 529
خوەزل... 529
دژمنێ مەزن 530
گەلۆ چرا؟ 530
تەعڤا حوبا من 530
کولا بەرچەعڤکێ تە 531
نەمێد نەشاندی 531
نەبوو 531
بەر چەعڤێ دێ 531
کەس نەبوو هەڤال 531

گولا ئەلەگەزێ

فێریکێ ئووسف

هایپێتهرات

یێرێڤان ١٩٦٤حوب – حزکرن، تەبیەت، وەتەن، شاییر و جماعەت، ئەڤن مۆتێڤێد شێرێ بەرەڤۆکا فێریکێ ئووسڤە هیملی.

پۆیێما "خەونا میرمە"، بنیاتا کیژانێ شاییر ژ زارگۆتنا جماعەتا کوردا هلدایە، فکر و متالەنە دەرهەقا دوومدرێژیا عەمردا.

کلاما من

کلاما من، کلاما من – قیز – زەریکە
دەواتڤان،
چەک – لباسێ خوە سازاندن قام – قاناتێ
تەری جان
رەختێ دور ل سەر بەدەنێ، پۆر و بسکێ
خوە بەردا،
هات دەواتا خوەندەڤانا، کەت گۆڤەندا
قیز – خۆرتا،
و چارچەعف بوون "دەواتڤانی"، هاتن سێر
و تەماشێ
ل ڤێ "قیزا" تارهانی، دیندارا وێ
و رەوشێ،
هنەکا ل دێم نهێری، هنەکا ژی – خەملا وێ،
هنەک هاتن هەیر – هەواسێ ل نازێ ڤێ بەدەوێ،
هنەکا گۆ – بێقوسوورە، هنەکا گۆ – نا وەللە
ل پێسیرا ناتەییسن ئەو لال و دور و توللە...
هنەکا ژی گۆ – پشتا وێ رند نەهاتییە
گرێدان.
و سەکنیم ئەز دلباری، تەمیکە وا من دا وان:
من گۆ: هەموو دەواتڤانی دخەملن بەر ئەینێ،

لێ بۆی "ڤیزا" من تەرلانی هوونن ئەینا لاپ
ئەینی:
و کەمبەرا وێ خاربە ژی، هوون لێ ببن
ئەینا راست،
تە دی سەمتا ڤێ کەمبەرێ من هلانی ئوو
گوهاست.

١٩٦٢ یێریڤان

شێر

ریا عەردا و عەرشا

ل سەر پرێ

وەک ڤی گەلیێ کەڤر و کر
ریا پێشییێد مە چەتنبیە پر،
ئەو زانگارا هاتنە خار،
ل وان وەربوویە، کەڤر، زنار،
داکەتنە تیرا گێلی،
ل وان رابیە، تۆفان، شلی،
و هێل بوونە ب پەنجرووک،
لێ قەت بوونە پێچی، نەینووک،
شمتینە ژ شڤەریا
و کەتنە سەر دەڤ و روویا،
وان شکەستیە ئەنی، سەری،
هنەک بوونە کەری – کەری،
و خوونا وان بیە "چرە – چر"
وەک ڤی چەمێ گەلیی گور.
لێ هێل بوونە ئەوان ب زۆر،
و گاڤا کو خوە دانە ژۆر،
ل سەر هێسوویا، ل سەر هافا،
ئەمەکێ وان، جۆر و جەفا

بیە پراکە درێژ و بەر
و سەر گێلی گرتیە کەمبەر.
...ئوو ئیرۆ ژی سەر پرا شێن
نوسلەت هێسا دچن و تێن.

۱۹٦۱ یێرێڤان

سۆڤێت

سۆڤێتێ، سۆڤێتێ، سۆڤێتێ –
دایکا مە دەمێ و ئاخرەتێ،
بەختێ مە، یازیا مە شڤێتا
خلازێ بەر زولم و زولەتێ.
ملەتێ مە پێلا سێلاڤێ،
رێنگا وی، بنگا وی تونەبیە،
و شوورێ قەتلێیی د ناڤێ
بەلابیە، بەخترەش و گونەبیە.
مینانی ئیجاتەک نەدیتی
دەراڤەک ژ ناڤێ خولخولیە،
هاتیە ژ خەزایێ دەرکەتی،
ناف دەولا تە بەردا عەدلیە.
سۆڤێتێ، خوەلیا تە مەلهەمە،
کەواندیە برینێد مە کووردا،
لێ دلێ من ئیرۆ ب خەمە
بۆی کوردێ مە دوورە ئێگردا،
ئاڤخوونەک دەر – بەستە هلدایی
بەر چەعڤێ من شەڤ – رۆ خوشینە،

داییکەک ئەولەدە ئوندایی
دگری و کەسەرێ دکشینە...

... ملەتێ قورنادا خاپاندی
بیە دیلێ ئیمان و مەسەڤێ،
و ئیرۆ دژمن شوور کشاندی
هاتییێدا ب زولم و خەزەڤێ...

... ئوو دەوا هەقیێ ژ قەجەرا
تو دکی دیسا ناڤ دەولەتا،
سۆڤێتێ، تو چارا بێچارا،
سۆڤێتێ، گومانا ملەتا.

١٩٦٣ یێرێڤان

***

ئۆ، چ عەدلیە، چاوا خەملیە دلێ من ئیرۆ،
رۆژە چ خوەشە، عەردی ب رەوشە، ئەزی لێ گیرۆ.
رێکە نتری، کەر و ستری ل پێشیا منە،
پیرێ موحبەتێ، سێور و سۆوبەتێ بەر پێشا منە،
هسرەت ب گورم، دکم کو هەرم ئێر – ئێرندەبم،
وەتەن رەنگینە، ئەز سەر بەنگیمە، ل بەر کوندەبم.
و ل مۆسکۆڤێ تەڤ تێرێشکۆڤێ روونێم سۆوبەتێ،
ل عەزمان یاربم، "ڤۆستۆکێ" سیاربم، هەرم

"قوربەتێ"
و بۆ توونسزا، زەرێد ئوورسا ستەیرێد عەزمانا
سنی – سەلەکم، بینم بەلاکم سووک و مەیدانا.
و هلدم هیڤا زەر ب دزیڤا پاشلا خوەکم،
بینم و وێ ژی ب دل پێشکێشی خەزالا
خوەکم...

١٩٦٣ یێریڤان

بەرب عەزمان

هێ دەورادا عەرد و عەزمان هەڤ ماشۆق و یار،
لێ سورا وان ژ هەڤدو دوور، ل هەڤ نەدیهار،
قەی بێ سێفیل کەوگرینە ژ دەردێ ئەڤین
عەردێ مەیی هەزار تەرزی و عەزمانێ شین.
و قە چەندک – چەند جارا بوویە – ژ دەست حوبا پر
عەرشێد ژۆرین باراندنە هێسرێ خوەیە گور،
و عەرد شابوویە، نوور و نەدەر ل روو بوویە حەیران،
حەیرانا وێ بوویە خێر و بێر ژ بۆنا ئیسان،
و ئیسانێ شێکربلیان شەرەزا و مەرد
ب خێر – خوەشی گیهاندن هەڤ دەستێ عەرش و عەرد،
ب "ڤۆستۆکا" مە دەورانبێژ گاگارین ئەسلان،
پەکیا بەرب ستێرکێ نوور و هیڤا تەرلان.
و بوو مێڤانێ هەقی هەق ل عەزمانێ دور،
سۆز ژێ ستەند و کرە یەک ل ور قەت و بر...
و ڤەرێ بوو ئەزنافێ مە ب ئەزەت – قولخ،
هات و برێ خوەیی چووکرا دا سالخ – سوولخ،

و برێ چووک، شێرێ ژ ناڤ شێرزادا کەتی،
مینا برێ چووکی مێرخاس، برێ هکیاتی،
هێل بوو بەرب هێلانێ ژۆر بێ ترس و بێ خۆف،
عەزمان خوەرا کرە قۆناخ شێر گێرمان تیتۆڤ.

و شێرێ مە ب سدقێ قەنج و عەرشێ نەدیر
هەڤرا کرن پرس و سۆوبەت شەڤا کیر و بیر،
ڤەپەشری عەرشێ نازک، ل روو باری نوور،
و ب هەمد و هەمدێ خوە عەڤدرا دا دەستوور.
عەڤدێ رووسپی و ژێهاتی ب مەرد و کەمال
هڤدە گستیلک کرن دەستێ عەزمانێ شەمال...
و دا خاتر و خاتر خوەست، هەیا دەواتێ،
و رامووسا ئەنیا بووکێ، هات روو هەواتێ.

۱۹٦۱ یێرێڤان

نیکۆلایێڤ – پۆپڤیچ

نە قولنگێ عەڤدالێ من پەر ب نەخشن،
نە قاناتێ بریندارن ژۆر دوەشن، –
جۆتە گەمیێ زریکری سەری پەرن،
چار هەوارێ عەرشێ عەزمێن زۆر دگەرن.
زوودا چوونە، پەرواز دانە سەر هەبەشە،
ژ سەر چەعڤێ عەڤد هلدانە ئاڤا رەشە...
و کوبارن ناڤ گەمیادا هەردو جێوی،
ژ بەر پێشا ئولم وەلدی بوونە رێوی.
سەر تەڤەکێ ژۆر هلتێنە هلدقۆشن،
رۆ – هیڤێرا دەویکارن، شەرت و قۆشن.

قەی بێژی رۆ بەر "ڤۆستۆکێ" دلەرزە،
سەرێ هیڤا رووبخێلی بەر وان نمزە.
بەرا عەزمین هەڤ دکەڤە، کەفا گەورە
کو بەر گەمیا زوو درەڤە مینا عەورە،
دەولێ بەرێ کاو – کوبارن، پێلە سافی،
خۆزنەبەر لێ سۆڤەکارن ب شتافی.
شەوق و شەپال، نوور و نەدەر وانرا خەملە،
ئولێ دەورێ دەستێ واندا سێر و رەملە.
ل سەر پێلا سەربەست، ئازا ئەوان سیارن
و ل خزنا بنێ بەرێ ها دیندارن.

ئۆ بەر چنە، ڤر وەختەکێ عەڤدێ ژ ور
بەرا بینن، دەوسێ تۆپکن لال – جەواهر،
یان ژ عەردا بەر – ئۆکیانا بن عەزمان،
دەوسێ باڤێن باخ و باخچە، رەز و بۆستان.
دڤە مینا زۆم – زۆزانێ ئەڤان هەچا
هەر هاڤینا مارسێ مەرا تێکن داچا:
هەسۆک ژ ور بلوورێخە ئەوێ دەمێ،
زەلخێ ڤر ناڤ ئێمانەکی هەرە هەمێ...
و دبێ ئەم دەوسا ئێر و وەرێ بەندا
عەزمان تێکن جیێ دەواتا و گۆڤەندا
و وێ هنگێ هیڤا زەر ژی خوە تێکن تەخت،
ڤەخون ئەشقا ئەڤان شێرێد خوەی ناڤ و بەخت.

پرس و جاب

– ئاندرێ، قوربا، تێ وێ سیاری سێر – ئیجاتێ،
دەنگێ تەیی شنگە – شنگە تەڤی با تێ،
جا تو بێژە وێ مەزیلێ، وێ هەواتێ
چەعڤێ تەدا گەلۆ دنیا دوورڤا چا تێ؟
– بەلێ، پسمام، دنیا ڤایە بەر چەعڤانە،
ڤر دخوێنە مینا قامێ زۆر سەڤانە،
سینگ دنهێری، شێورستانا مە جاهلە،
ناڤا خەملا ئازاییێدا دچلڤلە،
ملێ راستێ ئەو عەورۆپا پردەولەتە،
هەلا جی – جییا بریندارە، بێ سهەتە.
ملێ چەپێ شەرقا رەخە، بار لێ پرن،
ژ تەنیشتێ تێنە خارێ، خورە – خورن.
جینا هەلا پەرڤەدانە کول و کەنجن،
کول و کەنجێد بازێ شێرن، ل ور پەنجن.
ریا ڤان بازا پیس تامارە، سەرڤا قانە،
دچە هەیلۆ هووت – وەلاتێ پش ئۆکیانە،
دلپتە، هووت ل دۆرا خوە دنهێرە،
ل تەنشتێ کووبا مینا مەسیێ زێرە،
هووتی لێیە مەسیێ زێرن بخرپینە...
زێری بەرکە، هووت دترسە نەمهینە.

ئێڑا جیدا رادهێلە ئاخ کەسەرە،
خوون و هێسر سەر کەنجێ وی ددە دەرە.
و دنیا تام کو ساخلەمە دێم و سینگە،

هێ گازنه کەنج و کولێ دەست و لنگە...
لێ تو وەرە ئولم و ئیجات لێ حەکیمە،
دوو – دەرمانێ زەینەتی لێ دگهینە.
و وێ قەنجبن، پسمام، کولێ سەر هەدەما،
دنیالکێ رابە لاپدەر سەر قەدەما...

١٩٦٢ یێرێڤان

***

ل دەر، بۆنا وەتەنێ من
نەمام، نەیار، دەر و دژمن
هێ دخوێنن،

و ئەڤ نەمام و ئەڤ نەیار
مینا پێلێ بەرایە هار
کەل و کێنان،

لێ قە چەندک و چەند جارا
پێلا دایە سەر کەنارا
ب کین و کەل،

لێ هوور بوونە و هلشیانە،
ژ دەڤ قەیا ڤەکشیانە
شاش و مەتەل...

١٩٦١

گوندێ من

وەتەنێ من بەست – بەیار،
ئەز – کەڤۆتکا فرا،
گوندێ من جی و ستارە
و هێلوونە منرا.

وەتەن هەقیێ ژی دەواتە،
ئەز – زەڤانگێ تەر – جان،
گوند دەرگیستیا من شورەتە
ناڤ دەواتا گران...

١٩٥٨ پامپ

گازی

شاییرنۆ، ها وەرن، ها وەرن ڤرا،
ئەم دەرێن بەیارا، ڤان تۆپ و گرا،
ژ وردا بەرژێربن بێن سەرێ دەشتێ،
مێزەکن قە چاوا، وە چاوا خوەش تێ:

دەشت دوورڤا تێ خانێ قەی لۆپەک فرە،
پاییز لێ روونشتیە چا ژنەک سەرە،
رۆ شەرا وێ زەرە، دایە بەر ئەنیێ،
و پەنجێد رۆیێنە ریشینێد بنیێ.

وەک شێرێ بەریانی هرۆپی و زۆپ
هێلە دۆرینە ل ڤر تراکتۆر:
راسەری عەردێ تێ ب لەپ و لنگا،

کەرامێ خوەلیێ ئەو داڤێژە چۆنگا .

و وەک تیراڤێژا ، مینانی ئاوچیا
لێ پەی وێ کەتنە قەلفێ تۆخمچیا...
دە وەرن، شاییرنۆ، ها وەرن ڤرا ،
دە وەرن مێرەکن ل ڤان کارکرا :

و هوون ژی ئەمەلکن ڤێ دەشتا مەزن
مینا ڤان گوندیێ مە پێجری، ئێگن...
و کەنگێ وان کەدا وە خارن تەشتێ
کلاما وە هنگێ وێ زەعف وان خوەش بێ.

١٩٦٢ پامپ

تراکتۆریستێ برارا

تی تراکتۆریستی و ئەزی شاییرم،
برانگۆ، بنهێرە ل ڤێ کارێ:
دەست مندا قەلەمە، ل مێرگ و چاییرم،
لێ تە روول گرتیە خوە ڤێ ئاقرێ.

تو خەتا رادکی وان ژێر و هەڤرازا ،
کو ناڤدا بگهیژە جەھ و گەنم،
ئەز خەتا رۆ دکم سەر پەرێ کاخازا ،
کو ناڤدا بین بدن گول و سۆسن.

هەڤ تینم، هەڤ تینم ئەز بەیت و شێرا ،
فەقەت ژ بۆنا من تو نفووسدار ،
بێیی من دیسا تو وەک ساڤا و شێرا ،

بێیی تە بێ هونور ئەز بێچار.

بنڤیسم، نەنڤیسم خوە تراکتۆرا تە
وێ دیسا تێکەڤە هەژ و خۆدێ،
ب دەستی پێشێ تە، قەوات و زۆرا تە
وێ هەرە، داگەرە سەرێ خەتێ،

لێ چ ما، لێ چ ما دەرهەق من دەنگبێژی،
وەللە ڤا ئەز دکم سۆند، سەلاوەت، –
بێیی خەباتا تە ئەز دەگمە پاک بێژم
و دەگمە بنڤیسم کلام و بەیت.

١٩٦٢ يێرێڤان

زڤستان

زڤستانێ کریە رکێڤ،
داکوتایە دەر تام و تاش،
لێ ئای تەرا نەخش و عەجێڤ –
نە مە ترسە و نە تالاش...

بەرفێ گرتیە چیایێ دبوور،
و تێ خارێ مینا سالا،
نە دکن خەم، نە پوورەپوور،
کەڤانی و مالخوێ مالا.

و وێ چرا بکن گازن،
یانێ تالاش، ترس و منەت
و شا نەبن چووک و مەزن

ڤێ رۆژگارا خوەشە جنەت؟

نە کۆخکێ وانی بنەرد
وێ تێکەڤە بنێ بەرفێ،
نە کێمایی، کۆڤان و دەرد
وێ وان بدن زۆر و جەفێ.

نە قەیمەسێ بێ ئار – ئارڤان
وێ چللەدا بدە سەر رێ،
نە دربۆیێ بێ چار – گومان
وێ قوربەتیێ ڤەگەرە بێ...

نە سەبری وێ هەرە گوندا،
ئێمیش بینە بۆنا نەخوەش
و نە خوە – خوە سەرمێ هلدە،
بڤە پارا مرنا رەش.

نە وێ هوسێ کورێ هەجی
دەڤۆ هلدە مال دەرێ دەر،
نە پەرانیا گورێ برچی
راستی وی بێن، باڤێنە سەر...

زڤستانێ کریە رکێڤ،
داکوتایە دەر تام و تاش،
ئەم ب تڤدیر، بێ تاڤ و تێڤ
نە دکن خەم و نە تالاش.

کالکێ زڤستانێ

(بۆنا زارا)

ئیسال ژ مارس و هیڤ هاتیه،
قەی ناڤا زێر و زیڤ هاتیه
کالێ رووداپووس.

چارمێر دانیه چییایێ فێزێ،
لال و توله ل حەمێزێ،
چەعڤ ل راست و دووز.

قەی روونشتیه ل سەر سانکێ،
یان پێ دکه کته کانکێ
وەکی ژۆردا بێ.

لاو بەر دێری دکن گازی،
وەکی خاربه وی هەڤرازی،
کالۆ دەردا بێ...

کال هاتیه ب ڤال و باله،
ڤژەڤژا زار، تفاله
ل دۆرا کالۆ.

پێخستنه جاو و خەبەر
ژ مال و هال و دۆر و بەر
ب یەکۆ – یەکۆ.

بەسێ دڤێ: "کالۆ زانی،
باڤۆ چێکر مال و خانی،

ئاپۆ چاندن رەز..."

زەکێ دڤێ: "دیا من دەلال
منرا کری ئەڤ دێرێ ئال،
مەکتەبڤانم ئەز".

لێ تۆرن تێ بەر پووسانە
چاوا یەکی خوەندی، زانە،
دڤێ: "سالا پار

دیسا دو گەمیێ مە "ڤۆستۆک"
فرین عەرشا و دان گوودۆک،
ژۆردا هاتن خار..."

هەمک دڤێ: "ڤێ ئاخرییێ
کوبا دکەت ناڤا قەهرێ
دەست ئامێریکا...

ئەوان هاتن هۆرت و زۆرتێ،
ئاپێ خرووشچۆڤ کەت ئۆرتێ،
پاشدا ڤەکشیان..."

کالۆ دبهێ و دکەنە
دەردخە گووز و کەستەنە
و شکلێ ئاندرێئان،

پاشێ ئێ پاڤێل و تیتۆڤ،
یووری گاگارینێ بێخۆف،
پار دکە ل وان.

دڤێ: "چووکێد منه دەلال،
راسته ئەزی ئەختیارم، کال،
لێ من ژی ل ور،

(چاخێ وه چێدکر خانی
یان دگەریان چیا و بانی)،
هەوا خوەش دکر.

نها هاتمه ڤان ژێرا،
کی کو دەرێ دەو و شەرا
ل چۆل و بەستا،

ئەزێ بکم سور و سەقەم،
بارینم قام و قەدەم
وان لنگ و دەستا...

١٩٦٢/١٢/٢٨ یێرێڤان

موحبەت و تەبيەت

***

خەونێدا ژی تە بیر ناکم، زەری
خەونێدا ژی خەونا ئال و زەری،
ریا موحبەتێ هێ دچە هەڤرازا،
هێ ئەم سیارن هەسپێ بەخت – مرازا.
هێ ئەو سێرا پالا چیایێ گونددا
بەر چەعڤێ من نەبەتال و ئوندا...
وەعدە مینا مژا وان بێلانا
نەنخامتیە خەونا من هێلانا.
بینا چیيایێ قەمەرداخ هێ خوەش تێ،
هەوا سڤێ ژ چەعڤێ تە رەش تێ،
لقە – لقا کەنێ تە هێ تامە،
جەوارا بوویە خولین و مقامە...
و تەوری ئەم هێ رێدا قەستن،
ژ موحبەتێ ژار و مەلۆمەستن،
و روودنێن ئەم ل رەخ نەوالێ،
سەرێ من سەر چۆکا تە زەوالێ.
تارهانی تو ل هافا گێلی،
سەر بەدەنا مندا خار و مێلی.
پۆر و گولیێ تەیە زێرین پەنجن،

پەنجێد تەڤێ سەر سینگێ من گەنجن،
و تلیێ تە هێ ئەو نەرمەبانە،
بایێ نەرمک پۆرێ منرا شانە.
راموسانا تە کەرەمی من کر،
دەنگێ وێ تێ هێ ژ قەفا کێڤر،
بەر گوهێ من هەلا زنگە – زنگە،
دلێ مندا کەسەر و حزنگە.
نا بیر ناکم، تە بیر ناکم، زەری،
خەونێدا ژی خەونا ئال و زەری،
ریا موحبەتێ هێ دچە هەڤرازا،
هێ ئەم سیارن هەسپێ بەخت – مرازا...

١٩٦٢

***

خوەزلا دیسا من بگۆتا:
"بەرخا بەردن، ئەی جۆلا..."
و من کەرێ خوە باژۆتا
بەرب مێرگا و چۆلا.

و "بیرکرا" نازێ دیسا...
من بەرخ ژ گوند دەرخستا،
ئەو "هێ تەزە پێ بهەسیا"،
بەرخێ خوە پەی منخستا...

***

لاوکێ من چوو، بوو خوەندەکار، بەرب گوندێ مە نایێ،
یارا خوە هشت، چارا خوە هشت، بیر کر سۆزێ دنیایێ،
شەهەرلووکە تیتک، میتک قەی موحبەتا وی کری،
دلێ لاوک من بوو کەڤر، چەرخا من چەپ زڤری
ئەز چ بکم بەژنا بلند، خرخێ خوەیی رەنگ – رەنگی
گاڤا لاوکێ منی عەزیز سەر شەهەرلوویێ بیە بەنگی...
هەرگێ بێژم: وەرە، لاوک، ئەز خەزالا سەرێ چیا،
ئاخ وێ بێژە "شەهەرلوویا من کەو – گۆزەلا ناڤ باخچا... "
هەگە بێژم: "وەرە لاوک، ئەز سۆسنم، گولا رەنگ،"
ئاخ وێ بێژە "بارشنا من هەڤرمشا ئال – فرەنگ".

وەکی بێژم: ئەزێ تەرا چێکم بەر و خالیچا،
وێ بێ: "دۆستا من دزانە نەخش – نیگارێ شاه، پادشاه".
من رەبەنێ، هەرگێ بێژم: ئەز خانمەکە جندی
هەقی – هەقی وێ بێ: "دۆستێ پرافیسۆر و خوەندی..."
نا، گدینۆ، قەسەم – قرار، خوەندەکاری بوویە دەم،
ئەزێ هلدم قەی خاترا دەڤتەر، کاخەز ئوو قەلەم...
١٩٥٧ یێرێڤان

***

بەدەو و قەشەنگێ تەمە،
هەی رۆنایا چەعڤێ من،
کەسکەسۆرا رەنگێ تەمە،
ئای تو رۆژ و تەڤا من.

پەنجێ رۆیێ دتەئیسن،
دنقشە کەسکەسۆر،
لێ گاڤا کو ئەز دنڤیسم،
تویی منرا تەڤا ژۆر...

فەقەت من دی، رۆ چوو ئاڤا،
رەنگێد کەسکەسۆرێ چوون،
لێ دورکەتن ئەز و توڤا،
کلامێد من هێ گور بوون...

ئەرمەنیێ

ئەز تیراخا دۆمامێد کورد، ئەرمەنیێ،
تیرا تە ژی دلێ من گرت، ئەرمەنیێ.
تە شەوتاند ب کوبرا ناز، ئەرمەنیێ،
کووچاک گرتی هەتا شیراز، ئەرمەنیێ،
ئەز ئەڤ کوردێ تەری – جان ژی ئەرمەنیێ،
دەست حوبا تە نەبووم خلاز، ئەرمەنیێ.
حوبا تە ل من برینە، ئەرمەنیێ،
حوب برینێ دجەبرینە، ئەرمەنیێ،
کێلم ب خوەشێ، موحبەت بێژێ، ئەرمەنیێ،
ئەز حەیرانا چەعڤێد خاژێ، ئەرمەنیێ.
دێم کەڤەرێ، سوورەت خالێ، ئەرمەنیێ،
هوسنێ خەجا زەر ل بالێ، ئەرمەنیێ،
ستەیرکا لال و دورێ، ئەرمەنیێ،
تارهانا دەڤ بوهورێ، ئەرمەنیێ،

ئۆرتا کوردا و ئەرمەنیا، ئەرمەنیێ،
دلێ مندا پرا زێرێ، ئەرمەنیێ.

١٩٦٠ یێرێڤان

***

دیسا ئەو باخچە، دیسا ئەو جی بوو،
دیسا ئەو دارا بلندە بی بوو،
دیسا ئەو گولێ کاوکە – کوبار
جیدا شین ببوون نۆلی سالا پار،
دیسا ئەو کەنێ تەیی نوور – شەمال
کاو نتری بوو دێمێ تەیی خال،
دیسا دلیلاند شاروور و بلبل،
دیسا وێ جەوێ دکر خولە – خول.
هەر تشت جیدابوو، هەر تشت ئەساس بوو،
تەنێ ل رەخ تە... یەکی نەناس بوو...

١٩٦١ یێرێڤان

سێدا

(کلام بۆنا جینارا من)

ئاخ بێ سێدا، بێ سێدا،
هۆرینگا ناڤ لبسێدا،
تبەرکا ناڤ کاسێدا،
گەزۆیێ سەر خووسێدا،
سێدا، سێدا، ئاخ سێدا،
روحێ بەر ڤێ نەڤسێدا.

ئاخ بێ سێدا، بێ سێدا،
وێ دمەشە تێ رێدا،
قەی بێ پەنجێ رۆیێ دا،
گولباخانم – بال پێدا،
ژ رۆژهلاتێ وێدا
مال – رۆئاڤا، ئەو چووێدا.

ئاخ بێ سێدا، بێ سێدا،
وێ سەکنیا هەوشێدا،
قام – قاناتێ رەوشێدا،
ناڤا کێف و ئەشقێدا،
ئەز د خەیال – خەمێدا،
قەت من ناتە رەمێدا.

ئاخ بێ سێدا، بێ سێدا،
خاس – خانما قەسرێدا،
چەعف د کلێ مسرێدا،
بەدەنا زەر کەسرێدا،
تورش ناکم هەرمێدا.

ئاخ بێ سێدا، بێ سێدا،
ئاڤی، ئاڤا تاسێدا،
ناڤا بووز و پووسێدا،
ئەزی تینگێ ڤێسێدا،
هاتم ئاڤێ، ئاخ سێدا،
تە ژەر و کول دەوسێ دا.

ئاخ بێ سێدا، بێ سێدا،
دەستی تە نەناسێدا
کەتم جیکی هاسێدا،
بووم گرتینگێ هەڤسێدا،
تاپ نەما ڤێ نەڤسێدا،
بێژم سێدا، ئاخ سێدا،
کول و برین، داخ سێدا.

۱۹٦۲ یێرێڤان

***

ئاگرێ حوبێ ئەز کرم بلبلێ تە،
هێسرێ من، جەو کشیان سەر گولێ تە،
ئاخ جەمدین، ئاخ نیڤێ رێ بوونە بووز
ژ دەست سەقەم، سور و سەرما دلێ تە.

۱۹٥۸

***

من حزکر دۆنایێ، راییسێ، موحبەتا گولنازێ
باشقەیە،
بەگەم کر قسەتا هەر قیزێ، سۆوبەتا گولنازێ
باشقەیە،
چووم دێرێ، مزگەڤتێ، کلیسێ، زیارەتا گولنازێ
باشقەیە،
من ڤەکر "قورانا"مەدریسێ، "تەورەتا"

گولنازێ باشقەیە.

ئەز چوومە ناڤ باخێ گول – گولی – بچووکتیا منە
دینج ژ بیر هات،
ب بەنگزێ دایکا من عەدلی، ب پەنجێ وی
شەمسێ نەدیر هات،
نە بهار، نە کوبرا پاییزێ، تەبیەتا گولنازێ
باشقەیە.

بەختێ من هەر وەخت و دەمێیە، گەر "ئال"
ژی من تێکە هەسارێ
کەمالا من بۆرێ مەمێیە، وێ بانزدە ب
گەم و هەڤسارێ،
یارا من مەلەکا رەمێیە، ڤەدکە قەیدێ
و چیدارێ،
حزکی بێ خوندکارێ مەجلیسێ، شیرەتا گولنازێ
باشقەیە.

شاییرێ هێلەیی هونارم، تو کەسی ئەز ناکم
منەتێ،
بوهوشتا فەلەکێ دیهارم ب خەون و متالێد
رەمەتێ،
پەلقیزا هۆری ژی نە یارم، دزڤرم ژ دەولا
جنەتی،
نە بوهوشت، نە حوبا پەلقیزێ، جنەتا گولنازێ
باشقەیە.

١٩٦٣ یێریڤان

***

گولناز، وەکی منرا یاری،
ئیدی من چ دەردە، –
پش من چیبایی و بەیاری،
چی من چەل و نەردە؟
چەعڤێ تەدا سۆز – ئیمانە،
من – قرار و شەرتە،
تە سینگ چاییر و چیمانە،
منرا وار و عەردە.

موحبەتا تە من بهارە،
سوفەت تەڤا شەرقە،
چ خەما من هەوا سارە،
زڤستانا سەرتە...

حوب – ئەڤینا تە ئەسمەرێ
دەرمانەکی مەردە،
ناکم خۆفێ ژەرا مەرێ
خایین و نەمەردە...

منرا دنیا و ئالەمی،
شیرن، دە خەبەردە،
هەزار لوتبی و کلامی
ئەز هلینم بەر تە.

***

من دلێ خوه کره کاخەز، دا دەستێ تە، چارا من،
لێ تە چما، چما نەدا جاوا نڤیسارا من؟
هەرگێ راستیێ من حزناکی، ئەزی نە دلکێ تەدا،
لێ تە چما نەما من ژی جەم خوە خوەییکر و نەدا...
...ئاخ، بێبەختێ، تە نەما من، تە دلێ من ستەندیە،
لێ نەما تە، لێ دلێ تە من هەلا هێ نەخوەندیە...
١٩٦٠ یێرێڤان

***

خوەزل، خوەزل، یا من بیایی،
خوەزل بووکا دیا من بیایی،
تە چۆک ڤەدا بەر پینگێ وێ،
سەری بدا سەر سینگێ وێ،
پۆر و گولیێ خوە رەش بەردا،
دیا من پۆرێ تە ڤەگرتا،
و من دەستێ وێیی چرا
ل سەر پۆرێ تە پاچکرا...

***

تە رەجا من سەهکرا،
سۆز – گلی عەسەکرا،
ب دل و رەزاکرا،
رێنگا دوور کەسەکرا،
دەری ل من ڤەکرا:

مه ل هەڤ مێزەكرا،
هەڤرا خوەش قسەكرا،
رامووسانەک سەركرا...

سایات – نۆڤارا

چ هێژایە تەرا بێژم لال و جەواهری، قوربا،
مە بیە خەلایا خەبەرا، پەسنا دەربازتری، قوربا،
كوورا حوبێ تە ڤێخستیە، ناڤدا دسنجری، قوربا،
كا چرا خوە ب تە ڤێخم، ئاتافی، ئاگری، قوربا.

حزكی هەرم هند و هەبەش، لال و دور ئوو ئالماس بینم،
هەرم فرەنگ، ئێنیدونیا، زەر و زەرباب و خاس بینم،
ژ بوهوشتا هۆری – پەریا هەزار چەک ئوو لباس بینم،
وێ خام دەرێن تەمام ل بەر خزنا تە رۆكری، قوربا.

تە مەتهێ گۆزەلا خوە دا ب هەزار ئەشق، هەزار موحبەت،
كر زێر و زیڤ، ستەیر و هیڤ، دیسا ل تە نەهات تابەت،
تە گۆ رۆیی... لێ ئەز چاوا تە رۆیێرا بكم بابەت،
چاخێ شەڤ ژی قەلبێ مندا نوورا نەتەمریی، قوربا.

دنیا هوكمی – حاكمێ تە شاهباز ئێراكلێرا نەما،
ئیسكەندەری زوقورنە ژی تشت نەبر ب شوور و قەما،
ب بەیتێ نوور هێ زەفت دكی وەلات – وەلات دەور و زەمان،
دنیا نە شوور، ب نوور دژی، تو دنیا نەمری، قوربا.

وەرە، دیسا پرس و گلیا ئەم تە هۆستێ ب پیر بكن،
گەر دخازن كلاما خوە ب قەدیم ئوو كبیر بكن،

ئەز نە ئەو فێریکبم ئەگەر وەیسەتێ تە ژ بیر بکم
و هیم نەبم سەر بنیاتا، قەیا ب کەڤری، قوربا.

٢١ – خ – ١٩٦٣ یێرێڤان

سێرگێی یێسێنینرا

دەرەگۆی سێرگێی، میلی،
قەنجێ دەور و زەمان،
کێ گۆ تو مرنێ دیلی،
رابە وەرە مێڤان.

ئەزێ کار و بەرخکێ خوە
بەردم مێرگا خەمێ،
زینکە جەنیێ شێیی تۆرە
وەرە ئەوێ دەمێ.

ئەز و "کەلەش"، "بۆیناخێ" خوە
ئەمێ ب هەیر، هەوەس،
بێنە پێشیا قۆناخێ خوە،
چاوا پسمام و کەس...

و راموسن دەست و پیێ تە،
ئێی سێریۆژا میلی،
رەخ قەمەرداخ بکن جیێ تە
بن همایلی...

١٩٦٢ پامپ

***

تەبیەتم ئەز، تەبیەت،
تەبیەتەکە بێهەد،
دکم عەور و باران
ل زۆزان و ئاران
و پاشێ با و سور
ل سرت، بەست و بوهور،
پاشێ – قارخوون، سێلاڤ،
کەل و کووله د ناڤ،
پاشێ – تەڤەکە گەش،
و کلامێد من نەخش
مینا گول و گیها
هێشن دکن ل جیا...

یێرێڤان ١٩٦٢

***

ئەلەگەزا من مینا دەڤەکە بێهەد، بارگران،
بێ تۆگ و دزگین وێ خوەرا ئیخبیه ب قورن و دەوران،
هەردو هەچێد وێ مینا گورمکێ پشتا ڤێ دەڤێ،
کاوک و کوبار دوورڤا دخوێنن رۆژێ و شەڤێ.
و گول – گیها وێ مینا تێر – خورجا پشتا دەڤێ بار،
ب هەزار تەرزی، هەزار ئاوازی داکەتنه خار.

پامپ ١٩٦١

***

سرسوومێ دیا منه عەزمان ل هێلانێ،
و عەوریٚ کرکاشی – تۆخاڤکا کلدانێ.
جەنوب و شمال ژی پالکێد سرسوومن،
با ملێ دایکا من قەوات و قودوومن.
گورین کەت، شنگین کەت "ئازخێ بەرکلێ"،
"دایکا من" کەسری، فرک کەتە ناڤملێ،
و دەنکر تۆخاڤکا سرسوومێ زمزمی،
دنیا بوو سیتل بەر، عەردێ دەو پارزنی...

١٩٦٢

***

شەڤا خدرنەبیە،
و چقاس ژی دەرەو،
کێفا من ژی ڤەبیە
ڤێ دەرەوا بەدەو...
من پێچایە سەر – گوھ،
دەرکەتمە دەرڤا،
قەی عەزمانێ سایی
ئاریکا خێن – مێنە،
ستەیرکێ لێ دایی
نەخشە ئارن، لێنە.
هیڤ "کولەکا" "خانیە"
ل ژۆر، ئەوێ تانگێ،

و پەنج ژۆردا ئانیه،
مینا دۆلیدانگێ..،
ئەزێ بکەڤمێدا،
خوه بکلێم دلباری،
پاشێ ناڤ بەرفێدا
رازێم تۆتکخاری،
خەونێدا تی – مەستبم:
بهارا رەنگ – رەنگی
کاس ئاڤ بده دەست من
مینا قیزا بەنگی...

۱۹٦۱ یێرێڤان

***

هات ب کەن و ئەشق،
دانی چیا و دەشت،
ب فیتینا بێ
جی رابوو شپێ،
رەقسی بێخەم...

تەڤێ پەنج ڤەدا،
شەماقەک لێدا،
ئەشقا وێ بریا،
روونشت و گریا،
هێسر بوونە چەم...

***

ڤێ ئێڤارا دینج و کەر
بالا من عەزمانێ گەر،
چار هەوارێ بەردا پەر،
چیا و بانیێ دوور.

ڤا کەنارن چیا – بانی،
عەرش – عەزمانی خوە کانی،
هیڤ – تاس شیرێ ناڤ دانی
ئستەیر – خشرێ هوور.

ئوسا خوەش تێ دەنگێ بێ،
ژ متالا و حوبێ
هژمەکاری، تێ قەی بێ،
سازە یان بلوور...

راست، بلوورە دگوژە،
کانی قەی بێ دکشە،
شیر پەل بوویە درژە،
کا شڤانێ نوور؟

یێریڤان ١٩٦٣

***

ئیشەڤ دیسا کالەکالا بەرخا بوو بەر گوهێ من،
ئیشەڤ دیسا وەک تفالا کێفلوو ببوو روحێ من،
ئیشەڤ دیسا بێ شەر و دەو ئەز ل چیا و بانیێ مە،
و کەرێ خوە من بەردا بوو دۆرا جەو و کانیێ مە.

ئەزی خەوا نیڤێ شەڤێ، ڤانێ سیا خوە من پیڤا:
و هەتانی سەرێ شڤێ سی بوو سێ لنگ و نیڤا...
و چەعف مندا ڤا مەخەلن بەرخێ مە ل سەر ئاڤا،
کەرێ شڤێن ژ برن دەرکەت و هاتە وان هنداڤا.
بەرگالێد مە ل سەر فێزێ، پەز هێوری ل بنیێ،
شڤان تاسە شیرێ میا دۆت و بر دانی ناڤ کانیێ...
و پاشێ کر کێف، لاقردی، چکا کێ دل کەتیە کێ
وەختا بەرخا بەلا دکن یارا کێ پێشیێدا تێ...
کی مە دینە، خوەیەڤینە، کی ب ئەشقە، کی ب دەرد،
قە جۆلێ کێ ئێمیش تینە، کی تمایە، کیژان مەرد.
و مە دانی شێور و سۆوبەت، کا چ رۆژێ چ هەوێ،
ئەم گشک هەرن یالێ شاخا، خوەرا چێکن ماستاوێ...
و هەی قسە، هەی لاقردی، دیسا گلی و قرار،
کەڤچی هاتن دۆربدۆرێ، سرێ هاتە شیرێ سار...
سی کەت ناڤا تەرازنا، باکی هێنک نەرم گوژیا،
شڤان "یەهکر" ل بزنێ، و بەرخێ مە پەی کشیان،
بوو پشکینا کارێد کەڤەر، خرمین کەتە دۆر ئاڤا،
ئەز دینداریێ چۆلێ مەبووم هەتانی رۆ چوو ئاڤا.
رۆئاڤایێ من بەرخێ خوە بر بەلاکر، شڤ دانی،
ڤێسبێ رابووم و قەلەما خوە شاییرتیێ هلانی...
١٩٦١

بەرانێ قەرقاش

"قاش، قاش، قاش – قاش.."
کا بەرانێ قەرقاش؟
....

چ خوەش بوو وان چۆلا،
سەر دەراڤ و گۆلا...
بەرخ دکەتن کێشێ،
قاشۆ ددا پێشیێ،
و تەول دگرت ل سرت،
بەرخا دۆرێ دگرت
مینا هیڤ و ستەیر،
ئەز لێ هەواس و هەیر...
و کۆلۆیێ رەنگهیڤ
هەی من دبوو تەگلیف.
من قەڤز دکر ئۆنجە،
سملێ گەنم و جەه،
ل بەر دگرت وی زوو
لەبەر دکر، دچوو.
یان وەختا من جارا
قەرخمان ددا بەر با،
ئەو دهاتێ ب رەڤ،
و مە دخار تەڤ هەڤ...
و من دگۆ: – هر تەل،
هەردو گوهێ وی بەل،

دهاته من ب ترس،
و چەعڤادا هێ پرس،
وەکی "راست، یان قەستی؟"
بەنگزێ من گوهاستی
وی فەم دکر یەکجار
و گوهـ دانینە خار
مینا گوهێ تارش،
دێمەک ئەمە بارش،
هەڤ نە خایین، دژمن...
ئەو دوور دکەت ژ من.
و هێ دچە، دچە،
هێ ئەز دڤێم – چەچە،
"قاش، قاش، قاش – قاش...
کا بەرانێ قەرقاش؟"

وەختا بەرانبەردانێ

وەختا بەرانبەردانێیە، ئاخ ل کومە ئەز،
پەز و بەرخێن من خەملینە ب سۆر گەڤەز،

کەرێ شڤێن ل بنیا گوندە، بەرخاڤانی بالە،
خەملا بەرین چڤاس رندە، مالدا کالەکالە.

رێنجبەر کەریا لێ با دخن، هێڤیا زەدانە،
زاد حازرن و کێف، کێفا قیز و گەدانە.

و بێ سەبر بەرانێ سۆر دەرتێ ژ هوندور،
و کەڤانی ددە پێشیێ، ل پەی قیز و کور.

و کەلەشێ منی دەلال داتێ ناڤا پێز،
ل بەر شڤان و بەرخڤانان زەد دبنە رێز.

خۆزانا نان دبە مینا سفرا تێرتژی،
دخون، داڤێژن، لبەر دکە کەلبێ شڤێن ژی.

گەدێد بچووک نان لۆق دکن و ناڤا ئادا
دۆر کەرێ پێز، چاپک، چەلەنگ ددن ترادا.

و گەشڤەتێ رەنگێ دەشتێ وەک بەنگزێ قیزێ،
سەردا زێر و زیڤ دبارن تەڤا پاییزێ.

فکر - متالێ چۆلێدا

پرس ژ دارێ

بێژە، دارا رەزێد ئال،
سێرا بەخت و عەمر بال،
بێژە، بکە مسلەت
ژ سەرهاتیا خوە بلەت.
وا تو تێیی سال، زەمان،
چ قەزیا تە، چ دەمان...
بێژە، چقاس سور و سەخت
تەرا ئەدوو ئەڤقاس وەخت،
چقاس با و بۆبەلیسک
تە ژ جانکا جانرا لیست،
زەرپێ چقاس دەست - تەکوو
پشتا تەیە تەردا چوو،
چقاس بەلگ تە هاتن خار،
چقل بوونە بریندار،
دەربێن چقاس زار و چووک
تە وەشاندن سێڤێ پووک،
چەند برووسکێد عەورێد گور،
سەر تە کرن خورە - خور،
هەتا ئوسا تیک، کوبار

وەک زەریکە ئەژدیهار،
دێمێ تەیی ناڤ رەوشێ
مە گهیشتی ڤێ رۆژێ.

١٩٦٢ یێرێڤان

***

چ رندە ئەڤ مێرگا هێشینە مەزن،
تەڤ تووت و خودوودە، ماوار و سۆسن،
هەر تووم و گوژمەکی – کانیک ژێ دزێ،
جەوکێد ژیرەکی کەتنە رێزێ.
چاردۆرا فرەیە هەساڤێ گەرا،
مێرگ بەر من راخستیە مینانی بەرا،
دچم ئەز و شامە کو مێرگا ئاڤی
بێ پەل و کەڤرە، تەمزە، سافی...
... لێ گاڤا سە – کووچک ئەوتیان من ل ور،
من ئاخکر، کو تونە چەند پەل و کەڤر...

١٩٦٣ پامپ

ل رەخ جەوێ

ئەو توومێ هان وی کەناری
ئوسا ب ناز و نازداری
داچڤیایە سەر روویێ جەوێ، –
هژمەکارێ وێ بەدەوێ.
جەو ژۆردا تێ ب فوورە – فوور،
بەنگیێ مۆتاج و دێمخەفوور

هێ کووز دبه سەر رووێ ئاڤێ،
کا حزکریا وی چ دڤێ...
حزکری تێ ب لەوزێ خوەش،
توومێ سێفیل کارێز دکە،
و دهەلە بەنگیێ سەرخوەش،
تێ ...مرنا خوە حەمێز دکە...

١٩٦٢ پامپ

***

ئاڤا گور تێ، دەڤێ بەندێ،
ل سەر ئەرقا دەلاڤ دبە،
دەلاڤ دەرتێ ژ وێ هندێ،
دچە – کێماڤ، زراڤ دبە،
باقێ گولا ژ سەر ملا
کێم رەش و بین، دیندار دبە.
ئاردوو – ئاگر ژ ناڤ کوورێ
ژ هەڤ هلتێ، بەلا دبە،
نادە شەمال، نادە نوورێ،
بێ پێلاسوو، ئالاڤ دبە...
لێ حزکرنا دێ و باڤا...
وەکی چەمێ سەر دەلاڤێ،
وەکە مێرگا گول د ناڤێ،
چڤا ئەولەدا پار دبە –
نە کێم دبە، نە ژار دبە...

١٩٥٩ یێرێڤان

هەڤالرا

ئەز حز دکم ڤێ گولێ،
تو ژی حزکە – زەعف باشە،
ئەز حز دکم ڤێ دارێ،
تو ژی حزکە – زەعف باشە،
ئەز حز دکم ڤێ زارێ،
تو ژی حزکە – زەعف باشە،
ئەز حز دکم ڤێ بەیتێ،
تو ژی حزکە – زەعف باشە،
ڤێ جماعەتێ، تەبیەتێ،
تو ژی حزکە – زەعف باشە،
ئەز حز دکم ڤێ دنێ،
تو ژی حزکە – زەعف باشە،
ئەز حز دکم وێ قیزێ
ئۆ... حزک نەکە... نە باشە.

١٩٦٣ یێرێڤان

***

ئەڤێ بەستێ، ئەڤێ راستێ، ئەڤێ مێرگا جەو و کانی
دان مە بێهەد گول و رهان، هێژا بەرفێ هات لێ دانی،
لێ ئاخ، گەلۆ قە من چ کر، لێ ئاخ گەلۆ قە من چ دا،
وەکی ئەڤان دەفێ سپی ل سەرێ من بوونە قەدا...

١٩٦١

❋❋❋

قەمەرداخ چیاکی ژ ڤان بلندا،
شاخێ مە ل بەر نۆلانی کوندا،
لێ گاڤا رۆ کەت پشتا ڤی کوندی،
قەمەرداخ ل بەر سیا وی بوو ئوندا...

۱۹۵۹ پامپ

❋❋❋

خالێ من کێرا خوە دا بەر چەرخێ،
مەرد ئانی ئاڤیتە ستوێ بەرخێ،
لێ ڤێ بێخوەییێیا هان، ڤێ بێخێرێ
بێفەسال پرپتاند خوە بەر کێرێ:
و کێرا تووژکری، ستوکورقەت
نەڤخێر هات پێچینگا خالێ من کەت...

۱۹٦۲ یێرێڤان

❋❋❋

قووژین کەتە بەرێ،
ل ستو هەڤ سیار بوو،
هلدا بینا ژەرێ
و بەرب کەنەر بوو،
دا سەر کەڤیا، هات جی:
کەلا وێ بوهوری،
نقۆ کر ئاتۆمچی،
خوە – خوە ما نەمری

شێر و رووڤی

شێر ژ جارا جارەکێ
هات و ل بەر دارەکێ
دیت رووڤیکی قەوتی،
ڤەگەریا سەر وا گۆتێ:
گۆ: – رووڤینگێ منی چووک،
یەکلەپ مینانی پەپووک،
من زووڤا ناڤ – دەنگێ تە
و فێل و فرسەنگێ تە
بهیستبوو، لێ وەرە،
من نەدهات باوەرە،
وەکی ئەڤ رووڤیێ فێلباز
ئاڤا چووکە، بەلەنگاز...
رووڤی دێلا خوە هلدا
و جاڤا شێر ل ڤر دا،
گۆ: – ئەسهابێ ب گەودە،
ئەو چ پرسە بێسەودە؟
ئاخر ئەز نە چووکبووما،
یەکلەپی پەپووکبووما،
نە زراڤ و ژاربووما،
ل ڤان بەستا تۆپ – گرا
ئەزێ چاوا خاربووما
ناڤا هەزار قول – پرا...

١٩٦١ یێرێڤان

***

چڤیکێ خاپۆکن ئەڤ فکر و متالە،
ئەمە لێ ماشۆقن وەک زارێ تفال،
دفرن، داتینن چووکێد پەراواز –
مە پەی خوە هلتینن ب سێر و هەواس.
بیر دکن مال و جی، ئەم کەس و لێزم،
ل پەی وان لالجی، کەل – بین دبەزن.
و دڤێن "ما دو گاف، ڤایە، ڤا مە گرت"...
ئەو هلتێن ژ هنداڤ ددن دێم و سرت:
ب فێل و فەنان ئەو، ئەم پەی کەسری –
نێزیک دکەنن، هەی دوور دکن گری...
لێ بێخەم دچن ئەو، دچنە هافا،
ئەم دچن ل پەی وان ب زەمەت، جەفا...
و ناگرین، وان ناگرین، لێ فەقەت چل – چیا
ئەم دوورڤا دخوێنن ل سەر بلندجیا...

١٩٦٢ یێرێڤان

قووتێ ناب گێنم

"شاییر"

دنهێرم ڤی هەڤیرێ نەهلاتی، شکەڤا،
وەکی پیرکا من لێدخە، و دچە کووت نشکێڤا
ئەز بەنگزێ تە، شورەتا تە، قەلەما تە، هەی "شاییر"
و شێرکا تە نەگهیشتی، زۆرنڤیسی تینم بیر...

***

(گوهاستن)
بۆنا زارا دنڤیسە، لێ نزانە –
نڤیسار نا، فەمکنگێ وی یێ زارانە...

***

تە نکاربیە دەنگ و سەدا سەهکی،
ئیدا تێ چ ژ مەرا قسەکی...

(ب جوورێ پووشکین)

شەڤکە تەعری

جۆتەک مەری
هاتن و، فەقەت
یەک ئێ دنێ کەت...

هەڤدو نەناسبوون،
ژ هەڤ دەرباز بوون،
لێ بنهێر هەما –
سێر ئۆرتێ نەما،
ب گوهێ درێژ یەکی یەک ناسکر،
لێ ئێ دنێ ژی ب پەنجێ وی کێر...

١٩٦٢

پۆیێم

خەونا میرمە
(ژ قسا جماعەتێ)

١

میرمە رەڤی بەر مرنێ
و بوو تەرکەسەری دنێ،
گۆ ئەز: "ئەز هەرم وی وەلاتی –
مرن تۆبە ل لێ قاتی...
پر چوو، هندک، لێ نهێرێ،
ڤا کالەکی رووبنگێری...
– سەلام عەلیکم، گۆ کالێ،
کالێ هنداڤ هاتە بالێ.
گۆ: – ە خۆرتۆ، تە ب خێری –
بیتەر بوویی ل ڤی ئێری؟
گۆ: – ب خێرم، نە ب شەرم،
فەقەت خێرا تام دگەرم...
سەفەرا من ئەڤ پرسیارە:
"گەلۆ مرن ڤر دیهارە؟"
کەنیا کالێ روو هەدەمی
گۆ: – رەبێ من ب کەرەمی
دنیا ئوسا تۆرات کریە –

یەک دایە، یەک دەوسێ بریە...
تەبیەت کریە هەزار تەرزە،
کەڤن دمرە بۆنا تەزە:
گولەک بەلگا دوەشینە،
دەوسێ دەرتێ یەکە شینە،
چەمەک دچە سەر بەرانە،
یەک ژێ دەرتێ جی و دەرانە،
چیاک دخورە بنێ عەردێ،
رەخدا یەکی دنێ دەرتێ،
ستەیرکەک تێ دیهارە،
دقولڤە یەک تێ خارە...
مرن، میرمە، ئەرهەدەیە،
ب عەمرا پەروەعدەیە،
ل کو روح و نەفەس هەیە،
مرن ژ خوە ور عەسەیە...
هەرگێ تو پرس دکی یا من،
بنهێرە وی گەلیێ بێبن:
ئەز رۆژێ وا چۆچکە ئاڤ
ژ سەر کەڤیێ وەردکم ناڤ.
کەنگێ گەلی چلک – چەعڤابە،
رۆژا من ژی وێ ل ئاڤابە...

٢

و میرمە وێ خیالێدا،
دەماخاتری دا کالێدا.
سەری هەژاند، گۆ "وا نەبوو"...

... رێکە تەزە ل بەر ڤەبوو:
پر چوو، هندک، لێ نهێری –
ڤا تەیرەکی نوکولکێری.
– سەلام عەلیکم، گۆ تەیرۆ،
ئەڤینداری عەرش و ستەیرۆ،
تو ب خوەکی باسک و پەرە،
گەلۆ مرن ڤر دگەرە؟
کەنیا تەیری قام – قەدامی،
گۆ: – رەبی من، ب کەرەمی،
دنیا ئوسا تۆرات کریە –
یەک دایە، یەک دەوسی بریە...
تەبیەت کریە هەزار تەرزە،
کەڤن دمرە بۆنا تەزە،
گولەک بەلگا دوەشینە،
دەوسی دەرتی یەکە شینە،
چەمەک دچە سەر بەرانە،
یەک ژی دەرتی جی و دەرانە،
چییاک دخورە بنی عەردی،
رەخدا یەکی دنی دەرتی،
ستەیرکەک تی دهارە،
دقولڤە یەک تی خارە...
مرن، میرمە، ئەرهەدەیە،
ب عەمرا پەروەعدەیە،
ل کو روح و نەفەس هەیە،
مرن ژی خوە ور عەسەیە.

هەرگێ تو یا من دپرسی،
بنهێر چیایێ هان گارسی:
ئەز رۆژێ ب دلەکی کول
دەندکەکێ داڤێم نوکول:
کەنگێ ئەو چیا سەرهەڤدا هات،
عەمرێ من ژی وێ ببە قات...

٣

میرمە کەڤزانێ خوە دا دەستا،
کەت بەیارا، چۆل و بەستا:
ها ب لەز چوو، ها نەرم لڤی،
پشتا هەڤت چیاڤا قولڤی.
دان بن پیێ خوە پانزدە بەری،
دەرباز بوو سەد هەزەک – هەری،
پەی خوە هشتن ئێر و وەلات،
ژ پەرێ عەرد – عەزمان هلات،
چوو قەسدێ ل فەلەکێ:
فەلەک دیهار بوو کێلەکێ.
گۆ: – ە، میرێ عەمربەنگی،
تە مرنێ کرە دەنگی،
بینایا چەعڤا ژی سەکر،
رێ – دربێ تە ڤر کەسەکر:
ئەڤا باخچێ نوور – جنەتێ
بێ تو خەمێ، تو منەتێ
لێ دەربازکە چاوا تە تێ.
توێ بژیی هەتا – هەتێ...

فەلەکێ گۆت و بەتلی
ناڤا باخچێ نوور خەملی.
میرمە گەریا ب قوتاڤە:
باخەتەکە، هەزار – ناڤە:
ڤالی چڤیا تەڤ – گولگەزن،
والی چڤیا – دار و رەزن:
سەر دارەکێ هەزار مێڤە،
هنار شینبیە، ل رەخ سێڤە،
شردان ژۆردا داخستنە،
گول و رهان راخستنە:
سەرێ یەکتووم یەک شارووره،
سەد مینانی ساز، بلووره:
چڤیکێد دور سەرێ بیانە،
تەیرێد سیمر ل سەلبیانە:
هەڤ هوجەتن کەوێد گۆزەل،
دنڤژن بەیت و قەزەل...
جنەتڤانی وێدا لڤی،
سەر دەنگەکی تەزە شڤی:
لێ نهێری – شادروانن،
فشقی مینانی کەڤانن،
تێن هەوزادا نوور دبارن،
سووراڤێلک ناڤ سۆڤەکارن.
تەمێ میرمە ڤر کشاندێ،
چپخەکە خوە وەشاندێ،
سووراڤێلک ل بەر بەتلی،

هاته ئۆرتێ تاسه قەلی –
ل سەر سنیا خاس سەدەفێ،
و چاردۆرێ – تاسێد قەفێ...
هلدا چکه گۆشتێ هێتێ،
نیڤی نەکر، هیقک هاتێ...
جارەکه دن دەوسێ دانی،
کاسا قاوێ جی هلانی:
لێدا سێ – چار گولێ سەڤا،
کاس دیسا ما چلک و چەعڤا...
ئیجار هلدا و ڤەچنی،
ڤەخار سەری هەتا بنی،
دانی دەوسێ کاسا بوهوشت –
ب قاوێڤا جار دنێ مشت...
سێرا ئونجووز میر مەتەلکر:
هلدا قاوه عەردێ پەلکر،
کاس ئاڤیته جیکی هاسێ،
جار دن تژی دیت ل دەوسێ...
رابوو، میر سەر تەخته رابوو:
تەختێ زێرین بەر ئوندا بوو،
لێ سووراڤێلکا وێ گاڤێ
وی دیسا دی ناڤا ئاڤێ.
میرمه ل ور ما دەستەوار،
گۆ: "لێ دێمەک من تشت نەخار"؟
هات سەکنی بەر دارەکێ،
تەکووک لێدا تەک جارەکێ:

هەزار تولە فێکی و بەر
ل پەی هەڤدو رێزبوونە بەر:
کر کو بخوە سێڤەک باخچە،
لێئی تێرە، بەردا ناچە...

٤

و میر د ناڤ جنەتا دوور،
دیت ل ور بوو سبەکە نوور:
تەڤزیکە خوەش ل ملدا،
شابوون بێهەد کەتە دلدا:
"بکم ئیرۆ کار – ئەمەلێ
سڤێ نەکەڤم ناڤ دەلێ..."
لێ هێ سێورا هان ل سێری،
بلبل لیلاند ل بەر دێری:
هاتە بیرێ، میرمە سەرکەت...
ئەشقا بێهەد ژ دل دەرکەت:
"چ کار – ئەمەل، – ئەو دبێیە، –
نە ئیرۆیە، نە سبێیە،
نە بهارە، نە هاڤینە،
نە چاندنە، نە چنینە،
نە پاییز، نە زڤستانە،
نە ئاشەکە، نە ئارڤانە...
دە وەرە و هەتا – هەتێ
بژی ناڤا ڤێ جنەتێ..."

٥

و هسرەتەک ناڤا چەعڤان،
میرمێهـ هلدا تیر و کەڤان،
چوو مێشێ نوور – را و نێچیرێ.
بەلکی خەما بکە ژ بیرێ،
ل چاردۆرێ خوە مێزەکر،
نە تشتەک دی و نە سەهکر.
گۆ: "نێچیر ژی ڤر قەلیایە...
نە هرچەکە ناڤ گەلیایە،
نە گورەکە، نە رووڤییە،
نە گایە، نە گاکووڤییە،
نە پلنگە، نە بەرازە،
نە کێوریشکە ل هەڤرازە،
نە شێرەکی ناڤ بەریانە –
پێرا تێکەڤم شەرانە...
هەلا نەگۆت و نەبلیا،
ژ بنتار و هافێ گەئیلیا
چەند گارانێ تەرەولا
مینا ئۆردیێ ئەرسەولا
پەی هەڤ رێز بوون، کەتن کێشێ
و بەلا بوون ناڤا مێشێ.
شێرەکی زەر، باشتەرکی
ناڤا ناخرێ تەرقی،
هۆل بوو مینا زنارەکی،
هات و کەتە بن دارەکێ،

دێلا خوە ل دارێ ئالاند:
میر همبەری خوە لێ تەلاند،
هانگا چەکا خوە خوردلی،
تیر و کەڤان ژۆر هلبری،
راچاند سێری، بر تەتکێ،
خەدەنگ بەردا ناڤ نەتکێ:
هەو نهێری ساخ – سلامەت
نێچیر دەست و پیاڤا دەرکەت:
دلێ میرمە سارەڤەهات،
هەواس دها نێچیرێ نات...
هلدا تیرا خوە بێ هونار
ژ هێرسانا پەکاند زنار:
تیر جارکە دن، ساخ – سلامەت
هات و رەخێ زناردا کەت.

٦

میرمە پشتا خوە ور دایێ:
شاش ما سەرێ وێ دنیایێ
گۆ: "ئەڤ چ عەجێڤ و نەخشن
تێنە پێشیا من درەشن:
نێچیرێخم – نەیێ کوشتن...
قاوێ ڤەخوم – کاسە مشتن...
سووراڤێلکا گۆشت لێ خاری
هەوزدا بکە سۆڤەکاری...
کەڤانا من زنارخستی
قە ژێ نەشکێ چم و بستی...

نا، وەللە ئەڤ سێر و خەونە،
قەی فەلەک ژی من دکەنە...
یان نا، چ بوهوشتا کێری –
هەواسا من نەیێ سێری...
و دلکر – بوهوشتێ دەرێ:
فەلەک حازر بوو وێ دەرێ.
گۆ: "ھ، میرێ عەمربەنگی،
تە مرنێ کرە دەنگی،
بینایا چەعڤا ژی سەکر،
رێ – دربێ تە ڤر کەسەکر،
ئەڤا دەولا زۆر – جنەتێ...
بێ تو خەمێ، تو منەتێ
لێ دەربازکە، چاوا تە تێ،
توێ بژیی هەتا – هەتێ...

٧

فەلەک ناڤا بێخ بەتلی،
میر ل چڤانێ فتلی،
خاست لێ بکە خەیب و گازن،
لێ فەلەکێ نە قەوم، لێزم،
عەرد و عەزمان قەی لێ سۆند خار...
میرمە کەتە خەما دژار...
ئۆرتا رێکە ناڤ باخەتی
چوو بێ هەواس، بێ تاقەتی،
گهیشت دوریانەکێ، یان بوو،
لێ نهێری بەر عەیان بوو

ئەیوانەکە ئەینەبەندی –
مینا کەرخانا زێر گەندی:
دیوارێ وێ تەڤ نقشی،
نوورا دۆرێ – لێ قرقشی،
بانێ وێیا نۆنا هیڤە،
عەردێ وێیا قەی ژ زیڤە.
ئۆرتێ پەردەک درداکریە،
لال و تولە سەرداکریە...
دیت پەردا هەرمووشی کشیا،
هۆریێ سێرێ ژ بەر مەشیان،
چوون کەتن ناڤ ئاڤا هەوزا:
میرمە مەت ما مینا سەوسا.
خوە ئێخستن لبسێ نارین –
شەواق ژ بەدەنا بارین:
دلێ میرمە مینا چڤیک
قەی بێ ژ قەفەسێ ئاڤیت.
خوە گیهاندە هەوزێ ئاڤێ:
هۆری دەرکەتن ژ ناڤێ،
لبس وەرگرتن، کەتن ڕێزێ،
سرێ هاتن ناڤ حەمێزێ.
میر گرت یەکۆ – یەک ڕامووسا،
و دلسار سەکنی دیسا...
گۆ: "هلبەت ناڤ گشکا شەرمە،
لەما حوب سار و نە گەرمە".
دەست ئاڤیتە ملێ یەکێ،

ئانی ئەیوانێ وێ دەقێ،
دانی سەر نڤینا دورین
و ب هێبەت سەردا خوری.
ل بەدەنا نوور داچڤی:
لبسێ هۆریێ خوە بچڤی.
میرمەھ رامووسان لێ رێزکر،
و بەدەنا وێ حەمێزکر،
مل ئانین هەڤ لێ د ناڤێ
بەدەن قەی بوو کەفا ئاڤێ...
دلێ بەنگی سارەڤەهات.
دەست لێ ست بوو و بەردا هات:
بەردا، جار دن هۆریا سێرێ
دەرکەت و چوو ژ لهێرێ...

٨

میرێ بەنگی، دلخاشڤی
مەلۆمەستی بێخدا لڤی.
ئاخین هاتێ، کر کەسەرە،
"عەمر چقا، گۆ، بەتسارە..."
و ب فکرا ناڤ متالا
فری ئێرێ باڤ و کالا:
خانما وی دێمسوجوهی
ژێرا کەنیا ب ئیسپهی.
کرە ناز و توززێ عەڤدا،
دل – هناڤێ میرمەھ تەڤدا.
و میر هێ د متالێ کوور،

قەی رامووسا بەنیا خوە دوور:
دێم سنجری، کەسر هاتێ:
هەردو جان بوون وێ زەمەتێ...
و هەلا ناڤ وێ تاڤ – تێڤێ،
گۆ:"تو بنهێر ڤێ عەجێڤێ:
روح مە دچە، جان دهەلە،
ئەشقا مە تێ، کێف دکەلە:
دێ ب زارێڤا تێ جەفێ،
جەفا خوەرا دکە کێفێ...،
عەمر دچە ژ بستانە،
ئەو ب وێڤا بارستانە.
سەر دنیایێ بەنگیا هارە،
ئید نزانە وا بەتسارە..."
و میر سەرێ خوە دهەژاند...
بلبلەکی دوور دچکاند،
قەی بێ دهات دەنگێ زارا:
میر هانگا زڤری پارا،
دلێ وی ب هسرەت ئاڤیت،
چەعڤ گەراندن، تشتەک نەدیت:
ئاخەک راهشت سەر کەدەرێ،
خوەزی کر جنەتێ دەرێ
لێ هەو نهێری همبەرێ
فەلەک حازر بوو وێ دەرێ.
گۆ: "ه، میرێ عەمربەنگی،
تە مرنێ کرە دەنگی،

بینایا چەعڤا ژی سەکر،
رێ – دربێ تە ڤر کەسەکر:
بێ تو خەمێ، تو منەتێ
لێ دەربازکە چاوا تە تێ،
توێ بژیی هەتا هەتێ...

٩

فەلەک ناڤا بێخ بەتلی...
میر ل چڤانێ فتلی،
خاست لێ بکە خەیب و گازن،
لێ فەلەکێ نە قەوم، لێزم،
عەرد و عەزمان قەی لێ سۆند خار...
میرمە کەتە خەمێ دژوار...
چڤانە دا، راست و خار بوو،
دیت – کوتێکەک بەر دیهار بوو:
نە مینانی قۆتێ دارە،
توێ بێژی شام و کاربارە.
میر زڤری ل چاردۆرێ،
ل سەرڤا دیت دەوسا مۆرێ...
رەخدا زنجیرێ زێر هەنە،
بنیدا میل، تەکەرەنە...
و کو دەست ئاڤێت زنجیرێ،
تەمیا فەلەکێ هات بیرێ:
"هەر کوتەکێ هان همبەری
توجار – توجار نەچی سێری..."

ل ڤر کێفا میر سوجوه بوو،
تێ بێ تەزە جان و روح بوو.
سێورەکە نوور دلدا کوتا،
گۆ: "وەللە ئەز ویکم – خودا،
ئەزێ تەمیێ باڤێم عەردێ،
راڤم سێری کا چ دەرتێ..."
و لنگەک سەر دانی فەسال،
هەتا لنگێ دن ئانی بال،
بوو خورینا چەرخا بوهوشت،
زڤری خوە هەڤراز راهشت:
بەر چەعڤێ وی رەشەڤەهات...
جارەکە دن چەرخ ژۆردا هات.
میر هەو چەعڤێ خوە قشراند،
نهێری عەجێڤەک گران:
نە چەرخە و نە جنەتە، –
ڤایە، دنیا ئیسانەتە...
مینا زارا بەر پێشا دێ
شاقینەکە شایێ هاتێ:
ڤالی بەزی، والی بەزی،
دیت گولەکە ئال – گەڤەزی.
دادا گولێ ژ تووم بری:
قەی بێ خەمەک لێ زڤری:
و چمراند: گول هات خارێ،
بینا وێ گرت چار نقارێ:
ئاج – ئاج بینکر و گۆ "ئۆف خوەش..."

و سەودەسەر، کێفلوو، سەرخوەش،
ژ کوبرا وێ گولا دووزا
کوندەیی بوو، عەرد راموسا:
"عەمر، عەمر، چقا خوەشە..."
و میر چۆلا رادوەشە:
"هەرم، هێ لاپ نە دەرەنگە:
قەوم و لێزم بکم دەنگە...
زارۆکێ خوە باڤێم هەمێ...
بەنیا خوە پاچکم وێ دەمێ...
کەری – سووریا باژۆم چۆلا،
قاز – وەردەکا کشکم گۆلا،
هەرم ئەیلا، بێم ئارانا،
بکم ئاشا و ئارڤانا...

١٠

و میرمەهێ عەمربەنگی
ل چۆل – بەستا هەزار رەنگی
پر چوو، هندک، لێ نهێری –
ئێلا کالێ رووبنگێری:
گەلی هاتیە چلککرنێ،
کال ژی کەتیە بەر مرنێ...
ساوەکێ ل میرمە دەستدا:
هانگا لەزاند بەرب بەستا...
و کالکێ بەر تخدیرێ
قەنجیا دنێ ئانی بیرێ:
– کودا دچی، گۆ، هەی میرۆ،

جا خێرەکێ بکە ئیرۆ...
هەڤە خوەلی باڤێ سەر من،
هەرە رێنگا خوەدا جار دن...
و میر قچێ لێ زڤری.
روحێ کالێ ژ پۆز فری:
ئانی هاتە قووچە خوەلی
پێلکرە سەر ئەوی کالی،
لێ دا رەمەکە دنیایێ
و پشتا خوە ل ور دایێ...
مینا پەزا گوری ل دوو
خوە رێکێ گرت، تەرقی چوو.
پر چوو، هندک لێ نهێری –
ئێرێ تەیرێ نوکولکێری:
چیایێ گارس تونە جیدا،
تەیر ژی کەتیە بەر روح ئیدا...
ساوەکێ ل میرمە دەستدا،
هانگا لەزاند بەرب بەستا...
ڤرا تەیرێ بەر تخدیرێ
قەنجیا دنێ ئانی بیرێ:
– کودا دچی، گۆ، هەی میرۆ،
جا خێرەکێ بکە ئیرۆ:
هەڤە خوەلی باڤێ سەر من،
هەرە رێنگا خوەدا جار دن...
و میر قچێ لێ زڤری.
روحێ تەیر ژ نوکول فری.

میر هلدا ب ئاخ و کەسەر
هەڤە خوەلی پەل کرە سەر،
لێ دا رەمەکە دنیایێ
و پشتا خوە ل ور دایێ.
مینا پەزەک گوری ل دوو،
خوە رێکێ گرت، تەرقی، چوو...
پر چوو، هندک، کەس نزانە،
داکەت بەیار و دووزانە
لێ نهێری – رێ – دربەکێ
یەک سەکنی سەر تربەکێ:
رەشەک سەر کۆلۆزدا خارە،
هێسر ژ چەعڤا دبارە...
میر گۆ: – برا، چ خەبەرە؟
گۆ: – کولا من کەس نەسەرە...
...برێ من دوه نا پێر جاندا،
ئەز نزانم چەلا هاندا
وێ جی بڤە، یانێ نەڤە...
ئەو ژی ها، بەنگزەمیش ناڤە،
هەما قاسی بەژنا تە تێ...
جا تو بدی خاترێ خوەدێ،
وەرە خوە چەعلێدا ڤەدە،
چکا کێمە، یانێ زێدە؟
میر دبێژە: "ئێ چ دڤە"
و گۆرێدا رادچڤە:
ئەزراییل ب چۆکێ تێ سەر،

میرمه دچه ئاخ و کەسەر:
– بدی خاترێ ناڤێ خوەدێ،
تو من نەکە ئەڤێ قەدێ...
– میرم، وەختێ تە بوهوریە:
خوەدایێ من کەرەم کریە –
تو ئانیی گیهاندی ڤر،
یا تە تونە ڤێ زێدەتر...
– هەی واخ، هەی واخ، عەمر، عەمر...
دخازم بمینم نەمر...
گدیۆ، دەرخە من ڤێ ئاغێ...
عەمر...عەمر، هەر – هەر چاخێ...
– میرمه عەمرێ هەتا – هەتێ
توجار تونە ل هەیاتێ.
ل کیدەرێ تونە مرن،
ل ور نایێ عەمرکرن،
عەمرێ بێ مرنبە، تونە،
عەمرێ بێ مرنی فەنە...
– لێ تو؟ لێ تو؟ تو نە فەنی؟
ئێهێی، ئیدا کێ دکەنی...
وەکی عەمر هەروەخت تونە،
تو – خوەدێ خوە ئیدا کونە؟
دەرەون هوون، سێربەتلی...
و میر دەما گۆت ئەڤ گلی،
تشت ئید نەدی ل بەر چەعڤا،
بانزدا سەر خوە... خەونا شەڤا...

٩ – ١١/ ١٩٦٣

سەرەجەم

کلاما من 539
شێر 541
ریا عەرد و عەرشا 541

ل سەر پرێ 541
سۆڤێت 542
ئۆ چ عەدلیە 543
بەرب عەزمان 544
نیکۆلایێڤ – پۆپۆڤیچ 545
پرس و جاب 547
ل دەر 548
گوندێ من 549
گازی 549
تراکتۆریستێ برارا 550
زڤستان 551
کالکێ زڤستانێ 553
موحبەت و تەبیەت 556
خەونێدا ژی 556
خوەزلا دیسا 557
لاوکێ من 558
ئەرمەنیێ 559

دیسا ئەو باخچە 560
سێدا 560
ئاگرێ حوبێ 562
من حزکر 562

گولناز، وەکی منرا یاری 564
مـن دلێ خـــوە 565
خـوەزل 565
تە رەجـا من سـەهکرا 565
سایات – نۆڤارا 566
سێرگێی یێسێنینرا 567
تەبیەتم، ئەز تەبیەت 568
ئەلەگەزا من 568
سرسوومێ دیا من 569
شەڤا خدرنەبی 569
هات ب کەن و ئەشق 570
ڤێ ئێڤارا دینج و کەر 571
ئیشەڤ دیسا 571
بەرانێ قەرقاش 573
وەختێ بەرانبەردانێ 574

فکر – متالێ چۆلێدا 576
پـرس ژ دارێ 576
چ رنـدە 577
ل رەخ جەوێ 277
ئاڤا گور تێ 578
هەڤالرا 579
ئەڤێ بەستێ 579
قەمەرداخ چیاکی ژ ڤان بلندا 580
خالێ من 580
قووژین کەتە بەرێ 580
شێر و رووڤی 581
چڤیکێد خاپۆکن 582

قووتێ ناڤ گەنم 583
"شاییر" 583

بۆنا زارا ... 583
تە نکاربیە ... 583
شـەڤەکـە تـەعری ... 583

پـۆیـێـم ... 585
خـەونا مـیـرمـە ... 585

فێریکێ ئووسف
گولا ئەلەگەزێ
رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. باکۆیێڤا
شکلکێش ئێ. پێترۆسیان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ ئان. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ئۆن. پانیکیان

ناریٚ

فێریکێ ئووسف

نەشیرەتا "سۆڤێتاکان گرۆخ"
یێرێڤان – ٧٧٩١

ل ماڤزۆلێیا لێنین

١

خەزێنکا منە رەعمە بەربهێر
سبێ شەبەقێ تو من زوو راکە:
ئەز هەرم ناڤ ئۆچرەکە ب خێر،
وەکی وێ مالێ دنێ پەیداکە...

هەر هەموو گێنیا منرا بوون هکیات،
ئەز کامچۆ کرم وەک خەونا شەڤا.
لێ شکر ژ بەخت، گێنییێ گیگانت
ئەزێ بڤینم سڤێ ب چەعڤا.

دڤێژن ورا ئۆچرە–چارا،
کێ کو هەیام چوو ئەوێ بڤینە...
ئەڤ ئۆچر هەیە بۆنا هشیارا،
ئێ کو خەودا ما، مقووف دمینە...

بەلێ، ئەو خوە ژی هەیام هشیار بوو،
کەو کرە دنێ، رازا، چوو رەمێ،
نیڤ قورنە سال هات ل سالێ بار بوو،
ئەو هێ شیار دکە دنێ ئالەمێ...

٢

باویشکا سڤێ هەلا ناتیە من،
هێ شە نەکریە من توونجک و پۆر،
ماشینا "ڤۆلگا" چەلەنگا ئێگن،
من پەیا دکە بەر مەیدانا سۆر.

سانێ هەڤ گرتیە، چڤانە دایە،
سانا مەخولقەت قەیدە و شتاف،
کانێ، کوتاسیا وێ ل کو مایە؟
ئانجاخ دڤینم و خوە داڤێم ناڤ.

هەلا هەیش تونە مەخولقەتێ پر
جیدا قورمیش بوویە، ژ موهول دەرتێ.
چاوا هەسپەکی کهێلی زیفر
بەری قۆشا خوە پێکۆلکە عەردێ.

وەدە، مینانی دەنێ لف-لف بێ،
بەر ئاشێ سەبرێ دەرەنگ دمەشە،
دەستوور تێ داین راست دەهێ سڤێ
و سانا ئیسان چەمکی دکشە.

گران دکشە مینا ڤۆلگایێ،
تووریست وەک کاما، ئۆکا تێنە سەر،
دچنە "بەعرا ئۆرتەدنیایێ"،
کو وایە د ناڤ وێ برجا مەرمەر...

ڤر هەنە ئوورس، فرەنگ و ئالمان،
هوروم و هەبەش، هند و قەراچی،

عەرەبێد زەنگی، کو کال–باڤێ وان
دچوونە مەککێ و دبوون "هەجی"...

هم ئالمان هەنە، هم یاپۆن هەنە،
و هم ئارنایووت، عەرەب و نێگر.
ڤر هەیە تشکی تۆمەرییی دن،
کو ڤێ گولتمێ بەرەڤ دکە ڤر.

ملیاکەت نینە هێ عەڤد و ئیسان،
قەلبێ واندا هێ هەنە جن و گور،
لێ کێ دنهێری ئەڤێ مەشا هان،
باواری – هەیە راستی و ئاخر.

روهێ ئیسانەت – ئەو مەدەنێ هیت،
د ناڤدا هەیە ماسا هەر بێشە،
و چاوا دکشە هەسن ب ماگنیت،
تشتەک ناڤ مەدا بەرب وی دکشە.

تشتەک مینانی ماتۆرەکە زۆر
مە بەرب ورا دەف ددە دڤە...
و سان وەک بەرەک کوردا کەسکەسۆر
هەڤ تێ هووناندن، پێشدا دلڤە.

... دل زەرپ داڤێژە هەوشا ماڤزۆلێ،
وەکی مینانی برجانە فەقەت،
نە برجا رامزێس، نە یا کێیۆپسێ،
وەکی زۆر چێبوون ب خوون و نەلەت...

جماعەتێ ئەڤ برج چێکریە بۆ وی
وی برج، ناڤ و دەنگ نەدخوەست تو جیا،
شالاشەک کەڤن ژی بەس بوو، کو ئەوی
راستی وەک برجا راکرا ژ پیا.

و خوە ڤێ راستیێ دگرن تێن و تێن،
ژ هەر ئێر – مکان، ئۆجاخ–ئیدارە،
وەک کورێ پادشێ هکیاتیی زێن،
کو دچوو بۆنا "بلبل هەزارە"...

و دەری–باجیێ قەرەول قەواز
بەر مە ڤەبوونە وەک پەردێ سێرێ،
مینانی بەلگێ کتێبەک هەواس،
وەکی بێسەبر ڤەدکی سرێ.

لنگێ مە دها هەڤدو دکەڤن،
مە هێنک دکە هەواکە بینسار،
و چا گولباخان رۆیێ دنهێرن،
ستو دزڤرن سەر یالێ سەرکار.

ل ژۆرێ بیە بان قالپاخەکی رەش،
دیوار بنیدا چێ بیە ب شووشێ،
شووشە بەترەنگە، یەکی روودانکەژ
ب کۆستیوومێ رەش ناڤدا تێ کڤشێ.

دەستێ راست گرتی، ئێ چەپ ڤەکری،
بن نوورا سۆردا رازایە رهەت،

چا ئەورەکی زەر، کو هێسا دبە،
ل سەر هێسیا چیێ پەی تەڤیک بلەت.

عەرد هلنادە ڤی خەرجێ خوە بها،
چما کو تو کەس دەوسا وی ناگرە،
"ئۆرتەدنیا" کو ڤالابە، دها
چ بەرەکە دن وێ دەوسێ بگرە؟

ئەو مایە چاوا ئیساف و هەقی،
و ئەگەر تەنێ بینێ نەکشینە،
ئەو بین، ئا ئاڤیە، بەر ئەڤی خەلقی،
د ناڤ ڤان لەمپێد قیچک و شینە.

... جێرگا مە دها دۆر وی دزڤرە،
چاوا کو فەرات–دۆرا جزیرێ،
مەرڤ دخوەزە دیسا ڤەگەرە،
لێ تەمی–تەربێ لێنین تێ بیرێ...

سێورەک نوە مەریا کوور دهنگێڤە،
و مەرڤ دها دوو دەرکەتنێ
هەو زانە جارەکێ ژ دیا خوە بوویە،
جارا دودا ژی ڤرا تێ دنێ.

لێنینگراد

ڤرا پیتێر تاج وەرگرتیە،
وەک رامزێسێ مسرێ،
بانێ برج و کەلا گرتیە

ب خوون، خوودان، کەسرێ.
یێکاتێرینێ بێ هوجەت
دایە عەمرێ پادشێ،
و دێییرژاڤین هێرس و هێبەت
دەست ئاڤیتیە پێشێ.
ڤرا پووشکین و لێرمۆنتۆڤ
گەریانە چا هکیات
ب مرنا عەجەل و خۆف
بوونە دەو و شکیات...
لێنین ل ڤر ئیشق دایە
مینا شام و شەمدان،
و ئیشقا گور هلدایە
کەلا، سووک و مەیدان.
...و شەهەرێ ب نوور خنێ،
کاوی کوبار، تیتال
وا بیە نەخشەکی روو دنێ،
وا بوو هکیات، متال...
و دنیا هات سێر و سەیرێ
ڤی شەهەرێ ناڤ–دەنگ،
هیتلێر فەقەت نە وێ هەیرێ،
هاتێ ب قال و جەنگ.
خوونا ئەورۆپێ بەر چەعڤا
گرتی مینا پەردێ
ب ریا ناپالیۆنێ سەڤا
هات سەفەریێ، جەردێ.

ل پەرخانیک جەلاتێد خون
بەردا گەم و هەڤسار
و وەک ئۆردیا وی "سخری جن"
دۆر باژێر کر هەسار
خوەست وەکی تار–متاخ بکە
لێنینگرادا کوبار،
برجێد بەلەک بناخ بکە
ب تۆپ، جەبە و جەبار.
هەیکەلێ وی پیۆترێ مەزن
دابەرینە عەردێ،
ئێرمیتاژا دەورانپەسن
بکە پارا جەردێ.
داکوتە ناڤ مالا پووشکین،
بێ رەم و بێ خودا،
یازیا پۆیێت بڤە خەنیم
وەک دانتێسکی دودا.
ژەڤ ڤەژەنە هار و بێ روە،
قرکە مێری–ژنی،
"ئاڤرۆپایێ" بکە ئاردو
ل کەفا خوە خوونی.
و هات ئوسا و ب قەدا
وەک بەیانیێ چۆلا،
خوەیی شەهەرێ خوە نەدا،
بەر بوو دەرگێ پۆلا.
هەر ناڤ و جیک زیارەتەک بوو،

خوەی سەکنی متیم،
خەلایێدا تەلەفە بوو،
نەبوو دیل و ئێتیم.
باژارێ ئینقلابێ ئاگر،
دژمن – دۆرێ چەپەر،
چ کر – نەکر ، تەیاخ نەکر،
دشەوتی ل بەر.
باژار رەهەکە وەلێت بوو،
وەلات – دلێ مەزن،
ب دل کوتا و قەوات بوو
ل بەر تانک و هەسن.
لەشکەرێ سۆر ڤەکشیا بەر
دژمن مینا پلنگ،
ئاخرییێدا ئاڤیتە سەر
هێلە، زۆر و زرنگ.
ژ کێرچێ تا لێنینگراد
دژمن زیتۆل–زیتۆل
ڤەکشیا ب گوڒین، فریات
مینا باکی باهور.
و هیتلێر کو خوەست زەڤت بکە
دنیا بێ هەد–هەساڤ،
تربەک ناڤ–نیشان ژی بلە
خوەرا نەدی ل ناڤ.
فەقەت، هێ–هێ وەلاتێ سۆر
دبە تاجێ دنێ،

پێرا لێنینگرادا زۆر
تێ خەملاندنێ.
شانە–شینێد قەدیم–لەتیف
دخوێنن کاو–کوبار،
نێڤا مینا کەمبەرا زیڤ
د ناڤێدا تێ خار.
و چا قاشا چەمێ کەمبەر،
"ئاڤرۆرایێ" ورا
مینا گەمیا نوهـ پێخەمبەر
لەنگەر گرتیە گران...

داغستان

داغستان، درێژبە دوومکا بەندە،
وەکی ل دنێ هنارت فرندە،
قام–قرافەت دا خەونا دێتالۆس،
هەڤراز هێل کر سەر بەر و ئقیانۆس.
داغستان، ئێرێ تەیرێ ئاتمەجە،
فرندا مە تەیرێ تە زووتر دچە.
خوەزل قاسەکێ سەکنبیا هەوێ،
تێر تەماشەکرا مە تە بەدەوێ.
هەی وارێ شێرا، مەرتال و شوورا،
گۆل مەرتال بوونە سەر چەل و چوورا،
و چەمێد چیایی، چەمێد بەدەنبر
چڤانە چوونە سەر مەرتالێ دور.
ئێلبرووس و کازبێک "بەگێد" ڤان عەردا،

ئەورا کرینە کۆلۆزێ کوردا.
و دۆر کۆلۆزێ سپی تاق–تاقی
دوومان کرنە شەر و شەماقی.
چیایێد هەزارناڤ روونشتی دۆر وان،
کەتنە د ناڤ شێورا دەور–زەمان.
زەفی شێور کرن، دەنگ دانە ماخاچ.
ماخاچ هێلڤا کر کەلا سەرفەراش.
کەلا زەمانە فەیدا نەکر بەر
قەتلێ و قوولتیێ، یازیا تەخڤەگەر.
زەفی شێور کرن، و ڤر، خولەسە،
شێور دانینە بەر شۆراڤیا تەزە.
شۆرەڤی شێور کر، دەنگ دا سلیمان:
وی هۆمێرۆسێ چییایی نوهزەمان،
و ئەبوو – تالیب، هەمزە، ئێفێندی،
و رەسوول: ئەوی پووشکینێ زێندی.
... ئەو ئایوولا هان قەی ساداسایە؟
ئەو رەسوولە سەر گوونیب رازایە.
کی زانە، ئەو چ خەونا دڤینە؟
کی زانە نها مۆسکۆڤێ نینە...
یانێ ل یاپۆن، یان ل سینگاپوور،
یان وەلاتەکی مایینی هێ دوور...
یان نها دڤە ل سەر پۆستێ گێ
هەما باڤێدا روونشتیە رەسکێ...
یان لێرمۆنتۆڤرا ئەو خەڤەردە...
"دیلێ کاڤکاسێ"، دڤە بەردە...

یان دڤە نها زەریکە جاهل
پۆرێ وی سپی مزددە ب دل،
چاوا پێچیێ شەمس – بەرفا سەرێ چییا،
و هێسرێ چیا تێن هزی وان پێچییا...
رەسوولێ ناکا هشیاربە ژ خەو،
خەونێ بەدەوتر بڤینە دۆر خوە
داغستانا خوە گولدایی، ئازا –
و کوبراوەلات، چاوا رامووسان،
بکە د ناڤا کاخەز–رەقەمێ،
بشینە بۆنا دنیا ئالەمێ.

تاسا سالخیێ

ڤێ شەراڤێ ژ ئەم ڤەکن، برا،
شەراڤەک باشە، گشک پێدا تری،
ئەم سالخییا تە پێک بینن، برا،
سالخیا تامێ تەیی چێکری.
دیوارە دووزن، پەنجەرە مەردن،
سڤاخ شمشاتە مینانی نەینیک،
هەزار سال هەرن، دەگمە ژەڤ بەردن
پالکێد هانە بەدەوە تەنک.
سێمێنتا تە ژ ئاراراتێ هاتیە،
دار ژ پۆڤۆلژێ، تووف ژ ئەرتیکێ،
کلس ژ بەدەنا چیایێ شات هاتیە،
ئەڤ تێل و مێبێل ژ دەربالتیکێ.
هاتیە و ب زێن، هەرەکەتێ تە،

ئانەگۆری شام–شورەتا دەورێ،
هەڤبا پەرگەل بوویە، قەوین هەڤ گرتیە
مینا تفاقا وەلاتێ شێورێ.
رادیۆ دسترێ کلاما ئەشقێ،
شەراڤ ب شایی رند تێ ڤەخارن.
هلتینم کاسێ بن ڤێ ئیشقێ،
ئەشقی براتیا هەلالە ئامن.
براتی باشە... و خوەزل، خوەزل،
ڤێ سالا تەزە عەڤدێ دوور–نێزیک
گشک هەڤرا ببن باڤ–برێ ئەسل،
عەرد–عەزمان وانرا بڤە ئاڤاییک.
و دنیالکا هەڤدورا ئامن،
بەیراقا خوە وەک رۆیێ راگرە،
و عەدلایی مینا دایکا من
گشکارا ئاوا پەلاوێ داگرە.

***

ئەز ب زارێ زارا ساڤا:
قیز و خۆرتا، بووک و زەڤا،
کال و پیرا، دێ و باڤا
شەرا دڤێم – نا.
چی کێرانە قەتل و جەنگ،
تۆپ و تڤنگ، شوور و خەدەنگ،
دەنگەکی نا، ب هەزار دەنگ
شێرا دبێم – نا.

برا قوژین زورنێ بێ تەک،
گورین دەفا قورنێ بێ تەک،
نە ژ تۆپ و سیلھ و چەک،
شەرا دبێم – نا.
دەوسا دەستا خوونێداکن،
دەستێ خوە ناڤ هنێداکن،
نەخشێ ئەڤێ دنێداکن،
شێرا دبێم – نا.
عەزمان هیڤیا تەیە، بەندە،
تێ دکی ئەو قرار–قەندە،
ئەز کرا تە دگرم زەندە،
شێرا دبێم – نا.
ب خیال و سێورێ تەزە،
دیهار بکە شێورێ تەزە،
ئەزی هڤیا ئێورێ تەزە –
شێرا دبێم – نا.
ئوسا بکە بلبلێ من،
تم ئەشق داینە سەر گولێ من
و بسترێ ژ دلێ من –
شێرا دبێم – نا.

سێرگێی یێسێنینرا

دەما سازم و کلام، سێرگێی یێسێنینێ من،
تە حەواسم، ئۆ، سەلام، "سەودەسەر" و "دینێ" من.
کا کلاما تەیە نوور بکم بەلەد و رێزان،

بدم سەرێ رێنگا دوور، کانێ کویە ئەڤ ریازان.
بێم راوەستم ل بەستا، روونێم ل بن دارا بی،
ئاڤێ ڤەخوم ب دەستا، دار سەر مندا بکە سی.
با بلووڤە یەک ئاواز، بینە ئاه و زارا تە،
دەنگێ تەیر–تویا ب هەواس بکن بەس–بازارا تە:
بێم بنهێرم چارنقار – کۆنستانتینۆڤۆ ل ور.
چاوا هەر شێن و دیوار بوونە بێتۆن و کەڤر،
دەوسا پرا دار گرتیە پراکە بێتۆنە بەرک،
ماشینە لێ دهیرە دەوسا مهینا شێ – زەر.
تە هزکریە قەدیمیێ، دنیا نوه ژی، ئەرهەدە.
لەما بۆ مە ڤێ دەمێ تو هن کەڤنی، هن تەزە،
شوخلێ مە بوویە هەسن، لێ دلکێ مە نەرم و رەم
دنڤێژە، هەی لێزم، بەیتێ تە نوور هەر–هەر دەم.
پێڤا دژی، دکوتە: و ئەم دکن پەروازدن،
بێن وی شێنی، ل کو تە رێزکر بەیتا خوە پاشن،
چەرخڤەدن چا منمنیک، ژ نوورا تە سەودەسەر،
ل دۆر قامێ تەیی تیک، کو داردابوو چا فەنەر.

ڤارپێترا

کاروانێ تە هێ دچە و دچە،
کاروانێ تە دوور–دەرەز رادچە،
ب چێشیت–چێشیت، ب جوورە–جوورە
کاروانێ تە کاو تە دادگەرە.
ل ڤی کارڤانی چ مالێ بها:
دەرمانێ دلا و رەزێ روها،

تولم–تەمبوورێ ئازایا مەریا،
شام و شەمدانێ خەنیمێ تەریا،
هەڤکێ هسرەتێ، هنارێد هوبێ
و دوورەبینێد بەدەویا دنێ.
و تو "توجارێ" سێرێیی سەره
ددی، پار دکی بێ پۆل و پەره.
ددی کو رەوشا دنێ پر بکی،
زیوانێ ژ ناڤ کۆک و بر بکی.

ل باخچێ تبیلیسیێ

ئەڤ گولێ شۆتانه،
ئەڤ گولێ ڤاژانه،
ئەڤ گولێ ئیلیانه،

سۆر و سپی، قیچک
ب هەڤدو گرتنه،
ل هەڤدو ئالیانه.

ئاخ، خوەزی جاهالبم،
دیسا گەش و گولبم،
ئەڤان گولا باقکم،

ل بەر ئەوان برجا
گۆگینەکە گورجا
سەلام و سەباخکم.

هەرم گۆلا "لیسێ"

و راهێلم ئیزێ
ب قەیکا موهبەتێ.

دەرێم گەر و گەلی،
ل کو "ئوورووومێلی"
روهـ دڤە جنەتێ.

ئەڤ مسکەنی رەمە،
نوور و نفووس نەرمە
نۆلی نانێ چادی.

چقا ملەت، مەری
هاتنە ڤی ئێری،
گورج نەگۆتیە "سادی" .

وان "ئیڤێریا" بیستقات
قاسی قەدرێ مێڤان
راکرنە شپێ.

کور تە ب دل و جان
ب هەر زار و زمان
هکیاتێ نوور دبێ.

چقاسی ئاهلە،
ئاقاسی جاهلە
ئێرێ رووستاڤێلی

ب تام – تاشێ خوەڤا،
بەدەو – باشێ خوەڤا،

ب ڤان گولێ هێنی.

ئاخ، خوەزی جاهلبم،
دیسا گەش و گولبم،
ئەڤان گولا باقکم،

ل بەر ئەوان برجا
گۆگیناکە گورجا
سەلام و سەباخکم.

مرن و مایین

(شکۆیێ هەسەنرا)

ساکارتڤێلۆیێ ئاڤ خوە دکر،
هەتا سڤێ ئاڤ خوەدکر.
سڤێ تەڤێ دا بەر مە راکەت
شارستانەکی بەدەو–بکر.
مینا خەیسەتێ عەمر لەز–بەز
ئاڤتۆماشینا مە دپەکی...
لێ تە زەف دخواست ب هەیر–هەواس
بەر هەر توومەکی خوە ئەگلەکی...
لێ تە زەف دخوەست ل کەڤێد کەڤز
لووڤینا کورێ قەدیم سەهکی...
لێ تە زەف دخوەست ل دوور–دەرەز
دلێ خوە چل و چیارا ڤەکی...
و وان چل و چیا روهێ خوە تەز
روهێ ڤاژارا پەروەردەکی...

کاو بوو گورجستان، ئەسل بەدەو،
مینانی هوبا ئەول بەدەو.
و تەزە ل ور
تە فەم دکر
کو چرا چاڤچاڤادزێ دگۆ:
"بینایا چەعڤا ساکارتڤێلۆ"...
تەزە ساخ دبوو، قەی بێ، تابیدزێ،
تەزە تە شۆتا راچەعڤ دکر...
لێ ئەم وێ رۆژێ چووبووم تڤلیسێ،
مە شاییرەکی خوە چەل دکر...

***

بۆنا دایکا من
باڤێ من رۆکێ نەمریە، نەچوویە،
هەردەم دمرە:
بهار تێ، هاڤین،
باڤێ من دمرە...
چاندن تێ، چنین
باڤێ من دمرە...
برینا پێز تێ،
باڤێ من دمرە...
شینادا دمرە،
شایادا دمرە،
هاتن–چووینا زەریادا دمرە...
سەر تەختێ تژی،

خوەشییێدا دمرە،
خەونێدا دژی،
رۆژێدا دمرە...
و ... ئوسا هەرتم باڤێ من دمرە،
و دیا من دگری و دکەوگرە...

١٩٧٣ پامپ

"بنەڤشا بنەرد"

زێدایا سالێ بوو:
تفلا سێ–چار مەها،
کارەک خەزالێ بوو،
نووبارەکە بها.

باڤ و برا، داییک،
هوجەت بوون ب هەواس
ب چ ناڤێ لاییق
ناڤکن چووکا چەرەز...

دێ گۆ: "شیرن، شەمام"
باڤ گۆ: "پەری، پۆرسۆر"،
رۆژ دەرباز بوون و مەه،
نەدین ناڤێ ئانگۆر...

رۆژەکێ ژی چلە،
چاخێ بایێ هەڤسوود
بۆنا دار و چۆلا
کەفەن–کتان ددرووت،

نزام ژ چ فەسلێ،
چ با و باهێسیا
نار-نوورکا مالێ
کەر-کەر خوەدا ڤێسیا.

هاتن دۆرێ جڤیان
پیر و داییک و بووک.

کرن شین و شیوان
سەر خێرنەدیا بچووک
و بۆی هەزنتییێرا
گازیکنێ ب دەرد،
ناڤ لێکرن، ژێرا
گۆتن: "بنەڤشا بنەرد".

١٩٧٤ س.

چنین و نڤیسار

"خوەش-خووش، خوەش-خووش" -
ب زمانێ کێلەندیا تووژ
راست رێز دڤن لەسێ قالم
مینا رێزێ کلاما من.

گیها نەرمە، گیها خوەشبر،
لڤا ئاڤیێ مینانی دور،
مینا مۆرییێ کاوە کاربار
ژ گەردەنا هولا تێن خوار.
بینا پوونگێ دۆر من دگرە،

کاخپیتک بەر پیێ من دفرە،
و مینا وێ
کاخپیت–کاوێ

دلێ من ژی قەی دفرە،
ملێ من ژی نازڤرە...
کێلەندیا خوە دوورڤەدکم نیڤێ لەسێ،
دچم بەر سیێ.
– کودا؟ – باڤێ من من هلتێ، –
دیسا قەلەبێتکا لێکی سەرێ سڤتێ؟
نڤیسارا تە نارەڤە...
تێ بنڤیسی کەنگێ هەڤە.

گیهایە ناخد،
گیهایە وەخت،
کاخاز – قەلەم نها هێچن،
وەرە بچن.
و ئەز مەلوول–مەلۆمەستی
تێم سەر هۆنا خوە شکەستی.
ئێه، چ بێژم... باڤۆ زانە –
هەر تشت د وەختێ خوەدانە،
لێ نزانە شوخلێ شاییر
"بێوەدەیە"، "بێهەیامە"...

پامپ

پەز

ئاخ، پەز، ئاخ پەز...
پێشیا ئاڤتیێ بێ لەز و بەز
دکشە هێدی مینا ئەرەز.
شۆفێرێ لەز
چێر دکە نەس
ڤی شڤانێ هانی "قامەز".
لێ ئەز، لێ ئەز
دلێ خوەدا هسرەت–هەوەس
هج دکم وێ میا هانە قەر،
وێ بزنا هانە کەڤەر،
هەڤوورێ هان ب روو–هەدەن،
وی بەرانێ هانی دەندە،
وێ گیزکا کر،
کاڤرا کور،
رند راست دکم وا کەرێ خوە،
داژۆم دڤم بەر دەرێ خوە:
"ئاخ کەڤانی، ئاخ کەڤانی،
پۆرزێرا من نوور–نازانی،
جا بنهێر من چ دۆشانی
تەرا ئانی...ئاخ کەڤانی"...
ئاخ، پەز، ئاخ پەز
ئاخ متالێ رەش و گەڤەز...

***

پیرکا منە رەعم

وەردا رەعمەتی
دگۆ: "من خاریە
ئاڤا هەیاتی.
دگۆ، ئەز نامرم،
هەتانی – هەتێ
ئەزێ بمینم
ل روو–هەواتێ".
پیرکێ راستی ژی
(نزام چ وەختی)
خاریە ڤەی بێژی،
ئاڤا هەیاتی:
ڤا، بەر چەعڤێ من
ئەو ساخ سلامەت،
دەستێ وێ د بن
مێزەرا خلمەت،
بەردەکا چیل بەر،
سەدەف تژی سەر،
کومشک ل سێری،
شەرا رەش دۆرێ،
کوند ڤەدایە بەر
کەڤیا تەندوورێ.
پێشا دێرێ کەسک
پەژال ڤەدایە،

پشیکا بەلەک
سەر پال ڤەدایە.
چەعڤێ خوە گرتی
دکە مرە–مر
سلق دکە چزین
ناڤ تەندوورا گور.
و بەشەرەکە
شیرن سەر لێڤێ،
هکیاتا "سلقۆ"
ژ مەرا دڤێ،
ژ مەرا دکە
گلیێ جنەتی
پیرکا منە رەم
وەردا رەمەتی.

گۆڤەند

(کەریک ژ پۆیێمێ)

"کەرەمکن، کەرەمکن، کەرەمکن، کەرەمکن"...
هەوشا دەواتێ ڤەکریە هەم.
هنەک هوندورن، هنەک ل دەرن،
دلک داڤێژن ب ئەشق و خەم.

دلێد جاهلا، دلێد بێسەبر،
وەک کەوێد ژ ناڤ قۆلیتک، قەفەس
پرتین–قوورتینا رەفێ خوە سەهکن،
هەڤ دخوردلن هێبەت–هەوەس.

گوندی و "خوەندی" تێن بەرە-بەرە
ل سەرا فرە هلتێنە ژۆر،
و هێدی-هێدی گۆڤەند هەڤ دگرە،
رادچە کەڤان وەک کەسکەسۆر.

ئاخ، گۆڤەندا مە کورمانجی خوەشە،
ئەو ژی کەرەمەک ژ روو دنێ،
بەخت خەلەکێ وەک خەزالەک خشیم
بەند دکە ناڤا خانەک خنێ...

دزڤرە مینا چەرخا فەلەکێ
سەر نێت-مەرەما دلێ ئیسان،
سور و سۆهبەتا عەمر خێلەکێ
دتفقینە سەر روویێ قیزان.

ژنێد ژێهاتی، مێرێد هورمەتێ
رێز-رێز روودنێن کێفککەلژی،
لەمپێ تۆکێ وەک هورمیێ جنەتێ
دادلقن سەر تەختێ تژی.

دوور ددەفینە بینا بیڤۆکا،
بۆخسا ئەترانا داڤێ فرنێ،
شنگینیا تاسا، بەلگ و برقۆکا
دهەلە ناڤا سەوتا زورنێ...

زورنەچی قەی بێ، دەلوو-دەورێشە،
لێدخە پێرا خوە خار دکە،
گەپا رادهێلە، مقام دگڤێشە،

کو سێرەک دەلال دیهار بکە.

و ڤا، چاوا کو ئەورەکی تەنک
هێدی ڤەچخە ل گێدووکێ،
خێلی ڤەدکشە، وەک رۆیێ رۆنک
تەر دتفقە دێمێ بووکێ.

و بالا گشکا وەک گولباخانا
هانگا دزڤرە بەرب والی،
سۆر دڤە دێمێ خلفینا خاما
مینا کاتەکی د سەر سێلێ...

زەڤا هێبەتا خوە دخوردلە،
نزانە چبکە-دلکژەندی،
دۆرا گۆڤەندێ لەز دفتلە،
دەزمالێ ددە سەرگۆڤەندی.

و سەرگۆڤەندی ژ کێفا خورا
ڤەی دفرینە کەوەک کەدی،
مێر هەڤ قوورتینن نۆلی سیمرا،
کەوکی دمەشن قیز-بووک هێدی.

هەساڤێ پەر و دووچکێ تاوسا
شێن دشووشلن دێرێد کۆڤە،
ئاخ، خوەزل بڤن بابەشین وسا
ل دلێد گەرمە نۆلی سۆڤە...

زووکین-زمینا قەیدێ "زوولۆیە"،
"شۆرۆر" خندووکیێ دکە چۆکا،

گازین-گرمینا دەفچی سلۆیە،
دڤە خرمینا سۆل، ساپۆکا.

پاشێ "کۆچەری" خوەش هلدقۆشە،
هەواسێ ددن داوشاندنێ،
ئاخ، گۆڤەندا مە کورمانجی خوەشە،
ئەو ژی کەرەمەک ل روو دنێ.

***

ڤێ شەڤا شیرن، شەڤا شەربەتێ
ترکێ دسترێ.
نوور و نەخش کریە مەتهێ موهبەتێ،
و من ژی ترێ
بەیارێ بەرفی بەر من بیە سفرە،
و گەر بوونە تاس،
ژ جێرێ هیڤێ خولپ-خولپ دادگرە
یەک شەراڤەک خاس.
ڤەدوخوم، و ناڤ نوورا موهبەتێ
هەلیامە ترێ،
ڤێ شەڤا شیرن، شەڤا شەربەتێ
ترکێ دسترێ...

***

ئوسا دخازم، ئوسا دخازم
یەکێرا بێژم "قوربانا تەبم".
ئوسا دخازم ب کوبرەک نازک

خاس خانمەکە خلفینرا ڤەبم...
دلێ من – گولا بهارێیە نوھ،
تەزە ڤەدبە، تەزە ددە دەر.
بەرفا کالتیێیە بێرەمە بێروھ
ئاوا بێهەیام هات و دانی سەر.

***

هەرۆ–هەرۆ دزی–دزی
شالا سەرێ تە رادمووسم.
متالەکە هوب–کارزی
پرتیێ پەرچەعڤا خاچ دکم،
چەنگە ئاڤا سار، تەڤزی
ل دلێ خوە قراج دکم،
هەرۆ–هەرۆ، دزی–دزی
شالا سەرێ تە پاچ دکم...

***

ژ دەستێ من بینا پۆر و گولیێ تە تێ.
ئاخ، دەستێ خوە ئیرۆ ئوسا ئەز هز دکم،
ڤەی چنینە وانا گولێ ناڤ جنەتێ،
ڤەکرنە مەدەنەکی بێهەد مەزن.

ڤەی بێ، دەستێ من دەست نینن، لێ برێ من
ژ خەریڤیا پانزدە سالا تەزە هاتی،
و ب دەستێ دل ئەز وانا هەمێز دکم،
هەیر و هسرەت رادمووسم ب براتی.

ددمه سەر چەعڤێ خوه وەک تولوزماتێ
و بین دکم، گۆتن–گلیا ژێ پرس دکم،
ژ دەستێ من بینا پۆر و گولیێ تە تێ،
ئاخ، دەستێ خوه ئیرۆ ئوسا ئەز هز دکم...

***

رەخ وێ جەوا جنەتی
دژی هۆریا من گوندی.
وەک وێ جەوا نازە نوور
دلێ من قەلش کری کوور،
ناڤدا ب کێش–کلامی
دژی هۆریا من گوندی.

شەرا زەر

کەسەک تونە هلدە بینە شەرا هان:
سهەتەکە ل سەر تێلێ راخستیە،
داییە برین بالا من – عەرد و عەزمان،
سورا سێرێ هناڤێ من داخستیە.
چاوا بلبل دچە بەرب باخ–بۆستان،
ئوسا دلێم دچە بەرب شەرا زەر.
من چاوا خوەرا تێکرا تولزات
و بینکرا و راموسا شەرا زەر.
با تێ، با تێ، بەر بایێ بیە بابرکان،
روهێم بەرا جنەتێڤا دەرخستیە،
کەسەک تونە هلدە، بینە شەرا هان
سەهەتەکە – ل سەر تێلێ راخستیە...

***

چەعڤا – تە مقووف، دەستا – تە مقووف،
من نەدی بین و رەنگێ تە رەزێ،
دلێ من بۆی تە دکە تووفە–تووف،
دشەوتم ناڤ ڤێ هوب–هەوەسێ.
من دەوا دل دا کاخازەکی سووف،
ناڤێ تە ئەزیز مۆر کر، مەرەزێ.
چەعڤا – تە مقووف، دەستا – تە مقووف،
هەرۆ پاچ دکم پەرێ کاخوەزێ.

***

ئەم دووری هەڤ، دبووری هەڤ،
کەر دشخولن ژ نوورا هەڤ،
نە ئاخ دکن، نە دەی دکن،
دوورڤا چەعڤا هەڤ خوەی دکن:
نەبەک یەک مە چەعڤدەر دڤە،
خەلقێرا بەنگزبەشەر دڤە...
ئوسا سڤێ تا ئێڤارێ...
ئێڤار کو تێ، ئەز و یارێ،
هەڤدورا نە خاپ و خایین
دچن هێسا و ئارخایین –
ئەو جەم مالخوێیێ مالا خوە،
و ئەز ژ بال – هەلالا خوە...

***

ئەڤ شەڤا هیڤەرۆنێ،
چ چاییرەک بێ سەر–بنی...
دەسا هیڤێ کەتە هۆنێ،
گول–سۆسنێ ئەزمێن چنی...

قرخ هلکەت سەر مسکینیا،
هیڤ داکەتە سەر دبووری،
دەردێ دلێم، گولا کوردا،
تو من دووری، تو من دووری...

بنهێر، کەو چوو پاشلا کەوێ،
بلبل سەر گولێدا خارە،
دنیا–ئالەم کەتیە خەوێ،
لێ دلێ من زارە–زارە...

ئاخ، دل زارە، موهبەت دێیە،
تە نات، نەگۆت "لووری، لووری"،
دەردێ دلێم، گولا کوردا،
تو من دووری، تو من دووری...

پامپ

***

جارنا دلێ من مینا کەوۆکێ
دخوەزە دەرێ ژ قەفەسا سینگ،
هەرە و داینە سەر وان بیڤۆکێ
بەدەنا قیزێ خامکە خالفین.

لێ ئەو ئاقاژی نە خامن، فەقەت،
قەی منرا دڤێن ئاڤرێد قورە:
"بوهوریە، کالۆ، تە وەخت و موهبەت،
داخوە نها بەر جاهلێ تورە"...

و ئەز ڤەدکشم هەساڤێ کالا،
روودنێم جارنا تەڤ کالەمێرا،
خوەرا دکەڤم ناڤ گالە-گالا،
و جارنا وانرا دخوونم شێرا.

لێ بیردە هنگێ کالەک وێدا تێ،
قەی دکێلمن دەستێ رجافۆک:
"راڤە، جاهلی تو، شکر خوەدێ،
کالم، خوە ناگرم سەر قودوومێ چۆک".

و ژ بەر کالێ رادبم شپێ،
پشتا من دێشە، لنگ دتەڤزن،
ئەز فکار دکم دەرەجێ دنێ
و خوە-خوە خوەرا وا دکم گازن:

"ئەڤ چ یاشەکی یاخە چلسالی،
گەرەکێ داخوی ل بەر ژۆر و ژێر،
کورد ئیدی کورا ئەڤ پرس لەڤ ئانی:
"سیسالی گورە، چلسالی ژی - شێر".

١٩٧٤ پامپ

رندێ

بەریێ تەدا کشمیش هەنە؟
ئێمیش هەنە بەریێ تە؟
بن بەریێ تە زەردەلەنە،
ماشۆقم، مشتەریتێ تە.

چەعقێ تەدا یاقۆت هەنە؟
یانتار هەنە چەعقێ تە؟
چەعقێ تە جۆت هەڤکێ دورا،
هەلیامە ناڤ هەڤێ تە.

چەعقێ تە شین – بنەڤشێ گەش،
دێمێ بەرفی دانە دەر،
بروو–باسکێ کەڤۆتکا کەژ،
کێر و کەڤان بوونە سەر.

ئەنیا ئەینە ب خەم–خەرێق
هەلا نەبیە خەت و خاز،
کێ خوە ناڤدا مێزە دکە،
دڤە خۆرتێ بەرمراز.

گوهێ گولین، شێبسکێ زەر
لێ پەنج بوونە نۆلی تەڤ،
بێن و بوهوشت، مسک و ئەمبەر
داڤێ ژ خال و خەڤخەڤ.

رندێ بوویی خەبەر و بەس،
وەی هالێ من بکرچی.

باهاری تو، هاڤینم ئەز،
بەرب تە تێم، تو دچی.

خۆرتارا

ئەز هێ کارم، گەلی خۆرتا،
وەرا راڤم گولاشێ،
شەپێ بەرفێ بقەلێشم
و نەکم تو تالاشێ.

دەست-لەپێ من مەرد و مەزن
کارن لەسا لۆد بکن
و بنڤیسن شێرێد نازک،
نەخشێ زێرین زۆد بکن.
لێ هوون کارن ب پرسەک خاڤ
دلێ قیزا بکرن،
ئەز نکارم ب هەزار شێر،
وەکی پێدا لال-دورن...

***

جەو دسترێ نازک،
مێشە لووری دکە،
خەم-خیال و هزنگ
ژدل دبووری دکە.

سیا دارا بیێ نۆلی
پەرێ ملیاکەتێ

داکەتیە عەدلی
سەر من جان–جەسەتێ.

دخازم ئەز رازێم،
لێ بەری رازانێ،
نەیازەکێ دکم
نۆلانی ئازانێ:

هەرکێ بەنیا بەدەو
رانەکرم ژ خەو،
رەجا دکم، رەبی،
ئیدم هشیار نەکە...

١٩٦٧

تو چوویی، چوویی

ئەزێ – چەعڤێ تە ئید نەیێم سێرێ،
ناچم خەون – خێرێ
وێ جنەت–ئێرێ...
تو چوویی، چوویی...

ئەزێ پاچ نەکم ئیدی پۆرێ تە،
بروو–قۆرێ تە،
گەردەن–تۆرێ تە،
تو چوویی، چوویی...

ئەزێ نەیێخم ئەوان لەپکێ تە،
هەردو تەتکێ تە

نەڤم سینگێ خوە،
تو چوویی، چوویی...

گستیلکا تەرا ئەزێ نەلیزم،
ئەزێ نەبهیزم
دەنگێ تە لێزم،
تو چوویی، چوویی...

تو چوویی، هەما
سەر زارێ من ما
ناڤێ تە بها
نۆلانی دوا،
تو چوویی، چوویی...

١٩٦٧

بەدەوا سەرە

روونشتبوو ئاڤتۆبووسێ
ژنەک سەرە، شێن-شتاف،
پۆرێ وێ کەژ مینانی زێر
"زیڤ" تەزە خوە دابوو ناف.

قەرچوومەکێ نەرمک و ناز،
دێمێ قەرقاش دابوون دەر،
چاوا لۆشێ کرکێ خاس
هوورک-هوورک گولبدە...

نقۆ ببوون ئاگرێ چەعڤا
د بن برووێ وێیە کەژ،

چا رۆ تەزە هەرە ئاڤا
ناڤ نەینکا بەرێ گەش...

درانێ وێ چیل دکرن،
خوەش بوو کەن و کێفا وێ،
مینا کشمیشەکە شیرن
خال هەبوو سەر لێڤا وێ.

قیزەک جاهل کەتە ئاڤتیێ،
سەر کورسیێ پێشبەری من،
ئۆرتا من و وێ کولفەتێ
خوەرا روونشت کەر و پم.

من ژێرا گۆ: "بباخشینە،
هیڤی دکم، قیزا رند،
خوە هەڤەکی وێدا بدە.
وێ کولفەتێ بنهێرم"...

ئێلکان

ئێلکانا چیل سەر رووێ بەرێ
بایێ دینرا قسە دکر،
زوخرێ زنار ل همبەرێ
مەلوول–مەلوول کەسەر دکر.

دخاست ئێلکان بەرب وی بێ.
و هەی دهات ئێلکانا چیل،
هەی جار دنێ گوه ددا بێ،
دچوو ناڤا دوومانا شین.

رۆژەکێ ژی ئەو هات نێزیک،
ئوسا نێزیک، ئوسا ئازا،
کەت بەدەنا زنێرە سی،
زنار ئەو گرت، رند راموسا.

ئێلکان ژ وی رەڤی ب خەید،
لێ ڤێ جارێ نە ئاڤا دوور،
ناڤا گۆشێ بەرا بێ هەد
متالادا ململی کوور.

با هات شنگیا ل بەر گوها:
"وەر، ئەم هەرن دوورانا سێر"،
لێ تشتەکی قەوین دها
ئێلکان دبر بەرب زنێر...

باهایارە، شاییر

بهارە، شاییر،
قەلەمێ جەم خوە هازر خوەییکە...
تە هەو دی خومام کەتە گوهێرا،
تە هەو دی چەمێ هەملە هلشیان،
پێلا پارتێڤ کر نۆلی کهێلا،
و "سیارێد" سپی سەر هلقۆشیان.
تە هەو دی شەپێ شەقال مەهەسکر،
ستو زنێرڤا بوو چالما چیل،
قولنگا چیتێ ئەزمین مەقەسکر،
گێلیدا گریا رووڤیکی پیر.

تە هەو دی رەفێ رەشێلا دەنگبێژ
شریتاڤا بوون شەڤە-شردان،
ل سەر "مەزمەزکێ" "دبووری" درێژ
راچیا زنجیرا کەرێ شڤان.
تە هەو دی بەرخا کۆزا کر کالین،
دووێ پووش، پەلاشا سەر گوند بوو ئەور،
تە هەو دی بیردە گولپەریا نارین
تەرا کەنیا وەک بنەڤشا گەور.
و دلێ تە ژی تە هەو دی ژیر-ژیر
سترا نۆلی تەیرێ تۆرخە،
ئێ، ئۆلەجاخن، باهارە شاییر،
قەلەمێ جەم خوە هازر خوەییکە.

***

من بەرفێرا
ددا چێرا،
من هوو دکر باگەرێ دین،
ئاڤر ددا زڤستانێ،
مابووم هیڤیا باهارا شین...
...کەل کەت عەردێ،
هولگولم دەرتێ،
بووز بچڤیە، خمە-خم تێ...
بەرف دمرە،
دکشە، دچە،
سەڤا بەرفێ... گریێ من تێ...

***

بهار ڤەبوو، دەرێم چۆلێ بەرفا مێڤان ڤەرێکم،
قەدا سالێ، خەما مالێ، کول و کۆڤان ڤەرێکم،
برێ بەرخا بەردم پالێ، کەرێ شڤان ڤەرێکم،
خەونەکە خاس، بەرخڤانکی خام ب توور–هەڤان ڤەرێکم،
چیا شین دکن گولتم – گولتم هەرم، هەرم هەڤرازبم،
بەلەکیکێ هەتا یا دن ل "دو دنیا" دەربازبم،
ب ئەشق–ئەڤین، گومانەک نوھ پەروەدەبم، پەروازبم،
هەیرا دلا بکم کلام، کارڤان–کارڤان ڤەرێکم.

***

دیسا گولان گەلیارا هات،
با بینەکە خوەش بەلاکر،
هیڤ ژ ملێ مسکین هلات،
ل چاییرا چەم قەلاکر.
دەنگێ بەقا خوەش–خوەش راچیا،
چا فیقێخن شڤانێ چیا...
قەی بێ، نە سی سالی بەرێ،
لێ ڤر چەند سهەتا پێشدا
پەز گوهێرێ دا مەخەلێ
کورکەکی قامچی دێستدا.
شڤانێ ئاپ تاس هلانی
و کەتە بەر میکە هرک،
تە ترێ هیڤ ژۆردا ئانی،

دانی ئۆرتا خوە و کورک.
وان فرە–فر شیرێ گەرم خست،
دو نانا سەر هەڤدا ئانی.
پاشێ شڤان تتوون دەرخست،
کورک سەر پۆت سەری دانی.
بالا خوە دا ستەیر و پەیرا،
ئەو ئاریکا وانە قەی بێ،
وەکی دیا وی هەوەس–هەیران
دنقشاند شەڤێ ئەیدێ.
هیڤ "کولەکە"، تیرنجا نوور
"دۆلیدانکا" ژ هەرمووشە،
داکەتیە سەر وێ گولا دوور،
کو دبرقە نۆلی شووشە.
کورک کەتە ناڤ متالا،
کەتە ئەوێ "دۆلیدانکێ"،
بێ نەرم هەژاند، بەقا سترا،
و ئەو رازا تا بەربانگێ.

١٩٧٧

دارا باهارێ

خوە رند رێگرتیە
دارا بهارێ.
دارا بهارێ
کەتیە بەنگا خوە،
قەند و قرارێ.

چقلێ تەر – جاهل
دکن خلەبل
ب زمانێ شین.
لێ چقلەک کەرە،
چقلەک نە تەرە
و ناکە خشین.
بەلگ پێڤا تونە،
رەنگ پێڤا تونە،
ئاخ چقل مریە.
لەما فەم ناکم
سەوتا چقلێ دن
کەنە، یان گریە.
وێ فەم ناکم، نا،
لێ رند فەم دکم
دارا بهارێ:
ئەوێ ب هەیران،
ب هسرەتا دل
"جنیازێ" چقل
راگرتیە سەر مل.
و ناخازە کو
چقل بێ خارێ،
چقلێ مری ژی
ئەڤێ بهارێ...

پاییزا گەش

توێ بێژی تەزە بهار تێ،
توێ بێژی تەزە یار تێ،
ئاخ، هێورزا چڤیکا
ئوسا هەواس، هشیار تێ.

کەری کوندریە بەرپالێ،
زەڤیا پاییزە شین دکە،
رووڤی ل هافا نەوالێ
کونا کێوریشکێ بین دکە.

جەوا جنەتێ بەروار بیە،
ئادا ئاژرووداگێرە،
تەیر دارا تێلێڤا تاربیە،
خوە د جەوێدا دنهێرە.

هیڤ هەیری رۆزگارا ئیرۆ
مەت مایە و ناچە ئاڤا،
رۆ – ل هەما عەزمانێ ئیرۆ
دکەنە وەک زارا ساڤا.

ل بەر ڤێ نەدیر و تیرێنجێ
"هەڤتێمانات" و "قەمەرداخ"
نۆلی دو برێ قازانجێ
ل هەڤ دنهێرن ستقێ ساخ.

***

جارکێ ژی هلدم دار و هەڤانێ،
دەرێم "داڤانێ"،
دبوورڤا تابم،
جارکێ ژی تیابم
"گەرا قوربانێ"...
جەوا جنەتێ
جارکێ ژی سەهکم،
"تووژکێ زیارەتێ"
جارکێ مێزەکم،
"کەڤرێ کۆرۆرا"
جارکێ قسەکم،
گەزگەزکا گەلیێ
"زیارەتێ" خوەخم،
ژ "کانیا میرزە"
ئاڤەکێ ڤەخوم،
پاشێ زڤستان،
تو بەرا خوە سار
سەر چۆل و بانیێ مەدا بینە خار...

مینا خوەبە

چلێ پێشن، مەها زڤستانێ ناڤین،
فەقە، گەرمە، هەوا خوەشە نۆلی هاڤین.
دواع دکن: "ساله خێره"،
هیڤیێنه پەز هەره چێره...

لێ ئەز هیڤیا باگەرێمە، باگەرێ سەق،
چاخێ دەری درجفن، دکن رەق–رەق،
تێل دزووکن نۆلی گورا،
تەیر خوە داڤێن قول و پرا،
زڤستان تێ، "بازرگانێ" خوە "ئیخ" دکە
با "برنجێ" خوە "تێخ" دکە،
دەشت و چۆلا دشوولکن، "زیایێد سپی"،
عەڤد و روهبەر خوە ژێ دپی،
سور دشدن، بەرف درەقە دڤە شەپە.
ئەز هز دکم کو زڤستان
مینا خوەبە...

١٩٧١، پامپ

***

دەما هەچێ چیا دنهێرم،
کەنەر–کەڤیێ سۆما سایی،
ئوسا فەروهـ ئەز فەم دکم،
کو چیە عەمر و چیە شایی.
چیا لەزەتا ڤێ دەما کن،
چیە قەدیمی و چیە نوهی،
ئوسا هێسا ئەز گەم دکم
راژ–رەڤۆیێ خوەیی چوویی...
دچم، دچم سەر ڤەدبم
ل هوبا خوە ئونداکری،
بەر زنارکی دەرڤەدبم

مینا جەوەک جەواهری.
سەر ڤێ جەوێ قەی دا دڤە
هولما بەرخک و کارێ من،
قەی عەزمانێ شین چارقولبە
بیە پارزوونێ فکارێ من...
١٩٧٣ یێرێڤان

***

ئیدا هەر ئالی بەرب کالتییێمە.
پۆرێ من سپی،
ئەڤ دار و تزبی،
ئەنی، جێنیکێ قەرچۆمەک لێنە
و کەنێ مەست کو یار خوە ژێ دپی...
لێ هەر تەنێ دل
مایە مقابل،
ناهێلە رهەت روونێم رەخ کالا،
خوەرا بکەڤن ناڤ گالە-گالا.
نۆلی نەڤیێ بەر هەما کالکێ خوە
ئێجزبوویی ژ قسێد مقەرەم،
وێ دەستێم گرتی کاش-بەرکاش دکە:
"کالکۆ، ئەم هەرن، کالکۆ، ئەم هەرن".

١٩٧٥

جێنیک

چما جێنیک سپی دڤن،
کو نە وەختێ وانە؟...
دفکرم... ئاخر جێنیک
نێزیکی گوهانە...

١٩٧١

***

ئەم–شاییرێد شەرقێ
خوە مینانی ئاڤا
دڤن بەرب ئەرقێ
شاییرێد رۆژاڤا.
لێ دل دیسا دچە
بەرب لیریکا شەرقێ،
چاوا کو گولباخان،
چاخێ کو رۆ دەرتێ...

***

کورد خەریبدۆستە.
کورد ژ ملەتا ئاقا هز کریە،
وەکی ناڤێ وان
ب هەواس–هەیران
کورێ خوە کریە.
گۆتیە ئینگلیس،
رۆمۆ، رەجەب،

کورێ خوە ئەزیز
ناڤکریە ئەجەم،
ناڤکریە عەرەب،
ئوورس و گێرمان.
و هەلا چەرکەز،
جاهوود،
ئەمیران.
کورد خەریڤدۆستە.
هەر ملەت و مەرد
سەر زار و دلێ کوردادا دژین،
لێ هەنە نەمەرد،
کو ناخوەزن کورد
عەردێ ژی بژین...

١٩٧٤ پامپ

***

فردۆیووسیێ مەزن
ناڤا "شاهنەمێ"
بەدەوا بها
مەرا نڤیسیە
قسەکە ئاها:
هەبیە شاهەکی
ئەجێڤی نەهەق،
ناڤێ وی شاهێ
ئەجێڤ – ئەژدەهەک.

ل سەر ملێ شاه
هەبوونە دو زیا.
رۆژێ مەژووێ دو
جاهلێ توورە
بیە خورێ ئەوان
زیایێ بێجوورە.
دو ئاسپێژێ هەیف،
دو قەنجێ خوەدێ،
گونێ وانا زەف
خۆرتێ توورە تێ.
دڤێژن: "قە نا،
ژ هەرد زلاما
ئەم مەژووێ یەکی
پاری سەر زیاکن،
یێ دن جوورەکی
کەر-کەر ئازاکن".
و ئوسا ئازا
دکن یەکمەری،
داڤێژن
زێرەزمینەکە تەری.
چاخێ دگهیژە
چل-پێنجی هەڤی،
وان بەردن ب
رێکە نەقەڤی.
ئەڤانا دچن

سەرێ چیا-بانیا،
خوەرا چێ دکن
کۆخک و خانیا،
مال خوەرا تینن،
دکن هال-زەواج،
و - ژ وان پێشدا تێ
ملەتێ کورمانج.
بەلێ، ئەڤ قسە
هکیاتە ئەسە،
وەکی شاییرێ
مەزن سەهکریە
و مەرا بەدەو
وا قسە کریە.
ئەم مەریێ دەوران
و ئولێ تەزە
ناکنە تاریق
هەر هەموو قسە.
ئەم باوەر ناکن
ل وان زیاییێ سێر
ملێ ئەژدەهەک،
لێ باوەر دکن
گەلەک، زەف گەلەک
کو زیاییێد زولێ
دڤن چینێد سەر
ملێ ئێد مینا

قاسم و ئەنڤەر
و دخون سەرێ
وەتەنهزێ کورد،
سەرێ وان تۆرن
و توونسزێ کورد.

هرچ و قابان

هرچ خوەرا رۆکێ ژ سەرێ دارێ
لەپەک–دودو گووز ئانیبوون خارێ،
دشکێناند دخار،
قابان لێ کر قار.
ژێرا دڤێژە:
"وەی هرچێ برا، تو و ئەو پێشە؟
تو دنێ–دنێ
بوویی هەوجێ وان کۆریێ نەهێژە؟
جا ل خوە بنهێر،
وان کۆریا بنهێر...
تو ئاخێ ئێلێ، تو پسپۆر، تو زۆر،
ئەو گووز خورەکێ کورەبەشکانە،
خەرجێ مشکێ کۆر...
تەرا، پسمامۆ، خورمە دکەڤە،
دکەڤە کاکتووس،
شڤتەلێ نارنج و سێڤێ شافران،
لێ نە کو ئەو گووز.
برا ئەز بمرم ل دەشت و دووزا،

خوەدێ من نەکە هەوجێ وان گووزا...
هرچ بوو باوەر کر، ئیدی گووز نەجوو،
کاکل و کورچۆم تووکر، لێدا چوو.
چوو، ڤردا–وێدا هەڤەکی گەریا،
دیسا ڤەگەریا،
دیت ... چ بڤینە، قابان نۆلی سا
دکەرپینە قالکێ گووزا...

١٩٧٠ یێرێڤان

***

بچووک ل هەوشێ گازی دکە: "مام".
(ئۆ، چقا دایکێ ڤێ زارێ هەنە...)
چل سەری کڤش بوون ژ پەنجەرێ تام...
لێ "ماما" وایە، ئێ دن زێدەنە...

بچووک فکری لێ چاوا بکە،
وەکی کو جەفێ نەدە دایکێ دن...
قرارکر، جارەک دن کو گازیکە،
ناڤێژە "ماما"، بێژە "ماما من"...

١٩٧٢، یێرێڤان

دێوێ سپی

دێوێ سپی کومکۆلۆز
سیار بوو هەسپێ خوەیی بۆز،
ئاژۆت سەرێ چییایێ تیک،
هێلا کرە فکە–فیک:

"ئەو کییە–کەتیە بەرگا من؟
کێ پەز بەردا مێرگا من؟
ئەو چ هرچە وێ پالێ؟
ئەو چ بوومە سەر دارێ؟"
گۆت، قامچیێ خوە باتنی
باکر–باکر، بر–ئانی،
یەک ل گوهێ شڤین خست،
یەک ل گوهێ گاڤین خست،
دا دوو هرچێ کر دەلێ،
بووم قەفلاند کر چەلێ.
قابان ئاژۆت قامووشلخ،
خەزال خستە مێشێ سخ،
گورێ تۆپال کر کەندال،
قولنجی کر رووڤیێ کال،
کێوریشکا پیر خەرقاند،
بزنا کووڤی تەرقاند،
کەری–سووری کر گۆما،
تک و تەنێ ئۆرتێ ما.
ئێژا زووکیا نۆلی گور،
مینا پووپیا گازیکر،
گریا مینا لەلەوین،
وەک پشیکا کر مەوین،
فشیا–کشیا چاوا زیا،
ڤەگەڤزی نۆلی سا،
لیست، رەقسی و ئاخر

خوە–خوە ژ خوە سەرما کر.
داکوتا گوند لەیلاجی،
کوتان دەری و باجی:
– تەق، تەق، تەق، تەق...
– ئەو کییە؟
– دێویَ روودانسپییە...
دەری ڤەکە، کەڤانی،
بنهێرە من چ ئانی...
قەند و شەکر
ژ دیاربەکر...
برنجێ چیل
ژ چین–ماچین...
من بەر دێری کریە لۆد...
بکشین هوندور کۆد ب کۆد،
مالێرا سال دۆنزدەه مەه
بکی پەلاو، ماستەوە...
ئنکا هۆتێ
وا گۆتێ:
– سەرێ هوتۆ،
سەرێ قوتۆ،
چەوال برنج، یەک شەکر
مە دوە ل مال پەیاکر...
تو برنج و شەکرێ خوە
خوە–خوە چێکە، خوە بخوە...
"هوو، جەدوو... – دێو گۆتێدا، –

– چ بێرەمە، بێخودا".
گۆت و دەرێ دادای هشت،
لۆدێرا کر قشتە–قشت:
– کانێ... کا، کا..
– هانێ، ها...
و ڤر هلدا گورز گیها،
بر ئاڤیتە ناڤ کەندێل،
کەڤر–هەستێ خوە ژەندێ،
پیشۆ گەشکر و برێ،
هێ ڤێنەکەت پوفکرێ:
"پوف ها پوف... توو ها توو..."
نە بوو ئالاڤ، نە بوو دوو...
پهینەک دا کوچکێ خوە،
وان دەرا کر دەرەخە...
لێ هنگێ چەند قیز و کور
دەرکەتبوون ژ هوندور،
ل دەر مالا، سەر خانیا
دگۆتن و دکەنیان.
"هە...هە...دێوێ ئارۆدە
کوچکا نزانە دادە..."

١٩٧٥ یێرێڤان

چیڕا "خشتێ"

و "سۆڤا دین"
"شەڤ ژی نە تو تشتە،
نە تو کارە و کێف.
نە کەس دڤێ "پشتە"،
نە رەڤە نە رکێف.

تەنێ – وەهید روونێ،
مەلوول بکە مرین،
بگەر دۆر ستوونێ،
پۆچکا خوە بزڤرین.

نادک ناچە – نایێ –
پەنیێ پەنجرووکی،
یان تەڤاخا دایێ
بگرێ دەڤەرووکی...

ماکا مالاڤا ژی
وەکی کەتە خەوێ
خوەدێ بیرێ دچە،
کو ما خشتۆکا وێ"...

ئاوا هشیار مایی
خشتێ تەک و تەنێ،
گوهـ بەرژێر بەردایی
خەم دکە رەبەنێ.

یەک ژی مینانی وێ
خەو تەقسیە ژ چەعف
ئەو "هەیوانا" هانێ
ستودرێژ، ئەجێڤ...

لێ هەما ئەو هێرس بیە،
سۆر بیە مینا جوورجوور
و "توو" دکە پێشبەر،
خوەدا دکە پوور–پوور...

هلبەت زەف بینتەنگ بیە
تەنێ، وەهید، بێخەو...
گەلۆ ناڤە، وەکی
خشتێ بلیزە تەڤ...

و نەرم داییێدا دەست،
لێ ئاگرا ئاشیت
ئوسا تەتێ وێ گەست،
هێسرا چەعڤرا ئاڤیت...

خشتێ گریا، فەقەت،
قورساخ ئوندا نەکر،
هلدا شالەک خلمەت
و دوورڤا لێ وەرکر...

هلدا گولۆک، گۆرە،
ئاڤیتە "قورەیێ"،

"ده گۆ بمره، هەره،
کەرا بێجوورەیێ"...

لێ بێجووره هێرس کەت،
"زمانێ" خوه دەرخست،

راهێشت خاس و خلمەت،
گهیشت بەڤشک و بست.

بوو کوختە–کوخت، کوفین،
مالێدا بوو هەوار،
رابوو خەما خلفین،
رابوو نادێ خەوار.

ئێ شال رەڤاند، ئێ شەرف،
ئێ دا سین و مسین،
ئاڤ رەشاندن و بەرف
سەر زمانێ "یا دین".

"زمانێ" وێ کشیان،
تەپلخانێ دانی.
دەری–باجی دادان،
و عەدلی خانی،

لێ خشتا مە؟ خشتێ
کەتیە قولچێ خێنی.
شڤەک دانه پشتێ،
تەپەک دانه سێری.

مرووزکری مایه،
ماما وێ ژی هات بال:
– کێ، گۆ، ل ته دایه؟
گریا خشتا تفال.

گۆ: – لێ؟ دینا هانێ
وا ل هەڤخست ئەڤ تام،
نادێ کور ژ ئانی
دەوسا وێ ئەز کوتام...

۱۹۷۱، پامپ

چیانۆ

چیانۆ، هەی چیانۆ،
گەلی خوەشجیانۆ!
من گەر–گەشتێ وە
زەڤی سەیر کریە،
زەڤی – ل پشتێ وە
کەن–کەسەر کریە،
گەلە گول، پنجار
سینگێ وە چنیە،
گەلە ئاڤێد سار
کانیا ڤەچنیە.
هەوا وە زەنیەت
من هەجام کریە،
سەر جەوێد جنەت

سەر–چەعف جان کریە.
بەرخ ئاژۆتنە سەر
ئاف–دەراڤێ وە،
رازامە ئەز بەر
سیا زنارێ وە...
ئەز بەندێ بێ پەر
ل هێسووێد وە شین
گهیشتمە بەر
پەرێ ئەرش–ئەزمین.
وردا من دەنگێ
تەیرا سەهکریە،
وردا دوور–دەرەز
من مێزە کریە،
وردا سترانێ
من هەواس کریە،
و مراز کریە
کلامەک ئوسا
باڤێژم سەر وە،
قاپووت–قوتنیکی
ئوسایی هێژە،
وەکی کو ساز بێ
ل بەژن–بالا وە...

ئەز شاییرەکی
ژ چلی دەرباز،
نە هۆستاتییێدا

کێمم، بەلەنگاز،
نە بێ هەیرم ئەز،
نە بێ هوب–هەواس.
لێ نکارم هێ
بەدەو، بێقوسوور
ل هەڤ بینم وێ
شێرا نار و نوور،
بدرووم وی قوتنی،
قاپووتێ هێژە،
وەکی کو ساز بێ
ل بەژن–بالا وە...
چ قاپووت هەیە،
چ خاس، جەواهر
ژ وێ خەملا وە
بهارێ چێتر؟
چ دێرێ کوردێ
کەسکی ب کۆڤە
وێ دۆر وە بگرە
ئوسا چارچۆڤە؟
چ قەیتان مینا
گول–بنەڤشێ وە
وێ بچلڤلن
ئوسا – ل پێشێ وە؟
چ کلام ئاوا
وێ خولینکە خوەش

مینا ڤان جەوا،
ڤان تەیرەدێ نەخش؟
ل پێشێد وە رند
بهارە ناکا.
شانەشینێد گوند
نۆلا قیز-بووکا
سەری گرێدای
سۆر، سپی و شین
کەتنە د ناڤ
شاییکە رەنگین.
و وا: دبووری،
قووچ و قەمەرداخ،
ئەورێد کەو ل سەر
سەرێد وە پاپاخ،
وە ل دۆر ئەڤی
گوندێ دەواتڤان
ب هەوەس گرتیە
گۆڤەندەک گران.

چەمێ بووزدرین
ب خولین-خوشین
رەخ تە راهشتیە
قەیدەکی تژی.
قەیدەکی وسا
خوەشی شیرنشا،
کو بەرف بەر هەلیا،

سەر هەڤدا کشیا.
تەنێ چەند کەوکی
گولتمایی مان
ل گەر–گوهێرێ
"دبووری"، "خاما".
قەی بێ قازن ئەو،
ب پەر–دووچکێ خوە
کورک روونشتنە
ل سەر جووجکێ خوە.

فێزا واندا پش
"دووبریێ" سەڤا
نەرم و نازانی
شەمس دچە ئاڤا،
ئوسا چا زەریا
ئوورس پۆرزێرین
نقۆبە د ناڤ
پێلا بەرێ شین.
و کەرێ شڤین
سەر مەزمەزکێ چیا
مینانی زنجیر
بەرب گوند رادچە.
شڤان پێشیێ تێ،
کەلبێ وێ – ل دوو،
مینانی چێژا
ل بەر "کێنگوورووو"

بەر پاشلا شڤین
خانێ دکە باش
سەرێ بەرخەکا
تەزەبووی قەرقاش.
کورکەکی ژیر
وێ ب ئەشق و دل
مزگینێ بدە
داییکا دەوکل.
داییکێ داکە
دەوێ بینبهار
و چار–پێنج هێکا
بشینە دلبار،
وەکی کو سڤێ
شڤانێ پسپۆر
بخوە تەڤ قچیێ
بۆکۆنەکی سۆر...

لەزەتە، وەلە،
زەینەتا خوەدێ،
چاخێ شڤان سەر
سفرا تەبیەتێ،
چەند نان و هێکا،
هن پەنێر، تۆراق،
جارنا ژی پێرا
نیڤ شووشە ئاراق
ژ هەڤانێ خوە

هەوەس دەردخە
و دلێ رهەت
تەشتیا خوە دخوە.
لێ وا نیبیە تم.
هەبیە دەورەک دن،
چاخێ کو رێنجبەر
دەڤێ وی ل نان،
چەعڤی ل همبەر
نهێریە هەیوان.
چم گور هەبوونە،
دەڤەیێ دوپێ،
بر کرنە برنە
قەرسێ و قولپێ...
ئەسکەر هەبوونە،
ئەسکەرێ شولەت،
سەر هێسووێد هێشین
لێدانە خێبەت.
جارێ چەند میستەور
ستاندنە شڤین،
خوەرا کرنە
شیڤ و فراڤین.
رێنجبەرێ چۆلێ
ناڤ کەسر و کەربێ،
تیبوون ل هێسویا
شکاندیە – بەرفێ.

چمکی جەو–کانییێ
هەد و هەساڤ دەر
بووبوون خوون، خۆلۆر،
ئاڤ گراڤێد گەور.

بەلێ شەر دبوون،
تالان و تاژان.
جەو–کانییێ جنەت
ب خوون دکشیان.
دژمن لێددا.
دژمن دسەنی،
ئەهلی هەڤددا
هار و بێفەمی...

نها هەر هاڤین
قەلفێ ترمخچیا
مینا منمنیک
هلپارک دڤن چیا.
هۆن دگرن هەوەس
ل سەرگەرێ ژۆر،
قەی ل گەرا چییێ
دەرتێ کەسکەسۆر...
لێ هنگێ ملێ
دبووریڤا لەز
هەڤراز هلدکشیان
دو بەرێ قالمەس.

کیژانێ خوە زوو
تەپەرا دگیهاند،
کەڤر و کوچک
یا دن درەشاند.
هێ تو چەگیلچیا
تو سالا ل ور
تۆپ نەکرنە
ئاقا قووچ، کەڤر،
چڤا وان مەریێ
فەمکۆرە نەهەق
بەرەڤ دکرن
و داڤێتنە هەڤ.

شەمس چەرخڤەددا
هەرسال مینا خوە
داڤیت روو عەردێ
تەم و تینا خوە.
دەستێ وەخت–وەدە
باتنیی سێر
هەرسال، هەر هاڤین
تاجێ شەمسی زێر
سڤا ژ سەرێ
"مسکین هلدانی،
ئێڤارا سەری
"دبوور " دادانی.
دین دوا دکر،

لێ شەمسێ ئێزدیا
نەدگرت دەستێ
دز و قەتلچیا.
نا، بن تاجێ شەمس،
تاجەکی ماین
گەرە باتا سەر
"دبوور" و "مسکین".
بەلێ، هات ئەو تاج:
بەیراقا مە سۆر،
زەلال کرن ئاڤ
ژ خوون و خۆلۆر.
ململی ئەو سەر
بێ هەیات، هەوێ،
چاوا پەرێ تەیر
سەر جووجکێ وێ.
و فرا کەتن
جووجووکێد تەیرا:
لاوێد وەلێت ئوو
گهیشتنە ستەیرا.

وە چەعڤ لێیە، چیا،
چیایێد ئەژدەهە؟
چا بەر پێشێ وە
گولدایە گوندا...
قەی مال، مەکتەبێد
چەندقاتییە رند

دکن – بگهیژنه
بەژنێد وه بلند.
مینا کودکێ بەر
بەدەنا فیلا
خوه دانه بەر وان
"فییات" و "زیلا".
هز ناکم ئاڤتیا
هەر بۆ وێ یەکێ،
وەکی ئەو ناچن
بەر وێ بەلەکیێ،
بەلەکیا هەچێ
وێ ئەلەگەزێ،
کو من زەف دخوەست
بچووما فێزێ...
دڤێن وەختێ کو
دنیا بوو تۆفان،
هنگێ گەمیا نوه
هات ڤی چیایێ هان.

چیا کێلمی، گۆ:
"–لان، هەلا گەز.
چیاکی دن دها
بلندە، نه ئەز".

نزام راستە ئەڤ،
یان نزام دەرەو،

لێ راستی ئەوە،
کو چیایێ بەدەو
ل ڤێ بەستا چیا
نۆلانی گەمی
بیە ئێلکانەکی
هێشینی خەونی.
و ناڤ ئۆکیانا
ئەزمین کیمکیمە،
بەر بایێ وەدە،
پێشدا دکشینە.
ب قۆناخ–قۆناخ،
ب قەیدە–قەیدە
نوسلەکێ دڤە،
یەکێ داتینە.

وێ مە ژی داینە.
ئەمێ ژی هەرن،
هوونێ بمینن،
چیایێد مقەرم.
لەما من زوودا،
زەف زوودا خوەستیە
کلامەک ئوسا
باڤێژم سەر وە،
قاپووت–قوتنیکی
ئوسایی هێژە،
وەکی کو ساز بێ

ل بەژن–بالا وە
و هەتا–هەتێ،
و هەتا هەتێ
ب وەرا بژی
ل رووهەواتێ.

نارێ

گەرێ گوندێ مە گولدانە،
گوهێر بوونە کاری،
گولەک نارین من ناڤدا دی –
ژ عەزماندا باری...

رەوشێ ئەزمین و هیڤ و ستەیرن،
شەمسێ شەمالبارین،
رەوشێ عەردێ قیز و بووکن،
گول–بووکینێ نارین.

دنیالکێ چقا ساربیا،
چ جەنمەک تاری،
گەر ناتانا روو–هەواتێ
گول–بووکینێ نارین...

رۆژێ خوەدێ جودانە تم.
یەک سایییە، یەک–ئەور،
رۆژا وە ل شەرقێ هلتێ،
یا من – هەوشا همبەر...

شەمسەهڤیننۆ، مەکن لۆمە،
چەعف دڤینە ئاخر،
بێن دچکە، دل داڤێژە،
و زار دڤە ئاگر...

وە بدیتا، وە بدیتا
سوورەتێ سووف، خاسک،
کەسەر چاوا دبەشری
سەر لێڤێ وێ نازک...

داو و دەلنگ هلدابوون ژۆر،
لنگ کربوون ئاڤێ...
قەی بێژی دو کەرێ هیڤێ
هلشیابوونە ناڤێ...

زەندێ زەرین با دبوون وەک
باسکێ سووراڤێلکێ،
جۆت مەرێ زەر دشوولکین
ل دۆرا ناڤکێلکێ...

بەر "هم"– ئێ وێ، بەر "گم" – ئێ وێ
جارجما ئال–رەنگی
ئوسا مز و مهەل دبوو
مینا دلێ بەنگی...

کەو کەت سڤێ، عەزمانێ شین
بوو زەنگلێ لال–دور،

مینا زاریٚ زەنگلیٚ زیز
قوورتیا تەیریٚ سیمر.

فووردا فره قوورتینا شا
چا مزگینەک خێریٚ،
ژ "گۆلیٚ گەور" هەتا "هەچە"
دانزلی ژێریٚ.

شەمس شەقیڤا مسکینیارا
هێدی–هێدی دا دەر، –
نۆلی هۆریا بکر بینە
زارەکە نوور–نەدەر.

کەریٚ قەرقاش مینا سەدەف
رەشیا سینگیٚ چل–چیا،
ژ گێدووکا هەڤتێمانات
ئۆرینا بۆخ راچیا،

"هووتیٚ هەسن" دوورڤا کوخیا.
رەملداریٚ عەردیٚ،
دوو مینانی خادمیٚ گەور
خەلەق–خەلەق دەرتیٚ.

قۆرخچی ل هەسپیٚ سیار بوو،
هێلە دکە گازی.
سووچی سریا ئاڤدانیٚ خوەند –
خوەبەگەم و رازی.

جەو چڤانە مینا مەرا
کشیا کۆر و کەردیا...
خوەدێ رسقێ وە زێدەکە،
گەلی مالی–گوندیا!

بەلکی یەکا وە بڤە سەد،
و سەد بڤە هەزار.
ئەز ژی هەیری کارەکێمە،
بەندی بەس و بازار...

ئاخ–ئاڤێ وە دەشت و دووزن،
ئاخێ من ژی نە – کێم،
جەو–کانیێ وە چیادا دزێن،
یا من چەعڤن ئاڤزێم.

شێر و بەیتا ئەز دگهینم
مینانی رەز و بەر،
لێ شەمسێ وە شەرقێ هلتێ،
یا من – هەوشا همبەر...

یا وە سالێ چار رۆزگارن،
چار فەسلێ هەق–هەساف،
یا من رۆژێ چەند بهارن،
چەند پاییزێ سک–سار:

هەتا نارێ ناڤا گوندە،
گوند بهارە، بهشت،

نار چوو چۆلێ. ئا وێ ل ور
بێن و بهار راهیشت...

بچن، نارێ، مەندکا خوە،
مەندک بۆلە، بلەت،
دلێ من ژی تە جی چنی،
براند سەبر و سهەت،

سورا سێرێ ل من راکر
و کاپەکی سێرێ
خەپ و خەولە ب منڤا کر،
دڤی وێ بەرژێرێ.

ئەز ژی پەی تە خوەرا وا تێم
و هەوەس و هزنگ،
دچرپینم جیێ لنگێ تە
یەک کولاڤۆک، سپنگ.

مەکە فکار... دووری تەمە
ڤێرسەکێ ڤی سرتی...
ئاخ دلێ من چاوا خوەش تێ
کلامەکە کوردی...

"دە وەرن گولا بچینن،
ها گولێ، ها گولێ، ها گولا من،
خوەش بینێ ژێ هلینن،
شەنگێ، شۆخێ روهێ من.

جۆت زەری ئاڤێ تینن،
ها گولێ، ها گولێ، ها گولا من،
ئاگرێ دلا درەشینن
شەنگێ، شۆخێ روهێ من.

من کلام گۆت؟ ئەڤ من چ کر؟
کەو دفرن، دچن...
کەوام چ هات و چ دچە...
نارێ، بەسە بچن...

لێ لاییقە – یەک مینا تە
ئێگن، وێ بەژن–بالێ،
بێ دەرکەڤە ڤی کەوشەنی
بێ کەد هەرە مالێ؟..

ئاخر هەیفە، وێ پیر بڤە
ئەڤ پنجارا تەر–جان...
دڤێم فەقەت، نارێ دچە،
دلێم دکە دەمان...

٢

هەردەر سورن، هەردەر سورن،
سورێ دنێ پرن.
دیهار دڤن، دیهار ناڤن،
دەورا لەڤ درڤرن.

عەڤد ئیسانا گرتنە خوە
رەمل، ئیز و ئیجات،

بەیان دکن، بەیان ناکن
سور و سێرا ب جەد.

یەک بن بەرا مەقەس دکە،
یەک–تەڤەکێ عەردێ،

یەک گریداخ پێپەس دکە،
یەک هیڤێڤا دەرتێ.

یەک ژی ئەزم... هەیرم، هوجەت،
خوە ئەنان و سەنان:
"دلێ سەبرا، دلێ خوەدا
هەمە، گەلۆ، یان نا؟

گەلۆ ئاگرێ پێ دشخولم،
ئەو ژی پێ دشخولە؟
گەلۆ هێسرێ پێ ڤێدسم، –
چەعڤا دخولخولە؟"...

ئیلاج تونە... دەرتێمە گوند،
بەلکی بەسەک تما
بڤە پرتی گومان–گوهار
گوهێ دلێ منڤا...

گوند خلماش بیە، هەر هاجۆرا
قادۆ زارێ داڤێ.
یەک ژی، ئاوێ، ژ وێ تاخێ
ئەلیفە تێ ئاڤێ.

لێ دنهێرم... هەی گدی، ها...
بەر نەدیرا نارێ
چاوا دلێ مندا ڤێسیا
ئەڤ هیڤ–ڤێ دیندارێ...

کشیا، هلات مینانی دوو
بەر ئالاڤەک ئاشیت.
لێ بەختێ من هنگێ ئاخر
کەنێ ڤێدا دژیت...

هوب ژی ئاوا ئەساس نیبە؟
کەڤرێ ئیسان قولی...
دفکرم... لێ تاخا دن
دەنگەک دکە خولین:

"ئا، ل ور ما لیستۆکا تە...
ئوسا وێدا هەرە...
ئیدی ڤر–دەرەوا نەکە،
ڤالی ڤەنەگەرە"...

نارێیە، ئاخ، گولا نارین،
وا ل وێ هنداڤێ،
"زارۆکێرا خەڤەر ددە"،
لێ دلێ من داڤێ...

قادێ ئەرنووس هزنگ هاتێ،
جخارا خوە ڤێخست،

هاجۆ فەسال زەر ئاڤیتیێ،
پەلەک–دودو لێخست.

بەلێ، رۆیێ وا دڤینە
هەر یەک هنداڤ خوەدا:
خێڤک نینن نەفەمینم –
نارێ ئەو تەن من دا...

دلێم جارنا، وەلە، ئوسا
تەزە و خوەهەسە،
بۆنا بەرەک زانەبوونێ
فینجانەک ژی بەسە...

زانم، بایێ کومرەشیێ هات
تەڤ ئەلیفا قیزین،
لەما ئوسا خشین تە هات،
نارگولا من نازین...

لێ نزانی دەنگێ تە بوو
گەزۆ ل من باری،
بەرا ئەشقێ پێ بوو شەربەت
بەر من سۆڤەکاری...

٣

بەختێ بەندا نەدوومینە،
فەقەت هەتا–هەتێ،
هەو نهێری بەر تەڤا گەش
ئەورەکی رەش دەرتێ.

چار قولبێ دنیایێ هەنە
و چار بایێ دنێ:
یەک شێن دکە، یەک تێن دکە،
گەور دکە ئێ دنێ.

باک ژی هەیە – بێ قولبەیە،
بێ ئەخبال و ئەلا،
ئەو ژ دلا دەردکەڤە
و رەش دکە دلا...

دکە پستین، دڤێ: "زانی،
فلانکەسی بەنگیە.
فلانکەسێ گلی دایێ،
شارەوارە دەنگیە...

دڤێن خەزێ بیە ناڤچیا وان،
گلیا دڤە–تینە...
دڤێ شکلێ خوە دانە هەڤ،
دڤێ هەڤدو دینە"...

بایێ بوخدێن – پیرا سێرێ
وا تێ ب زەنگ–زەهەر،
گولا گوندا جی هل دکە،
داژۆ دڤە شەهەر،

گوندێ شێن ژی بۆ من دکە
کان–مکانێ شینێ،

بێن و بۆخزا بهارێدا
دچکینه بینێ.

کەنگێ، گوندۆ، منرا ئاوا
بەتسار بوویی، مرووز؟
ئەڤا عەمرە ناڤرا دچم،
یان خەونەکە ئنجووز؟

ئەڤ رۆیە وا شەواق دایە،
یان سێرەکە بەتال؟
ئەز دوو شەمسا خوەیە شیرن
دلەزینم باژار.

٤

دلێم برین دگازنە،
موهول تونە ل بەر،
لێ شەهەر ژی زەف مەزنە،
پەر ڤەدایە وەک بەر.

سۆقاقەک تێ سۆقاقا دن،
هەڤبا دڤە مەیدان،
یەک راست دچە، یەک چەپ دچە،
یەک راتێ وەک قەیتان.

یەک ژی تەرا دڤە رێنیش
وەک رێویکی کل-کۆر،
دچی بیردە هاسێ دڤی
دیوارەکی کەڤن-کۆل.

ڤەدگەری – رێ بڤینی،
رێکە فرە و مەرد،
کۆنگەک تێ تە ئەگلە دکە
ب زنگینا خوە سەرت.

دچم فەقەت...ئەڤا ئارێش،
ئەڤ ساری تاخ، سارلانج..
"خووشکێ، گەلۆ ڤرا ناژی
بووکینەکە کورمانج؟

یەکە نازە بەژنبلندە،
دێم و گولی زەرین،
سوورەت خالن، چەعڤە خاژن،
شەرەک شەفران سێری"...

پرسا من وەک تەیرێ لێدای
تەخسیر دڤە، تێ خار،
کووچەک دنڤا دەردکەڤم،
یەک دن دکم پرسیار...

شەهەر...بەلێ، بەرە و ئەز –
کالێ "مەسیێ زێرین".
"کودا چوویی، نارینا من،
مەسینگا من زێرین؟

ڤێ "پیرا" بەد: خەما نەمەرد،
مەفەرا من بریە...

بەنگزە تە تێ بەر چەعڤێ من،
خەو چەعڤێ من فریە...

گەلۆ نها چ بەختەوار
دێمێ تە دنهێرە؟
نەبی یەک ب دلێ دەکباز
دلێ تە دگوهێرە...؟

تو ل شەهەر چ پێشەیی،
کار – خەزالا گوندا؟
کار و خەزال هلگەریانە
بەرب زۆم و زانگا...

دبووریێ مە شین وەرگرتیە،
کەوشەن هیڤیا تەیە...
پێقاسکێ ناڤنێری دایە،
مەندک بلەت هەیە...

گولا سەری مێل کرنە
مینا جاریێ مەلوول،
گول خانما خوە دخوەزن –
هۆریا خوەدێقەبوول...

داگەر، نارێ، نەشهتین
رەوشا چۆلی گوندا.
داگەر، داگەر، ڤێ خوشووشێ
مەهێل دلێ مندا...

ئادبە، دها تە نانهێرم
دیاری عەڤد و ئیسان:
ئەزێ ئیدا تە نەکم بەس
بەر تو پاک و پیسان.

ئەزێ دلێ خوەدا خوەیکم
ناڤێ تەیی ئەزیز،
خەونێدا ژی، خەونێدا ژی
توجار ناکم گازی...

٥
رۆژ تێن-دچن، نارێ تونە،
تونە چار و ئیلاج.
ئەز د خوەدا چلا دڤم
وەک تومەکی قراج.

مینا مێڤانێ نەخاستی -
مەرڤ خوە ژێ دپی،
سەرێ مندا بەرە-بەرە
دەرتێن دەفێ سپی.

گومانا من دتەمرە
ل بەر بایێ وەدە.
گومان فەقەت کو تەمری،
موهبەت دڤە زێدە.

لێ عەمر یا خوە دخوەزە،
گەر دخازی بژیی،

گەر دل ناکی هەری ژ ڤێ
دنیا تێر و تژی.

گەرە خوەیکی مالێ داینی،
دەبوور بکی پاکی،
و قە نا، ب کلامەک خوەش
ئێل-ئەشیرێ شاکی.

تو کەس دنێدا ناگهیژە
هەر بەخت، هەر مرازی.

عەمر تەنێ موهبەت نینە،
بۆرجە و بۆرجناسی.

داخلی سووکا شەهەر دڤم
کار – ئەمەلکی بکم.
ئێه، کێ ژ موهبەتێ مریە،
وەکی ئەز ژی بمرم؟

لەیل و مەجرووم؟... هکیاتە ئەو،
هکیاتەک دوور-دەرەز.
لێ ئەز، ڤا، ناڤ عەمردانم،
عەمرێ گومرەه و لەز.

بنهێر، چاوا دۆرە-دۆرن
بۆری، ئاڤتۆماشین...
زارۆ چاوا ئەشق دلیزن
ل هەڤ دکن قاژین...

ڤیره مینا فیلێ کەدی
دارا ددە پالا.
پۆستبر چەلتێ وە هلگرتی،
دلەزینە مالا.

شلانگ مینا مەرێ گرتی
دفشە دەست باخڤان،
لێ سەر باخێ "فلۆرایێ"
کەسکەسۆر بیە کەڤان.

شۆفێرەکی کوردی ناس ژی
وا ل هەوشا سووکێ
ئاڤتیا خوە ل "خۆدێ" خستیە
دانگ دایە "تووک-تووکێ".

- تە رند دەنگ دایێدا، دڤێم،
قە تو ژێڤە، مەمەد.
- لێ چا، دڤێ، چقا نەبە،
زەڤێ گوندێ وەمە...

- چ دڤێژی؟ زەوجییی؟
ئەو ژی ژ گوندێ مە؟..
ئای، هوون چاوا دڤن هەوجێ
بەدەو و رندێ مە...

ئێ لێ چما تە سلاڤەک
نەدا مە ژی، برا؟

مه بهاتا و هەڤەکی
گوهـێ تە کاشکرا...

لێ قەی بێژی یەک نشکێڤا
گوهـێ من کاش دکه،
چاوا دەرسدار – گوهـێ شاگرت،
کو دەرسـێ شـاش دکه...

شکەک مندا دشوولکه
مینا مەرێ ژەرێ:
– تە کی خوەستیه، مەمەد، دڤێم؟
– قیزا قەیمەس... نارێ...

دنیا دۆر من دزڤره
وەک چەمێ گێژگەرینگ،
ئەز قەی ناڤدا نقۆ دڤم
هەتا قەفەس و سینگ.

همبەرێ من من دنهێره،
چا دلێ من بجوو...
– چما، دڤێ، کورخال، ئوسا
رەنگ، رەوازێ تە چوو؟

– قەت... دڤێژم، ئەز ڤەدوخوم
جارنا سڤه–سڤه...
تێ پش نیڤرۆ، هەڤەکی وا
سەرێ من گێژ دڤه...

– ئۆهۆیۆ... دڤێ، تە "گەورکریە"،
برێ داییکا من؟
من ژی دگۆ "چما ئوسا
چەعڤێ تە برق ددن"...

ئەز ژی تاسا خوەدا، وەلە،
تو قۆلایی نینم...
روسقەت بکە ئەشقا تەرا
بوتولگەکی بینم.

– بینە، پسمام، ل سەر ئەشق ئوو
دەردێ ڤێ دنیایێ،
ئیرۆ قاییم ئەمێ هەڤخن
کاسێ شین و شایێ...

تەرجمە

ئاناکرێیۆن

تەبیەتێ قۆچ دانە بۆخا،
سم دان هەسپا، و چاوا چەک،
لەپ و قیل دان شێر–گانپۆخا،
دان کێورووشکێ لنگێ رەڤەک.

مەسیارا پەر کرە تاقەت،
و باسک دانە تەیر–تووێ دنێ،
تاب و تەیاخ دا مێر، فەقەت،
تشت تونەبوو بدە ژنێ.

و چاوا چەک، چاوا رهال،
بەدەوی ژی گرت دا ژنێ،
بەدەوی، کو بڤە مەرتال
بەر ئۆخرمە، خاخێ دنێ.

***

– ئاناکرێیۆن، – قیزا دگۆت،
کالی دها، بنهێر ئەینێ...
تە پۆر نەمان سەری و قۆت،
دو تێل نەمان ل بەر ئەنیێ.

گۆ: – ئەز ناکم خەم و خیال –
من هەنە پۆر، یان تونە پۆر.
هەر وێ زانم گەرەکێ کال
شا دەربازکە تا ئاخ و گۆر.

جۆرج بایرۆن

دەقا نازیا ب دل – جەگەر
تە منرا گۆ "عەمرێ من".
خوەش خەبەردە دەلال، ئەگەر
ئەز تم جاهل بمینم.

لێ دمرە هەر تشت، فەقەت،
منرا مەڤێ عەمرێ من،
بێ: "روهێ من"، کو ب موهبەت
ئەم تم جاهل بمینن...

هاینریخ هاینێ

بڤە گەرۆک

ژنێ کو تو هشتی، چوو،
یەکە دن تو هزکە زوو.
لێ هێ رندە بدی توور
و بگەری دەر و دوور.
توێ بڤینی گۆلا شین،
دار سەر بوونە بابەشین.
کاری دەردێ دل–هناف
ئەوێ دەرێ رۆکی ناڤ،

پاشێ ئاخکی وەک کالا،
هلکشی سرت و پالا.
لێ کو گهیشتی هەڤراز،
تویێ سەه بکی دەنگێ باز.
هنگێ تویێ سەرێ چیێ
بڤی تەیرێ بازی چێ،
و تەخمینکی کو تە ور –
ژێرێ کێم تشت ئوندا کر.

ئالێکساندر پووشکین

ئێڤارا زڤستانێ

باگەر ب تەلپ داڤێ ئەزمین –
باگەرینک تەڤ راکری –
ها دەبەکی دکە زووکین،
ها نۆلانی زار دگری،
ها سالۆما سەر بان دخە،
دکە دەوی و دەنگی،
ها ل پەنجەرا تام دخە
مینا رێویێ دەرەنگی.
کۆخکێ مەیی ژ هەڤ چوویی
هم مەلووله، هم تاری.
– پیرکێ، چما تو کەر بوویی
ئوسا بەر وی دیواری؟
توتار کەتی ژ دەنگێ بێ،
زووکە–زووکا با–باگەر؟

یان بەر دەنگێ وێ دۆلابێ
دهێنژی ئوسا کەر؟
کا، ڤەخون ئەم، هەڤالا من
جاهلرەشیێ دلۆڤان!
کا ڤەخون ئەم، کانێ فینجان؟
وێ دل دەرێن کول-کۆڤان.
بسترێ، چا بەرێ وێدا
دژیت کەوا بەیانی...
چاوا قیزا گورا دێدا
سڤە-سڤە ئاڤ دانی...
باگەر ب تەلپ داڤێ ئەزمین –
باگەرینک تەڤ راکری –
ها دەبەکی دکە زووکین،
ها نۆلانی زار دگری.
کا ڤەخون ئەم، هەڤالا من
جاهلرەشیێ دلۆڤان!
کا ڤەخون ئەم، کانێ فینجان؟
وێ دل دەرێن کول-کۆڤان.

پاروویر سێڤاک

ئێش جارانا تە پێشدا دڤە

شەرمە مەرڤ پێخاس هەرە،
لێ ئەڤ سۆل ژی زەف دێشینە،
نابە مەرڤ رێ ڤەگەرە،
لێ ریا هان ژی زەف دکشینە

جیدا لێخی؟ ئه، چ فەیده،
نه لنگێ ته وێ رەهەتبه
نه ژی سۆلێ فرێقەتبه،
ئێش جارنا ته پیشدا دڤه.

ناڤنیش

ل ماڤزۆلێیا لێنین 609
لێنینگراد 613
داغستان 617
تاسا سالخیێ 619
سێرگێی یێسێنینرا 621
ڤارپێترا 622
ل باخچێ تبیلیسیێ 623
مرن و مایین 625
بۆنا دایکا من 626
بنەڤشا بنەرد 627
چنین و نڤیسار 628
پەز 630
پیرکا منە رەم 631
گۆڤەند 632
ڤێ شەڤا شیرن 635
ئوسا دخازم 635
هەرۆ–هەرۆ 636
ژ دەستێ من 636
رەخ وێ جەوا جنەتی 637
شەرا زەر 637
چەعڤا تە مقووف 638
ئەم دووری هەڤ 638
ئەڤ شەڤ 639
جارنا دلێ من 639
رندێ 641
خۆرتارا 642

جەو دستریٚ 643

تو چوویی 644
بەدەوا ســەره 644
ئێلكان 645
باهاره، شایير 646
من بەرفێرا 647
بهار ڤـەبوو 648
دیسا گولان 648
دارا باهـاریٚ 649
پاییزا گەش 651
جارکێ ژی هلدم 652
مینا خوەبه 652
دەما، هـەچیٚ 653
ئیدا هەرالی 654
جێنیک 655
ئەم شاییرێد شەرقیٚ 655
کورد خەریڤدۆستە 655
فردۆییووسیێ مەزن 656
هرچ و قـابان 659
بچـووک ل هـەوشیٚ 660
دێویٚ ســپی 660
چێژا خـشـتیٚ 664
چیانۆ 667
ناریٚ 679

تەرجمە 697
ئاناکرێیۆن: تەبیەتیٚ 697
ئاناکرێیۆن: قیزا دگۆت 698
جۆرج بایرۆن: دەقا نازیا 698
هاینریخ هاینیٚ: بڤە گەرۆک 698

ئالێکساندر پووشکین: ئێڤارا زڤستانێ 699
پاروویر سێڤاک: ئێش جارنا تە پێشدا دڤە 700

فێریکێ ئووسڤ
نارێ
رێداکتۆرێ جابدار – جاسمێ جەلیل
شکلکێش – ئا. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ – س. م. سیمۆنیان
کۆرێکتۆر – پاشایێ ئەرفووت